

JUSTITIEOMBUDSMANNENS
ÄMBETSBERÄTTELSE

AVGIVEN TILL RIKSDAGEN

ÅR 1954

STOCKHOLM 1954

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

532810

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

	Sid.
Inledning	7
I. Redogörelse för åtal, anställda mot nedannämnda tjänstemän:	
1) e.o. stadsfiskalen O. Meijer för felaktigt förfarande vid förundersökning (ämbetsberättelsen 1953 s. 131)	8
2) landsfiskalen E. Nordström för felaktigt beslut om meddelande av handräckning för förflyttning av en å ålderdomshem intagen person m. m. (ämbetsberättelsen 1953 s. 180)	13
3) förste bilinspektören C. L. Engström i fråga om uttagande av för hög kostnadsersättning för hållande av tjänstebil (ämbetsberättelsen 1953 s. 201)	17
4) länsnotarien F. Haglund för felaktigt förfarande vid sammanräkning av rösterna vid val till riksdagens andra kammare	17
5) landssekreteraren G. Wik för underlåtenhet att föranstalta om åtgärd för beivrande av brott, som förövats av honom underställd befattningshavare vid länsstyrelsen	26
6) t.f. landssekreteraren F. Holmberg och landskanslisten R. Jahrluf för felaktigt förfarande vid röstsammanräkning efter val till riksdagens andra kammare	33
7) notarius publicus C. L. Hasselgren för felaktigt förfarande vid handläggning av ärende angående deposition	40
8) kommunalborgmästaren E. Persson såsom rättens ombudsman i konkurs för försummelse att införskaffa och till konkursdomaren överlämna förvaltarberättelser samt för bristande tillsyn över konkursbos medelsförvaltning m. m.	58
<hr/>	
II. Redogörelse för ärenden, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning mot nedannämnda tjänstemän:	
1) köksföreståndaren vid fångvårdsanstalten å Långholmen C. O. Jacobsson för olämpligt uppträdande mot underställd personal och å anstalten intagna	70
2) polismannen G. Hedén för felaktigt förfarande genom meddelande till obehörig att person — som dömts villkorligt för brott — stod under övervakning	75
<hr/>	
III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.	
1) Vattenfallsstyrelsen har i strid mot vattendomstols dom tagit i anspråk medgiven rätt att reglera vattnet i en sjö, innan föreskriven röjning av stränderna blivit slutförd	79
2) Handläggning av rättegångsmål å alltför sen tidpunkt på dagen	107
3) Fråga om tillämpningen av den taxeringsmyndigheterna tillkommande anmaningsrätten enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen	112
4) Fråga om utmätningsmans befogenhet att medgiva anstånd med verkställighet av vräkning	127
5) Anhållande utan nya häktningsskäl av person, om vilkens häktande framställning redan förut gjorts men avslagits	139

6) Felaktigt förfarande av polismyndighet genom att låta å sinnessjukhus intagen person till polisverket utbetala ersättning för transport av honom till annan ort för undersökning rörande brott, vartill han erkänt sig skyldig	144
7) Felaktig behandling av ärenden rörande införsel för underhållsbidrag	151
8) Felaktig dom av rådhusrätt i fråga om preskription av åtal för brott mot 1 § skattestrafflagen	164
9) Fråga om förfarandet, då hittegods överlämnas till polismyndighet å annan plats än i fyndorten	166
10) Försummelse att i saköreslängd göra anteckning om att bötfälld fullföljt talan mot bötesdomen	170
11) Dröjsmål vid handläggningen av mål angående betalningsföreläggande	172
12) Felaktigt förfarande vid kungörande av anmälningar till handelsregistret	175
13) Felaktig behandling i länsstyrelse av kvinnlig extra befattningshavares ansökan om tjänstledighet för havandeskap, m. m.	179
14) Fråga om skyldighet för konkurssökande att lösa protokoll rörande avskrivning av konkursmål, däri icke någon av parterna inställt sig	188
15) I rättegång, vari föres talan mot samma person för flera brott, gäller förbudet att höra målsägande som vittne jämväl i vad målet avser brott, som ej berör honom	191
16) Iakttagelser vid granskning av anhållningsmyndigheternas anteckningar rörande anhållna, för brott misstänkta personer	197

IV. Framställningar till Konungen.

1) Ang. ersättning till C. Ericsson för inställelse såsom målsägande vid domstol	213
2) » viss ändring i 1 § sjölagen	217
3) » ersättning till Borensbergs kommun för kommunen rätteligen tillkommande böter, vilka tilldömts kronan	222
4) » tillämpningen i vissa fall av bestämmelserna i 36 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar	224
5) » ändring av bestämmelsen i 13 § förundersökningskungörelsen den 19 december 1947 angående översändande till riksdagens ombudsmän av anteckningar rörande anhållna, för brott misstänkta personer	231

V. Inspektionsresor under år 1953 234

VI. Under år 1953 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. 235

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I. Tabell över samtliga av 1953 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll	238
II. Förteckning över de av 1953 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser: 240	
1) Justitiedepartementet	240
2) Utrikesdepartementet	246
3) Försvarsdepartementet	249
4) Socialdepartementet	252

	sid.
5) Kommunikationsdepartementet	255
6) Finansdepartementet	257
7) Ecklesiastikdepartementet	265
8) Jordbruksdepartementet	269
9) Handelsdepartementet	273
10) Inrikesdepartementet	276
11) Civildepartementet	281
III. Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1953 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende	284
IV. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1953 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1953:	289
1) Justitiedepartementet	289
2) Utrikesdepartementet	301
3) Försvarsdepartementet	302
4) Socialdepartementet	302
5) Kommunikationsdepartementet	308
6) Finansdepartementet	310
7) Ecklesiastikdepartementet	314
8) Jordbruksdepartementet	318
9) Handelsdepartementet	320
10) Inrikesdepartementet	327
11) Civildepartementet	337
V. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1953 och vari under år 1953 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling	339

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt 14 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen får jag härmed avlämna berättelse angående justitieombudsmans-ämbetets förvaltning under år 1953. Jag får därvid meddela, att jag begagnat mig av semester under tiden den 4 maj—den 3 juni samt att under nämnda tid min av riksdagen utsedde ställföreträdare lagmannen Alfred Bexelius förestått ämbetet. Med stöd av 21 § andra stycket i instruktionen har jag uppdragit åt Bexelius att under tiden den 16 september—den 15 oktober förrätta å justitieombudsmansämbetet ankommande göromål med undantag av vissa ärenden rörande anhållna, för brott misstänkta personer och vissa i anledning av inspektion hos lantbruksstyrelsen upptagna ärenden, vilka ärenden handlagts av mig.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1. Felaktigt förfarande vid förundersökning.

I 1953 års ämbetsberättelse (s. 131 o. f.) redogöres för ett av mig efter klagomål av byråföreståndaren vid Stockholms stadsmission pastorn Karl-Erik Kejne anbefallt åtal mot e. o. stadsfiskalen Otto Meijer för felaktigt förfarande vid förundersökning, varvid i huvudsak förekommit följande. Sedan predikanten Gösta Malmberg av Meijer ställts under åtal för ärekränkning mot Kejne, bestående av tillvitelser om homosexualitet, samt Malmberg den 7 september 1950 till kriminalpolisen i Stockholm anmält, att han föregående dag sammanträffat med en yngling, sjömannen Anders Hellstadius, som uppgivit sig ha haft homosexuellt umgänge med Kejne, hade vid flera tillfällen hållits förhör med Hellstadius. Denne hade därvid avgivit en berättelse av innehåll att Kejne någon gång på våren 1950 skulle ha sexuellt förgripit sig mot honom, att förgripelsen skett i Kejnes bostad samt att Hellstadius vid besöket där kvarlämnat, förutom ett annat föremål, en fällkniv av visst utseende. Hellstadius hade tillika uppgivit, att han dittills icke avhämtat kniven. Mot bakgrunden av dessa Hellstadius' uppgifter hade Meijer den 9 september arrangerat ett under kriminalpolisens medverkan företaget besök av Hellstadius i Kejnes bostad, förutgången av ett likaledes på Meijers order under poliskontroll utväxlat telefonsamtal mellan Hellstadius och Kejne. Avsikten därmed hade varit att söka utröna, huruvida Kejne innehade kniven. Om Meijers och polisens medverkan vid telefonsamtalet och besöket hade Kejne hållits i okunighet. — Svea hovrätt hade i dom den 21 oktober 1952 på anförda skäl förklarat, att hovrätten vid slutligt övervägande av samtliga förhållanden, som invercade på bedömandet av Meijers åtgöranden, ansåge att det påtalade förfarandet — ehuru det varit ägnat att ingiva betänkligheter med hänsyn till risken för skadeverkningar — likväl icke kunde betecknas såsom oförsvarligt samt att hovrätten följaktligen funne, att Meijer genom vad som lagts honom till last icke gjort sig skyldig till tjänstefel. På grund därav hade hovrätten lämnat åklagarens talan utan bifall, varjämte hovrätten, som tillerkänt advokaten Bure Malmström ersättning av allmänna medel för försvaret av Meijer i hovrätten med fordrade 1 269 kronor 75 öre, därav 1 250 kronor i arvode, förordnat, att nämnda ersättning liksom vad av allmänna medel utgått till Hellstadius i ersättning för inställelse som vittne i hovrätten skulle stanna å statsverket.

Mot hovrättens dom hade jag fullföljt talan under yrkande att högsta domstolen måtte fälla Meijer till ansvar i målet ävensom förplikta honom att återgälda statsverket av allmänna medel förskjuten vittnesersättning och ersättning till Meijers försvarare.

Kungl. Maj:t har i dom den 9 oktober 1953 yttrat följande.

En spaningsåtgärd sådan som den i målet påtalade innebär ett allvarligt ingrepp i den enskildes integritet. Stor återhållsamhet måste därför iakttagas i fråga om användningen av dylika åtgärder.

Det stöd som Hellstadius' berättelse gav åt misstanken att Kejne gjort sig skyldig till brottsligt förfarande var icke starkt, och den brottslighet för vilken Kejne kunde misstänkas var — ehuru, såsom hovrätten närmare utvecklat, allvarlig — dock icke svårare än ämbetsbrott. Även med beaktande av svårigheten att erhålla bevis för homosexuell otukt finner *Kungl. Maj:t*, att fog ej fanns för att i anledning av berättelsen vidtaga åtgärden och att Meijer genom det påtalade förfarandet överskridit gränsen för det tillåtliga.

Vid övervägande huruvida Meijers förfarande bör föranleda ansvar är till en början att märka, att Meijer icke genom förfarandet överträtt någon uttrycklig bestämmelse eller klar praxis; frågan om åtgärdens tillåtlighet beror av en avvägning mellan olika intressen som strida mot varandra. Vanskligheten att träffa avgörande i sådana omdömesfrågor har belysts av hovrätten. Såsom Meijer erinrat får ock åtgärden ses mot bakgrunden av att kort förut i en offentlig utredning — föranledd av antydningar om bristande effektivitet hos polismyndigheten vid bekämpande av kriminell homosexualitet — uttalats en förväntan att polisen komme att utnyttja alla förefintliga möjligheter att vinna klarhet i ärenden av förevarande slag. Slutligen bör särskilt beaktas, att Meijer underställt förste stadsfiskalen och tjänsteförrättande polismästaren frågan om åtgärdens lämplighet, därvid dessa icke framställt någon erinran.

Vid anförda förhållanden och då i målet icke förekommit något som tyder på att Meijer brustit i objektivitet finner *Kungl. Maj:t*, att Meijer icke kan i målet ådömas ansvar för det felaktiga förfarande som han låtit komma sig till last.

Kungl. Maj:t prövar förty lagligt fastställa hovrättens domslut.

För det biträde Malmström i egenskap av offentlig försvarare lämnat Meijer vid målets fullföljd hos *Kungl. Maj:t* tillerkännes Malmström arvode av allmänna medel med 900 kronor. Denna ersättning skall stanna å statsverket.

Om detta beslut voro fyra av högsta domstolens ledamöter, justitieråden Alsén, Sterzel, Walin och Gösta Lind, ense. Tre ledamöter, justitieråden Santesson, Romanus och af Trolle, voro av skiljaktig mening i ansvarsfrågan och förenade sig om följande av den sistnämnde avgivna yttrande:

”Domskäl.

Vid bedömande av frågan huruvida en under utredning om brott tillämnad åtgärd kan anses försvarlig bör — såsom ock framgår av hovrättens allmänna uttalanden — en avvägning ske mellan å ena sidan det

offentliga intresset av brotts beivran och å andra sidan den enskildes intresse av personlig okränkbarhet. Liksom vid användande av de i lag reglerade tvångsmedlen bör, när fråga är om annan åtgärd för beivran av brott, hänsyn tagas till såväl brottets svårhet och misstankens styrka som åtgärdens art och det intrång för den enskilde som kan vara förenat därmed. Beaktas måste även i vad mån åtgärden kan antagas komma att medföra resultat av betydelse för utredningen. Liknande synpunkter göra sig gällande beträffande verksamhet till förebyggande av brott. Tydligt är emellertid, att härvid särskild försiktighet måste iakttagas när fråga är om vidtagande av åtgärd, som icke är reglerad i lag.

Väl har Meijer icke saknat skäl att med anledning av Hellstadius' berättelse inleda förundersökning mot Kejne, och en utredning får anses hava varit påkallad jämväl för att — om den framkomna misstanken visade sig vara riktig — förebygga homosexuella handlingar av brottslig art från Kejnes sida. Meijer hade således giltig grund att söka utreda, huruvida Hellstadius' berättelse var sann. Den av Meijer i detta syfte vidtagna åtgärden att beordra ett under kriminalpolisens medverkan företaget besök av Hellstadius i Kejnes bostad giver emellertid från de synpunkter som förut berörts anledning till allvarliga erinringar. I detta hänseende må framhållas följande.

Hellstadius' berättelse innefattade i och för sig icke beskyllning mot Kejne för svårare brott än tjänstefel. Även om detta brott med hänsyn till Kejnes ställning och övriga omständigheter icke kunde anses obetydligt, var likväl brottet icke så svårt att det påkallade spaningsåtgärd, som medförde mera allvarligt intrång för den enskilde. Ej heller var sådan åtgärd motiverad för att hindra Kejne att begå ytterligare brott.

De mot Kejne framkomna misstankarna voro svagt grundade. Under utredningen hade Meijer tidigare erhållit vissa uppgifter om att Kejne skulle vara homosexuell. Dessa uppgifter voro emellertid mycket obestämde och även i övrigt av den art att deras värde måste anses ringa. Hellstadius' berättelse däremot innehöll en noggrann redogörelse för homosexuella otuktshandlingar från Kejnes sida, och berättelsen utgjorde, såsom redan anförts, tillräcklig grund för inledande av förundersökning mot Kejne. Emellertid förelågo åtskilliga omständigheter, som gjorde att Hellstadius' uppgifter måste betraktas med misstro. Redan den omständigheten, att polisen fått anvisning på Hellstadius av Malmberg, vilken stod under åtal för, bland annat, ärekränkning mot Kejne, manade till försiktighet. Hellstadius' livsföring och personliga egenskaper talade i samma riktning. En sådan detalj i Hellstadius' berättelse som hans redogörelse för det sätt, varpå han och den person som uppgivit sig vara Kejne färdats till den senares bostad, verkade i och för sig osannolik. Även Hellstadius' påstående, att det hus, där han besökt Kejne, legat på vänster sida av Engelbrektsgatan, räknat från Engelbrektsplan, under det att

Kejne bodde i ett hus på gatans högra sida, var ägnat att framkalla tvivel om berättelsens sanning. Av särskild betydelse var att vallningen av Hellstadius givit negativt resultat. Visserligen ägde Meijer vid ifrågavarande tid icke kännedom om att Hellstadius, när han under vallningen besökt det hus, där Kejne bodde, yttrat 'där var det absolut inte', men Meijer hade dock fått rapport om att Hellstadius under vallningen icke kunnat igenkänna det hus, där han skulle hava besökt Kejne.

Meijer har hävdad, att hans order till polismännen inneburit att besöket hos Kejne skulle göras endast om Kejne vid det av polismännen avlyssnade telefonsamtalet vidgick bekantskap med Hellstadius samt att, då besöket kom till stånd oaktat Kejne vid samtalet förklarar att han icke kände Hellstadius, uppdraget icke utförts i enlighet med Meijers intentioner. Att ordern skulle hava haft denna innebörd motsäges emellertid av det vittnesmål som i hovrätten avgivits av kriminalöverkonstapeln Winberg. Och även om ordern haft den påstådda innebörden och Meijer — såsom han uppgivit — icke skulle hava låtit besöket komma till stånd, om han känt till utfallet av telefonsamtalet, kan dock Meijer icke anses frigtagen från ansvarighet för besöket. Detta har Meijer ej heller sökt göra gällande.

Besöket hos Kejne kunde, redan när Meijer hade att taga ställning till detsamma, antagas komma att få ringa betydelse i bevisningshänseende. Även om besöket skulle hava utfallit så, att Hellstadius vid återkomsten hade en kniv med sig, hade därigenom icke blivit styrkt, att hans påstående om otukt var riktigt. Ifall Kejne därefter förnekade, att kniven funnits i hans bostad, eller han icke kunnat nöjaktigt förklara hur kniven kommit dit, hade endast ett svagt indicium erhållits för att Hellstadius' berättelse i huvudsaken var sann. Och om Hellstadius återkommit utan kniv, hade därav icke kunnat dragas någon slutsats i bevisningsavseende. Vad Meijer anfört om att resultatet av besöket skulle hava kunnat vara till gagn för Kejne förtjänar icke beaktande. Om Hellstadius vid återkomsten icke innehåft någon kniv, skulle — med hänsyn till de olika förklaringar som kunnat givas härtill — misstanken mot Kejne icke hava nämnvärt försvagats.

Å andra sidan var det tydligt, att det tilltänkta besöket kunde medföra allvarliga skadeverkningar. Därest Kejne var oskyldig men Hellstadius vid återkomsten innehåft kniven, vilket icke behövde utgöra något bevis på Kejnes skuld, skulle Kejne genom det av polisen anordnade besöket hava kommit i en svår belägenhet, om han ej kunde göra sannolikt, att han icke mottagit kniven under de av Hellstadius uppgivna omständigheterna. Någon fara förelåg knappast att besöket hos Kejne skulle föranleda otuktshandlingar mellan denne och Hellstadius, men däremot fanns viss risk att Hellstadius skulle utnyttja situationen till utpressning. Det kunde hava varit en frestelse för honom att — under hänvisning till att

han skickats av polisen och att två polismän väntade utanför — söka mot löfte att han skulle inför polisen förklara att han tagit miste på person pressa sig till kontant ersättning eller andra förmåner. Oavsett om Kejne tidigare haft sexuell förbindelse med Hellstadius eller icke, skulle Kejne vid dylik påtryckning från Hellstadius hava kommit i en ömtålig ställning. Det saknar härvid betydelse, om Hellstadius kunde tänkas komma att på egen hand uppsöka Kejne för att återfordra sin kniv. Med hänsyn till att Hellstadius ej tidigare gjort något för att återfå kniven och ej ens tagit reda på Kejnes bostad, var det föga sannolikt, att Hellstadius skulle komma att besöka Kejne. Och vid ett sådant besök skulle förutsättningarna för utpressning varit avsevärt mindre ogynnsamma för Kejne än vid det av polisen anordnade besöket.

Med hänsyn till den uppfattning Kejne hyste att utredningen rörande de förföljelser, för vilka han skulle hava utsatts av homosexuella element, av ovidkommande skäl icke bedrevs med tillbörlig kraft, borde det även hava beaktats, att Kejne kunde komma att fatta Hellstadius' besök såsom bevis för att polisen motverkade honom. Det är visserligen möjligt, att Meijer ansett att polisens medverkan vid besöket skulle hållas hemlig, men även om Hellstadius icke skulle hava omtalat för Kejne, att Hellstadius kommit på polisens tillskyndan, fanns det till följd av Hellstadius' bekantskap med Malmberg grund till antagande, att polisens befattning med besöket likväl förr eller senare skulle bliva känd. För varje person i Kejnes ställning måste det framstå såsom en allvarlig kränkning att polisen i hemlighet anordnar besök i hans hem av en man med Hellstadius' karaktär och föregående.

På grund av det anförda kan — även med beaktande av att visst utrymme måste lämnas myndigheterna vid bedömandet av tillåtligheten av åtgärder under spaningsarbete — den nu påtalade åtgärden, vilken från allmän medborgerlig synpunkt framstår såsom stötande, icke anses försvarlig.

Meijer hade, innan han definitivt bestämde sig för att låta anordna besöket hos Kejne, tagit kontakt med förste stadsfiskalen och tjänsteförretande polismästaren. Samtalet med förste stadsfiskalen skulle dock — enligt vad denne uppgivit — hava varit helt flyktigt. Varken denne eller polismästaren hade framställt någon erinran mot den planerade åtgärden, och förste stadsfiskalen skulle enligt Meijers uppgift hava godkänt densamma. Det är emellertid tydligt, att förste stadsfiskalen icke avsett att taga ansvaret för den sedermera vidtagna åtgärden, vilket Meijer ej heller begärt. Ehuru Meijer otvivelaktigt erhållit ett visst stöd för uppfattningen att åtgärden icke var olämplig, kan detta dock med hänsyn till vad i övrigt förekommit icke fritaga honom från ansvar för den av honom beslutade åtgärden.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag, att Meijer genom att

under ifrågavarande omständigheter låta anordna Hellstadius' besök i Kejnes bostad gjort sig skyldig till sådant oförstånd i sin tjänst att han icke kan undgå ansvar.

Domslut.

Jag prövar lagligt att, med ändring av hovrättens dom i ansvarsfrågan, döma Meijer jämlikt 25 kap. 4 § strafflagen för tjänstefel att utgiva 20 dagsböter å 20 kronor."

2. Felaktigt beslut av landsfiskal om meddelande av handräckning för förflyttning av en å ålderdomshem intagen person. Fråga om vid förrättningen använt våld varit försvarligt.

Av 1953 års berättelse (s. 180 o. f.) framgår, att jag förordnat om åtal mot landsfiskalen Erik Nordström för det denne den 15 oktober 1951 på begäran av ordföranden i förutvarande Stenkyrka kommuns fattigvårdsstyrelse lämnat polishandräckning för förflyttning av före stenarbetaren Albert Andreasson från ålderdomshemmet i Stenkyrka, där denne var intagen, till Rönnängs ålderdomshem ävensom för det han vid förrättningen, vilken utförts med biträde av kontorspolisen Sven Jansson, brukat våld som med hänsyn till omständigheterna ej kunde anses ha varit försvarligt. I dom den 6 november 1952 hade Orusts och Tjörns domsagas häradsrätt på anförda skäl ogillat åtalet ävensom av Andreasson i målet förd skadeståndstalan. Häradsrätten hade tillerkänt advokaten Einar Hammar för Andreasson jämlikt lagen om fri rättegång lämnat biträde ersättning av allmänna medel med 475 kronor, därav 250 kronor utgjorde arvode. Ingen av parterna hade i målet ålagts skyldighet att till statsverket återgälda kostnaderna för Andreassons fria rättegång. Andreasson skulle själv vidkännas sina kostnader å målet vid häradsrätten.

Mot häradsrättens dom hade jag låtit fullfölja talan under yrkande om bifall till åtalet. Jämväl Andreasson hade fullföljt talan mot domen.

Hovrätten för Västra Sverige har i dom den 26 februari 1953 yttrat följande.

Landsfogdeassistenten Gunnar Kragh har i hovrätten hörts såsom vittne och har därvid berättat i huvudsaklig överensstämmelse med sina i häradsrättens dom antecknade uppgifter. Kragh har därutöver anfört följande: Under telefonsamtalet med Nordström hade Kragh kommit till det resultatet att 72 § fattigvårdslagen ej vore tillämplig och trott sig förstå, att Nordström delade Kraghs uppfattning härutinnan. Kragh hade därefter fört landsfiskalsinstruktionen på tal. Anledningen härtill hade varit att Kragh i likhet med Nordström ansett, att något borde göras för att hjälpa fattigvårdsstyrelsen. Då Nordström sagt sig ämna resa till Siröd

och tala med Andreasson, hade Kragh tillstyrkt detta men framhållit, att förflyttningen skulle ombestyras av fattigvårdsstyrelsen. Han hade tilllagt, att Nordström kanske kunde hjälpa till genom att "ta' ett tag", men ej reflekterat över vad detta yttrande inneburit. Enligt vad Kragh numera ansåge, hade yttrandet emellertid bort förstås så att Nordström kunde ta' ett tag i Andreassons arm och säga: "Kom nu gubbe lilla, så gå vi." Den omständigheten att Nordström vid ett tidigare tillfälle lyckats förmå Andreasson att samtycka till förflyttning hade Kragh tillmätt väsentlig betydelse. Kragh hade framhållit för Nordström, att denne måste gå mycket försiktigt tillväga. Enligt Kraghs uppfattning skulle det finnas möjlighet, att fattigvårdsstyrelsens ordförande med stöd av Nordströms auktoritet kunde påverka Andreasson så att denne ginge med på förflyttningen.

Hovrätten — som i likhet med häradsrätten anser stadgandet i 79 § fattigvårdslagen icke utgöra hinder för domstol att pröva lagligheten av den meddelade handräckningen — finner på de av häradsrätten anförda skälen att Nordström icke ägt besluta om handräckning för förflyttning av Andreasson till ålderdomshemmet i Rönnäng. Väl kan Nordström, med hänsyn till vad genom Kraghs vittnesmål framkommit angående telefonsamtalet mellan Nordström och Kragh, ha haft visst fog för antagande, att Kragh varit av den meningen att den begärda handräckningen borde av Nordström meddelas. Denna omständighet kan emellertid, då Kraghs uttalande endast varit att fatta såsom råd till Nordström, icke fritaga Nordström från ansvaret för den av honom felaktigt meddelade handräckningen.

Beträffande åtalet mot Nordström för det våld som vid handräckningen brukats mot Andreasson har Nordström i hovrätten berättat i enlighet med sina uppgifter vid häradsrätten, sådana dessa återgivits i häradsrättens dom, samt har därutöver uppgivit följande: Nordström hade, efter det han förgäves sökt övertala Andreasson att frivilligt följa med ned i bilen, med handen tagit under Andreassons ena arm för att föra honom med sig. Andreasson, som vore stor och kraftig och betydligt starkare än Nordström, hade härvid fattat tag i denne och dragit honom ned mot sängen, så att han varit nära att falla omkull, varvid Jansson ingripit och tillsammans med Nordström sökt föra ut Andreasson ur rummet. Under det därpå följande handgemänget, vilket varat ungefär 10 minuter, hade Andreasson vid flera tillfällen befunnit sig på golvet och det vore möjligt att Nordström utan att han lagt märke till det under tumultet råkat sparka till eller trampa på Andreasson.

Enligt ett av provinsialläkaren Nils Lundström den 27 oktober 1951 avgivet läkarintyg har Andreasson vid undersökning den 15 oktober 1951 efter förflyttningen klagat över smärtor i höger knäled samt vid förnyad undersökning nio dagar senare dels vid höger knäled haft en diffus an-

svällning med tecken på utgjutning i leden och dels något nedanför knäet på insidan av vaden haft en svagt gulaktig missfärgning å ett mindre område. Lundström, som betecknat skadan såsom relativt lindrig, har ansett det svårt att med säkerhet avgöra om den orsakats av en stöt eller av en vrickning av leden.

Jämlikt 35 kap. 14 § rättegångsbalken har Janssons under förundersökningen upptagna berättelse föredragits i hovrätten. Jansson har i denna i allt väsentligt vitsordat Nordströms uppgifter om händelseförloppet samt tillagt: Sedan Jansson ingripit hade han och Nordström med förenade krafter försökt få upp Andreasson ur sängen. Jansson hade i sådan avsikt sökt koppla Andreassons vänstra arm, men greppet hade misslyckats. Då Jansson därefter, genom att bända Andreassons arm, lyckats lyfta Andreasson något hade denne glidit ned på golvet. Under försöken att lyfta Andreasson från sängen hade Andreasson fattat tag i Janssons uniformskappa och skadat ena armen, som fått två mer än decimeterlånga revor. Under det Andreasson suttit på golvet hade han fortsatt att spjärna emot. Nordström och Jansson hade försökt att bära ut Andreasson men ej lyckats härmed, varför de dragit ut honom genom dörren ut i hallen utanför Andreassons rum. Andreasson hade på allt sätt sökt hindra dem. De hade likväl lyckats släpa honom fram till trappan. Här hade Andreasson fått ett bra tag i staketet vid trappan och det hade varit omöjligt att få honom vidare. Nordström och Jansson hade sökt rycka loss Andreassons grepp i staketet men ej lyckats. De hade då släppt Andreasson, som gått tillbaka till sitt rum. Efter att ha hämtat handkedjan hade Jansson visat denna för Andreasson och frågat Andreasson om han ville följa med frivilligt. Då Andreasson ej svarat härpå hade Jansson belagt Andreassons högra hand med kedjan samt vridit om, dock ej hårt. Jansson hade därefter burit Andreasson ned till bilen. Andreasson hade nu ej gjort nämnvärt motstånd. Under bilfärden hade Andreasson förhållit sig lugn. Handkedjan hade då ej varit åtdragen. Först vid avlämnandet av Andreasson vid dörren till ålderdomshemmet i Rönäng hade Jansson avlägsnat handkedjan. — Under handgemänget inne i Andreassons rum hade Andreasson med hänsyftning å Nordström yttrat att Andreasson blivit sparkad. Jansson hade hört Nordström genmäla: "Det kan väl hända att jag gjort det under brottningen." Jansson hade dock ej iakttagit att Andreasson erhållit någon spark.

Med hänsyn till att långvarigt handgemäng förekommit före förflyttningen av Andreasson framstår det såsom sannolikt, att de i läkarintyget den 27 oktober 1951 angivna skadorna på insidan av Andreassons högra ben, ovanför och nedanför knäleden, förorsakats genom det ifrågavarande ingripandet, för vilket Nordström är ansvarig. Det är emellertid icke styrkt, att Nordström genom att sparka Andreasson eller eljest uppsåtligt tillfogat denne skadorna å benet. Janssons berättelse om händelse-

förloppet visar, att Andreasson ej endast hindrat förrättningen genom att "hålla igen" utan fastmera att han varit den som först brukat avsevärt våld och jämväl därefter handlat aggressivt. Andreasson, som enligt vad häradsrätten antecknat i sin dom har en mycket kraftig kropps-konstitution, är uppenbarligen trots sin ålder i besittning av betydande kropps-krafter.

På grund av det anförda finner hovrätten att, under förutsättning att handräckning för Andreassons förflyttning lagligen fått meddelas, det våld som använts mot Andreasson vid dennes förande från rummet på ålderdomshemmet i Siröd till bilen icke varit oförsvarligt samt att det förhållandet att Andreasson under bilfärden varit belagd med handkedja med hänsyn till hans tidigare våldsamma uppträdande ej kan anses ha varit otillbörligt. Det vid förrättningen mot Andreasson brukade våldet bör därför icke i och för sig föranleda ansvar för Nordström.

Vidkommande Andreassons skadeståndstalan finner hovrätten att Nordström, med hänsyn till att han såsom förut nämnts icke lagligen ägt meddela handräckning för Andreassons förflyttning, är ansvarig för de skador som vid förrättningen tillfogats Andreasson. Då kroppsskadorna emellertid väsentligen få anses ha föranletts av det motstånd, som Andreasson vid förflyttningen gjort, finner hovrätten Andreasson vara i lika mån som Nordström ansvarig för dessa skador, varför till Andreasson i detta hänseende utgående skadestånd bör jämkas till hälften av vad som anses utgöra skälig ersättning.

Enligt ett av lasarettsläkaren Louis Andersson utfärdat den 15 september 1952 dagtecknat intyg har Andreasson under tiden den 8—den 11 samma månad varit intagen å kirurgiska avdelningen å lasarettet i Uddevalla för undersökning av det skadade knäet. Av intyget framgår, att vid skadetillfället den 15 oktober 1951 uppstått möjligen en liten benavslitning på insidan av lårbenet strax ovanför knäleden samt att detta kunnat förorsaka Andreasson en del smärtor och obehag.

Hovrätten finner, att ett belopp av 50 kronor utgör skälig gottgörelse för sveda och värk samt att ersättning för psykiskt lidande i anledning av frihetsberövandet bör utgå med nyss nämnt belopp.

Enär det för tillvaratagande av Andreassons rätt icke kan anses ha varit erforderligt att Andreasson anlitat rättegångsbiträde i vidare mån än för konsultation, finner hovrätten Nordström ha att av statsverkets kostnad för Andreassons fria rättegång återgälda — förutom utgifterna för läkarintyg — skäligt arvode härför.

På grund av vad sålunda upptagits prövar hovrätten lagligt på det sätt bifalla talan mot Nordström i huvudsaken att hovrätten med ändring av häradsrättens dom dels, jämlikt 15 kap. 22 § strafflagen, dömer Nordström för i tjänsten förövat rättsstridigt tvång att till kronan utgiva 10

dagsböter om 20 kronor, dels ock förpliktar Nordström att till Andreasson utgiva skadestånd med 75 kronor.

Vad angår rättegångskostnaderna i häradsrätten prövar hovrätten rättvist att, med ändring av häradsrättens domslut såvitt det nu är i fråga, förplikta Nordström att dels ersätta Andreasson dennes kostnader å målet i häradsrätten med begärda 35 kronor, dels ock av kostnaden för Andreassons förmån av fri rättegång vid häradsrätten, tillhoppa 475 kronor, återgälda statsverket 65 kronor.

Hammar tillerkännes ersättning av allmänna medel för sitt åt Andreasson i hovrätten jämlikt lagen om fri rättegång lämnade biträde med 189 kronor 75 öre, varav 100 kronor utgöra ombudsarvode.

Nordström förpliktas att av kostnaden för Andreassons fria rättegång i hovrätten, 189 kronor 75 öre, återgälda statsverket 65 kronor.

Hovrättens dom har vunnit laga kraft.

3. Fråga om uttagande av för hög kostnadsersättning för hållande av tjänstebil.

Såsom av 1953 års berättelse (s. 201 o. f.) framgår hade, sedan på föranstaltande av mig åtal väckts mot förste bilinspektören Carl L. Engström för tjänstefel genom uttagande av för hög kostnadsersättning för hållande av tjänstebil, rådhusrätten i Göteborg i dom den 12 december 1952 lämnat åklagarens ansvarstalan utan bifall samt ogillat av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i målet framställda ersättningsyrkanden.

Rådhusrättens dom har vunnit laga kraft.

4. Felaktigt förfarande vid sammanräkning av rösterna vid val till riksdagens andra kammare.

Den 21 september 1952 förrättades inom Kristianstads läns valkrets val för utseende av åtta ledamöter i riksdagens andra kammare för en tid av fyra år från och med den 1 januari 1953. Sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna verkställdes av länsstyrelsen i länet å landskansliet i Kristianstad den 29 och den 30 september 1952 och fördelades därefter de åtta riksdagsmannaplatserna mellan de olika partierna på sätt anges i det vid sammanräkningen förda protokollet.

Över valet anförde kontoristen Hilding Andersson i Vittskövle besvär under yrkande att, enär vid röstsammanräkningen den 29 september 1952 gjorts avbrott i förrättningen under en tid av en timme utan att föreskrif-

terna i 84 § lagen om val till riksdagen iakttagits, valet måtte upphävas. Andersson framhöll, att sammanräkningslokalen under uppehåll för måltid icke varit tillgänglig för allmänheten.

Med anledning av innehållet i besvärsskriften hölls inför länsstyrelsen, för utrönande av huru vid sammanräkningen tillgått, förhör med däri deltagande tjänstemän. Därvid förekom enligt av landssekreteraren G. Fjellman upprättat protokoll följande.

Länsnotarien Folke Haglund, vilken i egenskap av föredragande verkställt röstsammanräkningen, uppgav följande.

Röstsammanräkningen, i vilken utom Haglund deltagit 24 av länsstyrelsens befattningshavare, hade tagit sin början måndagen den 29 september 1952 klockan 9.30 samt försiggått å länsstyrelsens sessionssal. På given anledning hade Haglund någon gång efter klockan 13 nämnda dag tillkännagivit, att de i sammanräkningen deltagande finge mellan klockan 17 och 18 lämna sammanräkningslokalen för intagande av måltid. Då Haglund varit fullt medveten om att vid avbrott i sammanräkningsförrättningen valsedlarna måste inläggas i omslag och förseglas men fruktat, att desamma vid sådan åtgärd kunde komma i oordning och att det fortsatta sammanräkningsarbetet därigenom skulle försvåras, hade Haglund vid sitt ifrågavarande meddelande uttryckligen påpekat, att fråga icke vore om avbrott i sammanräkningen. Samtidigt eller möjligen något senare hade Haglund beordrat kontorsbiträdet Birgit Olsson, som dittills icke deltagit i sammanräkningen, att under Haglunds och övrigas frånvaro från lokalen kvarbliva därstädes och tillse, att valsedlarna och andra till valet hörande handlingar icke av obehöriga vidrördes. Birgit Olsson hade också vid samma tillfälle av Haglund tillsagts att icke heller själv under vakthållningen taga någon som helst befattning med valmaterialet. Då Haglund lämnade sammanräkningslokalen, vilket skett troligen omedelbart efter klockan 17, hade Birgit Olsson uppehållit sig i sessionssalen. Troligen hade även andra i sammanräkningen deltagande tjänstemän då funnits kvar i lokalen. Huruvida även någon ombudsman eller allmänhet i övrigt då funnits tillstädes i lokalen kunde Haglund icke med säkerhet erinra sig. Förste expeditionsvakten å landskansliet Carl Ekelund hade av Haglund på morgonen samma dag meddelats besked, att ytterdörren till landskansliets lokaler skulle under hela den tid sammanräkning påginge hållas öppen för allmänheten. Några särskilda förhållningsregler för expeditionsvakten rörande dennes tjänstgöring under dagen och utövande av kontroll över ytterdörrens öppethållande hade Haglund icke meddelat. Då Haglund lämnat sammanräkningslokalen strax efter klockan 17 för måltids intagande, hade landskansliets ytterdörr stått uppslagen. Expeditionsvakten hade troligtvis vid denna tidpunkt begivit sig hem för måltid. Omkring klockan 17.50 hade Haglund återkommit till sammanräkningslokalen. Landskansliets ytterdörr hade även då stått öppen och i sammanräkningslokalen hade befunnit sig — för-

utom Birgit Olsson som nu permitterades för måltid — tre av de i sammanräkningen deltagande befattningshavarna, nämligen kontorsbiträdena Sonja Gustavsson, Gudrun Hermansson och Ingrid Broddesson. Därefter hade övriga i sammanräkningen deltagande befattningshavare anlänt före klockan 18. Landskansliets ytterdörr vore försedd med patentlås. Anledningen till att denna dörr vid något tillfälle under Haglunds bortovaro möjligen kunde ha varit låst torde enligt Haglunds mening vara, att någon person, som passerat ut eller in, dragit igen dörren, med påföljd att denna, som vore försedd med s. k. smäcklås, reglats. När i så fall detta skett och under huru lång tid dörren varit stängd hade Haglund icke kunnat utreda.

Birgit Olsson uppgav: Troligen omkring klockan 16.45, då hon i något ärende besökte sessionssalen, hade hon av Haglund blivit tillsagd att mellan klockan 17 och 18 under måltidsavbrott för de i sammanräkningen deltagande uppehålla sig i sessionssalen och hålla vakt därstädes. Samtidigt hade hon av Haglund tillsagts att under vakthållningen icke på något sätt syssla med eller vidröra valhandlingarna. Haglund hade däremot icke nämnt något om att landskansliets ytterdörr skulle under vakthållningen hållas öppen eller beordrat henne att övervaka att så skedde. Birgit Olsson hade icke på något sätt tagit befattning med dörren och hade heller icke kännedom om att dörren enligt gällande föreskrifter skulle hållas öppen för allmänheten. Hon hade tvärtom varit i den tron, att dörren varit stängd. Sedan Birgit Olsson klockan 17 påbörjat vakthållningen, hade efter hand samtliga i sammanräkningen deltagande avlägsnat sig, sist Gudrun Hermansson, varefter Birgit Olsson ensam uppehållit sig i sessionssalen. Hon hade icke hört att någon ringt på dörren, vilket hon bort uppfatta, trots att hon under sin vakthållning varit sysselsatt med maskinskrivning. Under den tid Birgit Olsson hållit vakt hade varken hon själv eller någon annan person tagit någon som helst befattning med valmaterialet. Hon hade hela tiden uppehållit sig i sessionssalen.

Landskanslisterna H. Wikström och E. Brinck uppgåvo samstämmigt, att Haglund för de närvarande tillkännagivit, att sammanräkningen icke skulle pågå mellan klockan 17 och 18, under vilken tid de närvarande finge lämna lokalen för måltid. De hade också fått den bestämda uppfattningen, att Haglund med sitt tillkännagivande icke avsåge ett avbrott i sammanräkningen. Båda hade funnit Haglunds meddelande egendomligt, men då Haglund samtidigt troligen sagt något om att en del av de i sammanräkningen deltagande skulle kvarstanna under pausen, hade de icke framfört sina betänkligheter. De hade därefter avlägsnat sig troligen strax före klockan 17. Vid detta tillfälle hade funnits åtskilliga befattningshavare kvar i sessionssalen. Några minuter före klockan 18 hade de återvänt dit. Huruvida andra befattningshavare då återkommit till sessionssalen eller ej kunde Wikström icke säkert erinra sig. Brinck däremot hade särskilt fäst sig vid att såväl Haglund som ett par andra befattningshavare då befunnit sig där. Då

Brinck och Wikström lämnade sessionssalen, hade ytterdörren till landskansliet stått öppen, likaså då de återvände dit. I övrigt hade de sig ej bekant, huruvida dörren varit stängd eller öppen under måltidsrasten.

Sonja Gustavsson och Gudrun Hermansson uppgåvo att, då Haglund tillkännagivit att sammanräkningen icke skulle pågå mellan klockan 17 och 18, hade han tillika meddelat, att fråga icke vore om avbrott i sammanräkningen. Sonja Gustavsson hade lämnat sessionssalen klockan 17. Gudrun Hermansson hade lämnat sessionssalen först omkring klockan 17.15. Då Gudrun Hermansson lämnade sessionssalen, hade endast Birgit Olsson funnits där. Såvitt Gudrun Hermansson och Sonja Gustavsson kunde erinra sig hade landskansliets ytterdörr stått öppen, då de klockan 17.15 lämnat länsstyrelsen. Någon gång mellan klockan 17.45 och 17.50 hade båda samtidigt återvänt till sessionssalen. I denna hade då uppehållit sig Birgit Olsson och Ingrid Broddesson. Någon annan hade icke varit tillstädes där. Huruvida ytterdörren till landskansliet varit öppen eller stängd vid deras återkomst till länsstyrelsen kunde de icke med säkerhet erinra sig. De ville emellertid snarast hålla före, att dörren varit öppen, enär de eljest bort ihågkomma vem av dem, som med egen nyckel öppnat dörren.

Förste expeditionsvakten Ekelund förklarade, att det vore riktigt, att han av Haglund på morgonen erhållit besked, att ytterdörren till landskansliets lokaler skulle under sammanräkningen hållas öppen. Några särskilda förhållningsorder att kontrollera öppethållandet av ytterdörren hade han icke fått. Då paus gjorts i sammanräkningen klockan 17, hade Ekelund gått samtidigt med alla övriga med undantag av Birgit Olsson. Dörren hade då stått öppen. Huruvida under sammanräkningen smäcklåset varit uppriglat eller icke kunde Ekelund icke med säkerhet erinra sig. Omedelbart före klockan 18 hade Ekelund återkommit till länsstyrelsen. Dörren hade då stått på glänt.

Kanslibiträdet Elsa Nordlindh uppgav, att hon hört Haglunds meddelande om uppehåll i förrättningen mellan klockan 17 och 18, men hon hade däremot icke hört, att Haglund påpekat, att fråga icke vore om avbrott i sammanräkningen. Elsa Nordlindh hade avlägsnat sig några minuter över klockan 17. Flera befattningshavare hade då ännu uppehållit sig i sessionssalen. Då Elsa Nordlindh avlägsnat sig, hade ytterdörren stått helt öppen. Hon hade återvänt till sessionssalen några minuter före klockan 18. Dörren hade även då stått öppen och i sessionssalen hade befunnit sig ett flertal befattningshavare, bland andra Haglund.

T. f. kontoristen Agnes Mattsson upplyste, att hon lämnat sessionssalen och återvänt dit samtidigt med Elsa Nordlindh, i vilkens berättelse hon instämde.

Ingrid Broddesson uppgav: Hon hade samtidigt med övriga deltagare i sammanräkningen lämnat sessionssalen troligen några minuter över klockan 17 samt begivit sig till sitt tjänsterum på länsstyrelsen, där hon uppehållit

sig ända till dess hon troligen mellan klockan 17.35 och 17.40 återvänt till sessionssalen, där då endast Birgit Olsson uppehöll sig. Ingrid Broddesson hade stannat i sessionssalen och samspråkade med Birgit Olsson. Därefter hade övriga i sammanräkningen deltagande efterhand återvänt till sessionssalen.

I yttrande den 20 oktober 1952 över besvären anförde länsstyrelsen följande.

Vad till en början anginge frågan huruvida ytterdörren till landskansliet varit på sätt klaganden uppgåve låst, så att allmänheten icke haft obehindrat tillträde till vallokalen under den tid mellan klockan 17 och 18, då sammanräkningen avbrutits för måltidspaus, hade icke i besvären visats, att så verkligen varit fallet. Om dörren över huvud taget till synes varit stängd, vilket icke kunde anses uteslutet, kunde den dock i verkligheten till följd av låsanordningens beskaffenhet ha varit öppen och medgett fritt tillträde till expeditionsvaktrummet och därifrån till sessionssalen. Kunde klaganden däremot styrka, att dörren under den tid av 20 minuter, som i besvären uppgåves, varit låst, kvarstode det faktum, att klaganden dock icke begagnat ringledningen för att bereda sig eventuellt önskat tillträde till sessionssalen. Hade han gjort detta, hade den vid tillfället vakthavande befattningshavaren otvivelaktigt öppnat dörren. Beträffande därefter frågan i vad mån den trygghet mot obehöriga åtgärder med valmaterialet, som vore avsedd att vinnas genom de i vallagen därom meddelade föreskrifterna, kunde anses kränkt genom den omständigheten att uppsikt över valmaterialet under visst tidsmoment utövats av endast en därtill avdelad befattningshavare förmenade länsstyrelsen, att så icke kunde anses ha varit fallet. Av den verkställda undersökningen syntes framgå, att den tid, varunder Birgit Olsson ensam uppehållit sig i sessionssalen, icke kunde ha överstigit 25 minuter. Någon som helst anledning att misstänka, att Birgit Olsson, för vilken länsstyrelsen hyste odelat förtroende, under denna tid skulle ha tagit obehörig befattning med valsedlarna, föreläge icke. Klaganden hade heller icke gjort gällande, att någon obehörig inverkan på valmaterialet ägt rum. Länsstyrelsen ville därför hålla före, att varken det förhållandet att ytterdörren till landskansliet eventuellt under någon kortare tid varit låst eller den omständigheten att uppsikt över valsedlarna under ett kort tidsmoment utövats av endast en av länsstyrelsens befattningshavare kunde utgöra tillräcklig grund för valets upphävande.

Den 27 oktober 1952 ägde därefter på föranstaltande av länsstyrelsen bevisupptagning rum i saken inför rådhusrätten i Kristianstad, varvid Birgit Olsson, Sonja Gustavsson och Gudrun Hermansson hördes såsom vittnen. De lämnade därvid i huvudsak samma uppgifter som vid förhöret inför länsstyrelsen.

Genom utslag den 4 november 1952 på besvären yttrade Kungl. Maj:t följande.

Av utredningen i målet framginge, att i förrättningen för sammanräkning av rösterna skett avbrott samt att emellertid valsedlarna därunder icke, på sätt för sådant fall funnes i 84 § lagen om val till riksdagen föreskrivet, varit inlagda i förseglade omslag. Genom det sålunda vid förrättningen förelupna felet hade — ehuru ett hos länsstyrelsen anställt kontorsbiträde under tiden för avbrottet hållit vakt i lokalen, där valsedlarna förvarats, och oavsett huruvida lokalen under större eller mindre del av nämnda tid varit stängd för allmänheten — uppstått hinder mot vederbörlig kontroll över förrättningen och mot vinnande av visshet i erforderlig grad rörande valets verkliga utgång. Kungl. Maj:t prövade förty lagligt upphäva valet och förordna, att i valkretsens nytt val av ledamöter i riksdagens andra kammare skulle ofördröjligen i laga ordning förrättas.

Sedan jag med anledning av det fel som förelupit vid röstsammanräkningen anmodat länsstyrelsen i Kristianstads län att efter inhämtande av yttrande från Haglund och annan, som kunde vara för felet ansvarig, avgiva utlåtande, inkom länsstyrelsen med infordrade yttranden från t. f. landssekreteraren G. Lundborg och Haglund ävensom med eget utlåtande.

Lundborg anförde i sitt yttrande följande.

På grund av landssekreteraren Fjellmans tjänstledighet för sjukdom den 29 september—den 1 oktober 1952 hade Lundborg vid sammanräkningsförrättningen tjänstgjort såsom tillförordnad landssekreterare. Ett ärende av nu ifrågavarande slag vore i huvudsak en teknisk förrättning, bestående av sortering, hopsummering och protokollföring av de avgivna rösterna samt till sist det egentliga sammanräkningsförfarandet. Det vore givetvis av praktiska skäl icke möjligt för annan än den för sammanräkningen närmast ansvarige att i detalj granska hela det föreliggande valsedelsmaterialet. Av sammanräkningsarbetets natur följde, att avdelningschefen icke brukade vara närvarande i förrättningslokalen hela den tid sammanräkningen påginge. De juridiska avgöranden som måste träffas — i huvudsak prövning av röstsedlars giltighet och ogiltighet — brukade ske med vissa mellanrum, då avdelningschefen uppehölle sig i förrättningslokalen, eller i ett sammanhang då själva det tekniska sammanräkningsförfarandet slutförts. Därjämte tillkomme det givetvis avdelningschefen att kontrollera, att platsfördelningen skedde på rätt sätt, och att granska protokollens riktighet. För ett riktigt genomförande av en sammanräkningsförrättning fordrades framför allt en god personalorganisation och stor noggrannhet. Vid flerdagiga besök i förrättningslokalen hade Lundborg haft tillfälle att konstatera, att organisationen fungerade väl och att personalen föreföll fullt tillräcklig. Beträffande Haglunds kompetens som sammanräkningsförrättare hade Lundborg haft sig bekant, att han med snabbhet och skicklighet fullgjort senaste sammanräkningen av kommunalvalen, vilket arbete som regel kunde betraktas som svårare än den nu ifrågavarande sammanräkningen.

Lundborg hade därför icke haft någon som helst anledning betvivla, att icke Haglund skulle gå i land jämväl med denna sammanräkning. Än mindre hade Lundborg haft anledning befara, att föreskrivna åtgärder vid avbrott i sammanräkningen ej vidtoges. I sistnämnda avseende vore att märka, att enligt gammal praxis vid länsstyrelsen i Kristianstad avbrott icke plögade äga rum i sammanräkning av riksdagsmannaval, utan arbetet hade alltid pågått hela dagen, varvid personalen i olika omgångar beretts tillfälle att intaga måltider. Om det beklagliga fel, som begåtts vid förrättningen, hade Lundborg icke haft någon kännedom förrän besvären inkommit till länsstyrelsen. Lundborg hade ej varit närvarande i sammanräkningslokalen, då Haglund gav den ifrågavarande ordern om måltidsrast, och Lundborg hade ej återkommit dit förrän sammanräkningen ånyo påbörjats. Den av Haglund vidtagna åtgärden vore för Lundborg oförståelig. Såsom Haglund själv i sitt yttrande anfört hade han själv ursprungligen tänkt sig ett annat arrangemang i likhet med förenämnda tidigare praxis vid länsstyrelsen, och Lundborg hade icke haft någon som helst anledning antaga, att Haglund skulle frånga denna praxis. Med Lundborgs mångåriga kännedom om Haglunds pålitlighet och noggrannhet ansåge Lundborg, att det skedda måste ha orsakats av att Haglunds eljest goda omdöme tillfälligt slagit slint. För sitt eget vidkommande ansåge Lundborg, att han icke kunde göras ansvarig för det fel, som begåtts.

Haglund anförde följande.

Sammanräkningsförrättningen hade ägt rum under Haglunds omedelbara ledning. Något avbrott i densamma vid den tidpunkt, varom fråga vore, hade Haglund icke avsett, vilket han även i samband med bestämmandet av tiden för måltidsrasten meddelat de närvarande. Haglunds avsikt hade nämligen varit att för sammanräkningens fortsättande i minskad omfattning under måltidsrasten kvarbeordra — förutom det av honom för uppsikt över valsedelsmaterialet avdelade kontorsbiträdet — ett mindre antal av de i sammanräkningen deltagande. På grund av mellankommande omständigheter hade emellertid dessa personer icke blivit utsedda i samband med meddelandet av tiden för måltidsrasten och då Haglund därefter varit hårt pressad av olika till sammanräkningsarbetet hörande, honom åvilande uppgifter, hade han glömt att före måltidsrasten kvarbeordra någon personal utöver det av honom redan avdelade kontorsbiträdet. Tyvärr hade Haglund ej uppmärksammat detta förhållande, då han själv lämnade sammanräkningslokalen för intagande av måltid, varför under Haglunds bortovaro — ungefär 40 minuter — ett faktiskt avbrott i sammanräkningsarbetet uppstått. Haglund hemställde, att det förelupna felet icke måtte föranleda någon JO:s vidare åtgärd.

I det avgivna utlåtandet anförde länsstyrelsen följande.

Händelseförloppet vid ifrågavarande sammanräkning syntes med full tydlighet framgå av det förhørsprotokoll, som av Fjellman upprättats omedel-

bart efter det besvären inkommit till länsstyrelsen. För de vid sammanräkningen begångna felaktigheterna syntes Haglund ensam böra bära ansvaret. Lundborgs egenskap av vid tillfället tjänstgörande avdelningschef torde enligt länsstyrelsens mening icke för honom kunna eller böra medföra ansvar för sådana på sammanräkningsförrättaren ankommande åtgärder i avseende å förfarandets formella sida, vilka icke underställts Lundborgs prövning eller eljest skäligen krävt Lundborgs medverkan. Länsstyrelsen hade icke haft någon anledning att ifrågasätta Haglunds kompetens för förrättningen, alldenstund Haglund utan anmärkning verkställt sammanräkning av de vid 1950 års val av kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och kyrkofullmäktige avgivna rösterna, vilken sammanräkning pågått under cirka en och en halv månads tid.

I en till landsfogden i Kristianstads län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 76—89 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen äro utförliga föreskrifter meddelade om sammanräknande av avgivna röster vid val till riksdagens andra kammare och valets avslutande. Åtskilliga av dessa föreskrifter avse att garantera den största möjliga säkerhet för att medborgarnas i valet uttalade mening icke förvanskas. Av sådan art är stadgandet i 84 §, som avser avbrott i röstsammanräkning och har följande lydelse: ”Kan förrättningen icke på en dag bringas till slut, eller varder eljest nödigt att densamma uppskjuta eller avbryta, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och må förrättningen ej ånyo företagas, innan de närvarande förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.”

Vallagens föreskrifter i ovanberörda hänseende måste sorgfälligt iakttagas. För de befattningshavare, som ha att verkställa röstsammanräkning vid riksdagsmannaval, torde det också i regel stå fullt klart, att avvikelse från de givna formföreskrifterna under inga omständigheter får ske och att ett handlande i strid mot dessa föreskrifter kan medföra risk för valets upphävande.

I förevarande fall är utrett, att länsstyrelsen vid sammanräkningen den 29 september 1952 av rösterna vid 1952 års riksdagsmannaval till andra kammaren i förrättningen gjort ett uppehåll för att lämna de i förrättningen deltagande tillfälle att intaga måltid samt att under detta uppehåll valsedlar fått ligga framme å borden i sammanräkningslokalen under bevakning allenast av ett kontorsbiträde. Länsstyrelsen har därvid ansett, att måltidsuppehållet icke utgjort avbrott i förrättningen, och därför icke på sätt föreskrives i 84 § vallagen låtit inlägga valsedlarna i förseglade kon-

volut och lägga dessa i säkert förvar. Härigenom ha uppenbarligen de i sagda lagrum givna föreskrifterna åsidosatts, och det av länsstyrelsen vid sammanräkningen tillämpade förfarandet har medfört, att det förrättade valet av Kungl. Maj:t upphävts.

För den av länsstyrelsen verkställda sammanräkningen måste i princip t. f. landssekreteraren Lundborg och föredraganden Haglund anses ansvariga. Att ansvaret för den regelrätta gången av förrättningen åvilat, förutom föredraganden Haglund, även Lundborg synes mig nämligen ofrånkomligt. Lundborg har emellertid i förevarande fall med skäl kunnat utgå ifrån att i förrättningen icke skulle ske ett sådant uppehåll, som vore att betrakta såsom avbrott i densamma. Att Haglund, utan att Lundborg erhållit kännedom därom, kunnat vidtaga sådana ändrade dispositioner med avseende å måltidsuppehållet att detta fått karaktären av dylikt avbrott torde vid sådant förhållande näppeligen kunna anses bero på någon försumlighet i den Lundborg åvilande tillsynen över sammanräkningen. Det vid sammanräkningen förelupna felet synes mig därför skäligen icke böra föranleda något ingripande från min sida mot Lundborg. Vad däremot angår Haglund finner jag — vid det förhållandet att han samtidigt med att valsedlarna fått ligga tillgängliga i sammanräkningslokalen låtit samtliga i sammanräkningen deltagande befattningshavare lämna lokalen och överlämnat bevakningen av valsedlarna åt ett i förrättningen icke deltagande kontorsbiträde — att Haglund i så anmärkningsvärd grad åsidosatt den uttryckliga föreskriften om valsedlarnas inläggande i förseglade konvolut och i säkert förvar vid avbrott i sammanräkning, att han därigenom gjort sig skyldig till tjänstefel. Då vad Haglund till sitt försvar anført icke synes mig kunna lända honom till ursäkt samt det förelupna felet medfört skada av betydande omfattning, finner jag Haglund icke kunna undgå åtal för vad han sålunda låtit komma sig till last.

På grund av vad jag sålunda anført uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Haglund för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 4 § strafflagen.

Rådhusrätten i Kristianstad, varest åtalet väcktes, yttrade i dom den 28 maj 1953 följande.

Haglund har erkänt vad åklagaren lagt honom till last och uppgivit: Han hade omkring fjorton dagar före röstsammanräkningen av landssekreteraren erhållit muntligt uppdrag att handlägga denna i egenskap av föredragande och han medgäve, att han vore ansvarig för förfarandet vid sammanräkningen. Sedan Haglund utsett sina medhjälpare, ett tjugufemtal befattningshavare vid länsstyrelsen, gav han dem instruktioner om sammanräkningen, vilken ägde rum i länsstyrelsens sessionssal. Då det var önskvärt

att den första räkningen av valsedlarna, omkring 50 000 stycken, skulle slutföras första dagen, meddelade han på förmiddagen personalen, att räkningen skulle fortgå i ett sträck med måltidsuppehåll klockan 17—18, varunder dock avbrott i räkningen ej skulle ske. Hans avsikt var att under uppehållet räkningen skulle fortgå med reducerad arbetsstyrka. Räkningen tillgick så, att varje valdistrikt räknades av två befattningshavare, vilka efter fullbordad räkning lade sedlarna på ett stort bord. Haglund förde protokoll över sammanräkningen och besvarade förfrågningar om ogilla valsedlar, varmed han var jämnt sysselsatt under dagen; sammanlagt omkring 700 valsedlar ogiltigförklarades. I samband därmed att Haglund meddelat, att sammanräkningen skulle fortgå i ett sträck med måltidsuppehåll, tillsade han ett kvinnligt kontorsbiträde, som ej deltog i förrättningen, att under uppehållet övervaka att obehöriga ej vidrörde de på det stora bordet samlade sedlarna, vilket ej effektivt kunde ske av de räknande. Då Haglund klockan 17 avlägsnade sig, sutto två befattningshavare kvar och räknade. Haglund gick först för att uträtta ett ärende på sitt tjänsterum och begav sig därefter till sin bostad. Han förbisåg därvid, att han ej tillsagt några befattningshavare att sitta kvar och räkna under måltidsuppehållet. Då han vid 18-tiden återkom, uppehöllo sig i sessionssalen det förut omnämnda kontorsbiträdet och två befattningshavare, som räknade valsedlar. Haglund medgäve, att avbrott skedde i sammanräkningen utan att föreskrifterna i 84 § lagen om val till riksdagen iakttagits.

Rådhusrätten finner vad Haglund låtit komma sig till last vara att bedöma som tjänstefel.

Rådhusrätten dömer Haglund jämlikt av åklagaren åberopat lagrum för tjänstefel att till kronan böta 40 dagsböter envar om 15 kronor.

Rådhusrättens dom har vunnit laga kraft.

5. Underlåtenhet av landssekreterare att föranstalta om åtgärd för beivrande av brott, som föröfvats av honom underställd befattningshavare vid länsstyrelsen.

I en den 29 september 1952 till mig inkommen klagoskrift anförde advokaten Arvid Mjellander i Sölvesborg följande.

Den 16 januari 1951 hade förrättning enligt lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (ensittarlagen) av distriktslantmätaren i Karlshamns distrikt företagits hos fröken Pella Håkansson i Hörby, Lister-Mjällby. Dylika förrättningar hade vidare av samme distriktslantmätare verkställts i Siretorp, Sölveby, den 12 mars 1951 hos fru Jenny Lundgren och den 13 mars 1951 hos fröken Amanda Bolin. Mjellander hade i dessa ärenden bi-

trätt sökandena. Vid förrättningarna hade löseskillingen bestämts för det av Pella Håkansson inlösta området till 1 200 kronor, för det av Jenny Lundgren inlösta området till 500 kronor samt för det av Amanda Bolin inlösta området till 250 kronor. Sedan sökandena till Mjellander inbetalt löseskillingarna samt förrättningarna vunnit laga kraft, hade Mjellander till länsstyrelsen i Blekinge län översänt förrättningshandlingarna, försedda med lagakraftbevis, kopior av upprättade kartor och gravationsbevis jämte löseskillingarna. Löseskillingarna hade översänts i checkar å Aktiebolaget Skånska Bankens avdelningskontor i Sölvesborg, ställda till länsstyrelsen. Handlingarna jämte löseskillingarna hade översänts i Pella Håkanssonens ärende den 20 mars 1951 samt i Jenny Lundgrens och Amanda Bolins ärenden den 19 maj 1951. I skrivelse den 25 januari 1952 hade distriktslantmätaren meddelat Mjellander, att ifrågakommande tre förrättningar icke fastställts, när löseskillingarna icke nedsatts hos länsstyrelsen. Då Mjellander vid årsskiftet 1951/1952 kontrollerat att hans checkräkning överensstämde med av honom utställda checkar, hade han blivit mycket förvånad över meddelandet att löseskillingarna icke nedsatts. Hos bankens avdelningskontor i Sölvesborg hade Mjellander även inhämtat, att checkarna bokförts å hans checkräkning, nämligen checken å 1 200 kronor den 30 mars 1951 samt checkarna å 500 kronor och 250 kronor den 15 juni 1951. Samma dag Mjellander erhållit meddelandet från distriktslantmätaren hade Mjellander per telefon satt sig i förbindelse med landskamreraren i länet, varvid Mjellander omtalat, när löseskillingarna av honom insänts. Landskamreraren hade förklarat, att undersökning skulle ske. Ett par dagar senare hade landssekreteraren i länet per telefon meddelat Mjellander, att han bort hänvända sig till landskansliet. Landssekreteraren hade samtidigt uppgivit, att inkomna medel bokfördes och ingivna handlingar diariefördes samt att ifrågakomna handlingar icke vore diarieförda såsom inkomna och de översända beloppen ej heller bokförda, varför länsstyrelsen icke erhållit handlingarna och checkarna. För att få klarhet i saken hade Mjellander hos bankens huvudkontor i Malmö begärt att få taga del av de av honom utställda checkarna. Den 30 januari 1952 hade Mjellander fått taga del av checkarna. Å baksidan av checkarna hade funnits länsstyrelsens stämpel och namnteckningar av två tjänstemän hos länsstyrelsen. Å framsidan hade med stämpel varit angivna de dagar checkarna inlämnats till banker i Karlskrona, vilket skett några dagar efter det checkarna varit utställda. Vid jämförelser med namnteckningarna å baksidan av checkarna och andra namnteckningar av samma tjänstemän hade Mjellander blivit övertygad om att namnteckningarna voro äkta. Den 30 januari 1952 hade Mjellander per telefon meddelat landssekreteraren uppgift om bankerna och de dagar checkarna företetts för betalning. Den 31 januari hade landssekreteraren meddelat Mjellander, att ärendena vore klara, när löseskillingarna deponerats i rätt tid. Då Mjellander frågat

efter de samtidigt med checkarna översända handlingarna, hade landssekreteraren uppgivit, att handlingarna nu kommit till rätta. Mjellander förmodade, att landssekreteraren hos de uppgivna bankerna i Karlskrona låtit kontrollera Mjellanders uppgifter och funnit dem riktiga. Den 31 juli 1952 hade Mjellander erhållit handlingar och karta i det ena ärendet. I de båda andra ärendena hade handlingar och kartor erhållits den 5 september 1952. Förrättningarna vore fastställda. Samtliga handlingar vore påstämpade att de inkommit till landskansliet den 2 februari 1952. Under den långa tid, som förflutit sedan handlingarna insänts till länsstyrelsen, hade sökandena vid ett flertal tillfällen förfrågat sig hos Mjellander, huruvida förrättningarna fastställts. Jordägarna hade också gjort förfrågningar, varför löseskillingarna icke erhållits. Gentemot sökandena hade Mjellander varit ansvarig för de till honom inbetalda löseskillingarna. Det hade även varit obehagligt för Mjellander att få meddelande om att han försummat deponera löseskillingarna, varigenom sökandena förlorat sin lösningsrätt till de innehavda områdena. Om Mjellander icke varit i stånd att med stöd av checkarna styrka riktigheten av sina uppgifter, hade han blivit nödsakad att ersätta sökandena 1 950 kronor samt hade möjligen även blivit skadeståndsskyldig. Mjellander vore alltjämt förvånad över att checkarna företetts i banker för betalning några dagar efter det checkarna kommit länsstyrelsen tillhanda samt att landssekreteraren i slutet av januari 1952 bestämt kunnat påstå, att löseskillingarna icke deponerats. Varifrån hade de av Mjellander översända beloppen kommit, sedan han omtalat var och när betalning erhållits för checkarna? Var hade handlingarna befunnit sig under den avsevärda tid, som förflutit sedan de av Mjellander insänts till länsstyrelsen och tills det antecknats att handlingarna inkommit?

I anledning av innehållet i klagoskriften anmodade jag den 30 september 1952 länsstyrelsen i Blekinge län att inkomma med yttrande.

Den 1 oktober 1952 inkom en skrift från Mjellander, däri han — under hänvisning till att landssekreteraren numera lämnat honom förklaring rörande de i klagoskriften omtalade förhållandena — meddelade, att han icke påfordrade någon utredning i saken eller önskade några åtgärder i anledning av klagomålen.

Till svar å min remiss överlämnade och åberopade länsstyrelsen ett av landssekreteraren i länet Gunnar Wik den 11 november 1952 avgivet yttrande i ärendet, däri Wik anförde följande.

Någon dag i slutet av januari 1952 hade det meddelats Wik, att Mjellander efterhört å länsstyrelsen, huruvida några ersättningsbelopp jämligt ensittarlagen, vilka han insänt till länsstyrelsen i check, kommit länsstyrelsen tillhanda. Vid en första undersökning hade Wik konstaterat, att

beloppen icke bokförts hos länsstyrelsen och att några handlingar, avseende ifrågavarande förrättningar, icke diarieförts. Wik hade därför tagit för givet, att försändelserna aldrig ankommit till länsstyrelsen, och under rättat Mjellander om det negativa resultatet av Wiks efterforskningar. Då Wik senare erfarit, att checkarna inlösts i bank i Karlskrona, och omständigheterna tytt på att de kvitterats i vederbörlig ordning, hade Wik företagit ytterligare utredning, varvid e. o. landskanslisten Harry Notelius inför Wik erkänt, att han tillägnat sig beloppen. Hur han gått tillväga framginge av protokollet över den förundersökning, som ägt rum sedan länsstyrelsen anmält saken till landsfogden i länet. När Wik då fått klarhet om medlens försvinnande, hade Wik haft att taga ställning till vilka åtgärder, som ytterligare påkallats från hans sida. Ett rättsligt förfarande mot Notelius hade förefallit Wik i hög grad motbjudande med tanke på de följder detta skulle få för Notelius' familj — hustru och tre minderåriga barn. Dessutom hade Wik ansett det sannolikt, att Notelius vid tiden för tillgreppen befunnit sig i ett sådant psykiskt tillstånd att han knappast varit helt ansvarig för sina handlingar. Det hade nämligen varit känt för Wik, att Notelius' ekonomi var utomordentligt trasslig. Enligt vad hans arbetskamrater berättat hade han ideligen varit ansatt av fordringsägare. Han hade under en längre tid visat sig höggradigt nervös. Ofta hade han efter arbetstidens slut iakttagits onykter, och även under tjänstetiden hade många gånger märkts att han använt spritdrycker. Genom samtal med hans hustru hade Wik fått bekräftelse på sin uppfattning om hans sinnesstillstånd vid tiden för tillgreppen. De anförda omständigheterna hade gjort, att Wik bestämt sig för att underlåta att beivra saken, sedan Notelius inom förelagd frist av några dagar inbetalat beloppen jämte upplupen ränta och tillrättaskaffat handlingarna i ärendena. Som villkor hade Wik för Notelius föreskrivit absolut avhållsamhet från starka drycker. Självfallet hade Wiks beslut åtföljts av allvarliga föreställningar i fråga om Notelius' livsföring både i tjänsten och i privatlivet. Därjämte hade Wik utfärdat kompletterande bestämmelser om handhavandet av ankommande post i syfte att förebygga liknande händelser i framtiden. Wik hade hållit sig noggrant underrättad om Notelius' uppförande och hade med tillfredsställelse konstaterat, att han helt uppfyllt det uppställda villkoret och i övrigt motsvarat Wiks förtroende. Det syntes icke ha undgått någon, som iakttagit Notelius före och efter ifrågavarande tilldragelse, att han undergått en märklig förändring. Både i tjänsten och i sitt enskilda liv hade han alltsedan förskingringens uppdragande skött sig alldeles anmärkningsfritt. Wik hade icke bringat saken till länsstyrelsens kännedom och vore därför ensam ansvarig för underlåtenheten att ställa Notelius till ansvar för vad han låtit komma sig till last. Vad Wik anført torde göra hans handlingssätt förklarligt. Wik hade med det velat rycka upp en duglig tjänsteman ur ett tillfälligt förfall och försökt rädda hans familj från van-

ära och ekonomisk misär. Den omständigheten att länsstyrelsen numera icke vore åklagarmyndighet hade givetvis inverkat på Wiks ställningstagande i denna fråga.

Vid yttrandet var fogat ett den 8 november 1952 upprättat förundersökningsprotokoll, varav framgick följande.

Sedan länsstyrelsen i skrivelse den 23 oktober 1952 till landsfogden i länet, undertecknad av t. f. landshövdingen Erik von Heland och Wik, för vederbörlig åtgärd anmält vad Notelius i förevarande fall låtit komma sig till last, verkställdes av landsfogden förundersökning i saken.

Notelius berättade vid förhör inför landsfogden, efter att ha redogjort för sina personliga och ekonomiska förhållanden, följande: Den 21 mars 1951 hade Notelius måst betala 200 à 300 kronor. Han hade icke kunnat anskaffa beloppet. Han hade då tjänstgjort på planeringsdetaljen i stället för landskanslisten Gösta Alhini, som hade semester. På denna detalj handlades bland annat s. k. ensittarärenden. På den tiden hade all till länsstyrelsen ankommande, icke rekommenderad post brutits av föreståndaren för allmänna detaljen, landskanslisten Herman Håkansson. Håkansson hade sedan delat ut posten på de olika detaljerna, som haft att diarieföra den. I den post, som Notelius fått den 21 mars 1951, hade funnits ett ensittarärende rörande Pella Håkanssons lösningsrätt till ett område å fastigheten Hörby 15¹¹. Handlingarna i ärendet hade utgjorts av en lantmäteriakt, en skrivelse från Mjellander och en check på 1 200 kronor. Notelius hade beslutit sig för att lyfta pengarna på checken och med dem betala den förenämnda skulden på 200 à 300 kronor. Han hade därför icke diariefört ärendet. Checken hade han lämnat till expeditionsvakten — troligen E. G. A. Danielsson — som fått tillsägelse att skaffa kvittens å checken och ordna, att checken bleve inlöst. Efter någon timma hade Notelius erhållit de 1 200 kronorna. Notelius hade betalat sin förenämnda skuld. Resten av pengarna hade han stoppat i sin plånbok. Handlingarna hade han låst ned i sitt skrivbord. Han hade då väntat en inkomst på 400 à 500 kronor — slutredovisningen för en taxeringskalender, som han medverkat till. Hans avsikt hade varit att, då han fått denna slutredovisning, ersätta beloppet och ordna, att ärendet bleve i vederbörlig ordning diariefört och handlagt. Han hade räknat med slutredovisning inom några veckor. Då Notelius icke fått slutredovisning, hade han påmint sin huvudman, Skånes Kalender- och Reklambyrå i Malmö, med begäran om pengar. Han hade då fått en växel på 400 kronor. Växeln hade han själv fått acceptera. Dessa 400 kronor hade han emellertid fått betala ut med detsamma, varför han icke kunnat använda dem för att täcka förskingringen. De 800 kronorna hade han fortfarande haft kvar. I maj 1951 hade Notelius åter tjänstgjort för landskanslisten Alhini. Han mindes, att han då tillgripit två checkar på tillhoppa 750 kronor i två ensittarärenden, som insänts av Mjellander. De närmare detaljerna kunde han icke erinra sig. Han hade vid tillfället

varit spritpåverkad. Han hade emellertid icke för att få ut checkarna olovligen kvitterat dem i annans namn. När han verkställt tillgreppen, hade det varit hans avsikt att begagna dessa pengar för redovisning av det första ärendet. Av något skäl, som han nu icke kunde erinra sig, hade han icke kunnat detta. Det troliga vore, att Althini kommit tillbaka i tjänst. I några veckor framåt hade Notelius i plånboken burit på sig beloppen. Han hade icke kunnat komma på någon utväg att redovisa det första beloppet utan att tala om, vad han gjort. Det hade han icke velat. Handlingarna i de sista ärendena hade han låst ned i sitt skrivbord. Så småningom hade han börjat begagna pengarna. Hösten 1951 hade pengarna varit förbrukade. Han hade bland annat fått begagna pengarna till att betala borgenärer, som hotat med lagsökning. Han hade lämnat de sista två checkarna till någon av expeditionsvakterna, som ombesörjt att checkarna blivit kvitterade och inlösta. Pengarna hade han därefter fått av expeditionsvakten. Någon av de sista dagarna i januari 1952 hade det blivit känt, att Mjellander förhört sig om ärendena ifråga. Efter ett par dagar hade Notelius blivit inkallad till landssekreteraren. För denne hade han erkänt tillgreppen. Förrättningsakterna hade Notelius haft nedlåsta i sitt skrivbord, till dess han erkänt tillgreppen.

Vid ett senare förhör med Notelius påpekades för honom, att Mjellander med genomslagskopior av skrivelser styrkt, att han den 19 maj 1951 översänt checkarna nr 6740 och 6741 till länsstyrelsen, men att checkarna enligt stämpel å dessa icke inlösts förrän den 13 juni 1951. Notelius uppgav då, att han erinrade sig, att han legat på checkarna i några veckor innan han inlöst dem. Notelius delgavs vidare en uppgift av Althini, att Althini icke haft semester under maj 1951. Notelius förklarade, att han bestämt visste med sig, att han icke lagt beslag på checkarna och förrättningshandlingarna hos någon annan tjänsteman. Det måste ha varit så, att han tillfälligt tjänstgjort för Althini någon dag under maj 1951. Notelius mindes, att han icke tjänstgjort för Althini när han löst ut checkarna. Han vidhöll, att det vid tillgreppet av de två sista checkarna varit hans avsikt att med medel på dessa checkar täcka den första förskingringen.

Sedan Wik av landsfogden beretts tillfälle att taga del av vad vid förundersökningen förekommit, uppgav Wik i en till landsfogden den 6 november 1952 inkommen skrivelse, att Notelius' berättelse vid förundersökningen överensstämde med den redogörelse, som han lämnat Wik i januari 1952, såvitt Wik nu kunde minnas. På anförda skäl förordade Wik, att Notelius måtte undslippa avsättning.

Sedan landsfogden därefter ställt Notelius under åtal vid rådhusrätten i Karlskrona för omförmälda brott, dömde rådhusrätten genom dom den 16 december 1952 Notelius jämlikt 22 kap. 3 § och 25 kap. 5 och 7 §§ ävensom 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen för grov förskingring i förening med

åsidosättande av tjänsteplikt till straffarbete fem månader, villkorlig dom, samt till suspension under tre månader från hans tjänst som e. o. landskanslist. Rådhusrätten ålade Notelius, som under prövotiden skulle stå under övervakning, att avhålla sig från bruk av rusdrycker.

Rådhusrättens dom vann laga kraft.

I en till riksåklagarämbetet avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Av utredningen i ärendet har framgått, att landssekreteraren Wik i slutet av januari månad 1952 genom erkännande av e. o. landskanslisten Notelius erhållit kännedom om att denne, under sin tjänstgöring å landskansliet i Karlskrona, i mars och maj 1951 omhändertagit ovan omförmälda tre akter i ensittarärenden jämte av Mjellander till löseskillingar insända checkar samt att Notelius efter att ha fått checkarna vederbörligen kvitterade låtit i banker lyfta checkbeloppen och använt dem för egen del samt undandolt handlingarna. Wik har alltså redan i januari 1952 haft full vetskap om att Notelius gjort sig skyldig till förskingring av tjänstemedel till ett sammanlagt belopp av 1 950 kronor. Enligt 47 § landshövdinginstruktionen den 19 november 1937 skall länsstyrelsen vid svårare tjänstefel av icke-ordinarie befattningshavare låta ställa denne under åtal vid vederbörande domstol. Med hänsyn härtill hade det alltså ålegat Wik att inom länsstyrelsen upptaga frågan om beivrande av Notelius' tjänstefel och föranstalta om beslut av länsstyrelsen rörande anmälan i saken till landsfogden i och för åtals anställande vid domstol. Wik har emellertid icke vidtagit någon åtgärd för Notelius' bestraffande förrän efter det de av Mjellander hos mig anförda klagomålen remitterats till länsstyrelsen för yttrande.

Vad Wik anført till försvar för sin underlåtenhet i nyssberörda hänseende synes mig, även om man vill medgiva att hans handlande dikterats av rent mänskliga hänsyn och därför kan vara förståeligt, icke kunna lända honom till ursäkt. Erinras må också att, även om länsstyrelsen numera icke är åklagarmyndighet i länet, länsstyrelsen i allt fall enligt 6 § landshövdinginstruktionen är länets högsta polismyndighet. Bortsett från det i sakens natur liggande förhållandet att upptäckande hos länets högsta polismyndighet av ett begånget brott bort föranleda utredningens överlämnande till vederbörande åklagare, står Wiks handlande i förevarande fall i uppenbar strid mot föreskrifterna i 47 § landshövdinginstruktionen.

På grund härav finner jag, att Wik genom att icke föranstalta om åtgärd för beivrande av de brottsliga gärningar, som erkänts av Notelius redan i januari 1952, gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att icke kunna undgå åtal.

Under återopande av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt riksåklagar-
 ämbetet att vid hovrätten över Skåne och Blekinge väcka och utföra talan
 mot Wik för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt
 25 kap. 4 § strafflagen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge yttrade i dom den 1 juni 1953 följande.

Med hänsyn till bestämmelserna i 47 § landshövdinginstruktionen har det ålegat Wik i egenskap av Notelius' förman att efter det Wik i januari 1952 erhållit vetskap om att Notelius gjort sig skyldig till förskingringsbrotten utan dröjsmål föranstalta om åtgärd för beivrande av brotten.

Wik har vitsordat, att han icke vidtagit sådan åtgärd förrän efter det JO:s remiss ankommit till länsstyrelsen den 2 oktober 1952.

Vad Wik anfört till sitt försvar är ej av beskaffenhet att befria honom från ansvar för tjänstefel men bör beaktas vid straffmätningen.

Hovrätten dömer Wik jämlikt 25 kap. 4 § strafflagen för tjänstefel att böta 15 dagsböter om 25 kronor till kronan.

Hovrättens dom har vunnit laga kraft.

6. Felaktigt förfarande vid röstsammanräkning efter val till riksdagens andra kammare.

Den 21 september 1952 förrättades inom Jämtlands läns valkrets val för utseende av fem ledamöter i riksdagens andra kammare för en tid av fyra år från och med den 1 januari 1953.

Sammanräkning av de avgivna rösterna verkställdes inför länsstyrelsen i länet å landskansliet i Östersund under tiden den 30 september—den 6 oktober 1952. Sammanräkningen förrättades av t. f. landssekreteraren Folke Holmberg samt landskanslisten R. Jahrulf såsom särskilt förordnad föredragande i ärendet. Därvid fördelades de fem riksdagsmannaplatserna mellan de olika partierna på sätt anges i det vid sammanräkningen förda protokollet.

Över valet anförde hemmansägaren Karl Ericsson i Västnor besvär under yrkande, att valet måtte förklaras ogiltigt och förordnande meddelas om hållande av nytt val. Till stöd för besvären anförde klaganden följande: Ledamöterna i valnämnderna inom Ovikens storkommun hade icke blivit valda i laga ordning och hade således icke varit behöriga att tjänstgöra vid valförrättningarna. Vidare hade vid den av länsstyrelsen verkställda sammanräkningen "befriade" poströster under måltidsuppehåll för sammanräknarna icke förvarats i förseglade kärl. Poströsterna hade allt-

så kunnat vara åtkomliga för ovidkommande personer och därmed kunnat påverka valutgången.

Över besvären avgav länsstyrelsen utlåtande och anförde däri bland annat följande: Kommunalfullmäktige i Ovikens förutvarande kommun — vilken kommun tillsammans med annan kommun numera utgjorde Ovikens storkommun — hade vid sammanträde den 12 maj 1951 genom beslut, som icke överklagats, utsett ledamöter och suppleanter för tiden intill den 1 april 1952 i valnämnderna för Ovikens västra valdistrikt, Ovikens södra valdistrikt och Ovikens östra valdistrikt. Rätteligen skulle tjänstgöringstiden för valnämnderna i dessa valdistrikt, vilka numera i huvudsak motsvarade Bölåsens, Hällne och Kyrkbygdens valdistrikt, ha räckt i fyra år. — Vid länsstyrelsens sammanräkningsförrättning hade under sammanräkningsdagarna samtliga de i förrättningen deltagande beretts tillfälle till gemensam måltidsrast. Under dessa raster hade två av de tre till sammanräkningslokalen ledande dörrarna varit låsta med nycklarna kvarsittande på insidan. Den tredje dörren hade låsts på utsidan, och nyckeln hade omhänderhafts under tjänstemannaansvar av förste expeditionsvakten, som under rasterna vistats i sitt tjänsterum intill dörren. Därjämte hade ytterdörren till länsstyrelsens lokaler under rasterna varit stängd medelst lås. De från röstmottagarna inkomna ytterkuverten med poströsterna hade undan för undan granskats och däri inlagda valkuvert m. m. uttagits, varjämte, med ledning av ytterkuvertens påskrifter, anteckning om röstning i förekommande fall skett i röstlängderna. De uttagna valkuverten hade obrutna nedlagts i en särskild blecklåda, som vid sammanräkningens slut varje dag förseglats med två olika sigill och inlåsts i länsstyrelsens kassa-valv till sammanräkningens början nästa dag. "Befriandet" av poströsterna, varmed väl finge förstås uttagandet av de hos röstmottagarna avlämnade valsedlarna ur de dittills tillslutna valkuverten, hade efter verkställd kontrollräkning påbörjats först på tredje sammanräkningsdagen omkring klockan 14, d. v. s. efter dagens måltidsrast, och slutförts utan avbrott under en tid av omkring två timmar. Under måltidsrasterna, då bevakning av sammanräkningslokalen skett på ovan angivet sätt, hade följaktligen inga valsedlar ("befriade poströster") legat framme, varför någon försegling med sigill i förevarande fall icke behövt förekomma.

I utslag på besvären den 4 november 1952 yttrade Kungl. Maj:t följande.

Av utredningen i målet framginge, att vid förrättningen för sammanräkning av rösterna valkuvert, som uttagits ur de från röstmottagare inkomna ytterkuverten, under vissa avbrott i förrättningen icke, på sätt för sådant fall funnes i 84 § lagen om val till riksdagen föreskrivet, varit inlagda i förseglade omslag. Genom det sålunda vid förrättningen förelupna felet hade, oaktat vidtagna bevakningsåtgärder, visshet icke kunnat vinnas om valets verkliga utgång. Vidare måste anses av handlingarna i målet framgå,

att vissa av dem, som deltagit i valförrättningen såsom ledamöter av valnämnderna i Bölåsens, Hällne och Kyrkbygdens valdistrikt, varit utsedda till ledamöter allenast för tid, som utgått före dagen för valet. Valet i dessa valdistrikt hade förty icke försiggått i laga ordning. På grund av sålunda anmärkta förhållanden prövade Kungl. Maj:t lagligt upphäva valet och förordna, att i valkretsen nytt val av ledamöter i riksdagens andra kammare skulle ofördröjligen i laga ordning förrättas.

I anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag länsstyrelsen i Jämtlands län att efter inhämtande av yttrande från dem, som voro ansvariga för det vid röstsammanräkningen begångna felet, till mig inkomma med utlåtande.

Till svar å remissen överlämnade länsstyrelsen, med förmälan att Holmberg och Jahrluf enligt länsstyrelsens uppdrag förrättat ifrågakomna röstsammanräkning, en av dem gemensamt avgiven förklaring, varjämte länsstyrelsen avgav eget utlåtande.

Holmberg och Jahrluf anförde följande.

Röstsammanräkningen hade påbörjats den 30 september 1952 klockan 9 å länsstyrelsens sessionssal, som alltid användes vid dylika förrättningar, och pågått till och med den 2 oktober 1952 klockan 17. Det vid sammanräkningen förda protokollet hade upplästs och justerats den 6 oktober. Under de tre dagar, som sammanräkningen pågått, hade samtliga de i förrättningen deltagande tjänstemännen och tillfälligt anlitade biträdena beretts gemensam måltidsrast mellan klockan 12 och klockan 13 eller under samma tid, som länsstyrelsens lokaler varje dag hölles stängda för tjänstemännens lunch. För att ingen obehörig skulle under Holmbergs och Jahrlufs bortovaro kunna bereda sig tillträde till sessionssalen hade därvid två av de till salen ledande tre dörrarna låsts inifrån med nycklarna kvarsittande på insidan, varjämte den tredje dörren, som ledde direkt ut till expeditionsvakternas tjänsterum, låsts på utsidan. Nyckeln till den sistnämnda dörren hade överlämnats till och hela tiden förvarats av en av de ordinarie expeditionsvakterna, som dagligen under länsstyrelsens lunchstängning tjänstgjorde som jourhavande telefonvakt och därvid hade sin placering cirka två meter från den sålunda låsta dörren. Under länsstyrelsens lunchstängning vore ytterdörren till länsstyrelsens lokaler alltid låst. Expeditionsvakternas tjänsterum vore försett med glasdörrar mot de till tjänstelokalerna ledande korridorerna för att möjliggöra fullständig kontroll över samtliga in- och utgående. Det förfarande hos länsstyrelsen, som påtalats i de besvär vilka föranlett Kungl. Maj:t att upphäva valet, hade avsett sammanräkningen av poströsterna. Vid denna sammanräkning hade undan för undan granskats de från röstmottagarna inkomna ytterkuverten. De ur de giltiga ytterkuverten uttagna valkuverten hade nedlagts obrutna i en blecklåda, i samband varmed i röstlängden antecknats, att rösträtten ut-

övats. Denna blecklåda hade vid sammanräkningens slut för dagen förseglats med två olika sigill. Blecklådan hade därefter förvarats i länsstyrelsens kassavalv till sammanräkningens början nästa dag. Granskningen av ytterkuverten hade pågått till klockan 14 den 2 oktober, då valkuverten i ett sammanhang kontrollräknats och öppnats. Uttagandet av däri inlagda valsedlar, uppsortering och uträkning av rösttalen för poströsterna hade slutförts på en tid av omkring två timmar, varefter samtliga dessa valsedlar inlagts i omslag och förseglats. Några "befriade poströster" — varmed väl måste förstås valsedlar, som uttagits ur de dittills tillslutna valkuverten — hade icke legat synliga framme i sammanräkningslokalen under måltidsrasterna. Genom de sålunda vidtagna bevakningsåtgärderna ansåge Holmberg och Jahrulf det fullkomligt uteslutet, att någon obehörig skolat kunna bereda sig tillträde till sammanräkningslokalen och vidtaga någon åtgärd med poströsterna. Att Holmberg och Jahrulf under vissa avbrott i förrättningen i visst hänseende förfarit felaktigt vore utsagt i Kungl. Maj:ts utslag den 4 november 1952. Sitt handlingssätt ansåge Holmberg och Jahrulf förklarligt med hänsyn till den formulering, som 84 § lagen om val till riksdagen hade trots tillkomsten av den allmänna poströstningen, varigenom länsstyrelserna kommit att handhava jämväl ett ej ringa antal öppnade valkuvert. Nämnda paragraf omnämnde nämligen endast valsedlar och icke, varom här vore fråga, öppnade valkuvert (poströster). Såvitt framginge av uppgifter i pressen, hade på sina håll vid måltidsavbrott i röstsammanräkningsförrättningar förfarits på liknande sätt som nu skett. Då den tolkning, som Holmberg och Jahrulf sålunda givit 84 § vallagen i ifrågavarande hänseende, genom vad numera förekommit visat sig vara oriktig, komme de givetvis att framdeles vid röstsammanräkningar förfara på sådant sätt, som Kungl. Maj:ts utslag angåve. Under återopande av vad sålunda anförts hemställde Holmberg och Jahrulf, att det vid röstsammanräkningen av dem begångna felet icke måtte anses vara av sådan beskaffenhet, att detsamma borde föranleda ansvar.

Länsstyrelsen anförde i sitt utlåtande följande.

De praktiska åtgärder, som av Holmberg och Jahrulf vidtagits till förhindrande av obehörig påverkan av valresultatet, hade enligt länsstyrelsens mening varit fullt betryggande. Det formella fel, som förelegat, måste ses mot bakgrunden av det synnerligen pressande arbete, både psykiskt och fysiskt, som under hösten åvilat tjänstemännen bland annat på grund av reducering av landskansliets personal genom sjukdom, vilket förhållande nödvändiggjort övertidsarbete, särskilt för Holmberg, i stor utsträckning. På grund därav och med hänsyn till Holmbergs och Jahrulfs långvariga tjänstgöring i länsstyrelsen och därvid ådagalagda synnerliga nit och noggrannhet, hemställde länsstyrelsen, att den förelupna felaktigheten ej måtte föranleda annan åtgärd än en erinran.

I en till riksåklagarämbetet avlåten skrivelse anförde jag, under hänvisning till det ovan å s. 24 återgivna stadgandet i 84 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, följande.

I förevarande fall är utrett, att vid de avbrott i här ifrågakomna röstsammanräkning, som ägt rum för att bereda de i sammanräkningen deltagande tillfälle att intaga måltid, valkuvert, som uttagits ur de från röstmottagare inkomna ytterkuverten, fått ligga tillgängliga i sammanräkningslokalen utan att vara inlagda i förseglade omslag. Härigenom ha uppenbarligen föreskrifterna i 84 § vallagen åsidosatts. Även om lokalen bevakats på sätt länsstyrelsen uppgivit, har den garanti för riktigheten av röstsammanräkningen, som man avsett att giva genom de noggranna föreskrifterna i lagrummet, blivit förringad. Den absoluta visshet om valutgången, som man har anspråk på att få genom röstsammanräkningen, har därför i förevarande fall icke kunnat uppnås. En följd därav har också blivit, att det förrättade valet upphävts och förordnande om nytt val i hela valkretsen meddelats. Förrättandet av nytt val har åsamkat det allmänna och även enskilda stora kostnader och besvär.

För det vid röstsammanräkningen begångna felet äro Holmberg och Jahrulf ansvariga. Då vad de till sitt försvar anført icke synes mig vara av beskaffenhet att kunna rättfärdiga det förelupna felet samt detta medfört skada av betydande omfattning, finner jag Holmbergs och Jahrulfs förfarande icke kunna undgå beivran.

Jag uppdrag alltså åt riksåklagarämbetet att vid hovrätten för Nedre Norrland väcka och utföra talan om ansvar å Holmberg och Jahrulf för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 4 § strafflagen.

Sedan åtal mot Holmberg och Jahrulf väckts vid nämnda hovrätt, anförde Jahrulf i genmäle i hovrätten: Enligt den för länsstyrelsen vid ifrågavarande tillfälle gällande arbetsordningen hade föredragningen i ärenden rörande allmänna val ålegat länsassessorn å landskansliet med landssekreteraren såsom beslutande. Vid den röstsammanräkning, varom nu vore fråga, hade Holmberg varit beslutande i sin egenskap av t. f. landssekreterare. Då någon av länsstyrelsens jurister vid ifrågavarande tillfälle icke stått till buds för tjänstgöring som föredragande vid sammanräkningen, hade åt Jahrulf uppdragits att tjänstgöra såsom föredragande och protokollförare. Förrättningen hade påbörjats den 30 september 1952 klockan 9 och slutförts på tre dagar under personlig ledning av Holmberg. Då Jahrulf förutsatt, att förrättningen i likhet med vad fallet varit vid sammanräkningarna vid 1950 års kommunalfullmäktigeval, vilka sammanräkningar jämväl verkstälts av Holmberg som t. f. landssekreterare och Jahrulf såsom föredragande och protokollförare, skulle fortgå utan avbrott till arbetstidens slut klockan 17 och med växelvis lunchrast, hade Jahrulf någon

minut före klockan 12 första dagen till Holmberg ställt frågan i vilken turordning man skulle gå till lunch. Holmberg hade då bestämt, att lunchrast skulle tagas samtidigt för alla i sammanräkningen deltagande, varpå samtliga omedelbart lämnat sammanräkningslokalen, vars dörrar under Holmbergs kontroll stängts och låsts på sätt, som tidigare beskrivits i den till JO avgivna förklaringen i ärendet. Till diskuterande av frågan om lagligheten eller lämpligheten av detta förfarande hade icke blivit tillfälle. För egen del hade Jahrulf haft tankarna så helt in i det sista före stängningen av lokalen upptagna med anteckningarna till protokollet, att han icke närmare reflekterat över innebörden av det av Holmberg meddelade beslutet. Då som redan nämnts Holmberg under hela den tid, förrättningen pågått, varit närvarande och själv lett sammanräkningsarbetet, hade Jahrulfs uppdrag såsom föredragande i praktiken inskränkt sig till protokollföringen och utförandet av de arbetsuppgifter i övrigt, vartill Jahrulf av Holmberg beordrats. Jahrulf hade sålunda ej ägnat särskild uppmärksamhet åt den blecklåda, vari valkuverten från poströsterna nedlagts och vars lock på tillsägelse av Holmberg tillslutits. Vid förandet av de anteckningar, som skulle ligga till grund för protokollet, hade Jahrulf haft att noggrant skilja mellan valsedlar och valkuvert och då 84 § vallagen talade om "valsedlar", torde detta i viss mån ha bidragit till att Jahrulf icke tänkt på dessa valkuvert såsom valsedlar och sättet för deras förvaring under uppehållet. Mot den praxis, som sålunda tillämpats första sammanräkningsdagen, hade Jahrulf i anseende till sin tjänsteställning ansett sig icke böra under de två återstående förrättningsdagarna framställa någon anmärkning. Då Jahrulf, som redan antytts, i sin egenskap av protokollförare haft att samvetsgrant ägna sig åt detta uppdrag men icke åt ledningen av sammanräkningen i övrigt, syntes Jahrulf det av honom begångna felet ha bestått i underlåtenhet att fästa Holmbergs uppmärksamhet på bestämmelserna i ovannämnda paragraf. Att så icke skett finge tillskrivas de av Jahrulf åberopade omständigheterna. Denna underlåtenhet vore enligt Jahrulfs mening icke av sådan beskaffenhet, att han därför skulle kunna dömas till ansvar för tjänstefel. På grund därav yrkade Jahrulf, att det mot honom väckta åtalet måtte ogillas.

Hovrätten för Nedre Norrland yttrade i dom den 13 juli 1953 följande.

I målet är utrett, att vid de avbrott i ifrågakomna röstsammanräkning den 30 september samt den 1 och den 2 oktober 1952, som ägt rum för att bereda de i sammanräkningen deltagande tillfälle att intaga måltid, öppnade valkuvert, vilka uttagits ur de från röstmottagare inkomna ytterkuverten, fått ligga tillgängliga i sammanräkningslokalen utan att vara inlagda i förseglade omslag på sätt 84 § vallagen stadgar.

Holmberg och Jahrulf, vilka förrättat röstsammanräkningen och båda — Holmberg i egenskap av t. f. landssekreterare och Jahrulf såsom särskilt

förordnad föredragande — äro ansvariga för förrättningen, ha härigenom förfarit felaktigt. Förfarandet har lett till att nytt val i hela valkretsen måst anställas.

Väl kan de tilltalades tolkning av ovan angivna lagrum, eller att det samma hade avseende icke å obrutna valkuvert utan endast å lösa valsedlar, vara med hänsyn till lagrummets ordalydelse i viss mån förklarlig. Vid närmare eftertanke borde det dock stått klart för dem att rimlig anledning saknades till olika förfarande, beroende på huruvida valsedlarna vore inneslutna i valkuvert eller icke.

Även om de bevakningsåtgärder, som de tilltalade vid måltidsavbrotten vidtagit, varit ägnade att omöjliggöra allmänhetens tillträde till sammanräkningslokalen, är det likväl uppenbart, att härigenom icke skapats den garanti för att valutgången ej förvanskades, som vallagens föreskrifter rörande tillvägagångssättet vid sammanräkningen syfta till.

Hovrätten finner vid angivna förhållanden Holmberg såsom beslutande i ärendet vara förfallen till ansvar för tjänstefel. Omständigheterna måste likväl anses mildrande.

Vad beträffar Jahrulf hade det ålegat denne i egenskap av föredragande att göra Holmberg uppmärksam på felaktigheten i förfarandet. Genom sin uraktlåtenhet härutinnan har jämväl Jahrulf gjort sig skyldig till försummelse i tjänsten. Jahrulfs förseelse bör dock med hänsyn till av Jahrulf åberopade omständigheter bedömas lindrigare än Holmbergs.

Hovrätten prövar alltså lagligt döma Holmberg och Jahrulf jämlikt 25 kap. 4 § strafflagen för tjänstefel att till kronan utgiva Holmberg 20 dagsböter å 25 kronor och Jahrulf 10 dagsböter å 10 kronor.

Om detta beslut voro presidenten och två av hovrättens ledamöter ense. En ledamot yttrade följande:

”De tilltalade ha ursäktat sig bl. a. med att det före Kungl. Maj:ts ovan nämnda utslag den 4 november 1952 ej varit fullt klart att ordet valsedlar i 84 § vallagen även innefattat obrutna valkuvert med innehåll.

Denna uppfattning är också i viss mån försvarlig. § 84 vallagen synes nämligen vara det enda ställe, såväl i denna lag som i Kungl. Maj:ts formulär till protokoll vid röstsammanräkning för val till riksdagens andra kammare (SFS 287/1952) där ordet 'valsedlar' avser även obrutna valkuvert med innehåll. Dessa benämnas i övrigt städse kuvert, valkuvert o. s. v. och förutsättas f. ö. kunna vara tomma eller innehålla annat än valsedlar. För en läsare av lagtexten bör det ej förefalla helt uteslutet att antaga, att man ansett valsedlar utan kuvert eller i brutna kuvert i behov av säkrare skydd än sådana obrutna valkuvert för poströster, om vilka i detta mål är fråga. Antalet av sådana kuvert skall nämligen vara känt genom den i 75 § sista stycket vallagen nämnda förteckningen, och olovliga manipulationer med kuverten under ett uppehåll i sammanräkningen böra

därför endast kunna avse utbyte av kuverten. Sådant utbyte är betydligt svårare än utbyte av valsedlar utan kuvert, ty enligt 96 § tredje stycket vallagen få valkuvert ej utlämnas till allmänheten i annan ordning än i 61 och 73 §§ samma lag sägs. Det bör också bemärkas att poströsterna enligt 75 § sista stycket vallagen före sammanräkningen ej behöva förvaras under sigill utan endast under lås.

Jag finner därför, att även om den tolkning av lagen, som de tilltalade hävdade som möjlig, är felaktig, så är den likväl ursäktlig. Att feltolkningen legat nära till hands framgår även därav, att samma fel, som Holmberg och Jahrulf nu åtalats för, enligt uppgifter i pressen begåtts även av flera andra länsstyrelser.

Genom Kungl. Maj:ts ovannämnda utslag den 4 november 1952 är det emellertid nu klart att genom det åtalade förfarandet föreskrifterna i 84 § vallagen åsidosatts. Detta har lett till att nytt val i hela valkretsen fått anställas.

Det bör emellertid under alla omständigheter redan vid sammanräkningen ha varit klart att den tolkning av 84 § vallagen, som nu befunnits vara riktig, ej var osannolik. Då inga olägenheter kunnat föräntas av att man vid sammanräkningen behandlat de i målet ifrågakomna öppnade valkuverten så som i 84 § vallagen föreskrives om valsedlar hade man bort tillse att så skett.

Vad angår hovrättens domslut angående Holmberg är jag också ense med flertalet.

Vad Jahrulf beträffar anser jag att han, som varit förordnad till föredragande vid sammanräkningen, förfarit felaktigt genom att icke erinra Holmberg om att man borde behandla valkuverten som valsedlar enligt 84 § vallagen. I likhet med flertalet godtar jag Jahrulfs uppgift, att han första sammanräkningsdagen ej varit inställd på att sammanräkningen skulle avbrytas för lunch och överraskats av Holmbergs beslut härom någon minut före klockan 12. Jag anser hans underlåtenhet att då erinra Holmberg ej kunna tillräknas honom som försummelse, oförstånd eller oskicklighet. Vad beträffar förfarandet under lunchuppehållen följande sammanräkningsdagar har givetvis intet stått att vinna genom att då förfara noggrannare än första dagen. Jag ogillar förty åtalet mot Jahrulf."

Hovrättens dom har vunnit laga kraft.

7. Felaktigt förfarande av notarius publicus vid handläggning av ärende angående deposition.

Den 18 augusti 1947 utställde civilingenjören Sture Meyer till egen order en den 1 december 1947 till betalning förfallande, å 25 000 kronor lydande växel, varå tecknades godkännande av civilingenjören Karl Nord-

gård och överlåtelse av Meyer, ingenjören Berl Gutenberg och National Trading Company Aktiebolag. På grund av utebliven betalning protesterades växeln den 3 december 1947.

Efter stämning å Nordgård och Meyer yrkade bolaget vid Stockholms rådhusrätt åläggande för dem att till bolaget såsom innehavare av växeln utgiva växelbeloppet 25 000 kronor jämte ränta, växelprovision och ersättning för protestkostnader.

Nordgård och Meyer invände emot bolagets talan vid rådhusrätten följande: Den 18 augusti 1947 hade mellan Gutenberg, å ena, samt Nordgård och Meyer, å andra sidan, träffats ett preliminärt skriftligt avtal om överlåtelse från Gutenberg till Nordgård och Meyer av ensamförsäljningsrätten för Sverige till transportmotorcyklar av visst engelskt fabrikat. I samband därmed hade omstämda växeln jämte en växel å 75 000 kronor av Nordgård och Meyer överlämnats till Gutenberg. Växlarna hade avsetts utgöra allenast säkerhet för den i avtalet omnämnda, Gutenberg tillkommande likviden. Den 21 augusti 1947 hade Nordgård och Meyer meddelat Gutenberg, att de hävde avtalet bland annat på den grund, att Gutenberg underlåtit att styrka sin behörighet att överlåta ifrågakomna ensamförsäljningsrätt. Växeln å 25 000 kronor hade den 1 september 1947 av Gutenberg överlämnats till bolaget. Detta hade skett på grund av en sistnämnda dag mellan Gutenberg och bolaget träffad överenskommelse, enligt vilken Gutenberg till bolaget såsom säkerhet för Gutenbergs riktiga fullgörande av viss betalningsskyldighet gentemot bolaget överlåtit — med visst undantag — samtliga rättigheter, som tillförsäkrats Gutenberg i avtalet den 18 augusti 1947. Enär sagda överenskommelse inneburit en allmänt civilrättslig överlåtelse å bolaget av Gutenbergs rätt enligt avtalet den 18 augusti 1947 och sålunda även av hans rätt på grund av växeln, kunde bolaget icke på växeln grunda bättre rätt mot Nordgård och Meyer än som tillkommit Gutenberg, och detta oavsett om bolaget vid förvärvet var i god tro beträffande det till grund för växeln liggande förhållandet eller icke. Gutenbergs rätt på grund av avtalet den 18 augusti 1947 vore tvistig och vore — sedan Nordgård och Meyer instämt Gutenberg till rådhusrättens sjätte avdelning under yrkande att avtalet av den 18 augusti 1947 skulle förklaras icke vara gällande — föremål för domstols prövning. Nordgård och Meyer gjorde vidare gällande, att bolaget vid förvärvet av växeln var i ond tro, i det att bolaget därvid dels kände till eller bort känna till, att avtalets av den 18 augusti 1947 giltighet var föremål för tvist mellan Nordgård och Meyer, å ena, samt Gutenberg, å andra sidan, och dels måste ha insett, att Gutenbergs åtagande enligt sistnämnda avtal icke var fullgjort. Nordgård och Meyer påstode slutligen, att bolaget vid växelns förvärvande uppsåtligen handlat till Nordgårds och Meyers förfång och därför jäm-

likt stadgandet i 17 § växellagen icke vore berättigat att av Nordgård och Meyer utbekomma växelbeloppet.

Rådhusrätten yttrade i dom den 27 januari 1948 bland annat följande: Nordgård och Meyer hade icke förmått styrka vare sig att bolaget vid förvärvet av växeln varit i ond tro i av dem uppgivet hänseende eller att bolaget därvid uppsåtligen handlat till deras förfång. Ej heller eljest hade Nordgård och Meyer ådagalagt något förhållande, på grund varav de skulle kunna undgå betalningsskyldighet enligt växeln. Rådhusrätten prövade förty rättvist förplikta Nordgård och Meyer att gemensamt eller vilkendera gälda gitte till bolaget mot återbekommande av växeln med åtecknat kvitto genast utgiva 25 000 kronor jämte ränta och ersättning för protestkostnader. Tillika förpliktades Nordgård och Meyer att gemensamt eller vilkendera gälda gitte ersätta bolagets kostnader å målet med 1 284 kronor 50 öre jämte protokollslösen.

Svea hovrätt, varest Nordgård och Meyer fullföljde talan mot rådhusrättens dom, fann i dom den 22 april 1948 ej skäl att göra ändring i motvädjade domen samt förpliktade Nordgård och Meyer att ersätta bolaget för dess kostnader å målet i hovrätten.

Sedan Nordgård och Meyer sökt revision i högsta domstolen, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 19 oktober 1948 ej skäl att meddela prövningstillstånd, i följd varav hovrättens dom skulle stå fast.

Beträffande ovan omförmälda växel å 75 000 kronor fördes i särskilt mål enahanda talan av bolaget. Nordgård och Meyer förpliktades i detta mål genom rådhusrättens dom den 3 maj 1948 att till bolaget mot växeln återbekommande utgiva växelbeloppet jämte ränta och protestkostnader ävensom rättegångskostnader. Sedan Nordgård och Meyer i hovrätten fullföljt talan mot denna dom, återkallade de, efter Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut den 19 oktober 1948, sin talan, varefter målet av hovrätten avskrevs.

För uppgörelse av rättsförhållandena mellan Karl Nordgård och Gutenberg träffades mellan den förres son byggnadsingenjören Per Olov Nordgård och Gutenberg med godkännande av Karl Nordgård den 18 januari 1950 ett avtal av följande lydelse:

”Förlikningsavtal.

Sedan Kungl. Maj:ts och Rikets Svea Hovrätt genom dom den 12 november 1948 förpliktat civilingenjörerna Karl Nordgård och Sture Meyer att till direktören Berl Gutenberg utgiva antingen ett i fastigheten Porsgården nr 2 i Arboga in-tecknat skuldebrev å 100 000: — kronor eller kontant 100 000: — kronor jämte rättegångskostnader, har Gutenberg låtit försätta Nordgård i konkurs. Denna dag har mellan Nordgårds son, byggnadsingenjören Per Olov Nordgård, å ena, samt Gutenberg, å andra sidan, träffats följande avtal:

§ 1.

Per Olov Nordgård deponerar hos Notarius Publicus Trettontusensjuhundrafemtio (13 750: —) kronor, vilka pengar skola genom Notarius Publicus' försorg göras räntebärande.

§ 2.

Det i § 1 omförmälda beloppet jämte ränta skall utlämnas till Gutenberg så snart han till Notarius Publicus överlämnar *dels* en utav Sture Meyer utställd, av Karl Nordgård accepterad växel å 25 000: — kronor, förfallande till betalning den 1 december 1947, *dels* en av Sture Meyer utställd, av Karl Nordgård accepterad växel å 75 000: — kronor, förfallande till betalning den 1 mars 1948, och *dels* en handling utvisande, att Gutenberg förklarar sig icke ha någon ytterligare fordran av Karl Nordgård.

§ 3.

Därest National Trading Company Aktiebolag skulle till Notarius Publicus överlämna de båda i § 2 omförmälda växlarna, skall — sedan National Trading Company Aktiebolag visat sig äga rätt till växlarna ifråga — *dels* ett belopp om Femtusenttiahundrasjuttiofem (5 875: —) kronor utbetalas till National Trading Company Aktiebolag, under förutsättning att National Trading Company Aktiebolag samtidigt avgiver skriftlig förklaring, att bolaget förklarar sig icke ha någon ytterligare fordran av Karl Nordgård, samt *dels* ett belopp om likaledes Femtusenttiahundrasjuttiofem (5 875: —) kronor ävensom ytterligare Två tusen (2 000: —) kronor, vilket senare belopp skall anses utgöra Gutenbergs kostnader för Nordgårds försättande i konkurs m. m., utbetalas till Gutenberg, under förutsättning att Gutenberg samtidigt avgiver skriftlig förklaring, att han icke har ytterligare fordran av Karl Nordgård.

I denna paragraf omförmälda belopp skola dock endast utbetalas till National Trading Company Aktiebolag och Gutenberg först sedan både National Trading Company Aktiebolag och Gutenberg fullgjort sina ovan nämnda skyldigheter.

§ 4.

För den händelse Gutenberg och/eller National Trading Company Aktiebolag fullgör vad som ovan stipulerats i §§ 2 och 3 förklarar Karl Nordgård härmed, att han icke heller har några ytterligare krav gentemot Gutenberg eller National Trading Company Aktiebolag.

§ 5.

Gutenberg förbinder sig att — för den händelse han utbekommer något av de deponerade medlen på sätt § 2 eller § 3 föreskriver — till Karl Nordgård överlämna förklaring, varigenom Gutenberg å Karl Nordgård överlåter sin rätt enligt avtal och dom mot Sture Meyer i vad avser det belopp Gutenberg utbekommer av det sålunda deponerade beloppet.

§ 6.

Till dess en nu pågående rättegång mellan Gutenberg, å ena, samt National Trading Company Aktiebolag, å andra sidan, angående rätten till de här ifrågavarande växlarna är avgjord, samt Gutenberg och/eller National Trading Company Aktiebolag fullgjort vad som ovan stipulerats i §§ 2 och 3, eller Gutenberg skriftligen förklarar sig icke kunna fullgöra vad som stipulerats i §§ 2 och 3, förbinder sig Gutenberg att icke vidtaga några rättsliga åtgärder såsom utmätning, konkursansökan, polisanmälan e. d. gentemot Karl Nordgård på grund av här ifrågavarande rättsförhållanden. Redan vidtagna åtgärder skola snarast återkallas.

§ 7.

Därest Gutenberg och/eller National Trading Company Aktiebolag icke skulle fullgöra vad som ovan stipulerats senast den 1 februari 1956 eller Gutenberg dessförinnan skriftligen förklarat sig icke kunna göra detta, skall Per Olov Nordgård äga rätt att hos Notarius Publicus återfå det deponerade beloppet jämte ränta och förfaller då alla överenskommelser enligt detta avtal.

Detta avtal, som upprättats i trenne likalydande exemplar, av vilka Per Olov Nordgård, Gutenberg och Karl Nordgård erhållit var sitt, godkännes av oss till alla delar. Stockholm den 18 januari 1950.

P. O. Nordgård	Berl Gutenberg
Ingenjören Per Olov Nordgårds egenhändiga namnteckning bevittna:	
Gunnar Wallberg	S. Johansson
Direktören Berl Gutenbergs egenhändiga namnteckning bevittna:	
Richard Zacharias	Gunnar Wallberg

Detta avtal godkännes i den mån detsamma avser förpliktelser för mig. Stockholm den 18 januari 1950.

Karl Nordgård

Civilingenjören Karl Nordgårds egenhändiga namnteckning bevittna:	
Gunnar Wallberg	S. Johansson."

I anslutning till bestämmelsen i § 1 i detta förlikningsavtal deponerade Per Olov Nordgård den 18 januari 1950 hos notarius publicus i Stockholm C. Ludvig Hasselgren ett belopp av 13 750 kronor att av Hasselgren förvaltas i enlighet med det ingångna avtalet, varav avskrift överlämnades till Hasselgren.

Den 21 juni 1950 anhöll advokaten Richard Zacharias hos Hasselgren att få deponera ovan omförmälda två växlar. I den skrivelse, varmed växlar överlämnades till Hasselgren, anförde Zacharias följande:

"Till Notarius Publicus.

I min egenskap av ombud för direktören Berl Gutenberg, Kungsholmsgatan 31, Stockholm, har jag på hösten 1948 ansökt om ingenjörerna Karl

Nordgårds och Sture Meyers försättande i konkurs på grund av en icke lagakraftvunnen dom om 100 000 kronor.

Advokaten Sune Elmén i Göteborg har i sin egenskap av ombud för ingenjören Olof Smith och National Trading Company Aktiebolag, Kronhusgatan 23, Göteborg, till mig i min egenskap av ombud för Gutenberg vid ungefär samma tidpunkt översänt dels en lagakraftvunnen dom å Nordgård och Meyer om 100 000 kronor och dels i domen omförmälda två växlar accepterade av ingenjören Karl Nordgård, utställda av ingenjören Sture Meyer och endosserade av direktören Bertil Gutenberg, den ena per den 1 december 1947 å 25 000 kronor och den andra per den 1 mars 1948 å 75 000 kronor med uppdrag att jag på Gutenbergs bekostnad men för parternas gemensamma räkning skulle med stöd av växlarna och domen få Nordgård och Meyer försatta i konkurs.

Därefter har Gutenberg till mig framställt anspråk att utfå växlarna ifråga, därvid han gjort gällande att han vore rätt ägare till desamma. Vid ungefär samma tidpunkt har även Smiths nuvarande ombud, advokaten Stig Königson i Göteborg, framställt anspråk att för Smiths räkning återfå växlarna.

Enligt min mening har Gutenberg framfört sannolika skäl för att han är rätt ägare till växlarna ifråga.

Då jag emellertid icke anser mig kunna själv avgöra, vem som skall utfå växlarna — i all synnerhet som det för närvarande pågår rättegång om äganderätten till desamma — får jag härmed deponera ifrågavarande växlar under villkor, att desamma får utlämnas antingen till den av ingenjören Olof Smith eller direktören Berl Gutenberg, som genom domstols lagakraftvunna dom eller genom medgivande från andra parten visar sig vara berättigad att utfå växlarna ifråga. Stockholm den 21 juni 1950

Richard Zacharias

Advokat

Regeringsgatan 4, Stockholm.”

I egenskap av ombud för Gutenberg ingav direktören Eugen Halldor den 28 april 1952 till Hasselgren en så lydande skrivelse:

”Herr Notarius Publicus C. Ludv. Hasselgren

Stockholm.

Date 28.4.52

Den 18 januari 1950 har Ingenjören P. O. Nordgård till Eder överlämnat ett depositionsbevis å kronor 13 750: — med uppdrag till Eder att förvalta depositionen i enlighet med ett avtal av den 18 januari 1950 mellan Nordgård och mig. Den 8 juni 1950 har Ni till Nordgård återbetalat kronor 1 128: — av de deponerade medlen, varför Ni således förvaltar ett belopp av kronor 12 622: —.

Enligt avtalet av den 18 januari 1950 skulle de deponerade medlen jämte ränta utbetalas till mig så snart jag till Eder överlämnar i § 2 av avtalet omnämnda växlar å sammanlagt kronor 100 000: — jämte en handling ut-

visande att jag förklarar mig icke ha någon ytterligare fordran av civilingenjör Karl Nordgård. Enligt § 5 i avtalet skulle jag vidare till civilingenjören Karl Nordgård överlämna förklaring, varigenom jag å Karl Nordgård överlåter min rätt enligt avtal och dom mot Sture Meyer i vad avser det belopp Gutenberg utbekommer av det sålunda deponerade beloppet.

Med skrivelse av den 21 juni 1950 har advokaten Richard Zacharias hos Eder deponerat de ovannämnda 2 st. växlarna å sammanlagt kronor 100 000: — under villkor att desamma få utlämnas antingen till den av ingenjören Olof Smith eller undertecknad, som genom domstols lagakraftvunna dom eller genom medgivande från andra parten visar sig vara berättigad att utfå växlarna ifråga. Sedan den 21 april innevarande år förlikning träffats med ingenjör Olof Smith och National Trading Company AB har ingenjör Smith i en till Eder ställd skrivelse förklarat sig medgiva att växlarna ifråga utlämnas till mig. Härigenom är jag således i tillfälle att uppfylla även nämnda villkor i avtalet av den 18 januari 1950.

Jag bifogar följande handlingar:

1) Skrivelse till Eder från ingenjör Olof Smith av den 25 april 1952 rörande växlarna å kronor 100 000: —.

2) Förklaring av mig angående att jag icke har någon ytterligare fordran hos Karl Nordgård.

3) Transport från mig å Karl Nordgård av min rätt mot civilingenjören Sture Meyer.

Under återopande av dessa handlingar får jag härmed anhålla om utbekommande av antingen depositionsbeviset eller efter av Eder verkställd uppsägning de å depositionsbeviset kvarstående medlen jämte ränta. Direktören Eugen Halldor befullmäktigas härmed att hos Eder utkvittera de deponerade medlen ävensom att med för mig förbindande verkan underteckna alla de handlingar, som kunna vara erforderliga för medlens bekommande.

Högaktningsfullt

Berl Gutenberg

Direktören Berl Gutenbergs egenhändiga namnteckning bevittna:

V. Ståhl

Karl Svensson."

Vid skrivelsen var fogad en så lydande handling:

"Herr Notarius Publicus C. Ludv. Hasselgren, Stockholm.

Den 22 juni 1950 deponerade Advokaten Richard Zacharias hos Eder 2 st. av Civilingenjören Karl Nordgård accepterade av Civilingenjören Sture Meyer utställda och av Direktören Berl Gutenberg endosserade växlar, den ena per den 1 december 1947 å kronor 25 000: — och den andra per den 1 mars 1948 å kronor 75 000: —. Enligt depositions villkoren skulle växlarna utlämnas antingen till Ingenjören Olof Smith eller Direktören Berl Gutenberg, sedan genom domstols lagakraftvunna dom eller genom

medgivande från andra parten utretts vilken part som var berättigad att utfå växlarna ifråga. Sedan numera genom ett förlikningsavtal överenskommits att båda växlarna tillkomma Direktören Berl Gutenberg, får jag härmed för egen och för National Trading Company AB:s räkning bekräfta att jag icke har något att erinra emot att växlarna utlämnas till Direktör Berl Gutenberg. Göteborg den 25 april 1952.

Olof Smith

Ingenjören Olof Smiths egenhändiga namnteckning bevittnas:
oläsl. namn oläsl. namn.”

Enligt erkännande, tecknat å Gutenbergs skrivelse den 28 april 1952, erhöll Halldor därefter i anledning av Gutenbergs framställning dels ett depositionsbevis nr 56482 å ett i Skandinaviska Banken Aktiebolag nedsatt belopp av 12 622 kronor och dels de två ifrågavarande växlarna.

Med skrivelse den 29 april 1952 överlämnade Hasselgren därefter till Karl Nordgård — vilken den 30 januari 1950 av Per Olov Nordgård befullmäktigats att i ärende angående deposition hos notarius publicus i alla avseenden utöva Per Olov Nordgård tillkommande befogenheter samt kvittera honom tillkommande medel m. m. — de båda av Gutenberg utfärdade handlingarna av innehåll dels att Gutenberg icke vidare hade några fordringar av Karl Nordgård och dels överlåtelse av Gutenbergs rätt enligt avtal och dom mot Meyer.

Sistnämnda överlåtelsehandling hade följande lydelse:

”Härmed överlåter jag med full äganderätt å civilingenjör Karl Nordgård min rätt enligt avtal och dom mot civilingenjören Sture Meyer, dock endast i vad det avser det belopp å kronor 12 622: —, som jag utbekommit av ett hos Notarius Publicus C. Ludv. Hasselgren deponerat belopp. Stockholm den 26 april 1952.

Berl Gutenberg

Direktören Berl Gutenbergs egenhändiga namnteckning bevittnas:
oläsl. namn oläsl. namn.”

Sedan Karl Nordgård i skrivelse den 6 maj 1952 till Hasselgren anhållit, att växlarna måtte genom Hasselgrens försorg överlämnas till Nordgård eller ock makuleras, förklarade Hasselgren i svarsskrivelse den 7 maj 1952, att i de till honom ”ställda handlingar” icke förekomme något uttalande, att växlarna skulle utlämnas till Nordgård, samt att, om Nordgård ansågo sig ha någon rätt till växlarna, denne hade att förhandla med Gutenberg direkt.

Per Olov Nordgård påtalade sedermera hos Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd Hasselgrens förfarande att utlämna växlarna till Gutenberg, och infordrades med anledning därav Hasselgrens förklaring i saken. Per Olov Nordgård bemötte sedermera denna förklaring under framhållande, bland annat, att Gutenberg, såvitt av handlingarna framginge, icke begärt

att utbekomma växlarna, vilka ju enligt § 2 i avtalet den 18 januari 1950 skulle överlämnas till notarius publicus.

Med skrivelse den 12 juni 1952 överlämnade handels- och sjöfartsnämnden handlingarna i ärendet till mig under anhållan att den åtgärd, som kunde anses påkallad, måtte vidtagas i saken.

Sedan jag med anledning därav anmodat Hasselgren att till mig inkomma med yttrande, anförde Hasselgren följande.

Per Olov Nordgårds senaste skrivelse till handels- och sjöfartsnämnden förändrade intet i Hasselgrens uppfattning i saken. I förlikningsavtalet talades om att växlarna skulle överlämnas till Hasselgren utan angivande av hur han skulle förfara med dem. Det kunde icke antagas, att de skulle omhänderhavas av Hasselgren för all framtid. Hasselgren hade därför följt föreskriften i depositionshandlingen av den 21 juni 1950, enligt vilken växlarna efter Smiths medgivande skulle utlämnas till Gutenberg, varom också Gutenberg muntligen gjort framställning. Att Gutenberg i första hand skolat erhålla växlarna hade också berott därpå, att han skulle använda dem i utmättningsförfarande mot Meyer. I sammanhang därmed hade Gutenberg till Karl Nordgård överlämnat den i § 5 av förlikningsavtalet ommälda handling rörande tillhandahållande åt Nordgård av vad på honom belöpte enligt samma avtal. Det hade sålunda förutsatts, att Gutenberg skulle äga förfoga över växlarna. Att dessa därefter skulle tillhandahållas Karl Nordgård syntes rimligt. Till bevis om att så komme att ske åberopades en i avskrift närsluten förklaring av Gutenberg. Någon rätt för Nordgård att omedelbart utbekomma växlarna hade icke förelegat. På grund av vad ovan anförts hemställde Hasselgren, att framställningen måtte lämnas utan avseende.

Vid yttrandet var i bestyrkt avskrift fogad en så lydande handling:

”Sedan jag av Notarius Publicus C. Ludv. Hasselgren emottagit de hos denne tidigare deponerade, av Karl Nordgård utställda och av Sture Meyer accepterade växlar å kr. 25 000: — och kr. 75 000: —, förfallande till betalning den 1 december 1947, resp. den 1 mars 1948, förbinder jag mig härigenom att till Hasselgren återställa växlarna efter det utmättningsförfarande mot Meyer avslutats, och skall Hasselgren därefter överlämna växlarna till Nordgård, mot vilken jag enligt tidigare förklaring icke har något fordringsanspråk. Stockholm den 18 juni 1952.

Berl Gutenberg.”

Efter tagen del av Hasselgrens yttrande inkom handels- och sjöfartsnämndens sekreterare med avskrifter av en till denne inkommen påminnelsekrift från Karl Nordgård såsom ombud för Per Olov Nordgård och av en promemoria angående den förres mellanhavanden med Gutenberg.

För vinnande av ytterligare utredning i saken blev Halldor den 23 oktober 1952 å min expedition hörd i ärendet. Halldor uppgav därvid följande.

I egenskap av ombud för Gutenberg hade Halldor den 28 april 1952 infunnit sig hos Hasselgren för att utkvittera det av Per Olov Nordgård enligt förlikningsavtalet med Gutenberg den 18 januari 1950 deponerade beloppet mot överlämnande av därför erforderliga handlingar. Med stöd av en av Smith den 25 april 1952 utfärdad förklaring att de två i ärendet omförmälda växlarna å resp. 75 000 kronor och 25 000 kronor, vilka den 22 juni 1950 deponerats hos Hasselgren av Zacharias för Smiths eller Gutenbergs räkning enligt särskilda villkor, finge utlämnas till Gutenberg, hade Halldor först undertecknat kvitto rörande växlarnas utbekommande från Zacharias' deposition. I sammanhang därmed hade Halldor begärt att, i enlighet med Gutenbergs samtidigt överlämnade skrivelse den 28 april 1952 till Hasselgren, få kvittera ut det av Nordgård deponerade beloppet eller depositionsbeviset. Halldor hade därvid icke begärt att få ut de omförmälda växlarna, men han hade erhållit dem i alla fall och tagit emot dem i tanke att de behövde användas för uttagande av Gutenbergs överskjutande fordran enligt § 5 i avtalet den 18 januari 1950. Halldor hade vid tillfället även haft i tankarna, att kostnader skulle åsamkas parterna genom att växlarna skulle ligga kvar hos Hasselgren, och därför ansett det bättre att omhändertaga dem. Halldor hade sedan överlämnat växlarna till Gutenberg, vilken haft för avsikt att använda dem i utmättningsärende mot utställaren av växlarna, Meyer. Denne hade dock ännu ej anträffats. Växelrätten vore numera förfallen. Meyer och Karl Nordgård, vilka dragit växlarna för att betala överlåtelsen till dem av Gutenbergs agentur för transportmotorcyklar, hade i domar förpliktats att solidariskt utgiva växelbeloppen. Halldor hade därför trott, att Karl Nordgård bara ville själv bli befriad från sin ansvarighet för de utdömda beloppen samt att domarna skulle kunna verkställas gentemot Meyer. Halldor hade sålunda tyckt det vara bra att få växlarna, eftersom Gutenberg ej kunde erhålla verkställighet av domarna utan tillgång till växlarna. Halldor trodde ej, att det föreläge någon risk att Meyer, om betalning uttoges av honom på grund av växlarna, i sin tur skulle kunna söka ut betalning av Karl Nordgård.

I ett därefter infortrat yttrande anförde Hasselgren, att Halldors uppgift vid förhöret den 23 oktober 1952 att han icke av Hasselgren begärt få utbekomma de båda växlarna vore osann. I verkligheten hade Halldor varit mycket ivrig att till fullföljande av hans huvudman Gutenbergs till Hasselgren framställda yrkande erhålla växlarna och motiverat sin framställning med att växlarna nödvändigt erfordrades för krav mot Meyer. Sedan Gutenberg den 18 juni 1952 förbundit sig att till Hasselgren överlämna växlarna efter det utmättningsförfarande mot Meyer avslutats, hade Hasselgren under hösten 1952 tid efter annan påfordrat växlarnas överläm-

nande men fått till svar att ärendet ännu icke vore slutfört. I slutet av november hade äntligen meddelats, att saken vore klar, men trots ideliga påstötningar hade växlarna icke överlämnats. Det hade efter en tid framhållits, att växlarna omhändertagits av en hos Gutenberg anställd kamrer, vilken tillfälligtvis uppehöll sig i Skåne. Senare hade meddelats, att kamrern skulle återkomma till Stockholm den 6 december, men efter ytterligare förfrågningar hade förklarats, att han skulle anlända först den 8 och där efter den 10, men syntes han ännu den 17 december ej ha avhört. Det hade också talats om en helt ny kamrer. Växlarna syntes på något sätt ha kommit undan, men uppgåves, att undersökningar påginge för att söka tillrättaskaffa dem.

Den 4 februari 1953 hördes Hasselgren av mig å mitt ämbetsrum, därvid han på frågor uppgav följande.

I § 2 av förlikningsavtalet den 18 januari 1950 hade icke upptagits någon föreskrift om hur notarius publicus skulle förfara med de båda i ärendet omförmälda växlarna, sedan de av Gutenberg tillställts notarius publicus till uppfyllande av villkoren för utbetalning till Gutenberg av det belopp, som Per Olov Nordgård deponerat. Visserligen hade ej heller beträffande den i samma paragraf i avtalet likaledes omnämnda förklaringen från Gutenberg till Karl Nordgård funnits någon sådan föreskrift. Hasselgren hade emellertid funnit det naturligt, att förklaringen — i motsats till växlarna — genast skulle överlämnas till Karl Nordgård jämte den i avtalets § 5 omhandlade transporten. Anledningen till att Hasselgren icke ansett det lika naturligt att omhändertaga och genast tillställa Karl Nordgård växlarna hade varit den, att — enligt vad Halldor meddelat Hasselgren i samband med lyftningen av Per Olov Nordgårds deposition — Gutenberg varit i behov av växlarna för att kunna för Gutenbergs och Karl Nordgårds gemensamma räkning driva in växelbeloppen hos Meyer. Halldor hade uppgivit, att Gutenberg avsåge att till Karl Nordgård överlämna så mycket av vad han kunde driva in på grund av växlarna, som svarade mot det deponerade, till Gutenberg utlämnade beloppets storlek i förhållande till sammanlagda växelsumman, 100 000 kronor. Hasselgren hade funnit ett dylikt tillvägagångssätt naturligt, eftersom Karl Nordgård såsom acceptant å växlarna icke syntes själv kunna på grund av desamma framställa krav mot Meyer, som ju var utställare. Enligt Hasselgrens mening måste bestämmelsen i förlikningsavtalets § 5 vid en förnuftig tolkning antagas förutsätta en överenskommelse mellan Gutenberg och Karl Nordgård av angivna innehåll. Hasselgren hade därför icke på grund av föreskrifterna i förlikningsavtalet funnit något hinder möta mot att han på sätt som skett — sedan han erhållit Gutenbergs kvitto å växlarnas mottagande enligt Zacharias' deposition och sålunda haft att disponera desamma enligt förlikningsavtalet — omedelbart överlämnade växlarna till Halldor för att användas på sätt nyss angivits. Ett sådant förfarande hade ju också, så-

som Hasselgren bedömt saken, endast kunnat vara till fördel för Karl Nordgård. Hasselgren hade emellertid varit på det klara med att växlarna slutligen skulle överlämnas till Karl Nordgård. Han hade därför överenskommit med Halldor om att, sedan indrivning på grund av växlarna gjorts hos Meyer, såväl vad av växelbeloppet tillkomme Karl Nordgård som ock — därest hela växelsumman icke kunde uttagas av Meyer — växlarna skulle av Gutenberg överlämnas till notarius publicus för att av honom tillställas Karl Nordgård. Hasselgren hade vid tiden för växlarnas utlämnande icke känt till innehållet i avtalet den 18 augusti 1947 och visste icke heller för närvarande något därom. Gentemot vad Halldor uppgivit vid förhöret den 23 oktober 1952 ville Hasselgren framhålla, att växlarna utlämnats till Halldor först sedan denne framställt begäran därom och redogjort för de förhållanden, vilka Hasselgren enligt vad ovan anförts funnit utgöra tillräckliga skäl för Gutenbergs rätt att utbekomma växlarna. Halldor hade därvid sagt sig vara mycket förhoppningsfull beträffande möjligheten att få ut ytterligare pengar på växlarna. Halldors vid förhöret lämnade uppgifter vore oriktiga, i vad de strede mot vad Hasselgren nu anför. Efter någon tids förlopp hade Hasselgren vänt sig till Halldor med förfrågan om när han kunde emotse växlarna åter. Halldor hade därvid förklarat, att utmättningsförfarandet mot Meyer på grund av växlarna ännu icke avslutats och att det därför skulle komma att dröja ytterligare någon tid, innan han bleve i tillfälle att återställa dem. En vecka senare hade Hasselgren åter trätt i förbindelse med Halldor angående växlarnas återlämnande. Hasselgren hänvisade härutinnan och beträffande sina närmast därefter gjorda ansträngningar att återfå växlarna till vad han anför i sitt senaste yttrande till JO. Den 2 januari 1953 hade Hasselgren ånyo haft ett telefonsamtal med Halldor, vilken därvid lovat Hasselgren besked angående växlarna den 5 i samma månad. Halldor hade emellertid icke hållit sitt löfte. Hasselgren hade därefter nästan varje dag ringt till Halldor men endast sällan lyckats få tala med honom.

Hasselgren förklarade sig slutligen vilja betona, att åtgärden att utlämna växlarna till Gutenberg grundats på tolkning av förlikningsavtalet med beaktande av vad av detta och omständigheterna i övrigt synts Hasselgren framgå rörande Karl Nordgårds intresse och bästa sättet att tillgodose detta. Hasselgren framhöll, att han handlat i bästa välmening.

Vid förhöret företedde Hasselgren en skriftväxling mellan honom och Gutenberg, varav bland annat framgick, att fråga uppkommit om dödande av växlarna. I ett den 27 januari 1953 dagtecknat brev till Hasselgren hade Gutenberg härutinnan anför följande: "Direktör Halldor har erbjudit sig att försöka medverka till växlarnas dödning, men då växlarna synes hava utlämnats på grund av ett fel från Eder sida, synes det självklart att icke jag utan Ni har att ombesörja och stå för kostnaderna för denna dödning."

I en hit ingiven skrift anförde Karl Nordgård därefter följande.

I ett den 5 februari 1953 dagtecknat brev hade Hasselgren meddelat Karl Nordgård, att växlarna omedelbart komme att dödas, därvid Hasselgren erinrat om att Nordgård i maj 1952 påfordrat att desamma skulle antingen utlämnas till honom eller makuleras. Om nu Hasselgren skulle få växlarna dödade, utgjorde den omständigheten att växlarna ej kunde företes ej hinder för sökanden att göra gällande den rätt, som kunnat grundas på desamma. Karl Nordgård och hans son hade således intet intresse av ett dödande av växlarna. En offentlig efterlysning av dessa med ett noggrant angivande av deras innehåll skulle däremot ha mycket betydande och oberäkneliga verkningar för sonens stora byggnadsverksamhet. Karl Nordgård finge därför anhålla, att JO ville förhindra ytterligare skadegörelse mot dem från Hasselgrens sida.

Med skrivelse den 14 februari 1953 överlämnade Hasselgren till mig en så lydande handling:

”Den 28 april 1952 utbekom jag från Notarius Publicus C. Ludv. Hasselgren tvenne av mig endosserade och av Sture Meyer utställda samt av Karl Nordgård accepterade växlar, den ena per den 1 december 1947 å kr. 25 000: — och den andra per den 1 mars 1948 å kr. 75 000: — för att användas i utmätningsärende mot Meyer och därefter genom Hasselgren återställas till Nordgård. Sedan utmätningsförfarandet avslutats utan att några medel därvid erhöles, hava växlarna på för mig oförklarligt sätt förkommit, trots det energiska undersökningar företagits. Att växlarna skulle hava hamnat hos obehöriga personer anser jag uteslutet. Förmodligen hava de, då de ansetts värdelösa, blivit makulerade. Skulle växlarna komma till rätta skall jag naturligtvis överlämna dem till Hasselgren för vidare befordran till Nordgård. Stockholm den 12 februari 1953.

Berl Gutenberg

Bevittnas:

oläsl. namn

Åke Bergman.”

Hasselgren anförde i sin skrivelse, att han vågade tro, att han förfarit riktigt, samt att om Karl Nordgård skulle finna anledning framställa några skadeståndsanspråk, de borde riktas icke mot Hasselgren utan mot Gutenberg, genom vilkens oaktsamhet växlarna förkommit.

Såväl Karl Nordgård som Per Olov Nordgård avgav därefter påminnelser.

Karl Nordgård anförde, bland annat, följande.

Den 26 april 1952, då Hasselgrens påtalade åtgärder företagits, hade Hasselgren haft i sin hand dels en kopia av förlikningsavtalet den 18 januari 1950 och dels ett depositionsavtal mellan Hasselgren och Zacharias av den 21 juni 1950. I ingressen till det förra framhölls, att Gutenberg

låtitt försätta Karl Nordgård och Meyer i konkurs på grund av Svea hovrätts dom den 12 november 1948 angående en in-teckningsfordran. I ingres-sen till det senare framhölles, att Zacharias ansökt om Karl Nordgårds och Meyers försättande i konkurs på grund av en icke lagakraftvunnen dom på 100 000 kronor och med stöd av en lagakraftvunnen dom på 100 000 kronor på grund av två omförmälda växlar om sammanlagt 100 000 kro-nor. Då man väl måste förutsätta, att Hasselgren noga tagit del av nämnda handlingar, vore det oförklarligt, huru han kunde vidhålla sitt påståen-de att Gutenberg måste äga tillgång till nämnda växlar för att kunna göra utmätning hos Meyer. Gutenberg hade låtit göra utmätning hos dem båda och Meyer hade även försatts i konkurs innan domen rörande nämnda in-teckningsfordran vunnit laga kraft och utan anlitande av växlarna. Denna in-teckningsfordran vore ej preskriberad och någon uppgörelse mellan Gu-tenberg och Meyer hade icke ägt rum. Om emellertid Gutenberg trots sina övriga möjligheter velat äga tillgång till växlarna för att göra utmätning hos Meyer, hade han ju kunnat använda desamma så snart han genom Smiths medgivande av den 25 april 1952 erhållit de hos Hasselgren deponerade växlarna. De av Per Olov Nordgård deponerade medlen hade ju sedermera kunnat erhållas, enär förlikningsavtalet gällt ända till den 1 februari 1956. Såsom skäl för utlämningen av växlarna till Gutenberg trots att han redan utlämnat de deponerade medlen anförde Hasselgren, att ingen föreskrift funnits huru med växlarna skulle förfaras. Karl Nordgård förstode ej huru detta skulle kunna vara något problem. Gutenberg hade genom avtalet med Per Olov Nordgård förbundit sig att överlämna väx-larna i gengäld mot det deponerade beloppet, och om växlarna överlämnats till Karl Nordgård hade han såsom acceptant icke kunnat vända sig mot Meyer eller endossenterna, vilket Hasselgren senare själv påpekat. Skulle Hasselgren misstänkt, att växlarna skulle komma att användas på något otillbörligt sätt, hade ju den enkla åtgärden återstått att makulera dem före utlämnandet till Karl Nordgård. Preskriptionsavbrytande åtgärder mot växlarna hade företagits dels genom stämning till domstol och dels genom bevakning i Karl Nordgårds konkurs. Växelfordringen hade även åbero-pats i samband med förlikningsavtalet. Huruvida växelrätten nu vore för-lorad, kunde Karl Nordgård icke avgöra; såsom även Hasselgren påpekat kvarstode ju dock i varje fall betalningsskyldigheten enligt växlarna, be-traktade såsom vanliga fordringsbevis. Det vore således för Karl Nordgård av största vikt att erhålla desamma. — I skrivelse den 28 januari 1953 till Gutenberg hade Hasselgren anför-t: "Sedan jag för herr Nordgård meddelat, att växlarna skulle hos Eder hava förkommit, har han av fruktan att väx-larna kunde komma i obehöriga händer och göras gällande mot honom, bestämt påfordrat växlarnas dödande." Detta Hasselgrens påstående vore endast delvis sant. Karl Nordgård hade icke haft någon kännedom om att planer på växlarnas dödande förelegat förrän Hasselgren den 26 ja-

nuari — just som Nordgård skolat resa till Arboga — per telefon meddelat Nordgård detta. Då Nordgård icke genast vetat vad ett "dödande" innebure, hade han icke lämnat något tillstånd därtill utan i stället fordrat att erhålla växlarna. Vid sin återkomst från Arboga den 7 februari hade Nordgård erhållit ett den 5 februari dagtecknat brev från Hasselgren, vari han meddelat, att växlarna skulle dödas. Han hade däri också erinrat om att Nordgård den 6 maj 1952 påfordrat, att växlarna skulle utlämnas till Nordgård eller makuleras, vilket Hasselgren tydligen tolkat som ett medgivande till växlarnas dödande. I ett brev till Hasselgren av den 8 februari hade Per Olov Nordgård på anförda skäl protesterat mot att växlarna skulle dödas och förklarat, att han komme att göra Hasselgren ansvarig för de olägenheter för honom som därigenom skulle uppstå. Karl Nordgård och hans son hade intet intresse av att växlarna dödades. En offentlig efterlysning av växlarna med ett noggrant angivande av deras innehåll skulle däremot ha mycket betydande och oberäkneliga skadeverkningar för Per Olov Nordgårds stora byggnadsverksamhet.

Per Olov Nordgård instämde i vad Karl Nordgård anført och framhöll att, därest växlarna, mot vilkas dödande han inlade en bestämd gensaga, icke återlämnades, han komme att göra Hasselgren ansvarig för de kostnader och olägenheter Hasselgren vållat Per Olov Nordgård.

I en den 20 april 1953 hit inkommen skrift uppgav Gutenberg, som till följd av sjukdom efter en bilolycka icke kunnat inställa sig hos mig, följande.

Gutenberg hade den 28 april 1952 genom Halldor från Hasselgren utbetkommit de två växlarna. Gutenbergs avsikt hade varit att använda desamma mot Meyer och att därefter genom Hasselgren återställa dem till Karl Nordgård. Emellertid hade några utmätningsåtgärder aldrig blivit vidtagna mot Meyer, detta beroende på att Gutenberg erhållit sådana besked att han ansett det meningslöst med en dylik åtgärd. Sedermera hade det visat sig att växlarna på för Gutenberg oförklarligt sätt förkommit och icke trots energiska undersökningar kunnat återfinnas. Att växlarna skulle ha hamnat hos obehöriga personer ansåge Gutenberg uteslutet. I varje fall hade Gutenberg icke på något sätt begagnat sig av växlarna, vilket för övrigt skulle varit omöjligt, då växlarna måste anses helt värdelösa, i varje fall i annan persons hand. Skulle växlarna komma till rätta, skulle Gutenberg naturligtvis överlämna dem till Hasselgren för vidare befordran till Nordgård.

Beredd tillfälle att ånyo yttra sig i ärendet anförde Hasselgren slutligen följande.

Hasselgren toge fasta på Gutenbergs förklaring, att han ansåge uteslutet, att växlarna skulle ha hamnat hos obehöriga personer, och att han icke på

något sätt begagnat sig av de helt värdelösa växlarna. Per Olov Nordgårds påstående att det skulle vara av största vikt, att växlarna överlämnades till honom och hans fader i anledning av deras verksamhet i Stockholm, syntes tämligen meningslöst. Karl Nordgårds påstående att Gutenberg icke hade behov av växlarna för vidtagande av inkassoåtgärder mot Meyer, då han redan hade en lagakraftvunnen dom mot Meyer, vore felaktigt. Växlarna måste ju företes. Vid besök hos Hasselgren den 6 maj 1952 hade Karl Nordgård erhållit en saklig framställning om orsaken varför växlarna lämnats till Gutenberg d. v. s. för att denne skulle av Meyer söka utfå vad som var möjligt för senare fördelning mellan Gutenberg och Nordgård enligt § 5 i avtalet av den 18 januari 1950. Nordgård hade då förklarat sig nöjd med Hasselgrens åtgärd och han hade mycket väl insett, att han som acceptant å växlarna icke kunde själv vända sig mot utställaren Meyer. Han hade hoppats att genom Gutenberg erhålla något belopp från Meyer. Att han sedan i ett brev uttalat en annan uppfattning förvånade icke Hasselgren. Att någon tidsfrist icke utsatts för Gutenbergs förbindelse att till Nordgård överlämna växlarna syntes sakna betydelse. Påståendet att från Karl Nordgårds sida icke medgivits, att åtgärder finge vidtagas för växlarnas dödande, vore oriktigt. Enligt hans senare uttalade önskan hade emellertid saken fått förfalla. Att en dödningsåtgärd skolat medföra sådana besvärligheter för Karl Nordgård och Per Olov Nordgård som angivits förefölle betydligt överdrivet. Den avstyrkta dödningsåtgärden hade i stället skolat medföra vissa fördelar. Saken hade av Karl Nordgård och Per Olov Nordgård givits alldeles orimliga proportioner. Någon som helst skada hade dittills icke tillskyndats dem, och att någon skada i fortsättningen skulle för dem uppkomma syntes ytterst osannolikt. Då Hasselgren ansåge sig ha efter omständigheterna förfarit riktigt, hemställde Hasselgren, att angreppen mot honom måtte tillbakavisas såsom obefogade.

I en till statsåklagaren i Stockholm avlåten skrivelse anförde jag där efter följande.

I ärendet är upplyst, att Per Olov Nordgård den 18 januari 1950 hos Hasselgren i egenskap av notarius publicus i Stockholm deponerat ett belopp av 13 750 kronor, som enligt ett samma dag träffat avtal mellan Per Olov Nordgård med godkännande av Karl Nordgård samt Gutenberg skulle utlämnas till den sistnämnde så snart han till Hasselgren överlämnade *dels* två i avtalet närmare angivna av Meyer utställda och av Karl Nordgård accepterade växlar å respektive 25 000 kronor och 75 000 kronor, endosserade av Meyer, Gutenberg och National Trading Company Aktiebolag, och *dels* en handling innehållande förklaring från Gutenberg att han icke hade någon ytterligare fordran av Karl Nordgård. Enligt avtalet, som i avskrift tillställdes Hasselgren, hade Gutenberg vidare att vid utbe-

kommande av det deponerade beloppet till Karl Nordgård överlämna en förklaring rörande överlåtelse till Nordgård av sin rätt enligt avtal och dom mot Meyer i vad avsåg den utbekomna depositionen.

Den 21 juni 1950 anhöll Zacharias, vilken i och för fullgörande av uppdrag för Gutenbergs samt Smiths och bolagets gemensamma räkning erhållit ifrågavarande två växlar, att få deponera dessa hos Hasselgren under villkor att de finge utlämnas till den av Smith eller Gutenberg, som genom laga kraftvunnen dom eller genom medgivande från andra parten visade sig vara berättigad att utfå växlarna.

Sedan Smith i en den 25 april 1952 dagtecknad handling förklarat sig icke ha något emot att växlarna utlämnades till Gutenberg, har den senare genom Halldor hos Hasselgren den 28 april 1952 begärt att — då han alltså med sagda handling samt överlämnande av de i avtalet den 18 januari 1950 föreskrivna förklaringarna kunde uppfylla villkoren för utbekommande av det av Per Olov Nordgård deponerade beloppet — Hasselgren måtte till Gutenberg utlämna det deponerade beloppet, som då, efter skedd återbetalning av 1 128 kronor, uppgick till 12 622 kronor. Med anledning därav har Hasselgren till Halldor överlämnat ett av bank utfärdat depositionsbevis å sistnämnda belopp ävensom växlarna å 25 000 kronor och 75 000 kronor.

Det är tydligt, att Gutenberg vid sagda tillfälle med stöd av Smiths förklaring ägt hos Hasselgren utbekomma växlarna från den deposition, som verkstälts av Zacharias den 21 juni 1950. Men för att erhålla det av Per Olov Nordgård deponerade beloppet hade Gutenberg haft att ånyo överlämna växlarna i Hasselgrens förvar tillika med förbindelserna. Den skriftliga framställning, som av Halldor överlämnades till Hasselgren vid tillfället i fråga, synes mig fullt klargöra, att Gutenberg för sin del avsåg att genom *en* transaktion, innefattande dels en utkvittering av växlarna från Zacharias' deposition och dels inlämnande av desamma till uppfyllande av villkoren i avtalet den 18 januari 1950, utbekomma det av Per Olov Nordgård deponerade beloppet. Trots dessa för notarius publicus gjorda påpekanden har Hasselgren till Halldor utlämnat såväl depositionsbeviset som växlarna. Genom att således handla i rak strid mot de föreskrifter, som lämnats vid Per Olov Nordgårds deposition av ifrågavarande penningar, har Hasselgren uppenbarligen förfarit felaktigt.

Vad Hasselgren anfört till försvar för sitt handlande i förevarande fall förtjänar icke avseende. Hur det skulle förfaras med växlarna, sedan de för depositionens utbekommande överlämnats till Hasselgren, har ingen betydelse vid bedömande av frågan, huruvida Hasselgren överskridit sin befogenhet genom att utlämna de deponerade medlen utan att villkoren för deras utlämnande uppfyllts. Om Hasselgren ej ansett sig kunna av avtalet klart utläsa vem som skulle erhålla växlarna, hade han, när han en gång utan invändning mottagit depositionen, måst själv förvara dem.

På grund av vad jag ovan anført fann jag, att Hasselgren genom att överlämna ovannämnda depositionsbevis till Gutenberg utan att omhändertaga de av Gutenberg till förfogande ställda växlarna gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att icke kunna undgå beivran. Det syntes ej heller uteslutet, att skada därigenom kunde ha tillskyndats Per Olov Nordgård och Karl Nordgård. Jag uppdrog därför åt statsåklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Hasselgren för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 4 § strafflagen. Tillfälle borde beredas Per Olov Nordgård och Karl Nordgård att i målet föra talan.

Åtalet väcktes vid *Stockholms rådhusrätt*, varest Karl Nordgård och Per Olov Nordgård — sedan upplysts att växlarna dåmera kommit till rätta och överlämnats till dem — yrkade ersättning för sysslande i saken, Karl Nordgård med 1 500 kronor och Per Olov Nordgård med 300 kronor, ävensom ersättning för rättegångskostnad.

I dom *den 14 oktober 1953* yttrade rådhusrätten, efter att ha framhållit att Hasselgren vitsordat vissa av åklagaren lämnade sakuppgifter, följande.

Hasselgren har bestritt den mot honom förda ansvars- och skadeståndstalan samt anført: Enligt förlikningsavtalet av den 18 januari 1950 var Hasselgren skyldig att påfordra, att växlarna utlämnades till honom samtidigt som han utlämnade depositionsbeviset. Halldor utlämnade i egenskap av ombud för Gutenberg växlarna till Hasselgren samtidigt som Halldor erhöi depositionsbeviset. Omedelbart därefter återställde emellertid Hasselgren växlarna till Halldor i dennes angivna egenskap för vidtagande av indrivningsåtgärder mot Sture Meyer på sätt som förutsattes i § 5 i förlikningsavtalet. Karl Nordgård hade i egenskap av acceptant å växlarna icke möjlighet att vidtaga indrivningsåtgärder mot Meyer; och Hasselgren var av den uppfattningen att utlämnandet för angivna ändamål var i Karl Nordgårds intresse, enär denne skulle erhålla viss del av vad som genom dylika åtgärder kunde komma att inflyta. — Någon grund för skadeståndstalan finnes icke, i varje fall icke såvitt angår Per Olov Nordgård. Denne har icke haft med saken att skaffa.

Rådhusrätten finner, att Hasselgren, sedan han i sin egenskap av notarius publicus av Per Olov Nordgård mottagit depositionen, genom att återställa växlarna till Gutenberg handlat i strid mot bestämmelser, som meddelats för densamma; och Hasselgren har därigenom gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten och är förty förvunnen till ansvar för tjänstefel.

Vid denna prövning är Hasselgren skyldig att utgiva skadestånd till både Karl Nordgård och Per Olov Nordgård. Hasselgren har sagt sig icke ifråga-

sätta riktigheten av vad Karl Nordgård och Per Olov Nordgård uppgivit angående av dem vidtagna åtgärder i saken.

För det arbete Karl Nordgård nedlagt å saken, må han anses skäligen gottgjord med 800 kronor. Det av Per Olov Nordgård fordrade skadeståndet kan icke anses oskäligt.

Rådhusrätten dömer Hasselgren jämlikt 25 kap. 4 § strafflagen att för tjänstefel till kronan utgiva 10 dagsböter å 27 kronor.

Hasselgren förpliktas att såsom skadestånd genast mot kvitto utgiva, till Karl Nordgård 800 kronor och till Per Olov Nordgård 300 kronor.

Det åligger Hasselgren att ersätta Karl Nordgård och Per Olov Nordgård gemensamt för deras rättegångskostnader med 500 kronor jämte vad de visa sig hava erlagt för ett gemensamt exemplar av rådhusrättens dom med åtecknat lagakraftbevis.

Rådhusrättens dom har vunnit laga kraft.

8. Försummelse av rättens ombudsman i konkurs att införskaffa och till konkursdomaren överlämna förvaltarberättelser. Bristande tillsyn över konkursbos medelsförvaltning m. m.

Den 15 juli 1949 blev tandläkaren Kurt Jonsson i Krylbo försatt i konkurs vid Folkare tingslags häradsrätt. Till förvaltare jämlikt 43 § konkurslagen förordnade samma dag konkursdomaren i Hedemora domsaga advokaten Mats Ahlberg i Hedemora. Samtidigt förordnade konkursdomaren kommunalborgmästaren Erik Persson i Avesta att vara rättens ombudsman i konkursen.

Den 20 juli och den 9 augusti 1949 förrättades av Ahlberg bouppteckning i konkursen, varvid tillgångarna i boet upptogs till ett värde av 14 251 kronor och skulder uppgåvos till ett sammanlagt belopp av 32 123 kronor 28 öre. Med hänsyn till att viss egendom av Jonsson förvärvats genom avbetalningsköp och av säljaren återtog, skedde sedermera ändring i dessa poster.

Berättelse enligt 55 § konkurslagen avgavs den 11 augusti 1949, varefter första borgenärssammanträde i konkursen hölls den 12 augusti. Ahlberg förordnades därvid till förvaltare jämlikt 45 § konkurslagen.

Då såvitt konkursdagboken utvisade några berättelser enligt 56 § konkurslagen icke avgivits, anmodade konkursdomaren den 20 mars 1952 Persson såsom rättens ombudsman att meddela, när konkursen kunde väntas bli avslutad och om berättelser enligt 56 § avgivits för tiden från konkursutbrottet till årsskiftet 1951/1952.

Den 1 april 1952 infann sig Ahlberg hos landsfogden Axel Blomér och erkände, att han vid handhavandet av vissa uppdrag gjort sig skyldig till

förskingring av omhänderhavda medel. Vid den utredning, som därpå följde, förekom i fråga om Ahlbergs uppdrag som förvaltare i Jonssons konkurs följande.

Enligt Ahlbergs uppgifter hade han för konkursboets räkning uppburit 8 940 kronor 98 öre. Därav hade efter lösöreauktion 4 551 kronor 50 öre redovisats till Ahlberg den 13 december 1950. Tidigare hade influtit över 3 000 kronor. Konkursboet hade haft utgifter å 6 801 kronor 15 öre. Av dessa hade såsom delarvoden till rättens ombudsman utbetalts 500 kronor den 28 december 1951 och 400 kronor den 11 januari 1952. Sistnämnda dag hade jämväl konkursförvaltaren erhållit arvode med 1 600 kronor.

Den 4 april 1952 försattes Ahlberg av konkursdomaren ur tjänstgöring och förordnades advokaten Robert Melin i Falun att, till dess nytt förvaltarval hållits, fullgöra förvaltarens åligganden.

Vid förhör den 10 april 1952 å landsfogdeexpeditionen inför överkonstapeln Valfrid Eklind uppgav Ahlberg i fråga om Jonssons konkurs följande.

Ahlberg hade icke bokfört vare sig inkomster eller utgifter för konkursboet, utan de uppgifter, som han därom lämnat, stödde han på verifikationer och handlingar, som han hade i behåll. Något bankkonto hade icke upplagts för konkursboets räkning såsom föreskrivet vore. Någon anledning att lägga upp ett sådant konto hade Ahlberg emellertid icke ansett sig ha haft förrän i december månad 1950 efter redovisningen av auktionen på gäldenärens lösörebo. Dessförinnan hade inkomsterna för konkursboet motsvarats av utgifter i ungefär lika grad, varför någon större kontantbehållning icke förelegat då. Ahlberg hade emellertid icke heller i december 1950 lagt upp något bankkonto för konkursboet, utan de pengar, som redovisats från auktionen, hade Ahlberg dels använt för betalning av hyra för konkursboets räkning med 2 050 kronor och dels låtit gå in i sin egen rörelse, där de förbrukats till hyror och amorteringar samt till privata utgifter. Ahlberg ansåge sålunda, att förskingringarna i Jonssons konkursbo börjat först i december 1950. Ahlberg kunde icke erinra sig några speciella utgifter för sin rörelse, som reglerats med konkursboets medel, men han trodde icke, att pengarna använts för reglerande av äldre redovisningsskulder. I konkurslagen föreskrivna halvårsberättelser och kvartalsräkningar hade aldrig av Ahlberg ingivits till rättens ombudsman beträffande Jonssons konkurs. Någon anmaning att inkomma med dylika handlingar hade Ahlberg icke erhållit av rättens ombudsman förrän i slutet av år 1951, då för övrigt även konkursdomaren framställt krav att Ahlberg skulle prestera halvårsräkningar, vilket emellertid icke skett. I strid med vad 86 § konkurslagen föreskreve hade Ahlberg själv uttagit arvode för sin förvaltning med 1 600 kronor samt till rättens ombudsman utbetalt arvode med 900 kronor, trots att slutredovisning i konkursen ännu ej avgivits.

Ahlberg dömdes sedermera av Hedemora tingslags häradsrätt och Svea

hovrätt för grov förskingring av bland annat Jonssons konkursbo tillhörande medel till frihetsstraff.

Vid borgenärssammanträde den 7 maj 1952 utsågs Melin till förvaltare, varjämte advokaten Karl Gezelius i Falun förordnades till rättens ombudsman i stället för Persson.

I en till mig den 10 oktober 1952 inkommen skrift anförde advokaten Holger Forsgren i Ljusdal följande.

Forsgrens huvudman, tandsköterskan Kerstin Thorén i Bollnäs, hade bevakat lönefordran i Jonssons konkurs. På grund av Ahlbergs förskingringar finnes inga medel inestående för konkursboets räkning. Vid ett telefonsamtal mellan Forsgren och Persson hade den senare medgivit, att konkursen "dragit ut på tiden". Anledningen hade varit den, att Persson "trodde, att Ahlberg skulle klara upp det". Detta uttalande hade Forsgren uppfattat så, att Persson medgivit, att han icke vidtagit erforderliga åtgärder för kontroll av Ahlbergs medelsförvaltning i konkursen. Vid samma telefonsamtal hade Persson uppgivit, att Ahlberg förskingrat de belopp, som enligt förmånsrättsordningen rätteligen skulle ha tillfallit Kerstin Thorén. Persson hade vidare uppgivit, att av hyresvärden bevakat belopp å ogulden hyra likviderats av förvaltningen. Melin hade senare för Forsgren uppgivit, att Persson förbundit sig att betala Kerstin Thoréns fordran. Vid senare förfrågningar hos Melin hade denne uppgivit, att Persson ändrat uppfattning och icke ansett sig skyldig att betala beloppet. Melin uppgåve, att han hade för avsikt att uttaga stämning å Persson med yrkande, att denne skulle förpliktas utgiva beloppet på grund av utfästelse och icke på grund av skadeståndsskyldighet. Då det finnes anledning förmoda, att Persson försummat sina åligganden som rättens ombudsman, främst med avseende å kontrollen av medelsförvaltningen i boet, hemställde Forsgren, att JO ville granska konkursärendet och vidtaga de åtgärder, vartill saken kunde föranleda.

I anledning av innehållet i klagoskriften anmodade jag konkursdomaren i Hedemora domsaga att inhämta yttrande från Persson samt till mig inkomma därmed ävensom med eget utlåtande.

I en den 22 oktober 1952 hit inkommen skrift anförde Forsgren, att han genom Persson erhållit tillfredsställande förklaring i saken samt att hans huvudmans ekonomiska intressen blivit tillgodosedda. På grund därav återkallade Forsgren sina klagomål.

T. f. konkursdomaren L. G. Lindencrona inkom sedermera med infordrat yttrande från Persson, varjämte Lindencrona avgav eget utlåtande.

Persson anförde i sitt yttrande följande.

Den 15 oktober 1952 hade Persson till Melin översänt ett belopp av

1 500 kronor till täckning av den genom Ahlbergs förskingring uppkomna bristen i konkursboet. Som Forsgren i sin klagoskrift antytt, hade Melin yrkat att Persson skulle inbetala ett belopp, motsvarande bristen i boet, och han hade grundat detta krav på en utfästelse därom från Perssons sida men icke på någon skadeståndsskyldighet. Melin åberopade därvid ett samtal mellan honom och Persson å domarkansliet i Hedemora någon gång under våren 1952 vid det tillfälle, då Persson begärt entledigande från sitt uppdrag som rättens ombudsman i konkursen. Vid deras sammanträffande hade Melin framkastat förslaget att Persson skulle betala in ifrågavarande belopp och motiverat detta med att det vore enklaste sättet att få Jonssons konkurs avslutad så fort som möjligt. Persson hade förklarat, att han vore minst lika angelägen som Melin att få slut på konkursen, vilken vållat Persson så mycket till synes fruktlöst arbete, och rätt ingående diskuterat med Melin om därmed sammanhängande spörsmål. Innan Persson lämnat kansliet, hade Persson haft tillfälle utbyta några ord med Ahlberg, som var närvarande, och Persson hade frågat denne, om han tyckte, att det vore riktigt att Persson skulle ekonomiskt lida för hans oredliga handlings-sätt. Persson mindes hans replik: "Du har väl inget att förebrå Dig. Du har väl gjort allt vad Du kunnat och mer därtill." Det hade på något för Persson okänt sätt snart sipprat ut i Avesta, att han skulle betala in pengar på grund av Ahlbergs förskingring i bland annat Jonssons konkurs, vilket väckt förvåning hos Perssons närmaste arbetskamrater och anhöriga, vilka förklarat, att de själva bevittnat hurusom Persson vid telefonsamtal och sammanträffanden med Ahlberg legat åt honom och försökt förmå honom att fullgöra sina skyldigheter. Till och med ett par av borgenärerna hade reagerat mycket starkt och förklarat, att de icke ville ha någon utdelning, om det var Perssons pengar det var fråga om. Med hänsyn till ett flertal omständigheter hade Persson ansett sig böra vänta i det längsta med be-loppets översändande. Persson hade dessutom haft anledning räkna med att Melin skulle komma på andra tankar. Så hade emellertid icke blivit fallet och då Forsgren gjort gemensam sak med Melin för att bevaka sin klients intressen, hade Persson tillställt Melin ovannämnda belopp för att få saken bragt ur världen, ehuru Persson funnit det vara tveksamt, huru-vida han hade någon laglig skyldighet därtill. Forsgren hade i telefonsam-tal och i sin klagoskrift framfört som sin åsikt, att konkursen dragit väl långt ut på tiden. Persson hade tidigare endast kortfattat kunnat bemöta detta hans påstående och ville därför nu förklara orsakerna till att kon-kursen tagit längre tid i anspråk än åtminstone Persson, när han förordnats till rättens ombudsman, haft anledning räkna med. Persson hade helst sett, att konkursen avslutats så snabbt som möjligt. Det hade emellertid varit lämpligt och önskvärt — på rekommendation av, bland andra, tandläkaren och borgenären i konkursen Tage Östman i Avesta, som av förvaltaren an-litats som sakkunnig och vilken under hela tiden nedlagt ett synnerligen

förtjänstfullt arbete i denna sin egenskap — att Jonsson tillsvidare fortsatte verksamheten för konkursboets räkning. Jonsson hade tidigare känt sig deprimerad en längre tid, saknat arbetslust och intresse för sitt yrke, men nu hade han försäkrat, att han skulle lägga manken till och skaffa konkursboet inkomster, så att åtminstone de löpande utgifterna — hyran till Folkare sparbank, lönen till Kerstin Thorén och makarna Jonssons levnadskostnader — bleve täckta. Jonsson hade över huvud taget gjort ett gott intryck. Under våren 1950 hade han insjuknat ganska svårt och måst söka vård på Avesta lasarett. Sedan det konstaterats, att han led av tuberkulos, hade han måst omhändertagas på Solbackens sanatorium, där han alltjämt vistades. Såsom framginge av redogörelsen rymdes det mycket av mänsklig tragedi i konkursens historia. Icke heller nu hade konkursförvaltningen tillrättats att realisera boets samtliga tillgångar, då en sådan åtgärd med all sannolikhet skolat giva ett magert resultat. Under tiden hade undersökts möjligheten att få rörelsen utarrenderad, varvid Östmans medverkan varit av väsentlig betydelse. Under maj 1950 hade skrivits kontrakt därom med en tandläkare Gerlin. Denne hade emellertid icke stannat så länge i Krylbo, enär en mera lönande praktik yppat sig. Efter nya ansträngningar hade förvaltningen lyckats träffa överenskommelse med en annan tandläkare om arrendering av rörelsen. Efter många överläggningar, i vilka Östman också deltagit som sakkunnig, hade konkursförvaltningen sedermera funnit det vara klokast att helt upphöra med rörelsen, och avvecklingen hade börjat. I bouppteckningen hade tandläkarpraktikens inredning värderats till något över 10 000 kronor. Det hade senare visat sig, att inredningen var köpt på avbetalning med äganderättsförbehåll. Den vidlyftiga korrespondensen mellan Ahlberg och Aktiebolaget Forssbergs dentaldepot vittnade om den tidsödande, besvärliga procedur, som denna rättsliga angelägenhet givit upphov till. Persson och Ahlberg hade haft många kontroverser under förvaltningens gång och några hade berott på att Persson för sin del ansett, att Ahlberg skulle skynda på med underhandlingarna i denna sak. Även i fråga om lösöreboet hade uppstått en tidskrävande tvist om äganderätten. Här hade förelegat ett avbetalningskontrakt med Kilafors möbelaffär, men detta hade visat sig vara juridiskt ohållbart. Värdet av boet hade till följd därav blivit större än vad bouppteckningen angåve. Förvaltaren hade nedlagt ett förtjänstfullt arbete i detta sammanhang, och om denna rättstvist dragit ut på tiden, torde icke konkursförvaltningen böra lastas därför.

Jonssons konkurs — anförde Persson vidare — hade icke varit någon stor konkurs, men den hade varit i hög grad komplicerad och förvaltningen hade ställts inför ett flertal problem, delvis av personlig art, som icke varit så lättlösta. Under våren 1951 hade ett snabbt avslutande av konkursen syntts möjligt, och Persson hade varit angelägen om att få den avslutad med det snaraste. Persson hade satt in all sin kraft för att nå detta mål.

Hans samtal med Ahlberg hade varit många och långa, och Persson hade ideligen framhållit vikten av att slututdelningsförslag utarbetades och lades fram i konkursen. Persson hade icke försummat något tillfälle att komma i kontakt med Ahlberg. Persson hade formligen förföljt Ahlberg med sina uppmaningar. Det hade varit mycken tid Persson fått använda för detta ändamål, men Persson hade icke givit sig. När Ahlberg varit anträffbar i Avesta, hade Persson uppsökt honom på hans kontor. Till Hedemora hade Persson telefonerat ett flertal gånger i saken, och var Persson än sett Ahlberg hade han icke lämnat honom någon ro. Persson hade föresatt sig att få slut på konkursen i god tid före sin semester. Även denna förhoppning hade gäckats. Innan Persson börjat semestern, hade han telefonerat och skrivit till Ahlberg för att få honom att avveckla konkursen genom att utnyttja sommarmånaderna, då hans advokatverksamhet var mindre omfattande. Så till vida hade det blivit något resultat av Perssons ständiga påtryckningar, att Ahlberg kommit sig för att framlägga en preliminär redovisning i konkursen, dagtecknad den 31 juli 1951 och av Persson mottagen vid hemkomsten från semestern. Då Persson vid granskningen av den preliminära redovisningen, vilken enligt Ahlbergs försäkringar snart skulle följas av en definitiv sådan, funnit, att konkursboets fordran hos ovannämnda bolag alltjämt var utestående, hade Persson anmodat Ahlberg att ofördröjligen kräva bolaget på beloppet, 776 kronor 1 öre. Under september månad 1951 hade bolaget fullgjort sin betalningsskyldighet. Sedan arvodena till Ahlberg och Persson faststälts av häradsrätten under hösten 1951, hade Persson förnyat sina påtryckningar. Ahlbergs ständiga replik hade varit: "Jag är snart klar med utdelningsförslaget." Persson hade lovat hjälpa honom med arbetet för att påskynda konkursens avslutande. Vid flera tillfällen hade Persson talat med häradshövdingen i domsagan Olof Thulin om konkursen. Då Persson varit fast besluten att få utdelningsförslaget framlagt av Ahlberg före årsskiftet, hade Persson strax före jul uppsökt honom på kontoret, varvid ett hetsigt samtal ägt rum. Persson hade krävt klart besked av honom, varför han dröjde med slutredovisningen, och fått till svar: "Du inbillar Dig visst, att jag förskingrat pengarna. Men det skall jag säga Dig en gång för alla, att det har jag inte gjort." Någon farhåga att så skett hade Persson emellertid icke hyst. Persson kände Ahlberg väl sedan år 1938. Andra omständigheter, som Persson tagit hänsyn till vid bedömandet av Ahlbergs ekonomi, hade varit bland annat, att Ahlbergs fader alltjämt ansetts vara förmögen samt att förhandlingar redan sommaren 1951 inletts om överlåtelse av Ahlbergs filialrörelse i Avesta till en jurist. I egenskap av förmedlare hade Persson kunnat följa dessa förhandlingar på nära håll, och Persson hade vetat, att Ahlberg skulle få bra betalt för verksamheten. På grund av juristens betalningssvårigheter hade saken dragit ut på tiden längre än beräknat. Den ständiga pressen och de oavslutliga påtryckningarna från konkursdomaren och rät-

tens ombudsmän i de konkurser, i vilka Ahlberg var förvaltare, hade gjort, att Ahlberg funnit ställningen ohållbar, och tvungit honom avlägga sin bekännelse inför Blomér. In i det sista hade Persson varit verksam för att få Ahlberg att redovisa behållningen i Jonssons konkurs, då Persson på goda grunder ansett honom vara solvent för beloppet. Beträffande förvaltningen av denna konkurs torde böra framhållas, att någon behållning i den praktiskt taget icke förekommit förrän under december 1950, då medel influtit från lösöreauktionen. Vad som dessförinnan uppburits av förvaltaren som inkomst av rörelsen och vid försäljning av två hundar, vilka ingått i konkursboets tillgångar, hade endast räckt till att likvidera de löpande utgifterna, av vilka hyran till Folkare sparbank utgjort den största posten. Av auktionsbeloppet hade Ahlberg använt 2 050 kronor den 13 december 1950 till erläggande av förfallen hyra och 165 kronor för betalning av ljusräkning. På bank hade insatts omkring 1 500 kronor. Några ytterligare inkomster hade icke influtit till konkursförvaltningen förrän ovan nämnda bolag i september 1951 betalat sin skuld å 776 kronor 1 öre. Vad därefter influtit hade varit ytterst obetydligt. Enligt Ahlbergs preliminära redovisning av den 31 juli 1951 hade behållningen utgjort 4 337 kronor 2 öre. Minskade man detta belopp med de arvoden till förvaltaren och rätts ombudsman, som av rätten fastställts under hösten 1951 å 2 500 kronor, återstode 1 837 kronor 2 öre, vilket belopp vore den ekonomiska skada, som åsamkats borgenärerna i konkursen på grund av Ahlbergs försörjningsbrott. Som Persson tidigare meddelat, hade Persson av beloppet ersatt 1 500 kronor.

Lindencrona anförde följande.

Lindencrona hade tjänstgjort som tingsdomare i Hedemora domsaga sedan den 1 augusti 1952 och under tjänstgöringen haft förordnande som konkursdomare. Eftersom den tid Persson varit rättens ombudsman i Jonssons konkurs låge före den 1 augusti 1952, hade Lindencrona i saken samrätt med häradshövdingen Thulin. Perssons uppgifter att han gjort enträgna framställningar till Ahlberg om konkursens påskyndande kunde vitsordas. Även om Persson i något hänseende finge anses ha brustit i de kontrollfunktioner, som jämlikt konkurslagen åläge rättens ombudsman, hade han genom att inbetala beloppet 1 500 kronor till nuvarande förvaltaren i konkursen visat sin beredvillighet att gottgöra den skada, som uppstått. Med hänsyn därtill och då Forsgren återtagit sin anmälan till JO, hemställde Lindencrona, att Forsgrens klagoskrift icke måtte föranleda någon vidare åtgärd.

På anmodan av mig inkom Persson därefter med nya yttranden, dels den 17 januari 1953 angående den försummade tillsynen över avgivandet av berättelser enligt 56 § konkurslagen m. m. och dels den 26 mars 1953 rö-

rande det förhållandet att han uppburit arvode såsom rättens ombudsman innan han jämlikt 86 § konkurslagen varit därtill berättigad.

Persson anförde i förstberörda yttrande följande: Persson hade uppenbarligen gjort sig skyldig till försummelse i fråga om den honom åliggande uppsikten av förvaltningen i Jonssons konkurs. Persson ville emellertid med skärpa framhålla, att hans underlåtenhet därutinnan icke finge tolkas så, att han saknat intresse och förståelse för de kontrollerande funktioner som ålåge rättens ombudsman. Persson hade tidigare innehaft förordnande som rättens ombudsman i ett flertal konkurser — företrädesvis under sin notarietjänstgöring — och dessa uppdrag hade fullgjorts på ett oklanderligt sätt. Även i fråga om Jonssons konkurs hade Persson tillträtt sitt ombudsmannaskap med den föresatsen att noggrant följa konkurslagens föreskrifter. Persson hade haft all anledning hysa den förhoppningen att en ledamot av Sveriges advokatsamfund, vilken dessutom tidigare varit förvaltare i konkurs, skulle vara minst lika angelägen att iakttaga givna lagbestämmelser. Förvaltaren hade vid Perssons ständiga förfrågningar muntligen lämnat Persson klara och utförliga besked om konkursens förlopp och ingående med Persson diskuterat de rättstvister, vilka fördröjt konkursens avslutande. Därmed hade Persson icke sagt, att han icke vore medveten om att berättelse enligt 56 § konkurslagen vore avsedd icke endast för rättens ombudsman utan även för konkursdomaren och de enskilda sakägarna. Det borde anmärkas, att de två borgenärer, vilka kunnat påräkna utdelning i konkursen, nämligen Kerstin Thorén — Jonssons svägerska — och hyresvärden, Folkare sparbank, på nära håll kunnat följa händelseutvecklingen och dessutom av förvaltaren hållits à jour om gjorda eller förestående dispositioner. En rättens ombudsman hade icke befogenhet att skilja förvaltaren från hans befattning. Han hade däremot skyldighet att — om han icke själv kunnat vinna rättelse — anmäla en förvaltares försumlighet hos konkursdomaren och anhålla om vidtagande av nämnda åtgärd. Någon dylik formlig anmälan hade Persson icke gjort av flera skäl. Ahlberg hade själv vid ett par tillfällen försäkrat, att han skulle tala med konkursdomaren om saken när han besökte domarkansliet i Hedemora, men detta löfte hade han tydligen icke infriat, efter vad Persson nu förstode. — Persson, som från början föresatt sig att övervaka att konkursförfarandet icke i onödan droge ut på tiden, hade, sedan lösöreauktionen ägt rum i december 1950, ansett tiden vara inne att få konkursen avslutad. Men Persson hade mött liksom ett envist, tyst motstånd från olika håll. Dels hade det varit rättstvisten med bolaget, som tenderat att aldrig kunna lösas, och dels hade Ahlberg kommit med allehanda invändningar. Alltid hade det varit någon annan brådskande angelägenhet, som först måst klaras av, innan han kunnat ägna sig åt konkursens avslutande. Den aktivitet, som Persson vid och efter denna tid utvecklat för att nå sitt mål, kunde utan överdrift betecknas som energisk. Att den icke blivit effektiv vore

Persson den förste att beklaga. Det vore för Persson en psykologisk gåta, att den press och den förföljelse, som han utsatt Ahlberg för, icke haft åsyftad verkan. Ingen av Perssoms föregående konkurser hade vållat honom så mycket bekymmer och besvärligheter och krävt ett sådant intensivt in- gripande mot förvaltaren som Jonssons. Alla Perssoms ansträngningar hade emellertid som syntts lämnat ett kient resultat. Det vore förklarligt, om den tanken icke varit Persson främmande att under detta stadium anhålla om sitt entledigande som rättens ombudsman. Persson hade, som han tidigare meddelat, översänt 1 500 kronor till nuvarande konkursförvaltaren. Därmed hade Persson försökt gottgöra vad han brustit vid utövandet av sitt uppdrag.

I det andra yttrandet anförde Persson följande: Den i förundersöknings- protokollet intagna uppgiften, att Persson såsom rättens ombudsman i Jonssons konkurs uppburit delarvoden den 28 december 1951 med 500 kronor och den 11 januari 1952 med 400 kronor, vore fullt riktig. Sedan häradsrätten den 9 oktober 1951 fastställt Ahlbergs och Perssoms arvoden i konkursen och beslutet vunnit laga kraft, hade Ahlberg meddelat Persson, att han vore beredd utbetala Perssoms arvode när denne så önskade. Några ekonomiska svårigheter hade Ahlberg vid dessa två tillfällen icke haft att utbetala beloppen. Han hade överlämnat checkar, vilka inlösts av Aktiebolaget Svenska handelsbankens avdelningskontor i staden. Persson hade icke gärna kunnat få något annat intryck än att Ahlbergs ekonomi vid denna tid var god. Persson hade vid dessa tillfällen hyst den bestämda uppfattningen, att han var i sin fulla rätt att uppbära sitt arvode som rättens ombudsman, vilket han med hänsyn till allt sitt arbete i konkursen ansett sig ha mer än väl förtjänat. Ahlberg hade den 31 juli 1951 avgivit sin slutredovisning — visserligen med beteckningen "preliminär", men i sak hade det icke funnits något att erinra emot den — och denna hade översänts till konkursdomaren. En fullständig arbetsredogörelse hade av Ahlberg lämnats i samband med rättens prövning av arvodena. Persson hade under sommaren och hösten 1951 dessutom gjort många och ihärdiga försök att förmå Ahlberg att framlägga förslag till slututdelning och få konkursen avslutad, men Ahlberg hade förhållit sig passiv trots alla påtryckningar. Persson beklagade, att han tidigare icke fått kännedom om innehållet i förundersökningsprotokollet, då han därigenom skolat kunna bemöta några av Ahlbergs uppgifter vid förhören, vilka nu komme att stå oemotsagda. Dessutom hade Persson då varit i tillfälle att lämna en mera allsidig redogörelse för konkursens förlopp och av Persson vidtagna åtgärder. Persson hade en känsla av att det funnes mycket mera att tillägga i denna sak. Ahlberg hade tidigare varit förordnad som förvaltare i konkurser och därvid visat samma likgiltighet för konkurslagens bestämmelser i fråga om berättelsers avgivande som han till en början ådagalagt i den nu förevarande, utan att detta påtalats, och denna omständighet hade väsentligt bidra-

git till ett dåligt utgångsläge vid kontrollfunktionernas utövande. Persson hade förmånen att vara rättens ombudsman i två pågående konkurser, och Persson hade därvid liksom under tidigare år tyvärr kunnat konstatera obenägenheten hos advokater som förvaltare att följa givna föreskrifter i dessa avseenden. Man betraktade rättens ombudsmans påminnelser som uttryck för en småaktig formalism och kitslighet. Persson såge emellertid till att förvaltarna fullgjorde sina åligganden. På grund av vad han i ärendet anfört hemställde Persson, att JO ville låta bero vid vad i saken förevarit.

I en till landsfogden i Kopparbergs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Sedan förvaltaren enligt 55 § konkurslagen efter konkursens inträde avgivit berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till gäldenärens obestånd m. m., åligger det enligt 56 § förvaltaren att, om konkursen icke är avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december månad, inom fjorton dagar därefter till rättens ombudsman avlämna berättelse, vari alla de åtgärder, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut, skola noggrant angivas. Det åligger vidare förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång för varje halvår inom fjorton dagar från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats. Berättelsen skall av ombudsmannen granskas och inom två veckor från mottagandet ingivas till konkursdomaren jämte de anmärkningar, till vilka ombudsmannen må ha funnit fog.

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola enligt 58 §, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank, som av rättens ombudsman godkännes. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av ombudsmannen medgives. Försummar förvaltaren att inom nämnda tid insätta influtna medel, är han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlägga ränta efter åtta för hundra om året.

Så länge konkursen pågår skall enligt sistnämnda lagrum förvaltaren inom en vecka från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till ombudsmannen avlämna räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Om under någon del av kvartalet penningar inestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. Räkningarna skola av ombuds-

mannen granskas ävensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.

Rättens ombudsman åligger enligt 59 § att göra sig noga underrättad om boets tillstånd samt under konkursen hålla noggrann uppsikt över förvaltningen. Om förvaltare visar motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, har ombudsmannen enligt 80 § att hos konkursdomaren göra anmälan om förhållandet. Göres sådan anmälan eller finner konkursdomaren eljest anledning till anmärkning mot förvaltare, äger konkursdomaren efter omständigheterna tillhålla honom att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.

I 86 § stadgas, att rättens ombudsman ej äger uppbära arvode förrän slutredovisning avgivits i konkursen, utan så är att han därförinnan avgår, samt att arvode ej må uppbäras av förvaltare förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.

För att rättens ombudsman och konkursdomaren skola kunna utöva tillsyn över förvaltningen är det givetvis synnerligen angeläget att föreskrifterna i 56 och 58 §§ konkurslagen noggrant iakttagas. Av vikt är icke blott en fortlöpande kontroll över själva handhavandet av konkursboets angelägenheter, placeringen av konkursboets medel däri inbegripen, utan även övervakning av att konkursförfarandet icke i onödan drager ut på tiden. Utan tillgång till föreskrivna halvårsberättelser ställer det sig särskilt för konkursdomaren svårt att utöva nämnda övervakning.

I förevarande fall är upplyst, att förvaltaren Ahlberg, sedan berättelse enligt 55 § konkurslagen avgivits i augusti 1949, icke till Persson såsom rättens ombudsman inkommit med någon berättelse enligt 56 § konkurslagen rörande Jonssons konkurs för tiden intill utgången av år 1951. Även om Persson vid olika tillfällen muntligen påmint Ahlberg om hans skyldighet att inkomma med sådana berättelser, är det i allt fall tydligt, att Persson icke gentemot honom vidtagit några effektiva åtgärder för att framtinga berättelsernas avgivande. Genom att icke utnyttja de möjligheter som därutinnan förefunnits har Persson gjort sig skyldig till försummelse i utövningen av sitt uppdrag som rättens ombudsman.

Vidare är utrett, att Persson försummat att tillse att kvartalsräkningar och bankbesked enligt 58 § konkurslagen avlämnats. Härigenom har Ahlberg kommit i tillfälle att underlåta att ha konkursboets medel insatta i bank å särskild räkning för konkursboet. Tydligt är, att åtminstone efter den 13 december 1950, då auktionssumman redovisats till Ahlberg, pengar funnits tillgängliga till väsentligt större belopp än som erfordrats för boets utgifter, utan att Ahlberg insatt dessa medel å sådan bankräkning. Till följd härav har också Ahlberg haft möjlighet att använda konkursboets medel för egen del. Genom sin underlåtenhet att infordra kvartalsräkningar och vaka över användningen av konkursboets tillgängliga

medel har Persson i anmärkningsvärd grad eftersatt sin plikt som rättens ombudsman.

Slutligen har i ärendet framkommit, att i Jonssons konkurs såväl förvaltaren Ahlberg som Persson i klar strid mot bestämmelsen i 86 § konkurslagen uppburit arvode innan slutredovisning avgivits. Den omständigheten att Persson vid lyftande av sitt arvode, med hänsyn till att en preliminär slutredovisning upprättats, räknat med att slutredovisningen snart skulle avgivas, kan väl anses som en mildrande omständighet, men förfarandet kan likväl ej lämnas utan anmärkning. Vid bedömandet av vilken påföljd det skall medföra bör förhållandet ses i sammanhang med de övriga tjänstefel, vartill Persson enligt vad jag ovan utvecklat gjort sig skyldig.

Vad Persson enligt det ovan anförda låtit komma sig till last syntes mig — även om hänsyn toges till Perssons visade vilja att gottgöra konkursboet större delen av den skada, som genom Ahlbergs brottslighet tillskyndats boet — vara av beskaffenhet att icke kunna undgå beivran. Jag uppdrog därför åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Persson såsom rättens ombudsman för tjänstefel i ovan anmärkta hänseenden. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 4 § strafflagen.

Folkare tingslags häradsrätt, varest åtalet väcktes, yttrade i dom den 1 december 1953 följande.

Persson har erkänt åtalade gärningarna. Erkännandet styrkes av omständigheterna. Beträffande underlåtenheten att tillse att halvårsberättelser avgåvos har Persson framhållit, att han i juli 1951 i samband med ingivande av arvodesräkningar i konkursen ingivit en preliminär redovisning i konkursen och meddelat domstolen, att konkursen var färdig att avslutas. Denna redogörelse ersatte till större delen halvårsredogörelsen. Beträffande underlåtenheten att införskaffa bankbesked har Persson anført, att Ahlberg aldrig haft något större belopp att förvalta i konkursen. Det förskingrade beloppet utgjorde endast 2 117 kronor. Han hade anmodat Ahlberg komma med bankbesked, men Ahlberg hade varit känd för att dröja med redovisningar. Persson hade ej haft anledning misstänka, att Ahlberg var insolvent. Hans fader ansågs vara förmögen och vidare var han ledamot av Sveriges advokatsamfund, vilket bort utgöra en garanti för vederhäftighet. Vad slutligen angår lyftandet av arvodet, har Persson åberopat, att konkursen, när han lyfte arvodet, länge varit färdig att avslutas och att endast återstod upprättandet av slutredovisning. Som förmildrande omständighet ville Persson slutligen åberopa, att han inbetalat 1 500 kronor till konkursboet, sedan han blivit anmäld för JO av en ledamot av advokatsamfundet såsom ombud för en fordringsägare i konkursen.

I JO:s skrivelse till landsfogden, däri åt denne uppdrogs att väcka åtal mot Persson, anföres, att den omständigheten att Persson vid lyftande av

sitt arvode, med hänsyn till att en preliminär slutredovisning upprättats, räknat med att slutredovisningen snart skulle avgivas, kan anses som en förmildrande omständighet.

Rätten finner att Persson i av åklagaren anmärkta hänseenden ådagalagt försummelse, för vilka han ej kan undgå ansvar. De av Persson åberopade omständigheterna böra emellertid beaktas.

Häradsrätten dömer Persson enligt 25 kap. 4 § samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen att för tjänstefel till kronan böta 20 dagsböter å 20 kronor.

Häradsrättens dom har vunnit laga kraft.

II. Redogörelse för ärenden, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning.

1. Olämpligt uppträdande av tjänsteman vid fångvårdsanstalt mot underställd personal och å anstalten intagna.

Med skrivelse den 14 november 1952 överlämnade styresmannen vid fångvårdsanstalten å Långholmen till mig en klagoskrift, däri tretton å anstalten intagna personer, vilka samtliga utförde handräckning i anstaltens kök, anmälde, att köksföreståndaren Carl Oscar Jacobsson skulle ha utsatt honom underställd personal, både tjänstemän och intagna, för psykisk press och tilltalat dem med kränkande uttryck. Enligt de intagnas uppgifter brukade Jacobsson mot dem bruka tillmälen såsom tjuvdjävlar, idioter, dumhuvuden och liknande. I fråga om bevakningspersonalen kunde han om konstaplar inför de intagna använda sådana uttryck som: "Var fan är den djävla förbannade idioten Svensson?"

Vid styresmannens skrivelse voro fogade protokoll över förhör, som med anledning av klagoskriften av styresmannen den 7 och den 11 november 1952 hållits med såväl intagna som befattningshavare vid anstalten.

Enligt protokollen hördes inför styresmannen dels Jacobsson, uppsyningsmannen P. A. Granberg, biträdande köksföreståndaren Helge Svensson, extra vaktkonstapeln Gunnar Yngve Strömberg, vaktkonstapeln Hilding Teodor Öjerstrand, överkonstapeln Sivert Ragnar Järnebeck samt vaktkonstaplarna Erik Valfrid Mattsson och Ernst Arne Johnsson och dels tio av de å anstalten intagna, vilka undertecknat klagoskriften.

Jacobsson bestred vid förhöret allt som tillvitats honom i klagoskriften och uppgav: Jacobsson hade aldrig sagt något otillbörligt eller använt några svordomar åt någon intagen. Han hade alltid uppträtt just både

mot personal och intagna. Han hade dock städse strävat efter att hålla god ordning i köket, och det vore då klart, att han mången gång haft anledning att göra anmärkningar mot honom underställd personal. Vid dessa tillfällen hade han dock alltid varit lugn och behärskad, aldrig nervös, så att han förivrat sig. Vad biträdande köksföreståndaren Svensson beträffade hade Jacobsson grava anmärkningar att göra beträffande dennes sätt att sköta sin tjänst. Då Svensson först börjat tjänstgöra i köket, hade Jacobsson fått den uppfattningen att han skulle bli en bra kökskonstapel; detta hade varit för ett par år sedan. Sedan dess hade Jacobsson emellertid måst revidera sin uppfattning, då Svensson blivit alltmer slarvig och ointresserad av sitt arbete. Jacobsson ville beteckna honom som smutsaktig och alldeles oduglig att arbeta på en sådan arbetsplats som ett kök. Svensson hade heller ingen hand med de intagna och kunde icke hålla disciplin; det hade varit de intagna, som själva fått bestämma. Jacobsson hade flera gånger varnat Svensson och sagt till honom, att han skulle bättra sig. Jacobsson bestrede, att han tilltalat Svensson med eller använt sådana uttryck om honom som i klagoskriften angåves. Han vidginge dock, att han någon gång i de intagnas närvaro givit Svensson vissa förmaningar, och det kunde ju hända, att orden kanske icke alltid varit så valda. Ibland hade Jacobsson varit så trött på att ständigt behöva gå och tjata på sin medhjälpare, att tålamodet kanske trutit.

Jacobsson redogjorde därefter för händelseförloppet vid ett intermezzo i köket den 21 oktober 1952, då Jacobsson hade avskedat en av de till handräckning anlitade intagna på grund av att denne uppträtt uppstudsigt samt den övriga kökshandräckningen solidariserat sig med den avskedade och hotat med strejk, därest denne icke finge återgå till köksarbetet. Vid detta tillfälle hade Svensson, enligt Jacobssons uppfattning, uppträtt mycket besynnerligt. Jacobsson hade i ett tjänsteärende måst lämna anstalten och överlämna befälet i köket till Svensson. Denne hade icke varit situationen vuxen utan i sin nervositet "nästan framprovocerat myteristämning" bland kökshandräckningen. Enligt Jacobssons uppfattning hade han "nästan uppmanat dem att strejka".

Granberg uppgav vid förhöret, att Jacobsson vid ett par tillfällen på sistone klagat över att Svensson icke skötte sitt arbete i köket på ett tillfredsställande sätt. Granberg hade av denna anledning någon tid hållit Svensson under särskild observation. Något direkt anmärkningsvärt hade Granberg emellertid därvid ej iakttagit beträffande Svenssons sätt att sköta sin tjänst, möjligen hade han verkat litet tafatt. Några intermezzon i köket hade Granberg ej varit vittne till. Däremot hade det varit en del "besvär" vid matutdelningen inne i anstalten. Granberg hade därvid ofta förvånat sig över att Jacobsson så sällan gått in i anstalten vid dessa tillfällen för att övervaka "matutbackningen" utan i stället alltid överlätit ansvaret för denna ej oviktiga detalj åt sina medhjälpare bland tjänste-

männen, främst då Svensson. Granberg hade det intrycket att Jacobsson vore känd för att ha ett häftigt humör. Någon direkt anmärkning mot Jacobssons sätt att sköta sin tjänst hade Granberg däremot icke.

Svensson, vilken den 29 oktober 1952 slutat sin tjänstgöring i anstaltens kök och nu var placerad i bevakningstjänst, förklarade på fråga om han kunde verifiera uppgifterna i de intagnas klagoskrift, att han i stort sett kunde göra detta, även om skriften innehöller en hel del överdrifter. Svensson hade t. ex. aldrig hört, att Jacobsson till de intagna använt ett så starkt uttryck som exempelvis tjuvdjävlar eller tilltalat dem med något liknande tillmäle. Däremot hade Jacobsson ofta använt ordet slöfockar. Beträffande Jacobssons sätt att uppträda mot Svensson själv hade Svensson grava anmärkningar att framställa. Jacobsson hade behandlat Svensson så illa, att denne till sist fått ett nervöst sammanbrott och den 29 oktober 1952 måst på egen begäran sluta sin tjänstgöring i köket. Jacobsson hade använt en hel del kränkande uttryck gentemot Svensson och bland annat kallat honom "djävla dumhuvud". Detta hade dock icke skett i närvaro av interner. Vid flera tillfällen hade däremot Jacobsson, då intagna varit närvarande, kallat Svensson för idiot. Det spända förhållandet mellan Svensson och Jacobsson hade uppstått under det sista halvåret eller de tre senaste månaderna. Tidigare hade samarbetet varit gott och Svensson hade trivts bra med sitt arbete i köket.

Strömberg, som tjänstgjort i anstaltens kök sammanlagt omkring tre månader under sommaren och hösten 1952, uppgav, att han hade den uppfattningen att klagoskriften innehöller en hel del överdrifter. Strömberg hade aldrig hört Jacobsson använda några kränkande uttryck om och vid samtal med de intagna. Själv hade Strömberg blivit fullt korrekt behandlad av Jacobsson och hade icke haft svårt att samarbeta med denne. Däremot hade han hört hur Jacobsson hade "skällt ut" Svensson, ibland fullständigt utan anledning. Strömberg hade det intrycket, att Jacobsson haft ett gott öga till Svensson och ofta blivit irriterad över dennes sätt att sköta sin tjänst. Jacobsson hade ofta varit på dåligt humör och då låtit detta gå ut över Svensson och ibland även över de intagna. Mot de intagna hade Jacobsson emellertid ej använt svordomar.

På förhørsledarens fråga sade sig Strömberg anse, att Jacobsson ej behandlat Svensson riktigt rättvist. Ibland hade han ju haft anledning till sina ingripanden mot Svensson, särskilt då denne ibland skojat och nojsat med de intagna. Vid de tillfällen då Strömberg och Svensson arbetat tillsammans i köket — Strömberg hade bland annat tjänstgjort under Jacobssons semester sommaren 1952 — hade allt gått friktionsfritt och lugnt och samarbetet dem emellan hade varit utmärkt.

Öjerstrand berättade, att han blott några få dagar tjänstgjort i köket såsom ersättare för Svensson. Han hade alltså aldrig varit i tjänst, då Jacobsson och Svensson på en gång uppehållit sig i kökslokalerna. Mot

Öjerstrand hade Jacobsson städs uppträtt fullt korrekt. För sin del ansåge Öjerstrand klagoskriften vara helt oberättigad. Beträffande Svensson ansåge Öjerstrand denne vara alldeles för ung för en sådan syssla som arbetsledare i ett stort anstaltskök. Han hade varken förmåga att hålla disciplin eller kunskaper att rätt leda köksarbetet. Dessutom ansåge Öjerstrand Svensson vara en smula smutsaktig, bland annat hade denne ofta uppträtt i smutsiga rockar under arbetet, vilket måste betecknas som olämpligt.

Järnebeck, vilken handhade anstaltens livsmedelsförråd och därvid dagligen samarbetade med kökspersonalen, sade sig ha märkt, att stämningen i köket sista tiden varit mycket irriterad. Jacobsson hade ofta beklagat sig över Svensson och Järnebeck hade också hört, hur han utfarit mot Svensson med olämpliga tillmälen även i de intagnas närvaro. Däremot hade Järnebeck icke hört, att Jacobsson använt kränkande ord om och till de intagna. De uttryck, som Jacobsson fällt till och om Svensson, hade dock ej varit så grova som i klagoskriften angåves. Järnebeck hade vid flera tillfällen sagt till Jacobsson att ej tillrättvisa Svensson i de intagnas närvaro. Han hade även uppmanat Svensson att karska upp sig och ej finna sig i Jacobssons kränkande behandling. Svensson hade sista tiden blivit påfallande glömsk och slö, och detta hade säkerligen bidragit att öka Jacobssons irritation. Kökslokalerna hade under september och oktober månader 1952 varit föremål för en genomgripande reparation, och under den tid denna reparation pågått hade köksarbetet måst utföras under synnerligen svåra och primitiva förhållanden. Det vore tydligt, att denna omständighet medverkat att öka irritationen för kökspersonalen och göra läget ännu mer komplicerat. Järnebeck ville alltså framhålla, att det skedda även måste ses mot denna bakgrund. Järnebeck hade den uppfattningen att Svensson i det långa loppet måste anses mindre lämplig att leda arbete i anstaltens kök.

Mattsson uppgav, att han då och då tjänstgjort som vikarie för Järnebeck och i detta sammanhang kommit i kontakt med kökspersonalen. Han hade ej hört, att Jacobsson vid något tillfälle använt några kränkande tillmälen om och mot de intagna eller Svensson. Mattsson hade fått den uppfattningen att Svensson nog visat sig ointresserad av sitt arbete i köket.

Johnsson, som närmast haft kontakt med anstaltsköket och personalen där i egenskap av arbetsledare vid de nyligen avslutade reparationsarbetena i köket, sade sig ha märkt, att samarbetet mellan Jacobsson och Svensson icke varit det bästa. Samtalstonen dem emellan hade ej heller hållits på så högt plan. Johnsson hade vid ett par tillfällen hört Jacobsson fälla uttryck om Svensson, som icke varit så lämpliga. Däremot hade han ej hört, att Jacobsson skulle ha utfarit mot internerna och kallat dem tjuvdjävlar och dylikt. Jacobsson hade däremot ofta "ryat åt dem". Johnsson hade den uppfattningen att Jacobsson vore tjugig och att han, om han

uppträdde lugnare, skulle vinna bra mycket bättre resultat. Johnsson ville till sist framhålla, att man måste förstå, att Jacobsson hade en mycket svår uppgift i köket och att han ständigt vore jäktad.

Av de tio klagandena, som därefter hördes, vidhöllo nio i huvudsak sina uppgifter i klagoskriften. En av klagandena sade sig endast kort tid ha tjänstgjort i köket och skrivit under klagoskriften mest för att vara solidrisk med kamraterna.

På anmodan av mig inkom fångvårdsstyrelsen med yttrande från styresmannen vid fångvårdsanstalten Gunnar Rudstedt ävensom med eget utlåtande.

Rudstedt anförde följande.

Jacobsson uppträdde artigt och uppmärksamt mot Rudstedt och dennes närmaste medarbetare ävensom i regel även mot övriga tjänstemän vid anstalten. Vid Rudstedts inspektioner av köksavdelningen hade han icke funnit något att anmärka mot vare sig Jacobsson eller ordningen i köket. Då och då hade emellertid muntliga anmärkningar framförts till Rudstedt eller till någon assistent med anledning av påstått bryskt uppträdande från Jacobssons sida mot intagna och underställd personal och på grund av att Jacobsson icke alltid passat arbetstiden på morgnarna. Mera preciserade anmärkningar återfunnes i protokollen över förhören den 7 och den 11 november 1952. Av yttranden i förhörprotokollet den 7 november framginge sålunda, att Jacobsson utfarit mot underställd personal med olämpliga tillmälen i intagnas närvaro. Jacobsson vore nervös och hans påtalade olämpliga uppträdande torde till stor del kunna sökas däri. Rudstedt vore emellertid icke beredd att enbart på grundval av föreliggande anmälan mot Jacobsson förklara honom helt olämplig. Enligt vad Rudstedt erfarit hade arbetet i köket på sistone löpt friktionsfritt och Jacobsson hade passat arbetstiden. Det ville synas som om han bemödade sig om att nu taga sig till vara och vinnlägga sig om att iakttaga ett för hans tjänst och ställning mera lämpligt och värdigt uppträdande. Som en påminnelse och ett observandum syntes dock Jacobsson för vad som anförts mot honom böra tilldelas varning.

Fångvårdsstyrelsen anförde i sitt utlåtande följande.

Av den verkställda utredningen framginge, att Jacobsson uppträtt olämpligt mot såväl honom underställd personal som mot intagna, som arbetat i anstaltens kök. Styrelsen komme därför att till prövning upptaga frågan om disciplinär bestraffning av Jacobsson. På grund därav hemställde styrelsen, att efter JO:s prövning av ärendet samtliga handlingar däri måtte överlämnas till styrelsen.

Efter att ha tagit del av handlingarna i ärendet avgav Jacobsson yttrande, däri han anförde följande.

Jacobsson vidhölle de av honom vid förhöret inför styresmannen lämnade uppgifterna. Det kunde många gånger uppstå svårigheter och komplikationer i köket, enär det vore ytterst svårt att få lämplig personal bland de intagna till kökstjänsten. Det hade emellertid åter blivit lugn och ordning i köket, sedan Svensson avkopplats från tjänstgöringen. Beträffande olämpligt uppträdande mot Svensson bestrede Jacobsson, att han uppträtt på sådant sätt som angåves i klagoskriften. Jacobsson ansåge anmälan helt oberättigad och hemställde därför, att denna måtte lämnas utan avseende.

Vad i ärendet förekommit gav enligt min mening vid handen, att Jacobsson, på sätt fångvårdsstyrelsen uttalat, gjort sig skyldig till olämpligt uppträdande i tjänsten mot såväl honom underställd personal som intagna, vilka arbetat i anstaltens kök. Vad Jacobsson låtit komma sig till last syntes mig emellertid icke vara av svårare beskaffenhet än att det därigenom begångna tjänstefelet kunde bestraffas i disciplinär ordning. Med hänsyn därtill överlämnade jag handlingarna i ärendet till fångvårdsstyrelsen för den åtgärd, vartill styrelsen jämlikt 54 § instruktionen den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna kunde finna berörda tjänstefel föranleda.

Fångvårdsstyrelsen yttrade i beslut den 27 februari 1953 följande.

Fångvårdsstyrelsen finner i ärendet utrett, att Jacobsson gjort sig skyldig till olämpligt uppträdande i tjänsten mot såväl honom underställd personal som mot intagna, vilka arbetat i anstaltens kök. På grund härav tilldelar styrelsen jämlikt 54 § 2. Kungl. Maj:ts instruktion den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna Jacobsson härför varning.

Fångvårdsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft.

2. Felaktigt förfarande av polisman genom meddelande till obehörig att person — som dömts villkorligt för brott — stod under övervakning.

I en hit inkommen klagoskrift anförde textilarbetaren Knut Johansson, Stampgatan 62 i Göteborg, klagomål mot polismannen Gösta Hedén i Hökerum för det denne, till svar å en av Arvid Dahlgren i Borås hos Hedén gjord förfrågan rörande klagandens personliga förhållanden, till Dahlgren avlätit en skrivelse av följande lydelse:

”Till Arvid Dahlgren, Klippgatan 11, Borås.

I anledning av Edert brev med begärda om Knut Seth Gottfrid Johansson-

Andrén, från Liden i Murums socken får jag härmed meddela att han står under övervakning med polisman Harald Samuelsson, Gullestorp, såsom övervakare, alltsedan oktober månad 1952.

Beträffande Johanssons förfarande får jag meddela, att han lätt blir förälskad i det kvinnliga könet, och lär ha vart förlovad flera gånger som brustit när det vart en tid. Johansson har vart gift och har ett barn i det äktenskapet. I övrigt kan Ni inhämta upplysningar hos övervakaren polisman H. Samuelsson som har telefon Borås 76027. Edert brev har översänts till Samuelsson, varför Ni kan ringa och tala med honom.

Hökerum den 22/5 1953.

Gösta Hedén

Polisman.”

I klagoskriften uppgav klaganden, att Dahlgren, som varit intagen å sinnessjukhus längre tid och nu vore försöksutskriften, visat Hedéns skrivelse för ett flertal personer i Borås och slutligen nedlagt densamma i en brevlåda, vars innehavare överlämnat den till klaganden. Vad som rörde klagandens personliga förhållanden borde ej av myndighet meddelas annan. Utspridandet av uppgifterna i Hedéns skrivelse hade vållat klaganden obehag, och klaganden fordrade därför skadestånd av Hedén.

På anmodan inkom landsfiskalen i Ås distrikt Axel Lindh med yttrande från Hedén ävensom med eget utlåtande i ärendet.

Hedén anförde följande.

I ett den 20 maj 1953 dagtecknat brev hade Dahlgren av Hedén begärt vissa upplysningar beträffande klaganden, som enligt brevet tidigare vistats i Dahlgrens hem. Av brevet hade vidare framgått, att klaganden genom sin närvaro i Dahlgrens hem sökt åstadkomma splittring i Dahlgrens äktenskap, vilket syntes stå inför sin upplösning. Hedén ägde ingen kännedom om att Dahlgren skulle vara sinnessjuk. Av brevet att döma syntes detta vara avfattat av en fullt normal person. Den 30 september 1952 hade Hedén enligt tjänsteorder förpassat klaganden från Rångedala till Stockholms rådhusrätt, dit klaganden var instämd för stöld av en damväska, innehållande 300 kronor. Vid målets handläggning och domens avkunnande hade Hedén varit närvarande. Målet hade handlagts offentligt. För brottet hade klaganden dömts till fängelse, villkorlig dom. Till övervakare hade sedermera vederbörande vårdnadsdomstol förordnat Samuelsson. Hedén kunde icke finna, att han i något avseende gjort sig skyldig till tjänstefel eller oförstånd i tjänsten genom att till Dahlgren meddela, att klaganden stode under övervakning. I sin skrivelse hade Hedén försiktigt nog icke angivit vad som legat till grund för övervakningen. Han hade sålunda icke yppat, att klaganden dömts för brott. Hedén hade sig bekant, att klaganden tidigare vid upprepade tillfällen inlett intima förbindelser med såväl ogifta som gifta kvinnor, vilket mestadels haft till följd att antingen klaganden eller kvin-

norna polisanmält förhållandet. Huruvida någon rättslig åtgärd därvidlag följt kände Hedén dock icke till. På grund av det anförda hemställde Hedén, att ärendet ej måtte föranleda någon åtgärd. Hedén bestrede givetvis klagandens yrkande om skadestånd.

Vid Hedéns yttrande var fogad en bestyrkt avskrift av Dahlgrens ovanberörda brev till Hedén. Brevet hade följande lydelse:

”Till Polisman Herr Gösta Hedén, Hökerum.

I anledning av ett brev jag erhållit från kommunalordförande A. Johansson, Murum, på en förfrågan på en person som heter Knut Johansson ålder omkr. 36 år och för tillfället om han är kvar arbetar hos Algots i Borås. Detta tycks vara en s. k. sol- och vårman — som tränger sej in i vårt hem — med påföljd — att mina pojkar fått skaffa sig annan bostad. Ej nog med det, han lär ha övertalat min hustru eller f. d. hustru, att köpa 'ringar' efter en veckas bekantskap — för att han skulle vara ständig gäst i hemmet — och lär ha så gott som haft mat gratis. Jag har viss tid varit från hemmet, genom troligen hämnd av annan person — som jag nu söker vidare få en juridisk utredning på — under tiden tog hustrun ut skillsmessa — utan att jag ens fick ett meddelande härom — vilket jag anser olagligt —. En person har nu erkänt för mig att han har viss skuld i det o nu hamnat å nervhem.

Jag har sökt tala reson med denne Knut Johansson hur det är men han var endast otidig. Min hustru som korta perioder tidigare vårdats för nerverna och anser bekantskapen med denne K. Johansson är mycke olämpligt emedan den K. J. fordrar passning som ett barn och varje söndag och lördag em. går han från hemmet utan att laga mat till barnen o. s. v. Enligt vad ordf. upplyser har K. J. fosterföräldrar i Murum som han kört upp på pengar — har varit gift o kanske är än. Har 1 eller 2 barn —? Har varit förlovad flera gånger — som han har hobby på o. s. v. K. J. borde vara där han hör hemma.

Borås 20/5 - 53

Arvid Dahlgren

Klippgt 11 - Borås.”

Lindh anförde i det avgivna utlåtandet följande.

Hedén, som vore fullt medveten om sin skyldighet att icke yppa något som han vore pliktig hemlighålla, hade genom ifrågavarande skrivelse den 22 maj 1953 till Dahlgren icke ansett sig ha gjort sig skyldig till tjänstefel eller oförstånd i tjänsten. De meddelanden Hedén lämnat Dahlgren i skrivelsen vore emellertid, enligt Lindhs förmenande, av sådan art, att Hedén icke skolat delgiva Dahlgren desamma. Då det måste antagas, att Hedén lämnat uppgifterna av ren obetänksamhet, samt detta med säkerhet skett utan något som helst uppsåt och liknande tjänstefel icke komme att upprepas, hemställde Lindh, att ärendet icke måtte föranleda någon JO:s åtgärd. Därest emellertid JO icke ansåge sig kunna lämna ärendet utan vidare

åtgärd, hemställde Lindh, att Hedén endast måtte tilldelas varning för vad han sålunda låtit komma sig till last.

Klaganden avgav påminnelser, däri han bland annat påtalade, att Hedén i sitt nu avgivna yttrande fällt kränkande uttalanden om klaganden, för vilka klaganden fordrade ytterligare skadestånd.

Vid påminnelserna voro fogade två särskilda skrifter, däri klaganden och fru Gerda Dahlgren, vilken enligt egen uppgift sedan två år tillbaka var lagligen skild från Arvid Dahlgren, var för sig bemötte vissa av Dahlgrens uppgifter i brevet till Hedén.

I en till polischefen i Ås landsfiskalsdistrikt avlåten skrivelse anförde jag följande.

I ärendet är upplyst, att Hedén den 30 september 1952 på begäran av Stockholms rådhusrätt införpassat klaganden till huvudförhandlingen i ett mot klaganden där handlagt brottmål och efter klagandens överlämnande till rätten åhört handläggningen av målet och domen däri, enligt vilken klaganden dömts till frihetsstraff men erhållit villkorlig dom med övervakning. Sedan Dahlgren med anledning av att klaganden efter inflyttning till Borås syntts vara gäst hos Dahlgrens frånskilda hustru tillskrivit Hedén såsom polisman i klagandens egentliga hemort med vissa upplysningar om klaganden, har Hedén i svarsskrivelse till Dahlgren underrättat denne om att klaganden stode under övervakning av viss person och att Hedén översänt Dahlgrens brev till denne samt i övrigt hänvisat Dahlgren till övervakaren. I samband härmed har Hedén gjort vissa uttalanden om klagandens person. Även om Hedéns kännedom om det klaganden ådömda straffet härört från det offentliga avkunnandet av domen vid Stockholms rådhusrätt, synes mig stadgandet i 9 § allmänna polisinstruktionen att polisman icke får för obehörig yppa något varom han i tjänsten erhållit kunskap och som ej bör komma till allmänhetens kännedom ha bort avhålla Hedén från att lämna Dahlgren ovannämnda upplysning. Med hänsyn till vikten av att villkorligt dömd person icke utsättes för obehörigas uppmärksamhet bör hans ställning såsom villkorligt dömd icke röjas för grannar, arbetskamrater eller andra obehöriga. Polisman får därför ej för obehöriga lämna upplysning om att en person står under övervakning. Då Dahlgrens brev snarare inneburit ett meddelande rörande klaganden till polisen i klagandens hemort än en förfrågan om klaganden, hade Hedén bort åtnöja sig med att vidarebefordra brevet till övervakaren, utan meddelande till Dahlgren. Beträffande de i Hedéns skrivelse gjorda uttalandena om klagandens person finner jag, att Hedén genom desamma, även om de ej skulle kunna anses innebära ärekränkning mot klaganden, gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten.

Vidkommande Hedéns uttalanden om klaganden i det över klagomålen avgivna yttrandet finner jag desamma icke föranleda något ingripande mot Hedén.

På grund av vad jag ovan anført fann jag, att Hedén i anmärkta hänseenden förfarit felaktigt i sin tjänst som polisman. Då det begångna felet syntes mig icke kunna lämnas obeivrat men det torde vara till fyllest, att detsamma utan anställande av åtal vid domstol bestraffades i disciplinär väg, överlämnade jag under åberopande av innehållet i 31 § första stycket och 33 § polisreglementet den 4 juni 1948 handlingarna i ärendet till polischefen för den åtgärd mot Hedén, som kunde finnas påkallad.

Polischefen i Ås landsfiskalsdistrikt yttrade i beslut den 2 oktober 1953 följande.

Enär Hedén i sin egenskap av polisman i Ås polisdistrikt till obehörig lämnat sådana upplysningar, som av honom icke bort yppas, och då han härigenom gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten, meddelas Hedén varning för ifrågavarande tjänstefel jämlikt 31 och 33 §§ polisreglementet den 4 juni 1948.

Polischefens beslut har vunnit laga kraft.

III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.

För nedbringande av tryckningskostnaderna för berättelsen har jag, i likhet med vad tidigare skett, under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1953 behandlade ärenden.

1. Vattenfallsstyrelsen har i strid mot vattendomstols dom tagit i anspråk medgiven rätt att reglera vattnet i en sjö, innan föreskriven röjning av stränderna blivit slutförd.

Den 18 oktober 1949 innehöll Stockholmstidningen en artikel med rubrik "Vattendomstolen är bister mot Vattenfallsstyrelsen", i vilken uppgavs bland annat: Vattenfallsstyrelsen hade i olika av vattendomstol meddelade deldomar erhållit rätt att reglera vattenavrinningen ur sjön Storsjouten, en av Fjällsjöälvens källsjöar. I samband därmed hade styrelsen ålagts att ombesörja avverkning och avröjning av stränderna kring sjön, vilka vid

högvatten skulle översvämmas, samt tillse, att kvarlämnade stubbar ej bleve för höga och att ris och grenar ej medföljde vattnet ut i sjön vid sjunkande vattenstånd, allt för att förhindra skador på fisket, som befolkningen i hög grad vore beroende av. Vattendomstolens fiskerisakkunnige hade vid en inspektion år 1948 funnit, att domstolens föreskrifter i ett flertal fall följts ytterst bristfälligt. Obrända rishögar hade flutit omkring på vattnet, ja, hela oavverkade holmar hade stått under vatten, vilket i synnerligen hög grad försvärat nätfisket. Efter behandling av dessa frågor hade Mellanbygdens vattendomstol i en nyligen avkunnad dom konstaterat, att vattenfallsstyrelsen på ett anmärkningsvärt sätt försummat att fullgöra sina skyldigheter i fråga om avverkning och avröjning samt att styrelsen alltså brutit mot ett av villkoren för regleringsmedgivandet. För att styrelsen fortfarande skulle få utöva regleringsrätten hade styrelsen att utan onödigt dröjsmål verkställa de återstående avverknings- och avröjningsarbetena, och sjön finge år 1950 icke höjas över det tidigare normala vattenståndet förrän arbetena blivit besiktigade och godkända av domstolens ombud.

Sedan jag i anledning av denna tidningsartikel anmodat vattenfallsstyrelsen att efter vederbörandes hörande inkomma med yttrande i saken, avgav styrelsen yttrande under återopande tillika av en av föreståndaren för vattenbyggnadstekniska byråns regleringsavdelning förste byrådirektören Tore Nilsson, numera överingenjör och chef för nämnda byrå, den 10 november 1949 upprättad promemoria. Styrelsen anförde därvid följande: Av promemorian framginge, att bristfälligheter, om än troligen av rätt obetydlig omfattning, förelegat och tydligen allttjämt föreläge med avseende på avröjningen av stränderna vid Storsjouten. Likaledes framginge dels att vattenfallsstyrelsen åtagit sig att under år 1950 icke taga dämningsskyddet i sjön i bruk förrän efter det en av vattendomstolen förordnad sakkunnig verkställt kontroll av röjningen, dels ock att vattenfallsstyrelsen för framtiden, innan dämningstillstånd för andra sjöar begagnades, komme att begära avsyning av dämningsskyddets områden genom opartisk sakkunnig. Genom vattenfallsstyrelsens försorg komme samtliga de vattenfallsstyrelsens befattningshavare, som ansvarade för sjöregleringars och uppdämningsskyddets utförande, att uppmärksamgöras på nödvändigheten av att noggrant aktgiva på att vattendomstolarnas föreskrifter om röjningsarbetens verkställande vore uppfyllda, innan dämningsskydd vidtoges. Med hänsyn därtill och till den kontroll av röjningsarbeten genom opartisk sakkunnig, som hädanefter av vattenfallsstyrelsen komme att begäras till förebyggande av meningsskiljaktigheter om röjningsskyddets omfattning, hemställde vattenfallsstyrelsen, att vid den avgivna förklaringen finge bero.

Härefter anhöll jag, att fiskeristyrelsen måtte efter verkställd utredning inkomma med utlåtande i ärendet. Uti det i anledning därav avgivna yttrandet återopade fiskeristyrelsen ett utlåtande den 30 september 1950 av

fiskeriintendenten i nedre norra distriktet, filosofie doktorn Sten E. Berg, åt vilken fiskeristyrelsen uppdragit att verkställa besiktning vid sjön till utredande av huru och i vad mån rensning vid sjön utförts. Fiskeristyrelsen förklarade sig vilja på det kraftigaste understryka det uttalande, som vattendomstolen gjort i deldom den 14 oktober 1949 i målet angående Storsjouten, nämligen att "vattenfallsstyrelsen på ett anmärkningsvärt sätt försummat att fullgöra sina skyldigheter i avseende på avverkningen och avröjningen av sjöns stränder".

I anledning av innehållet i dessa handlingar anhöll jag, att vattenfallsstyrelsen måtte efter vederbörandes hörande och i övrigt verkställd utredning inkomma med förnyat yttrande. Sådant yttrande inkom, och åberopades däri en av f. d. vattenrättsdomaren Fabian Appelberg på uppdrag av vattenfallsstyrelsen verkställd utredning, innefattad uti en av Appelberg i september 1951 upprättad promemoria. I denna redogjordes bland annat för förhör med de tjänstemän vid styrelsen, som närmast tagit befattning med genomförandet av regleringen av Storsjouten, nämligen Nilsson samt föreståndaren för den under regleringsavdelningen sorterande vattenbyggnadsavdelningen i Stockholm, arbetschefen Bo Sandegren, och t. f. avdelningsingenjören Nils Karlsson, som varit platschef för regleringsarbetena vid sjön. Vattenfallsstyrelsen hemställde, att vid vad i saken förekommit måtte få bero.

Sedan jag därpå anhållit om yttranden i ärendet av Nilsson, Sandegren och Karlsson, inkommo de med yttranden, varefter höllos muntliga förhör å min expedition den 18 juni 1952 med Nilsson och Sandegren samt den 9 juli 1952 med Karlsson.

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår följande.

Vattenfallsstyrelsen anhöll i januari 1946 hos Norrbygdens vattendomstol om tillstånd att — för beredande av ökad möjlighet att utnyttja vattenkraften i kronan tillhöriga strömfäll i Fjällsjöälven och Ångermanälven — reglera vattnets avrinning ur sjön Storsjouten inom Frostvikens och Ströms socknar i Jämtlands län. Regleringen skulle äga rum mellan höjden +15,5 m (dämningsgräns) och höjden +4,5 m (sänkningsgräns) i visst höjdsystem. Genom reglering inom dessa gränser skulle sjön höjas 6,44 m över det normala högvattenståndet och sänkas 2,62 m under det normala lågvattenståndet.

Största delen av stränderna vid sjön, vilken har en längd av cirka 12 km och största bredd av inemot 4 km, äges av kronan och av Kramfors Aktieföretag. Den kronan tillhöriga marken förvaltas av domänverket och är anslagen till renbetesmark. Endast mindre markområden vid sjön ägas av enskilda personer. Den bofasta befolkningen omkring sjön torde uppgå till 85—100 personer. I sjön bedrivs, huvudsakligen med nät, fiske efter röding och laxöring. Vattendomstolens sakkunnige i fiskefrågor, filosofie

doktorn Sven Runnström, har beräknat, att år 1945 i sjön fiskats 5 000—6 000 kg sådan fisk.

Vattendomstolen lämnade genom deldom den 20 maj 1946 vattenfallsstyrelsen tillstånd att för den tillämnade regleringen av sjön i dess utlopp uppföra en dammbyggnad och utföra en sänkningskanal. I domen förklarades, att under tiden för byggnadsarbetena sjöns vattenyta icke utan vattendomstolens medgivande finge uppdämmas högre än till höjden +10,0 m eller avsänkas till lägre höjd än som skulle ha inträffat under oreglerade förhållanden. Tillika lämnades i domen följande föreskrifter: "För att möjliggöra ett ändamålsenligt bedrivande av flottning och fiske efter regleringens genomförande är det erforderligt, att skogbevuxna områden, som vid en blivande dämning till höjden +15,5 m bli satta under vatten, avverkas och avröjas. Med hänsyn till erosionsrisken bör avverkning och avröjning ske även inom området närmast ovanför dämmningsgränsen, och vattendomstolen har funnit lämpligt bestämma höjdläget av den övre gränsen härför till +15,9 m, dock att avverkning och röjning icke i något fall må äga rum på område, som ligger på större avstånd än 5 m från dämmningsgränsen." — Sedan därefter vattenfallsstyrelsen ålagts att i enlighet med vad nu sagts verkställa avverkning och avröjning på de fastigheter, där icke ägarna själva senast den 31 december 1946 (i visst angivet fall före den 1 mars 1947) ombesörjt arbetet därmed, föreskrevs i domen vidare: "Avverkningen och röjningen skola ske med omsorg och noggrannhet. Särskilt skall tillses, att kvarlämnade stubbar ej bli för höga samt att röjningen verkställs på sådant sätt, att ris och kvistar ej komma att medfölja vattnet ut i sjön vid sjunkande vattenstånd."

Genom en ny deldom den 7 juli 1947 lämnade vattendomstolen tillstånd åt vattenfallsstyrelsen att inom de i ansökningen föreslagna gränserna reglera vattnets avrinning ur sjön på vissa därefter i domen angivna villkor. Sedan vid redogörelsen för dessa villkor i domen framhållits, att, enligt vad Runnström i ett avgivet yttrande anfört, svårigheterna vid utövan- det av fisket i sjön syntes komma att bestå i att allt nätfiske förorsakades olägenheter genom att fiskredskapen kunde fastna i och förstöras av stubbar, rötter och dylikt på de överdämda, med skog tidigare bevuxna områdena, yttrades i domen vidare: "Vattendomstolen vill i anledning härav erinra sökanden om de sökanden i deldomen den 20 maj 1946 ålagda skyldigheterna i avseende på röjning av skogsområdena. I anslutning till sistnämnda bestämmelser vill vattendomstolen ytterligare föreskriva, att kvistar och ris skola hopsamlas och brännas samt större grenar dragas upp ovanför högsta högvattennivån. Stubbar skola göras så låga som möjligt." I domen föreskrevs tillika, att de till skydd mot skada och intrång föreskrivna arbetena skulle — där ej annat särskilt angivits eller vattendomstolen annorledes förordnade — vara fullbordade innan de åtgärder, som föranledde skadan, finge utföras.

Röjningen — varmed här avses såväl avverkning som avröjning — pågick, innan regleringsrätten började tagas i anspråk, huvudsakligen under åren 1946 och 1947 men var, då regleringen togs i bruk, ännu ej fullbordad. Detta framgår av Nilssons promemoria av den 10 november 1949, vilken är författad och kontrasignerad av Sandegren. Ut i promemorian uppgavs angående röjningen och regleringen under 1946—1949, bland annat, följande: Det markområde, som skulle avröjas, upptog en areal av 1 146 hektar, huvudsakligen bestående av skogsmark. Röjningsarbetet hade tillgått så, att dämningssområdet uppdelats på ett stort antal mindre röjnings-skiften, vilka bortsatts på entreprenad till ett flertal röjarlag. Upp till cirka 120 man hade deltagit i röjningsarbetet. Bortsättning och kontroll av arbetena hade skötts av fyra röjningsförmän med någon skoglig utbildning, av vilka i regel två samtidigt varit i arbete vid sjön. Röjningsförmännen hade varit underställda platschefen men på grund av arbetets natur relativt självständiga. Röjningen hade påbörjats i juni 1946 med huggning av sådana träd och buskar, som ej kunde hänföras till gagnvirke. Då arbetet vid vinterns inbrott avbrutits, hade huggningen utförts på cirka 80 procent av dämningssområdet, varvid riset hopdragits och upplagts i högar, medan däremot ingen bränning skett. Så snart snöförhållandena på våren 1947 det medgivit, hade röjningsarbetet återupptagits med bränning av det huggna riset samt huggning och bränning på den resterande delen av dämningssområdet. Arbetet hade inriktats på att röjningen i första hand skulle göras färdig under höjden +12,0 m. Därvid hade de mera lättåtkomliga och bebyggda partierna kring sjön, främst vid Inviken, sparats till sist. Då röjningen måst avbrytas vid vinterns inträde, hade praktiskt taget all huggning på dämningssområdet utförts och riset hopdragits i högar, medan cirka 20 procent av bränningsarbetet återstått. Med stöd av 1947 års delområde hade under hösten samma år skett en mindre dämning till höjden +10,45 m. Några olägenheter därav hade icke försports. Under den påföljande vintern hade sjön avsänkts, så att vattenståndet i mitten av april 1948 sjunkit till höjden +5,8 m. För att dämningssrätten skulle kunna helt utnyttjas under år 1948 hade det varit angeläget att fullborda röjningen så snabbt som möjligt. Redan i början av mars hade därför en röjningsförmän skickats upp för att förbereda de återstående röjningsarbetena. Bortsättningen av resterande röjningar hade gått bra, varför någon risk icke syntes föreligga för att arbetet ej skulle bli färdigt efter hand som vatten väntades komma att stiga under vårfloden. I mitten av april hade dammens utskov stängts, varefter vattenståndet börjat stiga. Enär de egentliga byggnadsarbetena nu varit avslutade och, förutom röjningsarbetena, endast mindre efterarbeten å dammen återstått, hade ingen ingenjör varit stationerad vid arbetsplatsen. Strax före och under pingsthelgen i mitten av maj hade inträtt en oförutsedd snabb stegring av vattenståndet till i närheten av höjden +12,0 m. Röjningsförmännen hade bedömt situatio-

nen så, att man genom att arbeta även under pingsthelgen skulle medhinna röjningen i erforderlig omfattning. Emellertid hade detta varit en felbedömning, och trots ansträngningar hade en del ris i närheten av Inviken kommit i vattnet. Meddelande därom hade från arbetsplatsen omedelbart efter helgen kommit till Karlsson, som då befunnit sig i Stockholm. Order hade då givits, att utskovet ofördröjligen skulle öppnas, vilket även skett. Därigenom hade stegringen upphört, och vattenståndet hade börjat långsamt sjunka. Något meddelande om svårigheter att medhinna röjningen efter hand som vattnet stigit hade icke lämnats av röjningsförmännen. Om så skett, skulle utskovet ha öppnats tidigare, så att ris icke kommit i vattnet. Stora ansträngningar hade under de närmaste månaderna gjorts att draga in till stranden och bärga det ris, som kommit i vattnet. Upp till 90 man hade varit sysselsatta därmed. I mitten av juli hade det emellertid fortfarande funnits ris kvar i vattnet, men vid denna tidpunkt hade platsbefälet fått den uppfattningen att orsborna ansågo, att riset kunde få kvarligga till nästa period av lågt vattenstånd. Arbetet med risbärgningen hade därför avbrutits, sedan det kvarvarande riset förankrats, så att det ej skulle kunna flyta ut. På de återstående, högre belägna områdena hade röjningen och bränningen fortsatt och avslutats under hösten 1948. Successiv dämning hade skett under denna tid, och dämningens gränsen hade uppnåtts i slutet av oktober. Sedan arbetet för året avslutats, hade en av röjningsförmännen gjort en inventering av de återstående arbetena. Då enligt avlämnad rapport därför beräknats åtgå endast cirka 60 dagsverken, hade det syntts högst sannolikt, att arbetet i sin helhet skulle kunna färdigställas påföljande vår. Under vintern hade sjön avtappats så, att vattenståndet cirka +7,5 m uppnåtts i slutet av april 1949. Först något senare, då isen och snön på stränderna börjat smälta undan, hade arbetet med tillvaratagandet och bränningen av det återstående riset kunnat påbörjas. För att erhalla ett särskilt välgjort arbete hade nu endast en mindre del av röjningen bortsatts på entreprenad, medan det huvudsakliga arbetet utförts av orsborna själva mot timpenning. Sedan dessa arbeten avslutats, hade något kringflytande ris icke kunnat observeras vid de inspektionsresor, som företagits av arbetsbefälet. Enligt de uppgifter, som erhållits från platsbefälet och röjningsförmännen, skulle röjningen då ha varit praktiskt taget färdig.

Karlsson, vilken såsom platschef närmast haft hand om röjningens verkställande, lämnade vid Appelbergs utredning följande uppgifter om röjningen under åren 1946 och 1947: Sedan avverkningen slutförts och snön gått bort, hade röjningen påbörjats. Under hela år 1946 hade röjningen skett så, att all björk och efter avverkningen kvarvarande träd fällts och lagts upp i högar för att senare kunna brännas. Till en början hade ej fällts träd med mindre diameter än 1½ tum i brösthöjd, enär det ansetts, att dessa träd ändå skulle kunna brännas upp i samband med bränning

av det övriga. Snart hade man dock övergått till att fälla alla träd. Entreprenadkontrakten hade blivit giltiga först sedan de godkänts av Karlsson eller av den ingenjör, som var stationerad på platsen. De olika röjningsskiftena hade numrerats och lagts in på kartblad, allteftersom bortsättningen fortskridit. I slutet av år 1946 hade största delen av arealen varit huggen. Våren 1947 hade röjningsarbetena fortsatt, och nu hade även påbörjats bränning av de redan huggna områdena. Såväl huggningen som bränningen hade i första hand skett på de mer svåråtkomliga platserna, och därstädes upp till full höjd. Vid Inviken samt längs Västra och Östra Baksjön (två större vikar i Storsjouten) — vilka områden fått komma i andra hand, när de på grund av sin lättillgänglighet ansetts skola bli lättare att röja — hade på de områden, där marken var mycket långsluttande, gjorts en begränsning, så att röjningen i första hand skulle ske till höjden +12,0 m; detta med tanke på den tillfälliga dämning, som eventuellt skulle ske till hösten. Arbetet med röjningen hade under sommaren 1947 gått relativt bra men fram mot hösten sämre på grund av dålig väderlek samt hade måst avbrytas tidigare än som beräknats och innan hela röjningen varit färdig. Några farhågor att röjningen icke skulle hinna bli färdig i tid hade man dock icke ansett sig behöva hysa, om blott röjningen återupptoges så snart snön gått bort på våren.

Rörande den utflytning av ris i sjön, som skedde i maj 1948, uppgav Karlsson vid förhöret den 9 juli 1952 följande: Han hade den 18 maj 1948, då han befunnit sig hos vattenfallsstyrelsen i Stockholm, fått ett telefonsamtal från Storsjouten. Därvid hade han fått reda på att vattnet stigit hastigt och att ris kommit i vattnet samt att man sökt komma i kontakt med honom. Karlsson hade fått den uppfattningen, att det varit under pingstaftonen (den 15 maj) eller pingstdagen, som riset nåtts av vattnet. Det ris, som först nåtts av vattnet, hade nog legat ungefär på höjden +10,0 m. Enligt den uppfattning han fått hade det ris, som kommit i vattnet, omfattat omkring 20 högar, ungefär 1,2—1,3 m höga och knappt 3 m i diameter. Med ordet ris avsåges i detta fall icke blott buskar, kvistar och grenar, utan även stammar kunde nog ha förekommit. Karlsson förmodade, att order givits om dammens öppnande samt att dammen jämväl öppnats samma dag han fått meddelandet om att riset flutit ut i sjön. Han trodde, att dammen öppnats helt så snabbt som det gått att taga bort sättarna i sättavstängningen, men han hade också ett minne av att det erbjudit vissa svårigheter att få upp sättarna.

Från tillgängliga diagram över vattenstånden i sjön och avrinningen därifrån under 1948 och 1949 inhämtades följande: Sedan dammens utskov stängts i mitten av april 1948 vid vattenståndet å höjden +5,8 m, hade vattenståndet under den därpå inträffande vårfloden överskridit höjden +10,0 m den 14 maj samt stigit till höjden +11,0 m den 16 maj, +11,70 m den 18 maj och +12,15 m den 22 maj. Om utskovet öppnats den 18 maj,

hade sålunda vattenståndet, det oaktat, därefter ytterligare stigit 45 cm. Från den 22 maj hade vattenståndet sjunkit till omkring den 20 juni, då det nedgått till höjden +11,2 m och dammen ånyo stängts. Vattenståndet hade sedan så småningom stigit till dämningssgränsen +15,5 m, som nåtts omkring den 20 oktober, och därefter stått å höjder mellan +15,0 och +15,5 m till omkring den 10 januari 1949, då magasinet börjat uttappas. Sedan vattenståndet därvid sjunkit till höjden +7,25 m i senare delen av april, hade vattenståndet därefter under vårfloden stigit till höjden +14,9 m, som nåtts omkring den 10 juni. Vattenståndet hade sedan hållit sig å höjder mellan +14,5 och +15,0 m tills i början av oktober, då magasinet börjat uttappas, så att vattenståndet vid årets slut nedgått till höjden +7,3 m. — Reglering i avsedd omfattning hade sålunda pågått under 1948 och 1949, därvid uppdämning över höjden +10,0 m börjats den 14 maj 1948. Regleringsrätten syntes dock vara tagen i anspråk redan i oktober 1947, då vattenståndet, enligt vattenståndsdiagram för detta år, under cirka 15 dagar översteg sistnämnda höjd och därunder steg till höjden +10,45 m för att omedelbart därpå sjunka till utgångsläget.

Klagomål över skador å nätfisket till följd av det sätt, varpå röjningen utförts, gåvo sig snart till känna, sedan riset flutit ut i sjön. Sålunda inkom till vattendomstolen från Runnström en av fotografier åtföljd skrivelse av den 13 juli 1948, kontrasignerad av filosofie magistern Eric Fabricius, däri anfördes: Då regleringen av Storsjouten komme att tagas i bruk under 1948, såge sig Runnström och Fabricius föranlåtna att fästa vattendomstolens uppmärksamhet på det sätt, varpå röjningen av den överdämnda skogsmarken utförts. Under besök vid sjön den 10—den 18 juni 1948 hade kunnat konstateras, att vattendomstolens föreskrifter i 1946 och 1947 års deldomar i ett flertal fall hade följts ytterst bristfälligt. Särskilt gällde detta den sydöstra delen av sjön, inklusive Östra Baksjön. På de överdämnda markerna hade träd flerstädes stått kvar, och obrända rishögar hade flutit omkring. Vid en stor ö mitt i sjön hade några nu fullständigt överdämnda små skogbevuxna holmar lämnats helt oavverkade. I nordvästra delen av sjön hade röjningen däremot utförts med betydligt större omsorg. Den bristfälligt utförda röjningen hade i synnerligen hög grad försvårat nätfisket. Vid utförda provfischen hade sålunda uppstått svåra skador å ett flertal nät såväl genom kvarlämnade höga och spetsiga stubbar som genom kringflytande obrända kvistar och ris.

Den 30 januari 1949 avgav Runnström till vattendomstolen ett av Fabricius kontrasignerat yttrande, däri anfördes: I anledning av de genom regleringen förorsakade svårigheterna för fisket i sjön, som påtalats i skrivelsen den 13 juli 1948, hade Runnström och Fabricius erhållit ett flertal skrivelser från fiskare vid sjön, vilka klagade över de nämnda svårigheterna och krävde ersättning för därigenom förorsakade förluster. Vid provfischen i oktober 1948 hade uppkommit svåra skador på ett flertal nät till följd

av kvarliggande kvistar m. m., och en inventering av samtliga kring sjön boende fiskares nätredskap hade givits vid handen, att praktiskt taget alla nät blivit mer eller mindre söndertrasade under sommarens och höstens fiske. Runnström och Fabricius ansåge det därför motiverat, att de fiskande vid sjön erhöles ersättning för ökat slitage å nätredskap samt för ökat arbete med nätens rensning. — I yttrandet föreslogs, att en årlig ersättning skulle förskottsvis, i avräkning å det slutliga ersättningsbeloppet för av regleringen förorsakad skada å fiske och fiskredskap, utgå till 11 fiskare med 12 kronor per nät eller tillhopa 3 060 kronor.

Jämväl direkt från de fiskande inkommo under 1948 och 1949 framställningar till vattendomstolen om ersättning för skador å fiske och fiskredskap till följd av brister i röjningen.

Den 24 september 1949 sammanträdde Mellanbygdens vattendomstol, dit målet överförts den 1 juli 1949, i Hovde vid sjöns utlopp för behandling av vissa frågor, bland dem frågan om avröjningen av stränderna. Därvid anförde Nilsson: Av Runnströms skrivelse den 13 juli 1948 finge man den uppfattningen att ganska litet gjorts åt avröjningen. Emellertid hade vattenfallsstyrelsen faktiskt lagt ned mycket arbete på röjningen. För att få en uppfattning om storleksordningen ville Nilsson nämna, att röjningarna kostat 360 000 kronor före besiktningen i juni 1948. Sedermera hade man gjort vad man kunnat för att samla in det ris, som kommit i vatten vid uppdämningen. En stor del av detta ris hade av vinden drivits samman till vissa ställen, där det samlats upp. Enligt vad man kunde bedöma, skulle röjningen nu vara fullständigt utförd. Hur fullständig den vore, vore givetvis svårt att avgöra, förrän sjön bleve avsänkt. Nu vore sjön full, men den komme att bli tom i slutet av april.

Sedan från fiskerättsägares sida framstälts yrkande att vattenståndet i sjön under sommaren 1950 skulle hållas avsänkt, till dess man gått igenom hela området och kunnat konstatera att röjningen blivit gjord enligt vattendomstolens föreskrifter, anförde Nilsson vidare: Vattenfallsstyrelsen hade naturligtvis intet emot att det förordnades någon man från vattendomstolen, som kontrollerade rensningen. Man räknade med, att vattenståndet skulle vara avsänkt till i närheten av sänkningsgränsen i april månad, och då skulle omedelbart sedan snön gått bort erforderliga kompletteringsarbeten sättas i gång så snabbt som möjligt. Styrelsen vore intresserad av att det lämnades sådana föreskrifter till den sakkunnige, att denne kunde följa arbetena successivt för att vinna tid.

Den 14 oktober 1949 meddelade vattendomstolen en ny deldom, avseende, bland annat, avverkning och avröjning av överdämd mark. Därutinnan anfördes i domen, efter redogörelse för föreskrifterna i 1946 och 1947 års deldomar samt för innehållet i Runnströms skrivelse den 13 juli 1948: Utredningen i målet samt de iakttagelser vattendomstolen själv haft tillfälle att göra gäve vid handen, att vattenfallsstyrelsen på ett anmärknings-

värt sätt försummat att fullgöra sina skyldigheter i avseende på avverkningen och avröjningen av sjöns stränder. Styrelsen hade därigenom brutit mot ett av vattendomstolen för regleringstillståndet stadgat villkor. För att styrelsen fortfarande skulle äga utöva regleringsrätten måste därför styrelsen utan onödigt dröjsmål verkställa de återstående avverknings- och avröjningsarbetena. På grund av vattenståndet i sjön kunde emellertid dessa arbeten ej omedelbart utföras utan borde komma till stånd successivt under loppet av den kommande vintern och våren. Styrelsen hade därför att utföra de återstående arbetena i enlighet med vad nu sagts. Sjön finge under år 1950 icke höjas över det vattenstånd, som skulle ha rätt under naturliga förhållanden, förrän arbetena blivit besiktigade och godkända på följande sätt. Vattendomstolen förordnade skogschefen G. Brandelius i Bispfors att vid lämplig tidpunkt under våren 1950 verkställa besiktning av de utförda röjningsarbetena samt till vattendomstolen inkomma med utlåtande i anledning av besiktningen. Därest besiktningsmannen i sitt utlåtande förordade godkännande av arbetena, finge dämningensrätten i sjön åter utövas enligt vattendomstolens dom den 7 juli 1947. I annat fall komme domstolen att meddela vidare besked i frågan så snart utlåtandet inkommit.

Enligt en av Sandegren till Appelberg lämnad uppgift hade kostnaden för röjningen till och med år 1949 uppgått till cirka 410 000 kronor. Där inginge 35 000—50 000 kronor för bärgning av ris m. m., som borde betraktas som en merkostnad i anledning av brister i arbetena.

Den 3—den 12 juni 1950 företog Brandelius besiktning av den utförda röjningen. Dessförinnan hade sjön uttappats till sänkningsgränsen +4,5 m, men vid besiktningen pågick vårfloden, varför vattenståndet under besiktningen var stigande från höjden +8,20 m till höjden +9,65 m och från den 10 juni sjunkande till höjden +9,05 m. Vattenfallsstyrelsen hade, enligt vad Brandelius uppgav i sitt besiktningsprotokoll, efter snösmältningen på våren 1950 påbörjat kompletterande arbeten (nyröjning) på en del ställen, varå röjning tidigare utförts, samt hade begärt, att besiktning av dessa arbeten skulle ske fortast möjligt efter pingsthelgen. Från första dagens syngång, som ägde rum söderut från Inviksån på dels äldre ställen och dels några spridda mindre nyröjda områden ovanför rådande vattenstånd, hade Brandelius antecknat, att å den äldre röjningen de flesta stubbarna vore för höga, att ris och bråte kvarläge, att å de nyröjda områdena fortfarande för höga stubbar vore kvarstående och att videsnår, dvärgbjörk och enbuskar å myrarna ej vore avröjda. Samma anmärkningar gjorde Brandelius mot röjningen å det område, som besiktigades andra dagen, då syngången fortsattes söderut mot regleringsdammen samt vidare å sjöns södra sida cirka 2¹/₂ km norrut. Övriga dagar besiktigades återstående röjningsområden, därvid Brandelius i sällskap med röjningsförmän besökte arbetande röjningslag och påvisade, hur röjningen skulle utföras för att vid

slutavsyrning kunna godkännas. Enligt vad Brandelius från synegången dessa dagar antecknat, förekom ej något ställe, varå röjningen enligt av vattendomstolen i deldomarna givna direktiv fullständigt utförts, varför något godkännande givetvis ej kunde ifrågakomma. Besiktningensprotokollet slutade med följande anmärkningar: Angående den tidigare utförda röjningen ovan rådande vattenstånd hade konstaterats, att på ett flertal platser runt sjön funnits hela dungar av björk i ved- och timmerdimensioner, som avhuggits en meter till manshöjd från marken, och att björk i nämnda dimensioner, bestående av nedhuggna träd, okvistade flutit omkring och fastnat i stora brötar. Tyvärr hade vattnet i sjön varit i starkt stigande från den 3 till och med den 10 juni, varvid vattenståndet blivit i det närmaste +10 m. Därigenom hade redan för bränning hoplagda rishögar kommit under vatten och en del raserats och flutit bort. Å det överdämnda området hade likväl kunnat iakttagas, att även där funnos platser med dungar av höga björkstubbar samt sjunkna brötar av nedhuggna okvistade björkstammar. Som slutomdöme om den tidigare gjorda röjningen kunde framhållas, att röjningen — där röjning över huvud företagits — vore synnerligen bristfälligt utförd. Brandelius skulle enligt överenskommelse med vattenfallsstyrelsen med lämpliga mellanrum resa upp och följa röjningsarbetet under dess fortgång.

Vid samma tid företog fiskeriintendenten Berg den 10—den 12 juni 1950 på grund av fiskeristyrelsens förutnämnda uppdrag besiktning av röjningen. Uti sitt yttrande till fiskeristyrelsen i anledning av besiktningen anförde Berg: De områden, som enligt Brandelius' anvisningar rensats i början av juni och besiktigats av denne, hade varit utan anmärkning. Stubbarna hade varit avtagna så lågt som möjligt. Ris och grenar hade varit omsorgsfullt uppbrända eller bortforslade. Mindre sådana områden hade funnits vid östra och norra stranden av Östra Baksjön, vid Västra Baksjön och vid Sjoutnäset. Arealen på dessa områden hade emellertid varit obetydlig i förhållande till hela det område, som skolats rensas. I stort sett hade detta område haft följande utseende. Stubbarna hade med några få procents undantag icke varit avtagna så lågt som möjligt. Stubbhöjder på över en halv meter hade förekommit talrikt. Ris och buskar hade här och där stått kvar oavverkade. Grenar, ris och hela träd hade legat kvar i svackor och vikar, där vågsvallet icke haft möjlighet att skölja ut dem. Längs högsta dämningensgränsen hade legat trädstammar, som drivit dit eller lagts upp. Zonen å 40 cm ovanför högsta dämningensgränsen hade i regel icke syntts vara rensad. Ute i sjön hade på vissa platser träd och buskar stuckit upp. Rishögar, som lagts ihop för bränning, hade flerstädes kommit ut i vattnet på grund av att detta stigit kraftigt omkring månadsskiftet maj—juni.

Till bestyrkande av gjorda iakttagelser åtföljdes Bergs yttrande av ett stort antal fotografier.

Under sommaren 1950 lät vattenfallsstyrelsen i enlighet med anvisningar

av Brandelius utföra ett mycket omfattande röjningsarbete. Efter besiktningar av Brandelius i september och oktober 1950 blev röjningen av denne godkänd, varefter vattenfallsstyrelsen åter kunde taga regleringsrätten i anspråk i full omfattning.

Enligt uppgift av Sandegren hade den kompletterande röjningen sommaren 1950 kostat cirka 445 000 kronor, vadan röjningen i dess helhet skulle ha dragit en kostnad av cirka 855 000 kronor.

Riksdagens år 1950 församlade revisorer berörde i sin berättelse frågan om röjningsarbetena vid Storsjouten och anmärkte, att de funnit relationen mellan fiskets värde och de i huvudsak för fiskets bevarande nedlagda kostnaderna för röjningen icke vara rimlig. I ett i anledning därav den 13 januari 1951 avgivet yttrande anförde vattenfallsstyrelsen bland annat: Styrelsen hade av vattendomstolen ålagts att ombesörja röjningsåtgärderna i enlighet med lämnade anvisningar. Vattendomstolens beslut hade styrelsen haft att efterfölja, och detta hade till en början skett på i huvudsak samma sätt som vid tidigare avröjningar av andra sjöars dämmningsområden. Sedermera hade styrelsen nödgats fullständiga avröjningen i överensstämmelse med anvisningar, som lämnats av en av vattendomstolen för ändamålet förordnad sakkunnig. Därvid hade uppställts fordringar, som inneburit väsentligt ökade kostnader. Styrelsens representant hade framhållit, att de påfordrade åtgärderna skulle medföra stora kostnader, som icke vore motiverade av den obetydliga nytta de gjorde. Styrelsen hade emellertid av praktiska skäl icke kunnat överklaga föreskrifterna utan hade därför endast haft att utföra de föreskrivna åtgärderna.

Sandegren gjorde gällande, att endast en mindre del av beloppet å cirka 445 000 kronor åtgått för avhjälpande av brister i den tidigare utförda röjningen. Han anförde sålunda vid Appelbergs utredning följande: Av Bergs yttrande finge man den uppfattningen att röjningen runt hela sjön varit mycket ofullständigt utförd. Det hade emellertid egentligen endast varit i området kring Östra Baksjön, där byn Inviken vore belägen, som röjningen varit ofullständigt utförd, om man utginge från den norm som vattenfallsstyrelsen funnit rimlig för en sjö av Storsjoutens karaktär. Inom Inviksområdet hade kvarlegat en hel del ris och bråte, som icke hunnit brännas före den häftiga stegringen av vattenståndet under våren 1948 och som man icke heller lyckats tillvarata under sommaren 1949. I övrigt hade röjningsområdet i stort sett varit acceptabelt avröjt enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning, bortsett från att enstaka höga stubbar och buskar kvarstått. Att det vid den av Brandelius sommaren 1950 företagna besiktningen uppställts betydligt skärpta krav på röjningens noggrannhet torde till stor del ha berott på att stubbar och smärre buskar fått ett mycket mera framträdande utseende, sedan regleringen varit i bruk något år, jämfört med utseendet vid tidpunkten för den första röjningens utförande. På grund av vågerosionen hade nämligen matjord, mossa och dylikt till störs-

ta delen sköljts bort. Den noggrannhet, som nu uppnåtts, torde överhuvudtaget knappast ha kunnat åstadkommas före uppdämningen. Enligt Sandegrens uppfattning hade Brandelius haft mycket stränga fordringar på avverkningen och röjningen. Han hade ansett, att träden enligt vattendomstolens föreskrifter skolat avverkas till och med längre ned än som i regel gällde i fråga om omsorgsfull avverkning, 3 tum över översta rotgrenen. Möjligen hade han mot slutet släppt efter på detta krav. Av beloppet å 445 000 kronor kunde allenast cirka 50 000 kronor anses såsom merkostnad till följd av brister i de från början utförda röjningsarbetena. Därav belöpte cirka 40 000 kronor på kvarliggande ris i Inviksområdet och cirka 10 000 kronor på kvarstående större buskar och stubbar kring sjön. Återstående kostnad å cirka 395 000 kronor hade föranletts av skärpta noggrannhetskrav och hade hänfört sig till de av Brandelius vid besiktningen givna föreskrifterna om kapning av ett mycket stort antal smärre stubbar och bortskaffning av sådana mindre buskar, som av vattenfallsstyrelsen icke tillmätts någon betydelse. Kapningen av stubbarna torde ha dragit något över hälften och bortskaffningen av buskarna ej fullt hälften av beloppet. I de fall, då stubbarna härrört från gagnvirkesavverkning, torde de i allmänhet ha kvarstått från äldre avverkningar. Genom bortsköljningen av mossa och jord hade stubbarna förlängts, varjämte nytt ris vuxit upp efter den första röjningen. Dessa omständigheter hade föranlett förnyad röjning.

Utredning ägde rum rörande vad som från arbetsledningens sida åtgjorts i fråga om föreskrifter angående sättet för röjningens verkställande och kontrollen å den utförda röjningen samt rörande orsakerna till bristerna i röjningen. Det framkom därvid, att någon ingenjör ej varit placerad vid Storsjouten under den kritiska tiden, då regleringen under våren 1948 i större omfattning togs i bruk, i det att platschefen Karlsson, som under tiden för röjningen samtidigt haft hand om arbetena för reglering av Storsjouten, Flåsjön och Tåsjön, ej varit stationerad eller bosatt vid Storsjouten samt att den biträdande platschef, som tidigare varit stationerad och bosatt vid sjön, förflyttats därifrån i början av februari 1948.

Det upplystes, att Karlsson var stationerad i Hoting (vid Tåsjöns utlopp, ungefär 11 mil från Storsjouten) till den 30 september 1948. Under tiden mars—juni 1948 tjänstgjorde han vid styrelsen i Stockholm den 9—den 19 mars, den 26 april—den 7 maj, den 18 maj—den 3 juni samt den 11—den 29 juni; övrig tid tillbragte han på arbetsplatserna vid Ångermanälven, därav vid Storsjouten den 24 mars, den 24 april samt den 6 och den 7 juni. — Karlsson förklarade, att han varit att anse såsom platschef vid Storsjouten och känt sig ansvarig för arbetena på platsen, även då han tjänstgjorde i Stockholm.

Karlsson anförde vid Appelbergs utredning: En verklig kontroll av utförandet av de på entreprenad bortsatta arbetena borde kanske ha skett vid

avsyningen av dessa arbeten, men då ju allt virke och ris legat kvar och det mycket lätt kunnat konstateras av röjningsförmännen, om det stått några träd kvar, hade sådan kontroll blivit eftersatt till förmån för andra arbeten. Någon egentlig besiktning av utfört arbete hade icke utförts av Karlsson. Däremot hade han för röjningsförmännen, av vilka två haft mycket goda betyg från skogs- och sågverksskola, framhållit såsom viktigt, att intet arbete godkändes, förrän det var utfört i enlighet med entreprenadkontraktet. Några bristfälligheter på röjda områden hade vid båtturer på sjön ej kunnat upptäckas, och han vore övertygad om att röjningen på de områden, som då varit röjda, hade utförts på sådant sätt som vid den tidpunkten var normalt för röjningar. Att han icke själv närmare besiktigt avröjda områden ansåge han helt ha berott på bristande tid till följd av stor arbetsbörda. Förutom arbetena vid Storsjouten hade kring Flåsjön funnits en mängd tekniska problem i samband med flottnings- och skadeförebyggande åtgärder. Vissa arbeten med sänkningskanalen vid Flåsjön hade även pågått. Vid Tåsjön hade arbetena med utskov och damm måst forceras, och även där hade förefunnits flera tekniska problem kring sjön. Slutligen hade han även haft uppgifter för planering av kommande arbetsplats vid Vojmsjön och bedömande av tekniska skador vid andra regleringssjöar. Huvudparten av uppkommande problem hade fått lösas på kontoret, då tiden i regel icke medgivit närmare inspektion på platsen. Han hade märkt, att arbetena blivit lidande därpå, och hade, när frågan om Vojmsjöns reglering kom upp, framfört såsom sin åsikt, att det för arbetets bästa ej vore lämpligt, att han finge hand om ytterligare en arbetsplats.

Sandegren anförde: Sedan 1946 och 1947 års deldomar meddelats, hade domarna översänts till arbetsplatsen för att föreskrivna åtgärder skulle utföras. På huvudkontoret i Stockholm hade det icke ansetts nödvändigt att lämna några anvisningar angående röjningsarbetets utförande utöver vad som framgått av föreskrifterna i domarna. Det hade nämligen icke framkommit klagomål vid tidigare utförda röjningsarbeten för reglering av Holmsjön och Flåsjön, och det hade förutsatts, att röjningen vid Storsjouten skulle komma att ske på samma sätt. Frågan om noggrannhetsgraden vid röjningen hade sålunda icke ansetts vara något större problem. Enär röjningsförmännen haft erfarenhet av tidigare utförda arbeten av liknande slag, hade platschefen icke haft anledning betvivla, att arbetet utfördes i överensstämmelse med domarnas föreskrifter. Bedömandet av noggrannhetsgraden hade emellertid därigenom kommit att i praktiken huvudsakligen ligga hos röjningsförmännen. Den omständigheten att bebyggelsen kring sjön var mycket obetydlig hade möjligen kunnat föranleda dessa att godtaga en något mindre fullständig röjning än som kunde betraktas såsom normalt vid en sjö med tätare bebyggelse. Därtill hade även kunnat bidra

vetskapen om att de skador på fiskredskap, som kunde uppstå på grund av bristfällig röjning, betalades av vattenfallsstyrelsen.

Nilsson anförde i promemorian den 10 november 1949: Den rådande knappheten på arbetskraft, van vid skogsarbeten, hade tidvis gjort det svårt att erhålla röjningsmanskaper i den utsträckning, som varit önskvärd. Ogynnsamma väderleksförhållanden under kritiska perioder hade försvårat arbetet ytterligare. Därtill hade kommit, att den oväntat snabba stegringen av vattenståndet på våren 1948, som förorsakat den oavsiktliga överdämningen av ännu ej fullt färdigröjda områden, inträffat just vid en tidpunkt, då rapportgivningen till arbetsledningen varit försvårad. Forceringen av röjningsarbetet och underskattandet av svårigheterna därmed borde ses mot bakgrunden av arbetsledningens naturliga ambition att under en för landets kraftförsörjning bekymmersam tid söka efter förmåga bidra till att lösa kraftförsörjningsproblemen. Något medvetet åsidosättande av vattendomstolens föreskrifter hade ej förekommit från den ansvariga arbetsledningens sida.

Appelberg gjorde med anledning av den av honom verkställda utredningen följande uttalanden.

Uppenbart vore och av vattenfallsstyrelsen hade icke heller bestritts, att brister i fråga om röjningen förelegat, då vattnet i sjön i mitten av maj 1948 steg till något över +12,0 m. Från de befattningshavares sida, som handhaft regleringens genomförande, hade framhållits, att de anmärkta bristerna berott på felbedömning av röjningsförmännen, att platschefen, då röjningsförmännen haft erfarenheter av tidigare utförda arbeten av liknande slag, icke haft anledning betvivla att arbetet utförts i överensstämmelse med de givna föreskrifterna, vilka varit för dem kända, att det på huvudkontoret i Stockholm icke ansetts nödvändigt att lämna några anvisningar utöver vad som framgått av dessa föreskrifter samt att, ehuru några fullt entydiga bestämmelser om kravet på noggrannhet icke blivit meddelade i deldomarna, man på grund av tidigare erfarenhet icke haft anledning tänka sig att frågan om noggrannhetsgraden vid röjningarna skulle vara något problem. Det torde vara ostridigt, att det i första hand ankommit på platschefen Karlsson att ägna uppmärksamhet åt det sätt varpå avverkning och röjning bedrivits. Särskilt i början av arbetena hade det varit av vikt, att han besökt avverknings- och röjningsplatserna samt utövat kontroll över arbetet och lämnat erforderliga anvisningar rörande detsamma. I stället hade han överlämnat ledningen och kontrollen över arbetet åt röjningsförmännen, helt i förlitande på deras omdöme och noggrannhet. Vid personlig ledning av platschefen redan från början syntes man på ett tidigt stadium ha kunnat bilda sig en uppfattning om graden av den omsorg, som bort anses som norm för arbetenas bedrivande, en fråga som först sedermera till följd av det då inträffade blivit aktuell. Med den röjning, som föreskrevits av vattendomstolen, hade tydligen avsetts, ehuru ej direkt utsagt, att

även stubbar efter tidigare fällda träd skulle kapas så nära marken som möjligt samt att buskar och snår, såväl i skog som å lågmarker, skulle avlägsnas. Det förefölle som om röjningsförmännen icke uppfattat föreskrifterna på detta sätt. Ett klarläggande därav alltifrån början av arbetena skulle givetvis ha varit värdefullt. I anslutning till dessa i efterhand fällda omdömen finge emellertid framhållas, att avverkning och röjning, som förut ägt rum vid sjöar, ej föranlett klagomål, att Karlsson syntes ha haft visst stöd för sin tilltro till röjningsförmännen samt att helt säkert en mycket stor arbetsbörda åvilat honom. Dessutom kunde det måhända anses naturligt, att hans uppmärksamhet i främsta rummet kom att rikta sig på de vattenbyggnadstekniska frågorna. Vad nu sagts om uraktlåten kontroll och ledning av platschefen Karlsson gällde även, ehuru i något mindre grad, beträffande hans överordnade Sandegren och Nilsson. Det måste nämligen anses tämligen förklarligt, att dessa rörande ifrågavarande arbeten förlitat sig på platschefen. Men redan en närmare förfrågan vid inspektion eller eljest huru det förhållit sig med dessa arbeten syntes ha givit platschefen anledning att ägna större uppmärksamhet däråt. Måhända hade man också, om frågan blivit föremål för diskussion, kommit till klarhet angående det närmare sättet för arbetenas bedrivande.

Vid bedömning av nu förevarande fråga — anförde Appelberg vidare — kunde man emellertid icke bortse från att ett genomförande på ett fullt anmärkningsfritt sätt av en avverkning och röjning av den omfattning och art, varom nu vore fråga, måste anses ha varit förenat med mycket stora svårigheter och — efter vad förevarande fall visade — orimligt höga kostnader. Det låge därför i sakens natur, att olika uppfattningar måst råda angående måttet av den noggrannhet, varmed arbetena bort bedrivas. Då det ansvar som åvilade vederbörande befattningshavare borde bedömas med hänsyn därtill, ville Appelberg framhålla följande. Enligt vad som uppgivits uppginge kostnaderna för ifrågavarande arbeten till sammanlagt 855 000 kronor, därav för arbeten till och med år 1949 till 410 000 kronor och för den kompletterande röjningen under 1950 till 445 000 kronor. Sandegren ansåge, att 35 000—50 000 kronor av beloppet å 410 000 kronor och 50 000 kronor av beloppet å 445 000 kronor kunde anses såsom merkostnad på grund av bristfälligheter med avseende å röjningsarbetena. Om i runt tal 100 000 kronor avdroges från ovannämnda totalkostnad 855 000 kronor, skulle alltså på varje hektar av de 1 146 hektar, som röjningen uppgivits ha avsett, belöpa ungefär 660 kronor. Enligt den fiskesakkunniges värdering av årsavkastningen av fisket i sjön och kapitalisering därav efter 4 procent uppginge fiskets engångsvärde till omkring 260 000 kronor. Visserligen hade nu nämnda värdering av en del sakägare ansetts vara för låg, och finge också Sandegrens uppskattning av sagda merkostnad mer eller mindre uppfattas som ett uttryck för hans personliga omdöme men, även om de två belopp, som därvidlag skulle jämföras med varandra — fiskets

värde och kostnaderna för de skadeförebyggande åtgärderna — kunde göras till föremål för diskussion, framstode dock, på sätt även riksdagens revisorer anmärkt, kostnadssidan såsom orimligt hög, låt vara att arbetena till någon del även företagits i flottningens intresse. Vid vattendomstolens sammanträde den 24 september 1949, då frågan om skogsröjningen behandlades, hade uppgivits, att kostnaderna för detta arbete till i juni 1948 uppgått till icke mindre än 360 000 kronor. Dessa kostnader hade sannolikt redan vid denna tid betänkligt närmat sig gränsen för det ekonomiskt tillåtliga, såframt denna gräns icke redan då var nådd. Därvid bortsåges icke från det mycket beaktansvärda intresset av att fisket i möjlig mån bevarades för befolkningen vid sjön. Den av riksdagens revisorer föreslagna utvägen med kompensation i någon form syntes av praktiska skäl näppeligen stått öppen. I stället syntes ett övervägande ha bort äga rum mellan summarisk röjning, noggrann röjning inom vissa för nätfiske lämpliga områden — såsom föreslagits i den tekniska beskrivningen rörande regleringsföretaget — och ekonomisk kompensation eller också en kombination mellan dessa tre former. Det nu framhållna kunde emellertid lätt sägas i efterhand. Vid tiden för deldomarna 1946 och 1947, då föreskrifterna om avverknings- och röjningsarbetena gävos, syntes ingen vattendomstol ännu ha funnit anledning att närmare ingå på överväganden rörande det spörsmål, varom nu vore fråga. Att emellertid vattendomstolen i förevarande mål skulle ha avsett, att avverknings- och röjningsarbetena skulle utföras med en noggrannhet som ens tillnärmelsevis svarade mot de uppkomna kostnaderna, vore icke sannolikt, och om de befattningshavare, som handhaft regleringsarbetena, torde med skäl kunna sägas, att de icke haft anledning antaga detta. Därjämte kunde icke beräknas, att skogsröjningen överhuvudtaget kunde utföras på ett så effektivt sätt, att ersättningar för besvär och olägenhet vid fiskets utövande kunde undgås. Det hade således gällt att röja mera och ersätta mindre eller tvärtom.

Appelberg anförde vidare: Vad anginge den omständigheten att vattnet i mitten av maj 1948 genom dämning fått stiga, ehuru röjnings- och rensningsarbetena ej varit fullbordade, kunde detta visserligen ha berott på att röjningsförmännen misstagit sig om flödets häftighet och möjligheten att slutföra arbetena. Dock hade flödet icke varit större och icke inträffat tidigare än som kunde anses normalt för årstiden, varjämte de återstående arbetena uppenbarligen varit alltför betydande för att kunna medhinnas på några få dagar. Den yttersta orsaken till det inträffade syntes emellertid ha varit att sakkunnigt befäl icke funnits vid regleringsdammen under ifrågavarande kritiska tid eller att kontakten mellan den, som skulle handha dammskötseln, och vederbörande befattningshavare vid styrelsen i Stockholm icke varit tillräckligt effektiv. — Enligt den för vattenfallsstyrelsen gällande arbetsordningen av den 18 december 1947 skulle ärenden angående handhavandet av vattenregleringen, innan anläggning därför överlämnats

till vederbörande driftavdelning, handläggas inom regleringsavdelningen. I sin promemoria av den 10 november 1949 hade Nilsson också uppgivit, att tappningen från regleringssjöarna under byggnadstiden bestämdes av regleringsavdelningens föreståndare i samråd med byggnadsavdelningens arbetschef och vattenfallsstyrelsens driftbyrå. Omsorgen för att sakkunnigt befäl funnits vid regleringsdammen eller att erforderlig förbindelse blivit anordnad mellan dammen och regleringsavdelningen i Stockholm syntes alltså ha åvilat Nilsson såsom föreståndare för avdelningen. — Ingen anledning funnes att antaga, att någon av de omförmälda befattningshavarna Nilsson, Sandegren och Karlsson medvetet åsidosatt de föreskrifter, vilkas iakttagande enligt vattendomstolens deldomar den 20 maj 1946 och den 7 juli 1947 uppställts såsom villkor för regleringstillståndet. På grund därav torde laga förutsättning saknas för tillämpning av 13 kap. 13 § vattenlagen — som stadgade straff för den, som bröte mot av domstol i laga ordning meddelade bestämmelser — eller annan ansvarsbestämmelse i samma lag. I anslutning därtill uppstode emellertid frågan, huruvida anledning kunde anses föreligga för tillämpning av den generella ansvarsbestämmelsen i 25 kap. 4 § strafflagen om ämbetsmans åsidosättande av hans tjänsteplikt. Förut hade uttalats, att ett genomförande på fullt anmärkningsfritt sätt av en avverkning och röjning av den omfattning och art, varom nu vore fråga, måste anses ha varit förenat med mycket stora svårigheter. Vidare syntes erfarenheter från tidigare arbeten av enahanda slag icke ha givit nämnda befattningshavare anledning att ägna frågan någon särskild uppmärksamhet. Påvisade brister hade, såvitt man kunde finna, avhjälpits så snart som möjligt och all påvisbar skada för fiskerättsägarna, som icke redan gottgjorts, komme enligt vattendomstolens prövning i det ännu icke avgjorda målet att ersättas. Nu anförda omständigheter kunde måhända giva JO anledning att låta bero vid vad som förekommit i ärendet.

Slutligen upplyste Appelberg, att vattenrättsingenjörerna Per Emil Svensson och Sverker Nilsson tagit del av Appelbergs utredning samt att Appelberg med dem rådgjort rörande avfattningen av sina ovan gjorda uttalanden, vilka innefattade hans och vattenrättsingenjörernas samstämmiga mening.

Vid de inför JO hållna förhören med överingenjören Nilsson, arbetschefen Sandegren och platschefen Karlsson voro särskilt förhållandena vid tiden för dämningen i maj 1948 föremål för utredning.

Härutinnan uppgav Nilsson: Det tillkomme regleringsavdelningen att handha en vattenreglering, innan anläggningarna överlämnades till vederbörande driftavdelning. Regleringen av Storsjouten hade under tiden för röjningsarbetena utövats av regleringsavdelningen, och avdelningen lämnade fortfarande direktiv för tappningen från sjön. Det kunde nog sägas, att regleringsrätten tagits i anspråk redan genom den uppdämning till höjden +10,45 m, som ägt rum på hösten 1947. Man hade inom vattenfalls-

styrelsen varit av den uppfattningen, att dämning enligt 1947 års deldom fick äga rum upp till viss höjd under dämningssgränsen, om rövningen var färdig upp till denna höjd. Så hade skett vid tidigare tillfällen, och man hade fått ett visst stöd för denna uppfattning genom samtal med ledamöter i vattendomstolen. Det hade varit avgjort redan under hösten 1947, att dammen på våren 1948 skulle stängas för innehållande av vårfloden. Nilsson hade på hösten fått uppgift av Sandegren om att rövningen gått bra — dock icke så bra som man velat — att det bara vore litet rövning kvar och att man säkert hunne med denna, innan dammen skulle stängas. Sandegren hade väl i sin tur fått denna uppgift av Karlsson. Någon klar uppfattning om storleken av den återstående rövningen hade Nilsson ej haft. Någon avsyning av den utförda rövningen före dammens stängning i mitten av april hade icke skett; det skulle varit mycket omständligt att göra en sådan. Man hade räknat med att arbetsbefälet såge till att allt bleve färdigt. Nilsson skulle tro, att han vetat, att rövningen icke var klar, när dammen stängdes; han vore dock icke säker på detta. Det hade ingått i Sandegrens arbetsuppgifter att ombesörja rövningens utförande inom erforderlig tid, och man hade den ordningen inom styrelsen att, när någon fått ett uppdrag, man kunde lita på att det bleve utfört. Det hade tillkommit Nilsson såsom chef för regleringsavdelningen att besluta om dammens stängning. Beslutet skulle träffas efter samråd med driftbyrån, enär man finge se till att dammen ej stängdes på så tidigt stadium, att man minskade vattenföringen i de under drift varande kraftverken. Det låge i sakens natur, att samråd även ägde rum med arbetschefen. Det vore icke alltid Nilsson, som toge initiativet till stängandet av en damm, utan det kanske ibland hade varit så, att Sandegren — sedan han efter telefonkontakt med sina män uppe på platsen låtit stänga dammen — sagt till Nilsson: ”Nu har vi kunnat stänga dammen.” I sådant fall hade det ankommit på Nilsson att godkänna åtgärden. Hur beslutet om stängningen i april 1948 gått till, kunde Nilsson omöjligt erinra sig. Det hade varit angeläget att stänga dammen vid den tidpunkt, då stängningen skedde, ty vårfloden hade varit i full gång nere vid kraftverken i Nämforsen och Forsmo, så att verken haft överskottsvatten och därför ingen olägenhet av att dammen stängdes. Uppe vid Storsjouten hade däremot vårfloden ännu icke kommit i gång, utan stängningen hade skett kort innan vårfloden kom. Man hade varit inställd på att det kunde bli ett lågvattenår, ty 1947 hade varit ett ytterligt vattenfattigt år, och lågvattenår hade benägenhet att följa två på varandra. På hösten 1947 hade kraftläget varit ytterligt ansträngt, och det hade gällt att upprätthålla produktionen. Det hade varit tal om mycket långtgående ransoneringar, men situationen hade räddats genom att det kommit regn. När vårfloden 1948 sedan kommit, torde det ha varit en normal vårflod, men detta vore en sak, som man ej kunnat bedöma i förväg. Då dammen stängdes, hade man nog ytterst strävat till att få hela

magasinet fyllt under sommarens lopp, men en självklar förutsättning hade varit, att röjningen skulle vara färdig innan vattnet steg så, att vattnet alltid kom upp på mark, där röjningen var utförd. Man hade inriktat sig på att röjningen först skulle göras färdig under höjden +12,0 m, men man hade ämnat dämna högre, i den mån röjningen var klar. Man hade i styrelsen varit övertygad om att röjningen skulle hinnas med, ty besked hade ingått att det endast återstått att bränna vissa högar. Att några högar funnits under höjden +12,0 m hade Nilsson ej haft någon uppfattning om. Några åtgärder hade icke i samband med dammens stängning vidtagits för att hålla ledningen i Stockholm underrättad om hur röjningen fortskred, när man i ledningen ej varit medveten om att det förelegat någon risk. Huruvida röjningsförmännen fått uppdrag att till Karlsson, då denne var i Stockholm, lämna uppgifter och hålla denne underrättad om förhållandena vid sjön, kände Nilsson ej till; han hade icke lagt sig i Sandegrens sätt att sköta anläggningen eller hans förhållande till sina underordnade. Ej heller visste Nilsson, om dammskötaren — en schaktmästare vid namn Ahlqvist, som då haft hand om avslutningsarbetena vid dammen — fått instruktion om att dammen skulle öppnas till förekommande av att vattnet stege upp i röjningsvirket. Själv hade Nilsson icke lämnat någon sådan instruktion. Han hade icke under tiden för vattenståndets stigning tillfrågat Karlsson, hur röjningen förlöpte; han hade icke hyst några farhågor för röjningen. Ej heller hade han haft någon tanke på att vattnet skulle stiga så snabbt som det gjort. Man hade vetat, att flottningen, som brukade ske på högsta vårfloden, skulle kräva mycket vatten, ungefär 50 m³ per sekund, och att vattenståndet under flottningstiden kanske komme att sjunka. Flottningen hade också kommit i gång strax efter det dammen öppnats. Vattenståndsrapporter hade nog, då vårfloden satte in, kommit varje dag till huvudkontoret i Stockholm. Vattenstånden hade undan för undan ritats in på ett diagram, och detta hade Nilsson tittat på ibland, men han hade ej kunnat följa det dagligen; ibland hade han varit borta på tjänsteresor. Nilsson visste icke, om dammen öppnats helt efter meddelandet till Stockholm den 18 maj att vattnet gått upp i riset, men han skulle tro det. Att vattnet ändock stigit under några dagar efter öppnandet kunde ha berott på att tillrinningen överstigit avrinningen vid öppen damm. Nilsson medgäve, att det ej varit riktigt bra ordnat. Vad som brustit hade, enligt hans uppfattning, egentligen varit kontakten mellan röjningsförmännen och Karlsson. Röjningsförmännen hade icke hållit Karlsson tillräckligt underrättad om röjningen. Karlsson, som haft ansvaret för röjningen även då han tjänstgjort i Stockholm, hade icke haft någon underordnad mellan sig och röjningsförmännen. Ahlqvist, som haft en begränsad uppgift, hade troligen icke haft någon kontakt med röjningsförmännen, och man hade icke kunnat ålägga honom att lämna rapporter till Karlsson om röjningen. Placeringen av Karlsson i Stockholm hade sannolikt Sandegren och Nils-

son ordnat gemensamt. Det hade varit ytterligt ont om ingenjörer och fullt av arbetsuppgifter på andra håll, varför man ej kunnat stå till svars med att placera en ingenjör där uppe på de små arbeten, som voro kvar, men givetvis hade Sandegren bort ordna kontrollen. Man hade kunnat skicka upp en ingenjör, som besiktigat arbetena, och det hade i så fall ålegat arbetschefen att sköta om detta. I anledning av det inträffade hade uppmärksamheten från vattenfallsstyrelsens sida skärpts i fråga om utförandet av röjningar, och styrelsen begärde nu alltid, att vattendomstolen måtte förordna en särskild besiktningsman, som besiktigade röjningen, innan upp-dämning skedde.

Sandegren uppgav: Vid 1947 års slut hade han på grund av uppgifter från Karlsson varit i den tron, att röjningen var praktiskt taget klar och att det var mycket litet arbete som återstod. Uppgiften i Nilssons promemoria att återstoden utgjordes av cirka 20 procent av bränningsarbetet måste Sandegren ha fått av Karlsson senare i samband med uppsättandet av promemorian, vilken skrivits av Sandegren i samråd med Karlsson. Redan under hösten 1947 hade man inom vattenfallsstyrelsen räknat med att 1948 års vårflod skulle kunna innehållas. Sedan Sandegren på våren 1948 talat med Karlsson om att röjningen skulle fortsättas, hade han hört, att den kommit i gång samt att Karlsson hade kontakt med röjningsförmännen på ett eller annat sätt. Sandegren skulle gissa, att röjningsarbetet igångsatts i början av april. Han hade räknat med att det tidigare blivit färdigröjt upp till höjden +12,0 m, och det hade uppgivits för honom, att röjningen över denna höjd skulle hinnas med. Denna uppgift måste han ha fått av Karlsson, ty han hade själv icke talat med röjningsförmännen. Dammens stängning syntes enligt diagram över vattenföringen ha skett den 13 april. Det hade ankommit på chefen för regleringsavdelningen att besluta om stängningen efter samråd med arbetschefen och driftbyrån. Det vore en självklar sak, att stängningen av en regleringsdamm för innehållande av vatten skedde, när det vore överskott på vatten vid kraftverken. Beslutet om stängningen hade troligen ej tillgått på annat sätt än att det vid samtal mellan Nilsson och Sandegren sagts, att vattenföringen vid Nämforsen nu var så stor, att de skulle stänga vid Storsjouten. Det hade troligen varit Sandegren, som därefter givit order om stängningen till platsbefälet, schaktmästaren Ahlqvist; Sandegren kunde ej tänka sig, att det gått till på annat sätt. Det hade varit meningen, att man skulle söka innehålla hela vårflo-den, men man hade icke tänkt sig annat än att vattnet endast skulle få gå så högt som den utförda röjningen medgivit; om röjningen varit färdig över höjden +12,0 m, hade de väl fortsatt att dämna så högt som vatten-tillgången medgivit. Såvitt Sandegren mindes, hade några uppgifter ej in-lämtats om hur stor floden kunde väntas bli. Man hade räknat med att vattnet ej skulle stiga så mycket. Sandegren hade känt till att röjning fortlfarande pågick efter dammens stängning, men han hade icke närmare

följt med, på vilka höjder arbetet ägde rum. Karlsson hade haft reda på att dammen stängts. Några direkta order om att röjningsförmännen skulle hålla Karlsson och huvudkontoret underrättade om hur röjningen fortskred, hade Sandegren icke givit; han hade tänkt, att Karlsson visste, hur domen skulle följas, och att han instruerat sina underordnade, hur de skulle göra. Det vore möjligt, att röjningsförmännen varit tillsagda, att dammen skulle öppnas, om vattnet stege upp till röjningsvirket. Själva hade de visserligen ej ägt öppna dammen, men Ahlqvist hade möjligen kunnat göra det i hotande fall. Sandegren hade räknat med att, om han icke hörde någon-ting från sjön, allt var som sig borde, och då hunne man undan för vattnet med röjningen. Att han talat med Karlsson om saken vore klart, men hur ingående detta skett mindes han ej; han hade kanske frågat: "Går det bra?" samt fått till svar: "Ja, det går bra." Sandegren hade nog nöjt sig med de uppgifter, som han fått av Karlsson, och hade icke frågat Karlsson, hur denne förvissat sig om röjningens läge, enär Sandegren varit av den uppfattningen att endast litet återstått att röja. Hur kontakten varit ordnad mellan Karlsson och röjningsförmännen, visste Sandegren ej. Det hade, innan dammen den 18 maj öppnades på grund av att vattnet stigit upp i rishögarna, icke kommit till hans kännedom något, som tytt på fara för en sådan händelse. Under tiden för stigningen hade Sandegren fått vattenståndsrapporter från dammen dels veckovis med posten och dels telefonledes; om sistnämnda rapporter kommit varje, varannan eller var tredje dag, hade han ej nu kunnat utforska. Vattenstånden hade förts in i en tabell, varjämte en kurva över dem ritats upp. Han hade nog rätt ofta sett på vattenstånden, men om det skett dagligen, kunde han ej säga. Vårfloden 1948 hade nog kommit ganska tidigt. Stigningen av vattenståndet hade ej gått så särskilt fort i början, men sedan hade vattenståndet på några dagar plötsligt rusat upp; en exceptionellt stark stigning hade det dock kanske ej varit. Dammen hade öppnats omedelbart efter det Karlsson meddelat, att vattnet gått upp i riset. Huruvida den öppnats helt eller blott delvis, kunde Sandegren ej säga. Det hade varit mycket ris, som flutit ut i sjön. Det förefölle egendomligt, att man tänkt sig kunna hinna med röjningen, när det sedan visat sig, att det krävts så mycket arbete att uppsamla riset. Röjningsförmännen hade tydligen bedömt saken för optimistiskt och på grund därav hade man varit felunderrättad i styrelsen. Det utflutna riset hade, av vattenståndet under pingsthelgen att döma, legat mellan höjderna +11,0 och 12,0 m. Röjningen hade sålunda icke, såsom förutsatts, varit färdig under höjden +12,0 m. Man hade givetvis kunnat vid något tillfälle skicka upp Karlsson eller någon annan ingenjör till sjön för att undersöka, hur det förhölle sig med röjningen och om vattnet började stiga för högt. Att så ej skett hade för Sandegrens del berott på att han levat i den tron, att man i styrelsen skulle få besked från röjningsförmännen, om vattnet stege så mycket, att man icke hunne undan med röj-

ningen. Det hade ju funnits telefon på kontoret vid sjön. Eftersom olyckan med riset kunnat hända, kunde man kanske säga, att det brustit i organisationen. I varje instans hade kunnat sättas in en skarpare kontroll. Karlsson, som haft hand om regleringsarbetena på tre olika arbetsplatser, hade haft mycket att göra, och Sandegren hade också själv haft mycket arbete vid den tiden. Att Karlsson, som varit underställd Sandegren och ej direkt lytt under Nilsson, tidvis uppehållit sig i Stockholm, därom Sandegren givit honom order, hade ej varit idealiskt med hänsyn till hans kontroll över røjningen, men man hade ej kunnat ha en ingenjör placerad där uppe för de relativt små arbeten, som återstått. Även då Karlsson varit i Stockholm hade han förestått arbetena vid Storsjouten, och genom att han varit stationerad i Hoting måste han ha varit att betrakta såsom platschef vid sjön. Han hade haft att gå efter föreskrifterna i domen att skadeförebyggande åtgärder, till vilka också røjningen räknades, skulle vara utförda, innan dämning skedde. Det kunde nu efteråt synas rätt naturligt, att Karlsson med kännedom om att dämning ägde rum bort förvissa sig om vad som var gjort med røjningen. Røjningsförmännen hade också bort säga till, att de ej hunne med røjningen, ehuru någon order därom icke givits. Numera avsynades røjning av besiktningsmän, och även för egen del kontrollerade Sandegren att intet oförutsett inträffade.

Karlsson anförde: Han trodde, att han, när røjningen under 1947 avslutats för året, diskuterat med en av røjningsförmännen och därvid fått den uppfattningen att det icke skulle bereda någon svårighet att på våren hinna med den resterande røjningen. Det vore mycket möjligt, att den uppgift om att vid sagda tid cirka 20 procent av bränningsarbetet återstått, vilken Sandegren sagt sig ha fått av Karlsson vid uppsättandet av Nilssons promemoria, lämnats av Karlsson, och uppgiften måste grunda sig på en, sannolikt av Karlsson, gjord sammanställning från uppgifter, hämtade från kartblad å vilka de på entreprenad bortsatta arealerna hade markerats. Uppgifternas riktighet hade icke kontrollerats genom av Karlsson företagen besiktning. Karlsson kunde icke yttra sig om antalet högar, som skolat brännas under våren 1948, eller om de höjder, på vilka högarna legat. Han trodde dock, att de flesta legat över höjden +12,0 m, ty man hade tidigare ansträngt sig för att röja upp till denna höjd. Det vore mycket troligt, att Karlsson bibragt Sandegren uppfattningen att så litet var kvar av røjningen, att uppdamning över höjden +10,0 m kunde ske utan risk för att røjningen ej skulle bliva färdig efter hand som vattnet steg, och Karlsson ville tro, att detta skett någon gång vid jultiden 1947 under ett samtal, som han vid ett besök i Stockholm haft med Sandegren om den røjning, som då återstått. Det vore troligt, att det då också blivit nämnt, att røjningen skulle återupptagas så snabbt som möjligt på våren. Karlsson hade med säkerhet icke vid tillfället blivit uppmanad att närmare redogöra för røjningens läge och det hade nog ej heller varit tal om vid-

tagandet av åtgärder till förekommande av att vattnet vid den blivande dämningen stege upp till röjningsvirket, kanske delvis på grund av att Karlsson ej ansett, att fara härför förelåg. Den 24 mars 1948 hade Karlsson tillsammans med Sandegren besökt Storsjouten. Det hade då varit för tidigt på året för att göra något som helst åt röjningen, och Karlsson trodde icke, att röjningen då varit på tal. Tiden för början av de därefter under våren företagna röjningsarbetena kunde Karlsson ej uppgiva, men arbetena hade börjat så snart det varit möjligt. Hur många man som varit sysselsatta med arbetet, kunde han ej yttra sig om. Övervakningen av röjningsarbetena under våren hade varit så ordnad, att kontrakt för de röjningar, som då bortsatts, skickats ned till Karlsson vid Tåsjön, där kontroll av arealer och priser skett samt kontrakten godkänts. Karlsson trodde icke, att kommunikationen mellan röjningsförmännen och ledningen i Stockholm någon gång skett annat än genom honom. Ungefär samtidigt som dammen stängdes hade Karlsson nog fått vetskap om stängningen. I anledning av dammens stängning hade Karlsson icke, förrän han i Stockholm efter pingsten fått meddelande om att ris kommit i vattnet, vidtagit några åtgärder för att dammen skulle öppnas vid fara för att ris skulle komma i vattnet. Ej heller hade röjningsförmännen av Karlsson fått order att till honom rapportera, hur röjningen fortskred och hur det gick att hålla undan för vattnet. Om det i alla fall kommit någon rapport därom, hade den icke varit oroväckande. Den 24 april hade Karlsson besökt Storsjouten för att se på några broar, och han förutsatte, att han då träffat röjningsförmännen. Han borde vid tillfället ha sett åtminstone områdena närmast broarna, men om han då nämnt något angående röjningen, kunde han ej erinra sig. Ej heller komme han ihåg, om han sett, huruvida det varit mycket kvar av röjningen. Han hade vid tillfället icke givit röjningsförmännen några instruktioner. Under de tider då han icke vistats på kontoret vid Tåsjön — vilket han icke gjort under pingsthelgen 1948 — hade röjningsförmännen nog ej känt till var de kunde träffa honom. Karlsson trodde, att han under tiden, då dammen varit stängd, haft tillfälle att taga del av rapporter om vattenståndet i sjön, men han hade intet minne av om det varit någon speciell stegring av vattenståndet, innan han den 17 maj rest till Stockholm. Han kunde ej erinra sig, att han under den tid, då dammen var stängd, blivit av Sandegren eller Nilsson tillfrågad, hur det gick med röjningen.

I en till vattenfallsstyrelsen avläten skrivelse anförde jag därefter följande.

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att vattenfallsstyrelsen i strid mot vattendomstolens deldom den 7 juli 1947 tagit i anspråk rätten att reglera vattnet i sjön Storsjouten, innan föreskriven röjning av

stränderna blivit slutförd. Sålunda är upplyst, att vid dämning av sjön i maj 1948 till höjden +12,15 m en betydande mängd kvarliggande röjningsvirke nåtts av vattnet och flutit ut i sjön, med påföljd att under åren 1948—1950 arbete med bärgning av virket måst vidtagas till en kostnad av minst 75 000 kronor. Därutöver har, efter det regleringen tagits i bruk, andra röjningsarbeten utförts, huvudsakligen under år 1950, då kostnaden för dessa arbeten uppgått till över 400 000 kronor.

Den omständigheten att röjningsarbeten i så betydande utsträckning verkstälts kan icke utan vidare åberopas såsom bevis för att styrelsen i motsvarande mån eftersatt sin skyldighet att verkställa föreskriven röjning, innan regleringen togs i bruk. Olika meningar ha nämligen rått och med skäl också kunnat råda beträffande de grunder, efter vilka röjningen enligt vattendomstolens föreskrifter rätteligen bort utföras, särskilt i fråga om höjden på stubbar efter nedhuggna träd samt skyldigheten att kapa stubbar efter äldre avverkningar och att borttaga buskar. Deldomarna lämna i viss mån skiljaktiga besked beträffande stubbhöjden, i det att enligt 1946 års deldom stubbarna ej fingo bli "för höga", under det att enligt 1947 års deldom stubbarna skulle göras "så låga som möjligt". Den senare föreskriften är tydligen strängare och mindre obestämd än den förra, som i viss mån överlämnar åt avverkarens bedömande att bestämma stubbhöjden. Enligt uppgift ha de flesta träden fällts före meddelandet av 1947 års deldom, och någon skyldighet att därefter kapa stubbarna efter denna tidigare avverkning kan icke anses ha förelegat i sådana fall, då det varit tveksamt, om stubbens höjd överstigit vad som föreskrivits i 1946 års deldom. Underlåtenheten att kapa stubbar, som kvarstått från äldre gagnvirkesavverkningar på röjningsområdet kan icke anses stå i strid mot deldomarnas föreskrifter, vilka måste antagas ha gällt allenast stubbar, som kvarlämnades vid den av vattendomstolen föreskrivna huggningen. Någon skyldighet kan ej heller ha ålegat vattenfallsstyrelsen att kapa sådana stubbar, som varit av behörig höjd vid regleringens tagande i bruk men sedermera förlängts till följd av erodering. Dämningsområdet bestod huvudsakligen av skogsmark men dessutom till stor del av myrmark, slättermyr och buskmark. Huruvida eller i vilken mån borttagandet av buskar å skogsmarken samt på myrar och buskmark skulle ingå i röjningsskyldigheten, är tveksamt. Å ena sidan förefaller det naturligt, att buskarna bort undanskaffas, om syftet med röjningen helt skulle vinnas. Men å andra sidan talas i 1946 års deldom endast om avverkning och avröjning å "skogbevuxna områden", och i 1947 års deldom erinras styrelsen om den i den förra deldomen ålagda skyldigheten "i avseende å röjning av skogsområdena". Styrelsens tjänstemän synas ha varit villrådigas beträffande skyldigheten att borttaga buskar, i det att i de tidigare upprättade entreprenadkontrakten röjningen endast gällt träd, under det att från våren 1947 kontrakten avsett både träd och buskar.

Vilken än vattendomstolens mening må ha varit i fråga om röjningens grundlighet, synes det icke skäligen kunna läggas vattenfallsstyrelsen till last, att styrelsen vid utförandet av röjningen utgått från den för styrelsen fördelaktigare tolkningen av föreskrifterna i deldomarna. Det må dock framhållas, att styrelsen lämpligen bort förskaffa sig närmare kännedom om innebörden av röjningsföreskrifterna och icke nöja sig med att — utan några närmare anvisningar om hur röjningen skulle utföras — översända deldomarna till arbetsplatsen för verkställighet. En närmare granskning av deldomarna skulle ha klarlagt, att dylika anvisningar varit av nöden, och borde ha föranlett en framställning till vattendomstolen om kompletterande föreskrifter i de tveksamma punkterna.

Vattenfallsstyrelsen har emellertid icke ens enligt de grunder, som enligt styrelsens mening gällt för röjningens utförande, slutfört röjningsarbetet i dess helhet, innan regleringen togs i bruk. Sålunda hade ett stort antal träd icke blivit nedhuggna, för höga stubbar hade i viss omfattning kvarstått och ris i betydande mängd hade ej blivit bränt eller bortfört, vilket haft till följd att riset vid dämningen i maj 1948 flutit ut i sjön. Av dessa brister är underlåtenheten i fråga om riset otvivelaktigt den svåraste. Till följd av densamma ha stora skador uppstått för fisket i sjön samt statsverket åsamkats avsevärda utgifter. Ansvaret härför åvilas de tjänstemän hos styrelsen, som beslutat om dämningen och som, sedan dämning skett, haft att tillse, att dammen öppnades i tid för vårfloden.

Av vad i ärendet förekommit framgår, att de tjänstemän, som tagit befattning med regleringsåtgärderna, haft sig bekant, att röjningsarbetet ej varit slutfört, då dämningen företogs. Vattenfallsstyrelsen har nämligen utgått från den uppfattningen att dämning enligt 1947 års deldom varit tillåten upp till viss lägre höjd än dämningens gräns, så snart röjningen under samma höjd blivit fullbordad och oavsett att å ovanliggande del av röjningsområdet arbetet med röjningen alltjämt pågick. I enlighet med denna uppfattning hade arbetet under år 1947 inriktats på att röjningen i första hand skulle göras färdig upp till höjden +12,0 m för utförande av partiell dämning under hösten samma år. En sådan tolkning av domen synes mig böra godtagas, i synnerhet om dämningen begränsats till så kort tid, innan röjningen i dess helhet slutförts, att någon erosionszon ej varit behövlig. Det var tydligen styrelsens avsikt att uppdämningen i maj 1948 skulle verkställas så, att vattnet endast steg upp på de färdigröjda områdena. Av betydelse blir då vad de för dämningen ansvariga tjänstemännen haft sig bekant om det utförda röjningsarbetets omfattning samt om möjligheten att hinna undan med röjningen efter hand som vattenståndet steg. Då risken för att röjningen ej skulle bli färdig i tid lätteligen kunnat elimineras genom att dammen åter öppnades, när vattnet hotade att stiga upp i röjningsvirket, måste avgörande vikt tillmätas frågan huruvida tjänstemän-

nen försummat att ägna tillbörlig uppmärksamhet åt röjningsarbetets utförande och vattenståndets stigning efter dämningen.

Övervakningen på platsen ålåg Karlsson såsom platschef. Karlsson synes av röjningsförmännen ha fått den upplysningen att endast en liten del av röjningen återstått att fullborda på våren 1948. Denna upplysning har Karlsson vidarebefordrat till arbetschefen Sandegren och man hade därför i styrelsen bibragts den uppfattningen att det ej skulle bereda någon svårighet att medhinna resterande röjning, så att uppdamning över höjden +10,0 m kunde ske utan risk. Karlsson får således antagas ha blivit vilseledd av röjningsförmännen, men uppenbart är, att han såsom röjningsförmännens närmaste överordnade haft skyldighet att på ett eller annat sätt förvissa sig om det verkliga förhållandet. I all synnerhet måste en sådan skyldighet anses ha åvilat Karlsson, sedan dammen stängts. Karlsson måste nämligen ha känt till att beslutet om dammens stängning varit grundat på uppgift från honom om möjligheten att i tid medhinna röjningen. Det oakttat har Karlsson icke efter stängningen av dammen tagit närmare kännedom om hur röjningen fortskred och han har icke ens instruerat röjningsförmännen att rapportera, om fara hotade att röjningsvirket skulle nås av det stigande vattnet. Ej heller har han ordnat så, att röjningsförmännen kunnat anträffa honom med rapport per telefon under de tider, då han icke vistades på kontoret vid Tåsjön.

Jag finner följaktligen, att Karlsson allvarligt brustit i fullgörandet av sina åligganden. Till hans ursäkt må dock framhållas, att det med fog bort kunna förväntas, att röjningsförmännen, vilka måste ha känt till att dammen var stängd under vårfloden, av eget initiativ lämnat rapport till Karlsson — eller, om denne ej kunnat anträffas, till styrelsen — att vattnet kommit i farlig närhet av område, som ej var färdigröjt. Den stora faran för att löst röjningsvirke skulle flyta ut i sjön måste nämligen ha stått klar för röjningsförmännen. En rapport har också från dem kommit till Karlsson då han befann sig hos styrelsen i Stockholm, ehuru först den 18 maj och sålunda flera dagar för sent, sedan röjningsvirket redan flutit ut i sjön. Det vill synas som om röjningsförmännen i det längsta trott sig kunna bemästra situationen genom forcering av röjningen och därigenom kommit att dröja med avgivande av rapport om det beträngda läget. Möjligen ha de därvid underskattat den hastighet, varmed vattnet steg de sista dagarna — cirka en halv meter om dagen under tiden den 14—den 17 maj. När det sedan visat sig omöjligt att hålla undan för vattnet, inträdde pingsthelgen, vilken lade hinder i vägen för röjningsförmännen att nå Karlsson med telefonrapport, särskilt som Karlsson den 17 maj rest från Tåsjön till Stockholm. — Vidare må till förmån för Karlsson erinras om vissa omständigheter, som försvårat fullgörandet av hans övervakningsskyldighet. Härutinnan är att framhålla, att Karlsson hade en tyngande arbetsbörda såsom platschef vid tre olika regleringsföretag, att hans stationsort i Hoting låg ungefär

11 mil från Storsjouten och att han blivit beordrad till tjänstgöring vid styrelsen i Stockholm under tiden den 26 april—den 7 maj samt från och med den 18 maj.

Enligt vattenfallsstyrelsens arbetsordning tillkommer det regleringsavdelningen att handha vattenreglering, innan anläggningen överlämnats till vederbörande driftavdelning. Det var därför Nilsson, vilken hade att såsom chef för regleringsavdelningen besluta om stängningen av dammen vid Storsjouten. Beslutet träffades också av Nilsson efter samråd med Sandegren. På grund av de upplysningar, som Sandegren erhållit av Karlsson och vilka han vidarebefordrat till Nilsson, utgingo därvid Nilsson och Sandegren från den uppfattningen att risk ej förelåg för att røjningen ej skulle medhinnas, allteftersom vattnet steg. Såsom arbetschef för regleringsföretaget måste Sandegren göras i första hand ansvarig för såväl att Nilsson icke erhöi fullständiga och riktiga upplysningar om røjningarna som ock att dammen icke blev öppnad i tid. Det hade uppenbarligen ålegat Sandegren att kontrollera Karlssons övervakning genom infordrande av rapporter från denne hur røjningen fortskred. Sandegren har emellertid helt underlåtit att, sedan dämningen skett, begära rapporter från Karlsson. Han har således icke förvissat sig om røjningens läge på olika stadier av upp-dämningen. Med hänsyn till att Sandegren måste ha varit medveten om de för övervakningen otjänliga förhållanden, under vilka Karlsson haft att fullgöra sin övervakningsskyldighet, synes för övrigt det riktiga ha varit, att Sandegren efter dammens stängning hade förordnat ett särskilt platsbefäl vid Storsjouten, som övertagit övervakningsskyldigheten.

Jämväl Sandegren synes mig följaktligen ha gjort sig skyldig till försum-melse av vad honom ålegat.

Vad Nilsson beträffar har — såsom Appelberg framhållit — omsorgen om att sakkunnigt befäl funnits vid regleringsdammen eller att erforderlig för-bindelse anordnats mellan dammen och regleringsavdelningen åvilat Nilsson såsom föreståndare för avdelningen. I avseende å de brister, som enligt vad förut sagts förelegat i ledning och kontroll av arbetena, måste därför Nilsson dela ansvaret med Sandegren.

De anmärkta omständigheterna att upp-dämningen skett så, att en stor mängd røjningsvirke flutit i sjön, och att røjningen därefter i mycket stor omfattning kompletterats kunna lätt föranleda den uppfattningen, att vattenfallsstyrelsen brustit i tillbörlig hänsyn såväl till enskild rätt som till de av vattendomstolen för skydd av sådan rätt meddelade föreskrifterna. Det antagandet ligger nära till hands, att styrelsens tjänstemän av bekymmer för kraftförsörjningen åsidosatt dessa hänsyn i medvetande av att risk förelegat för att røjningen icke skulle medhinnas. Om så varit fallet, hade det varit så mycket mera betänkligt, som man med fog kunnat utgå från att styrelsen, vars verksamhet utgör offentlig förvaltning, alldeles särskilt bort vinnlägga sig om att efterkomma domstolens föreskrifter. Under utredning-

en har emellertid icke framkommit något, som giver stöd för ett sådant antagande. Man kan därför utgå från att samtliga tjänstemän, som haft med saken att göra, varit i den tron att någon risk av antydd beskaffenhet ej föfunnits. Av vad jag ovan anfört framgår i stället, att orsaken till de uppkomna missförhållandena är att söka — förutom i en viss tveksamhet om innebörden av vattendomstolens föreskrifter — däri att övervakningen av röjningsarbetet ej varit tillräckligt effektiv. Vattenfallsstyrelsen har emellertid numera fäst sina tjänstemäns uppmärksamhet på nödvändigheten av ett noggrant aktgivande på vattendomstolarnas föreskrifter och har därjämte åtagit sig att låta dämningssområdena avsynas av opartisk sakkunnig, innan dämningstillstånd för andra sjöar begagnas. Det bör därför kunna förväntas, att vad som vid dämningen av Storsjouten förekommit icke skall upprepas. Härtill kommer, att de skador, som i förevarande fall åsamkats fiskerättsägarna, ersatts eller komma att bliva ersatta enligt bestämmelserna i vattenlagen.

På grund härav har jag vid prövning av ärendet funnit mig kunna låta bero vid vad däri förevarit och vid mina ovan gjorda uttalanden.

Med denna skrivelse, om vilkens innehåll Nilsson, Sandegren och Karlsson skulle genom vattenfallsstyrelsens försorg underrättas, var ärendet av mig slutbehandlat.

2. Handläggning av rättegångsmål å alltför sen tidpunkt på dagen.

I december 1952 förekom i tidningspressen uppgift att handläggningen å ting med Tveta, Vista och Mo domsagas häradsrätt den 16 nämnda månad avslutats först klockan 3 natten till följande dag.

Sedan jag med anledning härav infordrat yttrande från häradshövdingen i domsagan, överlämnade häradshövdingen Erik Ekstedt — enär den i tidningsnotisen berörda handläggningen ägt rum under ordförandeskap av tingsdomaren Bertil Adell — yttrande i ärendet från denne. Adell anförde däri huvudsakligen följande.

Häradsrätten hade under år 1952 haft en sådan tingsordning, att mål och ärenden från Mo landsfiskalsdistrikt handlagts å tingsstället i Jönköping varannan tisdag, i regel mellan klockan 10 och 13, under ordförandeskap av häradshövdingen Ekstedt samt mål och ärenden från Gränna landsfiskalsdistrikt samma tisdagar, i regel mellan klockan 14 och 17, under Adells ordförandeskap. Mellan klockan 13 och 14 hade rättens ledamöter ätit lunch. Antalet mål och ärenden från dessa delar av domsagan hade under år 1952 icke varit större än att den i 1 kap. 15 § rättegångsbalcken angivna normaltiden endast undantagsvis behövt överskridas. Till tinget den 16 december 1952, vilket var årets sista ordinarie ting för nyss-

nämnda delar av domsagan, hade mål och ärenden av sådan art utsatts, att Adëll före den 10 december förstått, att den för Gränna-distriktet avsedda handläggningstiden, vilken var avsedd att börja klockan 14, skulle komma att väl utnyttjas. Sistnämnda dag hade landsfiskalen i Gränna distrikt telefonerat till Adëll och omtalat, att han den 25 november 1952 beslagtagit 30 röding- och siknät, tillhöriga en yrkesfiskare Holger Gustafsson på Visingsö, att näten hade ett värde av sammanlagt 1 000 kronor samt att Gustafsson dittills förlorat ytterligare 1 000 kronor genom förlust av näten. Landsfiskalen hade framhållit, att han önskade få målet mot Gustafsson för olaga fiske utsatt till det sista tinget under år 1952, eftersom stora värden stått på spel för Gustafsson. Av telefonsamtalet hade Adëll fått klart för sig, att målet var brådskande, och han hade därför gått med på att målet skulle upptagas av häradsrätten på tinget den 16 december. För att vinna tid hade han givit landsfiskalen i uppdrag att utfärda stämning och kalla sju vittnen, som han omnämnt under telefonsamtalet. Fiskemålet hade utsatts till klockan 17.15, en tid som passat bra med bussförbindelserna från Gränna. Tinget den 16 december hade blivit så långvarigt, att handläggningen av det sista målet (fiskemålet) icke avslutats förrän den 17 december klockan 2.10 på natten. Efter handläggningens slut hade häradsrätten haft enskild överläggning i ungefär 10 minuter, varvid i korthet diskuterats det ärende och de mål, som handlagts under Adëlls ordförandeskap. Häradsrätten hade därvid beslutat att hålla fortsatt överläggning i ärendet och målen tisdagen den 23 december. — Sedan fiskemålet anhängiggjorts, hade Adëll visserligen förstått, att den vanliga handläggningstiden skulle komma att överskridas, men han hade icke på förhand beräknat, att tinget skulle bli så långvarigt som det i verkligheten blev. De mål, förutom fiskemålet, som handlagts under Adëlls ordförandeskap, hade utgjorts av ett tvistemål om skadestånd på grund av vårdslös bilkörning (fyra vittnen), ett mål om fordran på grund av borgen (ett vittne), ett mål om ansvar för vårdslös bilkörning (ett vittne) samt därjämte ett ärende om tillstånd för boutredningsman att sälja ett dödsbos fasta egendom. Flera samverkande omständigheter hade lett till den sena handläggningstiden, först och främst fiskemålet. Vidare hade redan från början inträtt en viss förskjutning av handläggningstiden därigenom att målen från Mo landsfiskalsdistrikt krävt längre tid än man från början haft anledning räkna med och att domar i sistnämnda mål efter slutförd handläggning kunnat avkunnas först klockan 15.30. Slutligen hade borgensmålet visat sig vara ytterst tidsödande. Rättens ledamöter, vilka ätit en ordentlig jullunch mellan klockan 13.15 och 14.15, hade druckit kaffe mellan klockan 19 och 19.30. Vid klockan 21.30 hade häradsrätten tagit 10 minuters rökpaus. Adëll hade då trott, att borgensmålet var i det närmaste slutfört. Men när partsombuden efter pausen fortfarande haft en hel del frågor att framställa, hade Adëll vid klockan 22 eller 22.30 tagit en enskild

överläggning med nämnden och frågat nämndemännen, om de kunde komma tillbaka följande dag och då fortsätta tinget. Alla nämndemän hade icke kunnat detta, och särskilt beklagligt hade varit, att domsagens ende nämndeman från Visingsö var upptagen den 17 december. Gustafssons ombud, som därefter tillfrågats, hade uppgivit, att Gustafsson ville ha målet handlagt samma kväll. Jämväl åklagaren hade förklarar sig vara beredd att utan uppskov fortsätta handläggningen. När Adell gjort denna förfrågan hade han hoppats, att de sju vittnena hade ordnat rum för natten åt sig i Jönköping, eftersom trafikförbindelserna mellan Jönköping å ena samt Gränna och Visingsö å andra sidan vore dåliga på kvällar och nattetid. Vittnena hade emellertid uppgivit, att de icke hade beställt rum för sig i Jönköping utan skulle fara med bil tillbaka till Gränna, varifrån de fem Visingsö-borna och vittnet från Hästholmen skulle fortsätta med egen båt till Visingsö. Jämväl vittnena hade velat ha fiskemålet handlagt samma kväll. Sedan nämnden hört dessa förhållanden, hade samtliga nämndemän uttalat sig för att handläggningen skulle fortsättas. Detta hade också blivit Adells beslut. Därvid hade Adell påverkats, förutom av ovannämnda förhållanden, av medvetandet att fiskemålet var av ovanlig art och därför måste väcka särskilt intresse hos nämndemän, parter och vittnen samt att det tveksamma i målet var en faktisk fråga och icke något invecklat juridiskt spörsmål. Adell ville dessutom anmärka, att han vid beslutets fattande ej förutsett, att fiskemålets handläggning skulle kräva så lång tid som det sedan gjort. Handläggningen av fiskemålet hade påbörjats något över klockan 23. Vid ett par tillfällen hade Adell iakttagit nämndemän, parter och vittnen för att se, om han kunde spåra drag av trötthet hos dem. Han hade icke kunnat finna några sådana drag utom hos det först hörda vittnet, sedan han avgivit sitt vittnesmål och satt och lyssnade i rättssalen. Övriga hade med spänd uppmärksamhet följt målets handläggning. Det borde kanske nämnas, att vittnesutsagorna såväl i fiskemålet som i tidigare under dagen under Adells ordförandeskap handlagda mål upptagits med ljudupptagningsapparat, varför tröttande upprepningar undvikits.

Adell upplyste vidare, att han ett par dagar efter den 16 december — sedan han samrått med åklagaren och Gustafssons ombud — beslutat att häradsrätten skulle hålla fortsatt huvudförhandling den 23 december i fiskemålet för att höra vissa sakkunniga. Den enskilda överläggning, som häradsrätten hållit efter handläggningens slut natten till den 17 december, hade visserligen varit mycket kortvarig, men Adell ansåge sig kunna nämna — utan att svika sin tystnadsplikt enligt domareden — att de dommar, som häradsrätten avkunnat den 23 december i skadeståndsmålet, borgensmålet och målet om trafikförseelse stode i full överensstämmelse med det preliminära överläggningsresultatet natten till den 17 december. — Det vore olämpligt och stridande mot 1 kap. 15 § rättegångsbalken

att hålla på med ett ting till klockan 2.10—2.20 på natten. Hade Adell på förhand insett, att risk förelåg för att tinget skulle bli så långvarigt, hade han säkerligen icke ansett sig böra gå med på att upptaga fiskemålet vid tinget den 16 december trots de värden, som stodo på spel för Gustafsson. Att sätta ut fiskemålet till den 17 december hade från början icke legat nära till hands, eftersom häradsrätten den dagen skulle hålla ting under häradshövdingen Ekstedts ordförandeskap med en annan besättning av nämnden för handläggning av mål och ärenden från Huskvarna landsfiskalsdistrikt och man haft anledning räkna med — vilket också visat sig vara fallet — att de till den 17 december utsatta målen skulle taga hela dagen i anspråk. När Adell gått med på fiskemålets upptagande på tinget den 16 december, hade han haft anledning antaga, att överskridandet av den normala handläggningstiden icke skulle röra sig om mer än ett par timmar. Målets art hade måst anses utgöra synnerliga skäl för ett så begränsat överskridande av normaltiden. Under tinget den 16 december hade Adell så småningom blivit försatt i en brydsam situation. När han till slut beslutat att fortsätta tinget tills alla utsatta mål handlagts, hade han främst tagit hänsyn till parters och vittnens önskemål och intressen. Hans skildring här torde ha visat, att trots den sena handläggningstiden vid det första rättegångstillfället den i fiskemålet tveksamma frågan utretts på ett ur rättssäkerhetens synpunkt betryggande sätt. Tinget den 16 december vore en engångsföreteelse och komme icke att upprepas.

Vid ärendets avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande uttalanden.

I 1 kap. 15 § rättegångsbalken är stadgat, att till huvudförhandling ej må utan synnerliga skäl å samma dag utsättas flera mål än att de kunna beräknas bliva slutförda under en tid av sex timmar, och att, om ett måls handläggning kräver mera än en dag, sammanträdet skall pågå under erforderligt antal helgfria dagar i följd. Anledningen till detta stadgande är, såsom processlagberedningen framhållit, att en för lång arbetstid lätt leder till att ledamöternas uppmärksamhet avtrubbas och deras iakttagelseförmåga minskas samt att handläggningen ej blir tillräckligt ingående. Domstolsledamöters och parters önskemål måste härvidlag vika för kravet på rättssäkerhet.

Utredningen i ärendet ger vid handen att — då huvudförhandling i fiskemålet utsattes av Adell — redan förut så många mål utsatts att förekomma å tinget den 16 december 1952, att enbart handläggningen av dessa mål kunde på förhand beräknas taga i anspråk en tid av minst sex timmar. Ytterligare mål kunde följaktligen på grund av stadgandet i nyssnämnda lagrum icke "utan synnerliga skäl" utsättas till handläggning samma dag. Adell har gjort gällande, att sådana skäl förelagat.

Det är visserligen uppenbart, att fiskemålet var av den beskaffenhet att det av skälighänsyn till den tilltalades intresse krävde en skyndsam handläggning. Härav följer dock icke, att målet bort utsättas att förekomma å tinget den 16 december 1952, det sista ordinarie för året. Kravet på en skyndsam handläggning hade kunnat likaväl tillgodoses genom målets handläggning å extra ting. Av vad Adell själv anfört om den fortsatta huvudförhandlingen den 23 i samma månad framgår, att möjlighet till extra ting funnits. Som handläggningen av fiskemålet redan vid dess utsättande kunde, särskilt med tanke på att åklagaren påkallade vittnesförhör med sju personer, beräknas bli långvarig, hade målet — för att den sammanlagda handläggningstiden å tinget den 16 december 1952 icke skulle alltför mycket överskrida vad som i 1 kap. 15 § rättegångsbalken förutsattes såsom normal sessionstid — icke bort utsättas till handläggning å sistnämnda ting utan i stället upptagas å extra ting, vartill möjlighet på sätt nyss nämnts funnits. Enligt min mening har Adell därför förfarit felaktigt genom målets utsättande till handläggning å det ordinarie tinget den 16 december 1952.

Av Adells yttrande framgår vidare, att handläggningen av övriga å tinget utsatta mål pågått från klockan 10 på morgonen till klockan 23 på kvällen med avbrott allenast för lunch mellan klockan 13.15 och 14.15, för kaffedrickning mellan klockan 19 och 19.30 och för rökning 10 minuter omkring klockan 21.30. När handläggningen av fiskemålet började något över klockan 23, hade den sammanlagda handläggningen av övriga mål alltså pågått mera än elva timmar, pauser däri icke inräknade. Vad som är att anse såsom normal sessionstid hade sålunda vida överskridits redan då fiskemålet påropades.

När det gäller att bedöma, huruvida det kunde anses försvarligt att det oaktat och så sent på kvällen påbörja handläggningen av ett mål, som kunde förutsättas bli tidskrävande, är det visserligen tydligt, att samtliga nämndemän, den tilltalade och hans ombud samt vittnena önskade, att målet handlades på sätt som skedde, samt att åklagaren icke hade något att erinra häremot. Det är även klart, att ett inställande av huvudförhandlingen och målets utsättande till handläggning å annan dag skulle, sedan parter och vittnen kommit tillstädes, ha medfört icke blott besvär för alla i huvudförhandlingen deltagande utan även kostnader för den tilltalade och för statsverket.

Å andra sidan måste det ha stått klart för Adell, att en handläggning av fiskemålet efter en så lång session och vid en så sen tidpunkt på kvällen måste bli lidande av den trötthet, som efter all erfarenhet måste ha gjort sig gällande icke blott hos rättens ledamöter utan även hos parter, ombud och vittnen. Utredningen kunde följaktligen icke bli lika tillfredsställande som om målet handlagts under normala förhållanden. Ur rättssäkerhetssynpunkt måste intresset av en bättre och säkrare handläggning

väga väsentligt tyngre än de av Adëll åberopade skälen för målets företagande till huvudförhandling på sätt som skedde. Med hänsyn härtill hade huvudförhandlingen i fiskemålet bort inställas, så snart det blivit klart att dess handläggning eljest skulle komma att taga en betydande del av natten i anspråk.

Jag anser därför, att Adëll förfarit felaktigt jämväl genom att på sätt som skett i strid mot grunderna för stadgandet i 1 kap. 15 § rättegångsbalken företaga fiskemålet till handläggning efter en så lång session och vid en så sen tidpunkt.

Det är emellertid uppenbart, att Adëlls handlingssätt uteslutande be-
tingats av en i och för sig erkännansvärd strävan att tillmötesgå parters och vittnens önskemål. Jag anser mig därför kunna låta bero vid mina nu gjorda uttalanden och en erinran om vikten av att förhandlingarna under en rättegångsdag icke utsträckas längre än som förutsattes i rättegångsbalken.

De gjorda uttalandena upptogos i en till Adëll avlåten skrivelse, och var ärendet därmed av JO slutbehandlat.

3. Fråga om tillämpningen av den taxeringsmyndigheterna tillkommande anmaningsrätten enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen.

I en i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning under rubriken "Privat-cirkus i Vänersborg" den 23 april 1952 införd artikel påtalades, att taxeringsmyndigheterna i Älvsborgs län och Örebro län till olika företag utsänt särskilda frågeformulär att i samband med deklaration till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt ifyllas och insändas till vederbörande taxeringsmyndighet. I artikeln gjordes gällande, att formulären begagnats i sådan utsträckning att de i verkligheten fått karaktär av deklara-tionsblanketter. Vidare framhölls, att uppgifterna infor-drats redan vid en tidpunkt, då företagen i allmänhet icke hunnit avlämna sina deklarationer. Slutligen riktades anmärkningar även mot formulärens innehåll, som skolat avse uppgifter, vilka i vissa fall vore onödiga eller närgångna. Tillika påtalades innehållet i en skrivelse, som åtföljt de blanketter som tillställts aktiebolagen i Örebro stad.

Blanketterna, som hit införskaffades, hade färdigställt av länsstyrelserna och voro för de båda länen av i stort sett samma lydelse samt av två slag, nämligen en för uppgifter från aktiebolag till ledning för den årliga värderingen av icke börsnoterade aktier samt en för upplysningar angående rörelseidkares omkostnader m. m. De i Älvsborgs län använda blanketterna hade följande lydelse:

Taxeringsdistrikt: _____ Nr _____

Den skattskyldiges namn: _____

Räkenskapsåret omfattar tiden / 19 — / 19 .

1. Uppgifter, som äro ägnade att belysa den av bolaget bedrivna verksamheten:

a) Bedriver bolaget fabriksrörelse eller enbart handelsrörelse etc.?

Svar: _____

b) Vilka varor eller varuslag (eller i förekommande fall tjänster) tillverkas eller försäljas av bolaget?

Svar: _____

2. Uppgift om aktiekapitalets storlek vid räkenskapsårets utgång:

Stamaktiekapital . . . . . kr.

Preferensaktiekapital _____ ”

Summa aktiekapital _____ ”

Under räkenskapsåret har aktiekapitalet ökat med .....kr., varav genom gratismission ..... kr. och genom nyemission ..... kr.

För kostnader i anledning av nyteckning eller ökning av aktiekapitalet har rörelsen belastats med kr. ....

3. Nominella värdet per aktie utgör ..... kr.

4. Uppgift om senast kända försäljningspris å bolagets aktier med angivande av namn å köpare och säljare samt tidpunkt för försäljningen (eller avskrift av avräkningsnota):

Svar: _____

5. Uppgift om utdelning, som beslutats och varit tillgänglig för lyftning under de senaste fem åren, i procent å aktiekapitalet:

Kalenderår:	19	19	19	19	19
Å stamaktiekapitalet					
Å preferensaktiekapitalet					

Med utdelning likställes bonus eller annan liknande gottgörelse, som utgått till aktieägarna i förhållande till deras aktieinnehav, och skall följaktligen sådan förekommande gottgörelse medräknas.

6. Redogörelse för bolagets mellanhavande med aktieägare och dem närstående personer:

Bolagets fordringar å nämnda personer utgjorde vid räkenskapsårets ingång kr. ....
 utgång kr. ....

Bolagets skulder till nämnda personer utgjorde vid räkenskapsårets ingång kr. ....
 utgång kr. ....

I ränta å nämnda fordringar har under räkenskapsåret uppburits kr. ...., som beräknats efter en räntesats av ..... % per år.

Ifrågavarande skulder hava under räkenskapsåret förräntats med kr. ...., som beräknats efter en räntesats av ..... % per år.

Därest någon del av ifrågavarande fordringar avskrivits såsom osäker, lämnas uppgift om nedskrivningens storlek och orsaken till densamma.

Svar: _____

Ls nr 23 b.

7. Uppgift angående aktieägare den 31 december föregående år (om antalet aktieägare är stort, behöver uppgiften endast innefatta de 10 största):

Fullständigt namn, titel och adress	Antal aktier		Löner m. m., som utgått från bolaget under föregående år					Summa under året därförut
	stam	pref.	Lön, arvode	Tantiem	Repr.-ers.	Annan ers.	Summa	
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								

8. Antalet aktieägare bosatta i annat län utgör ..... (endast ungefärliga antalet behöver angivas).

Att förestående uppgifter äro i alla delar riktiga försäkras härmed

den ..... 19 .....

Taxeringsdistrikt: _____ Nr _____

Den skattskyldiges namn: _____

Bransch: _____

Spörsmål att besvara	Kronor
Räkenskapsåret omfattar tiden / 19 — / 19 .	
1. a) Under räkenskapsåret har rörelsen belastats för gåvor och bidrag med ett belopp av	
b) Under räkenskapsåret har rörelsen belastats för föreningsavgifter med ett belopp av	
<i>Anm.:</i> Om den skattskyldige gör gällande, att gåvor, bidrag och föreningsavgifter, vilka ingå i ovan uppgivna belopp, helt eller delvis äro avdragsgilla vid taxeringen, bör specifikation lämnas å särskild bilaga	
c) För nedskrivning å värdepapper har rörelsen belastats med	
2. Inventarier och maskiner ha under räkenskapsåret inköpts för	
Av detta belopp har å maskiners och inventariers e. d. konto bokförts*)	
Resterande belopp har bokförts å följande konton:**)	
3. För ny-, till- eller ombyggnad samt reparation och underhåll av fastigheter har under räkenskapsåret bokförts sammanlagt	
Härav har av den skattskyldige såsom ny-, till- eller ombyggnad ansetts*)	
som bokförts å följande konton:**)	
För överpris å byggnader o. d. har rörelsen belastats med	
som bokförts å följande konton:**)	
<i>Anm.:</i> Avdrag för överpris å byggnader medges endast i undantagsfall. För att avdrag skall kunna påräknas bör därför närmare utredning och motivering lämnas.	
Resterande belopp har bokförts å följande konton:**)	
<i>Anm.:</i> Då kostnaderna för reparation och underhåll äro mera betydande, bör specifikation lämnas, utvisande utförda arbeten och kostnaderna för desamma. Om reparation av byggnader skett i samband med ny-, till- eller ombyggnad, bör utredning lämnas, utvisande de grunder, efter vilka kostnaderna fördelats.	
4. Rörelsen har under räkenskapsåret belastats för	
a) lagfartskostnader med	
b) kostnader i samband med inköp av värdepapper (stämpel, courtage m. m.) med	
c) kostnader av engångsnatur, t. ex. ersättning för goodwill eller hyresrätt, engångspremie för försäkring o. s. v., med	
<i>Anm.:</i> Specifikation och närmare upplysningar böra lämnas å särskild bilaga.	

*) nettobeloppet.

**) jämväl det å resp. konto bokförda beloppet antecknas.

Spörsmål att besvara	Belopp i kronor vid räkenskapsårets	
	ingång	utgång
5. Varulagrets anskaffnings- eller återanskaffningsvärde		
» bokförda värde		
Skillnad		
6. Summan — före eventuell nedskrivning — av bokförda skuldförbindelser enligt ingångna leveranskontrakt uppgår till		
Rättigheten till leverans enligt dessa kontrakt har bokförts till		
Skillnad		
<i>Anm.: Uppgift bör lämnas, huru den totala nedskrivningen fördelar sig å kontrakt för varor, för maskiner och inventarier samt för byggnader.</i>		
7. Det nominella beloppet av utestående fordringar utgör		
Fordringarna hava bokförts till		
Skillnad		
8. Obligationers och aktiers kursvärde (spec. bör bifogas)		
— » — bokförda värde		
Skillnad		
9. Maskiners och inventariers restvärde vid normal planenlig avskrivning		
Maskiners och inventariers bokförda värde*)		
Skillnad		
10. Fastigheternas taxeringsvärde		
» bokförda värde		
Skillnad		
11. Övriga tillgångar**)		
Bokfört värde		
Skillnad		
12. Öppna reserver, som icke direkt framgå av balansräkningarna, t. ex delcrederefond, skattefond, reserv för garantiförbindelser eller skadestånd o. s. v.		

Att förestående uppgifter äro i alla delar riktiga försäkras härmed.

..... den ..... 19 .....

*) Därest s. k. indirekt avskrivning tillämpas, skall här upptagas det å balansräkningens aktivsida för tillgången redovisade värdet med avdrag för det å passivsidan uppsamlade beloppet. Skulle avskrivningskontot hänföra sig till såväl fastigheter som maskiner och inventarier samt det av bokföringen icke skulle direkt framgå, huru stor del av fonden, som hänför sig till resp. tillgångskonto, får en skälig uppdelning göras.

**) Användes endast, då nedskrivning skett å tillgångar, vilka icke kunna inordnas under tidigare angivna rubriker.

Den påtalade missivskrivelsen till aktiebolagen i Örebro stad hade utsänts av ordföranden i länets första aktiebolagstaxeringsdistrikt. I skrivelsen, varav likaledes exemplar hit överlämnats, hade bland annat intagits en erinran om att till deklarationen skulle fogas vederbörligen ifyllda värde-minskningsplaner, vilket gällde även bolag som medgivits rätt till fri avskrivning å maskiner och inventarier.

Med anledning av innehållet i tidningsartikeln infortrade jag yttranden från länsstyrelserna i Älvsborgs och Örebro län.

Länsstyrelserna åberopade såsom egna yttranden förklaringar, som av dem inhämtats från vederbörande taxeringsintendenter.

Taxeringsintendenten i Älvsborgs län Gunnar Hjorth anförde i huvudsak följande.

Sedan ett 20-tal år hade hos överståthållarämbetet och länsstyrelserna i och för förmögenhetstaxeringen skett förhandsvärdering av icke börsnoterade aktier, utmynnande i värdeförslag vilka sedan sammanställts inom överståthållarämbetet och tillhandahållits taxeringsnämnderna. Detta hade skett till befordrande av likformighet i taxeringen. Såsom ett förberedande led i värderingsarbetet utsändes under hösten före taxeringsåret till aktiebolag av ifrågavarande art frågeformulär, upptagande spörsmål av för aktievärderingen relevant innebörd. Formulären hade ursprungligen hämtats från överståthållarämbetet, där metoden först torde ha tillämpats. Efter hand hade dessa formulär omarbetats och aktualiserats. — Emellertid hade från bolagshåll inom länet uttalats missnöje med att förfrågningarna rörande aktievärderingen tillställdes bolagen vid sådan tid, att det material, varå senast fastställda bokslut grundats, icke längre vore aktuellt. Förfrågningarnas besvarande föranledde förty avsevärt merarbete för bolagen. Ofta vore dessa vid ifrågavarande tidpunkt sysselsatta med förarbete för nästa bokslut. Åtskilliga bolag hade därför anhållit att bli satta i tillfälle att redan i samband med självdeklarationens upprättande för visst räkenskapsår avlämna de för bolagets egen taxering och för aktievärderingen nödiga särskilda uppgifterna. — Vid rörelseidkares taxering hade det vidare i allt större utsträckning visat sig, att företagens omkostnadskonton belastats med utgifter av vid beskattningen icke avdragsgill natur. Sådant förhållande kunde emellertid icke konstateras vid granskning av rörelseidkarnas självdeklarationer med tillhörande i lag föreskrivna bilagor utan först vid bokföringsgranskningar eller vid stickprovsvis gjorda förfrågningar. För underlättande av detta arbete hade det tett sig naturligt, att länsstyrelserna tillhandahölle blanketter för ändamålet, att användas redan på taxeringsnämndsstadiet. Länsstyrelsen hade därför beslutat att — med tillämpning från och med 1948 års taxering — tillhandahålla *taxeringsnämnderna* i länet formulär med tillhörande missiv för inhämtande av uppgifter i samband med självdeklarationen dels för

rörelseidkares egen taxering och dels för aktievärderingen. Uppgiftsformulären hade av lämplighetsskäl uppdelats på två blanketter. När det gällde andra rörelseidkare än aktiebolag, hade av vederbörande taxeringsnämnds ordförande eller av taxeringskonsulent det för rörelseidkares taxering avsedda formuläret endast stickprovsviis utsänts till ett begränsat antal rörelseidkare, beträffande vilka skäl därtill ansetts föreligga. Däremot hade båda formulären utsänts mera generellt till aktiebolagen. — Hjorth ville såsom sin åsikt framhålla, att samtliga de i formulären upptagna uppgifterna hade betydelse för ett riktigt bedömande av företagets *egen* taxering. Sålunda hade exempelvis uppgifterna angående försäljningspris å aktier samt aktieägarnas namn å formuläret för aktievärderingen betydelse för frågan om taxering för förtäckt utdelning till aktieägare.

Förutvarande taxeringsintendenten i Örebro län Helmer Norell anförde bland annat följande.

Genom användningen av de påtalade formulären, innefattande ett flertal punkter rörande vanligen förekommande frågor, åstadkommes arbetsbesparing för taxeringsnämnderna, minskades besväret med skriftväxlingen för de skattskyldiga samt befordrades rättvisa och likformighet. Åtgärden att bereda aktiebolagen tillfälle att redan i samband med deklarationsupprättandet lämna för den årliga aktievärderingen erforderliga uppgifter hade vidtagits sedan från några bolagsledningar uttalats missnöje med att långt efter det deklARATIONEN avlämnats ånyo nödgas gripa sig an med sifferuppgifter, vilka vid deklARATIONSTIDEN kunnat lämnas med betydligt mindre omak. Blanketter enligt i stort sett likartade formulär som de av länsstyrelsen upprättade användes inom flertalet län.

Länsstyrelsen i Örebro län insände jämväl en av länsstyrelsen från ordföranden i Örebro läns första aktiebolagstaxeringsdistrikt Gustaf Löfgren infordrad förklaring. Löfgren anförde däri, att det i ovannämnda missivskrivelse intagna påpekandet angående skyldigheten för aktiebolagen att inkomma med värdeminskingsplaner tillkommit därför att en del bolag, som medgivits fri avskrivning å maskiner och inventarier, icke alls lämnade några värdeminskingsbilagor. Påpekandet hade sålunda icke avsett att innebära mera än en erinran om den begränsade uppgiftsskyldighet, som därutinnan ålåge sådant bolag.

På begäran av mig avgav därefter riksskattenämnden utlåtande i ärendena och anförde däri följande.

Enligt riksskattenämndens mening borde diskussionen om vad som förekommit i ärendena kunna i huvudsak begränsas till frågan om den omfattning, vari blanketterna använts. Att uppgifterna infordrats redan i samband med deklARATIONERNAS avgivande vore nämligen en lämplighetsåtgärd, som i och för sig icke kunde giva anledning till någon erinran. Förfarandet hade valts främst i företagets intresse. Om uppgifterna befunnas

vara erforderliga för taxeringen, vållade det givetvis mindre besvär att lämna dem omedelbart i samband med deklARATIONEN än vid en senare tidpunkt, då deklARATIONSMATERIALET vore mindre aktuellt för de skattskyldiga. ÄVEN FÖR TAXERINGSARBETET vore det till fördel att så skedde. I de taxeringsdistrikt, där nämnderna hade att taxera uteslutande enskilda rörelseidkare och aktiebolag, avlämnades deklARATIONERNA i allmänhet först i slutet av mars och ibland senare, om taxeringsintendenten medgivit särskilt anstånd. Den tid, som stode taxeringsnämnderna till buds för eventuell korrespondens med de skattskyldiga, bleve därigenom ytterst knapp. Det kunde därför vara lämpligt att vid mera omfattande kontroll infordra uppgifter redan på deklARATIONSTADIET. Ett dylikt förfarande finge anses vedertaget och kunde även sägas ha visst stöd i ett interpellationssvar vid 1945 års riksdag av dåvarande chefen för finansdepartementet (första kammarens protokoll år 1945 nr 15 s. 12 o. f.). Departementschefen hade därvid yttrat bland annat: "Bestämmelsen i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen torde ha tillkommit för att möjliggöra för taxeringsmyndigheterna att infordra kompletterande eller i kontrollsyfte eljest erforderliga upplysningar i sådana fall, då vederbörandes självdeklARATION ger anledning därtill eller då anledning till en sådan åtgärd beträffande viss skattskyldig eljest föreligger. En mera generell tillämpning av anmaningsrätten för visst eller vissa år torde emellertid också kunna ifrågakomma, därest förhållandena inom ett län göra ett sådant förfaringssätt motiverat; om dylika mera omfattande kontrollåtgärder anses böra vidtagas torde det — även om taxeringsförordningen icke utgår från att ett dylikt förfaringssätt skall tillämpas — kunna vara till fördel, ej minst för de uppgiftspliktiga själva, om uppgifterna lämnas redan i samband med självdeklARATIONEN." Interpellationssvaret hade icke föranlett någon erinran från interpellantens eller kammarens sida. — Icke heller ansåge riksskattenämnden, att någon befogad anmärkning kunde göras mot blanketternas avfattning. Deras innehåll finge givetvis bedömas i belysning av de ändamål, de vore avsedda att tjäna, och under förutsättning att de användes på det sätt, som varit meningen med dem. Blanketten för inhämtande av uppgifter enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen vore tydligen avsedd att täcka ett mycket brett fält av sådana spörsmål, som vanligen uppkomme vid granskning av företagens deklARATIONER. I särskilda delar kunde därför blanketten komma att sakna tillämpning för en viss skattskyldig och såtillvida innehålla onödiga frågor. Denna generella karaktär hos blanketten syntes emellertid stå klar för mottagarna och framhöles ju även i missivskrivelsen. Samtliga frågor låge inom området för vad som kunde vara sakligt motiverat att undersöka vid taxeringen. Icke heller kunde ur saklig synpunkt någon befogad anmärkning göras mot de uppgifter, som begärdes i aktievärderingsblanketten. ÄVEN DENNA BLANKETT vore uppgjord med tanke att man på en gång skulle erhålla allt det material, som kunde behövas för ändamålet, och frågorna

ginge i intet fall utöver syftet med blanketten. Vid sidan av frågan om blanketternas innehåll kunde emellertid anmärkas, att den missivskrivelse, som i Örebro läns första aktiebolagsdistrikt åtföljt blanketterna, fått en olycklig formulering, när däri angåves, att även bolag, vilka medgivits rätt till s. k. fri avskrivning, skulle lämna vederbörligen ifyllda värdeminskningsplaner. Den kategoriska formuleringen i missivskrivelsen vore ägnad att bibringa företagen den uppfattningen att de även vid fri avskrivning skulle vara skyldiga att lämna fullständiga värdeminskningsplaner. Av tidningsartikeln framginge också, att skrivelsen vållat missförstånd i detta avseende. Påpekandet hade därför bort givas en mera tydlig form, så att det framgick, att ifrågakarande bolag behövde ifylla deklara-tionsformuläret 8 b endast i begränsad utsträckning.

Beträffande frågan om den omfattning, vari blanketterna utnyttjats i de båda länen, anförde riksskattenämnden följande: Bestämmelsen i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen om skyldighet att efter anmaning lämna uppgifter för taxeringen innehölle efter ordalagen icke annan begränsning i fråga om utnyttjandet av frågerätten än att uppgifterna skulle vara "erforderliga" för den tillfrågades taxering för inkomst eller förmögenhet. Emellertid hade det ansetts, att bestämmelsen borde tolkas förhållandevis restriktivt. Utnyttjandet av frågerätten bleve därigenom i sista hand en omdömesfråga. Det borde då till en början beaktas, att behovet av upplysningar utöver dem, som framginge av deklara-tionsformuläret, vore mycket växlande för olika grupper av skattskyldiga. För vissa grupper, exempelvis handelsresande och fiskare, kunde förhållandena vara sådana, att det i praktiken icke vore möjligt att åstadkomma en tillfredsställande taxering utan tillgång till uppgifter och specifikationer, vilka icke framginge av den allmänna självdeklarationen. Frågeinstitutet finge därigenom för dessa grupper en mer eller mindre permanent karaktär genom användande av särskilda blanketter vid sidan av självdeklarationen. Även eljest kunde emellanåt beträffande någon grupp av skattskyldiga uppkomma behov av en mera generell taxeringskontroll. Vissa spörsmål, som kanske icke tidigare ägnats särskild uppmärksamhet, kunde på grund av skiftande tidsförhållanden eller förskjutningar i rättstillämpningen komma i förgrunden och ge anledning till mera omfattande undersökningar i syfte att vinna en riktig och likformig taxering. Detta vore särskilt fallet inom företagargruppen, där taxeringen saknade det fasta underlag, som arbetsgivarnas löneuppgifter bildade vid taxering av inkomst av tjänst. Om det befunes, att bland företagen i allmänhet en tendens utbildats att i deklara-tionerna icke återföra kostnader eller avsättningar av visst slag, för vilka avdrag vid taxeringen icke vore tillåtna, kunde det för ett eller annat år vara lämpligt, att taxeringsnämnderna ingrepe genom mera generella förfrågningar. Ett sådant förfarande hade också stöd i det citerade interpellationssvaret. På grund av dessa förhållanden syntes det vara tydligt, att

32 § 2 mom. taxeringsförordningen — även om paragrafen i allmänhet ansåges böra tolkas restriktivt — medgäve taxeringsorganen en viss rörelsefrihet, när särskilda förhållanden så påkallade. Man kunde därvidlag icke enbart hänvisa till att behovet av uppgifter för taxeringen borde tillgodoses genom de i författningens ordning fastställda deklarationsblanketterna. Dessa deklarationsformulär kunde icke lämpligen tyngas med olika detaljuppgifter, vilka kanske hade betydelse endast för någon grupp av skattskyldiga eller vilkas aktualitet kunde vara av mer eller mindre övergående natur. Icke heller kunde serien av deklarationsformulär utan olägenhet utökas med nya blanketter, avsedda för någon särskild kategori av skattskyldiga. Bland annat mötte svårigheter att på ett tillfredsställande sätt avgränsa en dylik kategori, så att uppgiftsskyldigheten verkligen komme att åligga de deklareranter, för vilka den hade betydelse. Om uppgiftsskyldigheten skulle väl ansluta sig till de skiftande behoven, syntes det sålunda alltid bli nödvändigt att i viss utsträckning anlita frågerätten, varav även torde följa, att denna rätt icke borde göras för snäv utan tillåta en viss elasticitet.

I fråga om den av länsstyrelserna använda blanketten för inhämtande av uppgifter från rörelseidkare angående deras omkostnader anförde riksskattenämnden vidare: Blanketten hade tillkommit i anledning av särskilda förhållanden, vilka motiverat en mera ingående undersökning av företagens deklARATIONER. Åtskilliga spörsmål om reservbildningen inom företagen och icke minst om deras rätt att vid taxeringen göra avdrag för gåvor och bidrag samt medlemsavgifter av olika slag hade under krigsåren fått en helt ny aktualitet, som lett till en mera omfattande kontroll av deklARATIONERNA i sådana frågor som berördes i blanketten. Att denna kontroll genomförts på ett tämligen generellt sätt under vissa år hade enligt riksskattenämndens mening varit motiverat av förhållandena. Där emot kunde riksskattenämnden icke finna det lämpligt, att en undersökning av detta slag förlänades permanent karaktär genom att upprepas år efter år i full utsträckning. I enstaka fall kunde det visserligen vara erforderligt att årligen ha tillgång till uppgifter liknande dem som här infordrats. För den stora mängden av företag borde emellertid en sådan kontroll — sedan den en gång genomförts på ett generellt sätt — kunna tillsvidare inskränkas och ske mera stickprovsvis. Av handlingarna syntes framgå, att blanketten i Älvsborgs och Örebro län begagnats i större utsträckning än som överensstämde med riksskattenämndens sålunda uttalade uppfattning. Blanketten hade gjorts obligatorisk på ett sätt, som icke överensstämde med dess syfte. En bidragande orsak därtill syntes ha varit att blanketten sammankopplats med de uppgifter, som årligen infordrats för värdering av icke börsnoterade aktier.

Beträffande aktievärderingsblanketten anförde riksskattenämnden följande: Det låge i sakens natur, att vid omprövning av aktievärdena en

viss kommunikation måste äga rum med företagen i frågor, som fölle utanför den vanliga deklarationsblanketten. Infordrandet av sådana upplysningar vore emellertid icke någon taxeringsnämndernas sak. Att så skett i förevarande fall hade motiverats av praktiska skäl. I en skrivelse, som i mars 1949 tillställts aktiebolagen i Örebro län, hade taxeringsintendenten klargjort förhållandet för bolagen och hänskjutit till dem att, om de skulle finna ett sådant tillvägagångssätt lämpligt, bifoga uppgifterna redan vid deklARATIONEN. Enligt riksskattenämndens mening kunde någon anmärkning mot detta tillvägagångssätt icke göras. Det kunde emellertid — trots att förfarandet valts i bolagens intresse och att vissa av uppgifterna kunde vara av betydelse även för bolagens inkomsttaxering — ifrågasättas om taxeringsnämnderna lämpligen bort inkopplas i detta sammanhang, detta särskilt med hänsyn till att det på ett så tidigt stadium kunde vara svårt att bedöma, i vilken utsträckning en allmän omprövning av aktievärdena senare kunde hinna utföras och vilka uppgifter som då i de särskilda fallen kunde visa sig behövliga.

På grund av vad sålunda anförts förklarade sig riksskattenämnden på vissa punkter icke kunna dela den uppfattning, som hävdats i de i ärendet avgivna yttrandena, men fann dock — med hänsyn till att olika tolkningar kunde göras gällande beträffande ifrågavarande paragraf i taxeringsförordningen och i belysning av erfarenheterna från taxeringarna under senare år — de påtalade åtgärderna förklarliga. Nämnden, som upplyste att den hade sin uppmärksamhet fäst på hithörande förhållanden, ansåg på grund därav, att ärendet icke borde föranleda någon JO:s vidare åtgärd.

I en till riksskattenämnden avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande.

Vad först angår infordrandet av uppgifter från aktiebolag för bestämmande av de värden, till vilka aktierna i bolagen skola upptagas vid taxering till förmögenhetsskatt, vill jag till en början erinra, att några föreskrifter om skyldighet för bolag att lämna särskilda uppgifter för nämnda ändamål icke meddelats. Fråga om införande av obligatorisk uppgiftsskyldighet för bolag i berörda hänseende har nyligen varit föremål för statsmakternas prövning, därvid frågan ansågs böra tillsvidare lämnas öppen (se prop. 64/1951 s. 74). Till stöd för detta ståndpunktstagande har bland annat åberopats, att bolagen vore betungade med skyldighet att lämna uppgifter av mångahanda slag och att det därför syntes ur bolagens synpunkt vara önskvärt, att de icke ytterligare belastades i detta hänseende, utan att sådant vore oundgängligen erforderligt, vilket icke ansågs vara fallet (se SOU 1949: 62 s. 71). Den omständigheten att uppgiftsskyldighet i förevarande hänseende icke föreskrivits torde emellertid icke

utgöra något hinder för vederbörande myndighet att påkalla bolagens frivilliga medverkan vid aktievärderingen. Att erforderliga uppgifter för en riktig värdering av aktie i bolag lämnas av detta är nämligen ingalunda blott ett fiskaliskt utan minst lika mycket ett bolagets och dess aktieägares intresse. Det ligger därför i sakens natur att tillfälle bör beredas bolagen att — på sätt vanligen brukar ske — yttra sig över preliminärt åsatta värden och att i samband därmed lämna de kompletterande upplysningar, som kunna finnas erforderliga för en riktig värdering. I likhet med riksskattenämnden kan jag icke finna, att anmärkning kan riktas mot en begäran att erforderliga uppgifter lämnas redan i samband med bolagens deklarationsarbete. Ett sådant förfarande ligger snarast i bolagens eget intresse. Icke heller kan jag finna någon berättigad erinran kunna göras mot de av länsstyrelserna för detta ändamål använda blanketterna.

Vad därefter angår den i artikeln framförda kritiken av infordrandet av uppgifter till ledning för rörelseidkares taxering har taxeringsintendenten i Älvsborgs län framhållit, att det i allt större utsträckning visat sig, att företagens omkostnadskonton belastades med utgifter av vid beskattning icke avdragsgill natur. Som ett sådant förhållande icke alltid kan konstateras vid granskning av företagens självdeklarationer med tillhörande bilagor, är ett inhämtande av upplysningar härutinnan från vederbörande företagare ofta behöfligt.

Av utredningen framgår, att inom Älvsborgs län uppgifter i berörda hänseende med anlitande av den i ärendet omnämnda blanketten årligen inhämtas från nästan alla aktiebolag samt från övriga rörelseidkare stickprovsvis i begränsad utsträckning. Även inom Örebro län synes det enligt utredningen vara brukligt att årligen infordra dylika uppgifter från aktiebolagen.

När det gäller att bedöma, huruvida ett dylikt infordrande av uppgifter från en mycket stor grupp av skattskyldiga utöver de uppgifter som skola lämnas i deklARATIONERNA kan anses försvarligt, vill jag inledningsvis betona, att det är ett betydelsefullt intresse att taxeringen blir riktig och likformig. Detta intresse kan icke tillgodoses utan att den enskilde i viss utsträckning ålägges skyldighet att lämna uppgifter till ledning för taxeringen. Det ligger å ena sidan i öppen dag att ju mera omfattande denna uppgiftsskyldighet göres, desto större bli utsikterna att vinna ett tillfredsställande resultat av taxeringsarbetet. Å andra sidan måste hänsyn tagas till den enskildes befogade anspråk på att icke bli över hövan betungad med skyldighet att lämna varjehanda uppgifter.

Det föreligger alltså här två mot varandra stridande intressen. Ur rätts-säkerhetssynpunkt har det icke ansetts möjligt att låta lokala taxeringsmyndigheter fritt bestämma om uppgiftspliktens omfattning. Avvägning-

en av nämnda två intressen är en uppgift, som ankommer på lagstiftaren, och har därför reglerats i den av Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdade taxeringsförordningen. I denna författning lämnas sålunda ingående bestämmelser om den enskildes skyldighet att avgiva deklaration eller andra uppgifter. Författningen lämnar Kungl. Maj:t eller riksskattenämnden be- myndigande att fastställa blanketter till självdeklaration och andra upp- gifter samt att i vissa hänseenden infordra uppgifter från banker och andra till ledning vid taxeringen. De lokala taxeringsmyndigheternas kom- petens att infordra uppgifter är begränsad till vissa uttryckligt angivna fall. Någon befogenhet för lokala taxeringsmyndigheter att härutöver ålägga den enskilde skyldighet att lämna uppgifter finnes icke.

Till stöd för infordrandet av upplysningar till ledning vid kontroll av företags avdragsgilla omkostnader har åberopats stadgandet i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen, däri föreskrives bland annat att envar är efter an- maning skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, med- dela för egen taxering för inkomst eller förmögenhet erforderliga upplys- ningar utöver dem som föranledas av deklaraionsformuläret.

I en den 29 juli 1949 avlåten skrivelse till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (ämb.-ber. 1950 s. 109 o. f.) uttalade jag i en fråga av föreva- rande beskaffenhet den meningen, att den av 32 § 2 mom. taxeringsför- ordningen följande befogenheten för taxeringsmyndighet att genom an- maning infordra uppgifter av skattskyldiga vore begränsad samt att i en- lighet härmed de undersökningar, som kunde göras med stöd av stadgan- det, sålunda borde åsyfta införskaffande av ytterligare utredning i sär- skilda fall, i vilka sådan utredning funnes behöfelig, eller ock ha karaktä- ren av stickprovskontroll. Till stöd härför åberopade jag vissa uttalanden som gjorts vid förarbetena till taxeringsförordningens bestämmelser på ifrågavarande område.

Det kan enligt min mening icke råda något tvivel om att stadgandet — på sätt jämväl framhölls av chefen för finansdepartementet i det av riksskattenämnden återgivna interpellationssvaret vid 1945 års riksdag — tillkommit för att möjliggöra för taxeringsmyndigheterna att infordra kompletterande eller i kontrollsyfte eljest erforderliga upplysningar i så- dana fall, då vederbörandes självdeklaration ger anledning därtill eller då anledning till en sådan åtgärd beträffande viss skattskyldig eljest före- ligger. Utvecklingen har senare med stöd av vissa departementschefs- och utskottsuttalanden lett till en mera vidsträckt tillämpning av rätten att infordra uppgifter i kontrollsyfte. Huru långt denna rätt att med stöd av stadgandet i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen anmana skattskyldig att lämna uppgifter må utnyttjas i kontrollsyfte kan icke klart angivas för alla fall utan är en avvägningsfråga, som med ledning av de angivna grun- derna för taxeringsförordningens reglering av hithörande spörsmål får av-

göras med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Det ursprungliga syftet med stadgandet liksom den omständigheten, att uppgifter som infordrats med stöd av stadgandet i allmänhet kunna avgivas muntligen, talar för en förhållandevis restriktiv tillämpning av anmaningsrätten. Härför talar jämväl den varsamhet, som statsmakterna visat när det gällt att pålägga den enskilde skyldighet att lämna uppgifter till kontroll av taxering, ävensom åtskilliga uttalanden av departementschef och utskott i samband med ändringar i taxeringsförordningen (se prop. 210/1927 s. 107, 214/1928 s. 103 och 148/1935 s. 25 samt bevillningsutskottets utl. nr 37 år 1935 s. 33).

Mot vad jag nu anfört till stöd för en förhållandevis restriktiv tillämpning av den anmaningsrätt, som grundas på stadgandet i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen, torde icke strida att, på sätt som skett sedan åtskilliga år tillbaka, upplysningar redan före deklarationernas avlämnande begäras av vissa mindre grupper av skattskyldiga om sådana förhållanden, om vilka man på förhand måste räkna med att ej erhålla tillräckliga uppgifter i självdeklarationerna. Såsom exempel härpå kunna anföras de uppgifter, som bruka infordras från handelsresande och fiskare.

Stadgandet anses i praxis, som vinner stöd av det av riksskattenämnden åberopade interpellationssvaret, därjämte medgiva en mera generell tillämpning av anmaningsrätten för visst eller vissa år, därest detta påkallas av särskilda förhållanden. Denna praxis, som är långvarig och som fyller ett uppenbart behov, går visserligen vida utöver det ursprungliga syftet med stadgandet men kan icke anses oförenlig med dettas avfattning och torde därför böra godtagas. Förfarandet får dock med hänsyn till grunderna för taxeringsförordningens reglering av uppgiftsskyldigheten ej utsträckas så, att en större kategori av skattskyldiga i vissa län utan att detta påkallas av särskilda förhållanden årligen få sig ålagt att lämna uppgifter å blanketter vid sidan av de för de skattskyldiga i gemen fastställda.

Jag finner mig sålunda kunna i allt väsentligt instämma i de principiella uttalanden, som av riksskattenämnden gjorts rörande omfattningen av den å stadgandet i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen grundade anmaningsrätten. Det måste emellertid med skärpa betonas, att den befogenhet att tillämpa anmaningsrätten på ett mera vidsträckt sätt, som sålunda under vissa förhållanden kan tillkomma lokala taxeringsmyndigheter, måste utövas med omdöme och urskillning och endast då särskilda skäl föranleda därtill. Hänsyn måste städse tagas till att de skattskyldiga icke i onödan betungas.

Riksskattenämnden har uttalat, att genom anlitan av de i ärendet omförmälda blanketterna anmaningsrätten inom Älvsborgs och Örebro län begagnats i större utsträckning än vad som överensstämde med riks-

skattenämndens här återgivna principiella uppfattning och att nämnden icke funne det lämpligt, att undersökningar av nu ifrågakomna slag upprepades år efter år i full utsträckning. Av vad jag förut anfört framgår också, att anmaningsrätten i de båda länen även enligt min mening begagnats i större utsträckning än som kan anses förenlig med den i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen föreskrivna uppgiftsskyldighetens innebörd och utformning samt att en dylik permanent användning i kontrollsyrfte av anmaningsrätten gentemot en så stor grupp av skattskyldiga som flertalet aktiebolag alltså saknar författningsenligt stöd. Jag finner därför, att vederbörande taxeringsmyndigheter i de båda länen genom att använda anmaningsrätten i den utsträckning som skett överskridit den befogenhet, som tillkommer dem enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen.

Jag vill emellertid betona, att åtminstone vissa av de i blanketten beträffande näringsidkares omkostnader upptagna frågorna äro av den natur, att ett årligt inhämtande av upplysningar härom i kontrollsyrfte kan vara ägnat att främja en jämn och riktig taxering. Med hänsyn härtill kan det måhända vara förtjänt att övervägas, huruvida icke frågor, som äro av denna natur, borde upptagas i de centralt fastställda deklarationsformulären. Om en sådan lösning icke finnes framkomlig, bör — därest ett årligt inhämtande av uppgifter i berört hänseende från stora grupper av skattskyldiga anses nödvändigt — åt vederbörande lokala myndigheter genom författningsändring givas de befogenheter, som prövas erforderliga. Det kan nämligen icke vara riktigt, att man i hänseenden, vilka äro likartade för hela riket, inom några län utan uttryckligt stöd av författningsbestämmelser beträffande en mycket stor grupp av skattskyldiga permanent kompletterar de centralt fastställda deklarationsblanketterna med lokalt fastställda sådana. Dessa spörsmål äro emellertid enligt vad jag under hand erfarit föremål för uppmärksamhet inom riksskattenämnden och hos 1950 års skattelagssakkunniga.

I fråga om den i artikeln framförda kritiken mot att uppgifterna infordrats vid en tidpunkt, som skulle vara olämplig, kan jag helt ansluta mig till vad riksskattenämnden i sitt utlåtande anfört. Vad som i de olika yttrandena uttalats till stöd för att redan före deklarationstidens utgång begära upplysningar i erforderliga hänseenden är uppenbarligen förtjänt av beaktande.

Av de skäl, som riksskattenämnden anfört i sitt utlåtande, lär någon befogad anmärkning icke kunna göras mot avfattningen av blanketten för inhämtande av uppgifter enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen. Såsom jämväl nämnden funnit har däremot den missivskrivelse, som i Örebro läns första aktiebolagsdistrikt åtföljt blanketterna, fått en formulering, vilken varit ägnad att bibringa företagen en felaktig uppfattning om skyldigheten i vissa fall att lämna fullständiga värdeminskningsplaner.

Vid prövning av ärendena har jag funnit mig kunna låta bero vid att giva länsstyrelserna i Älvsborgs och Örebro län del av mina ovan gjorda uttalanden.

Med denna skrivelse, varav avskrifter tillställdes länsstyrelserna i Älvsborgs och Örebro län, voro ärendena av JO slutbehandlade.

4. Fråga om utmätningsmans befogenhet att medgiva anstånd med verkställighet av vräkning.

Handlingarna i ett genom klagomål av direktören Carl Gustaf Olsson i Stockholm hos mig anhängiggjort ärende utvisa följande.

Den 11 december 1952 inlämnade Stockholms fastighetsägareförening såsom ombud för klaganden till förste stadsfogden i Stockholm för verkställighet ett av ÖÄ dagen förut meddelat utslag, varigenom Stig Billgren på talan av klaganden förpliktats att genast avflytta från en av honom i fastigheten Lidköpingsvägen 13 i Stockholm förhyrd lägenhet, vid äventyr att eljest bliva avhyst på egen bekostnad. Utslaget överlämnades den 12 december 1952 av förste stadsfogden Olof Beck-Friis till stadsfogdeassistenten Nils Nilsson i dennes egenskap av domsverkställare med order att verkställa avhysningen. Samtidigt översändes med posten underrättelse till Billgren om den sökta åtgärden med begäran om erkännande av mottagandet. Något sådant erkännande erhöles emellertid icke.

Sedan klagandens ombud den 17 december skriftligen anhållit om anstånd i ärendet till den 27 december samt Nilsson med anledning därav återredovisat detsamma till Beck-Friis, överlämnade denne den 29 december ärendet ånyo till Nilsson för verkställighet. Påföljande dag underrättades Billgrens hustru i bostaden om den sökta åtgärden.

Den 10 januari 1953 inställde sig Billgren personligen hos Nilsson och begärde längsta möjliga anstånd med vräkningen under framhållande att hans familj bestode av hustrun, som väntade ett barn i mars, samt tre minderåriga barn och att bostadsförmedlingen ställt i utsikt att anskaffa annan bostad. Nilsson förklarade med anledning därav, att verkställigheten skulle ske först den 16 januari. Den 15 januari meddelade Billgren, att bostadsdelegerade föregående dag beslutat, att han skulle erhålla bostad senast den 1 april 1953. Vidare uppgav Billgren, att hans hustru på grund av vräkningsshotet och den väntade nedkomsten blivit sjuk och skulle undersökas av läkare. På Billgrens begäran om ytterligare anstånd uppsköt Nilsson verkställigheten till den 20 januari.

Sistnämnda dag uppsökte Billgren Beck-Friis och överlämnade ett den 19 januari utfärdat intyg av konsulterande läkaren vid Stockholms stads rådgivningsbyrå Åke Lagergren. I intyget förklarade Lagergren, att Bill-

grens hustru, som upprepade gånger konsulterat Lagergren i samband med pågående graviditet och väntades föda sitt barn den 15 april 1953, under graviditeten företett så utpräglade psykiska besvär, att medicinerat varit indicerad, ävensom att en avhysning med stor säkerhet skulle inverka mycket menligt på hennes psykiska hälsa, varför makarna Billgren borde få bo kvar i lägenheten, tills bostadsförmedlingen lyckats ordna med ny bostad, vilket enligt uppgift kunde ske före den 1 april 1953. Beck-Friis medgav anstånd med avhysningen till den 1 februari 1953.

I en den 20 januari 1953 hit inkommen skrift anförde klaganden, att sedan han medgivit uppskov med avhysningen av Billgren till den 27 december 1952 för att denne ej skulle mista sin bostad under julhelgen, verkställighet ännu ej trots upprepade påstötningar ägt rum, varför klaganden anhölle om undersökning och vidtagande av de åtgärder mot den försumlige, som jag funne lämpliga.

På anmodan av mig inkom Beck-Friis med yttrande, vid vilket var fogad en av Nilsson upprättad promemoria.

I yttrandet upplystes, att — sedan Beck-Friis den 30 januari 1953 avslagit en framställning av Billgren om ytterligare uppskov samt ÖÅ samma dag lämnat av Billgren däröver anförda besvär utan bifall — Nilsson den 2 februari 1953 inställt sig i lägenheten för att verkställa vräkningen, varvid befunnits att Billgren avflyttat.

Nilsson uppgav i promemorian, att han den 10 januari 1953 meddelat anstånd till den 16 i samma månad, enär andra utmätnings-, handräcknings- och avhysningsärenden på grund av de många helgdagarna även fordrat snabb verkställighet och att en avhysning av Billgren skolat taga lång tid på grund av att social- och barnavårdsnämnderna borde anlitas.

Beck-Friis anförde i sitt yttrande följande.

Därest klaganden icke den 17 december 1952 lämnat anstånd med avhysningen, hade Billgren skolat delgivas underrättelse om den sökta verkställigheten. För meddelande av sådan underrättelse hade stämningsman måst anlitas, eftersom försök att genom postförsändelse bevisligen delgiva Billgren underrättelsen misslyckats. Med hänsyn till det stora antal mål, som varje domsverkställare hade att handlägga, och till de särskilda i lagen angivna fatalietider, som måste passas i utmätningsmålen och som måste föranleda ett noggrant iakttagande av varje dags förskjutning i domsverkställarens arbetsprogram, hade det blivit nödvändigt att tillämpa den praxis i fråga om anstånd, som lämnades av sökande, att anståndet, om det icke vore förenat med någon uttrycklig inskränkning, gäves den innebörden att alla åtgärder i målet finge inställas under anståndstiden och att sökanden i fråga om de fortsatta åtgärdernas vidtagande i förhållande till sökandena i övriga mål finge räkna tur först från den dag an-

ståndet utginge. I enlighet med denna praxis hade beträffande ifrågavarande avhysningsmål ansetts, att även delgivandet av underrättelsen skulle anstå, varför målet av Nilsson återredovisats till Beck-Friis samma dag anståndet lämnades. Sedan anståndstiden utgått lördagen den 27 december 1952, hade målet måndagen den 29 december åter utlämnats till Nilsson, som påföljande dag låtit delgiva Billgren underrättelse om den sökta verkställigheten. Enligt 193 § utsökningslagen finge avhysning icke verkställas förrän fyra dagar efter det underrättelse om att verkställighet söktes delgivits den som ansökningen avsåge. Där förhållandena därtill föranledde, ägde utmätningsmannen medgiva skäligt anstånd med vräkningen, dock högst sex dagar utöver nyssnämnda tid. Någon viss bestämd tid, inom vilken utmätningsmannen efter anståndstidens utgång vore skyldig att verkställa avhysningen vid äventyr att eljest anses försumlig, funnes ej angiven i lagen utan torde därom endast gälla, att avhysning skulle ske snarast möjligt, d. v. s. så snart andra arbetsuppgifter, vilka måste gå i förhand, icke lade hinder i vägen. Då det gällde att bedöma i vilken ordning arbetsuppgifterna skulle utföras, syntes rimligt, att viss hänsyn toges till det särskilda ansvar utmätningsman ådroge sig, om han försutte de fatalietider, som beträffande utmätningsmålen funnes angivna i 162 § och följande paragrafer i utsökningslagen, och till att vid beräkandet av dessa fatalietider de förseningar, som uppkomme genom att ett flertal helgdagar hopade sig under en månadsperiod, i praxis icke ansetts kunna godtagas som laga förfall. Om vidare beaktades vad ovan anförts angående turordningen, då sökanden utan särskild inskränkning lämnade anstånd till viss dag, syntes Nilssons beslut att verkställa avhysningen först den 16 januari icke innebära något obehörigt förhållande av målets handläggning. Den 15 januari hade Billgren anhållit om ytterligare uppskov. Eftersom fullgörandet av andra brådskande uppgifter icke längre utgjort hinder för Nilsson att verkställa avhysningen och mer än tio dagar förflutit från delgivningen av underrättelsen, hade Nilsson, om 193 § tolkats strängt efter ordalydelsen, icke varit berättigad att bifalla Billgrens anhållan. Nilssons beslut att lämna Billgren anstånd till den 20 januari finge emellertid icke bedömas enbart med hänsyn till stadgandena i nyssnämnda lagrum. Utsökningslagen innehölle icke några som helst bestämmelser, vare sig hur en avhysning skulle tillgå eller i vilken mån utmätningsmannen skulle vara verksam för att den som skulle avhysas lede minsta möjliga skada. I nuvarande tidsläge, då skriande bostadsbrist rådde och varje tvångsåtgärd från utmätningsmannens sida, vare sig det vore fråga om avhysning eller annan exekution, i allt vidare kretsar betraktades som ett tecken på inhumana och föråldrade metoder, kunde det icke anses försvarbart av utmätningsmannen att under alla omständigheter verkställa avhysningar på det sätt att han, så snart bestämmelserna i 193 § utsökningslagen eller sysslandet med andra uppgifter ej lade hinder i vägen, med anlitande av

låssmed och stadsbud verkställde vräkning i detta ords bokstavliga bemärkelse och helt överlämnade åt polis och sociala myndigheter att svara för att den avhyste finge den hjälp, som samhällets välfärdsorganisation kunde bjuda. Om utmätningsmannen i något fall, där tvångsåtgärder syntes förenade med risker för skada å person, märkte att samhällets krafter vore i rörelse eller hölle på att sättas igång för att söka få så ordnat, att avflyttning kunde ske utan att vräkning behövde tillgripas, borde han ha möjlighet att åtminstone några dagar uppskjuta sin förrättning i syfte att om möjligt undvika tvångsåtgärder. Avgörandet huruvida förhållandena vore sådana, att ett uppskov av dylik anledning kunde anses rimligt, vore en ömtålig uppgift, som ställde stora krav på utmätningsmannen. Det vore mänskligt, om utmätningsmannen i tveksamma fall toge större hänsyn till angelägenheten av att söka undvika tvångsåtgärder än till kravet på snabb exekution. Vad det föreliggande fallet beträffade, framstode det som rimligt, att Nilsson med anledning av de uppgifter galdenären lämnat uppskjutit verkställigheten till den 20 januari.

Rörande sin egen del i saken anförde Beck-Friis följande: Någon dag — troligen den 9 januari — hade Beck-Friis blivit uppringd av ombudsmannen i Stockholms fastighetsägareförening B. Lannerstedt, som meddelat att klaganden visat sig mycket angelägen om skyndsamt avhysning, varför Lannerstedt bett Beck-Friis påskynda målets handläggning. Någon dag senare — troligen den 14 januari — hade sekreteraren hos Stockholms stads bostadsdelegerade ringt och bett Beck-Friis undersöka möjligheterna att uppskjuta verkställigheten. Genom dessa påringningar hade Beck-Friis fått anledning att hålla sig personligen underrättad om målets gång. Han hade därvid icke funnit skäl giva några direktiv till Nilsson. På kvällen den 19 januari hade Beck-Friis vidare blivit uppringd av Lagergren, som därvid lämnat närmare upplysningar om fru Billgrens tillstånd och förklarat, att risk föreläge att hon skulle taga skada, om vräkning måste ske. Den 20 januari hade Beck-Friis fått besök av Billgren, som överlämnat det av Lagergren utfärdade intyget. Beck-Friis hade meddelat Billgren, att Beck-Friis beklagade, att Billgren först på detta stadium anskaffat läkarintyget. Hade intyget förelegat tidigare, hade det måhända varit möjligt att snabbare få annan bostad ordnad åt honom. Nu hade avhysningsmålet redan varit så fördröjt, att det syntes Beck-Friis tveksamt, om han kunde uppskjuta verkställigheten ytterligare utan att riskera anmärkning i någon form. Billgren hade förklarat, att han med hänsyn till arten av hustruns psykiska besvär i det längsta försökt reda ut situationen utan att draga in henne i händelserna. Det vore alltid vanskligt att i exekutiva mål avgöra, i vilken grad hänsyn borde tagas till läkarintyg, vari angäves att risker föreläge för någons psykiska hälsa. Med beaktande av dels den uppfattning Beck-Friis fått av fallet vid samtalet med Lagergren och dels det förhållandet att Beck-Friis personligen fått erfara, vilka allvarliga påfölj-

der som kunde inträda om tillräcklig hänsyn icke toges till psykiska rubbningar i samband med havandeskap, hade Beck-Friis funnit, att han icke kunde lämna Lagergrens intyg utan avseende. Han hade beslutat, att verkställigheten skulle ytterligare uppskjutas någon kortare tid, så att det skulle finnas möjlighet i första hand för vederbörande bostadsförmedlande organ att med stöd av läkarintyget söka snarast anskaffa bostad åt Billgren eller, om detta icke kunde lyckas, i andra hand för Billgren att på annat sätt ordna för hustrun och barnen. Beck-Friis hade vidare beslutat att, innan han bestämde tidsfristens längd, söka kontakt med verkställande direktören i Stockholms fastighetsägareförening G. Holmin för att känna sig för, hur han såge på saken. Anledningen till att Beck-Friis vänt sig till Holmin hade varit dels att fastighetsägareföreningen var ombud för sökanden i målet, dels att Billgren uppgivit sig ha sökt hjälp hos Holmin och hade för avsikt att till denne överlämna en avskrift av läkarintyget, dels ock att Holmin var ledamot av bostadsdelegerade. Först påföljande dag eller den 21 januari på morgonen hade Beck-Friis lyckats per telefon anträffa Holmin. Sedan Holmin upplyst, att han vore väl insatt i målet och hade en avskrift av läkarintyget framför sig, hade Beck-Friis förklarat, att det självfallet icke kunde komma i fråga att Billgren med anledning av hustruns tillstånd skulle få bo kvar så länge som till den 1 april utan att endast ett kortare anstånd kunde ifrågakomma. Beck-Friis hade sagt, att det naturligtvis kunde vara tveksamt, hur långt anstånd som borde givas, men att Beck-Friis tänkt sig, att han skulle meddela beslut att avhysning icke skulle ske före den 1 februari. Holmin hade svarat, att han för sin del funne denna lösning rimlig. Beck-Friis hade vidare sagt, att han vore beredd att omedelbart till stadshuset skicka skriftligt beslut av förenämnt innehåll, så att det kunde vara Holmin tillhanda vid bostadsdelegerades sammanträde klockan 11 samma dag. Holmin hade funnit detta lämpligt, då saken därigenom kunde tas upp vid sammanträdet. Beck-Friis hade icke betraktat Holmins uttalanden såsom innefattande ett av sökandens ombud lämnat anstånd med avhysningen.

Beck-Friis ingav avskrift av det beslut han tillställt Holmin, vilket — efter återgivande av Lagergrens intyg — hade följande lydelse: ”Med anledning av innehållet i detta läkarintyg anser jag mig förhindrad att verkställa utslaget före den 1 februari 1953. Jag förutsätter, att det före nämnda dag så ordnats för Billgren, att någon avhysning icke behöver tillgripas.”

I sitt yttrande till mig upplyste Beck-Friis, att sista meningen i beslutet varit avsedd som en påtryckning på de bostadsdelegerade.

Sedan klaganden inkommit med påminnelser, anförde Beck-Friis i ytterligare en till mig ingiven skrivelse följande.

I sitt tidigare yttrande hade Beck-Friis framhållit, att det blivit nöd-

vändigt att tillämpa den praxis i fråga om anstånd, som lämnades av sökanden, att anståndet, om det icke vore förenat med någon uttrycklig inskränkning, gäves den innebörden att alla åtgärder i målet finge inställas under anståndstiden och att sökande i fråga om de fortsatta åtgärdernas vidtagande i förhållande till sökandena i övriga mål finge räkna tur först från den dag anståndet utginge. Att denna praxis torde vara känd av flertalet advokater, inkassobyråer och andra yrkesmässigt verksamma ombud, som inlämnade mål för verkställighet, bestyrktes av det förhållandet att anstånd ofta vore förenat med någon uttrycklig inskränkning, exempelvis: "Anstånd medgives till den 15 dennes. Förberedande åtgärder skola dock vidtagas, så att verkställighet sker senast nämnda dag." eller "Anstånd medgives under förutsättning att avhysning sker senast den 15 dennes." Av klagomålen framginge, att klaganden, då han den 17 december lämnade anstånd till den 27 i samma månad, för sin del räknat med att verkställighet skulle ske omedelbart efter anståndstidens utgång. Genom klagomålen hade Beck-Friis fått sin uppmärksamhet fäst å det förhållandet att sålunda tillämpad praxis i fråga om tolkningen av anståndens innebörd vore förenad med risk för skada för sökande, som icke hade vetenskap om ifrågavarande praxis och kanske icke heller kände till utsökningslagens bestämmelser om underrättelse vid avhysning. Beck-Friis hade därför beslutat, att — i den mån omständigheterna i det särskilda fallet ej gäve vid handen att så vore överflödigt — sökande, som i avhysningsmål lämnade anstånd till viss dag eller under viss tid, skulle omedelbart på lämpligt sätt kontaktas, så att mellan sökanden och vederbörande tjänsteman full klarhet vunnes om vilka konsekvenser det lämnade anståndet skulle medföra. Därest sådant kontaktande med klaganden personligen i nu ifrågavarande mål skett redan den 17 december 1952, hade troligen de särskilda överväganden, som föranletts av Billgrens svårigheter, kunnat företagas på ett långt tidigare stadium och händelserna därigenom måhända utvecklats på ett sådant sätt, att klaganden ej funnit anledning till klagomål. För att belysa, vilka situationer som kunde uppstå vid verkställigheten i exekutiva mål, ville Beck-Friis meddela, att i Stockholm under årens gång i flera mål inträffat, att gäldenären begått självmord under sådana förhållanden, att det framstått som sannolikt att underrättelsen om den stundande exekutionen varit den omständighet, som utlöst den förtvivlade gärningen. Ett av dessa mål hade handlagts av Nilsson. Då Nilsson och hans biträde vid ett tillfälle skolat avhämta utmätt gods, hade de upptäckt, att gäldenären hängt sig i en undanskymd del av lokalen. Det syntes naturligt, att denna Nilssons upplevelse inpräntat sig i hans minne och varit ägnad att mana honom till särskild försiktighet vid handläggningen av mål, där han på grund av intrycken vid personligt sammanträffande funnit anledning räkna med möjligheten av att någon medmänskiska, som skulle beröras av verkställigheten, befunnit sig i svår nöd.

På begäran avgav ÖÄ utlåtande i ärendet. Ämbetet anförde däri följande.

Utsökningslagen innehöller icke några direkta bestämmelser om den tid, inom vilken utmätningsman skulle ha att verkställa vräkning. Vissa tidsbestämmelser i anslutning till vräkningsförfarandet funnes emellertid angivna i 193 § av lagen. Enligt dessa finge vräkning från fast egendom eller ur hus ej verkställas, med mindre underrättelse därom, att verkställighet söktes, blivit genom utmätningsman meddelad den, som ansökningen avsåge, sist fyra dagar före vräkningen. Utmätningssmannen ägde, där förhållandena därtill föranledde, medgiva skäligt anstånd med vräkningen, dock högst sex dagar utöver nämnda fyradagarstid. Några föreskrifter, inom vilken tid underrättelse om vräkning skulle meddelas den sökte, funnes icke i lagen. Ej heller gaves någon ledning därvidlag av den likartade underrättelsen vid sökt utmätning, varom talades i 59 och 60 §§ utsökningslagen; och i 162 § stadgades endast, att om utmätning ej ägt rum inom viss tid efter det utmätningsmannen mottagit exekutionstiteln för verkställighet, denne hade att själv svara för fordringsbeloppet. Bestämmelserna om underrättelse och anstånd vid vräkning hade införts i utsökningslagen genom lagstiftning år 1925. Tidigare hade dessa frågor icke varit reglerade genom lag, ehuru förfaringssättet i praktiken vunnit en allmän om än på olika orter växlande tillämpning. Förarbetena till nämnda lagstiftning kunde ge en viss belysning utöver själva lagtextens innehåll åt de i nu föreliggande ärende aktuella spörsmålen. Kungl. Maj:t hade till lagrådet för yttrande remitterat ett förslag till en särskild lag angående meddelande av underrättelse rörande sökt verkställighet av vräkning, innebärande att vräkning ej finge äga rum förrän fyra dagar förflutit efter meddelandet av underrättelse till den sökte. Enligt ett av chefen för justitiedepartementet i anslutning till förslaget avgivet yttrande borde emellertid uppmärksammas, att den föreslagna tiden av fyra dagar endast vore en minimitid och att, därest förhållandena därtill föranledde och det kunde ske utan väsentlig olägenhet för sökanden, utmätningsmannen således vore oförhindrad att lämna längre anstånd. Lagrådet hade anmärkt, att det föreslagna lagstadgandet, sett i belysning av en utmätningsmans allmänna tjänsteplikt, finge anses innebära, att sökanden utöver nämnda fyradagarstid icke borde uppehållas i sin rätt, med mindre andra tjänsteåligganden måste föranleda uppskov med den begärda förrättningen; befogenhet att medgiva ett moratorium på grund av ömmande omständigheter syntes utmätningsmannen så mycket mindre kunna hämta ur ett stadgande av den föreslagna lydelsen som stadgandet icke satt någon som helst tidsbegränsning för det anstånd, som enligt denna tolkning skulle kunna av honom beviljas. Lagrådet hade därför föreslagit, att stadgandet borde kompletteras med en uttrycklig föreskrift att utmätningsmannen skulle äga att, där förhållandena därtill föranledde, medgiva skäligt anstånd med

verkställigheten, dock högst åtta dagar. Därjämte hade lagrådet föreslagit, att bestämmelserna ifråga skulle införas i utsökningslagen. Kungl. Maj:t hade därefter avlåtit proposition till riksdagen med förslag till nu gällande lydelse av 193 § utsökningslagen med den avvikelsen att utmätningssmannens befogenhet att medgiva anstånd icke tidsbegränsats utan angivits så, att utmätningssmannen ägde, där förhållandena därtill föranledde, medgiva skäligt anstånd med vräkningen. Departementschefen hade därvid anfört, att det med hänsyn till de växlande förhållandena torde vara svårt att fastslå en viss absolut maximitid och att några klagomål över missbruk av det ganska allmänt förekommande bruket att vid ömmande fall medgiva anstånd icke syntes ha förekommit. Om utmätningssmannen lämnade för långt anstånd, bleve det tjänstefel från hans sida. Första lagutskottet hade hemställt om bifall till propositionen. I avgiven reservation hade yrkats, att utmätningssmans rätt att medgiva anstånd skulle avse högst fyra dagar. Sedan kamrarna stannat i olika beslut, hade riksdagen antagit en av lagutskottet föreslagen sammanjämkning, innebärande att rätten att medgiva anstånd bestämdes till sex dagar. I den exekutionsrättsliga litteraturen hade icke kunnat återfinnas något annat uttalande om utmätningssmans möjligheter att i speciella fall utsträcka verkställighetstiden för vräkning utöver den i lagen angivna maximala anståndstiden än att Alarik Lundberg i "Handledning för exekutorer och stämningsmän" framhölle, att nämnda tid i praktiken kunde komma att utsträckas, om utmätningssmannen vore så överhopad med andra göromål, att han icke hunne utföra vräkningen omedelbart. Något fall, då frågan varit föremål för behandling i rättspraxis, syntes icke föreligga.

Lagen uppställde således — yttrade ÖÅ vidare — absoluta regler för den längsta tid en utmätningssman ägde medgiva anstånd med verkställandet av vräkning. Däremot föreskreves, som ovan framhållits, icke någon minimitid, inom vilken vräkningen ovillkorligen skulle vara verkställd. Av denna lagens konstruktion följde otvivelaktigt, att anståndstiderna icke lade hinder i vägen för utmätningssmannen att uppskjuta verkställigheten, då andra trängande tjänsteförrättningar, varom ansökningar inkommit före det aktuella vräkningsärendet, förhindrade honom att genast taga befattning med vräkningen eller då denna med hänsyn till sin karaktär krävde vidtagande av särskilda åtgärder av sociala skäl. Av dylika anledningar betingat uppskov vore icke att anse som ett sådant anstånd, varom lagen talade. Emellertid måste ett inträffat nödläge av sådan allvarlig natur, att en omedelbart företagen tvångsvräkning skulle ur humanitär synpunkt strida mot allmänt erkända rättsgrundsatser, tvivelsutan även kunna utgöra anledning till ett uppskov med vräkningen utöver den lagliga anståndstiden. Ett av en sådan fullgiltig anledning av utmätningssman beslutat uppskjutande av en till en bestämd dag utsatt vräkningsförrättning borde nämligen ej heller hänföras till ett anstånd i lagens mening utan

närmast rubriceras som ett laga hinder för utmätningsmannen att tillsvidare eller förrän å en närmare angiven dag verkställa vräkningen, även om utmätningsmannen i sitt beslut därom kunde ha använt beteckningen anstånd. Förefintligheten av den absoluta anstånds begränsningen i lagen syntes dock göra det klart, att här måste föreligga synnerligen starka skäl för ett uppskov; de fall som kunde ifrågakomma borde kunna inrymmas i vad som finge betecknas som nödsituationer. Att blotta avsaknaden av annan bostad icke finge förhindra vräkningen syntes uppenbart. Här ägde vederbörande endast möjlighet att åberopa den i lagen angivna anstånds tiden, och samhällets sociala institutioner finge vid behov träda emellan; ett krigstillstånd eller en inträffad naturkatastrof kunde ju dock därutinnan tänkas förändra rättsläget. I Stockholm brukade även domsverkställarna, då en vräkning kunde förväntas inbegripa barn, åldringar och sjuka, i förväg underrätta vederbörande sociala myndighet för att denna skulle komma i tillfälle att lämna erforderligt skydd och i första hand skaffa de nödställda tak över huvudet. De nödfall, som vore av beskaffenhet att för tillfället förhindra vräkning, torde så gott som uteslutande vara betingade av medicinska skäl. Förekomsten av ett intyg av läkare att en tvångsförflyttning av en person med all sannolikhet skulle för honom innebära allvarlig fara för hans liv eller hälsa måste otvivelaktigt i många fall ej endast berättiga utan även förplikta utmätningsmannen att uppskjuta verkställigheten av en vräkning. Varje sådant fall måste emellertid givetvis underkastas en omsorgsfull och kritisk granskning. Utmätningssmannen hade därvidlag — som i många andra fall — att träffa ett svårt och ömtåligt avgörande mellan olika intressen. Ej minst svårbedömbara syntes de fall vara, då det — som i nu förevarande ärende — föreläge till bedömande ett av läkare avgivet utlåtande om allvarlig fara för psykiska skadeverkningsar, för den händelse vederbörande bleve utsatt för en tvångsvräkning. Ett sådant hinder för en vräkning, varom nu talats, kunde emellertid ej tillåtas bliva av alltför långvarig beskaffenhet med hänsyn till bland annat de ekonomiska konsekvenserna för sökanden, vilken i många fall ej kunde under tiden påräkna någon hyra. Det torde dock icke behöva befaras, att så bleve fallet; åtminstone en tillfällig bostad borde av den sökte eller genom de sociala myndigheternas försorg kunna anskaffas inom rimlig tid och en vräkning därigenom undvikas. Skulle i något sällsynt undantagsfall — det syntes här närmast kunna röra sig om en svårt kroppssjuk person, som under inga förhållanden finge förflyttas — hindret bliva av mera varaktig natur, syntes det ÖÄ icke obilligt, att sökanden kunde av allmänna medel hållas skadeslös för en eventuellt utebliven hyra. Detta erfordrade dock en särskild lagstiftning, vartill förhållandena emellertid icke för närvarande torde giva anledning.

Beträffande förevarande vräkningsärende anförde ÖÄ: Av vad som förekommit syntes otvivelaktigt framgå, att någon anmärkning icke kunde

framställas mot ärendets handläggning fram till den 30 december 1952, då Billgren delgavs underrättelse, utom möjligen därutinnan att, sedan klaganden beviljat anstånd med vräkningen, underrättelse om verkställighet uppskjutits till anståndstidens utgång. Härom ville ÖÄ återkomma i det följande. För det uppskov, som förekommit med verkställigheten efter det fyra dagar förflutit från underrättelsen till den 16 januari 1953, torde enligt ÖÄ:s mening kunna åberopas sådana av tjänstens utövande betingade skäl, varom ovan talats. Några sådana hade däremot enligt vad Beck-Friis uppgivit icke därefter varit för handen. Uppskovet efter sistnämnda dag hänförde sig till två särskilda beslut, det första omfattande tiden den 16—den 20 januari och det andra tiden därefter till den 1 februari. Det första beslutet hade meddelats av Nilsson den 15 januari 1953, sedan Billgren uppgivit, att han beräknade erhålla bostad till den 1 april och att hans hustru på grund av sitt tillstånd blivit sjuk inför vräkningshotet och skulle undersökas av läkare. Beck-Friis, som vid denna tid varit väl insatt i ärendet, hade uppgivit, att han troligen dagen efter beslutets meddelande godkänt detsamma och att han ansåge sig ansvarig för anståndet. Omständigheterna syntes vid denna tidpunkt knappast ha varit sådana, att enligt av ÖÄ förut anförda principer hinder förelegat för vräkningens omedelbara genomförande. Uppskovet hade emellertid varit kort och syntes i första hand ha dikterats av en förståelig önskan att taga del av läkarutlåtandet rörande fru Billgren, innan tvångsåtgärder företogs. Därvidlag borde även tagas i beräkning av Beck-Friis framhållna personliga erfarenheter om vädan av att icke taga tillräcklig hänsyn till faran för psykiska rubbningar i samband med havandeskap. Vid beviljandet av det andra uppskovet finge skälen för ett fördröjande av verkställigheten anses starkare än i första fallet, enär då förelegat ett av tjänsteläkare avgivet utlåtande att en vräkning med stor säkerhet skulle inverka mycket menligt på fru Billgrens psykiska hälsa. Beck-Friis hade ansett sig på grund av läkarintyget skyldig att söka undvika tvångsåtgärder genom ett kortare uppskov för att därigenom bereda Billgren möjlighet att anskaffa annan bostad eller på annat sätt ordna för familjen. Därvid torde Beck-Friis, som själv stått i livlig kontakt med bostadsdelegerade och fastighetsägareföreningens verkställande direktör, ha räknat med att en bostad med hänsyn till nödläget trots allt skulle kunna beredas familjen Billgren. Det borde framhållas, att det avgörande för Beck-Friis' beslut att skjuta på verkställigheten icke varit Billgrens avsaknad av bostad i och för sig utan den av Beck-Friis icke utan fog befarade risken för fru Billgren av en tvångsvis genomförd vräkning. ÖÄ hade under beredningen av detta ärende haft under övervägande, om anledning kunde anses föreligga att i lagen införa föreskrifter om befogenhet för utmätningsman att vid nödfallssituationer medgiva anstånd med vräkning utöver den i 193 § utsökningslagen angivna tiden. Därest den av ämbetet hävdade meningen om utmätningsmannens rätt att utan hinder

av den lagstadgade maximala anståndstiden uppskjuta verkställigheten av vräkning vid ett inträffat nödläge kunde anses bärande, torde emellertid något behov av en sådan lagstiftning icke förefinnas. Erinras kunde för övrigt, att genom en lagföreskrift i sådant hänseende — vilken näppeligen skulle kunna stanna vid en utsträckning av den maximala anståndstiden — utmätningssmannen ofta skulle bliva försatt i en svår situation; laglig möjlighet att, utöver viss bestämd tid, medgiva anstånd annat än i nödlägen, sådana dessa ovan angivits, skulle för visso framkalla en mångfald ansökningar, vilkas diskretionära prövning och avgörande nödvändigtvis måste medföra stark ojämnhet i praktiken.

ÖÄ ingick slutligen på den förut antydda frågan angående delgivning av underrättelse om vräkning, då sökanden meddelat anstånd med verkställigheten, samt anförde härutinnan följande: Billgren hade ännu ej bevisligen erhållit del av underrättelse om den sökta verkställigheten, då klaganden den 17 december 1952 beviljade anstånd till den 27 i samma månad. I enlighet med gammal praxis hos förste stadsfogden tillämpades vid en sådan situation den principen, att ett av sökanden meddelat anstånd, som icke vore förenat med ett uttryckligt förbehåll om annat, medförde att alla åtgärder inställdes under anståndstiden och att sökanden i fråga om de fortsatta åtgärdernas vidtagande i förhållande till sökandena i övriga ärenden finge räkna tur först från den dag anståndet utginge. Klaganden syntes ha framställt anmärkning mot att underrättelseförfarandet i enlighet därmed inställts. Riktigheten av det av förste stadsfogden därvidlag tillämpade förfaringssättet syntes kunna ifrågasättas. Sökanden kunde med fog sägas ha skäl antaga, att de formella förberedande åtgärderna — i första hand underrättelse till den sökte, därest sådan icke redan verkställts — skulle fortgå utan hinder av anståndet, så att vräkningen kunde äga rum omedelbart efter anståndstidens utgång. Ärendet kunde annars komma att avsevärt fördröjas efter denna tid — först för delgivning av underrättelse, därefter lagstadgad tid om fyra dagar och därefter eventuellt ytterligare sex dagar, om skäl till anstånd med hänsyn till den sökte ansåges föreligga — och sökanden, som i regel torde ha beviljat anståndet av humanitära skäl, lida ekonomisk förlust på grund av sin visade välvilja. Ytterligare tidsutdräkt föranleddes även av den försämrade turordningen i förhållande till andra senare inkomna ansökningar. De arbetstekniska skäl Beck-Friis åberopat till stöd för det av honom tillämpade förfaringssättet syntes ÖÄ icke bärande, i all synnerhet som Beck-Friis ansåge sig skyldig att iakttaga annan ordning i de fall, då en sökande förklarade sig önska, att de förberedande åtgärderna skulle fortgå oavsett anståndet. Emellertid hade Beck-Friis meddelat, att han numera beslutat, att — i den mån omständigheterna i det särskilda fallet ej gäve vid handen att så vore överflödigt — sökande, som lämnade tidsbestämt anstånd, skulle omedelbart på lämpligt sätt underrättas om de konsekvenser det lämnade

anståndet i nämnda hänseende komme att medföra. Därigenom bleve sökanden i tillfälle att särskilt begära, att anståndet icke måtte påverka ärendets förberedande gång eller dess turordning, räknad från anhängigörandet.

I ärendet är upplyst, att — sedan klaganden den 11 december 1952 till förste stadsfogden för verkställighet ingivit utslag å vräkning av Billgren samt därefter medgivit anstånd med verkställigheten till den 27 i samma månad — vederbörande domsverkställare, Nilsson, icke förrän den 2 februari 1953 inställt sig i Billgrens lägenhet för att genomföra vräkningen. Det dröjsmål med verkställigheten, som sålunda ägt rum, har föranletts av dels att stadsfogden tillämpat den praxis då sökande medgiver anstånd, att alla åtgärder i regel inställas under anståndstiden och att sökanden efter dagen för utgången av nämnda tid får räkna tur först från sagda dag, dels ock att Nilsson och Beck-Friis på Billgrens begäran upprepade gånger uppskjutit verkställigheten.

På skäl som av ÖÄ anförts synes mig stadsfogdens omförmälda praxis icke vara riktig och den förefaller ej heller vara nödvändig ur arbetsteknisk synpunkt. Beck-Friis har också med anledning av vad i förevarande ärende förekommit modifierat denna praxis i så måtto, att sökanden — om så ej finnes vara överflödigt — beredes tillfälle framställa särskild begäran om att anståndet icke måtte medföra inställande av de förberedande verkställighetsåtgärderna eller ändra ärendets ursprungliga turordning. Men även med en sådan modifikation torde förfarandet icke kunna gå fritt från invändningar. Sökanden lär väl i övervägande antal fall önska, att verkställighet skall ske omedelbart efter anståndstidens utgång. En hänvändelse till honom med förfrågan om innebörden av hans anståndsmedgivande synes mig därför kunna medföra onödig omgång och lätt leda till missuppfattning hos sökanden om syftet med hänvändelsen. Risk kan också finnas för att en sökande på grund av okunnighet om gällande bestämmelser i utsökningslagen icke inser följderna av det svar han lämnar. En ovillkorlig förutsättning för att förfarandet skall kunna fungera friktionsfritt är följaktligen, att personalen på utsökningsavdelningen erhåller synnerligen noggranna instruktioner till undvikande av att sökandena missförstå de framställda förfrågningarna.

Beträffande de i förevarande fall meddelade uppskovsbesluten finner jag mig kunna instämma i vad ÖÄ därutinnan anfört. Arbetsförhållandena ha tydligen utgjort godtagbart skäl för anstånd under tiden till den 16 januari 1953. Däremot torde de obestyrkta uppgifter om hustruns hälsotillstånd, som Billgren den 15 januari lämnade Nilsson och vilka föranledde denne att medgiva anstånd till den 20 januari, icke ha utgjort hinder för vräkningens omedelbara verkställande. Nilssons uppskovsbeslut kan emellertid

med hänsyn till omständigheterna icke enligt min mening betecknas såsom tjänsteförsummelse, och än mindre kan så anses vara fallet med Beck-Friis' åtgärd att ytterligare uppskjuta verkställigheten till den 1 februari 1953.

Vid prövning av klagomålen lät jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till ÖÄ avlåten skrivelse och jämväl delgav Beck-Friis.

5. Anhållande utan nya häktningsskäl av person, om vilkens häktande framställning redan förut gjorts men avslagits.

Vid en av mig den 11 mars 1952 företagen inspektion av rådhusrätten och magistraten i Lidköping fann jag anledning till anmärkning mot ett av rådhusrätten den 27 februari 1951 meddelat beslut i fråga om häktning av maskinformaren Sten Andreasson. Av handlingar, som jag i anledning därav införskaffade, framgick följande.

Sedan stadsfiskalen i Lidköping Anders Vanäs den 17 februari 1951 anhållit Andreasson såsom skäligen misstänkt för stöld i Lidköping av en portmonnä, innehållande något över 35 kronor, erkände Andreasson vid förhör den 18 februari, att han gjort sig skyldig till koppleri i Lidköping. Under de fortsatta förhören med Andreasson erkände denne vidare, att han i Jönköping tillgripit dels två pantsedlar, avseende en dammsugare och en klocka till ett värde av tillhoppa 195 kronor, dels ock en väggbonad och en kudde, värda sammanlagt 73 kronor. Den 22 februari gjorde Vanäs framställning att Andreasson måtte häktas såsom skäligen misstänkt för koppleri i Lidköping och stölder i Jönköping, vilken framställning inkom till rådhusrätten den 23 februari. Andreasson erkände sedermera, att han därjämte i Jönköping gjort sig skyldig till förskingring av 10 kronor. Under utredningen framkom vidare, att Andreasson i Lidköping skulle ha sålt två kaffekort.

Häktningförhandling hölls den 27 februari 1951 inför borgmästaren Robert Eldh. Andreasson vidhöll därvid, att han förövat stölderna i Jönköping och att han sålt kaffekorten i Lidköping, varemot han nu bestred, att han förövat de övriga gärningar, för vilka han misstänktes. Vanäs uppgav, att han var beredd att väcka åtal senast den 3 mars.

Rådhusrätten meddelade därefter följande

”Beslut.

De uppgifter, Andreasson nu lämnat, gör att han icke på sannolika skäl kan misstänkas för koppleri.

För försäljningen av kaffekort kan det antagas, att Andreasson ej ådömes högre straff än böter.

Under sådana omständigheter finner rådhusrätten sig icke böra föreskriva häktning för de i Jönköping begångna gärningarna.

Med ogillande av häktningsyrkandet förordnar rådhusrätten därför, att Andreasson omedelbart skall försättas på fri fot.”

Den 27 februari 1951 inkom till Vanäs från stadsfiskalen i Jönköping telegrafisk begäran att Andreasson skulle gripas och transporteras till kriminalpolisen i Jönköping. Den 28 februari avskrev Vanäs ärendena angående koppleri och stöld av en portmonnä i Lidköping, enär det ej gått att leda i bevis att Andreasson gjort sig skyldig till dessa gärningar. Ärendet rörande försäljningen av kaffekorten överlämnades för eventuell åtgärd till stadsfiskalen i Jönköping. Sedan Andreasson överförts till Jönköping, avlät stadsfiskalen G. Bergdahl den 3 mars till rådhusrätten i Jönköping framställning att Andreasson måtte häktas för de brott, som han erkänt sig ha begått därstädes. Vid förhandling den 5 mars förklarades Andreasson häktad såsom misstänkt för stöld m. m. Vid huvudförhandling den 13 mars dömdes sedan Andreasson jämlikt 4 kap. 1, 2 och 14 §§, 20 kap. 1 och 4 §§ samt 22 kap. 1, 2 och 3 §§ strafflagen för stöld av pantsedlarna, förskingring av väggbonaden och kudden samt undandräkt av 10 kronor att hållas till straffarbete tre månader.

I det över inspektionen förda protokollet antecknades, att rådhusrätten i Lidköping underlätit att i beslutet den 27 februari 1951 angiva de skäl, som föranlett rätten att icke häkta Andreasson för de i Jönköping begångna brotten, ävensom att målet syntes ha blivit genom sagda beslut felaktigt behandlat.

Sedan jag i anledning av vad sålunda förekommit anmodat Eldh att till mig inkomma med yttrande, anförde Eldh i avgiven förklaring följande.

Formuleringen av 24 kap. 16 § rättegångsbalken gäve anledning till tvekan, huruvida ett beslut att häktning icke skulle ske behövde motiveras. Lagrummet innehölle ju den bestämmelsen, att beslut om häktning bland annat skulle kort angiva grunden för häktningen. Beslutades ej häktning, stadgades endast, att förordnande skulle ske om den anhållnes frigivning. En sammanställning av 30 kap. 5 och 10 §§ rättegångsbalken syntes å andra sidan giva vid handen, att skäl för beslutet borde angivas. Vid prövning av vad i målet förekommit hade Eldh faktiskt också övervägt, huruvida de i Jönköping begångna brotten kunde vara häktningsanledning. Utredningen om dessa brott hade, såvitt han kunde erinra sig, varit synnerligen knapphändig, och brotten hade icke syntes vara av allvarligare art. Vid förhandlingen hade ej heller varit fråga om att återfallsbrott förelegat. Det hade uppgivits, att Andreasson lovats arbete i Lidköping och att han hade möjlighet att få bostad där. Det hade därför icke skäligen kunnat befaras, att han skulle avvika, eller eljest antagas, att förutsättning för häktning förelåg. Någon skyldighet att häkta Andreasson för de i Jön-

köping begångna brotten hade alltså enligt Eldhs uppfattning ej förelegat. Andreasson hade själv vid förhandlingen yrkat att bli försatt på fri fot, och Eldh hade omöjligen kunnat förutse, att Andreasson redan samma dag skulle gripas och åter anhållas för de i Jönköping begångna brotten. Eldh bestrede, att Andreasson genom ifrågavarande beslut tillfogats någon skada eller att eljest skada uppkommit.

I infordrat yttrande anförde Bergdahl därefter följande.

I skrivelse den 24 februari 1951 till stadsfiskalen i Lidköping hade Bergdahl hemställt, att Andreasson — som, enligt vad Bergdahl genom telefonsamtal med Vanäs försport, anhållits i Lidköping såsom skäligen misstänkt för koppleri — måtte åtalas ”för ett i Jönköping begånget förskingringsbrott”. Den 27 februari hade Vanäs telefonledes meddelat, att Andreasson vid häktningsförhandling inför rådhusrätten i Lidköping samma dag försatts på fri fot och att Vanäs på grund av gällande forumbestämmelser icke i Lidköping kunde föra talan mot Andreasson för de av honom i Jönköping begångna brotten, enär åtal på grund av bristande bevisning icke komme att äga rum mot Andreasson i Lidköping för de förmenta brott, som legat till grund för Vanäs’ anhållningsbeslut. I anledning därav och då flera av häktningsgrunderna enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken kunnat åberopas för ett anhållande av Andreasson för de i Jönköping begångna brotten, hade Bergdahl telegrafiskt begärt, att Andreasson skulle transporteras till Jönköping. Enär det gällt att fatta ett snabbt beslut om åtgärd mot Andreasson, som ju befunnit sig på fri fot, och då uppenbarligen bland annat flyktfara förelegat, hade Bergdahl låtit beröva Andreasson friheten med tillämpning av 24 kap. 5 § rättegångsbalken. Först efteråt hade Bergdahl funnit, att han kanske i stället hade bort tillämpa 17 § i samma kapitel genom att avlåta en häktningsframställning till rådhusrätten i Jönköping. Han vore emellertid alltfortfarande tveksam därutinnan med hänsyn till att det ju dock gällt att tillse, att Andreasson, som endast tillfälligtvis uppehållit sig i Lidköping och varit i avsaknad av fast bostad och arbete, icke hunne avvika. Anledning syntes med skäl kunna förefinnas för antagande att ett häktningsbeslut av rådhusrätten i Jönköping i Andreassons frånvaro icke hade kunnat verkställas utan svårigheter.

Med anledning av vad sålunda förekommit inhämtade jag yttrande jämväl av Vanäs.

Vanäs anförde: Då Vanäs inställde sig till häktningsförhandlingen hade han varit övertygad om att Andreasson skulle komma att häktas, i all synnerhet som Andreasson dagen förut vitsordat sina uppgifter under sista polisförhören och försäkrat, att han skulle vidhålla dem ”till döddagar”. Vanäs hade därför blivit mycket överraskad, när Andreasson vid häktningsförhandlingen återtog sina medgivanden beträffande koppleri. Trots

detta hade Vanäs dock trott, att Andreasson med hänsyn till brotten i Jönköping och sin allmänna opålitlighet skulle komma att häktas. Någon tvekan om häktningsskäl hade Vanäs icke ansett förefinnas. Häktningssyrkandet hade emellertid ogillats, och Vanäs hade fått den uppfattningen att beslutet grundat sig endast på den brottslighet Andreasson låtit komma sig till last i Lidköping. Med anledning därav och då Vanäs räknat med att det skulle bli mycket svårt för jönköpingspolisen att ånyo få tag i Andreasson, hade Vanäs ringt upp Bergdahl och underrättat honom om vad som förekommit. Vad som sagts under detta telefonsamtal komme Vanäs icke ihåg, men säkerligen hade Bergdahl blivit fullt orienterad. På telegrafisk framställning från Bergdahl hade Andreasson senare samma dag gripits på ett ölkafé i Lidköping. Huruvida Bergdahl haft ytterligare skäl för denna framställning eller om den endast grundat sig på Vanäs' uppgifter, kände Vanäs icke till, men utöver Bergdahls och Vanäs' telefonsamtal hade kriminalavdelningarna i Lidköping och Jönköping varit i kontakt med varandra. Av Eldhs yttrande förefölle som om Vanäs måste ha missuppfattat Eldhs ställningstagande till jönköpingsbrotten, men Vanäs hade uppfattat beslutet så som tidigare relaterats. Ett överklagande av häktningsbeslutet hade under rådande förhållanden varit meningslöst.

Har domstol beslutat avslå häktningsframställning och förordnat om den misstänktes frigivande, äger självfallet anhållningsmyndighet icke ånyo skrida till anhållande av den misstänkte för brott, som avsetts med häktningsframställningen, med mindre nya omständigheter tillkommit, som påkalla en sådan åtgärd.

I förevarande fall har rådhusrätten i Lidköping i beslut den 27 februari 1951 ogillat Vanäs' yrkande om häktning av Andreasson för i Lidköping och Jönköping begångna brott. Det oaktat har Bergdahl, utan att några nya häktningsskäl kunnat åberopas, redan samma dag låtit anhålla Andreasson för brotten i Jönköping.

Bergdahls ifrågavarande förfarande synes mig endast kunna förklaras av att han av Vanäs erhållit vilseledande eller oriktiga upplysningar om vad rättens beslut innehållit. Vanäs hade nämligen, enligt vad han uppgivit, fått den uppfattningen att beslutet grundat sig endast på den brottslighet, som Andreasson låtit komma sig till last i Lidköping.

Att en sådan missuppfattning kunnat uppstå beror tydligen av det sätt, på vilket rätten i sitt beslut i häktningsfrågan uttalat sig om brotten i Jönköping. Medan rätten lämnat en klarläggande motivering av sitt beslut att ej häkta Andreasson för brott, som han skulle förövat i Lidköping, säges beträffande brotten i Jönköping endast, att rätten "under sådana omständigheter" — d. v. s. att häktningsskäl ej förelågo för de förstnämnda brot-

ten — funne sig "icke böra föreskriva" häktning för de i Jönköping föröfvade gärningarna. Detta uttalande synes mig lätt kunna inge den föreställningen, att rätten — då den misstänkte ej borde häktas för brott i Lidköping — ansett sig lämpligen icke böra till prövning upptaga frågan om häktning för de utom domkretsen föröfvade brotten.

I sitt yttrande till mig har Eldh uttalat tvekan huruvida ett beslut, varigenom häktningsyrkande ogillas, skall motiveras. Eldh har därvid hänvisat till 24 kap. 16 § rättegångsbalken, där det stadgas, att beslut om häktning skall innehålla uppgift å det brott misstanken avser och kort angiva grunden för häktningen, medan lagrummet, för det fall att häktning ej beslutas, endast innehåller föreskrift att rätten skall förordna, att den anhållne omedelbart skall frigivas. De allmänna bestämmelserna om innehållet av beslut i brottmål återfinnas emellertid i 30 kap. 10 § rättegångsbalken, varav framgår, att domskälen skola angivas i beslutet, om frågans beskaffenhet fordrar det. Det torde vara uppenbart, att rätten i beslut om avslag å en häktningframställning bör angiva, vilken av de åberopade häktningsskälerna som finnes vara obestyrkt eller varför häktning eljest ej anses böra ifrågakomma. Så har i förevarande fall också skett beträffande de i Lidköping föröfvade gärningarna, och det torde — såsom framgår av vad jag ovan anfört — vara Eldhs underlåtenhet att förfara på samma sätt i fråga om brotten i Jönköping, som varit den ursprungliga anledningen till den oriktiga behandling, som Andreasson underkastats. Vad angår den av Eldh åberopade bestämmelsen i 24 kap. 16 § rättegångsbalken, lärer densamma endast ha tillkommit för att förebygga, att rätten vid angivande av skälen för häktning ingår i någon närmare redogörelse för de omständigheter, på grund av vilka misstanke om brottet och de speciella häktningsföresättningsarna anses föreligga.

I det ifrågavarande beslutet har emellertid klart utsagts, att rätten ogillade häktningsyrkandet, vilket ju grundade sig jämväl på de brott, som Andreasson begått i Jönköping. Bergdahl och Vanäs ha därför förfarit felaktigt genom att icke taga noggrann del av beslutet och förvissa sig om innebörden av detsamma, innan åtgärder vidtogos för förnyat anhållande av Andreasson.

Med hänsyn till omständigheterna fann jag mig emellertid kunna låta i ärendet bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Bergdahl avlåten skrivelse och även delgav Vanäs och Eldh.

6. Felaktigt förfarande av polismyndighet genom att låta å sinnessjukhus intagen person till polisverket utbetala ersättning för transport av honom till annan ort för undersökning rörande brott, vartill han erkänt sig skyldig.

Av handlingarna i ett genom klagomål av reparatören Märten Allan Karlsson härstädes anhängiggjort ärende framgår följande.

Sedan klaganden ställts under åtal vid Åse, Viste, Barne och Laske domsagas häradsrätt för uppsåtligt anläggande av eld samt häradsrätten förordnat om undersökning av hans sinnesbeskaffenhet, avgav överläkaren Torsten Sondén den 27 januari 1940 det utlåtandet, att klaganden vid brottens begående på grund av schizofren sinnessjukdom varit av sinnesbeskaffenhet, varom i 5 kap. 5 § strafflagen sägs, samt att han var i behov av vård å sinnessjukhus. I utslag den 5 februari 1940 förklarade häradsrätten klaganden straffri jämlikt nämnda lagrum, varefter han intogs på sinnessjukhus. Sedan dess har klaganden vårdats å sinnessjukhus med undantag för kortare tider, då han avvikit eller varit försöksutskriven, sista gången den 8 januari—den 1 april 1951.

Den 5 september 1952 inkom till kriminalpolisen i Sundsvall ett brev från klaganden, som då var intagen å Sidsjöns sjukhus därstädes. I brevet uppgav klaganden, att han i början av år 1951 i Göteborg för försäljning mottagit ur till ett värde av 5 000 kronor av en försöksutskriven kriminalpatient, som sedermera befunnits skyldig till stöld av uren i Alingsås. Klaganden förklarade vidare, att han önskade bli häktad och underkastad förnyad sinnesundersökning.

Vid förhör, som kriminalpolisen i Sundsvall med anledning därav företog med klaganden, lämnade han en ingående redogörelse för hur han mottagit uren och hur han förfarit med dem. Han uppgav därvid, att han i Malmö sålt fyra ur till för honom okända danskar och att han nedgrävt återstoden av de stulna uren vid ett båtupplag i Malmö. Klaganden förklarade sig villig att utpeka platsen, där han gömt urpartiet, och sade sig vara fullkomligt övertygad om att han skulle kunna återfinna den.

Sedan rapport om vad sålunda förevarit av sundsvallspolisen översänts till stadsfiskalen i Alingsås H. Hellsvik, beslöt denne, att klaganden skulle föras till Alingsås för att senare vallas i Malmö. Den 11 november 1952 hämtades klaganden i bil i Sundsvall och fördes till Alingsås, dit han anlände följande dag. Den 14 november fördes han till Malmö, där han valldes för att anvisa den plats, varest urpartiet undangömts.

Vid vallningen utpekade klaganden platsen, där han skulle ha grävt ner uren. Dessa anträffades dock icke och det visade sig, att den uppgivna platsen var cementerad med endast ett tunt lager av sand och annan fyllning ovanpå cementen, varför det var otänkbart att uren nedgrävts där. Klaganden återfördes därför till Alingsås och på vägen dit medgav han,

att han talat osanning och att uren icke förvarades å den plats han uppgivit.

Den 17 november 1952 lämnade klaganden till förhørsledaren, kriminalkonstapeln Allan Lund, en skriftlig redogörelse över hur han erhållit uren och hur han förfarit med dem. Redogörelsen, som innehöll nya och ändrade uppgifter om händelseförloppet, slutade med ett tillägg av följande lydelse: "Till detta brev känner jag mig även manad att göra följande tillägg, vilket består i, att beder Herr Stadsfiskalen, och Er om förlåtelse, för mitt mot Eder, minst sagt lumpna beteende. Det anser jag på sin plats, ehuru jag inte hade annat val, än att, delvist med lögnen, som hjälp, försöka få till stånd ett utlämnande av min person, som jag, om jag hållit mig till sanningen i varje punkt, tror då helt hade uteblivit. Ty Ni vet lika bra, som jag, vilken svårighet det är att få en kriminalpatient utlämnad från ett sådant där ställe — det är pricis som om dom ansåg sig förlora en inte så ringa del, eller möjlighet till sin försörjning — pricis som om de kände denna hotad, som det är någon god människa, som vill hjälpa en patient ut från ett sådant ställe. Det fick ju redan, då jag var i Växjö Stadsfiskalen här erfara, då han vid detta tillfälle, liksom nu, ville vara hygglig att hjälpa mig ur min svåra belägenhet — då lyckades det ej, nu lyckades det, tack vare att jag delvist tog lögnen som hjälp, och tack vare att den läkare, som tillfälligt tjänstgör där uppe å Sidsjön, är mera tillmötesgående än den ordinarie D:r Beander. I den mån jag kan, lovar jag gottgöra de extra utlägg jag åsamkat Herr Stadsfiskalen, då han av välvilja velat hjälpa mig, låt Herr Stadsfiskalen även få del härav."

Enär tilltro icke längre ansågs kunna sättas till klagandens uppgifter, återsändes han till Sidsjöns sjukhus med tåg från Alingsås den 18 november. Dessförinnan hade han till Hellsvik överlämnat en så lydande förbindelse:

"Undertecknad, reparatören Märten Allan Karlsson, förbinder sig härigenom att till polisverket i Alingsås utbetala kronor trehundrafemtio (350), utgörande del av kostnader som uppstått i samband med min transport från Sundsvall till Alingsås och vidare till Malmö, vilken transport verkstälts på grund av de osanna uppgifter jag lämnat till polisen rörande ett genom brott åtkommet urparti.

Beloppet avstås fullständigt frivilligt av mig och torde utbetalas genom läkaren vid Sidsjöns sjukhus, Sundsvall.

Alingsås den 18 november 1952.

Allan Karlsson.

Ovanstående namnteckning bevittnas:

Allan Lund

L. Ljungberg."

Vid ankomsten till sjukhuset utbetalades av klagandens tillgodohavande därstädes 350 kronor till polismannen L. Ljungberg, som medföljt klaganden vid transporten till sjukhuset.

I en den 28 november 1952 hit inkommen skrift anförde klaganden i huvudsak följande.

Klaganden bestrede, att han lämnat några oriktiga uppgifter. Han kunde bevisa sin delaktighet i stölden av uren. Alingsåspolisen hade därför gjort sig skyldig till tjänstefel genom sin underlåtenhet att verkställa en grundlig och opartisk utredning i saken. Klaganden hade av Hellsvik fått löfte om att han skulle häktas och att ny undersökning av hans sinnesbeskaffenhet skulle verkställas. Han fordrade nu uppfyllande av detta löfte. Hellsvik hade förfarit egenmäktigt genom att föreslå och under hot om återtransport till sjukhuset kräva ersättning för transportkostnaderna. Klaganden yrkade därför återbekomma det av honom erlagda beloppet, 350 kronor. Enär klaganden vore fullt frisk och undersökning av hans sinnesbeskaffenhet icke skett sedan år 1940, hemställde klaganden vidare, att JO måtte förhjälpa honom att bli häktad för det begångna häleribrottet och underkastad förnyad sinnesundersökning.

Sedan jag med anledning av innehållet i klagoskriften anmodat Hellsvik att inkomma med yttrande, anförde denne följande.

När rapport om klagandens till sundsvallspolisen lämnade uppgifter kommit Hellsvik till handa, hade han telefonledes satt sig i förbindelse med kriminalpolisen i Sundsvall och tjänstgörande överläkaren vid Sidsjöns sjukhus Nils Warstedt för att få klarlagt, huruvida klagandens uppgifter kunde vara trovärdiga. Då de tillfrågade ansett så vara fallet och sedan tillstånd till transporterande av klaganden till Alingsås meddelats, hade Hellsvik själv i sällskap med två kriminalpolismän hämtat klaganden med bil i Sundsvall. Före avresan från Sundsvall hade Hellsvik talat allvarligt med klaganden och särskilt framhållit för honom, att han icke kunde ha någon som helst möjlighet att bli åtalad och häktad för det uppgivna häleribrottet, därest han icke återskaffade urpartiet. Klaganden hade därvid på det bestämdaste vidhållit, att han lämnat fullt sanningsenliga uppgifter till polisen i Sundsvall och att han utan vidare skulle taga fram klockorna i Malmö, när han kom dit. Det hade emellertid visat sig, att klaganden ljugit allt vad han sagt, troligen i avsikt att få en möjlighet att rymma under transporten. Han hade nämligen mycket väl förstått, att det icke kunde bli något åtal mot honom, om icke klockorna anträffades. När klaganden återkommit från Malmö till Alingsås, hade han beklagat, att han dukat upp hela historien, samt framhållit, att han gjort detta endast för att han önskade ny sinnesundersökning, enär han icke undergått någon sådan sedan år 1940 och ansåge sig vara olagligt inspärrad på sinnessjukhus. Hellsvik hade då beklagat, att klaganden satt igång detta, och framhållit, att det kanske kunde komma att gå så långt, att Hellsvik själv i sista hand kunde komma att få stå för transportkostnaderna. Klaganden

hade då svarat, att han, i den mån han hade medel, vore villig att satsa dessa som ett bidrag till kostnaderna. Klaganden hade därefter undertecknat förbindelsen att till polisverket i Alingsås betala 350 kronor. Hellsvik hade emellertid vägrat att mottaga pengarna, varför desamma medförts till sjukhuset i Sundsvall, när klaganden återfördes dit. Å sjukhuset hade pengarna av en tjänsteman därstädes överlämnats till de polismän, som medföljt klaganden till sjukhuset. Sedan polismännen vid hemkomsten uppgjort kostnaderna för resan, hade beloppet överlämnats till Hellsvik. Han hade sedan deponerat pengarna i stadskassan i Alingsås i avvaktan på eventuellt beslut med anledning av klagandens anmälan mot honom. Transportkostnaderna och övriga utgifter för klaganden hade uppgått till omkring 1 000 kronor. Med stöd av vad han sålunda anfört bestredde Hellsvik klagomålen till alla delar och hemställde, att de icke måtte föranleda någon som helst åtgärd från JO:s sida.

Sedan jag därefter anhållit om yttrande av länsstyrelsen i Älvsborgs län, inkom länsstyrelsen med utlåtande jämte därvid fogat yttrande av landsfogden i länet Curt d'Orchimont.

I sitt yttrande anförde d'Orchimont följande.

Den verkställda utredningen hade icke givit tillräckligt stöd för något åtal mot klaganden för brottsligt förfarande med ifrågavarande klockor. Någon ytterligare utredning i ärendet syntes icke för närvarande böra verkställas. Klagandens påstående att han innehaft och försålt vissa av uren i Malmö hade visat sig lika otillförlitligt som vad han i övrigt haft att förmåla. Uppenbart torde vara, att de oriktiga uppgifterna om klockorna enbart syftat till att klaganden på grund av dessa skulle bli åtalad på nytt och efter förnyad sinnessundersökning förklaras icke längre vara i behov av vård å sinnessjukhus. Klaganden hade erbjudit sig att ersätta de extra utlägg, han vållat för transporten Sundsvall—Alingsås—Malmö—Alingsås—Sundsvall. Förslaget hade kommit från klaganden och enligt vad Lund på förfrågan meddelat, hade Lund icke övat någon som helst påtryckning, när klaganden undertecknade förbindelsen att utbetala 350 kronor såsom bidrag till transportkostnaderna. I 31 kap. 4 § rättegångsbalken stadgades, att tilltalad vore skyldig ersätta kostnad, som vållats statsverket genom bland annat påstående, som han insett sakna fog. Enligt 8 § samma kapitel skulle bestämmelsen äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad under förundersökning. Dessa stadganden kunde enligt d'Orchimonts mening tillämpas på ifrågavarande fall, där den misstänkte genom sina vilseledande uppgifter vållat mycket stora kostnader. Att dessa i förevarande fall drabbat polisdistriktet och icke statsverket kunde väl icke rimligen i detta sammanhang ha någon betydelse. En annan sak vore, om det varit riktigt att emottaga medel av en otillräckelig. Klagandens sinnessjukdom syntes dock icke vara av den art, att han icke

kunnat bedöma handlingens innebörd, och viss garanti finge väl anses ha legat däri, att medlen utbetalats av en tjänsteman vid sjukhuset. Huruvida denne var läkare framginge icke av handlingarna, men därest så icke varit fallet, torde väl samråd ha ägt rum med en sådan. På grund av vad sålunda anförts syntes någon anmärkning icke med fog kunna riktas mot Hellsviks handläggning av ifrågavarande ärende.

Länsstyrelsen åberopade i sitt utlåtande vad d'Orchimont anført och vad handlingarna utvisade samt hemställde, att de mot Hellsvik riktade klagomålen icke måtte föranleda vidare åtgärd.

För utrönande av de närmare omständigheterna vid den ifrågavarande utbetalningen vid Sidsjöns sjukhus anhöll jag därefter om upplysningar av sjukhuschefen vid sjukhuset.

Med anledning därav anförde sjukvårdsläkaren H. Beander följande.

Vid tillfället i fråga hade Beander haft semester, varför han delvis måste stödja sig på upplysningar från sin dåvarande vikarie, Warstedt. Denne hade sagt sig minnas, att han under november 1952 uppringts av polisen i Alingsås, som velat ha klaganden med på en vallning, enär klaganden tillskrivit polisen och förklarat sig ämna visa, var de år 1951 stulna uren funnes. Sedan klaganden avhämtats, hade polisen telefonerat från Alingsås och meddelat, att vid vallning av klaganden inga klockor påträffats men att klaganden vore villig betala en viss summa som bidrag till de med hans resa förknippade kostnaderna. Warstedt hade då bett om ett uttalande från poliskommissariens sida, huruvida detta juridiskt sett läte sig göra. Då positivt svar därpå givits, hade Warstedt intet haft att erinra mot att utbetalningen skedde, detta så mycket mindre som klaganden då redan undertecknat en förbindelse att han gjorde utbetalningen helt frivilligt. Något ytterligare hade Warstedt sagt sig ej minnas i ärendet. Då polisen sedan återfört klaganden till sjukhuset, hade av klagandens där förvarade penningmedel 350 kronor utbetalats till de eskorterande polismännen av en uppsyningsman vid sjukhuset. Vid samtal påstode klaganden bestämt, att han haft uren med sig till Malmö vid avvikning från en arbetsplats i Göteborg 1951. Såsom anledning till att han ville komma till Malmö för vallning uppgåve han sin önskan om åtal och förnyad sinnesundersökning. Enligt vid sjukhuset förefintliga anteckningar stode klaganden icke under förmyndare.

De kostnader för genomförande av en straffprocess, vilka äro förenade med polis- och åklagarverksamheten, utgå i likhet med domstolskostnaderna omedelbart ur för detta ändamål anslagna statsmedel. Tilltalad eller

annan är icke i andra fall än lag och författning stadgar pliktig att till statsverket återgälda sådana kostnader. I stad, som utgör eget polisdistrikt, utgå åtskilliga av de kostnader för upptäckande och beivrande av brott, för vilka statsverket eljest svarar, av stadens medel. Skall i sådant fall återbäring äga rum, skall beloppet återgäldas till stadens kassa.

Bestämmelserna om skyldighet för tilltalad att till statsverket återgälda rättegångskostnad återfinnas i 31 kap. rättegångsbalken.

Enligt 1 § i nämnda kapitel kan tilltalad, som dömes för brottet eller straffriförklarad, förpliktas till statsverket återgälda vad enligt rättsens beslut av allmänna medel utgått till vittne eller sakkunnig eller eljest för bevisning under förundersökningen eller i rättegången samt i arvode och ersättning till försvarare så ock statsverkets kostnad för hans hämtande till rätten. I 2 § stadgas rätt för tilltalad att under vissa omständigheter erhålla ersättning av allmänna medel för rättegångskostnad och i 3 § föreskrives skyldighet i vissa fall för åklagare eller målsägande att ersätta statsverkets kostnad, som avses i 1 eller 2 §§.

Har i mål, vari åklagare för talan, den tilltalade genom att utebliva från rätten eller ej iakttaga föreläggande, som rätten meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för statsverket, är han enligt 4 § första stycket skyldig att ersätta sådan kostnad, huru rättegångskostnaden i övrigt än skall bäras. I andra stycket av samma paragraf stadgas, att vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om åklagaren, målsäganden eller offentlig försvarare genom vårdslöshet eller försummelse vållat kostnad för statsverket eller den tilltalade.

I sin motivering till 4 § anförde processlagberedningen, bland annat, följande (SOU 1938: 43 s. 348): "Liksom i tvistemål bör i mål angående allmänt åtal part, som genom vårdslös eller försumlig processföring vållar särskilda kostnader, vara skyldig att i viss utsträckning ersätta dessa, oavsett hur i övrigt förordnas angående rättegångskostnaderna. Vad angår tilltalad har föreskrift härom betydelse endast för det fall, att han frikännes. Därest han dömes för brottet, är han enligt 1 § skyldig att svara för alla i nämnda paragraf avsedda kostnader och sålunda även för kostnad, som vållats genom hans försummelse. I de fall, då han frikännes, synes såsom processkommissionen anført, skyldighet böra kunna åläggas honom att ersätta genom hans vårdslöshet eller försummelse förorsakade kostnader. — — Den ersättningsskyldighet, som kan åläggas enligt förevarande paragraf, omfattar endast kostnader av den art, som avses i 1 och 2 §§. Är fråga om ersättning till statsverket, kan denna gälla såväl kostnader enligt 1 § som vad statsverket enligt 2 § förpliktats att utgiva till den tilltalade. Gottgörelse till den tilltalade omfattar kostnader, som angivas i 2 §."

Av detta uttalande framgår, att arten av de ersättningsgilla kostnaderna fastslagits i 1 och 2 §§ samt att i 4 § endast föreskrives, att den del av dessa kostnader, som kan ha föränletts av försumlig processföring, skall bäras av den försumlige, utan hinder av vad eljest är stadgat om rättegångskostnadernas fördelning.

Även om förundersökning nedlagts eller åtal eljest ej följt å förundersökningen, kan den misstänkte åläggas återbetalningsskyldighet till statsverket. I 8 § föreskrives nämligen, att i sådant fall vad i, bland annat, 4 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad under förundersökningen. Med hänsyn till vad ovan sagts rörande ersättningskyldighetens omfattning enligt 4 § avses uppenbarligen med kostnad, som enligt 8 § skall gäldas av den misstänkte, endast kostnad av den art, som anges i 1 §.

I förevarande fall har Hellsvik av klaganden mottagit 350 kronor såsom ersättning för kostnad, vilken Alingsås stads polisdistrikt fått vidkännas för transport av klaganden vid förundersökning i anledning av vissa osanna uppgifter av honom rörande brott, som han påstått sig ha begått. Enligt vad ovan sagts är emellertid denna kostnad icke sådan, som avses i 31 kap. 1 § rättegångsbalken, och klaganden har därför icke kunnat på grund av stadgandena i nämnda balk förpliktas att till polisdistriktet återgälda densamma. Ej heller eljest finnes i lag eller författning något stadgande, på grund varav sådan återbetalningsskyldighet kunnat åläggas klaganden. Erinras må tillika, att jämlikt 31 kap. 9 § rättegångsbalken prövning av domstol kräves för fastställande av ersättningskyldighet, då fråga är om kostnader under förundersökning, som ej lett till åtal. Oavsett om Hellsviks förfarande varit lagenligt eller icke, måste det enligt min mening vara synnerligen olämpligt att träffa överenskommelse av förevarande slag med en person, som är intagen för vård å sinnessjukhus, och detta även om han ej omyndigförklarats.

På grund av vad jag ovan anfört fann jag Hellsvik ha förfarit felaktigt genom att låta klaganden gälda den ifrågavarande ersättningen. Innan jag slutligen avgjorde ärendet ansåg jag mig böra lämna Hellsvik tillfälle att föranstalta om rättelse genom återbetalning till klaganden av det i stadskassan i Alingsås deponerade beloppet, 350 kronor. Med anledning därav upptog jag det anförda i en till Hellsvik avlåten skrivelse och beredde honom tillfälle att till mig inkomma med bevis att beloppet översänts till klaganden.

Sedan Hellsvik till mig inkommit med bevis att Alingsås stads drätselkammare den 7 augusti 1953 genom postgiroförändelse till Sidsjöns sjukhus tillställt klaganden de deponerade medlen, 350 kronor, lät jag vid prövning av klagomålen i denna del bero vid vad i ärendet förevarit. Klagomålen i övrigt föränledde icke någon min vidare åtgärd.

7. Felaktig behandling av ärenden rörande införsel för underhållsbidrag.

Av handlingarna i ett genom klagomål av barnavårdsmanen Signe Olsson i Sundbyberg härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Genom dom den 13 juli 1949 dömde Sollentuna och Färentuna domsagas häradsrätt till äktenskapsskillnad mellan Sven Bertil Werme i Göteborg och Gunhild Erika Werme i Sundbyberg samt förordnade, att den senare skulle ha vårdsnaden om makarnas två barn, födda det ena år 1933 och det andra år 1934. Samtidigt förpliktades mannen att såsom bidrag till barnens underhåll förskottsvis för kalendermånad utgiva 75 kronor i månaden för ett vart av barnen, till dess det fyllt 21 år.

Den 5 april 1951 förordnade barnavårdsnämnden i Sundbyberg klaganden till barnavårdsman för de båda barnen.

Vid en av klaganden påkallad, i april 1952 verkställd polisutredning rörande Wermes ekonomiska förhållanden uppgav denne bland annat, att han endast i begränsad mån fullgjort honom enligt domen åvilande underhållsskyldighet, att han ingått nytt äktenskap, att han tillsammans med sin nya hustru bosatt sig i Mora samt att han i februari 1952 erhållit anställning såsom bokförsäljare vid Aktiebolaget Svensk Litteraturs avdelningskontor i Domnarvet; och utgjordes hans avlöning av provision å upptagna order, vilken provision han i allmänhet uttog direkt ur lämnad handpenning.

I en den 18 april 1952 till utmätningsmannen i Borlänge distrikt inkommen ansökan anhöll klaganden om införsel i Wermes avlöning hos nyssnämnda bolag.

Den 21 april 1952 utfärdade t. f. landsfiskalen Gunnar Bengtlars, vilken vid denna tidpunkt tjänstgjorde som utmätningsman under ordinarie landsfiskalens tjänstledighet, skriftlig anmaning till bolaget såsom Wermes arbetsgivare att inkomma med upplysningar angående Wermes anställnings- och avlöningsförhållanden. Bolaget svarade härå den 26 i samma månad.

Sedan landsfiskalen i distriktet Sixten Breitholtz den 30 april 1952 återinträtt i tjänst, översände denne någon av de första dagarna i maj till landsfiskalen i Mora distrikt för delgivning med Werme underrättelse om den sökta införseln med föreläggande för Werme att inom fyra dagar efter mottagandet avgiva yttrande. Underrättelsen delgavs Werme den 14 maj.

Den 17 juni 1952 meddelade därefter Breitholtz beslut om införsel i Wermes avlöning, varvid föreskrevs, att av avlöningen skulle varje månad innehållas 150 kronor, dock att innehållande finge ske endast i den mån avlöningen överstege 300 kronor. Beslutet delgavs bolaget den 19 i samma månad.

I brev till Breitholtz den 3 juli 1952 meddelade bolaget, att Werme slu-

tat sin anställning den 30 juni 1952 samt att Wermes inkomster varit så ringa, att något belopp icke kunnat innehållas.

Breitholtz återställde därefter med skrivelse den 4 juli 1952 handlingarna i införselärendet till klaganden under förmälan, att Werme slutat sin anställning och "flyttat till Mora".

Sedan klaganden i skrivelse den 9 juli 1952 hos landsfiskalen i Mora distrikt begärt utredning angående Wermes anställningsförhållanden och som svar därå erhållit ett den 19 i samma månad dagtecknat besked att Werme icke kunnat anträffas i Mora men att han enligt uppgift vistades i Östersund, anhöll klaganden i brev den 25 juli 1952 hos stadsfiskalen i Östersund om utredning angående Wermes anställningsförhållanden.

Vid ett i anledning därav med Werme den 26 juli 1952 hållet förhör inför polisen i Östersund uppgav denne, bland annat, att hans vistelse i Östersund vore endast tillfällig, att han vore kyrkoskriven i Mora, där hans hustru vore bosatt, att han reste såsom försäljare för Aktiebolaget Svensk Litteratur, att han tidigare stått för kontraktet med nämnda firma men att detta från den 25 juni 1952 överförts på hustrun, att denna erhöle uppkommande provisioner, att han av hustrun erhöle medel till resekostnader och uppehälle samt att hustrun vore sjuklig.

I en den 29 juli 1952 dagtecknad ansökan anhöll därefter klaganden hos utmätningsmannen i Mora distrikt om införsel i Werme tillkommande avlöning hos hustrun.

Genom beslut den 11 augusti 1952 beviljade landsfiskalen i Mora distrikt Olof Bergman införsel i Wermes veckovis utgående avlöning från hustrun, varvid föreskrevs, att vid varje avlöningstillfälle skulle innehållas 40 kronor, dock att innehållande finge ske endast i den mån avlöningen överstege 75 kronor.

I skrivelse till klaganden den 13 augusti 1952 hemställde Bergman, att klaganden måtte återkalla införselärendet, när det meddelade beslutet syntes bli verkningsslöst. Bergman åberopade därvid, att Werme, som reste såsom försäljare på sin hustrus kontrakt, av hustrun endast erhöle medel för omkostnader och således vore i avsaknad av direkt avlöning.

Klaganden uttalade därefter i brev till Bergman den 15 september 1952, att kontraktets överförande på Wermes hustru syntes uppenbarligen vara ett skenavtal, som tillkommit för att skydda Wermes inkomst från införsel. Klaganden anhöll därför, att genom införsel ett belopp av minst 50 kronor i veckan måtte uttagas av den inkomst, som från bolaget tillfölle båda eller endera av makarna Werme. Därest detta icke kunde bifallas, anhöll klaganden om beslut i ärendet, när hon i sådant fall hade för avsikt att föra detsamma vidare.

I anledning av klagandens sistnämnda skrivelse meddelade Bergman den 19 september 1952 införselbeslut av samma innehåll som det av honom tidigare meddelade beslutet.

Med skrivelse den 2 oktober 1952 återställde slutligen Bergman handlingarna i ärendet till klaganden med förmälan, att Werme inkallats till militärtjänstgöring under en månad från och med den 6 oktober 1952 och enligt uppgift ämnade söka annan anställning efter militärtjänstgöringens slut, varjämte Bergman meddelade, att något belopp icke influtit i anledning av införselbesluten.

I en den 29 oktober 1952 till länsstyrelsen i Kopparbergs län inkommen skrift hemställde klaganden om länsstyrelsens ingripande i anledning av det sätt, varpå införselärendet angående Werme handlagts. Klaganden anmärkte därvid dels att handläggningen av ärendet fördröjts och dels att anställningskontraktets överlåtelse på Wermes hustru icke bort utgöra hinder mot att införsel beviljats i den från bolaget utgående ersättningen till hustrun.

Sedan Breitholtz och Bergman var för sig förklarade sig, anförde klaganden i påminnelser till länsstyrelsen den 11 december 1952 bland annat följande: Enligt 12 § införsellagen ålåg det utmättningsman att i ärende angående införsel skyndsamt vidtaga på honom ankommande åtgärder. Beslut om införsel hade emellertid i föreliggande ärende meddelats av utmättningsmannen i Borlänge först omkring två månader efter det ansökan därom gjorts. Det hade vidare icke funnits anledning att sända ärendet till annan utmättningsman, enär Werme i själva verket hela tiden varit anställd hos samma arbetsgivare. Ett avtal med bolaget, att lönen för Wermes oförändrade arbete skulle utbetalas till Wermes hustru, hade icke någon rättslig betydelse. Hade ärendet vederbörligen handlagts, borde införselbeslut ha meddelats omkring den 20 april 1952 och införsel fortfarande pågå. Som ett införselbelopp å 50 kronor i veckan syntes skäligt, ägde klaganden rätt till skadestånd med 1 600 kronor. Klaganden hemställde därför, att länsstyrelsen jämlikt 207 § utsökningslagen måtte förhjälpa klaganden till hennes rätt till skadestånd samt till ärendets fortsatta handläggning.

I anledning av klagandens påminnelser avgav Breitholtz ytterligare förklaring. I sina i ärendet avgivna förklaringar anförde Breitholtz bland annat följande: När han efter sitt återinträde i tjänst den 30 april 1952 tagit befattning med införselärendet, hade han varit av den uppfattningen att Werme, som uttogs ersättningen för sitt arbete direkt ur de till honom lämnade handpenningarna, icke uppbure införselbar avlöning. Sedan han numera tagit del av gällande rättspraxis på området, insåge han, att denna hans uppfattning varit felaktig. Han hade i varje fall översänt underrättelse om den sökta införseln för delgivning med Werme. Sedan delgivning skett den 14 maj 1952, hade Werme telefonerat till Breitholtz och förklarat, att Werme icke hade möjlighet att gälda bidragen men att han skulle sätta sig i förbindelse med klaganden för att söka åstadkomma en uppgörelse. Breitholtz hade redan då haft fullt klart för sig, att införsel under inga förhållanden skulle leda till något resultat. Han hade emellertid ansett det

ligga i klagandens intresse att få en överenskommelse med Werme till stånd och hade därför beslutat avvakta någon tid för att Werme skulle frivilligt inbetala åtminstone någon del av bidragen. Werme hade därefter vid åtminstone två tillfällen telefonerat till Breitholtz. Då något resultat emellertid icke avhört, hade Breitholtz den 17 juni 1952 meddelat införselbeslut, ehuru han varit fullt övertygad om att beslutet skulle bli verkningsslöst. Ett visst dröjsmål med beslutets meddelande hade således förekommit. Det torde emellertid icke kunna läggas en utmättningsman till last, att han i sådana fall, där han bedömde såsom utsiktslöst att genom införselåtgärd uttaga underhållsbidrag, genom någon tids anstånd med beslutets meddelande sökte åstadkomma en uppgörelse mellan parterna. Breitholtz hade i det föreliggande ärendet hela tiden handlat med klagandens bästa för ögonen. Han hade från början varit fast övertygad om att Werme omedelbart skulle sluta sin anställning, när införselbeslutet meddelades. Utvecklingen av ärendet hade även visat, att hans bedömande varit riktigt. Hade han meddelat införselbeslut omedelbart efter förklaringstidens utgång eller således den 19 eller den 20 maj 1952, skulle resultatet utan tvivel ha blivit detsamma. Genom det i klagandens intresse tillkomna dröjsmålet med införselbeslutets meddelande kunde därför någon skada icke ha uppkommit. Breitholtz hade hos bolaget numera inhämtat, att Werme någon eller några dagar före beslutets delgivning den 19 juni 1952 meddelat bolaget, att Werme icke ansåge sig kunna behålla anställningen, om införselbeslut meddelades, samt att Werme därefter icke vidare arbetat hos bolaget, ehuru den skriftliga uppsägningen inkommit först i början av juli månad. När Breitholtz erhållit besked från bolaget att Werme slutat sin anställning, hade Breitholtz helt naturligt redovisat ärendet till klaganden, eftersom han icke hade sig bekant, att Werme på annan ort uppbure införselbar inkomst. Breitholtz hade givetvis icke något ansvar för den vidare handläggningen av införselärendet, som på klagandens egen begäran ägt rum hos annan utmättningsman. Han bestrede såväl att han gjort sig skyldig till tjänsteförsummelse vid sin handläggning av ärendet som att han ådragit sig ekonomisk ansvarighet. Skulle emellertid någon felaktighet anses ha blivit begången, kunde under inga förhållanden högre skadeståndsanspråk göras gällande mot honom än med belopp, beräknat efter 150 kronor i månaden för tiden den 20 maj—den 17 juni 1952.

Genom resolution den 13 januari 1953 förklarade länsstyrelsen, att, när länsstyrelsen icke funne klagandens rätt uppenbar, målet icke föranledde någon annan åtgärd än att klaganden jämlikt 207 § utsökningslagen hänvisades att utföra sin talan efter stämning vid domstol.

Sedan klaganden hos Svea hovrätt anfört besvär över länsstyrelsens resolution, fann hovrätten genom beslut den 4 maj 1953 ej skäl att göra ändring i resolutionen.

I en den 23 maj 1953 hit inkommen skrift påtalade klaganden, att utmätningsmannen i Borlänge förfarit felaktigt vid handläggningen av ärendet dels genom att under omkring två månaders tid dröja med ärendets handläggning och dels genom att avskriva ärendet. Klaganden framhöll i skriften det starka sociala intresse, som uppbyure föreskriften om att införselärenden skulle ägnas skyndsamt handläggning, samt gjorde gällande, att utmätningsmannens åtgärder i ärendet uppenbarligen medfört skada för de underhållsberättigade.

Efter remiss avgav länsstyrelsen yttrande i anledning av klagoskriften samt översände därvid ett från Breitholtz infordrat yttrande.

Breitholtz åberopade i sitt yttrande vad han tidigare hos länsstyrelsen anfört samt tillade bland annat följande: Redan då Werme första gången telefonerade till Breitholtz hade Werme förklarat, att han icke kunde behålla anställningen, därest införselbeslut komme att meddelas. Detta uttalande, jämfört med hans tidigare ådagalagda bristande vilja att göra rätt för sig gentemot barnen i det upplösta äktenskapet, hade givit Breitholtz fullt fog för antagandet att Werme skulle sätta sin avsikt i verket, ett antagande som även visat sig vara riktigt. Breitholtz kunde icke inse, att han på något sätt brustit i sina ämbetsplikter vid handläggningen av ärendet.

I sitt yttrande anförde länsstyrelsen i fråga om det påstådda dröjsmålet med ärendets handläggning följande: Det vore uppenbart, att ett införselärende måste handläggas med den allra största skyndsamt samt att sådana dröjsmål, som förevarit i det nu aktuella ärendet, normalt icke finge förekomma. Av Breitholtz' yttranden framginge emellertid, att denne varit övertygad om att ett införselbeslut med hänsyn till omständigheterna under inga förhållanden skulle ha lett till något resultat samt att Breitholtz med hänsyn därtill ansett det förmånligare för klaganden att medgiva Werme visst anstånd för att denne skulle få tillfälle att själv träffa uppgörelse med klaganden om erläggandet av underhållsbidraget. Länsstyrelsen ansåge, att handlingarna i ärendet styrkte Breitholtz' uppfattning att ett införselbeslut, även om det meddelats tidigare än nu skett, genom Wermes egna åtgärder skulle ha blivit utan verkan. Länsstyrelsen funne därför, att Breitholtz' förfarande att på sätt skett lämna visst anstånd, innan införselbeslut meddelades, kunde anses försvarligt. Med hänsyn därtill och då Breitholtz' uppgift, att han handlat helt för att på bästa sätt tillgodose klagandens intresse, finge anses bestyrkt av omständigheterna i ärendet, kunde länsstyrelsen icke finna, att Breitholtz genom det av klaganden påtalade dröjsmålet med ärendets handläggning skulle ha gjort sig skyldig till tjänstefel.

Beträffande Breitholtz' förfarande att avskriva ärendet anförde länsstyrelsen: Av handlingarna i ärendet framginge, att Werme sedan februari månad 1952 varit anställd som bokförsäljare mot provision hos Aktiebolaget

Svensk Litteratur i Borlänge, att anställningskontraktet den 25 juni 1952 överförts på Wermes i Mora bosatta hustru samt att Werme av hustrun erhöle medel till resekostnader och uppehälle. Av Breitholtz' yttrande framginge, att han den 4 juli 1952 avskrivit ärendet från vidare handläggning, sedan han samma dag erhållit besked om att Werme slutat sin anställning. Liksom klaganden ansåge länsstyrelsen, att det ändrade anställningsförhållandet uppenbarligen tillkommit i avsikt att förhindra att införsel meddelades i Wermes lön hos arbetsgivaren. Denna omständighet torde dock icke medföra, att det mellan bolaget och Wermes hustru träffade anställningsavtalet skulle anses som en nullitet. Då Werme alltså icke uppburit lön från bolaget, hade skäl icke förelegat att bibehålla införselbeslutet. Breitholtz' åtgärd att avskriva ärendet från vidare handläggning på grund av de upplysningar han erhållit om upphörandet av Wermes anställning kunde därför enligt länsstyrelsens mening icke innebära, att han gjort sig skyldig till tjänstefel.

I avgivna påminnelser anförde klaganden därefter bland annat följande: Klaganden kunde icke dela länsstyrelsens uppfattning att en utmätningssman ägde möjlighet lämna anstånd med införselbesluts meddelande för att försöka driva in medel utan exekution. Utmätningssmannen finge uppenbarligen icke betrakta ett införselärende som något inkassouppdrag, som medförde befogenhet för honom att på egen hand söka uppnå överenskommelse med gäldenären. Genom ett sådant tillvägagångssätt komme sökanden att betagas sin rätt att föra talan mot det beslut, som rätteligen skulle ha meddelats. Ett hot från gäldenären att sluta sin anställning — något som ofta förekomme — finge givetvis icke förhindra verkställighetsåtgärd. Beträffande Breitholtz' åtgärd att avskriva ärendet ville klaganden framhålla, att det vore alltför formalistiskt att anse, att hinder mot fortsatt införsel skulle föreligga på grund av det uppenbara skenavtal som träffats. Att klaganden — som givetvis måst förutsätta att Breitholtz rätteligen förfarit — genom dennes åtgöranden föranletts att upptaga ärendet hos annan myndighet kunde icke fritaga Breitholtz från ansvar. Klaganden ville slutligen tillägga, att införselärendet angående Werme syntes i sin helhet upprörande nonchalant handlagt, varvid klaganden bland annat erinrade om de två av Bergman den 11 augusti respektive den 19 september 1952 meddelade införselbesluten, av vilka det sistnämnda avskurit rätten till uttagande av bidrag för september månad 1951. Skulle en dylik handläggning av ett införselärende få passera opåttalt, kunde barnavårdsmännens arbete komma att i hög grad försvåras.

Bengt Lars och Bergman avgåvo därefter var för sig yttranden beträffande de av dem vidtagna åtgärderna i införselärendet. Bengt Lars anförde därvid bland annat följande: Sedan införselansökningen inkommit fredagen

den 18 april 1952, hade han påföljande måndag expedierat anmaning till arbetsgivaren att inkomma med närmare uppgifter angående Wermes anställningsvillkor. Anledningen till att underrättelse till Werme om den sökta införseln icke expedierats samtidigt med anmaningen — något som eljest vore regel — hade i första hand varit, att Bengtlars, enligt vad han ville minnas, först velat utröna Wermes vistelseort för att därigenom underlätta underrättelsens delgivning med Werme. Det hade nämligen förefallit antagligt, att Werme varit ute på försäljningsresa och således icke kunnat anträffas i bostaden i Mora. Bengtlars hade därför per telefon satt sig i förbindelse med bolaget och förfrågat sig i saken. Hos bolaget hade man emellertid icke känt till, var Werme för tillfället befunnit sig, men man hade lovat underrätta Bengtlars, så snart besked därom kunde lämnas. Något meddelande hade emellertid icke kommit inom de närmaste dagarna. Bengtlars hade då ändock utfärdat underrättelse, dagtecknad den 29 april, i avsikt att få denna genom polisens försorg delgiven med Werme i Mora, där denne också anträffats och delgivits. En bidragande orsak till att underrättelsen icke expedierats samtidigt med anmaningen hade varit, att det förefallit Bengtlars högst ovisst, huruvida Werme uppbure lön av beskaffenhet att kunna beläggas med införsel. För att icke i onödan besvara annan polismyndighet med delgivning av underrättelsen hade Bengtlars därför ansett sig böra först invänta arbetsgivarens uppgifter angående Wermes avlöningsförhållanden. Anledningen till att delgivningsärendet inkommit till landsfiskalen i Mora distrikt först den 6 maj kunde Bengtlars icke uttala sig om. Möjligen kunde ärendets avsändande ha fördröjts någon dag i anledning av ombytet å landsfiskalstjänsten den 30 april. Bengtlars kunde icke finna, att ärendet genom av honom vidtagna åtgärder blivit otillbörligt fördröjt. I varje fall bestrede han, att hans handläggning kunde ha tillfogat klaganden någon rättsförlust.

Bergman anförde i sitt yttrande bland annat följande: Klagandens påstående, att avtalet mellan fru Werme och bolaget vore ett skenavtal, kunde icke utan vidare tagas för gott, även om det förefölle sannolikt. Att verkställa bindande rättsprövning av sådant spörsmål torde dock icke kunna ankomma på en utmätningsman. Bergman bestrede, att han begått någon felaktighet vid ärendets handläggning.

I en till länsstyrelsen i Kopparbergs län avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius därefter följande.

Innan jag närmare ingår på de olika utmätningsmännens åtgärder i ärendet samt därav aktualiserade särskilda spörsmål rörande införselärendens handläggning vill jag erinra om följande.

Genom tillkomsten av lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning,

pension eller livränta realiserades tidigare i olika sammanhang framförda krav på ändamålsenliga bestämmelser för uttagande hos försörjningspliktiga av oguldna underhållsbidrag. En väsentlig förutsättning för det nya institutets effektivitet angavs därvid vara snabbhet i fråga om exekutionens genomförande. I enlighet härmed intogs i lagens 12 § stadgande, att i ärende angående införsel utmättningsman skall skyndsamt vidtaga de åtgärder, som åligga honom. I motiven till lagen anförde lagberedningen i denna fråga följande: Då underhållsbidrag i regel skulle tillgodose oavvisliga levnadsbehov, vore det av största betydelse, att den underhållsberättigade utan dröjsmål utbekomme detsamma. Det hade därför ansetts lämpligt att genom en uttrycklig lagbestämmelse inskräpa utmättningsmannens skyldighet att skyndsamt vidtaga på honom ankommande åtgärder i ärende angående införsel. Genom försummelse därutinnan kunde utmättningsmannen ådraga sig, förutom ansvar för tjänstefel, skadeståndsskyldighet enligt allmänna regler. Att stadga någon viss tid, inom vilken utmättningsmannens åtgärder skulle vara vidtagna, såsom i 162 § utsökningslagen skett beträffande utmätning, vore däremot uppenbarligen icke ändamålsenligt. Ej heller syntes det påkallat att i överensstämmelse med sistnämnda lagrum ålägga utmättningsmannen strängare ansvarighet än vanlig skadeståndsplikt.

Av det anförda framgår, att utmättningsman, hos vilken ansökan göres om införsel för uttagande av underhållsbidrag, har att utan dröjsmål vidtaga alla på honom ankommande åtgärder för att bringa ärendet i det skick, att beslut över ansökningen skall kunna meddelas så skyndsamt som möjligt. Såsom ytterligare skäl härför må framhållas, att enligt 6 § införsellagen införsel ej må beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som såvitt nu är i fråga förfallit till betalning tidigare än ett år före beslutets meddelande.

Efter dessa uttalanden om den synnerliga vikten av skyndsamhet vid handläggningen av införselärenden övergår jag till utmättningsmännens åtgöranden i ärendet och upptager därvid först till prövning den handläggning Bengtlars ägnat den från klaganden inkomna ansökningen.

Härvid må till en början erinras, att det enligt 3 § införsellagen åligger utmättningsman, hos vilken ansökan om införsel göres, att skriftligen delgiva den underhållsskyldige underrättelse om ansökningen med föreläggande att inom viss kort tid avgiva yttrande. Enligt 4 § skall utmättningsmannen vidare hos arbetsgivare eller myndighet söka inhämta upplysning angående de omständigheter, som kunna vara av betydelse för prövning av ansökningen. I motiven till sistnämnda stadgande har lagberedningen framhållit, att utmättningsmannen med hänsyn till kravet på skyndsamt handläggning borde vid inhämtandet av dessa upplysningar förfara på det mest enkla och praktiska sätt, t. ex., där så lämpligen kunde ske, använda telefon, samt att han icke borde dröja med infordrandet av upp-

lysningarna till utgången av den tid, som förelagts den underhållsskyldige för avgivande av yttrande.

Av den förut lämnade redogörelsen för ärendets handläggning framgår, att Bengtlars i anledning av klagandens den 18 april 1952 inkomna ansökning den 21 april avsänt anmaning till Werme arbetsgivare att inkomma med upplysningar men däremot underlåtit att avsända underrättelse till Werme. Såsom förklaring till att underrättelse — på sätt Bengtlars regelmässigt brukade förfara — icke genast avsändes till Werme har Bengtlars anfört, att han först velat hos bolaget inhämta upplysning om Werme vistelseort. En sådan förfrågan finner jag visserligen i och för sig motiverad. När emellertid Bengtlars vid telefonsamtal med bolaget fick besked, att detta icke hade sig bekant var Werme för tillfället uppehölle sig, borde Bengtlars uppenbarligen icke ha dröjt i avbidan å ett senare besked från bolaget utan i stället omedelbart ha översänt underrättelsen till landsfiskalen i Mora distrikt för delgivning med Werme å dennes enda kända adress. Såsom en "bidragande orsak" till ifrågavarande underlåtenhet har Bengtlars anfört, att han med hänsyn till den enligt hans mening föreliggande ovissheten, huruvida Werme uppbure sådan lön att införsel däri kunde meddelas, först velat invänta bolagets svar på den skriftliga anmaningen. Bengtlars' bedömande av möjligheten att med införsel åtkomma Werme inkomst såsom kringresande bokförsäljare har uppenbarligen berott på att Bengtlars icke känt till, att det vid beslut om införsel i provisionsinkomst, som uppbäres direkt av kunderna, enligt gällande praxis åligger arbetsgivare att föranstalta om sådan ändring av ordningen för provisionens utbekommande, att beslutet kan effektueras (NJA 1948 s. 440 samt därvid anmärkta rättsfall; jfr även JO:s ämbetsberättelse år 1943 s. 88 o. f.). Även om Bengtlars haft fog för sin uppfattning att närmare besked från bolaget om Werme avlöningsförhållanden erfordrades, innan ytterligare åtgärd i ärendet vidtogs, hade han lämpligen kunnat och bort, i enlighet med vad lagberedningen rekommenderat, inhämta sådant besked vid det telefonsamtal, som han hade med bolaget för att utröna Werme vistelseort. Som av Bengtlars' förklaring framgår, att han icke från början ansåg uteslutet att införselbeslut skulle kunna meddelas, hade det i allt fall ålegat honom att snarast möjligt efter det ansökningen inkom efterhöra Werme vistelseort och därefter expediera föreskriven underrättelse till denne. Att vänta härmed till dess arbetsgivarens skriftliga svar å den gjorda anmaningen inkom står uppenbarligen icke i överensstämmelse med stadgandet i 12 § om skyndsamhet vid införselärendens handläggning. Jag finner följaktligen Bengtlars ha förfarit felaktigt genom att utan bärande skäl på sätt som skett dröja med avsändandet av underrättelsen till Werme.

Vad härefter angår Breitholtz' befattning med ärendet upptager jag först till prövning frågan om behörigheten av Breitholtz' åtgärd att dröja

med införselbeslutets meddelande för att lämna Werme tillfälle till uppgörelse med klaganden. Frågan huruvida det avgörande för hans handlingssätt härutinnan varit hans felaktiga uppfattning om möjligheten att bevilja införsel i Wermes provisionsinkomst eller hans antagande, att ett införselbeslut skulle bli praktiskt verkningsslöst, synes mig härvid kunna lämnas därhän. Någon befogenhet för en utmättningsman, hos vilken införselansökan gjorts, att utan sökandens hörande bevilja gäldenären anstånd med ärendets avgörande finnes nämligen icke. Utmättningsmannen har att på tjänstens vägnar skyndsamt handlägga ärendet på sätt lagen anvisar. Någon dispositionsrätt över förfarandet tillkommer honom icke. När ärendet kommit i det skick, att det kan avgöras, äger således utmättningsmannen icke — vilka skäl som än enligt hans uppfattning må tala därför — att själv ingå på förhandlingar med gäldenären i avsikt att få det aktuella anspråket i annan ordning uppfyllt, utan det åligger honom, såvida icke anstånd medgivits av sökanden, att utan obehörigt dröjsmål fatta beslut i anledning av ansökningen. Det nu sagda utesluter givetvis icke, att utmättningsmannen, därest en gäldenär i anledning av erhållen underrättelse om sökt införsel begär anstånd för att frivilligt verkställa inbetalning, kan dröja med ärendets avgörande den korta tid, som i allmänhet åtgår för att inhämta sökandens mening härom. Något hinder föreligger givetvis icke heller för utmättningsmannen att, om han av särskild anledning finner meddelande i vederbörlig ordning av införselbeslut icke vara förenligt med sökandens intressen, själv taga kontakt med sökanden och föreslå annat tillvägagångssätt. I förevarande fall har emellertid Breitholtz, utan att inhämta klagandens medgivande eller att ens förvissa sig om huruvida Werme satt sig i förbindelse med klaganden, beviljat Werme anstånd med ärendets avgörande under omkring en månads tid. Breitholtz har härigenom förfarit klart felaktigt. Det är emellertid uppenbart, att Breitholtz, då han dröjde med ärendets avgörande, därvid handlade i enlighet med vad han ansåg vara för klaganden förmånligast.

Mot Breitholtz har vidare anmärkts, att han den 4 juli 1952 avskrivit införselärendet, sedan han fått besked från bolaget att Werme slutat sin anställning. Klagandens påstående att Breitholtz' åtgärd grundats på en felaktig bedömning av det mellan bolaget och Wermes hustru träffade avtalet, vilket enligt klaganden tillkommit för skens skull, saknar uppenbarligen grund, eftersom Breitholtz vid nämnda tidpunkt överhuvudtaget icke hade vetskap om avtalets existens. Fråga är däremot om det icke ålegat Breitholtz att, innan han skilde sig från ärendet, söka inhämta närmare upplysningar om Wermes nya anställningsförhållanden. För bedömande av denna fråga, som således avser spörsmålet om utmättningsmans skyldighet att, då underhållsskyldig lämnat sin anställning, av egen drift göra efterforskningar angående vederbörandes nya förhållanden, må framhållas följande.

I 4 § andra stycket införsellagen stadgas att, därest det i anledning av gjord ansökan om införsel upplyses att den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort, utmätningsmannen skall översända handlingarna i ärendet till behörig utmätningsman, som har att därmed vidare förfara. I det fall förordnande om införsel redan meddelats och utmätningsmannen erhåller upplysning att den underhållsskyldige lämnat den anställning förordnandet avser och blivit anställd hos annan arbetsgivare, skall utmätningsmannen enligt 9 § första stycket efter inhämtande av erforderliga uppgifter, där hinder ej möter, meddela beslut om införsel i avlöningen för den nya tjänsten. Har den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort och är den förste utmätningsmannen till följd därav icke behörig, skola handlingarna i ärendet jämte underrättelse om vad för övrigt förekommit enligt 9 § andra stycket översändas till behörig utmätningsman, som har att meddela beslut i ärendet.

Nu ifrågavarande bestämmelser ha tillkommit för att förebygga, att införsel förhindras eller försvåras därigenom att den underhållsskyldige, måhända i avsikt att undandraga sig införsel, byter anställning. I sådana fall har icke ansetts nödigt att fordra ny ansökan från borgenären eller att lämna gäldenären tillfälle yttra sig. Frågan om utmätningsmannens skyldighet att förskaffa sig kännedom om gäldenärens nya anställning är emellertid icke uttryckligen berörd i lagtexten. Beträffande denna fråga anförde lagberedningen i anslutning till de föreslagna bestämmelserna i 4 § följande: "Då den underhållsskyldige lämnat sin gamla anställning, bör utmätningsmannen, såsom av paragrafens sammanhang torde framgå, själv förskaffa sig upplysning om hans nya vistelseort och anställning, där detta kan ske utan alltför stort besvär. På grund av svårigheten att angiva, hur långt utmätningsmannens skyldighet i detta hänseende skäligen skall anses sträcka sig, har något uttryckligt stadgande om denna skyldighet icke intagits i förslaget. Det ankommer naturligtvis i sista hand på den underhållsberättigade att skaffa ifrågavarande upplysningar och meddela dem åt utmätningsmannen."

I Lärobok i rättskunskap för blivande landsfiskaler, del IV, uttalar f. d. justitierådet Nils Alexanderson, att det är utmätningsmannens skyldighet att, därest införselgäldenärens anställning upphör, utan påstötning efterforska om gäldenären tagit ny anställning. I den av stadsfogden R. Eilard utgivna kommentaren till införsellagen framhålles slutligen att utmätningsmannen i angivet fall bör genom förfrågningar å arbetsplatsen och i gäldenärens bostad söka utröna dennes nya arbetsförhållanden.

För att syftemålet med föreskrifterna om en förenklad handläggningsprocedur i de fall införselgäldenären byter anställning skall kunna vinnas, erfordras givetvis en viss aktivitet från utmätningsmannens sida i fråga om införskaffande av uppgifter om vederbörandes nya anställningsför-

hållanden. Skulle den uppfattningen vinna insteg, att införselärende kunde avskrivas, så snart från arbetsgivaren inkommit uppgift, att gäldenären slutat sin anställning, och något spontant besked om dennes nya förhållanden icke samtidigt erhöles, skulle de berörda föreskrifterna uppenbarligen komma att i stort sett bli praktiskt betydelselösa. Jag finner det därför synnerligen angeläget, att utmätningsmannen i angivet fall, i enlighet med vad lagberedningen framhållit, själv söker skaffa sig upplysning om gäldenärens nya arbetsförhållanden. Att generellt angiva vad som i detta hänseende skäligen kan krävas av honom låter sig svårligen göra. Det torde få ankomma på utmätningsmannen att, med den kännedom han äger om förhållandena å platsen, i varje särskilt fall bedöma vilka upplysningskällor, som lämpligen böra utnyttjas. Att förfrågan sker å gäldenärens förutvarande arbetsplats samt i hans bostad, därest denna är belägen inom utmätningsmannens kompetensområde, synes mig dock härvid som regel böra vara ett minimum.

I enlighet med det ovan anförda finner jag, att Breitholtz i det föreliggande fallet bort hos bolaget förfråga sig, huruvida man där hade sig något bekant om Wermes nya arbetsförhållanden. Då, såvitt av utredningen framgår, Wermes kontrakt med bolaget redan vid denna tidpunkt överförts på hans hustru och det uppenbarligen icke kunnat vara för bolaget okänt, att Werne komme att vara sin hustru behjälplig i försäljningsverksamheten, torde Breitholtz vid en sådan förfrågan ha kunnat bli upplyst om förhållandena. Därest så skett och Breitholtz, i enlighet med vad klaganden hävdade, ansett sig kunna betrakta kontraktsöverlåtelsen såsom ett skenavtal — en fråga vartill jag i det följande närmare återkommer — hade han haft att låta införselbeslutet stå fast för att, därest bolaget vägrade efterkomma detsamma, verkställa utmätning hos bolaget med stöd av 14 § införsellagen. Om Breitholtz åter funnit sig icke kunna betrakta kontraktsöverlåtelsen såsom ett skenavtal, hade det ålegat honom att överlämna handlingarna till landsfiskalen i Mora distrikt för vidare åtgärd. Breitholtz har följaktligen enligt min mening förfarit felaktigt, när han i anledning av meddelandet, att Wermes anställning hos bolaget upphört, utan att efterforska Wermes nya arbetsförhållanden avskrev ärendet från vidare åtgärd. Som Breitholtz' förfaringssätt icke står i strid mot klar lagbestämmelse, måste felet anses ursäktligt.

Vad härefter angår Bergmans befattning med ärendet finner jag någon anmärkning icke kunna riktas mot det av Bergman den 11 augusti 1952 meddelade införselbeslutet, enligt vilket införsel beviljats på sätt klaganden i sin ansökning hemställt. Alternativet för Bergman hade varit att, såsom klaganden sedermera gjort gällande, betrakta anställningskontraktets överlåtelse på Wermes hustru såsom ett skenavtal, i vilket fall han haft att översända ärendet till Breitholtz för eventuellt beslut om införsel i den från bolaget utgående avlöningen. Bortsett från att ett sådant för-

farande icke stod i överensstämmelse med klagandens i ansökningen den 29 juli 1952 hos Bergman framställda yrkande är det dock uppenbart, att frågan, huruvida skenavtal förelåg, vid nämnda tidpunkt icke var så klar, att Bergman bort handla på angivet sätt. Det förefaller mig visserligen otvetydigt, att kontraktsöverlåtelsen tillkommit i avsikt att förhindra eller försvåra införsel i Wermes inkomst. Härmed är dock icke utan vidare givet, att avtalet var att anse såsom tillkommet för skens skull. Att en närmare utredning av omständigheterna kring avtalets tillkomst och innebörd möjligen skulle ha givit vid handen, att avtalet vore att anse såsom en nullitet, finner jag visserligen icke uteslutet. Det kan emellertid med hänsyn till svårigheten att i ett införselärende bedöma en så ytterligt vansklighetsfull fråga icke i någon mån läggas Bergman till last, att han icke betraktade avtalet mellan bolaget och fru Werme såsom en nullitet utan i stället handlade efter avtalets formella innehåll. Därest klaganden varit missnöjd med Bergmans beslut, hade det stått henne fritt att besvärsvägen få spörsmålet prövat av vederbörande högre instanser.

Mot Bergman har vidare anmärkts, att han den 19 september 1952 meddelat införselbeslut av samma innehåll som det redan utfärdade. Denna Bergmans åtgärd torde få ses mot bakgrunden av klagandens i skrivelsen till Bergman av den 15 i samma månad framställda begäran att, därest Bergman icke ansåge sig kunna ändra det tidigare beslutet på sätt i skrivelsen yrkats, beslut ändock måtte meddelas, när klaganden hade för avsikt att föra ärendet vidare. När Bergman vid prövningen av denna klagandens framställning fann sig icke ha anledning ändra ståndpunkt i införsel frågan — mot vilket bedömande anmärkning i och för sig icke kan riktas — hade han emellertid rätteligen bort förklara, att framställningen icke föranledde någon hans vidare åtgärd. Som införsel enligt 6 § införsel lagen ej må beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som såvitt nu är i fråga förfallit till betalning tidigare än ett år innan beslutet meddelas, innebar meddelandet av nytt beslut av samma innehåll som det föregående, såsom klaganden påpekat, att rätten att genom införsel uttaga tidigare till betalning förfallna bidragsbelopp kom att avskäras med en månad. Jag finner således Bergman härutinnan ha förfarit felaktigt.

Såsom av det anförda framgår har jag funnit vissa felaktigheter kunna läggas de olika utmätningsmännen till last vid handläggningen av införsel ärendet. Beträffande spörsmålet huruvida skada härigenom tillskyndats de underhållsberättigade vill jag först framhålla att, därest Bengtlars och Breitholtz rätteligen förfarit, införselbeslut synes mig ha bort kunna meddelas någon gång i början av maj månad eller således mer än en månad tidigare än som skett. Av omständigheterna i ärendet torde emellertid framgå, att ett vid angiven tidpunkt meddelat införselbeslut kommit att framkalla samma effekt som det nu meddelade. Den frågan uppställer sig då, huruvida den tidsvinst, som sålunda skulle ha uppkommit för klagan-

den, kunnat vara av betydelse för möjligheten att genom införsel uttaga något belopp efter det anställningskontraktet överlätits på gäldenärens hustru. Även om man antager, att den av klaganden hävdade uppfattningen om avtalets karaktär i sådant fall kunnat bli prövad besvärsvägen, kan icke med fog påstås, att en sådan prövning skolat komma att utfalla i enlighet med klagandens yrkande. Huruvida sedan gäldenären, därest införsel beviljats på sätt klaganden hävdade, skulle ha bibehållit sitt arbete, är tvivelaktigt. Det kan därför icke anses utrett, att skada uppkommit genom Bengtlars' och Breitholtz' åtgöranden i ärendet. Beträffande det av Bergman meddelade felaktiga beslutet har åtminstone hittills någon skada därav uppenbarligen icke följt. På grund av vad jag sålunda anfört och med beaktande jämväl av omständigheterna i övrigt finner jag mig kunna låta bero vid mina här gjorda uttalanden.

I detta sammanhang vill jag även — med anledning av vad som framkommit angående bristande kännedom hos Bengtlars och Breitholtz om rättspraxis' ståndpunkt i visst hänseende, ett förhållande som uppenbarligen inverkat på deras åtgöranden i ärendet — framhålla önskvärdheten av att länsstyrelsen, som jämlikt 10 § utsökningslagen har att såsom överexekutor noga tillse huru underlydande utmätningsmän förrätta sina tjänsteåligganden, i samband med sina inspektioner eller på annat lämpligt sätt förvissar sig om att utmätningsmännen äga kännedom om nyare rättsfall av betydelse för deras tjänsteutövning.

Med dessa uttalanden, vilka jämväl delgavos Bergman, Bengtlars och Breitholtz, var ärendet av JO slutbehandlat.

8. Felaktig dom av rådhusrätt i fråga om preskription av åtal för brott mot 1 § skattestrafflagen.

Sedan landsfiskalen Olof Ekstedt till rådhusrätten i Enköping instämt sjukgymnasten Alf Zettergren och hans hustru Birgit Zettergren med påstående om ansvar å dem jämlikt 1 § skattestrafflagen den 11 juni 1943 för falskdeklaration åren 1949—1951, lämnade rådhusrätten i dom den 7 maj 1953 Ekstedts talan utan bifall. Såsom domskäl anförde rådhusrätten därvid bland annat: ”Omstämda förfarande kan enligt rådhusrättens bedömning — — — icke anses utgöra falskdeklaration under synnerligen försvårande omständigheter, i följd varav enligt av åklagaren åberopad lag i målet icke kan ifrågakomma högre straff än fängelse. Av deklARATIONERNA har ingen avlämnats senare än den 20 mars 1951. De tilltalade hava delgivit stämningen i målet den 10 april 1953. Enär de tilltalade sålunda erhållit del av åtalet först sedan mer än två år förflutit

efter det deklARATIONERNA avlämnats, är straff för de brottsliga förfaranden, som de tilltalade må hava gjort sig skyldiga till, förfallna enligt 5 kap. 14 § strafflagen.”

I en den 10 juni 1953 hit inkommen klagoskrift anförde Alf Zettergren i huvudsak följande.

Vid huvudförhandlingen i målet hade Ekstedt på fråga av makarna Zettergrens försvarare förklarat, att han icke gjorde gällande, att de påstådda deklARATIONSBROTTEIN begåtts under synnerligen försvårande omständigheter. Sedan försvararen invänt, att straff för brotten då vore förfallet, hade Ekstedt med anledning därav velat göra gällande, att dylika omständigheter förelåge med därav följande förlängning av preskriptionstiden. Ekstedts handlingssätt vore synnerligen anmärkningsvärt. Han borde — i vart fall då han erhöll kallelse till huvudförhandlingen — ha insett, att preskription förelegat. Fråga vore om icke Ekstedt genom att, på sätt som skett, vid huvudförhandlingen ändra sin talan gjort sig skyldig till tjänstefel. På grund av Ekstedts åtgörande hade makarna Zettergren åsamkats, förutom personligt obehag, utgifter för anlitan­de av juridiskt biträde.

I ett över klagoskriften avgivet yttrande anförde Ekstedt följande.

Innan målet anhängiggjorts hade det ingående diskuterats av Ekstedt och biträdande landsfiskalen i distriktet, som uppsatt stämningsansökan. Därvid hade de på anförda skäl funnit, att synnerligen försvårande omständigheter förelågo. Att detta varit Ekstedts uppfattning styrktes av att han räknat med fem års åtalspreskription. Vid huvudförhandlingens början hade Ekstedt varit inbegripen i ett ivrigt samtal med vederbörande taxeringsrevisor. Försvararen hade då frågat, om Ekstedt ansåge synnerligen försvårande omständigheter föreligga, vilket Ekstedt i ren distraktion förklarat icke vara fallet. Det vore fullständigt felaktigt, att Ekstedt sedan på grund av att straffen för de påstådda brotten eljest vore förfallna velat göra gällande, att brotten begåtts under synnerligen försvårande omständigheter med därav följande förlängning av preskriptionstiden. Ekstedt hade allenast yttrat, att han med ändring av sin nyss angivna ståndpunkt ansåge synnerligen försvårande omständigheter föreligga. Vad emot domen hade Ekstedt icke an­fört, när han efter diskussion med taxeringsrevisorn funnit, att domstolens uppfattning att synnerligen försvårande omständigheter icke förelåge kunde accepteras.

Sedan jag med anledning av innehållet i rådhusrättens dom anmodat jämväl rådhusrätten att till mig inkomma med yttrande, anförde t. f. borgmästaren Folke Björck å rådhusrättens vägnar i avgivet yttrande, att råd-

husrätten vid bedömande av frågan, huruvida straff för de åtalade gärningarna vore att anse såsom förfallna, av kommentarer till 5 kap. 14 § strafflagen att döma, tydligen utgått från felaktig förutsättning.

I en till rådhusrätten i Enköping avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt 1 § skattestrafflagen skall för falskdeklaration dömas till böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år. Brottet är således belagt med svårare straff än fängelse och straff för detsamma är därför jämlikt 5 kap. 14 § strafflagen förfallet först efter fem år från det den misstänkte erhållit del av åtalet. Det saknar härvid betydelse, huruvida omständigheterna i det särskilda fallet av rätten bedömas såsom synnerligen försvårande eller ej. Uppenbart är också, att preskriptionsfrågan icke röner inverkan av vilken uppfattning åklagaren hyser om brottets svårhetsgrad eller hur ansvarsyrkandet i detta hänseende avfattas.

Rådhusrätten har således förfarit felaktigt genom att i förevarande fall lämna åklagarens talan utan bifall på grund av att de åtalade ej erhållit del av åtalet inom två år från det brotten skulle ha förövats. Då emellertid någon skada icke tillskyndats enskild person på grund av det begångna felet, finner jag — med hänsyn jämväl till omständigheterna i övrigt — mig kunna i denna del av ärendet låta bero, under förhoppning att rådhusrätten i framtida fall av liknande beskaffenhet noggrant beaktar innebörden av gällande bestämmelser om åtalspreskription.

Vad angår Alf Zettergrens klagomål mot Ekstedt finner jag desamma ej föranleda någon min vidare åtgärd.

Med denna skrivelse, varav avskrift tillställdes Ekstedt, var ärendet av mig slutbehandlat.

9. Fråga om förfarandet, då hittegods överlämnas till polismyndighet å annan plats än i fyndorten.

I en den 11 augusti 1953 hit inkommen skrift anförde sekreteraren Elisabeth Mellin i Stockholm klagomål däröver, att en vakthavande polisman å polisstationen i Mariestad vägrat mottaga en klaganden tillhörig kappa, som upphittats utanför stadsgränsen och som upphittaren en dag i juli 1953 medfört till polisstationen. Klaganden påtalade därjämte, att stadsfiskalen Hans Odemark vid en därpå av klaganden gjord förfrågan förklarade, att skyldighet för polisen i Mariestad att mottaga kappan icke förelagat.

På anmodan inkom Odelmark med infordrat yttrande från poliskonstapeln Sven Quist ävensom med eget yttrande.

Quist anförde i sitt yttrande följande.

Quist hade haft vakttjänstgöring å polisstationen, då en yngling kommit in på stationen med ifrågavarande jacka. Som vanligt hade Quist först frågat upphittaren, var han funnit jackan. Denne hade upplyst, att han hittat jackan på allmänna landsvägen inom Hasslerörs kommun. Quist hade då sagt, att det mest praktiska vore att jackan överlämnades till polismannen Ekeman i Hasslerör, när den vore upphittad inom dennes distrikt, men tillagt, att den mycket väl kunde tagas emot å polisstationen och därifrån översändas till Ekeman. Quist hade känt igen ynglingen såsom varande från Hasslerör. Detta hade denne också uppgivit samt vidare sagt, att han just stode i begrepp att åka hem och hade sin väg alldeles förbi Ekemans bostad, varför han lika gärna själv kunde lämna in jackan hos denne. Då även Quist ansett detta vara det enklaste och lämpligaste förfaringssättet, hade han föreslagit, att ynglingen skulle göra så. Man hade ju också haft ganska stora skäl att antaga, att det varit någon person från Hasslerör, som tappat jackan. Någon vägran från Quists sida att taga emot jackan hade aldrig förekommit. Hade upphittaren varit från staden eller varit fullständigt okänd för Quist, hade jackan tagits emot som vanligt hittegoods och senare översänts per post till landsfiskalen i Hasslerörs distrikt, vilket skett så många gånger tidigare. I det här fallet hade Quist dock ansett detta vara ett onödigt förfaringssätt. Senare hade en dam ringt till polisstationen och anmält, att hon tappat en jacka. Hon hade då blivit upplyst om att en sådan upphittats i Hasslerör och inlämnats till polisen där, till vilken hon därför hänvisats. Efter en stund hade damen ånyo ringt och talat om, att enligt vad hon fått veta Ekeman hade semester. Damen hade verkat bekymrad över hur hon skulle få tillbaka sin jacka, då hon endast var på tillfälligt besök på orten. Hon hade dock fått besked om att hon bara kunde uppge sin adress, så skulle polisen i Mariestad ordna om att jackan bleve översänd till henne, så fort Ekeman kommit i tjänst. En undersökning hade givit vid handen, att Ekeman endast hade omkring en veckas semester. Quist hade senare erfarit, att jackan inlämnats till Ekeman redan första dagen han var i tjänst efter sin semester och att han omedelbart personligen överlämnat jackan till ägaren i hennes tillfälliga bostad i Mariestad. Quist ville till sist understryka, att han känt igen ynglingen och att icke den minsta misstanke förelegat, att denne skulle uraktlåta att lämna in jackan till Ekeman. Detta hade Quist också framhållit för damen, då hon ringt till polisstationen.

För egen del anförde Odelmark följande.

Odelmark erinrade sig, att han någon dag i slutet av juli 1953 erhållit en telefonförfrågan från klaganden rörande ovannämnda hittegoods. Någon kännedom om saken hade Odelmark då icke haft. På klagandens fråga

hade Odelmark meddelat, att han icke ansåge att polisen i Mariestad hade någon skyldighet att till förvaring mottaga gods, som upphittats inom annat polisdistrikt. Detta Odelmarks uttalande överensstämde visserligen icke med lagens bokstav, men det syntes vara praktiskt lämpligt att gods, som hittats inom annat polisdistrikt, översändes till polismyndigheten i sistnämnda distrikt, då man i första hand kunde antaga, att godsets ägare vore bosatt inom det polisdistrikt där godset hittats. Så länge Odelmark mindes hade i Mariestad tillämpats den regeln att gods, som upphittats inom annat distrikt, mottoges och därefter så snart ske kunde översändes till polismyndigheten i det distrikt, där godset hittats. I detta fall hade Quist, vilken först haft att handlägga ärendet, icke handlat efter sålunda vedertagen princip, men Odelmark ansåge dock, att Quist med hänsyn till omständigheterna, särskilt upphittarens önskan att själv överlämna hittegodset till Ekeman, haft fog för sitt handlande.

Sedan klaganden avgivit påminnelser i ärendet, inkom Odelmark med ett tillägg till sitt förut avgivna yttrande och anförde däri följande.

Enligt 6 § andra stycket kungörelsen den 2 december 1938 med vissa föreskrifter rörande polismyndighets befattning med hittegoods skulle, där fyndorten låge inom annan polismyndighets område än den där fyndet anmäldes, förstnämnda polismyndighet underrättas. Regelmässigt inlämnade upphittaren samtidigt med anmälan hittegodset till den polismyndighet, där anmälan gjordes. I nämnda stadgande utsades icke något om hur med godset skulle förfaras. Därav hade Odelmark dragit den slutsatsen, att lagstiftaren avsett, att godset i avbidan på meddelande från polismyndigheten i fyndorten skulle förvaras av den polismyndighet, där anmälan om och inlämnandet av hittegodset skett. Odelmark hade sålunda velat skilja mellan mottagande av hittegoods och förvaring av sådant gods. Vad Odelmark åsyftat att giva uttryck åt vid klagandens förfrågan hade varit, att polisen i Mariestad icke haft någon skyldighet att till förvaring mottaga gods, som upphittats inom annan polismyndighets område.

Vid avgörande av ärendet gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande uttalanden.

Av handlingarna framgår, att Quist vid det ifrågavarande tillfället, sedan han inhämtat att kappan upphittats utanför stadens område, framhållit för upphittaren att kappan visserligen kunde mottagas å polisstationen för att därefter översändas till vederbörande polisman i den kommun, där kappan hittats, men att det mest praktiska vore, att upphittaren själv överlämnade kappan till ifrågavarande polisman, något som upphittaren även förklarar sig villig att göra.

Quist kan genom sitt åtgörande i saken icke anses hava förfarit felaktigt,

i följd varav jag finner klagomålen i denna del icke föranleda någon min vidare åtgärd.

Vad härefter angår klagomålen i vad de rikta sig mot Odelmark, har denne i sitt första yttrande uppgivit, att han vid samtalet med klaganden förklarar som sin uppfattning, att en polismyndighet icke hade skyldighet att till förvaring mottaga gods, som upphittats inom annat polisdistrikt. I nämnda yttrande har Odelmark vidare framhållit, att hans sålunda gjorda uttalande visserligen icke överensstämde med lagens bokstav men att det torde vara praktiskt lämpligt, att gods, som hittats inom annat polisdistrikt, översändes till polismyndigheten därstädes. Med vad Odelmark sålunda anfört har han, enligt vad som framgår av hans kompletterande yttrande i ärendet, avsett uttala, att en polismyndighet väl vore skyldig mottaga gods, som upphittats inom annat polisdistrikt, men att förvaringen av godset, ehuru den enligt författningstexten syntes åligga nämnda polismyndighet i avbidan på meddelande från polismyndigheten å fyndorten, likväl borde ankomma på sistnämnda myndighet, dit godset följaktligen omedelbart borde översändas.

Vad Odelmark sålunda uttalat giver mig anledning framhålla följande.

Jämlikt 2 § lagen den 22 april 1938 om hittegods föreligger skyldighet för polismyndighet att vårda till myndigheten överlämnat hittegods. Huruvida godset upphittats inom eller utom myndighetens kompetensområde saknar härvidlag betydelse. Jämlikt 6 § andra stycket kungörelsen den 2 december 1938 med vissa föreskrifter rörande polismyndighets befattning med hittegods åligger det polismyndighet, till vilken överlämnats gods, som upphittats inom annat polisdistrikt, att, där ägaren ej är känd, lämna underrättelse till polismyndigheten å fyndorten, vilken senare myndighet har att kungöra fyndet. I sådana fall torde understundom vara ändamålsenligt att jämväl översända godset till polismyndigheten å fyndorten. För ett sådant tillvägagångssätt, mot vilket i och för sig något författningssenligt hinder icke föreligger, kan bland annat den omständigheten tala, att godsets ägare eller rättsinnehavare i många fall kan antagas vara bosatt å eller i närheten av fyndorten. I vissa fall kan emellertid finnas mindre lämpligt att på angivet sätt översända godset. Så kan t. ex. vara fallet där fråga är om gods, som kräver relativt hög transportkostnad. Jag kan därför icke odelat ansluta mig till den av Odelmark uttalade uppfattningen i fråga om översändande av hittegods till polismyndigheten å fyndorten. Frågan måste enligt min mening avgöras med hänsyn till vad som i varje särskilt fall kan anses vara mest praktiskt och ändamålsenligt. Att härvid som regel samråd bör tagas med polismyndigheten å fyndorten synes mig själfallet.

Med dessa uttalanden, vilka upptogs i en till Odelmark avlåten skrivelse, var ärendet av JO slutbehandlat.

10. Försummelse att i saköreslängd göra anteckning om att bötfälld fullföljt talan mot bötesdomen.

På talan av biträdande landsfiskalen i Nässjö distrikt Roland Starck dömde Tvetå, Vista och Mo domsagas häradsrätt den 17 mars 1953 lantbrukaren Knut Emil Gunnar Franzén, Stuntamålen, Nässjö, jämlikt 4 kap. 9 § 1 mom. och 7 kap. 2 § kungl. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker för det han den 19 maj 1951 låtit sin motbok användas av förre banarbetaren Rupert Engberg till inköp av rusdrycker för dennes räkning att böta 10 dagsböter om 6 kronor.

Franzén fullföljde talan mot domen i Göta hovrätt.

I en den 11 maj 1953 hit inkommen klagoskrift anförde Franzén därefter i huvudsak följande.

Klaganden hade under hot eller tvång från Engbergs sida förmåtts utlämna motboken till denne. Klaganden hade emellertid förbjudit Engberg att begagna motboken för uttag för egen räkning. Engberg hade likväl med biträde av annan person förfalskat en av klaganden underskriven rekvisition i motboken och därigenom berett sig möjlighet att uttaga tre liter brännvin. Med anledning därav och för att i fortsättningen undgå Engbergs ofta återkommande framställningar om att få låna motboken hade klaganden återställt denna till systembolaget. I förgelse däröver hade Engberg upprepade gånger brutit klagandens hemfrid. Om vad sålunda förekommit hade klaganden gjort anmälan till polismyndigheten. Den utredning, som med anledning därav företagits, hade emellertid varit mycket ensidig, och det hade icke varit klaganden möjligt att få till stånd åtal mot de verkligt skyldiga. Klaganden funne det underligt, att han under föreliggande omständigheter blivit åtalad och dömd på sätt som skett.

Över klagomålen avgav Starck infordrat yttrande och fogade därvid handlingar rörande i saken verkställda förundersökningar. I yttrandet upplyste Starck, att Engberg på åtal av Starck den 17 mars 1953 av häradsrätten fällts till ansvar för av klaganden anmälda hemfridsbrott.

Klaganden inkom därefter med påminnelser, vari han — utom annat — meddelade, att han i skrivelse den 18 maj 1953 blivit av vederbörande utmätningsman anmodad att inom 8 dagar till denne inbetala ovannämnda honom av häradsrätten ådömda böter, vid äventyr att de eljest kunde uttagas genom utmätning eller införsel. Då målet vid denna tidpunkt alltjämt varit beroende på hovrättens prövning och således lagakraftägande dom mot klaganden icke förelegat, syntes det klaganden som om utmätningsmannen förfarit felaktigt genom indrivningsåtgärden.

Med anledning av innehållet i klagandens påminnelser inkom Starck

med nytt yttrande jämte viss utredning. Vidkommande påståendet om felaktig indrivningsåtgärd uppgav Starck därvid, att i det till utmätningsmannen överlämnade utdraget av häradsrättens saköreslängd icke antecknats, att klaganden fullföljt talan i målet, ävensom att — sedan klaganden i samband med indrivningsförsöket påpekat förhållandet — någon vidare åtgärd för indrivning av böterna icke vidtagits.

Sedan jag på grund av vad sålunda förekommit infordrat yttrande från häradshövdingen i domsagan, i vad klagomålen avsågo fel vid upprättande av ifrågakomna saköreslängd, avgav tingsnotarien Sven Törnlund i egenkap av t. f. domhavande och tillika den för upprättandet av saköreslängden ansvarige yttrande i ärendet. Törnlund vidgick, att av förbiseende författningssenlig anteckning icke skett i längden om den av klaganden fullföljda talan. Vidare uppgav Törnlund, att till förebyggande av liknande försummelser i framtiden notarierna i domsagan instruerats att vid justering av saköreslängden i brevboken, vari missivskrivelser till hovrätten vid översändande av fullföljda mål infördes, kontrollera vilka mål som under den aktuella tiden fullföljts.

I en till häradshövdingen i Tveta, Vista och Mo domsaga avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt § 4 mom. 6 första stycket kungl. förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter må saköreslängd ej expedieras innan tiden för fullföljd av talan utgått beträffande samtliga i längden upptagna bötesbeslut. Har talan i laga ordning fullföljts mot visst i längden upptaget bötesbeslut, skall enligt samma författningsrum detta anmärkas vid beslutet. Såvitt avser bötesbeslut, beträffande vilka dylik anmärkning icke gjorts, fungerar alltså längden såsom lagakraftbevis.

Av utredningen i ärendet framgår, att i förevarande fall Törnlund försummat, att i saköreslängden göra anteckning därom, att klaganden fullföljt talan mot ifrågakomna i längden upptagna dom. Försummelsen har haft till följd att åtgärder vidtagits för indrivning av de klaganden i domen ålagda böterna, oaktat domen sålunda ej vunnit laga kraft mot klaganden. Upplýst är emellertid, att — sedan klaganden fäst indrivningsmyndighetens uppmärksamhet på överklagandet — indrivningen icke fullföljts. Klaganden synes följaktligen icke ha lidit skada genom felaktigheten i saköreslängden. Fördenskull och med beaktande av omständigheterna i övrigt låter jag i denna del bero vid en erinran om vikten av att upprättande och expediering av saköreslängd sker i sådan ordning, att betryggande säkerhet vinnes för att fullföljd talan mot bötesbeslut, som upptagas i längden, uppmärksammas och blir däri anmärkt. Det av Törnlund angivna förfarings-

sättet att vid justering av saköreslängden i brevboken undersöka förekomsten av missivskrivelser, med vilka akter i överklagade mål översänts till hovrätten, torde knappast vara av beskaffenhet att skänka erforderlig trygghet härutinnan. Lämpligare och säkrare synes mig vara, att — såsom mångenstädes brukas — en särskild minnesbok föres över domar och beslut, vari talan fullföljts i fråga om utdömda böter, viten, förbrutet gods, straffskatt och allmänna avgifter, som skola redovisas i saköreslängden, samt att denna minnesbok anlitas innan saköreslängden expedieras.

Klagomålen i övrigt föranledde icke någon min vidare åtgärd.

11. Dröjsmål vid handläggningen av mål angående betalningsföreläggande.

I en den 14 juli 1953 hit inkommen klagoskrift anförde f. d. landsfiskalen Carl Lindell i Söderköping i huvudsak följande.

Den 10 juni 1953 hade klaganden såsom ombud för annan person till rådhusrätten i Borås insänt en ansökan om betalningsföreläggande. Först den 4 juli 1953 hade klaganden erhållit underrättelse om att gäldenären bestritt kravet i dess helhet. I ansökningen hade klaganden anhållit, att ett eventuellt bestridande från gäldenären måtte in extenso tillställas klaganden "tjänstevägen", vilken anhållan klaganden upprepat i en den 4 juli avsend inlaga till rätten. Rådhusrätten hade emellertid den 7 juli 1953 expedierat avskrift av jävsskriften mot postförskott å 3 kronor. Klaganden ansågo sig berättigad att utan kostnad erhålla underrättelse, ej blott därom att gäldenären bestritt kravet, utan även om innehållet i bestridandet. Vidare hade klaganden redan i ansökningen om betalningsföreläggande begärt att, om kravet helt eller delvis bestredes, saken måtte hänskjutas till rättegång. Det oaktat hade rådhusrätten förelagt klaganden att inom viss tid yrka målets hänskjutande till rättegång, vid äventyr att målet eljest vore förfallet.

Sedan jag med anledning av innehållet i klagoskriften anmodat rådhusrätten att inkomma med yttrande, anförde assessorn Bertil Lindeblad på rådhusrättens vägnar följande.

Den ifrågavarande ansökningen, som vore dagtecknad den 10 juni 1953, hade enligt densamma åsatt datumstämpel inkommit till rådhusrätten den 12 juni. Enligt av gäldenären återopade avskrifter hade skulden betalats innan ansökningen om betalningsföreläggande inkommit till rådhusrätten. Målets förekomst vid rådhusrätten kunde sålunda icke ha påverkat gäldenären att betala skulden. Föreläggandet för gäldenären att svara å ansökningen vore dagtecknat den 12 juni, sålunda samma dag som ansökningen inkommit till rådhusrätten. Handlingarna hade delgivits gäldenären genom posten den 22 juni, varom bevis inkommit till rådhusrätten den 24 juni.

Den 23 juni hade inkommit bestridande från gäldenären. Sedan förklarings-tiden åtta dagar utgått, hade klaganden underrättats om att bestridande skett samt att yrkande om målets hänskjutande till rättegång skulle ske senast viss dag. Underrättelsen vore dagtecknad den 1 juli och hade del-givits klaganden den 4 juli. I skrivelse den 4 juli hade klaganden begärt att få en avskrift av bestridandet med tjänstebrev. En sådan avskrift hade expedierats till klaganden mot postförskott å kostnaden den 7 juli. Linde-blad tillbakavisade påståendet att dröjsmål förekommit med handlägg-ningen av målet. Det vore möjligt, att tiden för handläggningen kunnat nedbringas med en eller annan dag. Emellertid vore det praktiskt ogenom-förbart att ägna viss tid varje dag åt handläggning av mål om betalnings-föreläggande. Med hänsyn till andra arbetsuppgifter måste hithörande ar-bete koncentreras till vissa dagar, därest icke något mål erfordrade särskilt skyndsam handläggning. Även om tiden sålunda kunnat nedbringas något, hade en sådan tidsvinst icke kunnat ha någon som helst betydelse för kla-ganden. Klaganden hade anmärkt på att avskrift av bestridandet icke till-ställts honom avgiftsfritt. Någon sådan rätt hade emellertid klaganden icke haft. Bestämmelserna i 33 kap. 2 § rättegångsbalken vore icke till-lämpliga i mål om betalningsföreläggande. Gäldenären vore icke skyldig att vid bestridande foga särskilt exemplar därav för borgenären. Det ålåg endast rätten att, då bestridandet anmäldes, genast avsända underrättelse därom till borgenären. Därest borgenären ville ha en avskrift av bestri-dandet, finge han i vanlig ordning betala därför. Klagandens begäran om att erhålla avskriften genom tjänsteförsändelse hade villfarits. Emellertid kunde ifrågasättas, huruvida ett sådant översändande skulle ske i tjänste-försändelse eller genom kommissionär. Lindeblad ansåge, att en sådan enkel åtgärd som översändandet av en handling borde kunna ske tjänste-vägen. Lindeblad hänvisade därvid till uttalanden i en av 1951 års rätte-gångskommitté utarbetad promemoria den 13 oktober 1952 angående kom-missionärsväsendet vid domstolarna m. m. Det syntes ej heller föreligga hinder att skicka försändelsen genom tjänstepostförskott, oaktat en del av det inkasserade beloppet icke tillfölle statsverket. Uttalanden därom funnes i berörda promemoria. Vidare hänvisades till 7 § 1 mom. sista stycket i generalpoststyrelsens kungörelse angående utnyttjandet av tjäns-tebrevsrätten m. m. den 21 mars 1947 (SFS 1947 nr 123). Klaganden hade slutligen anmärkt på att han förelagts att inom viss tid yrka målets hän-skjutande till rättegång vid äventyr, att målet eljest vore förfallet. Kla-ganden hade därvid påpekat, att han redan i ansökningsom betalnings-föreläggande yrkat, att målet skulle hänskjutas till rättegång, därest gälde-nären bestrede kravet. Lindeblad ansåge, att ett sådant tidigt framställt yrkande icke hade någon betydelse. Det vore uppenbart, att borgenären skulle taga ställning till en eventuell rättegång först sedan han fått del av gäldenärens bestridande.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställde Lindeblad — som uppgav att för tiden till och med den 21 juni 1953 juris kandidaten Gunnar Melin vore ansvarig för målets handläggning samt Lindeblad själv för tiden därefter — att klagomålen måtte lämnas utan avseende.

På därom gjord förfrågan upplyste Lindeblad därefter, att det av rådhusrätten den 12 juni 1953 utfärdade föreläggandet för gäldenären att svara å ansökningen expedierats från rådhusrätten den 17 juni.

I en till rådhusrätten i Borås avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I ärendet är upplyst, att klagandens ifrågavarande ansökan inkom till rådhusrätten den 12 juni 1953, att föreläggande för gäldenären att inom åtta dagar svara å ansökningen expedierades från rådhusrätten genom delgivningsförsändelse den 17 juni, att gäldenären delgavs föreläggandet den 22 juni, att han påföljande dag inkom till rådhusrätten med bestridande samt att underrättelse därom, dagtecknad den 1 juli, kom klaganden tillhanda den 4 i samma månad.

Såsom förklaring till att föreläggandet för gäldenären att svara å kravet ej expedierats förrän fem dagar efter det klagandens ansökan inkommit till rätten har rådhusrätten anført, att det vore praktiskt ogenomförbart att ägna viss tid varje dag åt handläggning av mål om betalningsföreläggande och att sådant arbete måste med hänsyn till andra arbetsuppgifter koncentreras till vissa dagar. Denna uppfattning anser jag mig icke kunna biträda. Med hänsyn till vikten för borgenären av förfarandets snabbhet och då arbetet med utfärdande och expedierande av föreläggandet är av enklaste beskaffenhet, bör en ansökan om betalningsföreläggande företagas till behandling, så snart arbetsförhållandena det medgiva och helst omedelbart efter det ansökningen inkommit. Att dröja med behandlingen av betalningsföreläggandena till vissa dagar, då arbetet kan koncentreras på sådana mål, synes mig fördenskull vara oriktigt.

Av rådhusrättens yttrande framgår vidare, att rådhusrätten, sedan gäldenären den 23 juni inkommit med bestridande, avvaktat förklarings tidens utgång, innan underrättelse om bestridandet expedierades till klaganden. Jämlikt 26 § andra stycket lagsökningslagen åligger det emellertid rätten att, då bestridandet anmäles, genast avsända underrättelse till borgenären. Rådhusrätten hade därför bort redan den 23 juni eller omedelbart därefter expediera underrättelsen.

Av det anförda framgår, att rådhusrätten enligt min mening låtit dröjsmål komma sig till last vid handläggningen av det ifrågavarande målet. Med hänsyn till omständigheterna låter jag emellertid i denna del bero vid mina nu gjorda uttalanden.

Beträffande klagomålen i övrigt finner jag desamma såsom obefogade icke föranleda någon min vidare åtgärd.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

12. Felaktigt förfarande vid kungörande av anmälningar till handelsregistret.

I en den 21 januari 1953 hit inkommen klagoskrift anförde Köpmansbyrån i Göteborg Aktiebolag följande.

Enligt lagen angående handelsregister, firma och prokura föreläge skyldighet för den myndighet, hos vilken handelsregister fördes, att ofördröjligen låta på visst sätt kungöra innehållet av anmälan, som intagits i registret. Av bestämmelserna framginge fullt tydligt, att kungörandet, vilket medförde viss rättsverkan gentemot tredje man, skulle omfatta, bland annat, firmainnehavarens fullständiga namn och hemvist samt rörelsens allmänna beskaffenhet. Vid genomgång av den såsom bilaga till Post- och Inrikes Tidningar utgivna samlingen av anmälningar till aktiebolags-, försäkrings-, förenings- och handelsregistren för den 12 december 1952 hade klaganden — vilkens verksamhet innefattade, bland annat, att lämna kreditupplysningar och som för detta ändamål i sitt arkiv införde samtliga firmaanmälningar i landet — iakttagit, att två av kommunalborgmästaren i Katrineholm utfärdade kungörelser icke innehölle uppgift om firmainnehavarnas fullständiga namn och rörelsernas allmänna beskaffenhet. Med anledning därav hade klaganden i skrivelse till kommunalborgmästaren fäst uppmärksamheten på kungörelsernas ofullständiga innehåll i och för komplettering av desamma. Till svar härå hade kommunalborgmästaren Hilding Hjelmberg lämnat klaganden det beskedet, att kungörande av firmaanmälningar icke gjordes på annat sätt än vad som skett beträffande de ifrågavarande firmorna samt att klaganden, därest klaganden önskade ytterligare upplysningar om dessa, borde begära firmabevis. Under hänvisning till vad sålunda förekommit hemställde klaganden om prövning av frågan kuruvida Hjelmberg på rätt sätt ställt sig till efterrättelse bestämmelserna i förenämnda lag.

De i klagoskriften omförmälda kungörelserna voro av följande lydelse:

”I handelsregistret för Katrineholms stad har denna dag inregistrerats firmorna *Agro Produkter, Ballin;* och *Varutjänst, Gösta Söderlund.*

Katrineholm den 15 november 1952.

Kommunalborgmästaren.”

”I handelsregistret för Katrineholms stad har denna dag inregistrerats firman *Wellex-Fabriken, Eskil Holm & Co.*

Katrineholm den 19 november 1952.

Kommunalborgmästaren.”

Sedan jag anmodat Hjelmberg att inkomma med yttrande i anledning av klagoskriften, anförde denne följande.

Från och med ingången av år 1951 hade Hjelmberg tillämpat den form för kungörande av anmälningar till handelsregistret, mot vilken anmärkning nu riktats. Tidigare hade Hjelmberg låtit kungörelserna vara mera fullständiga. Anledningen till att han vidtagit ändringen hade varit, att handelsregistret under senare år på grund av ökade annonskostnader gått med förlust. Så t. ex. hade förlusten för år 1950 uppgått till 135 kronor 29 öre. I registreringsavgifter hade nämligen influtit 575 kronor under det att utgifterna för annonser i Post- och Inrikes Tidningar och en ortstidning uppgått till 710 kronor 29 öre. Då det icke finge förekomma, att staden belastades med extra utgifter för handelsregistret, hade enda möjligheten att åstadkomma en ändring varit att minska annonstexten. Efter genomförandet av begränsningen i uppgifternas kungörande hade handelsregistret även lämnat visst överskott, vilket för år 1952 utgjort 291 kronor 5 öre. Då alla avgifter inlevererades till stadens kassa, som även betalade annonskostnaderna, hade Hjelmberg själv icke något ekonomiskt intresse i saken. Han kunde icke finna, att skada kunde uppkomma för någon genom det av honom tillämpade förfarandet. Detta syntes honom icke heller strida mot föreskrifterna i firmalagen. På grund därav hemställde Hjelmberg, att klagoskriften måtte lämnas utan avseende.

Efter anmodan översände Hjelmberg — som i fråga om kungörandet av de efter den 9 januari 1953 i handelsregistret intagna firmaanmälningarna återgått till tidigare tillämpad ordning med fullständigare kungörelser — en förteckning över de firmor, som under tiden den 1 januari 1951 — den 9 januari 1953 intagits i registret. Enligt förteckningen utgjorde antalet anmälningar 83, varav 8 avsågo handelsbolag och de övriga enskilda näringsidkare.

Enligt 8 § lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura åligger det — med vissa i paragrafen angivna undantag — envar, som vill idka handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker, att till införande i handelsregistret anmäla firma. Rätt att införas i handelsregistret föreligger för enkelt bolag, om vilket i sådant fall gäller vad i lagen föreskrives angående handelsbolag.

I 17 och 18 §§ lämnas föreskrifter om vad sådan anmälan skall innehålla. Av föreskrifterna framgår, att i anmälan skall, utom firman, uppgivas: 1) enskild näringsidkares respektive samtliga bolagsmäns i handelsbolag fullständiga namn och hemvist; 2) rörelsens allmänna beskaffenhet; 3) kommunen, där rörelsens huvudkontor, eller, om anmälan avser avdelningskontor, detta är beläget; 4) huvudkontorets eller, om anmälan avser av-

delningskontor, dettas postadress; samt — därest i handelsbolag var bolagsman för sig icke skall ha rätt att teckna firman — 5) vilken eller vilka bland dem sådan rätt tillkommer samt huruvida rättigheten endast kan utövas av flera i förening. I fråga om kommanditbolag skall anmälan därjämte innehålla uppgift om vissa ytterligare förhållanden.

Därest hinder icke finnes möta mot registrering, skall anteckning om anmälan innehåll göras i handelsregistret i enlighet med de närmare föreskrifter därom, som finnas givna i kungl. kungörelsen den 4 november 1887 om handelsregistrens förande m. m. Av 2 § i nämnda kungörelse följer, att samtliga de uppgifter, som en anmälan enligt 17 och 18 §§ firmalagen skall innehålla, skola införas i registret. I de fall prokura anmäles skall anteckning därom även göras.

I fråga om kungörandet av sålunda registrerad anmälan gäller enligt 4 § firmalagen, att registreringsmyndigheten ofördröjligen skall låta såväl i allmänna tidningarna som i viss ortstidning låta kungöra ”innehållet av anmälan, som i registret intages”. Ytterligare bestämmelser om vad kungörelserna skola innehålla återfinnas i 5 § ovannämnda kungl. kungörelse den 4 november 1887, vari stadgas, att kungörelserna skola — förutom uppgift om dagen för anmälan intagande, åsyftad firma samt vederbörande kommun — i övrigt upptaga ”den i handelsregistret införda anteckning om anmälan innehåll”.

Av författningstexten framgår sålunda otvetydigt, att tidningskungörelserna skola innehålla uppgift om, bland annat, samtliga de förhållanden, som enligt 17 och 18 §§ firmalagen skola innefattas i anmälan till handelsregistret. Det av Hjelmberg tillämpade förfaringssättet att ur kungörelserna utesluta vissa av dessa uppgifter finner jag alltså stå i strid mot tydlig lag.

Vad angår frågan huruvida den av Hjelmberg praktiserade formen för kungörandet kan för någon medföra skada — något som Hjelmberg förklarar sig icke kunna inse — får jag framhålla följande.

Av förarbetena till firmalagen (jfr NJA II 1887, artikel nr 3) framgår, att registreringen i handelsregistret och det därtill knutna offentliggörandet i tidningarna har till uppgift, förutom att bereda firmaskydd, att lämna allmänheten upplysningar om förhållanden, som äro av särskild vikt för knytande av affärsförbindelser. Att upplysning i angiven ordning gives utgör uppenbarligen ett intresse icke endast för firmainnehavaren och den, som önskar träda i direkt förbindelse med firman, utan även för den, som önskar publicera uppgifter om olika handelsrörelser eller, i likhet med klaganden, har att i sin verksamhet tillhandagå med kreditupplysningar.

Offentliggörandet avser emellertid icke blott att tjäna en dylik rent praktisk uppgift inom affärslivet. Dess betydelse är vida större och består däri, att vissa rättsverkningar knutits till offentliggörandet. I 7 § första stycket firmalagen stadgas således, att det som i enlighet med samma lag blivit

infört i handelsregistret och kungjort i ortstidningen skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken haft eller bort ha kunskap därom. Här uttalas således den bevisregeln, att vad som på angivet sätt offentliggjorts presumeras vara känt av envar och att den som till sitt fredande vill åberopa okunnighet om visst förhållande måste göra sannolikt, att han varit ur stånd att få vetskap därom. Har däremot kungörande icke skett av förhållande, som blivit eller bort bliva anmält, kan enligt andra stycket i samma paragraf förhållandet icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas ha haft vetskap om förhållandet. Bevisbördan omkastas således i detta fall på så sätt, att det blir firmainnehavaren som har att styrka, att tredje man haft kännedom om förhållandet, oaktat detsamma icke blivit kungjort; firmainnehavaren kan då icke heller stödja sig på att tredje man bort ha ägt kunskap om förhållandet.

Anledningen till att man i lagtexten utgått från tidpunkten för kungörandet i ortstidningen är, att denna tidning som regel utkommer först. Skulle emellertid av särskilda skäl kungörandet i ortstidningen icke utan vidare kunna göras gällande mot tredje man, kan kungörandet i Post- och Inrikes Tidningar ha bevisvärde.

Frågan huruvida ett kungörande skett i stadgad ordning eller icke kan således ha rättslig verkan i en mellan firmainnehavaren och tredje man uppkommen tvist rörande giltigheten av ett avtal. Så kan t. ex. uppgiften om firmainnehavarens fullständiga namn och hemvist vara av betydelse i det fall att tredje man, som slutit avtal med behörig företrädare för firman, förväxlat firmainnehavaren med annan person och på denna grund icke vill vidbliva avtalet. Uppgiften om rörelsens allmänna beskaffenhet kan få betydelse, om en firmatecknare i ett handelsbolag vidtagit åtgärd, som är för bolagets ändamål främmande och som således icke utan vidare är bindande för bolaget (jfr 5 § lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag).

Jag finner sålunda, att Hjelmbergs förfarande att ur kungörelserna utsluta de ifrågavarande uppgifterna kan ha lett till skada för enskild därigenom, att de inom affärlivet av uppgifterna intresserade icke erhållit kännedom om uppgifterna på det lättillgängliga sätt lagstiftningen åsyftat, samt att genom förfarandet rättsförlust kan drabba vederbörande firmainnehavare. Att som skäl för en begränsning av kungörelsernas sakinnehåll åberopa, att handelsregistret eljest på grund av ökade annonskostnader skulle gå med förlust, kan självfallet icke godtagas. Med anledning av vad Hjelmberg därutinnan anfört vill jag endast erinra, att frågan om höjning av nuvarande avgifter för registrering av anmälningar till handels- och föreningsregistren varit föremål för statsmakternas prövning i anledning av vad riksdagens revisorer därom anfört i sin år 1949 avgivna berättelse (jfr statsutskottets utlåtande nr 177/1950 samt riksdagens skrivelse nr

319/1950). Någon höjning av avgifterna, såvitt avser handelsregistret, har emellertid icke ansetts böra genomföras (jfr ämbetsberättelsen 1952 s. 363).

Innan jag företog ärendet till slutligt avgörande, ville jag bereda Hjelmberg tillfälle att vidtaga rättelse av de begångna felen i fråga om kungörandet av de under tiden den 1 januari 1951—den 9 januari 1953 i handelsregistret införda anmälningarna genom att snarast möjligt låta i Post- och Inrikes Tidningar samt vederbörande ortstidning införa fullständiga kungörelser om anmälningarnas innehåll, i den mån uppgifterna fortfarande ägde aktualitet. Med anledning därav upptog jag i en till Hjelmberg avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och beredde honom tillfälle att inkomma med bevis att sådan rättelse skett.

Sedan Hjelmberg i en till mig inkommen skrivelse meddelat, att rättelse i anmärkta hänseende skett genom nytt kungörande av firmaanmälningarna, fann jag ärendet icke föranleda någon min vidare åtgärd.

13. Felaktig behandling i länsstyrelse av kvinnlig extra befattningshavares ansökan om tjänstledighet för havandeskap, m. m.

Av handlingarna i ett genom klagomål av fru Myrtel Geijer härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Klaganden, som är född år 1928, innehade under tiden den 1 januari 1946—den 14 juli 1951 anställningar vid olika statliga myndigheter, från och med den 7 augusti 1950 såsom tekniskt biträde i lönegrad Ce 8 vid Blekinge flygflottilj med placering från och med den 1 juli 1951 i löneklass 9. Sedan klaganden den 14 juli 1951 slutat sistnämnda anställning och i samband med ingående av äktenskap flyttat till Linköping, beslöt länsstyrelsen i Östergötlands län enligt protokoll den 27 oktober 1951 antaga klaganden att, räknat från och med den 5 oktober 1951, tillsvidare vara extra tjänsteman vid länsstyrelsen med placering i lönegrad Cg 6. Enligt protokoll den 24 januari 1952 beslöt därefter länsstyrelsen, att klaganden skulle, räknat från och med den 1 januari 1952, tillsvidare vara placerad i lönegrad Cg 8. Klaganden placerades i respektive lönegraders lägsta löneklass.

I en den 19 april 1952 till länsstyrelsen inkommen skrivelse anhöll klaganden att på grund av havandeskap — med väntad nedkomst i början av juni — erhålla vederbörlig tjänstledighet från och med den 1 maj 1952 samt att därvid åtnjuta lön med A-avdrag.

Med resolution den 22 april 1952 återställde länsstyrelsen skrivelsen till klaganden under åberopande av en av dåvarande landssekreteraren i länet Algot Pehardt upprättad promemoria.

I promemorian anförde Pehardt huvudsakligen följande: Klaganden, som hade anställts för tjänstgöring vid landskansliets bilavdelning, hade av Pehardt erhållit besked att denne icke ville binda sig för någon stadigvarande anställningsform, förrän klaganden efter provtjänstgöring under omkring tre månader visat sin lämplighet för den ifrågavarande tjänsten. Då frågan om klagandens fortsatta anställningsförhållanden i januari 1952 skulle upptagas till prövning, hade klaganden vid samtal med Pehardt meddelat, att hon väntade barn på försommaren. Pehardt, som ansåge att det under sådana förhållanden icke kunde stå i överensstämmelse med verkets intressen att vid denna tidpunkt stadigvarande anställa klaganden, hade frågat klaganden, huruvida hon hade klart för sig, att hennes anställning vore av så tillfällig art att hon icke kunde påräkna avlöning under tiden för barnsörden, något som klaganden även förklarat sig inse. Därefter hade Pehardt meddelat klaganden, att Pehardt med hänsyn till klagandens tidigare anställning i statstjänst vore beredd att förorda en uppflyttning av klaganden till lönegrad Cg 8 från och med den 1 januari 1952 såsom en kompensation i viss mån för utebliven avlöning under tiden för barnsörden. Länsstyrelsen hade även beslutat sådan placering, vilken eljest icke torde ha kommit i fråga vid denna tidpunkt. I protokollet hade emellertid den höjda avlöningen angivits skola utgå tillsvidare, då den exakta slutdagen av naturliga skäl icke kunnat preciseras. Pehardt hade samtidigt meddelat klaganden, som vid tillfället utan tvivel måste ha förstått att hennes anställning formellt skulle upphöra under våren, att klaganden, om det funnes plats fram emot hösten, antagligen skulle få återkomma till landskansliet, särskilt som Pehardt erfarit att klaganden vore en mycket duglig befattningshavare. Vid ett samtal med klaganden i mars 1952 hade Pehardt erfarit, att klaganden, som sade sig ha uppfattat sin löneuppflyttning såsom ersättning för att hon ej blivit antagen till extra ordinarie befattningshavare, avsåge att begära tjänstledighet under tiden för barnsörden. Pehardt hade därvid sökt klargöra för klaganden, att löneuppflyttningen endast varit avsedd att i någon mån kompensera lönebortfallet under havandeskapet. Pehardt hade erinrat klaganden, att han noggrant angivit detta skäl vid samtalet i januari, men klaganden hade vidhållit sin mening. På grund av vad Pehardt sålunda anfört ansåge Pehardt, att den tidpunkt klaganden angivit i sin skrivelse borde betraktas såsom dagen för hennes frånträdande av tjänsten. Något länsstyrelsens beslut i anledning av skrivelsen syntes därför obehövt.

I en den 8 maj 1952 hit inkommen skrift ifrågasatte klaganden lagligheten av länsstyrelsens förfarande att utan verklig prövning avvisa klagandens tjänstledighetsansökan. Klaganden framhöll i skriften bland annat, att det vore fullkomligt uteslutet att hon vid samtalen med Pehardt i januari och mars skulle ha avsett att eftergiva sin rätt enligt avlönings-

reglementet, något som Pehardt även borde ha förstått. Av Pehardts promemoria framginge oförtydligt, att det vore klagandens graviditet som föranlett länsstyrelsen att anse henne skild från tjänsten. Ett sådant betraktelsesätt stode emellertid i rak strid mot avlöningsreglementets syfte att bistå befattningshavare, som kommit i graviditet. Det vore klagandens förhoppning att länsstyrelsen skulle upptaga saken till realbehandling och meddela beslut, som i förekommande fall angåve vilket eller vilka av avlöningsreglementets villkor, som icke ansåges uppfyllda.

I ett över klagoskriften infordrat yttrande framhöll länsstyrelsen att, med hänsyn till de förhållanden under vilka klaganden anställdes, anledning att meddela beslut i annan form än som skett icke funnits. Beträffande själva sakfrågan hänvisade länsstyrelsen till Pehardts promemoria samt tillade, att länsstyrelsen, med hänsyn till vad som enligt promemorian avtalats mellan Pehardt och klaganden, ansåge klaganden icke ha behandlats på sätt som avveke från bestämmelserna i avlöningsreglementet.

I avgivna påminnelser anförde klaganden: Klaganden bestrede, att ett avtal av den innebörd länsstyrelsen åberopade kunnat träffas med laga verkan, varvid klaganden hänvisade till bestämmelserna i lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m. Klaganden hade för övrigt, såsom hon förut framhållit, icke gjort några eftergifter av sin rätt. I avlöningsreglementet funnes bestämmelser om gravid kvinnas rätt till tjänstledighet med viss bibehållen lön. Arbetsgivaren ägde icke godtyckligt utbyta tjänstledigheten mot avsked. Enligt 1945 års lag, jämförd med avlöningsreglementets bestämmelser, syntes länsstyrelsen ha förfarit uppenbart felaktigt genom att behandla klaganden såsom avskedad.

Sedan handlingarna därefter överlämnats till statens lönenämnd för utlåtande, anförde lönenämnden bland annat följande: Lönenämnden syntes icke ha att taga ställning till spörsmålet huruvida 1945 års lag — som i princip även gällde statstjänstemän — kunde anses förhindra klagandens skiljande från tjänsten i förevarande fall. Lönenämnden ville emellertid framhålla, att nämnda lag icke innehölle någon föreskrift, som tillförsäkrade arbetstagaren lön under tiden för ledigheten. Enligt 28 § i avlöningsreglementet hade däremot tjänsteman, tillhörande avdragsgrupp 3, rätt till lön med A-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen. En statstjänsteman vore således under havandeskap eller vid barnsbörd i detta hänseende tillförsäkrad en vidare rätt, än som stadgades i 1945 års lag. Avlöningsreglementet innehölle emellertid icke några tvingande bestämmelser om uppsägningstid för extra tjänstemän. — Med hänsyn till vad som anförts i Pehardts promemoria ville det synas löne-

nämnden som om havandeskapet skulle ha utgjort den egentliga orsaken till att klagandens anställningsförhållande bringats att upphöra. Lönenämnden finge erinra, att klaganden uppenbarligen på grund av sitt giftermål slutat sin tidigare innehavda extra ordinarie statsanställning. Avbrottet i statstjänsten och förändringen av anställningsform påverkade i detta fall dock ej inplaceringen i avdragsgrupp och därmed ej heller rätten till sociala förmåner. Med beaktande därav och övriga på ärendet inverkan omständigheter finge lönenämnden som sin uppfattning uttala, att klagandens tjänstledighetsansökan hade bort bifallas av länsstyrelsen.

I fråga om klagandens löneklassplacering yttrade lönenämnden att, såvitt av handlingarna framginge, klaganden jämlikt 22 § i avlöningsreglementet med tillhörande tilläggsbestämmelser haft författningsenlig rätt till placering i 7 respektive 9 löneklassen under tiden för förordnandet i Cg 6 respektive Cg 8.

Sedan jag därefter anmodat länsstyrelsen att inkomma med nytt yttrande i ärendet, överlämnade och återopade länsstyrelsen såsom eget utlåtande en från Pehardt inkommen skrivelse, däri Pehardt anförde: Klaganden hade icke avskedats utan i stället — i likhet med många andra tillfälliga biträden — frånträtt sitt arbete på avtalad tid. Att slutdagen för klagandens anställning ej på förhand definitivt bestämts hade uteslutande berott på att Pehardt givit klaganden förmånen att själv bestämma dagen. Muntlig överenskommelse angående slutdagen för tillfällig personals anställning vid landskansliet hade överhuvudtaget varit regel utan att dittills några komplikationer föranletts därav. Vid behov av tillfällig personal skulle i de flesta fall vara ogörligt att förfara på annat sätt.

I förnyade påminnelser anförde klaganden: Den formella behörigheten att utan uppsägning avskeda en extra tjänsteman finge icke missbrukas till att avskeda vederbörande utan varje rimligt och godtagbart skäl. Om länsstyrelsen hade den uppfattningen att icke graviditeten utan "avtalet" mellan Pehardt och klaganden utgjort anledningen till att klagandens anställning skulle upphöra, förbisåge länsstyrelsen att "avtalet" uppenbarligen tillkommit just för att avlöningsreglementets regler om tjänstledighet icke skulle bli tillämpliga, varför det ändå ytterst bleve graviditeten som utgjort den verkliga orsaken. Ett sådant avtal vore, såsom klaganden tidigare framhållit, olagligt. Även om viss slutdag blivit angiven i länsstyrelsens protokoll, skulle ett sådant tillvägagångssätt ha kommit i strid med avlöningsreglementet, därest ingen utanför graviditeten liggande rimlig orsak kunnat återopas. — Klaganden ville slutligen meddela, att klaganden hade för avsikt att hos länsstyrelsen göra ny framställning i saken.

I en den 27 november 1952 till länsstyrelsen inkommen skrift hemställde klaganden, att länsstyrelsen måtte förklara, att det skulle så anses som om

klaganden åtnjutit tjänstledighet på grund av havandeskap under 120 dagar från och med den 1 maj 1952.

Genom beslut den 29 november 1952 fann länsstyrelsen med hänsyn till länsstyrelsens tidigare intagna ståndpunkt i anställningsfrågan ej skäl bifalla ansökningen.

Över beslutet anförde klaganden besvär hos Kungl. Maj:t. Genom beslut den 24 april 1953 fann Kungl. Maj:t — enär med hänsyn till vad i målet förekommit klaganden bort beviljas tjänstledighet på grund av havandeskap, men länsstyrelsen med sin ståndpunkt icke ingått i prövning av klagandens därom gjorda ansökan — skäligt att med undanröjande av överklagade beslutet visa målet åter till länsstyrelsen för ny behandling.

Länsstyrelsen beviljade därefter den 22 maj 1953 den av klaganden begärda tjänstledigheten för havandeskap under 120 dagar räknat från och med den 1 maj 1952 samt biföll av klaganden den 26 november samma år gjord framställning om utbekommande dels av de avlöningsförmåner, som belöpte å tjänstledighetstiden, beräknade efter avdragsgrupp 3 och lönegrad Cg 8 löneklass 9, dels ock av skillnaden i avlöning mellan löneklass 7 och löneklass 6 under tiden den 5 oktober — den 31 december 1951 samt mellan löneklass 9 och löneklass 8 under tiden den 1 januari—den 30 april 1952, i följd varav till klaganden skulle, utöver redan utbetald avlöning, utbetalas ytterligare 2 171 kronor 15 öre.

I en efter besvärsmålets avgörande till mig inkommen skrift anförde klaganden: Därest länsstyrelsen i anledning av målets återförvisning komme att bifalla hennes tjänstledighetsansökan, hade klaganden intet skadeståndsanspråk. Den uppfattning, som länsstyrelsen givit till känna, syntes emellertid lätt kunna leda till rättsförluster för befattningshavare, som icke förmådde försvara sina intressen. Det vore av värde om det bleve klarlagt, att avlöningsreglementet icke finge, på sätt länsstyrelsen i förevarande fall ansett, ändras genom avtal med den anställde. I Kungl. Maj:ts beslut angäves icke anledningen till att tjänstledighetsansökningen ansetts böra beviljas.

I en till länsstyrelsen i Östergötlands län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Till de förmåner, som enligt statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 äro förenade med anställning i lönegradsplacerad tjänst, hör rätten att under vissa förutsättningar och i viss omfattning åtnjuta lön vid tjänstledighet. Härvid kan tjänstemannen äga uppbara antingen oavkortad lön eller lön med s. k. A-avdrag eller B-avdrag. A-avdraget, som är progressivt och dyrortsgrupperat, representerar det minsta avdraget och motsvarar i genomsnitt omkring 20 procent av lönen, under det B-avdraget

är dubbelt så stort som A-avdraget. I fråga om löneavdragen ha tjänstemännen indelats i tre avdragsgrupper, varom stadgas i reglementets 27 §. Till grupp 1, för vilken lön vid tjänstledighet i allmänhet icke utgår, hänföras aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 6 anställningsmånader, till grupp 2 förenämnda befattningshavare med minst 6 men mindre än 36 anställningsmånader och till grupp 3, för vilken högsta förmåner utgå, övriga tjänstemän. Såsom anställningsmånad räknas enligt 15 § 1 mom. i kungl. kungörelsen den 30 juni 1948 med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet sådan kalendermånad, under vilken vissa i momentet angivna förutsättningar äro uppfyllda. I 2 mom. samma paragraf stadgas dock, att vid bestämmande av avdragsgrupp hänsyn icke må tagas till sådan kalendermånad, efter vilken förekommit 36 kalendermånader i följd, beträffande vilka de i 1 mom. nämnda förutsättningarna ej föreligga.

Rätt att i viss omfattning bibehålla lön kan enligt 28 § A. I i avlöningsreglementet föreligga vid tjänstledighet på grund av, bland annat, havandeskap eller barnsörd. Sådan rätt tillkommer emellertid icke tjänsteman hänförlig till avdragsgrupp 1. Tjänsteman tillhörande grupp 2 äger där emot åtnjuta lön med B-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen, och tjänsteman tillhörande grupp 3 äger under samma tid åtnjuta lön med A-avdrag.

Den speciella förmån, som avlöningsreglementet sålunda tillförsäkrar kvinnliga tjänstemän och som motiverats av befolkningspolitiska skäl, tillkommer i princip, såsom av det anförda framgår, även tjänstemän med extra anställning. I förhållande till ordinarie eller extra ordinarie tjänstemän föreligger emellertid för extra tjänstemän full likställighet i föreliggande hänseende endast beträffande dem, som kunna åberopa minst 36 anställningsmånader. Härvid äger tjänstemän, som efter viss tids avbrott i statstjänst åter erhåller sådan anställning, tillgodoräkna sig den tidigare anställningstiden i enlighet med vad som framgår av ovan berörda stadgande i 15 § i tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet.

För extra tjänstemän följer emellertid av anställningens egen natur en viss begränsning av möjligheten att av nu berörda orsak åtnjuta tjänstledighet med viss bibehållen lön under den i avlöningsreglementet stadgade tiden. Det må härvid erinras, att extra anställning — som är avsedd allenast såsom en subsidiär anställningsform till de såsom huvudanställningsformer betecknade ordinarie anställning, extra ordinarie anställning och aspirantanställning — enligt uttalande av 1945 års lönekommitté bör kunna användas för, bland andra, kortvarigt anställda — både tjänstemän, som kortvarigt anställas för en stadigvarande arbetsuppgift, och tjänstemän anställda för tillfällig arbetsuppgift — och för anställningar av säsongbetonad eller intermittert karaktär.

Om tjänstemannen förordnats på viss tid, upphör anställningen omedelbart vid tidens utgång. Någon uppsägningstid gäller enligt 15 § i avlö-

ningsreglementet därvid icke. Är vid nämnda tidpunkt tjänstledighet av angiven orsak aktuell för den anställde, kan denne således icke för tiden därefter — såvida anledning ej finnes att meddela fortsatt förordnande — komma i åtnjutande av berörda förmån.

Har förordnande givits tillsvidare, kan likaledes anställningen bringas till upphörande vid en tidpunkt, då tjänstledighetsfrågan för den anställde är aktuell. Någon tvingande föreskrift om att viss uppsägningstid för extra tjänsteman därvid skall gälla finnes icke. Enligt 15 § avlöningsreglementet äger dock myndigheten antingen själv besluta eller ock med den anställde överenskomma om viss ordning för uppsägning. Entledigande av den anställde — med eller utan iakttagande av viss uppsägningstid — får emellertid, i enlighet med allmänna rättsgrundsatser rörande offentlig myndighets handlande, icke ske godtyckligt utan måste grundas på objektiva godtagbara skäl. Såsom sådant skäl kan t. ex. åberopas, att behov av den anställdes arbetskraft icke längre föreligger eller att denne visat sig icke vara lämplig för tjänsten.

Fråga om entledigande kan även uppkomma av den anledningen, att vederbörande blivit gravid och således, om anställningen skulle fortfa- ra, inom en snar framtid måste beviljas tjänstledighet med viss lön. Vid bedömandet av denna fråga må till en början erinras, att enligt 2 § lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m. — vilken lag ersatt en motsvarande lag av år 1939 — kvinnlig arbetstagarare, som sedan minst ett år haft stadigvarande anställning hos arbetsgivaren, icke må skiljas från anställningen på den grund att hon blivit havande eller fött barn. Av förarbetena till lagstiftningen — som i princip äger tillämplighet jämväl å statliga anställningsförhållanden — framgår, att motivet för den angivna karenstiden i främsta rummet är att förhindra, att en gravid kvinna med fördöljande av sitt havandeskap söker anställning för att sedermera kunna göra gällande de rättigheter lagen tillförsäkrar henne. Av uttrycket ”stadigvarande anställning” — vilken formulering vid 1939 års lagstiftning tillkom på förslag av lagrådet — följer dock, att i karenstiden icke må inräknas tiden för en rent tillfällig verksamhet i arbetsgivarens tjänst. I de fall då 1945 års lag är tillämplig på tjänsteman med icke-ordinarie anställning föreligger således förbud att entlediga vederbörande uteslutande av den anledningen att hon blivit havande. Detta förbud kan icke kringgås genom att avtal av annat innehåll träffas. Enligt 4 § i lagen är nämligen sådant avtal icke bindande.

Vad härefter angår sådana fall, där tjänstemannen icke sedan minst ett år haft stadigvarande anställning och där 1945 års lag således icke är tillämplig, läser myndigheten få anses oförhindrad att entlediga tjänstemannen, därest av omständigheterna framgår att tjänstemannen sökt anställningen huvudsakligen för att komma i åtnjutande av de förmåner, som

må vara förenade med tjänstledighet på grund av havandeskap. Om däremot havandeskapet inträder först under tjänstgöringstiden, kan det vara mera tveksamt hur myndigheten bör förfara. Förhållandet kan t. ex. vara sådant, att det arbete, för vilket tjänstemannen anställts, måste vara fullgjort inom viss tid samt att myndigheten, som icke har behov av tjänstemannens arbetskraft efter uppgiftens slutförande, icke disponerar tillräckliga medel för att anställa ersättare för den tillfälligt anställda. I sådana och likartade fall torde vägande skäl kunna anföras för den ståndpunkten, att tjänstemannen med hänsyn till de intressen, som myndigheten har att tillvarataga, måste entledigas. I andra fall åter kan bedömandet böra utfalla annorlunda. Någon generell anvisning om hur dylika frågor böra avgöras kan uppenbarligen icke givas. Myndighetens intresse av att effektivt kunna utnyttja till förfogande stående anslag för tillfällig personal måste, med beaktande av omständigheterna i varje särskilt fall, vägas mot vad skälig hänsyn till den anställda kräver. Att den sammanlagda tiden för tjänstemannens anställning i statens tjänst vid denna intresseavvägning bör tilläggas betydelse synes uppenbart.

Beträffande länsstyrelsens förfarande i det förevarande fallet och vad då först angår frågan, huruvida klagandens graviditet kunnat med hänsyn till bestämmelserna i 1945 års lag utgöra giltig anledning att entlediga klaganden från hennes anställning såsom extra tjänsteman, må framhållas, att klaganden visserligen före sitt tillträde av anställningen hos länsstyrelsen varit anställd i statstjänst under flera års tid, senast såsom extra ordinarie tjänsteman. Denna tjänstgöring hade emellertid klaganden slutat i samband med att hon ingått äktenskap och flyttat till Linköping. Först mer än två och en halv månad efter nämnda tjänstgörings upphörande hade klaganden anställts vid länsstyrelsen. Med hänsyn till det avbrott i klagandens innehav av statstjänst, som sålunda förekommit, lär den för tillämpligheten av 1945 års lag stadgade förutsättningen, att arbetstagaren sedan minst ett år skall ha haft stadigvarande anställning hos arbetsgivaren, icke kunna anses ha varit för handen. Något förbud jämlikt 1945 års lag att entlediga klaganden förelåg således icke.

Vidkommande härefter frågan, huruvida med hänsyn till omständigheterna tillräckliga skäl förelegat för klagandens entledigande, framgår av handlingarna, att sådan åtgärd icke kunnat motiveras av arbetsbrist hos länsstyrelsen eller med att klaganden visat sig mindre lämplig för tjänsten. Om graviditeten icke mellankommit, hade klaganden uppenbarligen fått fortsätta sin tjänstgöring. I ärendet har icke heller framkommit, att den omständigheten att klaganden måste beviljas viss tids tjänstledighet i och för sig skulle ha varit förenad med sådana olägenheter ur länsstyrelsens synpunkt, som kunnat avgörande inverka på bedömandet av föreliggande fråga. På grund härav och med hänsyn jämväl till klagandens tidigare rela-

tivt långvariga statstjänst ha enligt min mening godtagbara skäl att entlediga klaganden icke förelegat.

Länsstyrelsen har emellertid icke formellt entledigat klaganden från hennes anställning. I stället har länsstyrelsen — med stöd av den av Pehardt lämnade redogörelsen om vad som tilldragit sig vid samtalet i januari månad mellan Pehardt och klaganden, vilket samtal skulle ha utmynnat i ett avtal av innehåll att klaganden skulle frånträda sin tjänst, då hon på grund av havandeskapet icke längre kunde tjänstgöra — intagit den ståndpunkten att klagandens tillsvidareförordnande blivit tidsbegränsat i enlighet med vad Pehardt och klaganden sålunda skulle ha avtalat. Länsstyrelsen har på grund därav ansett obehövt att i anledning av klagandens tjänstledighetsansökan ingå på egen prövning av frågan, hur klagandens anställningsförhållande borde regleras.

Att länsstyrelsen ansett frågan om klagandens fortsatta anställning ha blivit slutligt avgjord allenast på grund av det påstådda avtalet är anmärkningsvärt redan av den anledningen att klaganden i mars 1952 och sedermera genom sin ansökning till länsstyrelsen tillkännagivit en annan uppfattning än Pehardt om innebörden av deras samtal i januari månad. Ur principiell synpunkt är emellertid mera betänkligt, att länsstyrelsen — även om länsstyrelsen ansett Pehardts uppgifter om vad som förekommit vid samtalet förtjäna större tilltro än klagandens — funnit sig med anledning av Pehardts uppgifter sakna anledning att själv taga ställning till det genom klagandens tjänstledighetsansökan aktualiserade spörsmålet om hennes fortsatta anställning hos länsstyrelsen. Frågan huruvida visst inträffat förhållande utgör giltig anledning att, omedelbart eller efter viss tid, skilja en tjänsteman från dennes anställning måste givetvis prövas av vederbörande myndighet i föreskriven ordning. Denna prövning får icke ersättas med ett förfarande, enligt vilket någon den anställdes förman, under utvecklande av sin uppfattning att den anställde måste frånträda tjänsten, söker utverka dennes samtycke därtill, varefter den anställde skulle vara bunden av ett till äventyrs lämnat sådant samtycke. Därest ett dylikt tillvägagångssätt skulle vinna insteg, skulle uppenbarligen allvarlig osäkerhet kunna uppkomma för de anställda.

I enlighet med det nu anförda finner jag länsstyrelsen ha förfarit felaktigt genom att vid sitt ställningstagande till klagandens tjänstledighetsansökan icke ingå i egen prövning av frågan huruvida giltig anledning att skilja klaganden från tjänsten förelåg. Vid mitt bedömande av länsstyrelsens förfarande härutinnan har jag emellertid ansett mig kunna utgå från att länsstyrelsen — ehuru länsstyrelsen icke tillkännagivit sin uppfattning därom — delade den av Pehardt uppenbarligen hysta meningen att giltiga skäl i och för sig förelågo för klagandens entledigande. Såsom jag förut utvecklat måste emellertid en sådan uppfattning anses oriktig.

Det må vidare anmärkas, att länsstyrelsen, även med den ståndpunkt i

frågan länsstyrelsen intog, bort i vederbörlig ordning meddela beslut i anledning av klagandens tjänstledighetsansökan och icke, på sätt som skett, allenast återställa ansökningen till klaganden under återopande av den av Pehardt upprättade promemorian.

Länsstyrelsen har slutligen förfarit felaktigt genom att, såsom lönenämnden funnit, placera klaganden i för låga löneklasser.

Då klaganden numera av länsstyrelsen beviljats begärd tjänstledighet för havandeskap samt tillerkänts felande avlöningsförmåner, finner jag mig, med hänsyn tagen jämväl till omständigheterna i övrigt, kunna låta därvid ävensom vid mina härovan gjorda uttalanden bero.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

14. Fråga om skyldighet för konkurssökande att lösa protokoll rörande avskrivning av konkursmål, däri icke någon av parterna inställt sig.

Av handlingarna i ett genom klagomål av ombudsmannen Eric Jonsson i Alvesta härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Den 3 oktober 1952 inkom till konkursdomaren i Östra Värends domsaga från klaganden såsom ombud för köpmannen Anders Johansson i Moheda en ansökan att Gunnar Gunnskog och hans hustru Ella Gunnskog måtte försättas i konkurs. Sedan konkursdomaren förelagt makarna Gunnskog att avgiva förklaring över ansökningen men någon förklaring icke inkommit, hänsköt konkursdomaren ansökningen till prövning av häradsrätten. Vid målets företagande å utsatt tid den 14 oktober 1952 inför häradsrätten under ordförandeskap av tingsnotarien Lennart Heldin inställde sig icke någon av parterna, i följd varav målet avskrevs. Avskrivningsbeslutet upptogs i protokoll. En med stämpel till ett belopp av 13 kronor belagd utskrift av protokollet blev genom domsagans kommissionär tillställd klaganden mot postförskott å stämpelbeloppet jämte kommissionärsavgift och portokostnader, tillhoppa 15 kronor 5 öre.

I en den 22 oktober 1952 hit inkommen skrift anförde klaganden, att han icke ansåge sig skyldig att lösa protokollet, samt anhöll om JO:s uttalande härutinnan.

I ett med anledning av klagoskriften infortrat yttrande anförde Heldin följande.

Regeln i § 12 andra stycket expeditionslösenförordningen om frihet från skyldighet att utlösa protokoll eller slutligt beslut i sak, där kärande, klagande eller sökande låtit sin talan förfalla, syntes icke vara tillämplig i det

ifrågavarande fallet, när målet måste anses ha förekommit till "handläggning", åtminstone med den tolkning av begreppet som gäves i den av Gärde m. fl. utgivna kommentaren till rättegångsbalken. I JO:s år 1950 avgivna ämbetsberättelse (s. 232) hade uttalats, att lösenkyldigheten i allmänhet skulle begränsas till fall, då målet avskrevs efter det "förhandling" ägt rum. Ej heller en sådan begränsning av lösenkyldigheten torde i förevarande mål ha kunnat befria sökanden från att lösa avskrivningsbeslut, när målet avskrivits vid sammanträde för förhandling. Då förefintliga bestämmelser och anvisningar i frågan ej vore fullt entydiga, kunde det vara motiverat att till grund för en tolkning lägga den i expeditionslösenförordningen tillämpade principen, att lösen skulle utgå i stort sett i förhållande till det besvär och den kostnad, som förorsakades den expedierande myndigheten. De kostnader och det arbete, som förorsakades genom rättens prövning av bland annat till rättegång hänskjutna konkursmål, vore icke obetydliga. Den stämpelbeläggning, som i det förevarande fallet skett, torde icke vara stridande mot gällande bestämmelser och syntes väl tillgodose praktiska krav.

Sedan med anledning av vad sålunda förekommit häradshövdingen i domsagan Bertil Öhlin anmodats att avgiva utlåtande i ärendet, anförde denne bland annat följande.

Enligt 6 kap. 1 § rättegångsbalken erfordrades ej protokoll vid måls avskrivning, som ej skedde i samband med förhandling. I förenämnda kommentar uttalades, att då i tvistemål båda parterna utebleve från första inställelse eller sammanträde för huvudförhandling protokoll ej vore erforderligt. Något förbud att upprätta protokoll torde ej föreligga, dock borde uppenbarligen, därest protokoll fördes, något särskilt skäl därför förekomma. Något sådant skäl hade ej förelegat i det av Heldin handlagda målet. Protokoll i målet hade således enligt Öhlins mening ej bort uppsättas. — I förordningen om expeditionslösen stadgades i § 12, att skyldighet att hos underrätt utlösa protokoll eller slutligt beslut icke ägde rum i sak, där kärande, klagande eller sökande läte sin talan förfalla innan den förekommit till handläggning. — I 6 kap. 1 § rättegångsbalken talades om "förhandling", under det att i expeditionslösenförordningen användes uttrycket "handläggning". Sistnämnda uttryck, som jämväl förekomme i rättegångsbalken, t. ex. 1 kap. 4 §, vore enligt rättegångsbalkens terminologi mera omfattande än uttrycket förhandling. Det av Heldin handlagda målet hade enligt rättegångsbalkens terminologi uppenbarligen förekommit till handläggning redan i och med utfärdandet av konkursdomarens kommunikationsresolution. Vidare hade målet enligt samma terminologi förekommit till handläggning vid dess avskrivande. Som emellertid enligt expeditionslösenförordningen förutsättningen för att skyldighet för kärande m. fl. att lösa protokoll eller beslut icke skulle föreligga vore, att

målet icke förekommit till handläggning, måste uttrycket handläggning enligt expeditionslösenförordningen, som tillkommit före nya rättegångsbalken, tolkas på annat sätt än samma uttryck i rättegångsbalken. — Med hänsyn till innehållet i stadgandet syntes uttrycket handläggning böra givas samma innebörd som uttrycket förhandling enligt rättegångsbalken. Enligt Öhlins förmenande kunde förhandling ej sägas ha kommit till stånd, förrän åtminstone en av parterna kommit tillstådes.

Vid ärendets avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande uttalanden, vilka upptogs i en till Heldin avlåten skrivelse.

Enligt § 10 första stycket förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen föreligger skyldighet för kärke, klagande eller sökande vid domstol att med den inskränkning § 12 samma förordning innehåller utlösa dom och slutligt beslut samt protokoll i vad det innefattar sådant beslut. I § 12 andra stycket stadgas, utom annat, att hos vissa myndigheter, däribland domstol, lösenkyldighet icke föreligger i fråga om protokoll eller slutligt beslut i sak, där kärke, klagande eller sökande antingen icke tillställt vederparten stämning eller kommunikationsresolution eller ock låtit sin talan förfalla, innan den förekommit till handläggning, om än anmälan sker hos myndigheten rörande sakens förfallande.

Under den äldre rättegångsordningen tillämpades sistnämnda stadgande enligt fast praxis så, att lösenkyldighet icke ansågs föreligga beträffande protokoll innehållande allenast beslut om måls avskrivning på grund av båda parternas utevaro vid första rättegångstillfället.

Det har emellertid, enligt vad som framkommit vid inspektioner av domstolar och eljest, av flera domare ifrågasatts, huruvida icke nyssnämnda stadgande efter rättegångsreformen fått en annan innebörd än tidigare. Till stöd härför har särskilt anförts, att uttrycket "handläggning" i nya rättegångsbalken har en annan innebörd än tidigare. Enligt den av Gärde m. fl. utgivna kommentaren (s. 15) användes uttrycket "handläggning" i nya rättegångsbalken i betydelsen av "varje åtgärd som ankommer på rätten, vare sig den vidtages vid förhandling, såsom vid muntlig förberedelse, eller i annan ordning, t. ex. under skriftväxlingen". Uttrycket utgör med andra ord, såsom på annat ställe i kommentaren uttalas (s. 47), en "gemensam beteckning för den processuella verksamheten".

Det är emellertid enligt min mening uppenbart, att åt ordet "handläggning" i expeditionslösenförordningens nyssnämnda stadgande, vilket avfattats under hänsynstagande till bestämmelserna i gamla rättegångsbalken, icke kan ges den vidsträckt innebörd, i vilken ordet användes i nya rättegångsbalken. Redan stadgandets föreskrift om frihet från lösenkyld-

dighet för part, som icke tillställt vederparten stämning eller kommunikationsresolution, ger ju vid handen, att åtgärder sådana som utfärdande och delgivning av stämning m. m. icke omfattas av vad som i expeditionslösenförordningen avses med handläggning, ehuru de utan tvivel innebära handläggning i den mening, vari uttrycket användes i rättegångsbalken.

För bedömande av den i ärendet föreliggande frågan torde icke vara erforderligt att närmare än som skett ingå på förhållandet mellan förordningens och rättegångsbalkens handläggningsbegrepp. Av det redan sagda följer nämligen, att sådana till handläggning i nya rättegångsbalkens mening hänförliga åtgärder, som allenast innefatta utsättande av mål, kallelse av parter och vittnen och dylikt, numera lika litet som under den äldre rättegångsordningen innebära handläggning av beskaffenhet att skola beaktas vid avgörande av fråga om lösenkyldigheten. I förevarande mål ha inga andra åtgärder vidtagits än sådana som nu nämnts. Någon förhandling har icke förekommit i målet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har skyldighet för sökanden att lösa rättens beslut om målets avskrivning icke uppkommit.

Jag finner alltså att Heldin genom att låta sökanden lösa beslutet om målets avskrivning förfarit felaktigt. Som ifrågavarande stadgande i expeditionslösenförordningen är svårtolkat, låter jag bero vid mina nu gjorda uttalanden.

Ärendet var därmed av JO slutbehandlat.

15. I rättegång, vari föres talan mot samma person för flera brott, gäller förbudet att höra målsägande som vittne jämväl i vad målet avser brott, som ej berör honom.

Den 17 november 1951 greps rörarbetaren Bengt Roland Kock av två poliskonstaplar i vestibulen till stadshotellet i Motala, där han kort förut varit i handgemäng med annan person. Kock fördes till polisstationen, där han, som befanns vara berusad, avvisiterades och insattes i förvaringsarrest, vilken han fick lämna påföljande dag. Vid därefter verkställd förundersökning erkände Kock, att han vid handgemänget misshandlat den andra personen, men bestred att han varit berusad. I saken hördes, bland andra, de två poliskonstaplar som gripit Kock samt ytterligare två polismän, som uppehållit sig å polisstationen då Kock infördes dit. Samtliga dessa polismän uppgåvo, att Kock vid tillfället var berusad. Tre av dem uppgåvo därjämte, att Kock å polisstationen utfarit i otidigheter mot polismännen. Angående vad som i sistnämnda hänseende förekommit anställdes icke särskilt förhör med Kock vid förundersökningen.

Stadsfiskalen Torsten Skoog väckte vid rådhusrätten i Motala åtal mot

Kock för fylleri, misshandel samt missfirmelse mot polismän i tjänsteutövning. I stämmingsansökningen åberopade Skoog såsom bevisning till styrkande av åtalet dels Kocks erkännande av misshandeln och dels vittnesmål av två av de vid förundersökningen hörda polismännen. Vad Skoog avsåg att styrka med vittnesmålen angavs ej särskilt i ansökningen.

Rådhusrätten utfärdade kallelser å de båda polismännen för att höras såsom vittnen i målet och lät vid huvudförhandlingen den 1 september 1952 — sedan Kock därvid erkänt misshandeln men bestritt, att han gjort sig skyldig till fylleri, samt förklarat sig icke komma ihåg, huruvida han fällt några kränkande uttalanden till de tjänstgörande polismännen — höra de båda polismännen såsom vittnen. Vid vittnesförhören, vilka höllos av parterna, uttalade sig vittnena på frågor av Skoog såväl om de berusningssymtom, som de vid tillfället iakttagit hos Kock, som om de yttranden denne fällt till polismännen.

Rådhusrätten — som genom polismännens vittnesmål fann styrkt, att Kock vid tillfället uppträtt så berusad av starka drycker, att det framgått av hans åtbörder och tal, ävensom att han förgripit sig med kränkande tillmälen mot de tjänstgörande polismännen — dömde Kock jämlikt 10 kap. 5 §, 11 kap. 10 § och 14 kap. 13 §, allt strafflagen, för missfirmelse mot tjänsteman, fylleri och uppsåtlig misshandel, varav allenast ringa skada följt, att böta 40 dagsböter om 3 kronor.

Vid en av mig den 29 juni 1953 företagen inspektion av rådhusrätten anmärkte jag, att de båda polismännen hörts såsom vittnen, oaktat de på grund av den mot dem riktade missfirmelsen intagit ställning som målsägande i målet. Sedan jag med överlämnande av det vid inspektionen förda protokollet anmodat Skoog att till mig inkomma med yttrande över den gjorda anmärkningen, anförde denne följande.

Avsikten med Skoogs åberopande av polismännen såsom vittnen hade varit att därigenom styrka fylleriförseelsen, som utgjort den enda gärning Kock icke velat medgiva. Skoog hade varit av den uppfattningen att polismännen — som i sina vittnesmål givetvis icke kunnat avhålla sig från att omnämna Kocks nedsättande yttranden om dem — i fråga om fylleriförseelsen icke hade något eget rättsligt intresse att bevaka. Då emellertid i samma mål talan om ansvar riktats mot Kock jämväl för missfirmelse av polismän, kunde fråga uppkomma om lämpligheten av polismännens hörande. Därest Skoog förfarit oriktigt genom att påkalla vittnesförhör med polismännen för styrkande av fylleriförseelsen, hade detta berott på att Skoog icke rätt tolkat bestämmelserna om part vid kumulation av mål i en rättegång. Bestämmelserna därom vore väl icke heller fullt klart utformade. Då rådhusrätten haft att pröva värdet av vittnesmålen i förvarande del, torde någon skada för Kock icke ha uppkommit.

I infortrat yttrande anförde därefter rådhusrätten: De båda såsom vittnen inkallade polismännen hade av förbiseende hörts, oaktat de icke — i vart fall såvitt anginge missfirmelsen — bort höras såsom vittnen. Även om de hörts såsom målsägande, syntes utgången av målet icke ha blivit annan. På grund av vad sålunda anförts och då rådhusrätten för framtiden komme att ägna berörda bestämmelser särskild uppmärksamhet, hemställde rådhusrätten, att vad i saken förekommit icke måtte föranleda vidare åtgärd.

I en till rådhusrätten i Motala avlåten skrivelse anförde jag följande.

Enligt 36 kap. 1 § rättegångsbalken må envar, som icke är part i målet, höras som vittne; i brottmål må dock målsäganden icke vittna, även om han ej för talan.

I 11 § promulgationslagen till rättegångsbalken föreskrives, att vad i äldre lag eller författning är stadgat om vittnesmål av den, som förordnats att förrätta offentligt tjänsteärende, skall upphöra att gälla.

Frågan huruvida målsägande — varmed enligt 6 kap. 8 § strafflagen avses den, mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärmat eller lidit skada — skulle tillåtas vittna i målet var under förarbetena till nya rättegångsbalken föremål för ingående överbäganden. Processkommissionen intog den ståndpunkten, att målsägande icke borde få höras som vittne, oavsett om han förde talan i målet eller icke. Kommissionen uttalade vidare, att anledning icke föreläge att behålla undantagsbestämmelsen i 17 kap. 11 § äldre rättegångsbalken, enligt vilket stadgande gällde — med avvikelser från vissa bestämmelser om vittnesjäv — att vakter och de, som rättens eller KB:s bud och ärenden ginge, kunde själva edligen vittna om det, som dem i ty fall hände, så ock om det de uträttat, där ej andra vittnen vore till. Enligt föreskrifter i särskilda författningar gällde nämnda stadgande även åtskilliga andra personer i utövning av offentligt tjänsteuppdrag, såsom fångvaktare, kronolotsar, tulltjänstemän m. fl. Ifrågavarande s. k. polisvittnen borde enligt kommissionens mening, då de vore målsägande, höras i samma ordning som andra målsägande. Processlagberedningen, vars förslag i denna del överensstämde med nu gällande lagtext, anslöt sig till kommissionens ståndpunkt, varvid beredningen erinrade, bland annat, att målsäganden framstode som den tilltalades naturliga motpart och att, då man icke ville, att den tilltalade skulle höras som vittne, det vore oegentligt att låta målsäganden avlägga vittnesmål. Därest man tillåte honom att avgiva sin berättelse under den garanti för trovärdighet, som följde med vittnesmålet, skulle han i förhållande till den tilltalade få en alltför gynnad ställning. Från lagrådets sida uttalades, att det föreslagna förbudet för målsägande att vittna icke borde gälla utan undantag,

varvid bragtes i erinran stadgandet om polisvittnena. Chefen för justitiedepartementet anslöt sig emellertid till processlagberedningens förslag, vilket även blev riksdagens beslut. Någon undantagsbestämmelse för polisvittnena ansågs sålunda icke påkallad.

Spörsmålet om polisvittnenas ställning upptogs ånyo i samband med utfärdandet av promulgationslagen till nya rättegångsbalken. Processlagberedningen hade i sitt förslag till nämnda lag intagit bestämmelse, som medgav, att sådan förrättningsman, även om han intog ställning såsom målsägande, under vissa förutsättningar alltjämt kunde höras som vittne. Lagrådets majoritet, vilken fann tillräckliga skäl icke föreligga att i detta sammanhang lagfästa en undantagsbestämmelse som vid tillkomsten av nya rättegångsbalken ansågs icke böra införas, avstyrkte processlagberedningens förslag i denna del. Förslaget upptogs emellertid i den till 1946 års riksdag avlätna propositionen nr 262 med något ändrad avfattning. Såsom motivering för den föreslagna undantagsbestämmelsen framhöll departementschefen, bland annat, att ett ovillkorligt upprätthållande av vittnesförbudet för målsägande syntes kunna leda till otillfredsställande resultat därigenom, att möjligheten till vittnesförhör i vissa fall komme att bero på omfattningen av åklagarens ansvarstalan.

Departementschefen fortsatte: ”Om en person åtalas för våldsamt motstånd vid anhållande, föreligger enligt nya rättegångsbalken icke hinder att höra den polisman, som verkställt anhållandet, såsom vittne. Skulle den anhållne vid tillfället ha gjort sig skyldig till misshandel mot polismannen, är denne däremot såsom målsägande hindrad att vittna i målet. På samma sätt skulle en tulltjänsteman väl kunna vittna mot den som ertappats med smuggling, men om den ertappade satt sig till motstånd och därvid rest livsfarligt vapen, skulle hinder föreligga för vittnesmål. En sådan ordning kan knappast anses tillfredsställande.”

Vid propositionens behandling i riksdagen stannade kamrarna i denna del i olika beslut. Sedan frågan inom första lagutskottet varit föremål för sammanjämkning, biföllo båda kamrarna utskottets med gällande lagtext överensstämmande förslag till avfattning av promulgationslagens 11 §. Polismän ansågos således icke böra intaga någon särställning i vittneshänseende.

Enligt 36 kap. 1 § rättegångsbalken jämförd med 11 § promulgationslagen gäller sålunda undantagslöst förbud mot målsägandens hörande såsom vittne i brottmål. I förhållande till den före rättegångsbalkens ikraftträdande gällande ordningen föreligger härutinnan den skillnad, att enligt den äldre rättegångsordningen målsägande kunde höras såsom vittne under förutsättning att han icke var part i målet och icke drabbades av något av de särskilda vittnesjäven. Såsom härövan berörts gällde i sistnämnda hänseende en undantagsställning för de s. k. polisvittnena jämlikt stad-

gandet i 17 kap. 11 § äldre rättegångsbalken. Enligt nu gällande ordning är däremot frågan om målsägandens mer eller mindre framträdande intresse av målets utgång utan betydelse i förevarande hänseende. Icke ens sådan i formell målsägandeställning stående person, som saknar befogenhet att själv föra ansvarstalan och vars rätt till skadestånd är oberoende av målets utgång, t. ex. den som vid trafik med motorfordon skadats och som erhållit fullt skadestånd av vederbörande trafikförsäkringsanstalt, är undantagen från vittnesförbudet.

Huru långt det i 36 kap. 1 § rättegångsbalken stadgade vittnesförbudet för målsägande sträcker sig i det fall att i samma rättegång gemensam handläggning förekommer av anspråk på grund av flera brott och målsägandeställningen allenast grundas på något av brotten, finnes i lagtexten icke särskilt reglerat. Den frågan uppställer sig således, huruvida i dylikt fall målsägandeställningen utgör hinder för vederbörande att överhuvudtaget vittna i målet eller huruvida hinder föreligger allenast i förhållande till viss part eller visst brott.

I den av Gärde m. fl. utgivna kommentaren till nya rättegångsbalken (s. 495) uttalas i anslutning till nu ifrågavarande stadgande följande: Vid kumulation av mål i en rättegång torde i allmänhet sambandet mellan målen vara sådant, att hinder för vittnesmål föreläge för envar av parterna; vore de olika anspråk, varom vore fråga, beträffande grunden helt oberoende av varandra, torde dock icke vara uteslutet att, ehuru handläggningen vore gemensam, vittnesförhör kunde äga rum med den som i den ifrågavarande delen icke hade något rättsligt intresse att bevaka; att så kunde äga rum, därest anspråken uppdelades på skilda rättegångar, torde vara tydligt.

Vad i kommentaren sålunda uttalas gäller vittnesförhör med part och har avseende å förfarandet i såväl civilprocess som straffprocess. Någon omedelbar ledning vid bedömandet av den uppställda frågan giver kommentaren således icke. I motiven till rättegångsbalken och dess promulgationslag har spörsmålet ej heller särskilt berörts utöver vad som följer av departementschefens härovan återgivna uttalande i samband med förslaget i promulgationslagen om viss undantagsbestämmelse för de s. k. poliovittnena. Av detta uttalande synes mig framgå, att departementschefen förutsett, att stadgandet om vittnesförbud för målsägande måste så tolkas att, därest gemensam handläggning sker av åtal mot samma person på grund av flera brott, av vilka blott något är målsägandebrott, målsäganden måste vara förhindrad vittna jämväl beträffande de övriga brotten. Att stadgandet icke heller kan tolkas annorlunda lärer vara uppenbart. Det mer eller mindre framträdande motsatsförhållande, som vid målsägandebrott uppkommer mellan den tilltalade och målsäganden och som utgjort motive- ringen till införandet av vittnesförbudet för målsägande, kan i det fall, där

i samma rättegång åtal yrkas mot den tilltalade jämväl på grund av andra brott, naturligen icke isoleras till det speciella målsägandebrottet. Motsatsförhållandet är av personlig natur och äger avseende å samtliga de förhållanden, som i rättegången beröra den tilltalade. Jämlikt grunderna för stadgandet i 36 kap. 1 § rättegångsbalken måste således vittnesförbud för målsäganden föreligga icke endast i förhållande till målsägandebrottet utan jämväl i förhållande till de övriga brott, på grund varav talan i samma rättegång föres mot en och samma tilltalad.

Däremot bör, i fall då åtal mot flera för delaktighet i samma brott handläggas gemensamt med åtal för brott som de var för sig förövat, den person som i förhållande till en av de tilltalade intager målsägandeställning kunna i viss del, som icke berör denne, höras såsom vittne.

I enlighet med vad här ovan anförts finner jag således, att i det förevarande målet de båda polismännen, som på grund av den mot dem riktade missfirmelsen intagit ställning såsom målsägande, icke kunnat höras som vittnen beträffande vare sig missfirmelsen eller fylleriförseelsen. Skoog har således förfarit felaktigt genom att påkalla polismännens hörande som vittnen och rådhusrätten genom att tillåta det begärda vittnesförhöret.

I sitt till mig avgivna yttrande har Skoog gjort gällande, att hans avsikt med vittnesförhöret varit att därmed styrka allenast fylleriförseelsen, vilken enligt Skoog skulle ha utgjort den enda av de åtalade gärningarna som Kock icke medgivit. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för målet har emellertid Kock varken vid förundersökningen eller vid huvudförhandlingen vidgått, att han gjort sig skyldig till missfirmelse. Polismännens hörande i denna del har därför varit ofrånkomligt för bifall till åtalet. Vad Skoog i sitt yttrande till mig påstått om sin avsikt med vittnesförhöret saknar således grund i de faktiska förhållandena. Påståendet får förutsättas ha grundat sig på rent minnesfel hos Skoog, som vid yttrandets avgivande uppenbarligen icke — såsom ske bort — närmare kontrollerat vad i målet verkligen förevarit.

Det må slutligen anmärkas, att Skoog jämlikt stadgandet i 45 kap. 4 § rättegångsbalken bort i stämningsansökningen uttryckligen angiva de gärningar, han ville styrka med polismännens hörande.

Därest polismännen hörts icke som vittnen utan som målsägande, synes förevarande mål icke ha fått annan utgång. På grund härav och med hänsyn jämväl till omständigheterna i övrigt låter jag bero vid vad i ärendet förekommit.

Med denna skrivelse, varav avskrift tillställdes Skoog, var ärendet av mig slutbehandlat.

16. Iakttagelser vid granskning av anhållningsmyndigheternas anteckningar rörande anhållna, för brott misstänkta personer.

Stadgandena om anhållande av för brott misstänkta personer och om förfarandet i samband med anhållande återfinnas i 24 kap. 5—12 §§ rättegångsbalken. Speciella bestämmelser äro därvid meddelade i 6—8 §§ för de fall, då den misstänkte gripes för verkställighet av ett i hans frånvaro meddelat anhållningsbeslut eller då annan än behörig anhållningsmyndighet griper den misstänkte i avbidan på anhållningsmyndighetens beslut om hans anhållande. Dessa bestämmelser avse att garantera, att ansvaret för frihetsberövandet snarast möjligt övertages av anhållningsmyndigheten samt att denna myndighet utan dröjsmål prövar och avgör frågan, huruvida frihetsberövandet skall bestå eller den misstänkte frigivas. Det föreskrives därför skyldighet för den som verkställt frihetsberövandet att bringa detta till anhållningsmyndighetens kännedom och för anhållningsmyndigheten att genom förhör med den misstänkte förvissa sig om huruvida förutsättningar för ett fortsatt frihetsberövande äro för handen. Vikten av att den misstänkte icke obefogat berövas sin frihet ligger till grund såväl för reglerna i 24 kap. 6—8 §§ om gripande, anmälan därom, förhör med den misstänkte och beslut i anhållningsfrågan som för de motsvarande bestämmelserna i 5 och 12—17 §§ samma kapitel om anhållande såsom ett provisoriskt frihetsberövande i avbidan på häktning, häktningsframställning, häktningsförhandling och rättens beslut i häktningsfrågan.

I 6 § första stycket stadgas, att om den, vilkens anhållande beslutats, avvikit eller eljest ej är tillstädes, då beslutet meddelas, skall, så snart beslutet verkställts, anmälan därom göras hos anhållningsmyndigheten.

Enligt 7 § första stycket må, när mot någon skäl till anhållande förekomma men beslut därom icke utan fara kan avvaktas, polisman även utan sådant beslut gripa honom. Då någon gripits, skall enligt paragrafens tredje stycke anmälan därom skyndsamt göras hos anhållningsmyndigheten, vilken har att efter förhör, som avses i 8 §, omedelbart besluta, om den gripne skall anhållas eller frigivas.

I 8 § föreskrives, att den som anhållits enligt 6 § eller gripits enligt 7 § skall, så snart ske kan, för förhör inställas för anhållningsmyndigheten eller för polisman, åt vilken uppdragits att hålla förhöret.

Därjämte äro i 6 och 7 §§ bestämmelser meddelade om efterlysning av misstänkt och om rätt för envar att i vissa fall gripa en misstänkt person.

För att erforderlig kontroll skall vinnas över frihetsberövandena i samband med anhållande har i 13 § förundersökningskungörelsen den 19 december 1947 föreskrivits, att anhållningsmyndighet skall föra noggranna anteckningar om de tidpunkter, då anhållen, för brott misstänkt person gripits, inställts till förhör jämlikt 24 kap. 8 § rättegångsbalken och anhållits ävensom den tidpunkt, då häktningsframställning avlåtits eller den

misstänkte frigivits. Inom en månad efter utgången av varje kvartal skall myndigheten till JO eller, såvitt angår anhållande för brott som är av beskaffenhet att fråga om ansvar därför skall handläggas som militärt mål, till MO insända avskrift av anteckningarna för kvartalet.

Redan omedelbart efter ikraftträdandet av den nu gällande rättegångsbalken uppstodo svårigheter vid tillämpningen av ovan omnämnda bestämmelser och vid förandet av anteckningarna rörande anhållna, för brott misstänkta personer. I anledning därav intog jag i min till 1949 års riksdag avgivna ämbetsberättelse (s. 249 o. f.) en del erinringar om bestämmelserna och om anteckningarnas förande. Vid min fortsatta granskning av de till mig insända utdragen av anhållningsliggarna har det emellertid befunnits, att mina sålunda gjorda erinringar icke varit tillfyllest. De hit hörande lagstadgandena äro delvis svårtolkade och ha ställt myndigheterna inför frågor, som icke berörts i omnämnda ämbetsberättelse. Detta har medfört, att anteckningarna i anhållningsliggarna ofta blivit ofullständiga och därför nödvändiggjort utredningar i de särskilda fallen. I betydande omfattning har därvid uppdagats, att myndigheterna förfarit felaktigt vid behandlingen av de misstänkta eller i liggarna redovisat vidtagna åtgärder missvisande eller felaktigt.

I det följande lämnas här en närmare redogörelse för en del frågor i ämnet, rörande vilka vid granskningen härstädes iakttagits oriktiga förfaranden i nämnda hänseenden från polis- och åklagarmyndigheternas sida.

Anhållningsmyndighet.

Anhållningsmyndighet är polismyndigheten eller åklagaren i den ort, där brottet förövats eller där åtal för brottet eljest kan äga rum. På grund av stadgandet i 23 kap. 3 § rättegångsbalken att åklagaren skall, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet, övertaga ledningen av förundersökningen, har i praktiken åklagare i regel fungerat som anhållningsmyndighet.

Har förundersökning rörande ett brott upptagits, är förundersökningsledaren ensam behörig att besluta om den misstänktes anhållande för brottet. Gripes den misstänkte å annan ort, kan åklagaren därstädes icke anhålla den misstänkte utan har han att överlämna avgörandet i anhållningsfrågan till förundersökningsledaren. Skulle flera polis- eller åklagarmyndigheter ha upptagit förundersökning rörande brott, som av en misstänkt förövats inom olika åklagardistrikt, bliva med hänsyn till bestämmelserna om alternativa fora i brottmål samtliga dessa myndigheter behöriga att anhålla den misstänkte. Jag har uppmärksammat flera fall, då en åklagare redan vid erhållande av underrättelse om att en misstänkt gripits satt sig i förbindelse med annan åklagare, som också upptagit förundersökning rörande den misstänkte, för samråd om vem av dem, som lämpligen borde

handha saken, samt under tiden låtit frågan om förhör med den misstänkte och om hans anhållande anstå. Ett sådant förfarande är felaktigt. Då en behörig åklagare erhållit meddelande om att en misstänkt person gripits, skall han anställa förhör med den misstänkte och utan dröjsmål för sin del fatta beslut i anhållningsfrågan. Finner han sig icke böra anhålla den misstänkte, har den som verkställt gripandet att avvakta de övriga undersökningsledarnas beslut.

Vad nu sagts äger tillämpning också för det fall att någon förundersökning ännu ej upptagits rörande det brott, för vilket den misstänkte gripits. Det händer ofta, att kännedom om att brottet blivit begånget erhålles först i samband med gripandet. Behörig anhållningsmyndighet är då varje åklagare, som kan väcka åtal för brottet, således i regel åklagaren i den ort, där brottet skett. Är det ovisst var brottet förövats, är åklagaren i den ort, där den misstänkte gripits, behörig anhållningsmyndighet, och beslut i anhållningsfrågan får då icke uppskjutas för efterforskande av gärningsorten. Detta gäller även om det är ovisst, inom vilket av flera bestämda åklagardistrikt brottet förövats, t. ex. om det skett under en järnvägsresa.

Då misstänkt gripits för sådant brott, att åtal för detsamma skall, enligt 4 § landsfogdeinstruktionen, utföras av landsfogden, har det hänt, att underåklagaren verkställt förhör med den gripne men i övrigt icke vidtagit annan åtgärd än att söka kontakt med landsfogden för erhållande av dennes beslut i anhållningsfrågan. Den misstänkte har då kvarhållits av underåklagaren tills landsfogden anträffats, vilket kunnat dröja avsevärd tid. Beslut om den gripnes anhållande eller frigivande får dock icke uppehållas på detta sätt. Jämlikt 10 § 2 mom. landsfiskalsinstruktionen och 8 § stadsfiskalsinstruktionen skall underåklagare ofördröjligen vidtaga alla för beivrande av sådant brott erforderliga åtgärder, till dess landsfogden övertagit förundersökningen. Dessförinnan är underåklagaren förundersökningsledare och har således också att besluta i anhållningsfrågan. Sedan landsfogden meddelat, att han övertagit förundersökningen, äger däremot underåklagaren befatta sig med saken endast i sin egenskap av polisman.

Anhållningsmyndigheten äger icke åt polisman överlåta rätten att besluta om anhållande. Det är således oriktigt att, såsom stundom skett, åklagaren vid meddelande av uppdrag åt polisman att hålla förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken förklarar, att den misstänkte skall anhållas, om han erkänner brottet. En dylik förklaring innebär nämligen, att prövningen av om den misstänkte kan anses ha erkänt brottet och anhållande därför skall ske, överlämnas åt polismannen.

Beslut om anhållande.

Beslut om den misstänktes anhållande kan av anhållningsmyndigheten meddelas närhelst myndigheten finner förutsättningar för anhållande föreligga, således såväl innan någon förundersökning inletts som under för-

undersökningen och även efter det åtal väckts. Likaså kan anhållningsbeslut meddelas, vare sig den misstänkte är tillstades eller icke.

Är den misstänkte tillstades, när anhållningsbeslutet meddelas, går beslutet omedelbart i verkställighet. I motsatt fall sker verkställigheten genom den misstänktes gripande.

Bestämmelserna i 6 § äga uppenbarligen tillämpning endast för det fall att den misstänkte vid anhållningsbeslutets meddelande befinner sig på fri fot och särskild verkställighetsåtgärd därför är erforderlig. En misstänkt, som gripits enligt 7 §, är däremot tillgänglig vid anhållningsbeslutets meddelande och beslutet går således i detta fall i omedelbar verkställighet, även om den misstänkte tagits i förvar å annan ort än den, där undersökningsledaren befinner sig. En sådan misstänkt måste således anses vara tillstades, då beslutet meddelas.

Ett anhållningsbeslut, som innefattar omedelbar verkställighet, behöver icke meddelas den misstänkte av förundersökningsledaren själv, utan detta kan göras av annan, t. ex. av polisman som förordnats att hålla förhör enligt 8 §.

När anhållningsmyndigheten vidtager åtgärd, varigenom en misstänkt berövas eller skall berövas sin frihet, måste myndigheten städse göra klart för sig vad åtgärden innebär. Som regel föreligger då ett anhållande, såvida åtgärden icke avser den misstänktes medtagande eller hämtande till förhör eller hans kvarhållande för förhör. Om förundersökningsledaren själv förklarar en person "gripen" eller under förutsättningar i övrigt, som omfattas i 7 §, tager en misstänkt i förvar, innebär detta ett anhållande. Nämnda paragraf avser ju endast sådant gripande, som sker av annan än behörig anhållningsmyndighet. Ett beslut om anhållande måste också anses föreligga, om undersökningsledaren hos annan åklagare eller hos polisman begär eller ger order om att en misstänkt skall gripas. Förordnar undersökningsledaren, att den misstänkte skall "kvarstanna över natten" eller "kvarhållas tills vidare" eller "i avbidan på vidare utredning ej få lösgivas", föreligger jämväl ett anhållningsbeslut, där det icke är fråga om kvarstannande för förhör i enlighet med därom givna bestämmelser i 23 kap. 9 § rättegångsbalken. Det är av vikt, att anhållningsmyndigheten i dessa och liknande fall icke nyttjar uttryck, som äro felaktiga eller kunna missförstås, utan klart utsäger vilken art av frihetsberövande som avses. Såväl den misstänkte som de polismän, vilka ha att taga vård om den misstänkte, måste äga full kännedom om frihetsberövandets innebörd. Av 24 kap. 9 § framgår, att den misstänkte skall vid anhållandet erhålla besked om att han är anhållen.

Av vad nu anförts följer, att en efterlysning av namngiven person med begäran att han måtte gripas såsom misstänkt för brott måste förutsätta, att beslut meddelats om hans anhållande. Enligt 24 kap. 6 § andra stycket skola skäl till anhållande föreligga för att efterlysning enligt detta lagrum

skall kunna ske, och sedan en till namnet känd person gripits på grund av efterlysning gälla bestämmelserna i paragrafens första stycke om verkställighet av anhållningsbeslut. Något nytt beslut om anhållande erfordras därför icke och tiden för avlåtande av häktningsframställning räknas från det den misstänkte inställes till förhör enligt 8 §. Däremot föreligger icke något anhållningsbeslut, då efterlysningen avser person, som är okänd men beträffande vilken signalement föreligger.

En efterlysning enligt 24 kap. 6 § kan ske endast på order av behörig anhållningsmyndighet. Den som begär efterlysning bör noga beakta vilka i lagen medgivna åtgärder, som han avser skola vidtagas mot den misstänkte. Numera skall också vid efterlysning av för brott misstänkt känd person på efterspaningssedeln angivas om efterlysningen skall ske enligt 24 kap. 6 § eller ej.

Ett anhållningsbeslut har omedelbar verkan och kan följaktligen ej träda i kraft först vid en framtida tidpunkt. Det har emellertid förekommit, att åklagaren förklarat, att en gripen person skulle anhållas å ett visst klockslag påföljande dag. I ett av dessa fall har åklagaren upplyst, att han meddelat en sådan bestämmelse med hänsyn till att den misstänkte var så onykter, att underrättelse om anhållandet och om det brott, för vilket han misstänktes, ej kunde meddelas honom. En sådan omständighet utgör hinder mot förhör med den misstänkte, och åklagaren hade naturligtvis i detta fall bort avvakta resultatet av förhöret och först därefter besluta i anhållningsfrågan.

Befinner sig den misstänkte å annan ort än den, där anhållningsmyndigheten uppehåller sig, brukar anhållningsbeslutet merendels meddelas i telefon till en polisman eller åklagaren på uppehållsorten med begäran att den misstänkte skall underrättas om beslutet. Det är ej så sällsynt, att ett sådant telefonmeddelande missuppfattas av mottagaren. Lämpligt är därför, att anhållningsmyndigheten omedelbart bekräftar telefonmeddelandet i telegram. I regel böra även andra i telefon givna beslut, order eller meddelanden, som äro av synnerlig betydelse i anhållningsfrågor, följas av telegrambekräftelse.

Gripande.

Den misstänktes gripande kan antingen innebära verkställighet av ett tidigare meddelat anhållningsbeslut eller utgöra ett provisoriskt frihetsberövande i avvaktan på beslut i anhållningsfrågan av den därtill behöriga anhållningsmyndigheten.

Envar äger gripa den som är efterlyst för brott, vare sig anhållningsbeslut är meddelat eller icke. Gripande kan också verkställas av envar, om den misstänkte begått brott, varå frihetsstraff kan följa, och han träffas å bar gärning eller flyende fot. Enskild person, som gripit den misstänkte, skall skyndsamt överlämna honom till närmaste polisman. I och med att

så sker har polismannen övertagit ansvaret för gripandet, och reglerna om förfarandet då den misstänkte gripits av polisman bliva därmed tillämpliga. Naturligtvis kan överlämnandet av den misstänkte ske också direkt till anhållningsmyndigheten.

Med polisman jämställes i fråga om gripande polis- eller åklagarmyndighet, som icke är behörig att anhålla den misstänkte för det ifrågavarande brottet.

Det förekommer ej sällan, att en polisman, som handhar utredningen av ett brott, hänvänder sig till en annan polisman och begär, att denne skall gripa en misstänkt. Ansvaret för gripandet åvilar då den som verkställer åtgärden, såvida denne icke är i tjänsten underställd den som beordrat gripandet.

Det är mycket vanligt, att en person, sedan han omhändertagits för fylleri eller rymning från anstalt eller eljest av annan anledning än misstanke om brott, för vilket han bör anhållas, kvarhållas på grund av att misstanke uppstått om att han förövat sådant brott eller med anledning av att beslut om hans anhållande befinnes vara meddelat. Omhändertagandet har då övergått i ett gripande för brottet. Såsom tidpunkt för gripandet skall då anses tiden, då hans kvarhållande beslutades, och icke tiden för det ursprungliga omhändertagandet. Detsamma gäller också om övriga fall av "gripande vid skrivbordet", såsom då den misstänkte gripes efter förhör, till vilket han kallats, hämtats eller medtagits. En polisman, som berövar en person hans frihet, måste ha fullt klart för sig, vilken art av frihetsberövande som vid varje tidpunkt föreligger. Härutinnan synas förhållandena mången gång icke ha varit tillfredsställande.

Ett ganska vanligt fall är, att en person gripes och förhöres för ett visst brott, varefter han kvarhållas på grund av misstanke att han förövat brott å annan ort. Åtgärderna för de olika brotten böra då noga särskiljas. Finnes han således böra frigivas för det förstnämnda brottet, innebär hans kvarhållande ett gripande för det andra brottet. På samma sätt kan en för ett brott anhållen person frigivas för detta brott men samtidigt anhållas för en då uppkommen misstanke om att han förövat ett helt annat brott. Uppenbart är emellertid, att frihetsberövandet genom ett sådant förfarande icke får onödigt utsträckas genom att en rad brott behandlas efter varandra av samma anhållningsmyndighet utan att häkttningsframställning avlåtes.

Om undersökningsledaren i den misstänktes frånvaro meddelat beslut om hans anhållande för visst brott utan att ha erhållit kännedom om att den misstänkte redan gripits för detta eller annat brott, måste, sedan undersökningsledaren underrättats om gripandet, så anses som hade gripandet skett till verkställighet av anhållningsbeslutet. Stadgandena i 24 kap. 6 § första stycket och 8 § skola då iakttagas.

En förutsättning för att polisman skall äga gripa en misstänkt är, att

anhållningsmyndighetens beslut icke utan fara kan avvaktas. Denna inskränkning i polismannens befogenhet har icke alltid uppmärksammats. Det har sålunda förekommit fall, då en polisman efterspanat den misstänkte i avsikt att gripa honom, oaktat undersökningsledarens mening i saken lätt kunnat inhämtas, eller då den misstänkte gripits av polismannen efter ett förhör, ehuru han behövt kvarhållas endast en kortare stund för att undersökningsledaren själv skulle kunna beredas tillfälle att förhöra honom.

Bestämmelserna i 23 kap. 9 § rättegångsbalken om kvarstannande för förhör gälla icke beträffande gripen person, som kvarhålls i avbidan på att anhållningsmyndigheten skall anträffas med underrättelse om gripandet och att den misstänkte skall inställas till förhör enligt 24 kap. 8 §. Sedan han inställts till sådant förhör, träda däremot sagda bestämmelser i tillämpning, och han får således icke kvarhållas för förhöret under längre tid än högst 12 timmar efter inställelsen.

Anmälan om gripande.

För att frågan om frihetsberövandet skall komma under behandling av behörig anhållningsmyndighet måste anmälan om att den misstänkte gripits göras hos myndigheten. Detta gäller såväl då den misstänkte gripits för verkställande av ett anhållningsbeslut som ock då gripandet skett såsom provisoriskt anhållande. I och med mottagandet av denna anmälan övertager anhållningsmyndigheten allt ansvar för det fortsatta frihetsberövandet.

Anmälan skall ske utan dröjsmål. I 24 kap. 6 § rättegångsbalken föreskrives, att anmälan skall ske så snart anhållningsbeslutet verkställts, och i 7 § stadgas för där omförmälda fall, att anmälan skall göras skyndsamt. En vanlig anmärkning mot polismännen är, att de dröja alltför länge med anmälan, tydligen på grund av en önskan att, då anmälan göres, kunna lämna anhållningsmyndigheten möjligast fullständiga uppgifter i saken. Polismannen skall emellertid, då han verkställer ett gripande med stöd av 7 §, ha funnit skäl till anhållande föreligga, och det är endast dessa skäl han behöver meddela anhållningsmyndigheten vid underrättelsen om gripandet. Det är därför felaktigt av polismannen att, innan anmälan sker, på egen hand efter gripandet verkställa förundersökning genom att hålla förhör med den misstänkte, målsäganden eller andra personer eller genom att företaga undersökning av brottsplatsen o. dyl. Sådana åtgärder ankomma på förundersökningsledaren. Endast om anhållningsmyndigheten ej kan anträffas med underrättelse om gripandet, får polismannen göra utredning i saken.

Misstänkes en gripen person för att ha begått brott inom flera åklagar-distrikt och kan behörig anhållningsmyndighet icke genast anträffas, skall anmälan om gripandet utan dröjsmål även göras hos samtliga de övriga

anhållningsmyndigheter, som upptagit eller kunna upptaga förundersökning i saken.

Sker gripandet till verkställighet av ett anhållningsbeslut, måste polismannen i den mån det finnes erforderligt förvissa sig om den gripnes identitet. Men även i sådana fall bör anmälan om gripandet göras så snart som möjligt.

Det har inträffat, att polisman uppskjutit att göra anmälan om gripandet, enär den misstänkte var berusad. Det tillkommer emellertid icke polismannen att pröva, huruvida förhör lämpligen kan anställas med den misstänkte. Ej heller får anmälan, såsom någon gång skett, uppehållas av utredning huruvida eventuellt anhållningsmyndighet å annan ort lämpligen bör handha förundersökningen.

Av vad nu anförts följer, att anhållningsmyndigheten vid mottagande av anmälan om gripande icke äger fordra annat av anmälaren än en redogörelse för vad som föranlett gripandet.

En åklagare behöver icke å annan tid än tjänstetid hålla sig beredd att mottaga anmälan om gripande av misstänkta. Det är därför av särskild vikt för den som verkställt ett gripande att icke dröja med sin anmälan så länge, att han riskerar att åklagaren ej anträffas.

Anmälan till anhållningsmyndigheten om misstänkt persons gripande på annan ort brukar göras i telefon. Den anmälande bör då i första hand försöka komma i förbindelse med anhållningsmyndigheten själv. Om så av någon anledning icke sker utan meddelandet lämnas till polisman för vidarebefordran till anhållningsmyndigheten, är det av vikt att den som lämnar meddelandet förvissas sig om att meddelandet blivit riktigt uppfattat av mottagaren. Den polisman, som mottager meddelandet, måste också för sin del sätta sig in i vad saken gäller. Missförstånd härutinnan har mången gång uppstått, vilket medfört, att anhållningsmyndigheten blivit underrättad senare än vederbort. Låter anhållningsmyndigheten icke höra av sig inom rimlig tid efter det anmälan skett, bör därför förnyad anmälan göras, om så kan anses erforderligt genom telegram till myndigheten.

Förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken.

Vad i det föregående anförts om gripande och anhållande överensstämmer i stort sett med vad som gällde under den äldre rättegångsordningens tid. En genom rättegångsbalken införd nyhet är däremot bestämmelsen i 24 kap. 8 § att den som anhållits enligt 6 § eller gripits enligt 7 § skall, så snart ske kan, för förhör inställas för anhållningsmyndigheten eller för polisman, åt vilken uppdragits att hålla förhöret. Det har visat sig, att denna bestämmelse vållat synnerliga svårigheter i tillämpningen.

Förhöret blir av olika natur för det fall att gripandet innebär verkställighet av ett tidigare, i den misstänktes frånvaro meddelat anhållnings-

beslut och för det fall att sådant beslut icke föreligger. I förra fallet har ju anhållningsmyndigheten redan funnit förutsättningar för anhållande vara för handen, och ändamålet med förhöret blir då endast att konstatera, att den gripne är identisk med den, vilkens anhållande beslutats. Har däremot något anhållningsbeslut icke föregått gripandet, gäller det att genom förhöret utröna icke blott vem den gripne är utan också om förutsättningar för hans anhållande förefinnas. I senare fallet måste därför förhöret bliva mer ingående och omfatta såväl den brottsliga gärningen som de speciella häktningsförutsättningarna.

En för brott gripen person bör, såvitt möjligt, inställas inför undersökningsledaren för att denne själv skall kunna hålla förhöret. Så kan dock icke alltid ske. Förhållandena kunna vara sådana, att en misstänkt, som gripits å annan ort än den där förundersökningen upptagits, bör efter ett eventuellt anhållande kvarstanna där han gripits eller transporteras till annan plats än den, där undersökningsledaren uppehåller sig, eller också kan frågan om hans anhållande vara så tveksam, att han icke skäligen bör transporteras till undersökningsledaren, innan förhör med honom hållits. I sådana fall äger undersökningsledaren uppdraga åt polisman att hålla förhöret. Även om den gripne finnes på samma plats som undersökningsledaren, kan det stundom vara lämpligt eller nödvändigt, att förhöret uppdrages åt en polisman, t. ex. om det av undersökningsledaren inledda förhöret drager ut på tiden och andra göromål hindra denne från att själv fortsätta hörandet av den misstänkte.

Med polisman avses i nu ifrågavarande hänseenden naturligtvis också åklagare, som ej är behörig att anhålla den misstänkte. Ett uppdrag till polisman att hålla förhör enligt 8 § kan icke lämnas generellt utan måste givas för varje särskilt fall, som anmäles till anhållningsmyndigheten.

Den misstänkte skall inställas till förhör enligt 8 § så snart ske kan efter det anmälan om gripandet gjorts. I 13 § förundersökningskungörelsen föreskrives, att om minst 12 timmar förflutit mellan gripandet och inställandet till förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken, skall anledningen till dröjsmålet särskilt angivas i anhållningsliggaren. Denna bestämmelse har stundom missuppfattats och givits den innebörden, att fråga här är om en frist samt att någon anmärkning mot tiden för inställelsen icke kan göras annat än om fristen överskridits. Tiden 12 timmar är emellertid bestämd endast med hänsyn till uppgifternas granskning; närmare kontroll har ej ansetts behöflig i andra fall än då inställelsen till förhör blivit fördröjd utöver 12 timmar.

Den misstänktes inställande till förhör får ej uppskjutas i avbidan på annan utredning rörande brottet, exempelvis förhör med andra personer, brottsplatsundersökning, undersökning om den misstänkte bör underkastas behandling å sjukhus eller ställas under övervakning i stället för att anhållas, överenskommelse om att förundersökningen skall övertagas av an-

nan åklagare o. dyl. Såsom exempel på skäl, som berättiga ett uppskjutande av den misstänktes inställande till förhör, må anföras att undersökningsledaren icke skäligen bör betungas med förhöret under sin fritid eller att han är upptagen av andra göromål, som ej kunna läggas åsido, att den misstänkte skall transporteras till förhörsplatsen, att den misstänkte är sjuk eller berusad eller bör åtnjuta nödig vila eller intaga måltid eller att tolk vid förhöret ej genast kan anskaffas. Rätten att uppskjuta förhöret är i viss mån beroende av hur långt förhöret antages komma att bliva. Större skäl föreligga naturligtvis att uppskjuta ett förhör med vidlyftiga sakfrågor, där den misstänkte nekar till brottet, än om fråga endast är att fastställa den misstänktes indentitet eller om det gäller ett brott, som den misstänkte erkänner sig ha förövat. Så kan t. ex., om den misstänkte gripits å annan ort och icke lämpligen bör för förhöret transporteras till undersökningsledaren, vara nödvändigt att uppskjuta förhöret för översändande till den utsedde förhörsledaren av förundersökningshandlingarna i saken.

Den misstänkte måste anses vara inställd till förhör enligt 8 § vid den tidpunkt, då han blivit tillgänglig för förhör och undersökningsledaren eller den, åt vilken denne uppdragit att hålla förhöret, kommit i tillfälle att börja detsamma. Med hänsyn till att förhöret ej får utan godtagbart skäl uppskjutas, bör tidpunkten för inställelsen till förhöret sammanfalla med tiden för förhörets påbörjande.

I min ovan omförmälda, i 1949 års ämbetsberättelse intagna redogörelse behandlade jag (s. 252) ett visst fall, då hållande av förhör enligt 8 § framstod som en skäligen onödig formalitet. Om den polisman, åt vilken åklagaren brukade anförtro att hålla förhör enligt 8 §, kommit i tillfälle att, innan åklagaren hunnit underrättas om den misstänktes gripande, underkasta den misstänkte ett fullständigt förhör, hände det nämligen att åklagaren fattade beslut i anhållningsfrågan allenast efter en av polismannen vid meddelandet av underrättelsen gjord föredragning av ärendet. Jag framhöll, att förfarandet att på detta sätt anhålla en gripen person utan föregående förhör enligt 8 § vore vanligt framför allt i de största städerna, där disproportionen mellan antalet gripna och antalet befattningshavare, som kunde meddela anhållningsbeslut, gjorde att möjligheten att bringa tillämpningen av rättegångsbalken i full överensstämmelse med lagstiftningens anda och mening främst vore beroende av hur polis- och åklagarmyndigheterna vore organiserade.

Det nu antydda förfarandet har vunnit en utbredning, som näppeligen kunnat förutses. Icke blott i storstäderna utan även på vissa andra håll synes denna ordning ha kommit till flitig användning. Uppenbart är, att förfarandet icke är tillfredsställande, och det kan — såsom av mitt nyss berörda yttrande framgår — försvaras endast av rådande organisationsförhållanden. Det är därför av vikt, att erforderlig ändring av polis- och

åklagarmyndigheternas organisation kommer till stånd på de orter, där förfarandet alltjämt tillämpas. Vad som i detta hänseende kunde medgivas vid tiden för rättegångsbalkens ikraftträdande bör numera icke godtagas. Ordningen bör vara den, att den misstänkte efter polismannens föredragning av hans sak inställes inför åklagaren, som genom några till den misstänkte ställda frågor skaffar sig bekräftelse på att föredragningen varit riktig och att förutsättningar för anhållande föreligga.

Frågan om ett formligt förhör enligt 8 § får underlåtas kan däremot vara tveksam i det fall, då den misstänkte gripits på annan ort än den, där anhållningsmyndigheten befinner sig. Det kan då inträffa, att den polisman, som verkställt gripandet, hunnit hålla förhör med den misstänkte, innan polismannen lyckats komma i telefonförbindelse med anhållningsmyndigheten för anmälan om gripandet. Kan polismannen därför vid telefonsamtalet lämna anhållningsmyndigheten en så fullständig redogörelse om förhørsresultatet, att anhållningsmyndigheten finner sig vara i stånd att utan vidare fatta beslut i anhållningsfrågan, synes mig ett sådant beslut kunna meddelas utan ytterligare förhör med den misstänkte. Det kan ju icke gärna komma i fråga, att anhållningsmyndigheten skulle vara nödsakad att beordra polismannen att hålla förhör enligt 8 § med den misstänkte och att polismannen därefter vid ett nytt telefonsamtal skulle ånyo redogöra för förhørsresultatet. I dylika fall måste enligt min mening förhöret enligt 8 § kunna anses ersatt med det av polismannen hållna förhöret med den gripne och hans vid anmälan om gripandet lämnade redogörelse för förhørsresultatet. En förutsättning härför är emellertid, att polismannen fört erforderliga anteckningar vid sitt förhör och att riktigheten av dessa anteckningar vitsordats av den misstänkte, som också måste ha underrättats om misstanken. Förfarandet torde icke behöva tillämpas annat än i undantagsfall. Skall nämligen den misstänkte transporteras till ort, där förundersökning mot honom upptagits eller skall upptagas, bör naturligtvis förhöret enligt 8 § och därmed också anhållningsbeslutet uppskjutas, tills den misstänkte anlänt dit. Det måste därför anses oriktigt, att — såsom ofta skett — anhållningsmyndigheten vid erhållande av underrättelsen om gripandet och resultatet av polismannens därförut hållna förhör förklarar den misstänkte anhållen och samtidigt ger order om hans transporterande till platsen för förundersökningen.

Vad nu sagts om möjligheten att i undantagsfall underlåta att anställa förhör enligt 8 § gäller endast om gripandet skett enligt 7 §. Innebär gripandet verkställighet av ett i den misstänktes frånvaro meddelat anhållningsbeslut enligt 6 §, måste förhör enligt 8 § alltid hållas efter gripandet, och detta även om gripandet skett av undersökningsledaren själv eller denne eljest icke finner någon tvekan råda om den misstänktes identitet. Tiden för avlatande av häkttningsframställning räknas ju i sådant fall från tidpunkten för den anhållnes inställande till förhöret, och denna tidpunkt

måste kunna klart fastställas. Då den, rörande vilken beslut om anhållande meddelats, gripes å annan ort än den, där förundersökningen upptagits, torde han så gott som undantagslöst komma att transporteras till sistnämnda ort och förhöret bör då hållas därstädes.

Ett förhör, som hålles då ett anhållningsbeslut enligt 6 § verkställts och som därför har till ändamål att fastställa den misstänktes identitet, kan övergå till ett förhör rörande brottet. I sådant fall blir det fortsatta förhöret ett vanligt förundersökningsförhör, som icke regleras i 24 kap. rättegångsbalken. Förhöret enligt 8 § avser endast frihetsberövandet och sedan detta avgjorts har undersökningsledaren, om den misstänkte ej frigives, att fortsätta brottsutredningen och därvid hålla erforderliga förhör med den misstänkte.

Uppmärksammas bör det fall, som stundom inträffat, att mot en person, som höres av en polisman, misstanke uppkommer att han förövat brott på annan ort samt att polismannen med anledning därav, utan att förklara den misstänkte gripen, i telefon underrättar åklagaren å nämnda ort om vad som förekommit. Beslutar då åklagaren att anhålla den misstänkte, komma bestämmelserna i 6—8 §§ icke i tillämpning. Den misstänkte kan ju då icke anses vara anhållen i sin frånvaro och något gripande har icke förekommit. Givet är emellertid, att åklagaren i dylikt fall har att iakttaga tillbörlig omsorg och därför, så snart sig göra låter, hålla förhör med den misstänkte. Meddelas icke anhållningsbeslut, kan den misstänkte icke för förhör transporteras till åklagaren under andra förutsättningar än i 23 kap. 7 § första och andra styckena rättegångsbalken sägs.

Har förhör enligt 24 kap. 8 § med misstänkt, som gripits enligt 7 §, uppdragits åt polisman, skall denne efter förhörets avslutande genast lämna undersökningsledaren meddelande om förhørsresultatet. Undersökningsledaren är skyldig att hålla sig beredd att mottaga detta meddelande. Skulle polismannen icke låta sig avhöra inom rimlig tid, åligger det undersökningsledaren att själv göra sig underrättad om resultatet av förhöret. Uppdrages åt polisman att hålla förhör med den som anhållits enligt 6 §, ankommer det på undersökningsledaren att vid uppdragets meddelande underrätta polismannen om vad denne har att iakttaga vid förhöret — t. ex. lämna den misstänkte underrättelse om anhållningsbeslutet och om det brott, för vilket han misstänkes — och vilka åtgärder polismannen skall vidtaga efter förhörets avslutande, t. ex. verkställa transport av den misstänkte, översända förhørsprotokollet till undersökningsledaren eller i telefon underrätta honom om förhørsresultatet. Råder den minsta tvekan om den misstänktes identitet, är det givet, att undersökningsledaren genast bör underrättas om vad som förekommit vid förhöret.

Sedan förhör enligt 8 § med misstänkt, som ej redan är anhållen, avslutats, har undersökningsledaren att omedelbart besluta om den misstänkte skall anhållas eller frigivas. Har erforderligt förhör med den misstänkte

exempelvis avslutats på kvällen, får undersökningsledaren icke dröja med beslutet till påföljande morgon. Beslutet måste under alla förhållanden meddelas före utgången av den tid, varunder den misstänkte enligt 23 kap. 9 § rättegångsbalken är skyldig att kvarstanna för fortsatt förhör. Har förhöret avslutats utan att ytterligare förhör med den misstänkte för bedömning av anhållningsfrågan är erforderligt, får beslutet icke uppskjutas i avvaktan på annan utredning, t. ex. för undersökning om den misstänkte bör intagas på sinnessjukhus eller för samråd med interneringsnämnden eller annan myndighet rörande den fortsatta behandlingen av den misstänkte.

Häktningsframställning och frigivande.

Enligt 24 kap. 12 § rättegångsbalken skall häktningsframställning avlätas, om den anhållne var tillstådes vid anhållningsbeslutets meddelande, sist dagen efter den, då beslutet meddelades, och i annat fall sist dagen efter det den anhållne inställdes till förhör enligt 8 §. Finnes emellertid för prövning av häktningsfrågan ytterligare utredning erforderlig, kan med framställningen anstå, dock skall den avlätas så snart ske kan. Anståndet kan icke under några förhållanden utsträckas längre än till femte dagen efter anhållningsbeslutet eller inställandet till förhör. Vid beräkningen av nu angivna tider är den tidpunkt på dagen, då anhållandet ägde rum eller inställandet till förhör skedde, utan betydelse. Tiden räknas här i kalenderdygn. Göres ej häktningsframställning, skall den anhållne omedelbart frigivas.

Rörande frågan om tid för avlåtande av häktningsframställning hänvisas till de uttalanden jag därom gjort i min till 1953 års riksdag avgivna ämbetsberättelse s. 325 o. f., vilka uttalanden genom riksåklagarämbetets försorg delgivits åklagarna.

Självklart är, att den som är ansvarig för en persons gripande eller anhållande — polisman, innan anmälan om gripandet gjorts, eller undersökningsledaren — icke blott är befogad utan även skyldig att frigiva den misstänkte, så snart skäl till anhållande icke längre förekomma, liksom ock då skäl till antagande att den, som gripits för verkställighet av ett anhållningsbeslut enligt 6 §, är identisk med den anhållne icke vidare äro för handen.

Protokollering.

Åklagaren bör föra ett eget protokoll över förundersökningen, till vilket förhørsprotokoll och andra handlingar, som ligga till grund för åtalsbeslutet, fogas såsom bilagor (jfr 1949 års ämbetsberättelse s. 236 samt Maths Heuman och Bengt Lassen: Brottets beivrande, s. 109). I sådant stomprotokoll bruka underrättelser till den misstänkte och hans försvarare samt anhållningsbeslutet m. m. antecknas. Det synes mig klart, att däri också

böra inflyta uppgifter om tid och plats för gripande och vem som verkställt detsamma, tid för anmälan om gripande och inställande till förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken, meddelat uppdrag att hålla förhöret, order om transport av den misstänkte, tid för avlatande av häktningsframställning och övriga förhållanden i samband med gripandet och anhållandet. Har underrättelse, order eller beslut meddelats i telefon eller bekräftats med telegram, bör även detta framgå av stomprotokollet. Protokoll över förhör enligt 8 § bör fogas till stomprotokollet, och att det gäller ett sådant förhör bör uttryckligen angivas.

Förandet av liggaren över anhållna, för brott misstänkta personer.

Anhållningsmyndighet skall redovisa varje åtgärd — förhör enligt 8 §, anhållningsbeslut, häktningsframställning eller lösgivande — för vilken myndigheten är ansvarig. Den som fört anteckning om förhör skall också anteckna tidpunkten för gripandet. Om således en åklagare hos annan åklagare "begär", att den misstänkte skall anhållas, är den senares åtgärd att gripa den misstänkte endast en verkställighetsåtgärd, och anteckning om anhållandet göres endast hos den förstnämnde åklagaren. Har förundersökningen efter anhållandet övertagits av annan åklagare, skall denne föra de fortsatta anteckningarna. I dessa fall bör i anmärkningskolumnen göras anteckning om vilken åklagare som tidigare handhaft eller senare övertagit förundersökningen jämte tidpunkten då detta skedde.

I liggaren skall uppgivas det eller de brott, som föranlett anhållandet. Det är således oriktigt att, om en person misstänkts för exempelvis olovligt innehav av vapen, olaga älgjakt och stöld, endast anteckna de förstnämnda brotten, ehuru icke de utan tillgreppsbrottet lett till anhållandet. Det har ej sällan inträffat, att ofullständiga anteckningar i detta hänseende föranlett en eljest onödigt undersökning, huruvida anhållandet varit befogat.

Endast person, som misstänkes för brott, skall redovisas i anhållningsliggaren och således icke den, som omhändertagits för fylleri eller enligt utlänningslagen, sinnessjuklagen eller alkoholistlagen, och ej heller den, som tagits i förvar för verkställighet av straff, förvaring eller av domstol meddelat beslut om hämtning eller som fasttagits efter rymning från ungdomsvårdsskola, fängvårdsanstalt eller annan anstalt. Icke heller skall anteckning göras rörande personer, som gripits efter avvikande under det de varit häktade eller i övrigt för verkställighet av häktningsbeslut. Om däremot anhållen avviker, skall detta antecknas liksom naturligtvis också uppgifter i anledning av hans förnyade gripande.

Om gripande icke följts av den misstänktes anhållande, behöva åtgärderna icke redovisas i anhållningsliggaren. Rörande i den misstänktes frånvaro meddelat anhållningsbeslut skall anteckning ske först då beslutet verkställts.

Anteckning om gripande, som skett för verkställighet av ett i den misstänktes frånvaro meddelat anhållningsbeslut, skall alltid göras, således även om gripandet skett av undersökningsledaren själv. I de allmänt gängse blanketterna till utdrag av anhållningsliggare hänvisas visserligen under rubriken "gripen" endast till 24 kap. 7 § rättegångsbalken, men uppenbart är, att även det frihetsberövande, som sker på grund av anhållningsbeslut enligt 6 §, måste redovisas under denna rubrik. "Griper" däremot undersökningsledaren själv en person, rörande vilken beslut om anhållande icke förut meddelats, innebär detta, såsom förut framhållits, icke något gripande enligt 6 eller 7 § utan ett anhållande, som omedelbart verkställs. I liggarens kolumner om gripande och förhör skall någon anteckning då icke göras.

När enskild person gripit misstänkt, bör anteckning göras i anmärkningskolumnen om att så skett samt om tidpunkten, då den misstänkte överlämnades till polisman.

Då den misstänkte gripits å annan ort än den, där anhållningsmyndigheten befinner sig, bör — såsom jag förut framhållit — förhöret enligt 8 § kunna i undantagsfall anses ersatt av ett tidigare förhör av den polisman, som verkställt gripandet, jämte en av polismannen vid meddelande om gripandet lämnad redogörelse om förhørsresultatet. I 1949 års ämbetsberättelse (s. 252) rekommenderade jag för de fall, då formligt förhör enligt 8 § skulle kunna underlåtas, att i anhållningsliggaren samma tid antecknades för inställandet till förhöret och anhållningsbeslutet. Emellertid synes det ha bjudit åklagarna emot att på så sätt verkställa fiktiva anteckningar i liggarna. Det torde därför vara lämpligare att i dessa fall underlåta att göra någon anteckning i kolumnen för förhör enligt 8 § och i stället i anmärkningskolumnen angiva, att förhöret ersatts av tidigare förhör samt av redogörelse om förhørsresultatet. Under inga förhållanden kan — såsom ofta skett — i liggarens kolumn om tiden för inställande till förhör antecknas en tidpunkt, som ligger före den då anmälan om gripandet gjordes hos anhållningsmyndigheten. Förhöret enligt 8 § hålles ju på anhållningsmyndighetens initiativ med anledning av att myndigheten fått kännedom om gripandet. Ej heller kan såsom tid för inställande till förhör antecknas en tidpunkt, som ligger efter ett anhållningsbeslut som meddelats i anledning av gripande enligt 7 §. Anhållningsbeslutet måste nämligen vara grundat på vad som förekommit vid förhöret.

I liggarens kolumn om tiden för anhållandet skall antecknas den tidpunkt då anhållningsbeslutet meddelades, vare sig beslutet fattades utan att den misstänkte var tillstädes eller det omedelbart verkställdes. Vid sådan efterlysning, som innebär ett anhållningsbeslut, skall således såsom tidpunkt för beslutet antecknas tiden då efterlysningen beslutades.

Liggarens kolumn om frigivande skall alltid ifyllas, då den misstänkte icke längre skall vara anhållen för brott som avses med förundersökningen,

således även om han av annan anledning icke lösgives, t. ex. på grund av omhändertagande enligt utlänningslagen eller för överförande till sjukhus eller anstalt. Frigives den misstänkte för ett brott och gripes eller anhålles han samtidigt för annan brottslighet, böra i liggaren göras erforderliga hänvisningar till det tidigare och det senare anhållandet, så att hela det sammanlagda frihetsberövandet kan kontrolleras.

Till undvikande av onödiga undersökningar är det av vikt, att klara och fullständiga upplysningar lämnas i anhållningsliggarna. Angelägenheten av att uppgifterna fullständigast genom anteckningar i anmärkningskolumnen förbises ofta. Skyldigheten att upplysa om orsaken till att den misstänkte inställts till förhör först efter det 12 timmar förflutit från gripandet bör noggrant iakttagas.

Dröjsmål med att till JO insända utdrag av anhållningsliggaren eller meddela, att någon anteckning under kvartalet icke skett i liggaren, har förekommit i stor utsträckning. Sålunda har för vissa kvartal anmaning att inkomma med utdrag måst sändas till mer än 50 åklagare.

De av mig i förestående redogörelse gjorda anmärkningarna och vad jag i övrigt i förevarande hänseenden anfört syntes mig vara av beskaffenhet att kunna tjäna till ledning för åklagar- och polismyndigheterna i landet vid tillämpningen av bestämmelserna på hithörande område. För ernående av riktigast möjliga behandling av gripna och anhållna, för brott misstänkta personer samt till underlättande av anhållningsmyndigheternas arbete med förandet av liggare över sådana personer samt av kontrollen av dessa liggare fann jag sålunda önskvärt, att nämnda myndigheter erhöle kännedom om redogörelsen och mina uttalanden.

Jag upptog därför vad jag ovan anfört i en till riksåklagarämbetet den 21 december 1953 avlåten skrivelse och anhöll, att ämbetet ville bringa innehållet i skrivelsen till allmän kännedom bland åklagarna, av vilka de som tillika äro polischefer kunde förväntas vidarebefordra innehållet till dem underlydande polismän.

Polismästarna och dem underställd personal skulle genom min försorg erhålla underrättelse om innehållet i skrivelsen.

IV. Framställningar till Konungen.

1. Framställning angående ersättning till C. Ericsson för inställelse såsom målsägande vid domstol.

Den 30 maj 1953 avlät tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius till Konungen följande skrivelse:

Landsfiskalen i Borgholms distrikt Karl Botesgård anhöll den 16 november 1950 om stämning till Ölands domsagas häradsrätt å möbelsnickaren Nils Ove Rydenberg i Borgholm med yrkande om ansvar å honom jämlikt 1, 2 och 3 §§ lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon, 30 § första stycket motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936, jämfört med 24 § 1 och 2 mom. och 39 § vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen. Enligt åklagarens uppgifter hade Rydenberg, som saknade körkort, den 3 november 1950 vid 23-tiden, efter att ha förtärt minst 15 centiliter spritdrycker, från Köpingsvik söderut mot Borgholm framfört lastbilen H 5823 med en hastighet av åtminstone 65 kilometer i timmen. Då Rydenberg vid trafikdelartavlan å Hållstugubacken skolat svänga till höger för att fortsätta västerut mot staden, hade han förlorat herraväldet över bilen. Denna hade gått söderut över cykelbanan och nedför dikesslätten på vägens högra sida, varefter bilen fortsatt cirka 40 meter i diket. Vid väggkanten hade två grova stenstolpar vräcks omkull. Bilen och en i densamma som passagerare medföljande person, elektrikern Conny Ericsson, hade skadats.

Sedan stämning av häradsrätten utfärdats å Rydenberg med kallelse till huvudförhandling å tingshuset i Borgholm tisdagen den 30 januari 1951 kl. 10, utfärdades å Ericsson såsom målsägande en kallelse av i hithörande delar följande lydelse:

”Kallelse

å elektrikern Conny Ericsson, Östra Kyrkogatan 17, Borgholm.

För att höras såsom målsägande i anledning av landsfiskalens i Borgholms distrikt talan mot möbelsnickaren Nils Ove Rydenberg, Borgholm, om ansvar för rattfylleri m. m. kallas Ni till huvudförhandling inför Ölands domsagas häradsrätt å tingshuset i Borgholm tisdagen den 30 januari 1951 kl. 10.00.

Ni skall då inställa Eder personligen vid vite av femtio kronor.

Är Ni förhindrad att inställa Eder, skall anmälan därom omedelbart göras till rättens kansli.

Ersättning till Eder skall, efter Eder inställelse vid rätten, utbetalas av allmänna medel — — — — —
 Borgholm den 11 december 1950.

I tjänsten:
 Ulf Fornander.”

Vid huvudförhandlingen i målet, vilken hölls under ordförandeskap av häradshövdingen i domsagan G. Lindencrona, inställde sig Ericsson, vilken i protokollet antecknades såsom boende Östra Kyrkogatan 17 i Borgholm.

Enligt protokollet hade Ericsson såsom målsägande inga yrkanden. Ericsson hördes emellertid i anledning av åklagarens talan och avgav därvid en i protokollet intagen berättelse rörande händelseförloppet vid bilolyckan och vad i samband därmed förekommit.

I målet hördes tre personer, hemmahörande i Borgholm, såsom vittnen. Av dessa vittnen tillerkändes på begäran två ersättning för tidsspillan med respektive 10 och 15 kronor att utgå av allmänna medel.

I samma dag meddelad dom ogillade häradsrätten åklagarens mot Rydenberg förda talan om ansvar för rattfylleri men dömde Rydenberg för överskridande av medgiven hastighet i förening med grov vårdslöshet vid förande av bil, varvid visats uppenbar likgiltighet för andra människors liv och egendom, obehörigt avlägsnande från olycksplats samt förande av bil utan att vara därtill berättigad att hållas i fängelse två månader. Häradsrätten förpliktade Rydenberg att ersätta statsverket kostnaden för de två ovan åsyftade vittnenas inställelse vid rätten.

Häradsrättens dom vann laga kraft.

I en den 6 oktober 1952 hit inkommen skrift anförde Ericsson, nu boende Södra Långgatan 18 i Borgholm, genom förre polismannen J. W. Johnsson i Borgholm följande.

Ericsson hade erhållit den ovan intagna kallelsen till huvudförhandling någon dag i december 1950 i Borgholm. Den 10 januari 1951 hade Ericsson börjat en elektrisk skolkurs i Stockholm. Han hade fått avbryta denna under de dagar som åtgått för resan till Borgholm. När Ericsson hörts i målet, hade han, oerfaren som han var, icke nämnt något om reseersättning och dagtraktamente innan målet var slutbehandlat, utan han hade haft den uppfattningen att ersättning skulle utbetalas av domstolen helt automatiskt. Dagen efter tinget hade Ericsson varit tvungen att återvända till Stockholm. Dessförinnan hade Ericsson uppdragit åt Johnsson att å domsagens kansli utkvittera Ericsson tillkommande ersättning för resan Stockholm—Borgholm och åter med 67 kronor 50 öre jämte 3 dagtraktamenten à 8 kronor per dag, tillsammans 91 kronor 50 öre. Johnsson hade efter framställd begäran om ersättning fått besked att sådan icke utbetalades på grund av att Ericsson ej under rättegången gjort någon framställning därom. Ericsson ansåge, att domaren haft en viss skyldighet att, när målet var slutbehandlat, fråga Ericsson, vad han begärde i ersättning för

sin inställelse. Ericsson hade med lånade medel företagit resan till Borgholm endast för denna sak. På grund av det anförda hemställde Ericsson, att JO måtte föranstalta därom, att Ericsson erhöles rese- och traktamentsersättning för inställelsen i omförmälda mål.

I ett med anledning av klagoskriften infordrat yttrande anförde Lindencrona följande.

Vid huvudförhandlingen den 30 januari 1951 hade Ericsson hörts såsom målsägande. Enligt protokollet, som förts av dåvarande tingsnotarien Maj Billjer, hade Ericsson samt ett av de tre hörda vittnena icke begärt någon ersättning under det att två av vittnena begärt och tillerkänts dylik. Vad som förekommit vid häradsrätten i ersättningsfrågorna hade Lindencrona numera intet minne av. Maj Billjer befunde sig på en halvårsång resa i Afrika, varför Lindencrona icke genom henne kunnat få någon ledning för minnet. Ericsson vore bosatt i Borgholm och i protokollet vore han upptagen med adress Östra Kyrkogatan 17 därstädes. Lindencrona vore övertygad, att det vid rätten icke förekommit något tal om att Ericsson rest från Stockholm. Lindencrona hade för vana att alltid, efter det förhör avslutats, tillfråga ersättningsberättigade personer: "Begär Ni ersättning för det Ni kommit hit?", och Lindencrona hade ingen anledning tro, att han icke skulle tillfrågat Ericsson detsamma. Lindencrona hölle för ytterst sannolikt, att Ericsson med hänsyn till omständigheterna icke ville begära någon ersättning, som han visste skulle i sista hand drabba hans vän Rydenberg. Lindencrona erinrade sig emellertid väl, att någon dag efter domens meddelande å domarkansliet inkommit en person, som Lindencrona då icke visste vem det var. Personen hade samtalat med Maj Billjer och krävt att få hämta ersättning, som skulle ha tillerkänts Ericsson. Då Maj Billjer upplyst, att Ericsson icke tillerkänts någon ersättning, hade personen blivit mycket förtörnad och avlägsnat sig från kansliet. På grund av den besökandes synnerligen egendomliga uppträdande hade Lindencrona frågat Maj Billjer, vem det var, och då upplysts om att det var en förtidspensionerad polisman i Borgholm, Johnsson. Något ytterligare i denna sak hade Lindencrona sig icke bekant. Givetvis vore Lindencrona icke villig att till Ericsson utgiva någon som helst ersättning.

I avgivna påminnelser bestred Ericsson, att han vid inställelsen i målet blivit tillfrågad om han yrkade ersättning för densamma.

På därom gjord förfrågan har Botesgård uppgivit, att Ericsson under januari månad 1951 bevistat en yrkesskola i Stockholm, varför tilltro borde skänkas uppgiften att han för inställelsen i målet mot Rydenberg måst resa därifrån till Borgholm. Beträffande den av Ericsson begärda ersättningen hade kostnaden för III klass järnvägsbiljett Stockholm—Borgholm tur och retur i januari 1951 uppgått till 62 kronor 50 öre jämte tillägg för snälltåg 5 kronor. Den begärda traktamentsersättningen måste anses skäligen. Enligt å landsfiskalskontoret förd restlängdsdagbok hade Ryden-

berg den 13 juni 1951 till statsverket återgäldat vittnesersättning å 15 kronor enligt domen den 30 januari 1951. Den vittnesersättning å 10 kronor, som Rydenberg ytterligare förpliktats att återgälda till statsverket, hade emellertid icke kunnat uttagas, då Rydenberg saknade utmättningsbara tillgångar. Beloppet hade avskrivits den 25 juli 1952.

I förevarande fall är upplyst, att Ericsson av Ölands domsagas häradsrätt kallats att såsom målsägande inställa sig vid huvudförhandling den 30 januari 1951 i det av allmän åklagare vid häradsrätten anhängiggjorda målet mot Rydenberg. Ericsson, som enligt vad utredningen får anses giva vid handen vid sagda tid vistades i Stockholm, har inställt sig å tingsstället i Borgholm å utsatt dag. I målet har Ericsson själv icke fört någon målsägandetalan, men på åklagarens begäran har han hörts däri. Såvitt framgår av protokollet har Ericsson icke vid häradsrätten framställt yrkande om ersättning för inställelsen. Gottgörelse härför har icke heller tillerkänts honom. På grund av kallelsens avfattning torde Ericsson icke själv ha förstått, att framställning om ersättning skolat göras hos rätten under huvudförhandlingen. I kallelsen hade sålunda ersättningsfrågan berörts på följande sätt: "Ersättning till Eder skall, efter Eder inställelse vid rätten, utbetalas av allmänna medel." Dessa ordalag ha otvivelaktigt kunnat verka vilseledande för den som icke har rättegångsvana, och det kan vara fullt förståeligt, om Ericsson antagit att något rättens beslut i ersättningsfrågan icke var erforderligt för ersättningens utbekommande. I regel torde väl domstolens ordförande tillfråga en i rättegång inkallad, ersättningsberättigad person, om han yrkar ersättning för inställelsen. Enligt vad Lindencrona uppgivit brukar också han alltid framställa frågor därom, och han har förklarat sig antaga, att så skett även i förevarande fall, något som vinner visst stöd av protokollets avfattning. Ericsson har emellertid förklarat, att han icke blivit tillfrågad därutinnan under målets handläggning.

Den i ärendet förebragta utredningen har icke givit full klarhet om vad i nyssnämnda hänseende förekommit. Med hänsyn härtill kan någon försummelse därutinnan icke läggas Lindencrona till last. Jag har därför funnit klagomålen icke kunna föranleda någon min vidare åtgärd mot Lindencrona eller annan befattningshavare vid domstolen.

Då emellertid Ericsson på kallelse infunnit sig vid rätten och därför måst företaga den resa, för vilken han nu begärt ersättning, synes billighetsskäl tala för att ersättning beredes Ericsson i särskild ordning. Det torde vara uppenbart, att Ericsson, därest han begärt ifrågavarande ersättning vid rätten, skulle ha tillerkänts densamma av allmänna medel, då beloppet enligt vad åklagaren i målet nu uppgivit måste anses skäligt och

icke överstiger vad han varit berättigad till. I sådant fall torde väl också Rydenberg i domen ha ålagts att gottgöra statsverket den Ericsson tillerkända ersättningen i likhet med vad som skett beträffande de utdömda vittnesersättningarna. Då emellertid enligt vad upplyst blivit Rydenberg saknat medel till gäldande av den ena vittnesersättningen, 10 kronor, måste det antagas såsom visst, att Rydenberg — om Ericsson av häradsrätten tillerkänts ersättning för inställelsen av allmänna medel — ej heller kunnat till statsverket återgälda denna. Ersättningen skulle alltså även i sådant fall kommit att i sista hand stanna å statsverket. Med hänsyn härtill kan det icke anses opåkallat, att statsverket under förhandenvarande omständigheter vidkännes kostnaden för Ericssons inställelse.

På grund av vad sålunda anförts får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes tillerkänna Ericsson ersättning med tillhoppa 91 kronor 50 öre för ifrågasvarande inställelse såsom målsägande vid huvudförhandlingen den 30 januari 1951 i ovannämnda åklagarmål.

Genom beslut den 24 juli 1953 har Kungl. Maj:t, med hänsyn till förekomna omständigheter, tillerkänt Ericsson ersättning i oförmälda hänseende med 91 kronor 50 öre.

2. Framställning angående viss ändring i 1 § sjölagen.

Den 11 november 1953 avlät jag till Konungen en så lydande framställning:

I 1 § sjölagen stadgas, att fartyg skall anses såsom svenskt, när det antingen till minst två tredjedelar äges av svenska undersåtar eller ock tillhör ett aktiebolag, vars styrelse har sitt säte här i riket och består av aktieägare, de där äro svenska undersåtar.

Enligt 2 § samma lag skall över alla svenska fartyg, vilka äro avsedda att nyttjas till handelssjöfart eller resandes fortskaffande och äga en dräktighet av 20 registerton eller därutöver, föras register, innehållande för varje sådant fartyg de uppgifter, som prövas nödiga för fartygets säkra urskiljande, så ock upplysning angående äganderätten till fartyget, beskaffenheten av inskriven ägares fång samt tiden då fartyget i registret införts eller förändring i äganderätten inskrivits.

I kungl. förordningen den 18 oktober 1901 angående registrering av svenska fartyg meddelas närmare bestämmelser om förande hos kommerskollegium av fartygsregistret och om den anmälningsskyldighet, som åvilar fartygs ägare eller den honom företräder. I fråga om aktiebolag såsom ägare av fartyg skall i fartygsregistret antecknas, förutom firmanamnet, den ort varest bolagets styrelse har sitt säte, envar styrelseledamots fullständiga namn, yrke, hemvist och nationalitet samt huruvida han är aktie-

ägare i bolaget, ävensom bolagets firmatecknare. Sker förändring i ägan-
derätten till registrerat fartyg, utan att fartyget därigenom upphör att
vara svenskt, skall, enligt § 13 i förordningen, anmälan om förändringen
göras till kommerskollegium inom viss tid av den, vilken anmälningsskyl-
dighet i allmänhet åligger. I §§ 16 samt 19—22 äro föreskrifter meddelade
om anmälan till registret av vissa särskilt angivna förändringar i förhål-
landen, som antecknats i registret. I § 23 stadgas att, om i något till regist-
ret anmält förhållande timat annan förändring än i §§ 13, 16, 19, 20, 21
och 22 är sagt, utan att dock fartyget därigenom upphör att vara svenskt,
skall om förändringen göras anmälan till registret inom fjorton dagar, efter
det förändringen blev den anmälningsskyldige kunnig; skolande om för-
ändringen, därest den angår något förhållande, varom certifikatet inne-
håller uppgift, anteckning ske å certifikatet.

I en till mig inkommen skrift har Rederiaktiebolaget Transatlantic under
hänvisning till anförda bestämmelser i sjölagen framhållit, att dessa ut-
gjorde hinder för fusion mellan rederiaktiebolag. Till utveckling härav har
bolaget anført följande.

Genom den aktiebolagslag, som trätt i kraft den 1 januari 1948, hade
införts ett förenklat förfarande för ett aktiebolags uppgående i ett annat.
Två aktiebolag kunde således numera sammanslås genom fusion. Bestäm-
melserna därom, som i första hand avsåge fusion av helägt dotterbolag
med moderbolaget, återfunnes i 174 § 1 mom. aktiebolagslagen. Detta
lagrum vore tillämpligt endast i det fall, att moderbolaget ägde samtliga
aktier i dotterbolaget. Det ankomme på registreringsmyndigheten och,
i andra hand, rätten att pröva, att förutsättning för fusion enligt detta
lagrum föreläge. För ett underlättande av fusion i de fall, där moder-
bolaget ägde mer än nio tiondedelar av aktierna i dotterbolaget, stadgades
i 2 mom. av 174 § rätt för moderbolaget att av övriga aktieägare i dotter-
bolaget inlösa återstående aktier. De återgivna bestämmelserna syntes inne-
bära tillräckliga förutsättningar för fusion av helägt dotterbolag med mo-
derbolaget. Lagstiftaren hade gått ut ifrån att det alltid funnes möjlighet
för ett moderbolag, som ägde mer än nio tiondedelar av aktierna i dotter-
bolaget, att förvärva de återstående aktierna. Så vore likväl icke fallet.
Lagstiftaren hade uppenbarligen förbisett, att en uttrycklig lagbestämmelse
lade hinder i vägen för förvärv av samtliga aktier i aktiebolag av visst
slag, nämligen sådana aktiebolag, som ägde svenskt fartyg. Då i 1 § sjö-
lagen stadgades, att ledamot av styrelsen för sådant aktiebolag skulle vara
aktieägare i bolaget, vore ett moderbolag förhindrat att förvärva, genom
inlösen eller på annat sätt, de aktier, som ägdes av styrelsen för ett dotter-
bolag av ifrågavarande slag. I fråga om fusion mellan moderbolag och ett
dotterbolag, som ägde svenskt fartyg, strede sålunda fusionsbestämme-
lserna i aktiebolagslagen mot berörda stadgande i sjölagen. Fusion mellan
rederiaktiebolag kunde alltså lagligen icke komma till stånd. Antingen

måste bolagen avstå från fusion eller också handla i strid mot 1 § sjölagen med de konsekvenser det kunde medföra. Vid sådant förhållande vore det tydligt, att bestämmelserna om fusion icke svarade mot det därmed avsedda syftet, såvida icke rederiaktiebolag skulle vara uteslutna från möjlighet till fusion. Under åberopande av det anförda hemställde Rederiaktiebolaget Transatlantic, att åtgärd måtte vidtagas för åstadkommande av sådan lagändring, att fusion mellan rederiaktiebolag skulle kunna genomföras på fullt lagligt sätt.

Över bolagets hemställan har kommerskollegium avgivit yttrande och däri anført följande.

Redan vid utfärdandet av 1901 års förordning angående registrering av svenska fartyg hade uppenbarligen förutsatts att, förutom fysiska personer och aktiebolag, jämväl handelsbolag, ehuru icke nämnda i 1 § sjölagen, skulle kunna registreras såsom ägare av svenska fartyg; detta framginge av förordningens § 3 punkt 6 och § 4. Förutsättning för registrering hade ansetts föreligga också under vissa andra äganderättsförhållanden, om vilka uttryckliga bestämmelser saknades såväl i 1 § sjölagen som i registreringsförordningen. Sålunda hade av stat och kommun ägda fartyg sedan gammalt blivit registrerade, och registrering hade ansetts kunna ske även av fartyg som ägdes av aktiebolag, vars samtliga aktier ägdes av staten eller kommun. Sedan ett par år tillbaka hade även, efter prövning in casu, fartyg som tillhörde ekonomisk förening kunnat vinna registrering. Kollegii principbeslut därutinnan, vilket föregåtts av närmare undersökning av de formella förutsättningarna, hade fattats sedan det blivit klarlagt, att man även på annat ansvarigt håll funnit en sådan praxis godtagbar utan ändring i sjölagen eller i annan författning. Beträffande fartyg som ägdes av aktiebolag (dotterbolag), vars samtliga aktier innehades av ett annat aktiebolag (moderbolag), hade kommerskollegium i förekommet fall ansett sig kunna tillåta registrering, då styrelsen för det helägda dotterbolaget haft sitt säte här i riket och bestått av svenska undersåtar, vilka varit aktieägare i moderbolaget. Jämlikt grunderna för detta kommerskollegii ståndpunktstagande skulle sålunda hinder för fusion som i framställningen avsåges icke behöva anses föreligga och åtgärd för ändring av 1 § sjölagen följaktligen icke vara erforderlig. I sammanhanget torde få anmärkas, att fusion nyligen ägt rum mellan Rederiaktiebolaget Transatlantic och ett dess dotterbolag, Rederiaktiebolaget Transpacific, enligt beslut varav vederbörlig registrering skett den 15 augusti 1952. Kollegium ville slutligen nämna, att en kommitté nyligen tillsatts i Danmark för bland annat översyn av reglerna rörande fartygs registrering. De danska bestämmelserna i detta ämne överensstämde i huvudsak med de svenska, men i Danmark tillämpades en mera restriktiv tolkning av 1 § sjölagen än här. Därest det danska utredningsinitiativet, vilket avsåge jämväl andra bestämmelser i sjölagen, skulle

föranleda nordiskt lagsamarbete, torde föreliggande spörsmål komma att ägnas ytterligare uppmärksamhet även å svensk sida.

I avgivna påminnelser har bolaget anfört följande.

I kommerskollegii yttrande hade anmärkts, att fusion ägt rum mellan bolaget och dess dotterbolag Transpacific. Med anledning därav ville bolaget framhålla, att det vore denna fusion, som föranlett bolagets hänvändelse till JO. Bolaget funne det därför angeläget att redogöra för gången av denna fusion. Av de tvåusen aktierna i Transpacific hade bolaget ägt alla utom åtta, som ägts av Transpacifics styrelse i enlighet med bestämmelsen i 1 § sjölagen. I april 1951 hade avtal träffats mellan bolagen om fusion enligt 174 § 1 mom. aktiebolagslagen. Sedan avtalet blivit registrerat, hade bolagens styrelser hos rådhusrätten i Göteborg sökt tillstånd att bringa fusionsavtalet till verkställighet. Innan ansökningen upptagits till prövning av rätten, hade under hand meddelats, att ansökningen icke komme att bifallas med mindre moderbolaget ägde alla aktier i dotterbolaget. Den omständigheten att ett rederiaktiebolags styrelse enligt lag skulle utgöras av aktieägare i bolaget hade i detta sammanhang saknat betydelse. Kravet, att moderbolaget enligt fusionsbestämmelsen skulle äga samtliga aktier i dotterbolaget, kunde enligt rådhusrättens mening icke eftergivnas. För bolaget hade därför icke funnits annan utväg än att förvärva de utestående åtta aktierna. Bolaget hade ansett sig kunna förvärva aktierna mot förbudet i 1 § sjölagen, emedan dotterbolaget under tiden till dess rättens slutliga beslut om tillstånd förelåg antagits icke behöva göra anmälan till fartygsregistret av beskaffenhet att skola innehålla uppgift om att dess styrelse utgjordes av aktieägare i bolaget. Först efter förvärvet av alla aktierna i strid mot uttrycklig lagbestämmelse hade fusionen kunnat genomföras. I detta fall, då anmälan till fartygsregistret icke varit påkallad, hade resterande aktier kunnat förvärfvas utan vidare. Om dylik anmälan däremot hade behövt göras, måste det framstå såsom ovisst, huruvida köpet kunnat komma till stånd och därmed också fusionen. Av kommerskollegii yttrande framginge, att registrering kunde ske under viss förutsättning även i sådant fall då fartyg tillhörde aktiebolag, vars samtliga aktier ägdes av annat aktiebolag. Detta förhållande hade icke varit känt. Fråga huruvida fusion mellan rederiaktiebolag kunde komma till stånd med gällande bestämmelser berodde således på huruvida registrering av fartyg kunde ske i varje särskilt fall. Ordalagen i kollegii yttrande gäve vid handen, att tveksamhet rått därom. Det hette nämligen, att kollegium ”i förekommet fall ansett sig kunna tillåta registrering”. På ett annat ställe i yttrandet hette det återigen, att ”förutsättning för registrering har ansetts föreligga också under vissa andra äganderättsförhållanden, om vilka uttryckliga lagbestämmelser saknas såväl i 1 § sjölagen som i registreringsförfordningen”. Gällande författningar lämnade följaktligen icke ledning för bedömande, huruvida för fusion erforderlig registrering av fartyg kunde

äga rum. Fusion mellan rederiaktiebolag vore alltså beroende av regler, vilkas verkan icke kunde på förhand avgöras. Förhållandet vore således det, att det vore ovisst, huruvida fusion mellan rederiaktiebolag för närvarande vore möjlig enligt gällande rätt. Att detta förhållande icke vore tillfredsställande syntes vara uppenbart.

Då genom lagen den 14 september 1944 om aktiebolag i svensk rätt införts särskilda bestämmelser för underlättande av ett aktiebolags uppgående i ett annat utan likvidation av det övertagna bolaget, d. v. s. genom fusion, har uppenbarligen icke avsetts annat än att även aktiebolag, som driva rederirörelse, skulle kunna vara föremål för fusion. För undantagande av rederiaktiebolag från rätten att genom fusion övertaga ett dotterbolag, som bedriver sjöfart med egna fartyg, torde några särskilda skäl ej heller kunna anföras. Man kan alltså utgå ifrån att aktiebolagslagens bestämmelser om fusion i full utsträckning äro tillämpliga på rederiaktiebolag. Såsom av det ovan anförda framgår kunna emellertid vissa svårigheter uppstå vid genomförandet av en fusion mellan två rederiaktiebolag med hänsyn till det förhållandet, att enligt 1 § sjölagen ledamöterna i styrelsen för ett bolag, som äger fartyg, skola för att fartyget skall kunna vara registrerat såsom svenskt vara aktieägare i bolaget och att anmälan rörande förändring av styrelsen skall göras till fartygsregistret. Därest moderbolaget för fusionen skall förvärva de aktier, som tillhöra styrelseledamöterna i dotterbolaget, torde de senare efter aktiernas överlåtande formellt sett icke längre vara behöriga att fullgöra sina uppdrag som ledamöter av styrelsen och samtidigt uppfylla de i 1 § sjölagen uppställda betingelserna för registreringen av bolagets fartyg såsom svenskt. De kunna sålunda, bland annat, icke med laga verkan fullgöra anmälningsskyldigheten enligt § 23 i registreringsförordningen. Även om, på sätt kommerskollegium anført, en fusion i allt fall skulle låta sig genomföras, synes det mig icke kunna bestridas, att möjligheten härtill bör kunna grundas på bestämmelser, tillgängliga för alla som vilja förskaffa sig kännedom om betingelserna för genomförandet av en fusion mellan rederiaktiebolag.

För att en fusion i sådant fall skall kunna ske i enlighet med gällande föreskrifter synes det mig kunna ifrågasättas, om icke, då ett moderbolag förvärvat samtliga aktier i ett rederiaktiebolag med undantag av styrelseledamöternas aktier samt åtgärder för en fusion vidtagits, ett sådant undantag från föreskriften i 1 § sjölagen skulle kunna medgivas, att för styrelseledamöternas behörighet med avseende å fartygets registrering icke erfordras, att dessa äro aktieägare i dotterbolaget. Att på framställning av dotterbolaget för den kortare tid, som kan beräknas åtgå för genomförandet av en fusion, bevilja en dispens från ifrågakomna föreskrift i 1 § sjö-

lagen synes mig utan olägenhet kunna överlämnas åt kommerskollegium. Härigenom skulle bolagsstyrelsens åligganden med avseende å anmälningsskyldighet till fartygsregistret kunna i stadgad ordning fullgöras och över huvud bättre möjligheter skapas för bolagsstyrelsen att noggrant följa de i fartygsregistreringsförordningen givna föreskrifterna.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda spörsmål och synpunkter för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Framställningen har remitterats till kommerskollegium för avgivande av yttrande.

3. Framställning angående ersättning till Borensbergs kommun för kommunen rätteligen tillkommande böter, vilka tilldömts kronan.

Den 23 november 1953 skrev jag till Konungen följande:

Vid en av mig den 30 juni 1953 verkställd inspektion av Aska, Dals och Bobergs domsaga fann jag anledning till anmärkning i fråga om en vid domsagens häradsrätt den 27 maj 1952 meddelad dom i mål mellan landsfiskalen i Borensbergs distrikt A. Leffler, å tjänstens vägnar, å ena, samt köpmannen Weine Julius Hult, Boiro i Borensberg, å andra sidan, angående förseelse mot hälsovårdsstadgan.

Genom domen hade häradsrätten under ordförandeskap av häradshövdingen Otto Schell dömt Hult jämlikt 46 § 2 och 3 mom. samt 52 § hälsovårdsstadgan ävensom 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen för förseelser mot nämnda stadga att till kronan böta 100 dagsböter, envar å 7 kronor.

Jag anmärkte vid inspektionen, att jämlikt 61 § hälsovårdsstadgan böterna skolat tillfalla vederbörande kommun.

I ett sedermera med anledning av remiss avgivet yttrande har Schell medgivit, att häradsrätten förfarit felaktigt genom att tilldöma kronan ifrågavarande böter i stället för att förordna, att böterna skulle tillfalla kommunen, ävensom förklarat, att det begångna felet berott på ett beklagligt förbiseende från hans sida.

Sedan kommunalnämnden i Borensbergs kommun därefter beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, har nämnden i en till mig inkommen skrivelse framställt anspråk på det utdömda bötesbeloppet.

Från länsstyrelsen i Östergötlands län har jag på förfrågan erhållit besked att ifrågavarande bötesbelopp av landsfiskalen i Borensbergs distrikt redovisats i månadsräkning för augusti månad 1952 såsom kontant inbetalt.

Hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 innehåller, såvitt angår allmänna hälsovården på landet, i 52 § bestämmelser om ansvar för förseelser mot stadgan och för underlåtenhet att efterkomma förbud eller föreskrift, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av vissa paragrafer i stadgan. Bland de förseelser, som enligt paragrafens lydelse före den 1 juli 1952 voro be- lagda med straff, återfunnos vissa närmare angivna förseelser mot bestäm- melserna i 46 § 2 och 3 mom. Straffet för dessa brott var dagsböter, där ej strängare straff enligt allmän lag eller författning borde följa.

I 61 § stadgan förordnas, att böter och viten, som ådömas på grund av stadgan eller de i enlighet med densamma meddelade föreskrifter, till- falla kommunen; dock att vite, som må hava ådömts kommun, skall till- falla kronan.

Av vad ovan anförts framgår, att de böter, som Aska, Dals och Bobergs domsagas häradsrätt i domen den 27 maj 1952 ådömt Hult för förseelser mot då gällande bestämmelser i 46 § 2 och 3 mom. hälsovårdsstadgan, 100 dagsböter å 7 kronor, rätteligen skolat förklaras tillfalla Borensbergs kommun. Genom att, på sätt som skett, tilldöma kronan ifrågavarande böter har häradsrätten alltså förfarit oriktigt, och kommunen har gått miste om ett densamma eljest tillfallande belopp av 700 kronor. Bötes- beloppet har guldits av Hult och i sin helhet kommit statsverket till godo.

Då kommunen genom häradsrättens felaktiga beslut rörande böterna lidit en mot bötesbeloppet svarande förlust, bör kommunen erhålla ersätt- ning för denna skada. I första hand skulle väl Schell såsom ansvarig för häradsrättens beslut vara skyldig att gottgöra kommunen skadan. Med hänsyn till omständigheterna synes mig emellertid skadestånd i detta fall skäligen icke böra utkrävas av Schell. Då bötesbeloppet inbetalts till stats- verket men rätteligen icke skolat tillkomma detta, synes det mig icke mer än rimligt, att rättelse i förevarande fall åvägabringas genom att bötes- beloppet av kronan överlåtes å kommunen.

På grund av vad jag ovan anført får jag alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville tillerkänna Borensbergs kommun ersättning för ovanberörda, kommunen rätteligen tillkommande men till statsverket erlagda bötesbelopp med 700 kronor.

I ett över framställningen avgivet utlåtande har statskontoret förklarat sig icke ha något att erinra mot att Borensbergs kommun erhåller ersätt- ning av statsmedel för det bötesbelopp, varom kommunen gått miste ge- nom den anmärkta felaktigheten i domslutet.

4. Framställning angående tillämpningen i vissa fall av bestämmelserna i 36 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

I detta ämne avlät jag den 21 december 1953 till Konungen en så lydande skrivelse:

I 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen stadgas, att till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning varje svensk medborgare skall äga fri tillgång till allmänna handlingar. I denna rätt må gälla allenast sådana inskränkningar som påkallas antingen av hänsyn till rikets säkerhet och dess förhållande till främmande makt eller i anledning av myndighets verksamhet för inspektion, kontroll och annan tillsyn eller för brotts förekommande och beivrande eller till skydd för statens, menigheters och enskildas behöriga ekonomiska intresse eller av hänsyn till privatlivets helgd, personlig säkerhet, anständighet och sedlighet. De fall, då enligt dessa grunder allmänna handlingar skola hållas hemliga, angivas i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Av de undantag från offentlighetsprincipen, som i nämnda lag stadgas till skydd för privatlivets helgd eller personlig säkerhet, må här som exempel nämnas föreskrifterna rörande hemlighållande av uppgifter och anteckningar som tillhöra vissa straffregister, hos myndighet vid fångvårdsanstalt eller tvångsarbetsanstalt upprättade handlingar rörande intagen person, handlingar vilka av läkare eller hos medicinalstyrelsen eller på läkares eller styrelsens föranstaltande upprättats till utredning i mål eller ärende hos domstol, handlingar i ärenden rörande barnavårdsnämnds, barnavårdsmäns och nykterhetsnämnds verksamhet, handlingar rörande kontroll av utläningar, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, samt till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering eller eljest för beräkning av skatt.

Vad angår handlingar rörande polismyndighets, tullmyndighets eller åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott samt handlingar rörande användning av tvångsmedel i brottmål föreskrives i 10 §, att sådana handlingar ej må utlämnas, såvida skäligen kan befaras, att utlämnande skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person; dock må handling ej i något fall hemlighållas längre tid än sjuttio år från dess datum, och vare Konungen obetaget att, där särskilda omständigheter det påkalla, medgiva utlämnande utan hinder av vad sålunda är stadgat.

Det skydd, som genom dessa och övriga under 1—34 §§ sekretesslagen upptagna bestämmelser givits en del allmänna handlingar, kan emellertid

under vissa förhållanden hävas genom att en handling företes i rättegång vid domstol.

I 36 § första stycket sekretesslagen stadgas, att om förhandling i mål vid domstol hållits inom stängda dörrar, må protokoll över sådan förhandling jämte annan dylik uppteckning samt därvid företedda handlingar icke utan domstolens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning. Domstolen äger ock i avbidan på sådan förhandling besluta att handlingar, som inkomma i målet, icke utan dess tillstånd må utlämnas; har förhandling hållits inom stängda dörrar, må sådant beslut meddelas beträffande handlingar, som därefter inkomma.

I andra stycket samma paragraf heter det vidare:

Förekommer, då domstolen skiljer målet från sig, handling som enligt första stycket ej må utlämnas, äger domstolen förordna att handling som nu sagts så ock dom eller beslut, som avkunnats inom stängda dörrar, ej må utan domstolens tillstånd utlämnas, innan viss tid förflutit, i intet fall längre än sjuttio år från dagen för förordnandet. Är handlingen sådan att den enligt bestämmelse i 1—34 §§ eller föreskrift, som meddelats med stöd därav, ej må utlämnas till envar, må domstolens förordnande innehålla att vad sålunda är stadgat om handlingens utlämnande skall äga tillämpning.

I 36 § tredje stycket stadgas, att om talan fullföljes i mål, vari förordnande enligt andra stycket gäller, må ej heller handlingar, som därefter inkomma eller hos högre rätt upprättas i målet, utan rättens tillstånd utlämnas, innan förhandling i målet hållits eller, då förhandling ej äger rum, rätten skilt målet från sig. På högre rätt ankommer, då rätten skiljer målet från sig, ej mindre att pröva förordnande som lägre rätt meddelat än även, om anledning därtill finnes, att med avseende å den högre rättens handlingar i målet meddela förordnande enligt andra stycket.

Femte stycket samma lagrum innehåller en allmän föreskrift att protokoll över förhandling jämte annan dylik uppteckning i mål vid domstol samt handlingar, som företetts vid förhandlingen, så ock beslut och dom i målet ej må hemlighållas i vidare mån än som följer av samma paragraf. Vad sålunda gäller om mål äger motsvarande tillämpning beträffande ärenden.

Ifrågavarande bestämmelser i 36 § sekretesslagen ha erhållit sin nuvarande utformning under år 1947 och med tanke på ikraftträdandet av den nya rättegångsordningen. Vid tillämpningen av dem torde emellertid i vissa fall tvekan om deras rätta innebörd kunna yppa sig, nämligen då det gäller frågan om tillhandahållandet av handlingar, som ingivits till domstol medan den gamla rättegångsbalken ännu gällde. Såsom exempel härpå må anföras ett fall, som dragits under min prövning och vari handlingarna utvisa följande.

Den 18 februari 1942 anhölls i Stockholm tyske medborgaren Herbert Richard Wehner såsom misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet och

förseelse mot utlänningslagen. Wehner förklarades häktad den 2 april samma år och blev genom utslag av Stockholms rådhusrätt den 29 samma månad dömd för brotten till fängelse ett år. För delaktighet i Wehners olovliga underrättelseverksamhet dömde rådhusrätten samtidigt Solveig Hansson till fängelse sex månader. På talan av åklagaren bestämde Svea hovrätt i utslag den 6 november 1942, med ändring av rådhusrättens utslag, straffet för Wehner till straffarbete ett år och för Solveig Hansson till fängelse nio månader. Hovrättens utslag fastställdes av Kungl. Maj:t genom utslag den 27 januari 1943.

I sitt ovannämnda utslag förordnade rådhusrätten jämlikt 36 § sekretesslagen, att protokollen i målet och däri ingivna handlingar skulle hållas hemliga intill dess tjugofem år förflutit från utslaget dag. Hovrätten lämnade rådhusrättens förordnande om protokolls och ingivna handlingars hemlighållande orubbat utom såtillvida, att det icke skulle gälla andra protokoll och handlingar än som avsåge handläggning vid rådhusrätten inom stängda dörrar. Därjämte förordnade hovrätten, att till hovrätten ingivna samt där upprättade handlingar i målet — protokollet över ett muntligt förhör dock allenast såvitt handläggning skett inom stängda dörrar — ej finge utlämnas förrän tjugofem år förflutit från den 29 april 1942. Kungl. Maj:t, som i sitt utslag icke gjorde ändring därutinnan, förordnade, att ej heller hos nedre justitierevisionen ingivna samt där och hos högsta domstolen upprättade handlingar finge utlämnas förrän tjugofem år förflutit från sistnämnda dag.

Den 10 maj 1946 förordnade Kungl. Maj:t med stöd av 37 § sekretesslagen, att protokoll och ingivna handlingar samt vid hovrätten och nedre justitierevisionen upprättade handlingar i bland annat förevarande mål finge utlämnas utan hinder av däri jämlikt 36 § nämnda lag meddelade förordnanden.

Under polisutredningen i nämnda mål hade misstanke uppkommit, att ytterligare en person, sekreteraren Paul Söderman i Stockholm, gjort sig skyldig till delaktighet i Wehners brott. Söderman hade anhållits den 16 mars 1942 och av polismyndigheten kvarhållits till den 30 samma månad, då han försatts på fri fot. Något åtal anställdes icke mot Söderman.

Bland de under polisutredningen rörande Söderman upprättade handlingarna finnas vissa av polisen framställda och, enligt uppgift, vid muntligt förhör i hovrätten ingivna fotografier av Söderman, uppsatta å ett ark tillsammans med fotografier av Wehner och Solveig Hansson och förvarade hos nedre justitierevisionen i akten i målet mot Wehner och Solveig Hansson.

I en hit inkommen klagoskrift har Söderman anført följande.

I en år 1952 å Lindfors förlag utgiven bok av Per Meurling, betitlad "Spionage och sabotage i Sverige", förekomme de fotografier av Söderman, som tagits under polisutredningen i målet mot Wehner och Solveig Hans-

son. Deras karaktär av polisfotografier framträdde tydligt genom förekomsten därå av det för sådana fotografier speciella metallstativ, mot vilket Södermans huvud placerats, samt genom polisens registernummer å korten. Fotografierna återfunnes jämväl i ett reklamtryck för boken, vilket distribuerats i stor upplaga. Genom att fotografierna utlämnats till bokens författare hade skada åsamkats Söderman. Såsom särskilt stötande framstode utlämnandet i betraktande av att skäl ej ansetts föreligga för åtal mot Söderman för brott, varför han misstänkts, då fotografierna tagits. Söderman hemställde fördenskull om utredning till fastställande av ansvaret för fotografiernas utlämnande samt om de åtgärder, vartill förhållandena kunde föranleda.

Sedan jag i anledning av innehållet i klagoskriften anhållit, att nedre justitierevisionen måtte — efter verkställd utredning rörande det sätt på vilket handlingarna i målet mot Wehner m. fl. i sekretesshänseende behandlats inom revisionen — avgiva yttrande i ärendet, inkom nedre justitierevisionen med yttrande, däri till en början uppgavs följande.

Under vintern 1951—1952 samt våren och sommaren sistnämnda år hade Meurling jämte biträden till honom i stor utsträckning begärt att i revisionens arkiv få taga del av akter i avgjorda mål om spioneri, speciellt sådana som tidigare på grund av domstols förordnande icke varit offentliga men genom beslut av Kungl. Maj:t blivit tillgängliga. Sannolikt hade härunder även akten i det wehnerska målet utlämnats. I fall som det föreliggande, då mål genom Kungl. Maj:ts förordnande "frisläppts", hade anledning icke ansetts föreligga att från utlämnande undantaga någon i akten ingående handling, såvida icke förbehåll om handlingens fortsatta hemlighållande gjorts i förordnandet.

Beträffande Södermans klagomål anförde nedre justitierevisionen följande.

Enligt 36 § sekretesslagen finge handling, som företetts vid domstolsförhandling, ej hemlighållas annat än med stöd av 35 och 36 §§ nämnda lag. Lagrummet hade erhållit sin nuvarande lydelse genom lag den 10 juli 1947, vilken trätt i kraft den 1 januari 1948. I avsaknad av övergångsbestämmelse syntes det vara tillämpligt även på handlingar i tidigare avgjorda mål. Det bleve därför av betydelse att utröna, huruvida ifrågavarande fotografier företetts vid förhandling inför domstol. Full klarhet i detta avseende hade icke stått att vinna. Då de inkommit till nedre justitierevisionen tillsammans med hovrättsakten och förvarats i ett kuvert, försett med påtryck "Svea hovrätt", tillsammans med annat fotografi, vilket av åklagaren ingivits vid muntligt förhör i hovrätten den 24 september 1942, syntes det emellertid sannolikt, att även fotografierna av Söderman i detta sammanhang bilagts akten. Därest fotografierna bifogats akten på annat sätt än vid domstolsförhandling, skulle — under förutsättning att ett fotografi över huvud taget vore att betrakta som en handling enligt ovan

nämnda lag — 10 § sekretesslagen kunna bliva tillämplig på frågan, huruvida de finge utlämnas. Den bestämmelse i lagrummet, som i så fall skulle komma i fråga, stadgade, att utlämnande ej finge ske om det skäligen kunde befaras, att det skulle vara menligt för enskild person. Bestämmelsen vore grundad på stadgandet i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, som anginge förutsättningarna för inskränkning i allmänna handlingars offentlighet. Den förutsättning, som i nu förevarande avseende skulle kunna åberopas, avsåge hänsyn till privatlivets helgd och personlig säkerhet. Nedre justitierevisionen kunde icke finna, att det ur nu angivna synpunkter förelåge anledning att från utlämnande undantaga de fotografier av Söderman, som inginge i den ifrågavarande akten. Vad Söderman ansett vara för sig menligt syntes vara, att av fotografierna indirekt skulle framgå, att han av polisen varit misstänkt för brott. Det faktum att Söderman varit anhållen av polisen såsom misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet framginge emellertid ännu tydligare av innehållet i den polisrapport, som intagits i protokollen i målet och som obestriddligen icke finge undantagas från utlämnande. På grund av det anförda ansåge sig nedre justitierevisionen icke vara befogad att vägra utlämnande av ifrågavarande handling.

Söderman inkom med påminnelser.

Såsom jag ovan berört erhöll 36 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar sin nuvarande lydelse genom lag den 10 juli 1947, som trädde i kraft den 1 januari 1948. Dessförinnan hade lagrummet följande lydelse:

”Har allmän underrätt, polisdomstol eller krigsrätt handlagt mål inom stängda dörrar, eller har förhör inom stängda dörrar hållits inför hovrätt, må protokoll över sådan handläggning samt därvid till domstolen ingivna handlingar icke utan dess tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från domstolens handläggning. När domstolen skiljer målet från sig, äger den förordna, att dylika protokoll och ingivna handlingar ej heller därefter må utlämnas förrän viss tid, i intet fall längre än sjuttio år, förflutit från dagen för förordnandet; därvid må dock, om det med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligt, föreskrivas, att utlämnande före den sålunda bestämda tidpunkten må ske med enskilda parthers samtycke.

Fullföljes till hovrätt mål, i vilket underrätt meddelat förordnande som i första stycket sägs, må till hovrätten ingivna och där upprättade handlingar i målet icke utan hovrättens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning; ankommande på hovrätten att vid handläggningens avslutande ej mindre pröva det av underrätten meddelade för-

ordnandet än även, om anledning därtill finnes, meddela motsvarande förordnande med avseende å hovrättens handlingar i målet.

Fullföljes hos Konungen mål, däri förordnande som ovan sagts gäller, må till nedre justitierevisionen ingivna samt där och hos högsta domstolen upprättade handlingar i målet icke utan högsta domstolens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning; ankommande på domstolen att vid handläggningens avslutande ej mindre pröva underrätts och hovrätts ifrågavarande förordnanden än även, om anledning därtill finnes, meddela motsvarande förordnande med avseende å nedre justitierevisionens och högsta domstolens handlingar i målet.

Över förordnande, som av domstol jämlikt denna paragraf meddelats, må ej föras särskild klagan.

Protokoll i mål vid domstol, som i denna paragraf sägs, må ej hemlighållas på grund av andra stadganden i denna lag i vidare mån än som följer av 35 §."

I 35 §, som upphört att gälla med utgången av år 1949, meddelades bestämmelser om den tidpunkt, vid vilken handlingar innefattande domstols beslut samt protokoll och anteckningar, som förts vid fattande av sådant beslut, tidigast fingo utlämnas.

Enligt vad sålunda gällde voro under den gamla rättegångsordningens tid alla handlingar, som intagits i domstolsprotokoll i offentligt handlagda mål och ärenden, liksom protokollet offentliga, så att envar ägde taga del av dem. I den mån handlingar eljest ingivits i sådant mål eller ärende, var utlämnandet av dem — bortsett från parts rätt att med vissa undantag få del av alla handlingar — föremål för den begränsning, vartill stadgandena i 1—34 §§ sekretesslagen gävo anledning. En handling av beskaffenhet att jämlikt 10 § skola hemlighållas blev följaktligen icke offentlig därigenom att den ingavs till domstol och, utan intagande i protokoll, lades i förvar bland s. k. ineliggande handlingar. I sekretessbevarande syfte brukade man därför också stundom förfara så, att handlingar, beträffande vilka 1—34 §§ sekretesslagen ägde tillämpning, i stället för att intagas i protokollet lades till de ineliggande handlingarna i målet. Protokollet innehöll då endast en uppgift om att handlingen ingivits eller också ett referat av handlingen i de delar, som ej ansågos böra hemlighållas (jfr JO:s ämbetsberättelse 1944 s. 87).

Hade handläggning av ett mål skett inom lyckta dörrar, gällde de ovan återgivna bestämmelserna i 36 §. Med stöd av dessa kunde eljest offentliga handlingar erhålla sekretesskydd. Med avseende på redan förut hemliga, i protokoll ej intagna handlingar behövde uppenbarligen reglerna i 36 § icke tillgripas för deras hemlighållande och, om rätten underlät att förordna om fortsatt hemlighållande, kunde detta icke medföra, att sådana handlingar, som på grund av sitt innehåll skulle vara hemliga, blevo offentliga.

Enligt 37 § sekretesslagen, däri ändring icke vidtagits sedan lagens tillkomst, äger Kungl. Maj:t en allmän rätt att, utan hinder av beslut av underlydande statsmyndigheter rörande hemlighållande, förordna om allmänna handlingars utlämnande. Med stöd av detta stadgande har Kungl. Maj:t den 10 maj 1946 förordnat om upphävande av det beslut om hemlighållande under viss tid av handlingarna i det ovan omförmälda målet mot Wehner m. fl., som av domstolarna tidigare meddelats enligt 36 § sekretesslagen i dess lydelse före den 1 januari 1948. I enlighet med vad jag ovan anfört innebar Kungl. Maj:ts beslut, att då det särskilda förordnandet om hemlighållande enligt 36 § icke vidare skulle gälla, handlingarna kunde utlämnas till envar, därest hinder mot utlämnande icke förelåg på grund av andra bestämmelser i sekretesslagen. Om en handling i målet, som icke intagits i domstolsprotokoll, var av den beskaffenhet i och för sig att den skulle hållas hemlig, exempelvis på grund av de ovanberörda föreskrifterna i 10 § sekretesslagen, måste därför oberoende av Kungl. Maj:ts beslut hinder mot utlämnande av densamma ha förelegat. De fotografier av Söderman, som förvarades i hovrättsakten i målet, måste utan tvivel anses vara av beskaffenhet att såsom polishandlingar i sekretesshänseende åtnjuta skydd enligt nämnda paragraf. Att utlämnande och reproduktion av fotografierna kunde lända Söderman till men torde icke kunna frånkommas. Med hänsyn härtill synes det mig uppenbart, att fotografierna under angivna tid voro att betrakta som hemliga handlingar.

Genom ikraftträdandet den 1 januari 1948 av den år 1947 beslutade ändringen av 36 § sekretesslagen synes emellertid med avseende å hemlighållandet av ifrågavarande fotografier situationen ha ändrats såtillvida, att deras egenskap av hemliga polishandlingar icke mot de nu gällande bestämmelserna i nämnda lagrum kan utgöra hinder mot utlämnande. Såsom ingivna vid förhandling i rättegång äro alltså de i hovrättsakten och numera i nedre justitierevisionens akt förvarade fotografierna av Söderman att anse som offentliga handlingar, av vilka envar äger taga del. Mot utlämnandet i nedre justitierevisionen av desamma för fotografering vid något tillfälle under åren 1951 eller 1952 kan därför icke riktas någon anmärkning. Med hänsyn härtill har jag funnit Södermans klagomål icke påkalla åtgärd från min sida mot någon tjänsteman.

Vad i ärendet förevarit har emellertid visat, att den avfattning 36 § sekretesslagen erhållit i samband med genomförandet av den nya rättegångsordningen knutits så nära tillämpningen av denna, att lagrummets ordalydelse kan medföra svårigheter vid tillämpningen på handlingar i mål, som handlagts enligt den äldre rättegångsbalken. Under uttrycket förhandling i 36 § sekretesslagen torde icke kunna hänföras allt som tidigare avsetts med begreppet handläggning. För att icke i alla mål och ärenden, som anhängiggjorts före år 1948, handlingarna i sekretesshänseende skola bedömas med hänsyn till bestämmelser, som ha avseende allenast å nya rätte-

gångsordningen, synes mig ett klarläggande böra ske, så att icke handlingar, som ansetts böra skyddas genom stadganden i 1—34 §§ sekretesslagen, utlämnas till vem som helst.

Den ifrågavarande ändringen i 36 § sekretesslagen har också medfört en icke önskvärd skärpning av sekretessen. Under den gamla rättegångsordningen voro domstolsprotokoll i alla mål, som icke handlagts inom lyckta dörrar och medfört beslut om hemlighållande av protokollen, offentliga. Av vad som inluttit i sådant protokoll ägde vem som helst taga del. Genom de nya bestämmelserna i 36 § sekretesslagen bliva emellertid de handlingar, som ingivits till domstol utan att ha företetts vid förhandling, underkastade sekretessbestämmelserna i 1—34 §§ oberoende av om de intagits i protokoll eller icke. Då i många fall mål eller ärende tidigare handlagts utan förhandling, kan det därför icke sällan inträffa, att en i protokoll intagen, till sin natur hemlig handling, i stället för att tidigare ha varit tillgänglig för läsning av envar, numera bör behandlas såsom hemlig. Det synes mig oegentligt, att domstolsprotokoll, som kanske under lång tid varit offentliga, utan bärande skäl undandragas den insyn, som städse ansetts garanterad genom den i tryckfrihetsförordningen till allmänt uttryck komna offentlighetsprincipen. Enligt min mening torde en ändring av bestämmelserna i sagda hänseende vara erforderlig.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spørsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

5. Framställning angående ändring av bestämmelsen i 13 § förundersökningskungörelsen den 19 december 1947 angående översändande till riksdagens ombudsmän av anteckningar rörande anhållna, för brott misstänkta personer.

Den 22 december 1953 avlät jag till Konungen följande framställning:

I ett den 9 juni 1933 utfärdat cirkulär anbefalldes Kungl. Maj:t — i anledning av lagen den 12 maj 1933 angående ändring i vissa delar av förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall — länsstyrelserna att erinra underlydande häktningsmyndigheter om att noggranna anteckningar skulle föras angående personer, som kvarhållits såsom misstänkta för brott, med angivande av tidpunkten då sådan person blivit berövad sin frihet och då anmälan därom inkommit till häktningsmyndigheten samt av beslut, som häktningsmyndigheten fattat angående den kvarhållne, och tidpunkten härför.

I en den 21 september 1933 till Kungl. Maj:t avläten framställning anförde dåvarande JO, att JO visserligen under sina inspektionsresor erhö

tillfälle att utöva en allmän tillsyn över kvarhållandeinstitutets tillämpning men att det emellertid syntes honom angeläget, att JO särskilt under den närmaste tiden efter den nya lagstiftningens ikraftträdande kunde följa och övervaka rättstillämpningen på detta område på ett mera ingående sätt än som stode till buds genom inspektioner. Då till grund för sådan övervakning lämpligen kunde läggas de anteckningar, som häktningsmyndigheterna i ovanberörda cirkulär ålagts att föra, syntes det önskvärt, att JO regelbundet erhöle tillgång till dessa anteckningar. JO hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla häktningsmyndigheterna att inom en månad efter utgången av varje kvartal till vederbörande länsstyrelse insända avskrift av de enligt nämnda cirkulär förda anteckningarna ävensom ålägga länsstyrelserna att snarast efter utgången av sagda tid översända avskrifterna till JO.

Med anledning av JO:s framställning anbefallde Kungl. Maj:t genom cirkulär den 12 oktober 1933 (SFS nr 574) länsstyrelserna underlydande häktningsmyndigheter att inom en månad efter utgången av varje kvartal till vederbörande länsstyrelse insända avskrift av de kvartalet avseende anteckningarna av omförmälda slag, varjämte länsstyrelserna ålades att översända avskrifterna till JO.

Genom nya rättegångsbalken har beslutanderätten i fråga om häktande av för brott misstänkt person överlämnats åt domstol. Under förundersökningen äger dock undersökningsledaren, vanligen vederbörande åklagare, besluta om anhållande av misstänkt, och polisman må provisoriskt beröva den misstänkte friheten genom att i avbidan på sådant beslut gripa honom.

Närmare föreskrifter om undersökningsledarens verksamhet samt om protokoll och anteckningar vid förundersökning ha med stöd av 23 kap. 24 § rättegångsbalken meddelats av Kungl. Maj:t i förundersökningskungörelsen den 19 december 1947. De ovan omförmälda föreskrifterna i cirkulären den 9 juni och den 12 oktober 1933 motsvaras nu av bestämmelserna i kungörelsens 13 §, som efter ändring den 19 november 1948 har följande lydelse:

”Myndighet som äger meddela beslut om anhållande för brott skall föra noggranna anteckningar angående de personer vilka av dem anhållits såsom misstänkta för brott. Av dessa anteckningar skall framgå:

- tidpunkten då sådan person blivit gripen,
- tidpunkten då den misstänkte blivit inställd till förhör jämlikt 24 kap. 8 § rättegångsbalken,
- tidpunkten då han blivit anhållen samt
- tidpunkten då häktningsframställning avlåtits eller den misstänkte av anhållningsmyndigheten frigivits.

Hava minst tolv timmar förflutit mellan gripandet och inställandet till förhör som nyss nämnts, skall anledningen till dröjsmålet särskilt angivas. Har beslut om anhållande ej kunnat verkställas omedelbart eller har den gripne eller anhållne avvikit, skola erforderliga uppgifter lämnas därom.

Myndigheterna skall inom en månad efter utgången av varje kvartal till riksdagens justitieombudsman eller, såvitt angår anhållande för brott som är av beskaffenhet att fråga om ansvar därför skall handläggas som militärt mål, till riksdagens militieombudsman insända avskrift av anteckningarna för kvartalet.”

Vad i denna paragraf stadgas om skyldighet att insända avskrift av de förda anteckningarna till riksdagens ombudsmän torde numera icke vara av beskaffenhet att tjäna ett praktiskt behov. Redan i 1933 års framställning från JO åberopades, att det vore särskilt under den närmaste tiden efter tillkomsten av det dåvarande kvarhållningsinstitutet som en central övervakning av rättstillämpningen på detta område tarvades. Då nya rättegångsbalkens bestämmelser nu varit i tillämpning under fem år, torde, även om i en del fall svårigheter kunna uppstå vid tolkningen av bestämmelserna om gripande och anhållande, tillsyn över tillämpningen av dem kunna utövas på ett mera ändamålsenligt sätt än genom riksdagens ombudsmän. Jag vill då först erinra om att jag i en till riksåklagarämbetet den 21 december 1953 avlåten skrivelse — vilkens innehåll är avsett att bringas till åklagar- och polismyndigheternas kännedom — lämnat en tämligen uttömmande redogörelse för huru bestämmelserna enligt min mening böra tillämpas i sådana fall, då tveksamhet därutinnan uppkommit. Sedan denna redogörelse, som även kommer att intagas i min ämbetsberättelse till 1954 års riksdag¹⁾, bragts till förundersökningsledarnas och polismännens kännedom, torde med skäl kunna förväntas, att en stadgad praxis på hithörande område skall vinna insteg. Vid sådant förhållande synes mig den närmaste tillsynen över bestämmelsernas efterlevnad kunna med tillförsikt anförtros statsåklagarna. Dessa ha redan en allmän tillsyn över distriktsåklagarna och ha nära kontakt med såväl landsfiskaler som stadsfiskaler. Det ligger ju också närmast till hands, att statsåklagarna, som var i sitt län eller åklagardistrikt ha ledningen av åklagarväsendet, utöva den övervakning, som föranledes av föreskrifterna i 13 § förundersökningskungörelsen. Granskningen av anteckningarna om gripande och anhållande kan givetvis också ske snabbara och mera kontinuerligt hos en statsåklagare med ett mindre antal underställda distriktsåklagare än hos en central myndighet, som kvartalsvis på en gång får till sig överlämnade utdrag från samtliga åklagardistrikt i riket — över 400 — och uppenbarligen icke kan granska dessa utdrag anordningsvis och därtill först efter det lång tid förflutit. Därtill kommer, att granskningen av dessa utdrag bör verkställas av en överordnad chefsmyndighet, som har möjlighet att genom anvisningar och råd handleda den som förfar oriktigt eller olämpligt. Statsåklagarna skulle visserligen härigenom komma att öva tillsyn över polismännens verksamhet i nu ifrågakommande hänseende även i stad där polischefen lyder omedelbart under länsstyrelsen, men denna omständighet synes mig icke böra utgöra

¹⁾ Se s. 197 o. f.

hinder för genomförandet av den ifrågasatta anordningen. Skulle statsåklagaren finna anledning till anmärkning mot polisman i sådan stad, bör han dock — om skäl till antagande att polismannen gjort sig skyldig till tjänstefel icke föreligga — inskränka sig till att giva vederbörande polischef del av vad som uppmärksammas. Någon granskning av andra anteckningar än dem som föras av distriktsåklagarna synes mig icke vara av nöden.

När från JO:s sida år 1933 gjordes en hemställan att avskrifter av anteckningarna om gripande m. m. skulle tillställas JO, var det icke meningen annat än att JO skulle få tillfälle att genom stickprovsgranskning följa tillämpningen av bestämmelserna på området och i fall av behov göra de uttalanden eller vidtaga annan åtgärd, som föranleddes av granskningen. En övervakning av sådant slag kan ske genom den allmänna tillsyn, som utövas av riksdagens ombudsmän genom inspektioner och annorledes. Härutinnan vill jag särskilt erinra, att JO vid sina inspektioner numera plägar besöka icke blott polis- utan även åklagarmyndigheterna, alltså de i förundersökningskungörelsen avsedda anhållningsmyndigheterna.

På grund av vad jag ovan anfört får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke sista stycket av 13 § förundersökningskungörelsen bör ändras sålunda, att avskrift av de hos distriktsåklagarna förda anteckningarna skall inom en månad efter utgången av varje kvartal insändas till vederbörande statsåklagare, som det skall åligga att granska anteckningarna.

V. Inspektionsresor under år 1953.

Under mina ämbetsresor år 1953 har jag inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Östergötlands, Kalmar, Gotlands och Västmanlands län. Därjämte har jag förrättat inspektion av lantbruksstyrelsen och vissa lantbruksnämnder.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius har företagit inspektionsresa i Västmanlands län.

Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i de därunder förda protokollen, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur komma att för granskning överlämnas till vederbörande lagutskott.

VI. Under år 1953 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes under år 1953 diarieförda ärenden har uppgått till 629.

Vid 1953 års början voro — fränsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 59

Under år 1953 ha anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:
genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 482
samt på grund av anmärkningar, gjorda vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av 111

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 652

Av berörda 652 ärenden ha under år 1953:

1) såsom återkallade avskrivits	3
2) till annan myndighet överlämnats	7
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	246
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	88
5) utan åtgärd avskrivits	118
6) till åtal hänvisats	9
7) föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning	2
8) föranlett annan åtgärd än enligt 6 och 7	99
9) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	3

och äro vid 1953 års slut:

10) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelser avgivande eller annan utredning vilande	62
11) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	8
12) på prövning beroende	7

Summa 652

Under år 1953 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 9 ärenden beslutits anställande av åtal, nämligen

på grund av förd klagan i	4
av annan anledning i	5

Summa 9

För nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten har förordnats om åtal mot:

1) landssekreterare för underlåtenhet att föranstalta om åtgärd för beivrande av brott, som förövats av honom underställd befattningshavare vid länsstyrelsen (s. 26 o. f.);

2) t. f. landssekreterare och landskanslist för felaktigt förfarande vid röstsammanräkning (s. 33 o. f.);

3) länsnotarie för felaktigt förfarande vid röstsammanräkning (s. 17 o. f.);

4) byråchef för brott mot tystnadsplikt;

5) notarius publicus för felaktigt förfarande vid handläggning av ärende angående deposition (s. 40 o. f.);

6) rättens ombudsman i konkurs för försummelse att införskaffa och till konkursdomaren överlämna förvaltarberättelser samt för bristande tillsyn över konkursbos medelsförvaltning m. m. (s. 58 o. f.);

7) t. f. konkursdomare för försumlighet i utövningen av konkursdomar-
ämbetet; samt

8) ordförande i fastighetstaxeringsnämnd för påtryckning å klagande i taxeringsmål att återkalla sina besvär.

Därjämte har åtgärd för disciplinär bestraffning för tjänstefel vidtagits mot:

9) tjänsteman vid fångvårdsanstalt för olämpligt uppträdande mot underställd personal och å anstalten intagna (s. 70 o. f.); samt

10) polisman för felaktigt förfarande genom meddelande till obehörig att person — som dömts villkorligt för brott — stod under övervakning (s. 75 o. f.).

Ordföranden i nedre justitierevisionen har på förfrågan uppgivit, att under år 1953 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 14 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar ha från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1953 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdagens skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden som vid 1953 års början voro i sin helhet

eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1953, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser 1953 års riksdag avlätit till Kungl. Maj:t (bil. I) och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1953 och vari under år 1953 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 11 januari 1954.

FOLKE RUDEWALL.

Gösta Stenlund.

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över de av 1953 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna för varje särskilt departement upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	Fi	1	41	Ju	16	71	*)	112	E	3	153	Jo	18	187	S	17	
2	Ju	23		Fi	7	72	*)	113	Ju	31	154	I	11		Fi	34	
	Fi	11	42	Ju	17	73	*)	114	S	10	155	Ju	35	188	Fi	35	
3	U	3		Fö	3	74	*)	115	I	6	156	S	12	189	U	11	
4	Fö	8		S	2	75	*)	116	Ju	32	157	S	13		Fi	36	
5	S	8		K	1	76	*)	117	K	9	158	H	14	190	Fi	37	
6	K	13		Fi	8	77	*)	118	K	10	159	H	15	191	Fi	38	
7	Fi	13		E	2	78	Fi	12	119	K	11	160	S	14	192	H	18
8	E	4		Jo	2	79	S	4	120	Fi	24	161	I	12	193	E	9
9	Jo	5		I	3	80	K	5	121	C	5	162	I	13		I	20
10	H	9		C	1	81	S	5	122	Fö	10	163	U	8	194	Fi	39
11	I	7	43	U	2		Fi	14	123	Fi	22	164	U	9		E	10
12	Fö	5		H	1	82	Fi	15		Jo	9	165	Fö	14		I	21
	C	3	44	Fö	4	83	Fi	16	124	U	6	166	H	17	195	Ju	37
13	U	1	46	Ju	18	84	Fi	17	125	U	7	167	E	5	196	S	18
14	E	1	47	Ju	19	85	Fi	18	126	H	8	168	E	6		Fi	40
15	Ju	1	48	I	4	86	Ju	27	127	K	12	169	E	7	197	S	19
16	Ju	2	49	Ju	20	87	I	5	128	Fö	11	170	I	16	198	K	15
17	Ju	3		K	2	88	S	6	129	S	11	171	Ju	36	199	Jo	25
18	Ju	4	50	Fi	9	89	S	7	130	Fi	25		U	10	200	Jo	26
19	Ju	5	51	K	3	90	Jo	6	131	Jo	10		Fö	15	201	Fi	44
20	Ju	6	52	Jo	3	91	Jo	7	132	Fi	26		S	16		Jo	27
21	Ju	7	53	Fi	10	92	Jo	8	133	Fö	12		E	8	202	Jo	28
22	Ju	8	54	K	4	93	Fö	6	134	H	10		Jo	19	203	Jo	29
23	Ju	9	55	Ju	21	94	H	4	135	H	11		I	17	204	Fö	18
24	Ju	10	56	Ju	22	95	Fö	7	136	H	12		C	6	205	H	19
25	Ju	11	57	Ju	24	96	Fi	19	137	I	8	172	Fö	16	206	I	22
26	Fi	2	58	Ju	25	97	Fi	20	138	I	9	173	Fö	17	207	I	23
27	Fi	3	59	C	2	98	Fi	21	139	Fi	27	174	I	18	208	U	12
28	Ju	12	60	H	2	99	Ju	28	140	Fi	28	175	I	19		Fö	19
29	I	1	61	Ju	26	100	S	9	141	Ju	33	176	H	16		S	20
30	Ju	13		U	5	101	K	6	142	Jo	11	177	Fi	30		Fi	41
31	S	1		H	3	102	K	7	143	Jo	12	178	Fi	31		E	11
32	I	2	62	S	3	103	Fö	9	144	Jo	13	179	Fi	32		Jo	20
33	Fi	4	63	C	4	104	H	5	145	Ju	34	180	K	14		I	24
34	Fi	5	64	Jo	4	105	H	6	146	I	10	181	E	13		C	7
35	Fi	6	65	U	4	106	H	7	147	H	13	182	Jo	22			
36	Fö	1	66	*)		107	K	8	148	Jo	14	183	I	14	209	E	12
37	Ju	14	67	*)		108	Ju	29	149	Jo	15	184	Fö	13		Jo	21
38	Fö	2	68	*)		109	Ju	30	150	Jo	16	185	S	15		H	20
39	Jo	1	69	*)		110	*)		151	Fi	29	186	Fi	33		I	25
40	Ju	15	70	*)		111	Fi	23	152	Jo	17		I	15		C	8

1) Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — *) Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. —

*) Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — *) Utfärdade förordnanden.

210	I	26	241	K	19	280	I	39	320	Fi	69	360	⌘	400	H	31	
	C	9	242	K	20	281	I	40	321	Fi	70	361	⌘	401	Fø	28	
211	I	27	243	K	21	282	I	41	322	Ju	49	362	⌘	402	Fø	29	
212	Ju	38	244	S	28	283	Fi	52	323	Jo	34	363	⌘	403	Fø	30	
	E	14	245	Fø	21	284	Fi	57	324	E	28	364	⌘	404	E	28	
	I	28	246	H	23	285	Fi	58	325	Ju	50	365	⌘	405	C	19	
213	U	14	247	Ju	41	286	Fi	59	326	Ju	52	366	⌘	406	U	19	
214	S	21	248	I	34	287	Fi	60	327	Ju	53	367	⌘	406	Fi	77	
215	Ju	39	249	I	35					H	30	368	⌘	407	U	20	
216	Ju	40	250	Fi	47	288	Fi	61	328	Fi	63	369	⌘		Fi	78	
217	I	29	251	Fi	48	289	Jo	33	329	Fi	64	370	⌘	408	E	30	
218	Jo	23	252		²⁾	290	Ju	44	330	U	15	371	⌘	409	E	31	
219	S	22	253	Fø	22	291	E	24	331	U	16	372	⌘	410	E	32	
220	U	13		Fi	49	292	E	25	332	U	17	373	⌘	411	I	45	
	S	23	254	Fø	23	293	E	26	333	Ju	51	374	S	34	412	K	25
221	E	15	255	Fø	24	294	E	27	334	Jo	39	375	Jo	43	413	I	46
222	E	16	256	H	24	295	S	31	335	Fi	65	376	S	35	414	E	33
223	I	30	257	H	25	296	S	32	336	Jo	40	377	Fi	71		I	47
224	I	31	258	Fø	25	297	Fi	53	337	Fi	66	378	⌘	415	Fi	76	
225	Fi	42	259	Ju	42	298	Fi	54	338	Jo	41	379	⌘	416		⌘	
226	S	24		S	29	299	K	23	339	Fi	67	380	⌘	417		⌘	
	K	16	260	S	30	300	Jo	35	340	Jo	42	381	⌘	418	S	36	
	I	32	261	Ju	43	301	I	42	341	Ju	54	382	Fi	72	419	Ju	59
227	Fø	20	262	I	36	302	Ju	45	342	⌘		383	⌘		I	48	
	S	25	263	Fi	50	303	Ju	46	343	⌘		384	⌘	420	Fi	79	
	Fi	43	264	Fi	51	304	Ju	47	344	⌘		385	⌘	421	Ju	58	
	Jo	24	265	C	12	305	Ju	48	345	⌘		386	⌘	422	Fø	33	
	C	10	266	C	13	306	S	33	346	⌘		387	Fi	73	423	Jo	45
228	K	17	267	C	14	307	Jo	36	347	⌘		388	⌘	424	Jo	46	
229	K	18	268	C	15	308	Jo	37	348	⌘		389	⌘	425	Fi	81	
230	H	21	269		¹⁾	309	Jo	38	349	⌘		390	⌘	426	U	21	
231	H	22	270	Jo	30	310	Fi	55	350	⌘		391	⌘		Fi	80	
232	C	11	271	Jo	31	311	Fø	27	351	⌘		392	Jo	44	427	U	22
233	Fi	45	272	K	22	312	H	26	352	⌘		393	I	44	428	Ju	60
234	E	17	273	Fø	26	313	H	27	353	⌘		394	Ju	55	429	K	26
235	E	18	274	E	20	314	H	28	354	⌘			Fi	74	430	Fø	31
236	E	19	275	E	21	315	I	43	355	⌘		395	Fi	75	431	Fø	32
237	I	33	276	E	22	316	H	29	356	⌘		396	Ju	56	432	I	49
238	S	26	277	E	23	317	Fi	62	357	⌘		397	U	18	433	C	17
239	S	27	278	I	37	318	Fi	56	358	⌘		398	Ju	57	434	I	50
240	Fi	46	279	I	38	319	Fi	68	359	⌘		399	K	24	435	Fi	82

Förteckning

över de av 1953 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 februari 1953, angående ändrad lydelse av § 9 riksdagsordningen. (15.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 127).

2. samma dag, angående ändrad lydelse av § 7 mom. 2 riksdagsordningen. (16.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 128).

3. samma dag, angående ändrad lydelse av § 53 regeringsformen samt § 36 mom. 1—2, § 44, § 55 mom. 2 samt §§ 59 och 63 i riksdagsordningen. (17.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 129).

4. samma dag, angående ändrad lydelse av § 70 mom. 1—2 riksdagsordningen. (18.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 130).

5. samma dag, angående ändrad lydelse av dels §§ 4, 5 och 28 regeringsformen, dels ock 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen. (19.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 131).

6. samma dag, angående ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen. (20.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 132).

7. samma dag, angående ändrad lydelse av § 53 riksdagsordningen. (21.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 133).

8. samma dag, angående ändrad lydelse av § 13 och § 15 mom. 2—3 riksdagsordningen. (22.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 134).

9. samma dag, angående ändrad lydelse av § 36 mom. 6 riksdagsordningen. (23.)
Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 135).
10. samma dag, angående ändrad lydelse av § 55 mom. 1 riksdagsordningen. (24.)
Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 17 april 1953 (SFS nr 136).
11. den 17 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m. (25.)
Lagar i ämnet utfärdade den 27 februari 1953 (SFS nr 59—62).
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 april 1949 (nr 164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål, m. m. (28.)
Lagar i ämnet utfärdade den 17 april 1953 (SFS nr 137 och 138).
13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (30.)
Den 27 februari 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.
14. den 18 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 24 § vattenlagen. (37.)
Lag utfärdad den 27 februari 1953 (SFS nr 63).
15. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 255 § sjölagen och lag angående ändrad lydelse av 4 § 5 mom. lagen den 5 juni 1936 (nr 277) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande konossement. (40.)
Lagar i ämnet utfärdade den 27 februari 1953 (SFS nr 57 och 58).
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 17 kap. handelsbalken. (41.)
Lag utfärdad den 6 mars 1953 (SFS nr 74).
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)
Skrivelsen har, i vad den avser justitiedepartementets verksamhetsområde, anmälts den 22 maj och den 5 juni 1953. Kungl. Maj:t har därvid meddelat föreskrifter i fråga om lönegradsplaceringen av vissa tjänster och i samband därmed vidtagit ändring i personalförteckningen m. m. för justitiedepartementet. (Jfr ärendena under punkterna 23 och 36 här nedan.)
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. (46.)
Lag i ämnet utfärdad den 27 februari 1953 (SFS nr 51).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. samt till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång. (47.)
Lagar i ämnet samt kungörelse om ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 10 juli 1947 (nr 642) med bestämmelser angående vissa kostnader vid domstol utfärdade den 13 mars 1953 (SFS nr 75—77).
20. den 25 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 4 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet m. m. (49.)
Lagar i ämnet utfärdade den 6 mars 1953 (SFS nr 54 och 55).
21. den 28 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål. (55.)
Lag utfärdad den 13 mars 1953 (SFS nr 78).
22. den 3 mars, angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter. (56.)
Den 24 april 1953 anmäld och lagd till handlingarna.
23. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m. (2.)
Den 22 maj, den 5 och den 30 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande. (Jfr ärendet under punkten 17 här ovan.) Skrivelsen har, såvitt avser den av riksdagen gjorda hemställan om förslag till 1954 års riksdag angående tjänstebilar åt regeringen, överlämnats till finansdepartementet för handläggning.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 20 december 1946 (nr 781) om kontroll å överlåtelse av vattenkraft. (57.)
Lag utfärdad den 13 mars 1953 (SFS nr 82).
25. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 3 maj 1946 (nr 175) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten. (58.)
Förordning med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motordrivet fordon, som tillhör eller nyttjas av staten, utfärdad den 13 mars 1953 (SFS nr 89).
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av konvention för skydd av den industriella äganderätten, m. m. (61.)
Lagar i ämnet utfärdade den 20 mars 1953 (SFS nr 85—87).
27. den 21 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § 3 mom. samt 7 och 11 §§ förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent. (86.)
Lag i ämnet utfärdad den 27 mars 1953 (SFS nr 103).

28. den 28 mars, i anledning av väckt motion angående åtgärder för underlåtande av svenskars röstning utomlands. (99.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 31 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp, m. m. (108.)

Den 17 april 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställen av första lagutskottet i dess utlåtande nr 16 beslutat (SFS nr 152—154).

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m. (109.)

Lagar i ämnet utfärdade den 17 april 1953 (SFS nr 155—159).

31. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (113.)

Den 30 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen beviljade anslagen till vederbörandes förfogande samt meddelat föreskrifter i fråga om disposition av anslagen.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (116.)

Den 30 april 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t medgivit, att behållningarna å de i riksstaten för budgetåret 1948/49 uppförda reservationsanslagen till Kostnader för inrättande av nya hovrätter m. m. samt till Inventarier m. m. för hovrättsbyggnaden i Malmö ävensom behållningen å det i riksstaten för budgetåret 1949/50 uppförda reservationsanslaget till Inventarier m. m. för hovrättsbyggnaden i Umeå må efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande disponeras för de med anslagen avsedda ändamålen jämväl under budgetåret 1953/54.

33. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 30 juni 1948 (nr 449) om disciplinstraff för krigsmän. (141.)

Lag utfärdad den 30 april 1953 (SFS nr 174).

34. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (145.)

Den 24 april 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt det av riksdagen anvisade reservationsanslaget till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga till statskontorets förfogande, att disponeras för därmed avsett ändamål i enlighet med föreskrifter, som Kungl. Maj:t komme att meddela för varje särskilt fall.

35. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående tilldelningen av statsbidrag till den utomprocessuella rättshjälpsverksamheten. (155.)

Den 8 maj 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t förordnat att såväl §§ 2 och 3 kungörelsen den 12 september 1919 angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter som kungörelsen den 20 september 1946 angående understöd av statsmedel för utomprocessuell rättshjälp annorledes än genom offentlig rättshjälpsanstalt skola erhålla ändrad lydelse. I överensstämmelse härmed ha kungörelser utfärdats samma dag (SFS nr 199 och 200).

36. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placeringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)
Den 5 och den 30 juni 1953 anmäld, i vad skrivelsen avser justitiedepartementets verksamhetsområde, därvid Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter i fråga om lönegradsplaceringen av vissa tjänster och i samband därmed vidtagit ändring i personalförteckningarna för fångvårdsstyrelsen, fångvårdsanstalterna och skyddskonsulentorganisationen. (Jfr ärendena under punkterna 17 här ovan och 46 här nedan.)

37. den 8 maj, i anledning av väckt motion om utredning angående de allmänstraffrättsliga problemen inom specialstraffrätten, m. m. (195.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen, m. m. (212.)
Lag utfärdad den 22 maj 1953 (SFS nr 294).

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 och 11 §§ lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., såvitt propositionen hänvisats till behandling av lagutskott. (215.)
Lagar i ämnet utfärdade den 22 maj 1953 (SFS nr 206—208).

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m. (216.)
Lagar i ämnet utfärdade den 22 maj 1953 (SFS nr 210 och 211).

41. den 16 maj, i anledning av väckta motioner angående viss lagstiftning rörande pensionsstiftelser. (247.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1953/54 till kostnader för genomförande av en behovsprövning på bostadsmarknaden. (259.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1953 tillkallades samma dag en sakkunnig för att upptaga förhandlingar med organisationer på fastighetsmarknaden för genomförande av en behovsprövning vid fördelningen av lediga bostadslägenheter. Sedan förhandlingar hållits och överenskommelse om sådan behovsprövning träffats, förordnade Kungl. Maj:t på fastighetsägarorganisationernas hemställan den 24 juli 1953 ordförande och suppleant för denne i ett av organisationerna inrättat centralråd för bostadsfördelning. Ärendet är därmed slutbehandlat för justitiedepartementets del. (Jfr punkten 29 under socialdepartementet.)

43. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1953/54 till maskin- och verktygsutrustning m. m. för fångvårdsanstalterna. (261.)
Den 30 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till fångvårdsstyrelsens förfogande.

44. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av en den 26 mars 1953 träffad överenskommelse angående ändrad lydelse av artiklarna 2, 7 och 9 konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 6 februari 1931 innehållande internationellt privat-

rättsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, m. m. (290.)

Ärendet vilar i avbidan på deposition av vederbörliga ratifikationshandlingar.

45. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m., dels ock i ämnet väckt motion. (302.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 juni 1953 (SFS nr 385).

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till fångvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (303.)

Den 30 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t dels ställt de av riksdagen beviljade anslagen till vederbörandes förfogande, dels vidtagit ändring i personalförteckningen för fångvårdsanstalterna och dels godkänt avtalsbestämmelser om förvärv av egendomen Åby. (Jfr ärendet under punkten 36 här ovan.)

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till sand-, grus- och stentäkt inom allmänt vattenområde m. m. (304.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 juni 1953 (SFS nr 379).

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 44, 45 och 146 §§ byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385). (305.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 juni 1953 (SFS nr 329).

49. den 27 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (322.)

Den 5 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställen av tredje lagutskottet i dess utlåtande nr 26 beslutat (SFS nr 415—424).

50. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 43 kap. 11 § och 46 kap. 11 § rättegångsbalken, dels ock i ämnet väckta motioner. (325.)

Den 5 juni 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lag i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställen av första lagutskottet i dess utlåtande nr 41 beslutat (SFS nr 352).

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen angående val av ombud jämte suppleanter till Nordiska rådet. (333.)

Den 5 juni 1953 anmäld och lagd till handlingarna.

52. den 28 maj, i anledning av konstitutionsutskottets betänkande med förslag till skrivelser i författningsfrågor. (326.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 57 i bilaga IV.)

53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet m. m. (327.)

Efter det skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet för handläggning, har Kungl. Maj:t den 25 september 1953 låtit utfärda lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (SFS nr 604). (Jfr punkten 30 under handelsdepartementet.)

54. den 29 maj, angående val av ombud och suppleanter i Nordiska rådet. (341.)

Anmäld den 5 juni 1953 och lagd till handlingarna.

55. den 25 november, i anledning av väckta motioner om ändring av 17 kap. 9 § handelsbalken. (394.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. samma dag, i anledning av väckta motioner angående domarpersonalens rekrytering och anställningsförhållanden. (396.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 1 och 27 kap. strafflagen, m. m. (398.)

Den 30 december 1953 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställan av första lagutskottet i dess utlåtande nr 44 beslutat.

58. den 9 december, i anledning av väckt motion om viss ändring i expropriationslagen. (421.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. den 10 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag m. m. (419.)

Efter det skrivelsen i viss del överlämnats till justitiedepartementet för handläggning, har Kungl. Maj:t den 18 december 1953 låtit utfärda lag angående ändrad lydelse av 33 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen. (Jfr punkten 48 under inrikesdepartementet.)

60. samma dag, i anledning av väckta motioner om förhöjning av sjöregleringsavgifterna. (428.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 januari 1953, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden. (13.)

Anmäld den 6 februari 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt, att skrivelsen skulle läggas till handlingarna.

2. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (43.)

Anmäld den 6 mars 1953, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (3.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

4. den 14 mars, angående val av ombud i Europarådets rådgivande församling med suppleanter. (65.)

Anmäld den 17 april 1953, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att meddelande om valet skulle i föreskriven ordning avlätas till Europarådets generalsekreterare.

5. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av konvention för skydd av den industriella äganderätten, m. m. (61.)

Anmäld den 20 mars 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt, att Sverige skulle med verkan från och med den 1 juli 1953 ansluta sig till i skrivelsen nämnda konventioner.

6. den 1 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om ratifikation av tilläggsprotokoll till Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. (124.)

Anmäld den 17 april 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del — med förbehåll beträffande tilläggsprotokollets artikel 2 av den innebörd, som angivits i utrikesutskottets utlåtande — ratificera ifrågavarande tilläggsprotokoll.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ratifikation av tilläggsprotokoll till den allmänna överenskommelsen rörande Europarådets privilegier och immunitet. (125.)

Anmäld den 17 april 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande tilläggsprotokoll.

8. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen m. m. (163.)

Anmäld den 22 maj 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att ställa investeringsanslag till byggnadsstyrelsens förfogande att disponeras för därmed avsedda ändamål.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (164.)

Anmäld den 22 maj 1953, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

11. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Belgien för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. (189.)

Anmäld den 4 december 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande avtal.

12. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

13. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde fattade beslut. (220.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande konventioner.

14. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till stadga angående protokollföring i utrikesnämnden. (213.)

Anmäld den 6 juni 1953, varvid Kungl. Maj:t med upphävande av föreskrifterna av den 27 september 1940 beträffande protokollföringen vid utrikesnämndens sammanträden förordnade, att stadga angående sådan protokollföring skulle utfärdas.

15. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till en överenskommelse angående tyska utlandsskulder. (330.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande överenskommelse.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland undertecknad överenskommelse rörande tillägg till konventionen den 29 januari 1926 angående fredligt avgörande av tvister. (331.)

Anmäld den 30 juni 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande överenskommelse.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1952 vid dess fjärde ordinarie möte samt år 1953 vid dess extraordinarie möte fattade beslut. (332.)

Anmäld den 23 juli 1953, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att vad riksdagen sålunda tillkännagivit såsom sin mening skulle delgivas Europarådets generalsekreterare.

18. den 25 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 angående skydd för krigets offer. (397.)

Anmäld den 4 december 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande konventioner.

19. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet samt angående handräckning i skatteärenden, m. m. (406.)

Anmäld den 11 december 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera nämnda avtal.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap. (407.)

Anmäld den 11 december 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera nämnda avtal.

21. den 9 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av tillägsprotokoll nr 4 till överenskommelsen den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion. (426.)

Anmäld den 18 december 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande tillägsprotokoll.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av Sveriges anslutning till en överenskommelse angående Österrikes utländska offentliga förkrigsån. (427.)

Anmäld den 18 december 1953, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade beskickningschefen i Rom att vidtaga de åtgärder, som erfordras för Sveriges anslutning till överenskommelsen.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (36.)

Anmäld den 20 februari och den 8 maj 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99). (38.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 februari 1953, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 38).

3. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

Anmäld den 8 maj och den 5 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på försvarsdepartementet ankommer.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser staten för försvarets fastighetsfond. (45.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953.

5. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde. (12.)

Skrivelsen har såvitt angår förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa överlämnats till försvarsdepartementet. Skrivelsen är i denna del anmäld och slutbehandlad den 29 maj 1953.

6. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader. (93.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till V. G. G. Andersson m. fl. (95.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

8. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (4.)

Anmäld den 8 maj samt den 5, 12 och 30 juni 1953, varvid den 5 juni en kungörelse (SFS nr 509) utfärdades. Ärendet är därmed slutbehandlat.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 under försvarets fonder. (103.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

10. den 11 april, i anledning av väckta motioner om ersättning åt S. T. Magnusson för skada, ådragen under värnpliktstjänstgöring. (122.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

11. samma dag, i anledning av väckt motion om ställande av vissa kronan tillhöriga båtar under kontroll av inspektionsmyndighet. (128.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 oktober 1953.

12. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1953/54. (133.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

13. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261) m. m. (184.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid tre förordningar utfärdades (SFS nr 256—258).

14. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (165.)
Anmäld den 22 maj och den 30 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)
Anmäld den 5 juni och den 13 november 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på försvarsdepartementet ankommer.

16. samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning till K. E. Engström för sjukdom, som ådragits under militärtjänstgöring. (172.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa markförvärv för försvaret m. m. (173.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 maj 1953.

18. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörlig kredit för örlogsvarvens marinverkstäder. (204.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 maj 1953.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

20. den 12 maj, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
Skrivelsen har såvitt angår punkterna 4 (viss specialutbildning inom försvaret), 6 (beläggningen på förbandssjukhusen), 7 (utnyttjandet av förutvarande Skånska kavalleriregementets kasernetablisement) och 8 (värnpliktslånen) överlämnats till försvarsdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till C. A. V. Hagström m. fl. (245.)
Anmäld den 29 maj och den 5 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.

22. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1953/54. (253.)
Skrivelsen har den 27 maj 1953 överlämnats till finansdepartementet.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m. (254.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 juni 1953.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestri-
dande av kostnader för å kryssaren Gotland vattenskadad ammunition.
(255.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

25. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försälj-
ning av vissa kronan tillhöriga områden. (258.)

Anmäld och slutbehandlad den 29 maj 1953.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av-
lönings- m. fl. anslag för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln
m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (273.)

Anmäld den 5 juni och den 20 november 1953. Förstnämnda dag utfärdades en kungörelse (SFS nr 481). Skrivelsen är därmed slutbehandlad utom såvitt angår frågan om ytterligare instruktörsarvoden till hemvärnsofficerare, hemvärnsunderofficerare och ordinarie instruktörer vid försvarsområdesstaberna. I angivna del är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda
framställning om anslag för budgetåret 1953/54 till Armén: Remontering
jämte i ämnet väckta motioner. (311.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

28. den 1 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frå-
gor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan. (401.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående flytt-
ning av Stockholms örlogsbas. (402.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. samma dag, i anledning av väckt motion om inläggande av vatten- och
avloppsledning i vissa fastigheter i gamla Djurgårdsstaden. (403.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 11 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 149, i vad
propositionen avser centralsjukhus för Bodens garnison m. m. (430.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 december 1953.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckning
av kostnaderna för svenskt deltagande i stilleståndsövervakning samt vid
repatriering av krigsfångar i Korea. (431.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 december 1953.

33. den 12 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till lag om ändring i värnpliktslagen. (422.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 december 1953, varvid lag i ämnet utfärdades.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (31.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953.
2. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 april 1953, i vad på socialdepartementet beror.
3. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om höjning av folkpensioner m. m. (62.)
Anmäld den 20 mars och den 8 maj 1953. Författning utfärdad den 20 mars 1953 (SFS nr 104). Ärendet är slutbehandlat.
4. den 14 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, m. m. (79.)
Anmäld den 20 mars och den 8 maj 1953. Författning utfärdad den 20 mars 1953 (SFS nr 107). Ärendet är slutbehandlat.
5. samma dag, i anledning av § 11 i riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (81.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
6. den 21 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382), m. m. (88.)
Anmäld den 27 mars och den 8 maj 1953. Författning utfärdad den 27 mars 1953 (SFS nr 106). Ärendet är slutbehandlat.
7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn. (89.)
Anmäld den 27 mars och den 8 maj 1953. Författning utfärdad den 27 mars 1953 (SFS nr 105). Ärendet är slutbehandlat.
8. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)
Anmäld den 10 och den 17 april, den 22 maj och den 5 juni 1953. Författningar utfärdade den 22 maj 1953 (SFS nr 204 och 205). Ärendet är slutbehandlat.
9. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461) samt om fortsatt giltighet av samma lag. (100.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 151).
10. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde. (114.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 april 1953.

11. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (129.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

12. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till statens bosättningslånefond m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (156.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 330).

13. samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning till linfabrikarbetaren J. A. Söderlund för olycksfall i arbete. (157.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (160.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953.

15. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättring av ersättningarna inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen m. m. (185.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 323 och 324).

16. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placeringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953, i vad på socialdepartementet beror.

17. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner. (187.)

Anmäld den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 292). Ärendet är slutbehandlat, i vad på socialdepartementet beror.

18. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (196.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 291).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tilllägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (197.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 251—255).

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, i vad på socialdepartementet beror.

21. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete. (214.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 229).
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården. (219.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 228).
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde fattade beslut. (220.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. (226.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
25. samma dag, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
26. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen. (238.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående depåverksamheten till stöd för blinda hantverkare. (239.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom. (244.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
29. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1953/54 till kostnader för genomförande av en behovsprövning på bostadsmarknaden. (259.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
30. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. samt till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. (260.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
31. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem. (295.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 326 och 339).

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (296.)

Anmäld den 5 och den 12 juni 1953. Författningar utfärdade den 5 juni 1953 (SFS nr 487—492). Ärendet är slutbehandlat.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uttagande av en avgift för främjande av forskning och rationalisering på byggnadsområdet samt inrättande av en statens nämnd för byggnadsforskning. (306.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953. Författning utfärdad samma dag (SFS nr 269).

34. den 29 maj, angående zigenarnas inpassande i samhällslivet. (374.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (376.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 569).

36. den 9 december, i anledning av väckta motioner angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. (418.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 21 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten. För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

2. den 25 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 4 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet m. m. (49.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 mars 1953, varvid kungörelse utfärdades (SFS nr 56).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder. (51.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 mars 1953, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 111).

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § och 8 § 3 mom. förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m. (54.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 91 och 92).

5. den 14 mars, i anledning av väckta motioner om utredning angående åtgärder till trafiksäkerhetens främjande m. m. (80.)

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 25 september 1953 givna bemyndigande har landshövdingen E. Mossberg tillkallats för att utarbeta förslag till åtgärder för åstadkommande av en förbättrad trafiksäkerhet.

6. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m. (101.)

Anmäld den 24 april och den 5 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (102.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om upptagande å riksstaten för budgetåret 1953/54 av underskottet för luftfartsfonden. (107.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 juni 1953.

9. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter. (117.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag. (118.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Stornorrfors kraftstation m. m. (119.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

12. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i och översyn av förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik. (127.)

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 5 juni 1953 givna bemyndigande ha utredningsmän tillkallats för översyn av riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken.

13. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (6.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

14. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående portofrihet i den inrikes posttjänsten för försändelser från och till krigsfångar och civilinternerade. (180.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

15. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 14 § 1 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648). (198.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid förordning utfärdades (SFS nr 300).

16. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. (226.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter i Trollhättan. (228.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (229.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

19. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt understöd till viss skärgårdstrafik. (241.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 juni 1953.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt inrikes lufttrafik. (242.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa tjänster vid kommunikationsverken. (243.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

22. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sätte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1953/54 till byggande av fiskehamnar, jämte i ämnet väckta motioner. (272.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

23. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av tomt för uppförande av en byggnad för italienska institutet i Stockholm. (299.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

24. den 1 december, i anledning av väckta motioner angående utredning om införande av högertrafik i Sverige. (399.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 9 december, i anledning av väckt motion om genomförande av en allmän regionplanering över hela landet m. m. (412.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 10 december, i anledning av väckta motioner angående skydd för de norrländska länen mot skadliga verkningar av exploateringen av vattenkraften, m. m. (429.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under första huvudtiteln, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna. (1.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 februari 1953.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar. (26.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 februari 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 50).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift. (27.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 100).

4. den 17 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1953/54 till oförutsedda utgifter. (33.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1953/54 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (34.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1953/54. (35.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 mars 1953.

7. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 17 kap. handelsbalken. (41.)

Skrivelsen har den 28 februari 1953 överlämnats till justitiedepartementet.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

Anmäld den 24 april, den 8 maj och den 5 juni 1953. Ärendet är därmed så vitt angår finansdepartementet slutbehandlat.

9. den 25 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469). (50.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 93).

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningstullar. (53.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 101).

11. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m. (2.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skattefrihet för vissa bidrag till nedbringande av bostadskostnader. (78.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 79).
13. den 14 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde. (7.)
Anmäld den 24 april, den 8 maj och den 5 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.
14. samma dag, i anledning av § 11 i riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (81.)
Skrivelsen har den 27 mars 1953 överlämnats till socialdepartementet.
15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (82.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 mars 1953.
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (83.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.
17. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1927 (nr 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, m. m. (84.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 mars 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 108—110).
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av skatt å bensen, som användes vid jordbrukets drift. (85.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 april 1953, varvid Kungl. Maj:t uppdrog åt statens jordbruksnämnd att vidtaga erforderliga åtgärder för ifrågavarande restitution.
19. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag. (96.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 april 1953.
20. den 25 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 56) med förslag till förordning om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m. (97.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 mars 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 95 och 97).
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 67) med förslag till förordning om ändring i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21, s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m. (98.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 119).

22. den 1 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1953 skall utgå. (123.)
Skrivelsen har den 11 april 1953 överlämnats till jordbruksdepartementet.
23. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en allmänna arvsfonden tillfallen fastighetsandel. (111.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet för viss allmänna arvsfonden tillkommande fordran på grund av borgen. (120.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.
25. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316), m. m. (130.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953, varvid även författningar utfärdades (SFS nr 169 och 170).
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 49) med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350). (132.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 171).
27. den 18 april, i anledning av väckt motion om utredning av redogörarsvaret. (139.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m. (140.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 183—186).
29. den 29 april, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en Vadstena krigsmanshuskassa tillhörig fastighet. (151.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m. (177.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 216, 217 och 220).
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i visst fall från nöjesskatt. (178.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 maj 1953.
32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 12 § 2 mom. förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, m. m. (179.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 188 och 189).

33. den 5 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen om kommunalstyrelse på landet, m. m. (186.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 436).

34. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner. (187.)

Anmäld den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 272—278, 280, 289, 290 och 293). Såvitt angår riksdagens hemställan om omprövning av frågan om en definitiv sjömansskatt är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om riksdagens medgivande att överenskommelse må träffas med Amerikas förenta stater angående biträde och handräckning för indrivning av vissa skatter å utdelning å aktier. (188.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Belgien för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. (189.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 24 oktober 1951 (nr 660) om skatt vid tillverkning och import av personbilar m. m. samt om fortsatt giltighet av samma förordning. (190.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 259).

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om alkoholhalten i maltdrycker av andra klassen m. m. (191.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 198).

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m. i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (194.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 287 och 288).

40. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskottet. (196.)

Skrivelsen har den 11 maj 1953 överlämnats till socialdepartementet.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)

Anmäld och för finansdepartementets del slutbehandlad den 5 juni 1953.

42. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 m. m. (225.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 oktober 1953.

43. samma dag, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 ha tryckta exemplar av skrivelsen samt statsutskottets utlåtande nr 102 för behandling i angivna delar överlämnats till försvarsdepartementet (punkterna 4, 6, 7 och 8, viss specialutbildning inom försvaret; beläggningen på förbandssjukhusen; utnyttjandet av förutvarande Skånska kavalleriregementets kasernetablissemang; värnpliktslänen), socialdepartementet (punkten 10, decentraliserad handläggning av frågor om dispens enligt 24 § arbetarskyddslagen), jordbruksdepartementet (punkterna 15, 16, 17 och 18, lantbruksstyrelsens byråorganisation; renbetesfjällens revir; jordbrukets lagerhusfond; kommunskogslånefonden) samt civildepartementet (punkterna 23 och 24, iakttagelser angående ersättning för tillhandahållnen kost vid vissa statliga anstalter m. m.; sommartidstjänstgöringen inom statsförvaltningen). Ärendet är därmed såvitt angår finansdepartementet slutbehandlat.
44. den 13 maj, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående be- myndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (201.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid bl. a. cirkulär utfärdats (SFS nr 477).
45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till för- ordning angående ändring i förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt, m. m. (233.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 247 och 248).
46. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgälds- fonden för budgetåret 1953/54. (240.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
47. den 19 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 6 juni 1952 (nr 375) med sär- skilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, dels ock väckta motioner angående riktlinjerna för den ekonomiska politiken. (250.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 309).
48. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (251.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 302).
49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budget- året 1953/54. (253.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
50. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlösning av avgälder från de till skatte försålda s. k. halländska kyrkohemmanen. (263.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad pro- positionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (264.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 juni 1953.

52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (283.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

53. den 23 maj, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53. (297.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående mottagande av den till staten testamenterade egendomen Harpsund. (298.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

55. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 48) med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv m. m. (310.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 307 och 310).

56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 141) med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning. (318.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 308).

57. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 76 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (284.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 407—411).

58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 45 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (285.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 399—403).

59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370). (286.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 404).

60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utformningen av det tekniska systemet för stödet av den inhemska smörproduktionen m. m. (287.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 396 och 397).

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m. (288.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 357—359).

62. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303). (317.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 304).

63. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring av 48 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (328.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 405 och 406).

64. den 28 maj, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1953/54, m. m. (329.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 440).

65. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (335.)

Anmäld den 9 och den 16 oktober samt den 13 november 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

66. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (337.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 oktober 1953.

67. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1953/54 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. (339.)

Anmäld den 5 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning beror.

68. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1953/54 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (319.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

69. samma dag, angående statsregleringen för budgetåret 1953/54. (320.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

70. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1953/54. (321.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

71. samma dag, angående val av fullmäktige i riksbanken med suppleanter. (377.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juni 1953.

72. samma dag, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret med suppleanter. (382.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juni 1953.

73. samma dag, angående val av två ledamöter i styrelsen över riksdagsbiblioteket och suppleanter för dem. (387.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juni 1953.

74. den 25 november, i anledning av väckta motioner om ändring av 17 kap. 9 § handelsbalken. (394.)

Skrivelsen har den 27 november 1953 överlämnats till justitiedepartementet.

75. samma dag, angående proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 19 december 1952 (nr 755) med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt. (395.)

Anmäld och slutbehandlad den 4 december 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 691).

76. den 28 november, angående val av ledamot i riksdagsbibliotekets styrelse med suppleant. (415.)

Anmäld och lagd till handlingarna den 30 december 1953.

77. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet samt angående handräkning i skatteärenden, m. m. (406.)

Anmäld den 11 december 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 709) samt den 30 december samma år, varvid ytterligare författningar utfärdades. Ärendet är därmed slutbehandlat.

78. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap. (407.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 december 1953, varvid författning utfärdades.

79. den 9 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 24 oktober 1951 (nr 660) om skatt vid tillverkning och import av personbilar m. m. (420.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 698 och 699).

80. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av tilläggsprotokoll nr 4 till överenskommelsen den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion. (426.)

Skrivelsen har den 12 december 1953 överlämnats till utrikesdepartementet.

81. den 10 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1952 (nr 375) med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning. (425.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 704).

82. den 12 december, angående tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54. (435.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 december 1953.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (14.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 februari 1953.

2. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 1 under civildepartementet.)

3. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (112.)

Anmäld den 8 och den 22 maj samt den 5 juni 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

4. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 22 maj, den 5 och den 30 juni samt den 9 oktober 1953. Beslutet av den 5 juni innefattade bland annat 6 kungörelser (SFS nr 314, 383, 392, 466, 528 och 530). I vad avser den av riksdagen under punkten 294 begärda utredningen angående vissa utbildningsfrågor inom det husliga området har skrivelsen anmälts den 9 oktober 1953, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för fortsatt utredning rörande organisationen av lärarutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor. Utredningsarbetet pågår.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges deltagande i europeiskt samarbete på kärnforskningens område. (167.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (168.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (169.)

Anmäld den 22 maj och den 5 juni 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 6 under civildepartementet.)

9. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad, m. m. (193.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid två författningar utfärdades (SFS nr 266 och 268). (Jfr punkten 20 under inrikesdepartementet.)

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m. i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (194.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid två författningar utfärdades (SFS nr 284 och 285). (Jfr punkten 38 under finansdepartementet.)

11. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 7 under civildepartementet.)

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av vissa arvoden m. m. (209.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 8 under civildepartementet.)

13. den 12 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., dels ock en i ämnet väckt motion. (181.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen, m. m. (212.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid en författning utfärdades (SFS nr 297). (Jfr punkten 38 under justitiedepartementet.)

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till riksarkivet jämte i ämnet väckt motion. (221.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid bland annat instruktion utfärdades för riksarkivets heraldiska sektion och statens heraldiska nämnd (SFS nr 529).

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till Ericastiftelsen m. m. (222.)

Anmäld den 22 maj och den 5 juni 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

17. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid universitetet i Lund. (234.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till anordnande av skolmältider m. m. (235.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnasier vid de högre allmänna läroverken m. m. (236.)

Anmäld den 5 juni 1953. Ärendet är i vad avser upprättande av försöksgymnasier alljämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till medicinska högskolan i Göteborg och Göteborgs högskola m. m. (274.)

Anmäld den 5 juni 1953. Ärendet är i vad avser medicinska högskolans i Göteborg framtida förhållande till Göteborgs högskola alljämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till Stockholms högskola. (275.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa frågor rörande statsbidrag till försöksdistrikt med enhetsskola m. m. (276.)
Anmäld den 5 juni 1953, varvid bland annat en kungörelse utfärdades (SFS nr 530). Änjo anmäld den 30 juni 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1953/54 till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning jämte i ämnet väckt motion. (277.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid bland annat en kungörelse utfärdades (SFS nr 382).
24. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid de tekniska högskolorna jämte i ämnet väckta motioner. (291.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombesörjande i vissa fall av den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats. (292.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 341 och 342).
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid blind- och dövskolorna. (293.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner m. m. (294.)
Anmäld den 5 juni 1953, varvid bland annat en kungörelse utfärdades (SFS nr 530). Ärendet är i vissa delar — upprättande av ett läroverk för vuxna samt inrättande av kompletteringsgymnasier — alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
28. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nya bestämmelser om medlemskap av finska församlingen i Stockholm samt tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. (324.)
Anmäld den 30 juni 1953, varvid en kungörelse utfärdades (SFS nr 524). Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
29. den 1 december, i anledning av väckta motioner angående tryckning och utdelning i folkskolorna av Förenta Nationernas förklaring om de mänskliga rättigheterna. (404.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
30. den 9 december, i anledning av väckt motion om ökat utrymme för undervisning i barnavård inom olika skolformer. (408.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. samma dag, i anledning av väckta motioner om inrättande av en professur i näringslära. (409.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
32. samma dag, i anledning av väckta motioner om främjande av vetenskaplig forskning och allmän folkupplysning genom upptagning av kulturhistoriska filmer. (410.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
33. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående de s. k. folksjukdomarna. (414.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (39.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953.
2. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, i vad skrivelsen rör jordbruksdepartementet.
3. den 25 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket. (52.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 mars 1953.
4. den 7 mars, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stödlån till jordbrukare, m. m., jämte i ämnet väckt motion. (64.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953.
5. den 25 mars, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln, avseende anslagen inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (9.)
Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit. Beslut i fråga om punkten 109 har meddelats i skrivelsen nr 200 redovisad under punkt 26 här nedan, i fråga om punkten 150 i skrivelsen nr 203 redovisad under punkt 29 här nedan samt i fråga om punkten 201 i skrivelsen nr 152 redovisad under punkt 17 här nedan. I utlåtandet härutöver behandlade punkter ha anmälts och slutbehandlats den 17, 24 och 30 april, den 8 och den 22 maj samt den 5 och den 30 juni 1953. Besluten den 17 och den 24 april innefattade bland annat utfärdandet av fyra kungörelser (SFS nr 245, 246, 249 och 250).
6. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 jämte i ämnet väckt motion. (90.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

7. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan. (91.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (92.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

9. den 1 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1953 skall utgå. (123.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 april 1953, därvid förordning utfärdades (SFS nr 123).

10. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 44) med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid central-kassa för jordbrukskredit. (131.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953, därvid förordning utfärdades (SFS nr 165).

11. den 21 april, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till veterinärstaten jämte i ämnet väckta motioner. (142.)
Skrivelsen anmäld den 30 april 1953, därvid uppdrogs åt veterinärstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen av frågan rörande det sätt, på vilket statsmakterna bäst skulle kunna medverka till anordnande av tjänstebo-städer åt distriktsveterinärer. Utredningen avvaktas.

12. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Jordbrukets lagerhusfond jämte i ämnet väckta motioner. (143.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953.

13. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Fiskerilånefonden jämte i ämnet väckta motioner. (144.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 240).

14. den 29 april, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till vissa naturskyddsändamål. (148.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

15. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande Sveriges anslutning till Europeiska växtskyddsorganisationen m. m. (149.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

16. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till hushållningssällskapens veterinär-bakteriologiska laboratorier. (150.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953, därvid reglemente utfärdades (SFS nr 506).

17. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. (152.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

18. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m. (153.)
Skrivelsen anmäld den 8 maj 1953 och överlämnad till skogsstyrelsen för verkställande av den av riksdagen begärda översynen av arbetsmarknadsstyrelsens promemoria angående yrkesutbildning för skogsarbetare. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (171.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 och den 30 juni samt den 18 december 1953, såvitt angår jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

20. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, i vad rör jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av vissa arvoden m. m. (209.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1953, i vad rör jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

22. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet. (182.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid lag och kungörelse utfärdades (SFS nr 344 och 345).

23. samma dag, i anledning av väckta motioner dels om viss ändring av 15 § jaktstadgan, dels ock om viss översyn av jaktlagstiftningen. (218.)
Skrivelsen anmäld den 5 juni 1953 och överlämnad till 1949 års jaktutredning för översyn rörande gällande ordning för meddelande av tillstånd till jakt å älg. Resultatet av översynen avvaktas.

24. samma dag, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
I vad på jordbruksdepartementet ankommer, punkterna 15 (lantbruksstyrelsens byråorganisation), 16 (renbetesfjällens revir), 17 (jordbrukets lagerhusfond) samt 18 (kommunskogslånefonden), pågår i fråga om förstnämnda ärende utredning inom lantbruksstyrelsen, medan övriga ärenden äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 13 maj, med anledning av väckta motioner om ersättning åt arrendatorn C. Elm för vattenskador å 1951 års skörd. (199.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

26. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till statens jordbruksnämnd och statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet jämte i ämnet väckt motion. (200.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

27. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (201.)
Skrivelsen överlämnad till finansdepartementet.

28. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (202.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
29. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m. (203.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 242).
30. den 20 maj, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna för budgetåret 1953/54 m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (270.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
31. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till statens hingstdepåer och stuteri jämte i ämnet väckt motion. (271.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
32. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utformningen av det tekniska systemet för stödet av den inhemska smörproduktionen m. m. (287.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid en förordning och tre kungörelser utfärdades (SFS nr 395, 577—579).
33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringsen i riket m. m. (289.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid förordning utfärdades (SFS nr 361).
34. samma dag, i anledning av väckta motioner om vidgad inlösningsrätt vid laga skifte enligt lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län (den s. k. dalalagen). (323.)
Anmäld den 25 september 1953, därvid uppdrogs åt lantmäteristyrelsen att verkställa utredning rörande vidgad inlösningsrätt enligt lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län (dalalagen). Utredningen avvaktas.
35. den 28 maj, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner. (300.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
36. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till Bidrag till jordbrukets rationalisering m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (307.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 412 och 413).
37. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54 m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (308.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

38. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående det fortsatta stödet åt hampodlingen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (309.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

39. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilda stödåtgärder för hästaveln m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (334.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

40. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (336.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

41. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1953/54, m. m., jämte i ämnet väckt motion. (338.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid tre förordningar utfärdades (SFS nr 372—374).

42. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner. (340.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, därvid författningar utfärdades (SFS nr 346 samt 375—378).

43. den 29 maj, angående olösta norrlandsfrågor. (375.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 20 oktober, angående auktorisering för offentlig kemisk undersökningsverksamhet. (392.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. den 10 december, i anledning av väckt motion angående tryggande av skogsbrukets utveckling och ställning. (423.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronoegendomen Åraslöv 15' i Kristianstads län. (424.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 21 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (44.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 mars 1953.

2. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. (60.)

Anmäld den 27 mars 1953, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 102).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av konvention för skydd av den industriella äganderätten, m. m. (61.)

Skrivelsen har i vad avser förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 9 oktober 1914 (nr 422) angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor överlämnats från justitiedepartementet för handläggning. Den är i nämnda avseende anmäld den 20 mars 1953, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 88).

4. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (94.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 april 1953.

5. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till utrustning för vindtunnelanläggning m. m. vid flygtekniska försöksanstalten och till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (104.)

Anmäld den 24 april och den 22 maj 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (105.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av överskottsmedel i vissa clearingkassor. (106.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

8. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg. (126.)

Anmäld den 24 april 1953, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 150).

9. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. (10.)

Anmäld den 22 maj 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad utom beträffande punkten 77, i vad avser medgiven disposition av försäkringsinspektionens fond.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i riktlinjerna för den statliga exportkrediten. (134.)

Anmäld den 22 maj 1953, varvid kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 368).

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av statens borgensåtagande för vissa skuldförbindelser av Husaby aktiebolag. (135.)

Anmäld den 5 juni och den 30 oktober 1953. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Sveriges geologiska undersökning. (136.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

13. den 25 april, i anledning av väckta motioner om upphävande av regleringen av rundvirkesexporten. (147.)
Anmäld och slutbehandlad den 23 oktober 1953.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning. (158.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges övergång till ett på engelsk mätningssystem byggt skeppsmätningssystem m. m. (159.)
Anmäld den 22 maj 1953. Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m. (176.)
Anmäld den 22 maj 1953, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 230).

17. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (166.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

18. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), m. m. (192.)
Anmäld den 22 maj 1953, varvid lag och förordningar i ämnet utfärdades (SFS nr 237—239).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av statens bränslekommission. (205.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 328).

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av vissa arvoden m. m. (209.)
Skrivelsen är i vad den avser arvoden m. m. inom handelsdepartementets verksamhetsområde anmäld den 5 juni och den 11 september 1953 samt därmed slutbehandlad för departementets vidkommande.

21. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt m. m. (230.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid utfärdades kungörelse angående ändring i vissa delar av reglementet den 4 februari 1944 (nr 42) för handelsflottans pensionsanstalt (SFS nr 505).

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till åtgärder för krigsförsörjningen. (231.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.

23. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 10 maj 1901 (nr 26 s. 1) om inteckning i fartyg, m. m. (246.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till turistpropaganda i Amerikas förenta stater. (256.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

25. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor om det mindre och medelstora handelstonnaget jämte i ämnet väckt motion. (257.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid kungörelse om ändrad lydelse av 13 § kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 184) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur statens lånefond för den mindre skeppsfarten utfärdades (SFS nr 261).

26. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (312.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1953/54 till statens priskontrollnämnd. (313.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till kommerskollegium m. m. (314.)
Anmäld den 5 juni och den 25 september 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

29. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner. (316.)
Anmäld den 30 juni samt den 25 september 1953, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 603), ävensom den 11 december 1953.

30. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet m. m. (327.)
Skrivelsen har överlämnats till justitiedepartementet för handläggning.

31. den 1 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en fastighet i Västerbottens län. (400.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321). (29.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 februari 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 67).

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (32.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 februari 1953.

3. den 21 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

I vad på inrikesdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 1 under civildepartementet.)

4. den 25 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443). (48.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 430).

5. den 21 mars, i anledning av väckt motion om befogenhet för hälsovårdsnämnd att utöva tillsyn över skogsförläggningar. (87.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (115.)

Anmäld den 24 april samt den 5 och den 30 juni 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

7. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m. (11.)

Anmäld den 8 och den 22 maj samt den 5 och den 30 juni 1953. Författningar utfärdades den 5 juni (SFS nr 450—463, 473 och 474). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund. (137.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av medicinsk undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus. (138.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

10. den 25 april, i anledning av väckt motion om viss ändring av 42 § sinnessjuklagen. (146.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 340).

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilda åtgärder till stöd åt de icke statliga alkoholanstalterna. (154.)

Anmäld den 5 juni och den 18 september 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (161.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 maj 1953.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag. (162.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1953.

14. den 4 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dels ock i ämnet väckta motioner. (183.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 270).
15. den 5 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. (186.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 433—435). (Jfr punkten 33 under finansdepartementet.)
16. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar och omkostnader vid statens sjuksjukhus och statens anstalt för fallandesjuka m. m. (170.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1953.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placeringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.)
Anmäld den 5 och den 30 juni samt den 25 september 1953. Författning utfärdad den 5 juni (SFS nr 449) och den 25 september (SFS nr 601). I vad på inrikesdepartementet ankommer är ärendet slutbehandlat. (Jfr punkten 6 under civildepartementet.)
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m. (174.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understödande av riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande. (175.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
20. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad, m. m. (193.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 264, 265 och 267). (Jfr punkten 9 under ecklesiastikdepartementet.)
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m. i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (194.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 281—283 och 286). (Jfr punkten 39 under finansdepartementet och punkten 10 under ecklesiastikdepartementet.)
22. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till barnmorskeläroanstalterna. (206.)
Anmäld den 5 och den 30 juni 1953. Författning utfärdad den 30 juni (SFS nr 472). Ärendet är slutbehandlat.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes. (207.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.)
Anmäld den 5 och den 30 juni 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad i vad på inrikesdepartementet ankommer. (Jfr punkten 7 under civildepartementet.)
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av vissa arvoden m. m. (209.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953. (Jfr punkten 8 under civildepartementet.)
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376), m. m. (210.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953. (Jfr punkten 9 under civildepartementet.)
27. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anstånd i visst fall med beslut angående landstingsområdes indelning i valkretsar m. m. (211.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 271).
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen, m. m. (212.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 22 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 295 och 296). (Jfr punkten 38 under justitiedepartementet och punkten 14 under ecklesiastik-departementet.)
29. samma dag, i anledning av väckta motioner dels om en utredning angående vissa frågor rörande brandväsendet, dels ock om viss ändring i brandlagen. (217.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till föreningen Röingegården u. p. a. för vissa ombyggnadsarbeten m. m. jämte i ämnet väckt motion. (223.)
Anmäld den 30 juni och den 2 oktober 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till statens sjuksköterskeskolor. (224.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. (226.)
I vad på inrikesdepartementet ankommer är ärendet anmält och slutbehandlat den 30 juni 1953. (Jfr punkten 24 under socialdepartementet.)
33. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (237.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.

34. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (248.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 442 och 443).
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa anslag till polisväsendet för budgetåret 1953/54 m. m. (249.)
Anmäld den 5 juni, den 13 november och den 18 december 1953, varvid författningar utfärdades. Ärendet är därmed slutbehandlat.
36. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till universitetssjukhusen m. m. (262.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till civilförsvaret m. m. (278.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 482).
38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående organisationen av den civila sjukvårdsberedskapen m. m. (279.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar till häradsskrivarna m. fl. (280.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1953.
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överförande till Sverige av vissa sjuka flyktingar m. m. (281.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den framtida verksamheten vid Solhems sjukhus. (282.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953.
42. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder. (301.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 444).
43. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 13 april 1940 (nr 215) om utrymningshjälp. (315.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 371).
44. den 18 november, med förslag till lag om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag). (393.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 november 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 688).
45. den 9 december, i anledning av väckta motioner om utredning angående samordning av det statliga anstaltsväsendet. (411.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, i anledning av väckta motioner angående begränsning av den statliga kontrollen över den kommunala verksamheten. (413.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående de s. k. folksjukdomarna. (414.)
Skrivelsen har den 11 december 1953 överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

48. den 10 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (419.)
Anmäld och slutbehandlad den 18 december 1953, varvid författningar utfärdades. (Jfr punkten 59 under justitiedepartementet.)

49. den 11 december, i anledning av väckta motioner om utredning av utbildningsfrågan för vårdpersonal vid olika anstalter. (432.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. den 12 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa ersättningar i anledning av paratyfusedpidemien år 1953 jämte i ämnet väckta motioner. (434.)
Anmäld och slutbehandlad den 18 december 1953, varvid författning utfärdades.

11. Civildepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 21 februari 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (42.)

Anmäld såvitt angår civildepartementet den 6 mars, den 30 april och den 5 juni 1953. Den 30 april utfärdades författning och cirkulär (SFS nr 191 och 192) och den 5 juni författningar (SFS nr 299, 465 samt 512—514). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 6 här nedan.)

2. den 4 mars, i anledning av väckta motioner om tjänste- och familjepensionsförmånerna för f. d. revisorn och bokhållaren S. V. Zacco. (59.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1953.

3. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde. (12.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde. (63.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 mars 1953.

5. den 11 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stats-tjänstemännens löner under år 1953 m. m. (121.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953.

6. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placeringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (171.) Anmäld såvitt angår civildepartementet den 8 maj och den 5 juni 1953. Sist-nämnda dag utfärdades författningar (SFS nr 299, 465 och 512—514). Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegrads-placering för viss biträdes- och hålkortspersonal. (208.) Anmäld och slutbehandlad såvitt angår civildepartementet den 22 maj 1953.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av vissa arvoden m. m. (209.) Anmäld och slutbehandlad såvitt angår civildepartementet den 22 maj 1953.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376), m. m. (210.) Anmäld och slutbehandlad såvitt angår civildepartementet den 22 maj 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 213—215).

10. den 12 maj, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.) Ärendet under punkten 30 (iakttagelser angående ersättning för tillhandahållen kost vid vissa anstalter) har anmälts den 12 augusti 1953, därvid Kungl. Maj:t uppdragit åt statens sakrevision att utföra av riksdagen begärd undersökning och att till Kungl. Maj:t inkomma därmed ävensom med de förslag, vartill undersökningen kunde giva anledning. Beträffande ärendet under punkten 31 (sommartidstjänstgöringen inom statsförvaltningen) har chefen för civildepartementet den 16 oktober 1953 bemyndigats tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa av riksdagen begärd utredning.

11. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörligt tillägg under år 1953 på tjänste- och familjepensioner för statstjänstemän m. m. (232.) Anmäld och slutbehandlad den 15 maj 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 193).

12. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m. (265.) Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 347, 348, 355, 386—391, 394, 464, 467 och 468).

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m. (266.) Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 331, 332, 335—338 och 517).

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl. (267.) Anmäld den 9 oktober 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 624 och 625). Ånyo anmäld och slutbehandlad den 27 november 1953.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt i statens pensionsanstalt för vissa befattningshavare. (268.) Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 517).

16. den 1 december, i anledning av väckta motioner om förbättring av pensionerna åt vissa f. d. arbetare vid vägväsendet. (405.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 11 december, i anledning av väckt motion om inrättande av ett riksdagens löneråd med uppgift att fortlöpande medverka vid de statliga löneförhandlingarna. (433.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1953 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

- Riksdagens skrivelse
28. den 28 mars 1953, i anledning av väckt motion angående åtgärder för underlättande av svenskars röstning utomlands. (99.)
  37. den 8 maj, i anledning av väckt motion om utredning angående de allmänstraffrättsliga problemen inom specialstraffrätten, m. m. (195.)
  41. den 16 maj, i anledning av väckta motioner angående viss lagstiftning rörande pensionsstiftelser. (247.)
  44. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av en den 26 mars 1953 träffad överenskommelse angående ändrad lydelse av artiklarna 2, 7 och 9 konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 6 februari 1931 innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, m. m. (290.)
  52. den 28 maj, i anledning av konstitutionsutskottets betänkande med förslag till skrivelser i författningsfrågor. (326.)
  55. den 25 november, i anledning av väckta motioner om ändring av 17 kap. 9 § handelsbalken. (394.)
  56. samma dag, i anledning av väckta motioner angående domarpersonalens rekrytering och anställningsförhållanden. (396.)
  58. den 9 december, i anledning av väckt motion om viss ändring i expropriationslagen. (421.)
  60. den 10 december, i anledning av väckta motioner om förhöjning av sjöregleringsavgifterna. (428.)

2. Försvarsdepartementet.

- Riksdagens skrivelse
20. den 12 maj 1953, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)

26. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (273.)
29. den 1 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående flyttning av Stockholms örlogsbas. (402.)
30. samma dag, i anledning av väckt motion om inläggande av vatten- och avloppsledningar i vissa fastigheter i gamla Djurgårdsstaden. (403.)

3. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

5. den 14 mars 1953, i anledning av § 11 i riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (81.)
25. den 12 maj, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
34. den 29 maj, angående zigenarnas inpassande i samhällslivet. (374.)
36. den 9 december, i anledning av väckta motioner angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. (418.)

4. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

5. den 14 mars 1953, i anledning av väckta motioner om utredning angående åtgärder till trafiksäkerhetens främjande m. m. (80.)
12. den 11 april, i anledning av väckta motioner om viss ändring i och översyn av förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik. (127.)
24. den 1 december, i anledning av väckta motioner angående utredning om införande av högertrafik i Sverige. (399.)
25. den 9 december, i anledning av väckt motion om genomförande av en allmän regionplanering över hela landet m. m. (412.)
26. den 10 december, i anledning av väckta motioner angående skydd för de norrländska länen mot skadliga verkningar av exploateringen av vattenkraften, m. m. (429.)

5. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

11. den 4 mars 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m. (2.)
27. den 18 april, i anledning av väckt motion om utredning av redogöransvaret. (139.)

34. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner. (187.)
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om riksdagens medgivande att överenskommelse må träffas med Amerikas förenta stater angående biträde och handräckning för indrivning av vissa skatter å utdelning å aktier. (188.)
36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Belgien för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. (189.)
49. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1953/54. (253.)

6. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

4. den 6 maj 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)
5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges deltagande i europeiskt samarbete på kärnforskningens område. (167.)
19. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnasierna vid de högre allmänna läroverken m. m. (236.)
20. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1953/54 till medicinska högskolan i Göteborg och Göteborgs högskola m. m. (274.)
27. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner m. m. (294.)
28. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nya bestämmelser om medlemskap av finska församlingen i Stockholm samt tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. (324.)
29. den 1 december, i anledning av väckta motioner angående tryckning och utdelning i folkskolorna av Förenta Nationernas förklaring om de mänskliga rättigheterna. (404.)
30. den 9 december, i anledning av väckt motion om ökat utrymme för undervisning i barnavård inom olika skolformer. (408.)
31. samma dag, i anledning av väckta motioner om inrättande av en professur i näringslära. (409.)
32. samma dag, i anledning av väckta motioner om främjande av vetenskaplig forskning och allmän folkupplysning genom upptagning av kulturhistoriska filmer. (410.)
33. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående de s. k. folksjukdomarna. (414.)

7. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

11. den 21 april 1953, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till veterinärstaten jämte i ämnet väckta motioner. (142.)
18. den 29 april, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m. (153.)
23. den 12 maj, i anledning av väckta motioner dels om viss ändring av 15 § jaktstadgan, dels ock om viss översyn av jaktlagstiftningen. (218.)
24. samma dag, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
34. den 27 maj, i anledning av väckta motioner om vidgad inlösningsrätt vid laga skifte enligt lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län (den s. k. dalalagen). (323.)
43. den 29 maj, angående olösta norrlandsfrågor. (375.)
44. den 20 oktober, angående auktorisering för offentlig kemisk undersökningsverksamhet. (392.)
45. den 10 december, i anledning av väckt motion angående tryggande av skogsbrukets utveckling och ställning. (423.)
46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronoegendomen Åraslöv 15¹ i Kristianstads län. (424.)

8. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

9. den 18 april 1953, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. (10.)
11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av statens borgensåtagande för vissa skuldförbindelser av Husaby aktiebolag. (135.)
15. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges övergång till ett på engelsk mätningssystem byggt skeppsmätningssystem m. m. (159.)
23. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 10 maj 1901 (nr 26 s. 1) om inteckning i fartyg, m. m. (246.)

9. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

5. den 21 mars 1953, i anledning av väckt motion om befogenhet för hälsovårdsnämnd att utöva tillsyn över skogsföreläggningar. (87.)
29. den 12 maj, i anledning av väckta motioner dels om en utredning angående vissa frågor rörande brandväsendet, dels ock om viss ändring i brandlagen. (217.)
45. den 9 december, i anledning av väckta motioner om utredning angående samordning av det statliga anstaltsväsendet. (411.)
46. samma dag, i anledning av väckta motioner angående begränsning av den statliga kontrollen över den kommunala verksamheten. (413.)
49. den 11 december, i anledning av väckta motioner om utredning av utbildningsfrågan för vårdpersonal vid olika anstalter. (432.)

10. Civildepartementet.

Riksdagens skrivelse

10. den 12 maj 1953, i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m. (227.)
  16. den 1 december, i anledning av väckta motioner om förbättring av pensionerna åt vissa f. d. arbetare vid vägväsendet. (405.)
  17. den 11 december, i anledning av väckt motion om inrättande av ett riksdagens löneråd med uppgift att fortlöpande medverka vid de statliga löneförhandlingarna. (433.)
-

*Bilaga IV.***Förteckning**

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1953 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1953.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta sifbertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egenhemsbildningen. (201.)

Angående tidigare viktagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 274, 1940 s. 301 och 1953 s. 422. Utredningen av frågan om fideikommissens avskaffande pågår.

2. den 19 april 1929, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (94.)

Angående tidigare viktagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 275, 1938 s. 281, 1939 s. 279, 1940 s. 302, 1951 s. 344 och 1953 s. 422. Sakkunnigutredningen rörande revision av lagstiftningen om ersättning för skada till följd av bruk av motorfordon pågår. (Jfr ärendet under punkten 6 här nedan.)

3. den 12 maj 1932, i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m. (209.)

Angående tidigare viktagna åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 291. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 11 juni 1932, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. (348.)

Angående tidigare viktagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 281 och 1940 s. 303. Sedan fastighetsbildnings-sakkunnigas verksamhet upphört, har skrivelserna överlämnats till de sakkunniga, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 tillkallats för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål. (Jfr ärendet under punkten 19 här nedan.)

5. den 20 april 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen. (195.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande den i skrivelsen väckta frågan om förnyad utredning rörande verkningarna av avbetalningshandeln, se ämbetsberättelserna 1935 s. 370, 1939 s. 282, 1946 s. 336, 1947 s. 305, 1948 s. 283 och 1953 s. 423. I proposition nr 3 till 1953 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till lag angående ändring i lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp m. fl. lagförslag. Sedan riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med viss ändring i enlighet med vad första lagutskottet i utlåtande nr 16 föreslagit, har Kungl. Maj:t den 17 april 1953 låtit utfärda lagar i ämnet (SFS nr 152—154). (Jfr ärendet under punkten 29 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

6. den 9 april 1935, i anledning av väckta motioner om vägfred m. m. (158.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 284, 1939 s. 282, 1940 s. 304, 1951 s. 345 och 1953 s. 344. Sakkunnigutredningen rörande revision av lagstiftningen om ersättning för skada till följd av bruk av motorfordon pågår. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.)

7. den 7 juni 1935, angående ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen. (308.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1952 s. 321 och 1953 s. 423. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 18 februari 1936, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster. (28.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 253, 1943 s. 223, 1947 s. 306 och 1953 s. 423. I en den 8 april 1953 dagtecknad proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till kommunallag m. m., behandlande bl. a. viss del av den i riksdagens skrivelse berörda frågan. Ärendet är i övriga delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 23 här nedan.)

9. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m. (29.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1942 s. 254 och 1947 s. 306. Ärvdabalkssakkunnigas arbete på förslag till ärvdabalk har ännu icke slutförts.

10. den 9 maj 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till uppdelning av avdikningslån vid jorddelning. (218.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 305. Sedan fastighetsbildningssakkunnigas verksamhet upphört, har skrivelsen överlämnats till de sakkunniga, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 tillkallats för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål. (Jfr ärendet under punkten 19 här nedan.)

11. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935. (339.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande ärendet under punkten 6 i skrivelsen (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna), se ämbetsberättelserna 1952 s. 372 och 1953 s. 474. Sedan 1949 års tjänsteförteckningskommittés verksamhet upphört med utgången av juni 1953 samt skrivelsen i

angivna del överlämnats från civildepartementet till justitiedepartementet, har spörsmålet berörts i en av statens organisationsnämnd den 25 augusti 1953 avgiven Rapport I angående undersökning rörande administrativa verksamhetsformer vid de statliga domstolarna, vilken rapport efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)

Angående vidtagna åtgärder i vad angår den av riksdagen begärda utredningen om föreningsväsendets normering genom lagstiftning, se ämbetsberättelserna 1939 s. 284 och 298, 1940 s. 306, 1950 s. 284, 1951 s. 346 samt 1952 s. 322. Den 27 november 1953 beslöt Kungl. Maj:t, att skrivelsen ej skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

13. den 13 mars 1937, i anledning av väckta motioner angående ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (98.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 306. Sedan fastighetsbildningssakkunnigas verksamhet upphört, har skrivelsen överlämnats till de sakkunniga, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 tillkallats för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål. (Jfr ärendet under punkten 19 här nedan.)

14. den 29 maj 1937, i anledning av väckt motion om revision av lagen angående utlämning av förbrytare m. m. (356.)

Se ämbetsberättelserna 1950 s. 284 och 1952 s. 322. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 5 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m. (425.)

Se ämbetsberättelserna 1940 och 1947 s. 308. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

16. den 8 juni 1937, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 302 punkt 71 och 1940 s. 308.

17. den 12 mars 1938, i anledning av väckta motioner angående ändringar av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m. (96.)

Se ämbetsberättelserna 1946 s. 339, 1947 s. 308 och 1952 s. 323.

18. den 5 april 1938, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (167.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 223, 1949 s. 318, 1950 s. 285 samt 1952 s. 323. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 47 här nedan.)

19. den 6 maj 1938, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om delning av jord å landet. (234.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 309, 1941 s. 231, 1945 s. 295, 1947 s. 308 och 1948 s. 286. Sedan fastighetsbildningssakkunnigas

verksamhet upphört, har skrivelsen överlämnats till de sakkunniga, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 tillkallats för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål. (Jfr ärendena under punkterna 4, 10 och 13 här ovan och 48 här nedan.)

20. den 1 juni 1938, i anledning av väckta motioner om förstärkt grundlagskydd för vissa fundamentala principer för det nuvarande samhället. (362.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 309. Efter det tillkallade sakkunniga avgivit betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen (SOU 1941:20), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 56 här nedan.)

21. den 13 maj 1939, i anledning av väckt motion angående införande av möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter inteckna samma rätt. (262.)

Se ämbetsberättelserna 1940 s. 234 och 1948 s. 287. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

22. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av effektivare skydd för svensk konstslöjd. (263.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 3 juni 1939, i anledning av väckt motion om uteslutande ur vissa kommunallagar m. fl. författningar av bestämmelserna om obligatorisk uppläsning av kungörelse om stämma och sammanträde m. m. (341.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 258 och 1953 s. 426. I en den 8 april 1953 dagtecknad proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till kommunallag m. m., behandlande bl. a. den i riksdagens skrivelse berörda frågan. (Jfr ärendet under punkten 8 här ovan.)

24. den 9 juni 1939, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig dom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 235 och 1950 s. 286. De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 tillkallade sakkunniga för utredning av frågan hur kriminalstatistiken bör vara ordnad ha ännu icke slutfört sitt uppdrag.

25. den 24 maj 1940, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående servitutsrättens förhållande till stadsplanlagstiftningen. (269.)

Se ämbetsberättelserna 1942 s. 259, 1943 s. 228 och 1948 s. 288. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

26. den 16 maj 1942, i anledning av väckt motion om revision av lagstiftningen angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och hos övriga förvaltningsmyndigheter vid behandlingen av frågor, som röra enskild rätt. (236.)

Se ämbetsberättelserna 1945 s. 298, 1947 s. 310, 1950 s. 286 samt 1951 s. 348. Besvärssakkunniga, som i viss omfattning upptagit frågan om förenhetligande av besvärstiden i administrativa mål till särskild behandling, ha den 28 augusti 1953 avgivit betänkande i denna del (SOU 1953:30). Över detta betänkande ha utlåtanden infordrats genom remiss den 19 oktober 1953. Besvärssakkunniga fortsätta utredningen rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor i övrigt. (Jfr ärendet under punkten 54 här nedan.)

27. den 6 juni 1942, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 4 kap. vattenlagen m. m. (312.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 258 och 259, 1945 s. 298, 1947 s. 310, 1948 s. 288 samt 1951 s. 348. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
28. den 8 juli 1942, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning av frågan om ändrad lydelse av §§ 35 och 36 regeringsformen. (475.)
 Se ämbetsberättelsen 1950 s. 287. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 44 här nedan.)
29. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar, dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
30. den 15 maj 1943, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 197 och 1950 s. 287. Den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juli 1949 tillsatta varumärkes- och firmautredningen har ännu icke slutfört sitt utredningsuppdrag.
31. den 16 juni 1943, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)
 Se ämbetsberättelserna 1949 s. 321 och 1950 s. 287. Skrivelsen har sedermera handlagts inom finansdepartementet, därvid Kungl. Maj:t förordnat, att den skulle läggas till handlingarna. (Jfr ämbetsberättelsen 1951 s. 372.)
32. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)
 Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 199. I fråga om riksdagens hemställan om utredning, huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
33. den 4 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val. (61.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 233, 1946 s. 343, 1947 s. 311 och 1949 s. 321. Ärendet är i övriga delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
34. den 18 mars 1944, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (102.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 233 och 1951 s. 349. Straffrättskommittén har med framläggande den 27 april 1953 av betänkande med förslag till brottsbalk (SOU 1953:14) slutfört sitt uppdrag. Sedan infordrade utlåtanden häröver avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 17 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående revision av 8 kap. strafflagen m. m. (284.)
 Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 236, 1950 s. 288 och 1953 s. 427. 1951 års rättegångskommitté har ännu ej slutfört sitt uppdrag.
36. den 28 juni 1944, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. (419.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 345 och 1947 s. 312. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
37. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
 Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 239. Vad angår den av riksdagen i skrivelsen under punkten 3 påvisade önskvärdheten av utredning beträffande frågorna om införsel i sjukpenning samt om rätt för riks försäkringsanstalten och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen att utan införsel utbetala sjukpenning till annan än den skadade, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
38. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion angående åläggande för dammägare att underrätta ortsbefolkningen om förestående avtappning av vatten ur dammar. (315.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 271 och 1948 s. 291. 1945 års vattenlagssakkunniga ha i skrivelse till chefen för justitiedepartementet den 1 april 1953 anmält, att de sakkunniga vid övervägande av frågan funnit behov av lagstiftning i ämnet ej föreligga. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
39. den 12 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående revision av utsökningslagen och i samband därmed stående lagstiftning. (365.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
40. den 16 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse m. m. (403.)
 Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 272 och 1948 s. 292. Strafflagberedningens arbete fortsätter.
41. samma dag, i anledning av väckta motioner angående förbättring av tomt-rättsförfarandet såsom upplåtelseform beträffande kommunernas och statens markområden. (405.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 272 och 1953 s. 428. I en den 27 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 177, förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom samt flera därmed sammanhängande lagförslag. Sedan riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med vad tredje lagutskottet i utlåtande nr 26 föreslagit, har Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med riksdagens beslut (SFS nr 415—424). (Jfr ärendet under punkten 49 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

42. den 30 juni 1945, i anledning av väckt motion angående förenklat förfarande vid dödande av förkommet livförsäkringsbrev. (531.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
43. samma dag, angående samhällsplanering och beskattning av jordvärdestegring m. m. (538.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1947 s. 314, 1949 s. 324 och 325 samt 1950 s. 290. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
44. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av § 36 regeringsformen m. m. (261.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 351 och 1953 s. 428. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 28 här ovan.)
45. den 25 maj 1946, i anledning av väckt motion angående revision av bestämmelserna i 6 kap. strafflagen om skadestånd m. m. (270.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 351 och 1953 s. 429. Sakkunnigutredningen av frågan om stats och kommuns skadeståndsansvar pågår.
46. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 — den 30 juni 1945. (212.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 293 och 1950 s. 291. Ärendet är föremål för ytterligare beredning inom justitiedepartementet.
47. den 19 november 1946, i anledning av väckta motioner angående översyn av de i lagar och författningar förekommande räntebestämmelserna. (476.)
Se ämbetsberättelsen 1950 s. 291. Sedan viss förberedande utredning verkställt, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 18 här ovan.)
48. den 22 februari 1947, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående utsträckt tillämpning av den s. k. ensittarlagen. (36.)
Se ämbetsberättelsen 1949 s. 326. Sedan fastighetsbildningssakkunnigas verksamhet upphört, har skrivelsen överlämnats till de sakkunniga, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 tillkallats för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål. (Jfr ärendet under punkten 19 här ovan.)
49. den 23 april 1947, angående ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska medborgare. (131.)
Se ämbetsberättelserna 1949 s. 326 och 1953 s. 429. Sedan Kungl. Maj:t i skrivelse den 23 januari 1953 begärt Nordiska Rådets utlåtande angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land än hemlandet, har Rådet den 21 februari 1953 beslutat dels avgiva viss rekommendation, dels ock uppskjuta ärendet till Rådets nästa session. I anledning av rekommendationen är ärendet föremål för vidare beredning inom Kungl. Maj:ts kansli.
50. den 30 maj 1947, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen den 20 oktober 1939 med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering. (261.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1952 s. 327 och 1953 s. 429. Genom kungörelse den 5 december 1952 (SFS nr 733) har Kungl. Maj:t förordnat, att kungörelsen den 20 oktober 1939 med förordnande jämlikt 1 § lagen samma dag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering skall upphöra att gälla med utgången av december månad 1952. Ärendet är därmed slutbehandlat.

51. den 13 juni 1947, i anledning av väckt motion om utredning av frågan om full ersättning till kringliggande bygd för skador i anledning av vattenkraftanläggningar och vattenregleringar m. m. (313.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 226, 1951 s. 352 och 1953 s. 429 och 430. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 17 juni 1947, i anledning av väckta motioner om ändring i 14 kap. 15 § och 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen. (321.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 227 och 1953 s. 430. Straffrättskommittén har med framläggande den 27 april 1953 av betänkande med förslag till brottsbalk (SOU 1953:14) slutfört sitt uppdrag. Sedan infordrade utlåtanden häröver avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 20 juni 1947, i anledning av väckta motioner om skärpt lagstiftning rörande uthyrning av bostäder. (358.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1952 s. 328 och 1953 s. 430. På grundval av hyresregleringskommitténs betänkande den 9 oktober 1952 (SOU 1952:37) äskade Kungl. Maj:t genom proposition till 1953 års riksdag, nr 151, anslag för genomförande försöksvis av en behovsprövning vid fördelningen av lediga bostadslägenheter genom frivilliga överenskommelser med fastighetsägarorganisationerna. Sedan riksdagen beviljat det begärda anslaget, har överenskommelse träffats med fastighetsägarorganisationerna om sådan behovsprövning att tillämpas, om så finnes påkallat, till och med den 30 juni 1956. (Jfr ärendet under punkten 42 i bilaga II.) Det genom riksdagens ifrågasvarande skrivelse väckta spörsmålet får anses härigenom slutbehandlat.

54. den 6 mars 1948, i anledning av väckt motion angående bestämmelser om ersättning för parts kostnader i mål och i ansökningsärenden, som handläggas av förvaltningsdomstol eller annan offentlig myndighet. (67.) Se ämbetsberättelsen 1951 s. 353. Besvärssakkunnigas utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor fortgår. (Jfr ärendet under punkten 26 här ovan.)

55. den 17 april 1948, i anledning av väckta motioner om skyldighet för innehavare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för övergång av järnvägen. (116.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1949 s. 260, 1950 s. 293, 1952 s. 328 samt 1953 s. 430. Den 17 juni 1953 har ifrågasvarande riksdagsskrivelse samt det med anledning därav utarbetade betänkandet (SOU 1951:52) jämte däröver avgivna yttranden överlämnats till kommunikationsdepartementet för handläggning. Ärendet är därmed slutbehandlat för justitiedepartementets del.

56. samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen. (122.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 20 här ovan.)

57. den 11 maj 1948, i anledning av väckta motioner om införande av beslutande folkomröstning. (199.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 353 och 1953 s. 430. Den 15 oktober 1953 ha utlåtanden över det förslag till lag om allmän folkomröstning, som finnes upptaget å s. 14—17 i 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande II Allmän folkomröstning, före den 15 december 1953 inforrats från vissa myndigheter. Över samma utrednings betänkande III Kommunal folkomröstning ha utlåtanden från olika myndigheter och sammanslutningar den 15 oktober 1953 inforrats före den 1 april 1954.

58. den 22 maj 1948, i anledning av väckta motioner dels om utredning av frågan om behandlingen av myrslogarna inom de på statens bekostnad storskiftade delarna av Kopparbergs län, dels ock angående ett enklare förfaringssätt för bestämmande av äganderätten till s. k. myrslogar. (212.)

Se ämbetsberättelsen 1950 s. 293. Sedan fastighetsbildningssakkunnigas verksamhet upphört, har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1953 en särskild utredningsman tillkallats för att verkställa utredning angående myrslogarna inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län jämte därmed sammanhängande frågor.

59. den 26 juni 1948, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring i gällande lagstiftning om registrering av brott och förseelser. (365.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1950 s. 293. Strafflagberedningen har i ett den 15 maj 1953 avgivet betänkande (SOU 1953: 17) framlagt förslag om enhetligt frihetsstraff m. m. Sedan genom remiss den 16 juni 1953 inforrade utlåtanden över nämnda betänkande avgivits, är däri behandlade frågor beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. den 29 mars 1949, i anledning av väckt motion om revision av lagen om rikets vapen m. m. (82.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. den 2 april 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om val av borgmästare och rådman. (109.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1950 s. 244. Utredning om ändrad valmetod vid borgmästar- och rådmansval pågår inom justitiedepartementet.

62. den 30 april 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till understöd för utomprocessuell rättshjälp jämte i ämnet väckta motioner m. m. (160.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1950 s. 245 och 1952 s. 329. I en den 27 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 106, hemställde Kungl. Maj:t om riksdagens bifall till förslag angående grunderna för tilldelningen av statsbidrag till den utomprocessuella rättshjälpsverksamheten att tillämpas tillsvidare. Riksdagen godkände förslaget, varefter Kungl. Maj:t den 8 maj 1953 förordnade, att såväl §§ 2 och 3 kungörelsen den 12 september 1919 angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter som kungörelsen den 20 september 1946 angående understöd av statsmedel för utomprocessuell rättshjälp annorledes än genom offentlig rättshjälpsanstalt skulle erhålla ändrad lydelse. Kungörelser i överensstämmelse härmed utfärdades samma dag (SFS nr 199 och 200). (Jfr ärendet under punkten 35 i bilaga II.) Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

63. den 7 maj 1949, i anledning av väckta motioner angående upphävande av gällande bestämmelser om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval. (207.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1951 s. 354. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning har den 30 december 1952 avlämnat betänkande Del IV angående valkretsar vid fullmäktigval i kommunerna (SOU 1953:1). Betänkandet har överlämnats till inrikesdepartementet för handläggning. Ärendet är därmed slutbehandlat för justitiedepartementets del.

64. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning i syfte att åvägabringa valmetoder medförande större proportionell rättvisa vid mandatfördelningen mellan partierna. (208.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 355 och 1953 s. 431. Sedan 1953 års riksdag slutligt antagit de av 1952 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 13 och 15 riksdagsordningen, har Kungl. Maj:t den 17 april 1953 låtit utfärda kungörelse om den sålunda beslutade grundlagsändringen (SFS nr 134). (Jfr ärendet under punkten 8 i bilaga II.) I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 70 och 83 här nedan.)

65. den 18 maj 1949, angående rikets allmänna flaggdagar. (248.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

66. samma dag, om åtgärder för underlättande av orienteringen i lagar och författningar. (251.)

Den 27 november 1953 beslöt Kungl. Maj:t, att skrivelsen ej skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

67. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947 — den 30 juni 1948 m. m. (262.)

Angående vidtagna åtgärder i fråga om den av riksdagen begärda översynen av lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän m. fl., se ämbetsberättelsen 1953 s. 432. Utredningen om stats och kommuns skadeståndsansvar pågår.

68. den 24 maj 1949, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till föräldrabalk, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (325.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1950 s. 246 och 1951 s. 355. Ärendet är, i avvaktan på den åt barnavårdskommittén uppdragna utredningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

69. den 4 mars 1950, i anledning av väckta motioner angående översyn av "lagen om förmyndarskap" i vissa avseenden. (59.)

Se ämbetsberättelserna 1951 s. 294 och 1953 s. 432. Frågan angående föreskrifter om inspektion genom rätten av överförmyndares verksamhet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den särskilda utredningsmannen har ännu icke avslutat utredningen av frågan om en omorganisation av förmyndarkontrollen i Stockholm.

70. den 11 mars 1950, i anledning av väckta motioner angående ändring av reglerna om platsfördelning enligt lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. (61.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1951 s. 294. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning har den 23 juli 1953 avgivit betänkande Del V angående

ende det proportionella valsättet vid landstingsval (SOU 1953:25). Betänkandet har överlämnats till inrikesdepartementet för handläggning. Ärendet är därmed slutbehandlat för justitiedepartementets del. (Jfr ärendena under punkterna 64 och 83.)

71. den 22 april 1950, i anledning av väckta motioner angående översyn av gällande lagar om aktiebolag och om försäkringsrörelse. (124.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1952 s. 330. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1952 har en särskild utredningsman tillkallats för att, i anslutning till ifrågavarande riksdagsskrivelse, inom justitiedepartementet verkställa en förberedande undersökning av frågan om möjligheterna att förenkla aktiebolagslagen.

72. den 29 april 1950, i anledning av väckt motion angående straff för fartygsbefälhavare, som visat oförstånd eller varit försumlig i tjänsten. (134.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1952 s. 331. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

73. den 9 maj 1950, i anledning av väckt motion angående stadsdomares tjänstgöring vid det statliga domstolsväsendet. (186.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

74. den 16 maj 1950, i anledning av väckta motioner dels om utredning och förslag rörande utvidgad tillämpning av åtalseftergift och strafföreläggande, dels ock angående översyn av rättegångsbalken och tillhörande författningar. (224.)

Se ämbetsberättelsen 1952 s. 331. 1951 års rättegångskommitté har avgivit, den 14 oktober 1952 promemoria angående ändrade bestämmelser om mellandom (stencilerad), den 27 november 1952 promemoria angående forum för genkärsmål i äktenskapsmål (stencilerad) samt den 10 augusti 1953 betänkande med förslag till vissa ändringar i rättegångsbalken m. m. (SOU 1953:26). Sedan genom remisser infordrade utlåtanden över såväl promemoriorna som betänkandet avgivits, äro däri behandlade frågor beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I övrigt fortgår kommitténs arbete med översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning.

75. den 26 maj 1950, i anledning av riksdagens år 1949 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning jämte vissa motioner m. m. (319.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 296 och 1953 s. 433. Ärendet under punkten 3 rörande översyn av vattendomstolsavgifterna är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. den 21 november 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (371.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

77. den 10 mars 1951, i anledning av väckta motioner om rätt för samerna att vid allmänna val avlämna valsedel i samma ordning som gäller för vissa yrkesgrupper. (51.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 433. Skrivelsen är i övrigt föremål för övervägande av Kungl. Maj:t.

78. den 23 maj 1951, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till religionsfrihetslag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (280.) Se ämbetsberättelserna 1952 s. 276 och 1953 s. 434. Sedan 1953 års riksdag slutligt antagit de av 1951 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 4, 5 och 28 regeringsformen samt 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen, har Kungl. Maj:t den 17 april 1953 låtit utfärda kungörelse om de sålunda beslutade grundlagsändringarna (SFS nr 131) ävensom samma dag låtit utfärda författningar berörande behörigheten för lärartjänst, som medför skyldighet att undervisa i kristendomskunskap (SFS nr 139—149). (Jfr ärendet under punkten 5 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

79. den 30 maj 1951, angående åtgärder mot missförhållanden vid slakt av renar m. m. (339.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 har en särskild utredningsman tillkallats med uppgift att utreda frågan om ett förbättrat djurskydd, varvid även de i riksdagens skrivelse ifrågasatta åtgärderna mot missförhållanden vid slakt av renar m. m. skola upptagas till behandling.

80. den 6 maj 1952, i anledning av väckta motioner om en allmän översyn av gällande regler om frihetsberövande. (196.)

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1953 ha sakkunniga tillkallats för utredning av frågan om ökade rättsliga garantier vid administrativa frihetsberövanden och därmed sammanhängande spörsmål.

81. samma dag, i anledning av väckta motioner angående dels revision av lagstiftningen om epilepsi som äktenskapshinder, dels revision av giftermålsbalkens bestämmelser om förbud mot äktenskaps ingående med särskild hänsyn till föreskriften om fallandesjuka och dels utredning av frågan om vilka sjukdomstillstånd som vetenskapligt kunna rubriceras såsom äktenskapshinder, m. m. (197.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

82. den 14 maj 1952, i anledning av väckt motion om utredning av frågan angående effektivare former för uttagande av ådömd ersättning för vid bilstölder vållade skador. (228.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

83. den 21 maj 1952, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 13 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956, dels ock i ämnet väckta motioner. (265.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 375. Sedan 1953 års riksdag slutligt antagit de av 1952 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 13 och 15 riksdagsordningen, har Kungl. Maj:t den 17 april 1953 låtit utfärda kungörelse om den sålunda beslutade grundlagsändringen (SFS nr 134). (Jfr ärendet under punkten 8 i bilaga II.) 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning har ännu icke slutfört utredningen av frågan om sammanslagning av Älvsborgs läns valkretsar vid val till riksdagens andra kammare. (Jfr ärendena under punkterna 64 och 70 här ovan.)

84. samma dag, i anledning av konstitutionsutskottets betänkande med förslag till skrivelse om en revision av reglerna rörande statsrådets konstitutionella ansvarighet. (266.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 375. Sedan straffrätts-

kommittén den 27 april 1953 avgivit betänkande med förslag till brottsbalk (SOU 1953:14) utan att den i skrivelsen omförmälda frågan upptagits till slutgiltig behandling, är frågan beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

85. den 28 maj 1952, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för ägogränsbestämning å landsbygden. (364.)
 Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 376. I en den 20 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 63, framlade Kungl. Maj:t förslag till, bland annat, lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet. Sedan riksdagen antagit det sålunda framlagda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 17 april 1953 låtit utfärda lag i ämnet (SFS nr 155). (Jfr ärendet under punkten 30 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 5, 12, 31, 41, 50, 53, 55, 63, 66, 70, 78 och 85 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 2 juli 1947, i anledning av väckt motion om intensifiering av utrikesnämndens verksamhet. (460.)

Skrivelsen anmäldes den 16 januari 1948. Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1949 s. 327, 1950 s. 294, 1951 s. 355, 1952 s. 331 och 1953 s. 434. Kungl. Maj:t har den 20 mars 1953 avlåtit proposition med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till stadga rörande protokollföring i utrikesnämnden. (Jfr ärendet under punkten 14 i bilaga II.) Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

2. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m.m. (293.)

Anmäld den 30 december 1953, i vad avser punkten om utrikesförvaltningens rese- och flyttningkostnader, varvid skrivelsen i denna del lades till handlingarna.

3. den 25 november 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift i vissa fall av fordran på återbetalning av belopp, som utgivits såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet. (416.)

Anmäld den 5 juni 1953, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att kungörelse om eftergift i vissa fall av belopp, vilka lämnats såsom ekonomiskt bistånd av utlandsmyndighet, skulle utfärdas.

4. den 10 december 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av tilläggsprotokoll nr 3 till överenskommelsen den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion. (446.)

Anmäld den 6 februari 1953, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande tilläggsprotokoll.

Samtliga dessa ärenden äro alltså av Kungl. Maj:t inom utrikesdepartementet slutligen behandlade.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statens övertagande av verksamheten vid Gustavsviks docka i Högsjö socken. (520.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 315. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 30 maj 1951, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (317.)

Skrivelsen har såvitt angår punkten 2 (det militära byggnadsväsendets organisation) överlämnats till försvarsdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 1 december 1951, i anledning av väckta motioner om inrättande av ett organ med parlamentarisk anknytning för kontinuerliga överläggningar i försvarsfrågorna. (362.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Beträffande ärendet under punkten 4 har Kungl. Maj:t den 18 juni 1953 meddelat föreskrifter angående tillgodoräknande såsom värnpliktstjänstgöring i vissa fall av förordnande såsom underläkare å kirurgisk avdelning av sjukhus m. m. Skrivelsen är därmed i denna del slutbehandlad. Ärendena under punkterna 2 och 5 äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Samtliga dessa ärenden äro alltså på prövning beroende.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 16 maj 1928, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (205.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 435 med hänvisning. Proposition har förelagts 1953 års riksdag med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m.m. I vad avser ny obligatorisk yrkesskadeförsäkring är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 9 februari 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut. (19.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 356 med hänvisning. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 21 juni 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner. (356.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 333 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 4, 5, 9 och 12.)

4. den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. (224.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 357 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 5, 9 och 12.)

5. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m.m. (185.)

Se ärendet under punkten 4 här ovan.

6. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (261.)

Se ärendet under punkten 1 här ovan.

7. den 18 mars 1938, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (108.)

I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen. (Jfr ärendet under punkten 17.)

8. den 5 april 1938, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m.m. (166.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 329. Beträffande försäkringsrådet är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 14.)

9. den 25 februari 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m.m. (57.)

Se ärendet under punkten 4 här ovan.

10. den 12 mars 1939, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete. (95.)

Se ärendet under punkten 1 här ovan.

11. samma dag, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (96.)

Se ärendet under punkten 1 här ovan.

12. den 15 mars 1939, angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattning med vissa ärenden. (116.)

Se ärendet under punkten 4 här ovan.

13. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående sociala hjälpåtgärder för de arbetslösa inom säsongyrkena. (464.)

Ärendet är föremål för övervägande av 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

14. den 10 april 1943, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

Se ärendet under punkten 8 här ovan.

15. den 4 mars 1944, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång. (41.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 339. Ärendet är efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
16. den 22 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)
 Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning (punkten 57 angående statsbidrag till anordnande av ett för lappar och andra vårdbehövande gemensamt ålderdomshem i Gäddede).
17. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning. (317.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen. (Jfr ärendet under punkten 7.)
18. den 17 juni 1944, i anledning av väckt motion om undantagande från pre-skription av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. (385.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 1.)
19. den 29 juni 1944, angående byggnadskostnadernas förbilligande. (439.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom 1947 års byggnadsmaterialutredning.
20. samma dag, angående bad- och w. c.-attiraljs förbilligande m.m. (461.)
 Se ärendet under punkten 19 här ovan.
21. den 2 maj 1945, i anledning av väckt motion angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. (150.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 438 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
22. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion om viss begränsning av försäkringsinrättnings regressrätt gentemot arbetsledare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (314.)
 Se ärendet under punkten 1 här ovan.
23. den 21 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statligt stöd till lokaler för fritidsverksamhet m. m. (418.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 332. Utredningsarbetet inom bostadskollektiva kommittén pågår.
24. den 29 juni 1945, i anledning av väckt motion angående utredning om förkortning av arbetstiden vid skift- och nattarbete samt vid arbete under jord m. m. (528.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 360 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
25. den 30 juni 1945, angående arbetsstudier. (509.)
 Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
26. den 29 maj 1946, angående bättre försörjningsmöjligheter åt änkor. (282.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 336 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 20 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1950 s. 300 med hänvisning. Utredningsarbetet inom pensionsstyrelsen pågår. (Jfr ärendet under punkten 38 under inrikesdepartementet.)

28. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 439. Ärendet är slutbehandlat, i vad på socialdepartementet beror, genom proposition nr 178 med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m. till 1953 års riksdag. (Jfr ärendet under punkten 40 under inrikesdepartementet.)

29. den 26 april 1947, i anledning av väckt motion angående viss ändring av gällande lagstiftning rörande vårdnadsbefogenheten i fråga om barn i och utom äktenskap. (137.)

Utredningsarbetet inom barnavårdskommittén pågår.

30. den 18 juni 1947, angående effektivisering av arbetsmarknads- och sysselsättningsstatistiken. (349.)

Beträffande tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 440. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Beträffande tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 334. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser punkten 7 (allmänna arvsfonden).

32. den 17 juli 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 5:o), 8:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (496.)

Frågan om utredning om inrättandet av en för olika socialförsäkringar gemensam högsta prövningsinstans är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (499.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 440 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 30 april 1948, i anledning av väckta motioner om en översyn av lagen om allmänna barnbidrag och lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn. (176.)

Se ärendet under punkten 33.

35. samma dag, i anledning av väckta motioner angående de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn. (177.)

Se ärendet under punkten 33.

36. samma dag, i anledning av väckta motioner angående vidgad tillämpning av lagen om särskilda barnbidrag till att omfatta även änklingars barn. (178.)

Se ärendet under punkten 33.

37. den 7 maj 1948, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av 7 § andra stycket b) lagen om semester. (193.)
Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
38. den 19 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (328.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 363. Chefen för socialdepartementet har den 2 oktober 1953 tillkallat särskilda utredningsmän för översyn av arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och verksamhet. Åt nämnda utredningsmän har uppdragits att upptaga förslaget om partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt till förnyad behandling.
39. samma dag, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)
Skrivelsen är beträffande punkterna 7 (ersättningar av underhållsskyldiga för utgivna bidragsförskott) och 12 (hos länsstyrelserna inestående medel från barnhusfond) beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
40. den 30 april 1949, i anledning av väckta motioner dels om utredning rörande tillämpningen av gällande bestämmelser angående folkpension, som tillkommer sinnesslöa, dels ock om ändrad ordning för utbetalning av folkpension, som tillkommer å allmän sjukvårdsanstalt intagen pensions-tagare. (169.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 338. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
41. den 23 maj 1949, angående en översyn av socialvården. (287.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
42. den 23 maj 1950, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1950/51 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner, dels om riksdagens revisorers berättelse, i vad gäller den sociala ungdomsvården. (301.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 305. Ungdomsvårdsskoleutredningen har den 18 september 1953 avgivit betänkande angående vården vid ungdomsvårdsskolorna. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
43. den 31 maj 1950, angående vidgade möjligheter till semester. (362.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 januari 1953 (V ht p. 35).
44. den 10 mars 1951, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (61.)
Se ärendet under punkten 1 här ovan.
45. den 7 april 1951, i anledning av väckta motioner om införande av lagregler rörande sättet för tillfälligt omhändertagande av sjuka personer samt av barn och ungdom. (90.)
Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

46. den 30 april 1951, i anledning av väckta motioner om viss ändring av bestämmelserna om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. (163.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 442. Ärendet är anmält och slutbehandlat genom proposition nr 166 den 13 mars 1953 angående förbättring av ersättningarna inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen m. m.

47. den 12 maj 1951, i anledning av väckta motioner om utredning rörande vetenskaplig forskning beträffande arbetet och arbetsplatsens förhållanden. (120.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 19 maj 1951, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (245.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 284. Ärendet är i viss del föremål för utredning inom arbetstidsutredningen.

49. den 17 april 1952, i anledning av väckta motioner om framläggande för innevarande års riksdag av förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningsskala enligt olycksfallsförsäkringslagen, m. m. (131.)

Anmäld och slutbehandlad genom proposition nr 147 den 13 mars 1953.

50. samma dag, i anledning av väckt motion om utvidgande av arbetarskyddslagens tillämpningsområde. (132.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m. (133.)

Beträffande av riksdagen begärd utredning av frågan om utsträckning av försäkringsskyddet enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar till att omfatta jämväl hemvårdarinnor och därmed jämförbara yrkesgrupper är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 13 maj 1952, i anledning av väckta motioner rörande åldringsvården m. m. (213.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 383. 1952 års åldringsvårdsutrednings betänkande med förslag till statsbidrag till anordnande av ålderdomshem har förelagts 1953 års riksdag genom proposition nr 69. Åldringsvårdsutredningens arbete fortgår.

53. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Beträffande punkten 8 (lån från statens bosättningslånefond) har ärendet anmälts den 6 februari 1953 (prop. 53) och beträffande punkten 9 (vissa iakttagelser angående pensionsstyrelsens tillsyn över understödsföreningar m. m.) den 2 januari 1953 (V ht p. 88). Ärendet är slutbehandlat, i vad på socialdepartementet beror.

Av dessa ärenden äro alltså de under 28, 43, 46, 49 och 53 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodose-
ende med elektrisk energi m. m. (199.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 303.

2. den 21 juni 1943, angående större planmässighet i den svenska hamnbygg-
nadspolitiken. (375.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1950 s. 303.

3. den 1 juli 1943, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332. Sedan den till-
kallade sakkunnige slutfört sitt uppdrag den 3 december 1953, är ärendet före-
mål för fortsatt beredning inom kommunikationsdepartementet.

4. den 21 juni 1944, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning
rörande tvångsinlösen av enskild järnväg. (413.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 26 maj 1945, i anledning av väckta motioner om anläggning av ett
järnvägsspår mellan Haparandahamn och Haparanda. (290.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående upprättande
av sjöfartsförbindelser mellan Gotland och fastlandet i statlig regi. (441.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 340.

7. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående byg-
gande av en järnvägslinje mellan Örnsköldsvik och Umeå. (517.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 304.

8. samma dag, angående reguljär landsvägstrafik i glest befolkade lands-
delar. (537.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 336.

9. den 19 juni 1946, i anledning av väckt motion om utredning angående
utbyggnad av kommunikationsnätet i norra Värmland. (344.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1950 s. 304.

10. den 19 april 1947, i anledning av väckt motion om revision av förord-
ningen om yrkesmässig automobiltrafik i syfte att åstadkomma ett ratio-
nellare ordnande av godstransporterna på landsbygden. (108.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 337.

11. den 26 april 1947, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grun-
derna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsled-
ningar m. m. (154.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 340.

12. den 20 maj 1947, om utredning angående järnvägsnämnder. (204.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1951 s. 365.

13. den 17 april 1948, i anledning av väckta motioner om skyldighet för inne-
havare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för
övergång av järnvägen. (116.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 430. Skrivelsen har

den 18 juni 1953 överlämnats från justitiedepartementet till kommunikationsdepartementet för slutlig handläggning.

14. den 21 juni 1948, i anledning av väckt motion om viss reglerande lagstiftning beträffande bil- och busslinjer. (338.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 443.

15. den 25 juni 1948, i anledning av väckt motion angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg till vilken statsbidrag utgår. (350.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 444.

16. den 3 juli 1948, i anledning av väckta motioner angående en järnvägsförbindelse mellan Ljusdal och norska gränsen. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 444.

17. den 18 maj 1949, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förbättring av kommunikationsförhållandena i Norrland. (263.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 341.

18. den 31 maj 1949, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande inomskärsfarleden i Bohuslän. (343.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 444.

19. den 10 maj 1950, i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna om vägförening i 1939 års lag om enskilda vägar. (198.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 444.

20. den 6 december 1952, i anledning av väckt motion angående vissa frågor om statsbidrag till väg- och gatuhållning i städer och stadsliknande samhällen. (430.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. samma dag, i anledning av väckta motioner om förbättring av samfärdsel-förbindelserna i viss del av Norrbottens län. (431.)

Genom beslut den 20 november 1953 har Kungl. Maj:t förordnat, att skrivelsen skulle överlämnas till 1953 års trafikutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningens uppdrag.

22. den 10 december 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. (438.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 388. Anmäld och slutbehandlad den 23 januari 1953.

23. den 15 december 1952, i anledning av väckta motioner om utredning rörande förstatligande av Askersund-Skyllberg-Lerbäcks järnväg m. m. (436.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anordnande av en direktförbindelse i form av bro eller tunnel mellan Sverige och Danmark. (437.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden är alltså det under 22 omförmälda av Kungl. Maj:t inom kommunikationsdepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 14 april 1943, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 31 december 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan, huruvida jordbrukets kreditkassor borde medgivas rätt att vid beskattningen erhålla avdrag för viss avsättning till reservfond. De sakkunniga ha den 12 december 1944 avgivit betänkande i ämnet. Över betänkandet ha yttranden avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 11 april 1945, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser om val av huvudmän i sparbank. (123.)

Ärendet har den 28 augusti 1953 överlämnats till 1948 års sparbankssakkunniga och är därmed slutbehandlat.

3. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 8 (indrivning av vissa kronans fordringar), som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen. (532.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 20 december 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till uppbördsförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (609.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 445. Sedan för riksdagen i en den 20 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 100, bl. a. framlagts förslag till förordning om särskild sjömansskatt och förslaget av riksdagen antagits, har författning i ämnet utfärdats den 5 juni 1953 (SFS nr 293). Ärendet är därmed slutbehandlat.

6. den 8 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om omläggning av riksdagens budgetarbete. (218.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 — den 30 juni 1945. (212.)

Skrivelsen har slutbehandlats utom såvitt angår ärendet under punkten 11 (vissa befattningshavares anlitande för taxeringsuppdrag), som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 10 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (7.)

Anmäld den 30 juni samt den 3 och den 17 oktober 1947. Änyo anmäld den 11 juni 1948. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 20 maj 1947, om vidgat nordiskt samarbete inom utredningsväsendet och den offentliga förvaltningen. (203.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945 — den 30 juni 1946. (329.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 446 med hänvisning. I ärendet under punkten 11 (anställningsregistret) ha 1949 års uppborrdssakkunniga avgivit förslag i ämnet (SOU 1952:1). Sedan för riksdagen i en den 20 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 100, bl. a. framlagts förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 30 april 1943 (nr 218) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning och förslaget av riksdagen antagits, har författning i ämnet utfärdats den 5 juni 1953 (SFS nr 290). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

11. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förvärv för kronans räkning av nu återstående bruksåbohemman. (374.)

I ärendet ha vissa utredningar verkställts. Angående villkorlig inrymning i åbo-rätten till vissa bruksåbohemman, se Gävleborgs läns allmänna kungörelser nr 1 — 6 år 1952. Ärendet är i återstående del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 16 juli 1947, i anledning av väckt motion om rätt för kommun att anvisa medel till förstärkning av taxeringsnämndsordförandes arvode. (486.)

Anmäld den 3 oktober 1947, varvid åt särskild sakkunnig uppdrogs att verkställa utredning av den i skrivelsen berörda frågan. Den sakkunnige har avgivit en den 30 januari 1949 dagtecknad utredning med förslag angående rätt för kommun att träffa särskilda anstalter för taxeringsarbetet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 26 maj 1948, i anledning av väckta motioner angående inrättande av investeringsfonder för jordbruk m. m. (231.)

Inom finansdepartementets rättsavdelning har upprättats en promemoria med förslag till införande av permanent lagstiftning om rätt att vid taxering för intäkt av skogsbruk åtnjuta avdrag för frivilliga insättningar å särskilt bankkonto, vilken promemoria varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946 — den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

I ärendet under punkten 17 (avskrivning av vissa äldre kronouppbördstitlar) har riksräkenskapsverket efter erhållet uppdrag avgivit förslag i ämnet den 9 januari 1950. Över detta förslag har utlåtande avgivits av kammarkollegiet den 11 maj 1950. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 24 maj 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för olovlig varuutförelse, m. m. (326.)

Anmäld den 3 och den 18 juni 1949, varefter författning utfärdades. Såvitt angår riksdagens hemställan om förslag till ny lagstiftning rörande straff för olovlig införelse och utförelse av varor är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 22 mars 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (88.)
Anmäld den 31 mars 1950, därvid förordnades, att Sverige skulle anslutas till allmänna tull- och handelsavtalet enligt det i Ancey upprättade anslutningsprotokollet. Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
17. den 23 maj 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående teckning av aktier i den statliga affärsbanken m. m., såvitt propositionen hänvisats till bankoutskottet, jämte en i ämnet väckt motion. (310.)
Genom beslut den 29 juni 1950 har Kungl. Maj:t förordnat, att vad riksdagen i förevarande skrivelse beslutat skulle meddelas fullmäktige i riksbanken till kännedom. Ärendet är därmed slutbehandlat.
18. den 26 maj 1950, i anledning av väckta motioner om viss ändring av bestämmelserna för disposition av fonden för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna (3-miljonersfonden). (320.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
19. den 12 december 1950, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers särskilda berättelse angående tull- och skattefrihet för vissa varor i samband med proviantering av flottans fartyg. (414.)
I skrivelse till Konungen den 4 december 1951 har MO berört frågan om begränsning av örlogsfartygs rätt till avgiftsfri proviantering av tull- och skattepliktiga varor. I ärendet har chefen för marinen den 28 september 1953 avgivit yttrande. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
20. den 12 april 1951, i anledning av väckta motioner om befrielse från skyldigheten att utgöra inkomstskatt och erlægga stämpelavgift vid byte av fastigheter i vissa fall. (108.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
21. den 7 maj 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (168.)
Anmäld den 23 maj och den 12 december 1952. Ärendet är därmed slutbehandlat.
22. den 30 maj 1951, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (317.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 295. I vad gäller ärendet under punkten 13 (tull- och skattefrihet för till skeppsproviant hänförliga varor för fartyg i reguljär passagerartrafik med Danmark, Finland och Norge) har chefen för finansdepartementet i propositionen nr 244 till 1952 års riksdag med förslag till ändrad lydelse av 5 § tulltaxeförordningen uttalat, att han hade för avsikt att undersöka möjligheterna för förhandlingar med de andra nordiska länderna beträffande bl. a. de nuvarande bestämmelserna om rätt att utföra obeskattade varor såsom skeppsproviant. Frågan har därefter tagits upp till behandling vid ett möte mellan de nordiska ländernas tullmyndigheter i Köpenhamn i september 1953. Ärendena under punkten 14 (tullverkets kostnader för provianteringsfrilagerrörelsen) och punkten 15 (beskattning av svensk medborgare för inkomst av tjänst vid främmande makts härvarande beskickning m. m.) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 21 november 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (357.)

Anmäld den 30 november 1951, varvid författningar utfärdades. Såvitt angår riksdagens hemställan om förslag till bestämmelser angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst vid avyttring av skog utan samband med avyttring av marken är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 28 november 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (360.)

Anmäld den 7 december 1951, varvid författningar utfärdades. Såvitt angår riksdagens hemställan om utredning rörande frågan om avdrag vid inkomsttaxering för värdeminskning av driftbyggnader å jordbruksfastighet är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 1 december 1951, i anledning av väckta motioner om en allsidig utredning rörande de statliga företagsformerna. (365.)

Genom beslut den 30 juni 1953 har Kungl. Maj:t tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande de statliga företagsformerna. Ärendet är därmed slutbehandlat.

26. den 8 mars 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde. (7.)

Anmäld den 6 och den 30 juni 1952. Ånyo anmäld den 27 februari 1953. Ärendet är därmed slutbehandlat.

27. den 19 mars 1952, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om nöjesskatt. (96.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 27 maj 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1952/53. (286.)

Anmäld och lagd till handlingarna den 30 juni 1953.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Nederländerna för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet samt beträffande skatter å kvarlåtenskap. (325.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 februari 1953, varvid författningar utfärdades (SFS nr 46—48).

30. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 449. Beträffande ärendet under punkten 12 (stämpelbeläggning av statsmyndigheternas expeditioner) har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1953 anbefallt utredningsmannen med uppdrag att verkställa en översyn av lösen- och stämpelförordningarna att vid fullgörande av utredningsuppdraget taga under beaktande vad statsutskottet i sitt utlåtande nr 145/1952 anfört i fråga om stämpelbelägg-

ning av statsmyndigheternas expeditioner. Ärendet är därmed slutbehandlat. — Ärendet under punkten 16 (kostnader för pensionering av befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen och försäkringsinspektionen) har behandlats beträffande försäkringsinspektionen i 1953 års statsverksproposition bil. 12: Tionde huvudtiteln, punkt 82 samt beträffande sparbanksinspektionen genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1953. Vad angår bank- och fondinspektionen har Kungl. Maj:t den 27 november 1953 beslutat dels avlåta proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 239 § lagen om bankrörelse, dels ändring i visst hänseende av gällande bestämmelser angående inbetalning av bankaktiebolags m. fl. bidrag till bestridande av kostnaderna för bank- och fondinspektionen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts vidare prövning.

31. den 25 november 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall eftergiva kronan tillerkänd förmånsrätt beträffande genom löneavdrag innehållen skatt till förmån för anställdas lönefordringar. (422.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 mars 1953.

32. den 10 december 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av tilläggsprotokoll nr 3 till överenskommelse den 19 september 1950 angående upprättande av en europeisk betalningsunion. (446.)

Skrivelsen har den 28 januari 1953 överlämnats till utrikesdepartementet.

Av dessa ärenden äro alltså de under 2, 5, 10, 17, 21, 25, 26, 28, 29, 31 och 32 omförmälda av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 29 maj 1936, angående upprättande av ett statens filmarkiv. (273.)
Anmäld den 18 september 1936, därvid statens biografbyrå anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i ärendet. Statens biografbyrå har den 19 februari 1946 inkommit med yttrande. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 9 juni 1939, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (382.)

Skrivelsen har, sedan i ämnet avgivet betänkande undergått remissbehandling, i vissa delar varit föremål för beslut. Delvis är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande punkten 8 (tryckeriernas leveranser till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken), se ämbetsberättelsen 1952 s. 350. Ärendet har den 30 juni 1949 anmälts, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning rörande mikrofilmningens användning inom svenskt arkiv- och biblioteksväsen. De sakkunniga ha den 20 september 1951 avgivit betänkande (SOU 1951:36), vilket varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 18 maj 1943, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 350. Utredningsarbetet inom handelsutbildningskommittén pågår.

5. den 14 juni 1944, angående modernisering av almanackans namnlängd. (376.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 15 maj 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 310 och 1950 s. 381. I vad avser den av riksdagen under punkten 151 begärda utredningen angående mellaninstanserna i ärenden rörande folkskoleväsendet och vad därmed står i samband har skrivelsen anmälts den 19 oktober 1945, därvid uppdrogs åt 1945 års folkskolesakkunniga att verkställa nämnda utredning. (Jfr även SFS 1946 nr 32.) De sakkunniga ha den 18 juni 1948 inkommit med betänkande i ämnet (SOU 1948:28), vilket varit föremål för remissbehandling. Frågan om mellaninstansernas organisation m. m. skall ytterligare övervägas av 1951 års skolstyrelseutredning.

7. den 29 juni 1945, angående avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. (470.)

Anmäld den 13 juli 1945, därvid kammarrådet E. H. Schalling förordnades att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Den sakkunnige har den 14 oktober 1947 avgivit betänkande (SOU 1947:56). Efter avslutad remissbehandling har betänkandet anmälts den 27 mars 1953 i propositionen nr 205 till 1953 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

8. den 20 mars 1946, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om kvinnas behörighet till prästämbete m. m. (67.)

Anmäld den 28 juni 1946, därvid dåvarande statsrådet Quensel bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster. De sakkunniga ha den 15 augusti 1950 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1950:48). Över betänkandet ha yttranden avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 10 april 1946, angående en översyn av riksheraldikerämbetet. (179.)

Anmäld den 3 juni 1949, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla en sakkunnig för översyn av riksheraldikerämbetets former för organisation och finansiering. Den sakkunnige har i maj 1952 avgivit betänkande rörande riksheraldikerämbetets organisation och finansiering (stencilerat). Efter avslutad remissbehandling har betänkandet anmälts den 20 februari 1953 i propositionen nr 75 till 1953 års riksdag. Ärendet är därmed slutbehandlat.

10. den 29 maj 1946, angående kontroll av den privata kursverksamheten för yrkesutbildning. (283.)

Anmäld den 20 december 1946, därvid skrivelsen överlämnades till 1946 års skolkommission för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommissionens uppdrag. Kommissionen har den 29 oktober 1949 inkommit med utredning beträffande privata skolor för yrkesutbildning med förslag om bestämmelser om tillsyn (SOU 1949:55) samt den 6 oktober 1950 med förslag till förordning an-

gående tillsyn över privatskolor för yrkesutbildning. Sedan utredningen jämte förslaget varit föremål för remissbehandling, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 29 juni 1946, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av gällande bestämmelser om försäljning av kyrklig jord. (378.) Anmäld den 20 december 1946, därvid kammarkollegiet anbefalldes att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Kollegiet har den 19 juli 1951 inkommit med förslag till förenkling av förfarandet vid försäljning av kyrklig jord, vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner om upphävande av bestämmelserna i 1823 års cirkulär angående kyrkovaktares utväljande. (91.) Efter avslutad remissbehandling har skrivelsen den 24 juni 1953 överlämnats till sakkunniga för översyn av gällande församlingsstyrelselagstiftning. Ärendet är allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 23 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bidrag till avlöning åt landsantikvarier jämte i ämnet väckta motioner. (128.) Anmäld den 6 juni 1947, därvid riksantikvarieämbetet anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som kunde föranledas av vad riksdagen i skrivelsen anført. Riksantikvarieämbetet har med anledning härav hemställt om utredning genom särskilda sakkunniga. Änyo anmäld den 30 januari 1953, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning rörande landsantikvarieorganisationen. Utredningsarbetet pågår.

14. samma dag, angående adoptiv- och utomäktenskapliga barns kyrkobokföring. (133.)

Anmäld den 5 december 1947, därvid samtliga domkapitel anbefalldes att inkomma med utlåtanden i ärendet. Sedan svar inkommit, har ärendet den 6 juli 1948 remitterats till statistiska centralbyrån för utlåtande. Den 17 maj 1950 har statistiska centralbyrån inkommit med utlåtande. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 30 juni 1947, angående bokförlagsverksamheten och bokdistributionen. (456.)

Anmäld den 26 juni 1948, därvid sakkunniga tillkallades för utredning rörande åtgärder för att ge större spridning åt god litteratur samt rörande författarnas ställning och villkor. De sakkunniga ha den 17 juni 1952 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1952:23). Sedan betänkandet varit föremål för remissbehandling, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 18 här nedan.)

16. den 14 juli 1947, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)

Skrivelsen har den 29 november 1947 överlämnats från jordbruksdepartementet. I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer, nämligen det i motionen II:287 berörda spørsmålet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 2 april 1949, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för biskopval. (115.)

Anmäld den 23 juli 1953, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning rörande ändrade grunder för val av biskop m. m. Utredningsarbetet pågår.

18. den 23 maj 1949, angående litteratur för barn i skilda åldrar. (288.)

Anmäld den 3 juli 1949, därvid skrivelsen överlämnades till bokutredningen för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. De sakkunniga ha i sitt den 17 juni 1952 avgivna betänkande (SOU 1952:23) behandlat i skrivelsen angivna fråga. Betänkandet, som varit föremål för remissbehandling, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 15 här ovan.)

19. den 22 april 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 354. Beträffande den av riksdagen under punkten 214 begärda utredningen angående ändring av gällande bestämmelser om statsbidrag till anordnande av skolmål-tider samt den av riksdagen under punkten 229 begärda utredningen angående statsbidragsformerna för skollokalerna m. m. har chefen för ecklesiastikdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1952 tillkallat särskilda sakkunniga för omprövning av grunderna för vissa statsbidrag på folkskoleväsendets område. De sakkunniga ha den 24 januari 1953 inkommit med ett stencilerat betänkande med förslag till ökade statsbidrag åt skoldistrikt, vilka bedriva försök med nioårig enhetsskola. Efter remissbehandling har ifrågasvarande betänkande anmälts den 27 februari 1953 i propositionen nr 126 till 1953 års riksdag. Utredningsarbetet pågår alltjämt.

20. den 29 maj 1951, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för präster m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (321.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 455. Ånyo anmäld den 16 januari 1953. Skrivelsen är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 31 maj 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (305.)

Skrivelsen, som den 8 juni 1951 anmälts på finansdepartementets föredragning, varvid tre författningar utfärdades (SFS nr 457—459), har den 13 september 1952 överlämnats till ecklesiastikdepartementet. I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 6 maj 1952, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., såvitt propositionen hänvisats till behandling av lagutskott, dels ock en i ämnet väckt motion. (193.)

Anmäld den 6 juni 1952. Skrivelsen är i vad den avser punkten 1 i propositionen (bestridande ur kyrkofonden av församlingsprästs tjänsteresa i vissa fall) anmäld den 16 och den 23 januari samt den 6 februari 1953, men är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 13 maj 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 15 och den 23 maj samt den 6 och den 30 juni 1952. Besluten av den 6 och den 30 juni innefattade bland annat fjorton kungörelser (SFS nr 404, 486, 571, 575, 595—603 och 605). De av riksdagen begärda utredningarna, nämligen

under punkten 211 med avseende å utbildningen av lärare i manlig slöjd, under punkten 229 angående översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för skol-skjutsar samt under punkten 267 angående de problem, som stå i samband med yrkesutbildningens centrala ledning, äro alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Punkten 17 (vissa med det statliga arkivväsendet sammanhängande frågor) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 25 november 1952, i anledning av väckta motioner angående skärpt tuberkuloskontroll av skolpersonal. (419.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 15 december 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående studiehjälpsverksamheten vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter jämte i ämnet väckta motioner. (432.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 juni 1953, varvid fem kungörelser utfärdades (SFS nr 530—534).

27. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning rörande statligt stöd åt konstnärligt inriktad svensk spelfilmsproduktion. (433.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. samma dag, i anledning av väckta motioner angående dels utredning om utbildning i praktisk psykologi, dels ock översyn av föreliggande utredningsmaterial beträffande den framtida ungdomsvården m. m. (434.)

Anmäld den 8 maj 1953, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning rörande psykologutbildningen. Utredningsarbetet pågår.

Av dessa ärenden äro alltså de under 7, 9 och 26 omförmälda av Kungl. Maj:t inom ecklesiastikdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 22 maj 1936, angående utredning av smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse m. m. (255.)

Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 17 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. (246.)

Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning, såvitt rör förvaltningen av vissa lägenheter i Jämtlands län.

3. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling m. m. (308.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953, s. 456. Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök har den 1 juni 1953 inkommit med anbefalld utredning. Tillika har remissutlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 28 juni 1946, angående det statliga inflytandet inom sockerindustrin. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner angående lagstadgad kontroll över handeln med s. k. bekämpningsmedel. (86.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 456. Sedan kungörelse i ämnet utfärdats den 22 september 1953 (SFS nr 589), är ärendet slutbehandlat.

6. den 19 juni 1947, i anledning av väckt motion angående obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare. (363.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 456. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946 — den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 457. Sedan den 2 oktober 1953 två kungörelser utfärdats samt cirkulärskrivelse avlåtits till fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök och länsstyrelserna i riket (SFS nr 620—622), är ärendet slutbehandlat.

8. den 30 maj 1951, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (317.)

Punkten 17 angående de jämtländska arrendelägenheterna är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. samma dag, angående åtgärder mot missförhållanden vid slakt av renar m. m. (339.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 31 maj 1951, med anledning av väckta motioner om en allsidig utredning av trädgårdsodlingens problem. (333.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 457. Trädgårdsutredningen har den 13 januari 1953 avgivit betänkande, varöver remissutlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 1 december 1951, i anledning av väckta motioner angående utredning om statens stöd åt växt- och fruktträdskulturer m. m. (359.)

Skrivelsen har anmälts den 16 oktober 1953, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigats tillkalla fem utredningsmän för att verkställa den av riksdagen begärda översynen av gällande grunder för statens stöd åt växt- och fruktträdskulturer jämte därmed sammanhängande frågor. Utredningen avvaktas.

12. den 29 april 1952, i anledning av väckta motioner om utredning angående särskilda lagstiftningsåtgärder för att tillgodose de till Smålands Taberg knutna naturskyddsintressena. (161.)

Anmälld den 23 maj 1952, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla två sakkunniga för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Sedan de sakkunniga inkommit med utredning den 4 november 1953, har ärendet remitterats till ett flertal myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 6 maj 1952, angående ersättning för isolering vid epizooti. (185.)
Skrivelsen har anmälts den 25 september 1953, därvid uppdragits åt veterinärstyrelsen att företaga översyn av bestämmelserna om ersättning för inkomstbortfall vid isolering på grund av epizooti. Utredningen avvaktas.

14. samma dag, i anledning av väckt motion om skärpta bestämmelser angående åtgärder till motverkande av förorening av sjöar och vattendrag. (194.)

Anmäld den 9 januari 1953, därvid Kungl. Maj:ts bemyndigade föredragande statsrådet att tillkalla högst nio sakkunniga för att verkställa utredning om effektiva åtgärder till motverkande av förorening av våra sjöar och vattendrag. Utredningen avvaktas.

15. den 24 maj 1952, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner. (261.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 404. Elkraftutredningen har den 26 januari 1953 inkommit med den av riksdagen begärda utredningen. Tillika ha remissutlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. samma dag, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande dels anslag till Hästavelns befrämjande, dels Statens lånefond för hästavelns befrämjande jämte i ämnet väckta motioner. (262.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 404. Sedan skrivelsen anmälts den 12 december 1952, är ärendet slutbehandlat.

17. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

I vad på jordbruksdepartementet ankommer, punkterna 22 (statens jordbruksdomäner) och 24 (nyttjanderätten till gruvskogarna), är ärendet föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Punkten 23 (enskilda hemmans utsyningsförmån på Böda kronopark) har anmälts den 23 januari 1953 och är därmed slutbehandlad.

18. den 19 november 1952, i anledning av väckta motioner om ändring i 3 § lagen om rätt till fiske m. m. (415.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 5, 7 och 16 omförmälda av Kungl. Maj:t inom jordbruksdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 maj 1934, angående den praktiska utbildningen av maskinistelever. (257.)

Sedan kommerskollegium den 12 och den 25 november 1941 inkommit med utredning och förslag i ärendet, har detsamma överlämnats till de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av befäl för han-

delsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor (1943 års sjöbefälssakkunniga). De sakkunniga ha den 30 april 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947:31). Anmäld den 3 januari 1949 (X ht s. 27), den 4 januari 1950 (X ht s. 29 och 32), den 3 januari 1951 (X ht s. 16) samt den 2 januari 1953 (X ht s. 12).

2. den 5 april 1935, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. (141.)

Ärendet har överlämnats från justitiedepartementet. Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 279, 1938 s. 284, 1939 s. 282 och 1940 s. 304. Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Den 28 samma månad tillkallade utredningsmän (pensionsutredningen) ha den 21 september 1950 avgivit principbetänkande angående allmän pensionsförsäkring (SOU 1950:33). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1951 har chefen för handelsdepartementet den 5 december samma år tillkallat nio sakkunniga för att utarbeta slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring. Utredningsarbetet pågår. Skrivelsen är anmäld och slutbehandlad den 30 januari 1953.

3. den 6 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. (291.)

Sedan Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 anbefallt kommerskollegium att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen ävensom med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har kommerskollegium i betänkande den 28 oktober 1937 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Förslaget har därefter för övervägande överlämnats till 1946 års sjömanskommitté. Utredningsarbetet pågår.

4. den 1 juli 1943, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestämmelser för handelsfartyg. (462.)

Anmäld den 18 januari 1946. Frågan om bemanningsbestämmelserna för handelsfartyg ingår i 1946 års sjömanskommittés uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 3 här ovan.)

5. den 3 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)

Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Den 28 samma månad tillkallade utredningsmän (pensionsutredningen) ha den 21 september 1950 avgivit principbetänkande angående allmän pensionsförsäkring (SOU 1950:33). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1951 har chefen för handelsdepartementet den 5 december samma år tillkallat nio sakkunniga för att utarbeta slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.) Skrivelsen är anmäld och slutbehandlad den 30 januari 1953.

6. den 7 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder se ämbetsberättelserna 1945 s. 280 och 1946 s. 395. Beträffande punkten 44, i vad densamma avser vissa av riksdagen begärda utredningar, har chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 tillkallat sakkunniga att verkställa utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling (småföretagsutredningen). De sakkunniga ha den 4 februari och den 27 maj 1946 avgivit betänkanden i ämnet (SOU 1946:22 och 40). Med utgångspunkt från vissa i nämnda betänkanden framlagda förslag har inom handelsdepartementet utarbetats en promemoria angående åtgärder ägnade att främja utvecklingen inom hantverk och småindustri. Ärendet är alltjämt, såvitt avser punkten 44, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 27 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (429.)

Anmäld den 22 september och den 24 november 1944, den 2 november 1945, den 17 maj och den 15 november 1946 samt den 23 juli, den 10 september och den 15 oktober 1948. Beslutet den 22 september 1944 innefattade bland annat uppdrag åt norrlandskommittén att verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om sättet för isbrytningens ordnande utefter norrlandskusten. Norrlandskommittén har den 17 juni 1948 avgivit betänkande med förslag angående isbrytningens ordnande längs norrlandskusten m. m. (SOU 1948:31). Med överlämnande av bland annat nyssnämnda betänkande uppdrog Kungl. Maj:t den 23 juli 1948 åt kommerskollegium att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till åtgärder för främjande av landets isbrytarverksamhet. — Ärendet är i vad det avser anskaffande av ytterligare en statsisbrytare slutbehandlat genom beslutet den 15 oktober 1948 (prop. nr 303, bil. 6 p. 3). Kommerskollegium har i skrivelse den 8 september 1950 framlagt vissa förslag rörande isbrytarverksamhetens främjande. Ärendet är i dessa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 29 juni 1944, angående begravningskostnadernas förbilligande. (438.) Anmäld den 12 januari 1946 på folkhushållningsdepartementets föredragning, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt statens priskontrollnämnd att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

9. den 7 juni 1945, i anledning av väckta motioner om förstatligande av de svenska gat- och kantstensindustrierna. (326.)

Den 4 januari 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande rationalisering av gat- och kantstensindustrierna. De sakkunniga (1946 års stenindustriutredning) ha den 22 september 1949 avgivit betänkande med förslag till vissa åtgärder till rationalisering av gat- och kantstensindustrien (SOU 1949:44). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 20 juni 1945, angående marknadsförhållandena inom jordbruksmaskinbranschen. (390.)

Sedan kommerskollegium, efter uppdrag, den 18 april 1950 inkommit med utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t den 26 maj 1950 förordnat, att utredningen skulle överlämnas till nyetableringssakkunniga att av de sakkunniga tagas i beaktande vid fullgörande av dem meddelat uppdrag. De sakkunniga ha den 20 september

1951 avgivit betänkande med förslag till lag om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning (SOU 1951:27 och 28). Anmäld i propositionen nr 103 till 1953 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

11. den 29 juni 1945, angående ålderspension åt fiskare m. m. (468.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.

12. den 30 juni 1945, angående skoindustriens omorganisation m. m. (510.)
Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelns sysselsättnings- och effektivitetsproblem. Samma dag tillkallade utredningsmän (1945 års skoutredning) ha den 28 augusti 1951 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1951:38). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning om centralisering och rationalisering av försäkringsverksamheten m. m. (530.)
Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och eventuell centralisering av försäkringsväsendet. Samma dag tillkallade utredningsmän (1945 års försäkringsutredning) ha den 15 juni 1949 avgivit dels ett principbetänkande rörande försäkringsväsendet och dels ett betänkande med förslag till lag om trafikförsäkring m. m. (SOU 1949:25 och 26). Anmäld i propositionen nr 220 den 6 april 1950. Skrivelsen är anmäld och slutbehandlad den 30 januari 1953.

14. samma dag, angående handeln med brännoljor m. m. (534.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 326. De jämlikt bemyndigande den 31 augusti 1945 på folkhushållningsdepartementets föredragning tillkallade utredningsmännen ha med skrivelse den 18 februari 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947:14). Ärendet är efter avslutad remissbehandling i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I vad skrivelsen avser utredning på vad sätt handeln med kol och koks bör framdeles organiseras är densamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 28 juni 1946, angående utjämning av priserna på motorbränslen. (472.)
Anmäld den 19 juli 1946 på folkhushållningsdepartementets föredragning, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt de under punkten 14 här ovan omförmälda utredningsmännen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsmännen ha i det under samma punkt nämnda betänkandet fullgjort sitt uppdrag. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. samma dag, angående kvalitetskontroll av vissa varor. (473.)
Den 28 juni 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst åtta utredningsmän att undersöka och avgiva förslag i frågan hur en intensifierad forsknings- och upplysningsverksamhet avseende förhållandet mellan konsumtionsvarornas pris och kvalitet lämpligen borde organiseras. Den 29 juni 1946 tillkallade utredningsmän (1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning) ha den 19 maj 1949 avgivit betänkande angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning (SOU 1949:18). Anmäld den 3 januari 1951 (X ht s. 77—81). Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. samma dag, angående samhällets kontroll över landets malm- och mineraltillgångar. (474.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.
18. den 1 juli 1946, i anledning av väckta motioner om förläggande till Västerbottens län av ett statligt eller under statlig medverkan tillkommet pappersbruk. (453.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.
19. den 26 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion. (147.)
Skrivelsen har den 9 maj 1947 anmälts och slutbehandlats beträffande av riksdagen anvisat anslag för ändamålet. Vad angår av riksdagen i skrivelsen begärd utredning bemyndigade Kungl. Maj:t den 10 juli 1947 chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande möjligheterna att ernå en förbättring av pensioneringen hos handelsflottans pensionsanstalt för sjöfolk av manskapsklass och därmed sammanhängande frågor. Samma dag tillkallade utredningsmän (1947 års sjömanspensionsutredning) ha den 17 januari 1948 avgivit betänkande angående förbättrad pensionering för sjömän (stencilerat). Kungl. Maj:t uppdrog den 6 juni 1952 åt direktionen över handelsflottans pensionsanstalt att avge förslag till sådan förbättring av sjömanspensioneringen, som kunde ernås med anlitan­de av till anstaltens förfogande stående medel. Direktionen har den 17 november 1952 avgivit dylikt förslag. Anmäld i propositionen nr 89 till 1953 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
20. den 20 maj 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947, den 9 april och den 30 juni 1948, den 22 september 1949, den 17 februari och den 26 maj 1950 samt den 14 augusti 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad utom beträffande punkten 76 i vad densamma avser av riksdagen begärd utredning rörande frågan om inrättande av en statens kulturfond. Den 30 juni 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst tre utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågorna om de ändamål, till vilka lotteri­medel, som icke skola tillföras allmänna budgeten, böra utgå, samt om formerna för medlens fördelning. Utredningsmän tillkallades den 17 juli 1948 (1948 års utredning om en statens kulturfond). Utredningen har under år 1953 icke kunnat fullfölja sitt uppdrag, då den avvaktat resultatet av vissa andra utredningar.
21. den 18 juni 1947, angående textil- och beklädnadsindustriens organisation m. m. (348.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 december 1953.
22. den 28 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne. (401.)
Anmäld den 25 juli och den 7 november 1947, den 20 augusti och den 1 oktober 1948, den 9 september 1949, den 18 augusti och den 15 december 1950 samt den

23 januari, den 17 juli och den 20 november 1953. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 30 juni 1947, angående den elektriska industrien. (458.)

Den 30 juni 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande statsrådet Kock att tillkalla högst tio utredningsmän att verkställa undersökning och avgiva förslag i frågan om elbranschens utbyggnad, konkurrens- och strukturförhållanden. Den 15 augusti 1947 tillkallade utredningsmän (1947 års elbranschkommitté) ha den 22 februari 1950 avgivit betänkande angående den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden (SOU 1950:10). Skrivelsen är anmäld och slutbehandlad den 30 januari 1953.

24. den 10 mars 1948, i anledning av väckt motion angående åtgärder för effektivisering av förberedelsen till och förandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar. (49.)

Den 29 oktober 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst tolv utredningsmän för att utreda frågan om lämpliga åtgärder ägnade att effektivisera förberedelserna till och bedrivandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar jämte därmed sammanhängande spörsmål. Utredningsmännen, vilka tillkallades den 12 november 1948 (utredning angående Sveriges handelsavtalsförhandlingar), ha den 1 november 1949 och den 24 januari 1950 avgivit betänkanden angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. (Del I SOU 1949:57 och Del II SOU 1950:9). Anmäld i propositionen nr 152 till 1950 års riksdag (jfr X ht 1950 s. 133). Utredningsarbetet har nedlagts för att tills vidare vila.

25. den 5 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m. (251.)

Anmäld den 17 juni 1948. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

Angående tidigare, inom folkhushållningsdepartementet vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 307. Skrivelsen är anmäld och slutbehandlad den 30 januari 1953.

27. den 22 mars 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54 angående Sveriges anslutning till Internationella handelsorganisationen (ITO). (90.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. samma dag, i anledning av väckt motion om åtgärder för effektivisering av kustbevakningen. (110.)

Anmäld i propositionen nr 145 till 1952 års riksdag samt den 27 november 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

29. den 31 maj 1950, angående rökskadorna från industrier m. m. (359.)

En förberedande utredning i ämnet har anförtrotts ingenjörsvetenskapsakademien. Utredningsarbetet fortgår.

30. samma dag, angående vidgad användning av svensk ved. (363.)
Anmäld den 22 juni 1950 på folkhushållningsdepartementets föredragning, varvid skrivelsen överlämnades till Södra Sveriges skogsindustriutredning för att av utredningen tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Utredningsarbetet pågår.

31. den 7 april 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1951/52 under statens allmänna fastighetsfond, statens utlåningsfonder och diverse kapitalfonder, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (82.)

Anmäld den 27 april, den 12 oktober och den 14 december 1951 samt den 27 februari 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

32. den 9 maj 1951, i anledning av väckta motioner angående avveckling av s. k. clearingkassor m. m. (171.)

Den 30 november 1951 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla en utredningsman med uppdrag att utreda frågan om den slutliga dispositionen av överskottsmedlen i sådana clearingkassor, vilkas verksamhet upphört, de till statens jordbruksnämnds verksamhetsområde hörande kassorna dock undantagna. Den 6 december 1951 tillkallad utredningsman har den 28 juni 1952 avgivit förslag i ämnet (stencilerat). Anmäld i propositionen nr 39 till 1953 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

33. den 11 mars 1952, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314), dels ock en i ämnet väckt motion. (66.)

Skrivelsen har i vad avser anhållan om utredning rörande ändring i gruvlagens bestämmelser om högsta beloppet för den i 53 § stadgade avgälden och om beloppet av den i 55 § stadgade försvarsavgiften m. m. överlämnats från justitiedepartementet för handläggning. Sedan Kungl. Maj:t den 9 maj 1952 uppdragit åt kommerskollegium att skyndsamt verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen, har kollegium den 14 januari 1953 avgivit utlåtande i ämnet. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 15 mars 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1952/53 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (82.)

Anmäld den 28 mars 1952 samt den 27 februari 1953. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

35. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Ärendet (punkten 20, i vad den avser pensionskostnader för befattningshavare vid försäkringsinspektionen) har anmälts och slutbehandlats den 2 januari 1953 (X ht s. 137).

Av dessa ärenden äro alltså de under 2, 5, 10, 11, 13, 17—19, 21, 23, 26, 28, 31, 32, 34 och 35 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 316 med hänvisning. 1946 års läkemedelsutredning har den 25 september 1951 avgivit betänkande angående omorganisation av apoteksväsendet i riket m. m. (SOU 1951:34), vilket betänkande har varit föremål för remissbehandling. Den 20 mars 1953 bemyndigades chefen för inrikesdepartementet att tillkalla två utredningsmän för översyn av 1946 års läkemedelsutrednings betänkande och av apotekarorganisationernas förslag berörande läkemedelsförsörjningen m. m. (1953 års läkemedelskommitté). (Jfr ärendet under punkten 33.)

2. den 8 juni 1927, i anledning av väckta motioner om åvägbringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. (318.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 313 med hänvisning och 1948 s. 335. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården ha den 8 november 1948 avgivit betänkande angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948:48), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 1 juni 1935, angående åtgärder för anläggning av badinrättningar på landsbygden. (268.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 350. Frågan är föremål för övervägande inom statens folkbadsutredning. (Jfr ärendet under punkten 36.)

4. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 317 och 1950 s. 334. Lönekommittén för kust- och gränsbevakningen har den 14 juni 1950 avgivit betänkande med förslag angående löneställningen för kust- och gränsbevakningspersonalen vid tullverket, vilket betänkande sedermera överlämnats till 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Kungl. Maj:t har den 14 mars 1953 på grundval av tjänsteförteckningskommitténs förslag avlåtit proposition (nr 107) till riksdagen angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. I vad på inrikesdepartementet ankommer får ärendet därmed anses slutbehandlat.

5. den 28 februari 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av rätt för municipalsamhälle att upprätta högre folkskola. (62.)

Frågan har övervägts av 1946 års kommunallagskommitté, som den 4 februari 1952 avgivit betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.

6. den 2 maj 1936, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. (202.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 318. Frågan om kostnaderna för sinnesslövärderna har behandlats av 1951 års sinnesslövärdss-

utredning i ett den 15 februari 1952 framlagt betänkande (stencilerat) med förslag till lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna m. m. Kungl. Maj:t har den 18 december 1953 beslutat proposition till riksdagen med förslag till lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna. Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. den 5 maj 1936, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av vissa befattningshavare vid polisväsendet. (209.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 350 med hänvisning och 1952 s. 466. Kungl. Maj:t har på grundval av 1948 års polisutrednings betänkande avlåtit två propositioner till riksdagen, dels den 13 mars 1953 (nr 168) med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m. och dels den 8 april 1953 (nr 202) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder. Ärendet är därmed slutbehandlat.

8. den 23 maj 1936, angående åtgärder för utrotande av väggohyran i hela landet. (264.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 308. Frågan har övervägts av 1948 års hälsovårdsstadgekommitté, som den 26 oktober 1953 avgivit betänkande med förslag till hälsovårdsstadga m. m. (SOU 1953: 31), vilket betänkande är föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 21 och 46.)

9. den 18 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjeställningar m. m. (353.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 351. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 tillkallade sakkunniga för översyn av ordningsstadgan för rikets städer m. m. (Jfr ärendet under punkten 17.)

10. den 28 april 1937, angående sättet för erläggande av vårdavgifter vid statens sinnessjukhus. (229.)
 Den 2 juli 1937 anbefalldes socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att i anledning av skrivelsen verkställa erforderlig utredning samt däröver avgiva utlåtanden. Sedan utlåtanden inkommit, har ärendet överlämnats till de sakkunniga för anstaltsvårdades rätt till folkpension m. m., som numera avgivit betänkande (SOU 1951:47). Detta betänkande är efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om det kommunala revisionsväsendet. (266.)
 Frågan har övervägts av 1946 års kommunallagskommitté, som den 4 februari 1952 avgivit betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.

12. den 26 maj 1937, angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadslänkande samhällen. (339.)
 Anmäld den 19 maj 1939, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att utse sakkunniga för verkställande av ytterligare utredning rörande frågan om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer med över 5 000 invånare. Änjo anmäld den 4 december 1953, varvid beslutades att utredningen skulle upphöra.

13. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)

Frågan har behandlats i ett av 1946 års kommunallagskommitté den 4 februari 1952 avgivet betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.

14. den 18 maj 1938, angående yngre sjukhusläkares avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. (282.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 321. Medicinalstyrelsen har den 29 september 1947 avgivit utredning om den öppna läkarvården i riket (SOU 1948:14), vilken remissbehandlats. Anmäld den 11 december 1953 och lagd till handlingarna.

15. den 25 maj 1938, i anledning av väckta motioner angående polisväsendets förstatligande m. m. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 355 och 1953 s. 467. Kungl. Maj:t har på grundval av 1948 års polisutrednings betänkande avlåtit två propositioner till riksdagen, dels den 13 mars 1953 (nr 168) med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m. och dels den 8 april 1953 (nr 202) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder. Ärendet är därmed slutbehandlat.

16. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Frågan om statspolisens ställning har övervägts av 1948 års polisutredning, som den 30 december 1950 avgivit betänkande angående polis- och åklagarväsendets organisation (SOU 1951:8). Kungl. Maj:t har avlåtit två propositioner till riksdagen, dels den 13 mars 1953 (nr 168) med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m. och dels den 8 april 1953 (nr 202) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder. Ärendet är därmed slutbehandlat.

17. den 1 juni 1938, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion. (364.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 356. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 september 1949 tillkallade sakkunniga för översyn av ordningsstadgan. (Jfr ärendet under punkten 9.)

18. den 6 maj 1939, angående utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredningen av tandsjukdomar. (235.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 337. Redogörelse för hittills uppnådda resultat av där angiven försöksverksamhet rörande sambandet mellan kost och tandsjukdomar har lämnats i 1951 och 1952 års statsverkspropositioner (XI ht s. 253—257 resp. 230—233) samt i propositionen nr 74/1953. Vidare har medicinalstyrelsen den 27 maj 1953 överlämnat en publika-

tion över undersökningar angående sambandet mellan tandkaries och kolhydrater m. m. Styrelsen har samtidigt föreslagit vissa kariesförebyggande åtgärder. Förslaget är föremål för remissbehandling. Den 4 juni 1948 uppdrogs åt medicinalstyrelsen att i samråd med lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm fullfölja utredningen rörande inrättande av ett statens odontologiska laboratorium samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Medicinalstyrelsen har den 30 oktober 1951 avgivit begärd utredning.

19. den 6 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt till avlöningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte vissa i ämnet väckta motioner. (352.)

Anmäld i ecklesiastikdepartementet den 22 juni och den 7 juli 1939. I vad avser utredning rörande evalvering av vissa läkare tillkommande ersättningar är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 29 april 1941, i anledning av väckta motioner om åtgärder för bekämpande av de reumatiska sjukdomarna i riket. (190.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 338 och 1952 s. 367. Frågan är föremål för övervägande inom 1951 års vanförevårdsutredning. (Jfr ärendet under punkten 38.)

21. den 1 juli 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (444.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 298 med hänvisning. 1946 års vatten- och avloppssakkunniga ha i september 1951 avgivit betänkande med förslag i vatten- och avloppsfrågan (SOU 1951:26), vilket betänkande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vissa frågor om kontroll av vattenledningsvatten ha behandlats av 1948 års hälsovårdsstadgekommitté, som den 26 oktober 1953 avgivit betänkande med förslag till hälsovårdsstadga m. m. (SOU 1953:31), vilket betänkande är föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 8 och 46.)

22. den 20 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen. (246.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 338. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården ha den 8 november 1948 avgivit betänkande angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948:48), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 8 maj 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuberkulosförordningen. (190.)

Anmäld den 20 oktober 1944, varvid handlingarna i ärendet överlämnades till medicinalstyrelsen för vidare utredning. Styrelsen har den 21 juni 1945 inkommit med förslag i ämnet. Frågan har därefter behandlats av socialvårdskommittén i ett i maj 1948 avgivet betänkande angående tvångsåtgärder för tillgodoseende av uppenbara vårdbehov. Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 19 maj 1943, angående utredning om åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka. (223.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 469. Frågan har behandlats i ett av utredningsmannen rörande införande av avgiftsfria eller rabatterade läkemedel m. m. den 21 december 1953 avgivet förslag, vilket är föremål för remissbehandling.

25. den 22 juni 1943, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)
Frågan har behandlats i ett av 1946 års kommunallagskommitté den 4 februari 1952 avgivet betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.
26. den 11 mars 1944, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser. (81.)
Frågan har behandlats i ett av 1946 års kommunallagskommitté den 4 februari 1952 avgivet betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.
27. den 18 mars 1944, i anledning av väckt motion angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige. (96.)
Frågan har behandlats i ett av 1946 års kommunallagskommitté den 4 februari 1952 avgivet betänkande III med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952:14). Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.
28. den 6 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Styrelsen har den 23 december 1949 avgivit förslag i ämnet. Kungl. Maj:t har den 27 mars 1953 avlåtit proposition (nr 178) till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m. Ärendet får därmed anses slutbehandlat.
29. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa. (242.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 371. De sakkunniga för fria sjukhusvården ha den 7 mars 1951 avgivit betänkande angående fri sjukhusvård (stencil). Kungl. Maj:t har den 27 mars 1953 avlåtit proposition (nr 178) till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m. Ärendet får därmed anses slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 40.)
30. den 13 maj 1944, angående alkoholistvårdsproblemen. (246.)
1946 års alkoholistvårdsutredning har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948:23), vilket betänkande har varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Frågan har härefter prövats i anslutning till 1944 års nykterhetskommittés Principbetänkande (SOU 1952:53) och dess betänkande angående Rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård (SOU 1952:54), vilka betänkanden efter remissbehandling äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 39 och 41.)
31. den 16 maj 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet. (277.)
Kungl. Maj:t har dels den 25 februari 1949 avlåtit proposition (nr 74) till riksdagen angående anordnande av lokaler för statens rättsläkarstation i Lund m. m.

och dels den 26 maj 1950 uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning rörande lokaler m. m. för en rättsläkarstation i Göteborg. I övrigt är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 13 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion. (362.)

Anmäld den 30 juni 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (SFS nr 566—570). Kungl. Maj:t har den 12 juli 1946 uppdragit åt socialvårdskommittén att verkställa utredning om understöd åt hemmavarande anhöriga till den som internerats på alkoholistanstalt. Socialvårdskommittén har i april 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. (SOU 1950:11), vilket betänkande har varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Frågan har härefter prövats i anslutning till 1944 års nykterhetskommittés Principbetänkande (SOU 1952:53) och dess betänkande angående Rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård (SOU 1952:54), vilka betänkanden efter remissbehandling äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 14 juni 1944, angående eventuellt förstatligande av apoteksväsendet m. m. (375.)

1946 års läkemedelsutredning har den 25 september 1951 avgivit betänkande angående omorganisation av apoteksväsendet i riket m. m. (SOU 1951:34), vilket betänkande har varit föremål för remissbehandling. Den 20 mars 1953 be- myndigades chefen för inrikesdepartementet att tillkalla två utredningsmän för översyn av 1946 års läkemedelsutrednings betänkande och av apoteksorganisationernas förslag berörande läkemedelsförsörjningen m. m. (1953 års läkemedelskommitté). (Jfr ärendet under punkten 1.)

34. den 29 juni 1945, i anledning av väckt motion angående reformering av lösdriverilagstiftningen. (527.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 341, 1949 s. 373, 1950 s. 339 och 1951 s. 399. 1947 års psykopatvårdsutredning har den 1 december 1952 avgivit betänkande angående psykopatvård m. m., vilket betänkande — i vad det avser förevarande frågor — efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 42.)

35. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående sjukvårdspersonalens utbildning och befordringsmöjligheter. (519.)

1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen har den 31 december 1947 avgivit betänkande angående utbildning av sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal (SOU 1948:17), vilket betänkande varit föremål för sedvanlig remissbehandling. På grundval av ett inom inrikesdepartementet i anslutning till kommittéförslaget i oktober 1950 utarbetat förslag till vissa administrativa bestämmelser angående sjuksköterskeutbildningen har den 22 juni 1951 utfärdats kungörelse om ändrad lydelse av kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 431) med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor (SFS nr 506). Betänkandet har anmälts för riksdagen dels den 3 januari 1949 (XI ht) och dels i Kungl. Maj:ts propositioner till riksdagen den 6 mars 1953 (nr 109) angående vissa anslag till barnmorskeläroanstalterna och den 13 mars 1953 (nr 152) angående anslag till en statens sjuksköterskeskola i Göteborg. Vidare har medicinalstyrelsen den 11 november 1952 utfärdat cirkulär med föreskrifter och anvisningar rörande undervisningen vid godkända sjuksköterskeskolor. Betänkandet är därmed slutbehandlat. Kommittén har den 9 augusti 1949 avgivit betänkande angående högre utbildning av sjuksköterskor m. m., vilket betänkande efter re-

missbehandling anmäls den 3 januari 1951 (XI ht s. 212). Betänkandet är därmed slutbehandlat. Vidare har kommittén den 12 oktober 1951 överlämnat betänkande angående specialutbildning av sjuksköterskor (SOU 1951:33), vilket betänkande efter remissbehandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. samma dag, angående druckningsolyckornas bekämpande. (533.)

Ärendet är föremål för övervägande av statens folkbadsutredning. (Jfr ärendet under punkten 3.)

37. den 25 maj 1946, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet för vissa köpingar samt mindre städer att bilda polisdistrikt tillsammans med omkringliggande socknar. (269.)

Ärendet har övervägts av 1948 års polisutredning, som den 30 december 1950 avgivit betänkande angående polis- och åklagarväsendets organisation (SOU 1951:8). Kungl. Maj:t har avlåtit två propositioner till riksdagen, dels den 13 mars 1953 (nr 168) med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m. och dels den 8 april 1953 (nr 202) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder. Ärendet är därmed slutbehandlat.

38. den 20 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 374. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 20 härövan samt punkten 27 under socialdepartementet.)

39. den 29 juni 1946, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 1 § lagen om behandling av alkoholister. (386.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 342. 1946 års alkoholistvårdsutredning har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948:23), vilket betänkande har varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Frågan har härefter prövats i anslutning till 1944 års nykterhetskommittés Principbetänkande (SOU 1952:53) och dess betänkande angående Rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård (SOU 1952:54), vilka betänkanden efter remissbehandling äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 41.)

40. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)

Ärendet har övervägts av de sakkunniga för fria sjukhusvården, vilka den 7 mars 1951 avgivit betänkande angående fri sjukhusvård (stencil). Kungl. Maj:t har den 27 mars 1953 avlåtit proposition (nr 178) till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m. Ärendet får därmed anses slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 29 härövan samt punkten 28 under socialdepartementet.)

41. den 8 mars 1947, i anledning av väckt motion om skärpning av bestämmelserna i 63 § alkoholistlagen. (60.)

1946 års alkoholistvårdsutredning, till vilken skrivelsen överlämnats, har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948:23), vilket betänkande varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Frågan har härefter prövats i anslutning till 1944 års nykterhetskommittés Principbetänkande (SOU 1952: 53) och dess betänkande angående Rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård (SOU 1952:54), vilka betänkanden efter remissbe-

handling äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 39.)

42. den 17 juni 1947, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna i 7 § sinnessjuklagen. (322.)

Ärendet har övervägts av 1947 års psykopatvårdsutredning, som den 1 december 1952 avgivit betänkande angående psykopatvård m. m. Betänkandet har — i vad det avser anstaltsorganisationen — efter remissbehandling överlämnats till statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande för prövning av frågan hur och i vilken ordning denna organisation bör uppbyggas. (Jfr ärendet under punkten 34.)

43. den 20 juni 1947, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till bekostande av hörapparater för döva och lomhörda m. m. (362.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 273. Utredningsarbetet pågår.

44. den 5 juli 1947, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)

Anmäld den 17 november 1950, varvid uppdrogs åt häradshövdingen Gunnar Carlesjö att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsarbetet pågår.

45. den 13 maj 1948, angående ersättning åt kommun för kostnader för dess brandkärs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom m. m. (194.)

Ärendet är under behandling inom inrikesdepartementet.

46. samma dag, angående översyn av hälsovårdsstadgan. (195.)

Ärendet har varit föremål för övervägande inom 1948 års hälsovårdsstadgekommitté, som den 26 oktober 1953 avgivit betänkande med förslag till hälsovårdsstadga m. m. (SOU 1953:31). Detta betänkande är föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 8 och 21.)

47. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1949 s. 305, 1950 s. 341 och 1953 s. 473. Punkten 13 i vad avser vissa inkomster å anslaget för allmänna val är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 7 maj 1949, i anledning av väckta motioner angående upphävande av gällande bestämmelser om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval. (207.)

Sedan det av 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning den 30 december 1952 avgivna betänkandet Del IV angående valkretsar vid fullmäktigeval i kommunerna (SOU 1953:1) överlämnats från justitiedepartementet till inrikesdepartementet för handläggning, har ärendet anmälts och slutbehandlats den 18 december 1953, därvid kommunallag utfärdats. (Jfr ärendet under punkten 63 under justitiedepartementet.)

49. den 11 mars 1950, i anledning av väckta motioner angående ändring av reglerna om platsfördelning enligt lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. (61.)

Sedan det av 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning den 23 juli 1953 av-

givna betänkandet Del V angående det proportionella valsättet vid landstingsval (SOU 1953:25) överlämnats från justitiedepartementet till inrikesdepartementet för handläggning, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 70 under justitiedepartementet.)

50. den 31 maj 1950, angående skyddsåtgärder mot koloxidförgiftning, m. m. (358.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 21 november 1950, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (378.)

Anmäld den 11 december 1953 och lagd till handlingarna.

52. den 7 december 1950, i anledning av väckt motion angående överlåtelse till Salabygdens fornminnesförening av vissa Salberga sjukhus tillhöriga områden vid Väsby kungsgård. (407.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1952 s. 372. Skrivelsen har anmälts den 17 oktober 1952, varvid statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande anbefalldes att avgiva utlåtande över skrivelsen. Begärt utlåtande har avgivits. Kungl. Maj:t har den 13 mars 1953 avlåtit proposition (nr 124) till riksdagen angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.

53. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ytterligare åtgärder för att i fall av behov bispringa befolkningen i landets glest bebodda nordliga trakter. (408.)

Anmäld den 16 februari 1951, varvid uppdrogs åt flygförvaltningen att verkställa utredning rörande möjligheterna att använda helikopterflyg för att vid behov bispringa befolkningen i landets glest bebodda nordliga trakter. Flygförvaltningen har den 20 augusti 1952 avgivit begärd utredning. Den 30 december 1952 anmodades flygförvaltningen att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa viss ytterligare utredning angående de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för anlåtande av Ostermans Aero Aktiebolag i en helikopterflygtjänst av större omfattning. Flygförvaltningen har den 11 september 1953 avgivit begärd utredning, vilken efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 7 april 1951, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ändrade lagbestämmelser angående arrestlokaler. (89.)

Anmäld den 15 juni 1951, varvid uppdrogs åt byråchefen i socialstyrelsen Gustav Torsten Eriksson att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsarbetet pågår.

55. samma dag, i anledning av väckta motioner om införande av lagregler rörande sättet för tillfälligt omhändertagande av sjuka personer samt av barn och ungdom. (90.)

Anmäld den 5 juni 1953, varvid uppdrogs åt byråchefen i socialstyrelsen Gustav Torsten Eriksson att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

56. den 30 maj, angående åtgärder mot missförhållanden vid slakt av renar m. m. (339.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 9 under jordbruksdepartementet.)

57. den 21 november 1951, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående plan för folktandvården i Stockholms stad. (354.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. den 5 december 1951, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till livsmedelsstadga m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner. (369.)

Anmäld den 21 december 1951, varvid författningar utfärdades. Den 23 juli 1953 bemyndigades chefen för inrikesdepartementet att tillkalla en utredningsman jämte sakkunniga för att utreda frågan om obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper av livsmedelsarbetare. Utredningsarbetet pågår.

59. den 13 mars 1952, i anledning av väckta motioner om kungörande av val av kommunal- och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän. (71.)

Kungl. Maj:t har den 8 april 1953 avlåtit proposition (nr 210) till riksdagen med förslag till kommunallag m. m. Ärendet får därmed anses slutbehandlat.

60. den 3 maj 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor i samband med omläggning av föreningen Styrso kustsanatoriums verksamhet m. m. (181.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 411. Den 5 juni 1953 har Kungl. Maj:t förordnat om tillämpning av SPA-reglementet den 29 december 1949 (nr 726) å vissa befattningshavare vid skol- och vårdhemmet Stretered. Den 30 juni 1953 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan styrelserna för föreningen Styrso kustsanatorium och för skol- och vårdhemmet Stretered rörande upplåtelse av föreningen tillhöriga fastigheter å Styrso m. m. I vad avser den framtida användningen av föreningen tillhöriga donationsmedel är skrivelsen fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. den 7 maj 1952, i anledning av väckta motioner angående av kommunindelningsreformen betingade ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning m. m. (198.)

Anmäld den 30 december 1952 och den 6 februari 1953, varvid chefen för inrikesdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för översyn av lagstiftningen om kommunalförbund m. m. Sakkunniga ha tillkallats den 9 mars 1953.

62. den 10 maj 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges biträdande av vissa internationella hälsovårdsbestämmelser, såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (226.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 412. Anmäld den 24 april 1953, varvid författning utfärdades (SFS nr 222). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 63.)

63. den 27 maj 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges biträdande av vissa internationella hälsovårdsbestämmelser, i vad propositionen avser sättet för bestridande av uppkommande kostnader. (308.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 april 1953. (Jfr ärendet under punkten 62.)

64. den 6 december 1952, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m., i vad propositionen avser uppförande av centralblock vid lasarettet i Lund. (428.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 4—7, 11, 13—16, 25—29, 37, 40, 48, 51, 52, 59, 62 och 63 omförmälda av Kungl. Maj:t inom inrikesdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

11. Civildepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934 — 30 juni 1935. (339.)

Beträffande ärendet under punkten 6 (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna) har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté att taga under övervägande frågan om en avveckling av anmärkningsarvodet till advokatfiskalerna vid hovrätterna. Sedan tjänsteförteckningskommitténs verksamhet upphört med utgången av juni månad 1953, har skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet för handläggning. (Jfr ärendet under punkten 11 under justitiedepartementet.)

2. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Ärendena under punkterna 5 och 6 (särskild lönedomstol; sjukledighet och sjukvårdskostnader inom civila statsförvaltningen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 7 här nedan.)

3. den 29 april 1944, i anledning av väckt motion angående utredning om ändring i gällande bestämmelser om statliga befattningshavares familjepension för frånskild och efterlevande make m. m. (211.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1952 s. 373. Utredningsarbetet inom 1951 års pensionsutredning pågår.

4. den 13 juni 1945, i anledning av väckta motioner om tillämpning i full utsträckning inom det statliga pensionsväsendet av grundsatsen om pensionernas oantastbarhet. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1951 s. 402 och 1952 s. 373. Utredningsarbetet inom 1951 års pensionsutredning pågår.

5. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående likalönsprincipens tillämpning inom det statliga avlöningssystemet. (255.)

Angående tidigare inom finansdepartementet vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1952 s. 374. Likalönskommittén har den 18 maj 1953 avgivit betänkande om Lika lön för män och kvinnor i det statliga lönesystemet (SOU 1953:18), vilket betänkande är föremål för remissbehandling.

6. den 12 april 1947, i anledning av väckta motioner om beredande av tjänste- och familjepension för föreståndare för icke förenade poststationer. (99.)

Anmäld den 13 juni 1947, varvid generalpoststyrelsen anbefallts att verkställa utredning i ämnet.

7. den 26 april 1952, i anledning av väckta motioner om en snabbutredning rörande verksläkarinstitutionen samt verksläkarnas anställnings- och arvodesförhållanden. (156.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1953 s. 415. Arbetet pågår inom utredningen rörande de statsanställdas sjukvårdsförmåner.

8. den 30 april 1952, angående tillgodoräknande i merithänseende för civil tjänst av tid, under vilken värnpliktig genomgått officers- eller under-officersutbildning eller värnpliktstjänstgöring. (162.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. samma dag, i anledning av motioner om beredande av vissa förmåner åt sockersjuka personer. (163.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 29 maj 1952, i anledning av riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning m. m. (293.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1953 s. 416. Arbetet inom 1952 års tjänstebostadsutredning pågår.

Av dessa ärenden är alltså det under 1 omförmälda av Kungl. Maj:t inom civildepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1953 och vari under år 1953 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. 1937 den 28 december (nr 769), angående förtydligande bestämmelser om lösen- och stämpelavgifter för vissa bevis m. m.

Kungl. Maj:t, som den 5 juni 1953 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla en utredningsman med uppdrag att verkställa en översyn av lösen- och stämpelförordningarna, har samma dag förordnat, att framställningen skulle överlämnas till utredningsmannen för att tagas i beaktande vid fullgörande av utredningsuppdraget. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Finansdepartementet.)

2. 1939 den 30 december (nr 744), angående skyldighet i vissa fall för konkursförvaltare att lämna överexekutor uppgift å borgenärer, som äga fordran med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 398 och 1947 s. 365. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

3. 1940 den 27 december (nr 740), angående upprättande av ett centralt register över avhandlingar rörande lösöreköp.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 350. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

4. 1942 den 30 november (nr 688/1941), angående omfattningen och innebörden av den prioritetsrätt, som vid införsel tillkommer underhållsbidrag i förhållande till utskylder och avgifter.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

5. 1942 den 30 december (nr 466/1941), angående åtgärder för åstadkommande av enhetlig rättstillämpning i fråga om avsondrad lägenhets ansvar för i stamfastigheten meddelade inteckningar.

Se ämbetsberättelserna 1944 s. 307 och 1948 s. 344. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter. (Justitiedepartementet.)

6. 1943 den 30 november (nr 782), angående rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hör, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten. Kungl. Maj:t, som den 5 juni 1953 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla en utredningsman med uppdrag att verkställa en översyn av lösen- och stämpelförordningarna, har samma dag förordnat, att framställningen skulle överlämnas till utredningsmannen för att tagas i beaktande vid fullgörande av utredningsuppdraget. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Finansdepartementet.)

7. 1944 den 15 juni (nr 357/1943), angående bestämmelser om intagande i gravationsbevis av upplysningar rörande dels Danviks hospital tillkommande rekognitionsavgifter och dels Lunds domkyrka tillkommande s. k. erkänsla vid försäljning av vissa hospitalet eller domkyrkan förut tillhöriga fastigheter.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 399 och 1953 s. 477. Ärendet i övrigt är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

8. 1945 den 20 juni (nr 359), angående skyldighet för domstol m. fl. att till kontrollstyrelsen meddela uppgift om åläggande för den, som dömts villkorligt, att avhålla sig från bruk av rusdrycker.

Kungl. Maj:t — som den 21 januari 1949 uppdragit åt strafflagberedningen att verkställa utredning samt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande ändring i bestämmelserna om registrering av brott och förseelser — har den 23 januari 1953 förordnat, att framställningen skulle överlämnas till strafflagberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörandet av beredningens utredningsuppdrag. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Finansdepartementet.)

9. 1945 den 22 juni (nr 244), angående åtgärder för vinnande av bättre kommunikation mellan överdomstolarna och den rättssökande allmänheten.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1952 s. 377 och 1953 s. 477. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

10. 1945 den 18 oktober (nr 666), angående ändring av bestämmelserna om förverkande av anstånd, som enligt lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom medgivits i fråga om vissa frihetsstraff, m. m.

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 379. Det samarbete för främjande av gemensamt lagstiftningsarbete de nordiska länderna emellan, som från svensk sida förberedes av särskilt utsedda delegerade, fortsätter. (Justitiedepartementet.)

11. 1946 den 2 december (nr 340/1944 och 559/1945), angående spørsmålet huruvida utskrivning eller permission från sinnessjukhus eller annan anstalt må förbindas med villkor om sterilisering, m. m.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 345. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

12. 1946 den 27 december (nr 623/1945 och 494/1946), angående allmän åklagares åtalsplikt då brott blivit begånget av person, som försöksutskrivits eller avvikit från sinnessjukhus.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 346 och 1951 s. 406. Strafflagberedningens arbete har ännu icke slutförts. (Justitiedepartementet.)

13. 1947 den 31 oktober (nr 219/1945), angående åstadkommande av enhetligt förfarande vid bötesindrivning, då influtet belopp icke förslår till fulla gäldandet av samtliga den bötfälde genom flera domar ådömda böter.

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 380. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

14. 1948 den 18 september (nr 452 och 637), angående ytterligare åtgärder för ernående av större snabbhet i fråga om avgivande av utlåtanden rörande häktade personers sinnesbeskaffenhet.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1950 s. 345, 1951 s. 407 samt 1953 s. 478. Den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 november 1952 tillsatta utredningen angående sinnesundersökning i brottmål har den 30 juni 1953 avlämnat promemoria med förslag till vissa åtgärder för att nedbringa väntetiden vid sinnesundersökning i brottmål (SOU 1953:21). Sedan genom remiss infordrade utlåtanden häröver avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar, är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

15. 1948 den 29 oktober (nr 364/1946), angående enhetliga bestämmelser rörande de kostnader, som må av överexekutor uttagas för exekutiv försäljning av fast egendom i stad.

Se ämbetsberättelserna 1950 s. 345 och 1951 s. 407. Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

16. 1949 den 22 augusti (nr 127), angående bestämmelser rörande efterlysning i allmänna publikationer av för brott häktad, som rymt från fångvårdsanstalt eller eljest avvikit.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1951, s. 407. De sakkunniga för översyn av gällande bestämmelser om tidningen Polisunderrättelser m. m. ha delvis redovisat sitt uppdrag genom ett den 10 september 1952 avlämnat betänkande. (Inrikesdepartementet.)

17. 1949 den 11 november (nr 553/1948), angående arkivfotografering av fastighetsböcker.

Sedan skrivelsen varit på remiss till 1949 års sakkunniga rörande arkiv- och biblioteksfilmning, är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

18. 1949 den 12 december (nr 692/1947), angående åtgärder för åstadkommande av snabbare behandling och avgörande av vissa taxeringsmål.

Skrivelsen har den 5 december 1952 överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Finansdepartementet.)

19. 1950 den 30 oktober (nr 173/1949), angående ändrade bestämmelser för utfärdande av kungörelse i vissa fall rörande ansökan om lagfart å fång till fast egendom.

Se ämbetsberättelsen 1952 s. 378. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter. (Justitiedepartementet.)

20. 1950 den 30 november (nr 124), angående åtgärder till säkerställande av att den, som genom myndighets försorg skall inställas till förhandling inför domstol, beredes nödig vila före rättsförhandlingen.

Se ämbetsberättelsen 1953 s. 478. 1951 års rättegångskommitté har icke slutfört sitt arbete på en översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning och administrativa författningar. (Justitiedepartementet.)

21. 1951 den 14 april (nr 377/1949), angående ändring av § 4 stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse.
Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning i samband med ett av 1948 års utredning angående turisttrafiken från utlandet framlagt förslag till förordning om hotell- och pensionatrörelse (SOU 1951: 49). (Inrikesdepartementet.)
22. 1951 den 18 september (nr 366/1950), angående förtydligande av 20 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg.
Se ämbetsberättelsen 1953 s. 479. Kungl. Maj:t har den 24 april 1953 utfärdat lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg (SFS nr 150). (Handelsdepartementet.)
23. 1951 den 22 oktober (nr 300/1950), angående skyldighet för fångvårdsmyndighet att i fall, då häktad person efter häktningen börjat undergå honom tidigare ådömt frihetsstraff, därom underrätta häktningsdomstolen.
Se ämbetsberättelsen 1953 s. 479. 1951 års rättegångskommitté har icke slutfört sitt arbete på en översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning och administrativa författningar. (Justitiedepartementet.)
24. 1952 den 15 december (nr 571/1951), angående reglering av vissa förhållanden, som sammanhånga med tillämpningen av lagen den 17 juni 1948 om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.
Se proposition den 6 mars 1953 nr 97 med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1948 om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet. I samband med utfärdandet av författningar i ämnet har Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 förordnat, att avskrifter av JO:s framställning och däröver av lantbruksstyrelsen och lantmäteristyrelsen avgivna yttranden skulle överlämnas till 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning och till fastighetsbildningssakkunniga för kännedom och övervägande. (Jordbruksdepartementet.)
25. 1952 den 31 januari (nr 32/1951), angående förtydligande bestämmelse i 24 kap. 12 § rättegångsbalken om tid för avlåtande av häktningsframställning.
Skrivelsen har överlämnats till 1951 års rättegångskommitté, vilken ännu icke slutfört sitt arbete på en översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning och administrativa författningar. (Justitiedepartementet.)
-